MAGYAR KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
2003. május 27.,
kedd

57. szám
II. kötet

Ára: 17 500,– Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
71/2003. (V. 27.) Korm. r.	Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról	2
14/2003. (V. 27.) OM r.	Az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet módosításáról	287

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány rendeletei

A Kormány 71/2003. (V. 27.) Korm. rendelete

az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 94. §-a (3) bekezdésének *c)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 4. §-a a következő (2)—(4) bekezdéssel egészül ki:

„(2) A középiskolának a tizenegyedik-tizenkettedik évfolyamon a kötelező vizsgatantárgyakból biztosítania kell, hogy a tanuló — választása szerint — mind a középszintű, mind az emelt szintű érettségi vizsgára fel tudjon készülni.

(3) A kötelező érettségi vizsgatantárgyakon kívül a középiskola a helyi tantervében határozza meg, hogy mely további — legalább két — tantárgyból teszi lehetővé az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészülést. E döntéséhez kikéri az iskolai diákönkormányzat véleményét. Az emelt szintre történő felkészítés mellett a kötelező érettségi vizsgatantárgyakon kívül legalább három tantárgyból lehetővé kell tenni a középszintű vizsgára történő felkészülést. E bekezdés alkalmazásában az idegen nyelv tantárgyak egy tantárgynak minősülnek.

(4) A középiskolák az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítés feladatait egymás közötti megállapodás alapján közösen is megoldhatják.''

2. §

Az R. a következő 5. §-sal egészül ki:

„5. § (1) Tanulói igény esetén az iskola köteles megszervezni a középszintű érettségi vizsgát minden olyan tantárgyból, amely a helyi tantervében szerepel.

(2) Tanulói igény esetén az iskola köteles fogadni az emelt szintű érettségi vizsgára történő jelentkezést minden olyan tantárgyból, amely a helyi tantervében szerepel.''

3. §

Az R. 12. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő bekezdés lép:

„(1) Érettségi vizsga abból a tantárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja.''

4. §

Az R. 13. §-a (6) bekezdésének utolsó mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Jegyzői feladatokkal középszintű szóbeli érettségi vizsgán vizsgáztató tanár is megbízható, amennyiben a vizsga lebonyolítása során mindkét funkciót maradéktalanul el tudja látni.''

5. §

Az R. 17/A. §-ának (2) bekezdése a következő utolsó mondattal egészül ki:

„A tantárgyi bizottság elnöke az lehet, aki megfelel a bizottsági tagra megállapított feltételeknek és szerepel az Országos vizsgáztatási névjegyzékben.''

6. §

(1) Az R. 41. §-a (2) bekezdésének első két mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A vizsgázó teljesítményét a pontszámok százalékban és osztályzatban történő kifejezésével minősíteni kell. Ha a vizsgatantárgy több vizsgarészből áll, a vizsgázónak minden vizsgarészből legalább tíz százalékot kell teljesíteni ahhoz, hogy a tantárgyból legalább elégséges osztályzatot kapjon.''

(2) Az R. 41. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Középszintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 80—100% elérése esetén jeles (5),
b) 60—79% elérése esetén jó (4),
c) 40—59% elérése esetén közepes (3),
d) 20—39% elérése esetén elégséges (2),
e) 0—19% elérése esetén elégtelen (1).”

(3) Az R. 41. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki, és az eredeti (4) és (5) bekezdés számozása (5) és (6) bekezdésre változik:

„(4) Emelt szintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 60—100% elérése esetén jeles (5),
b) 47—59% elérése esetén jó (4),
c) 33—46% elérése esetén közepes (3),
d) 20—32% elérése esetén elégséges (2),
e) 0—19% elérése esetén elégtelen (1).”

(4) Az R. 41. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„(7) A kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett tantárgyi érettségi vizsga a kétszintű rendszerben középszinten tett érettségi vizsgának minősül, és az érdemjegyek a következő százalékos teljesítésnek felelnek meg:

a) jeles (5) 100%,
b) jó (4) 79%,
c) közepes (3) 59%,
d) elégséges (2) 39%.”

7. §

(1) Az R. 45. §-a (3) bekezdésének *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Az érettségi bizonyítványban fel kell tüntetni)

„*b)* a vizsgatárgyak szintjét, százalékos teljesítését, osztályzatát, illetve, ha a vizsgatárgy több vizsgarészből áll, az egyes vizsgarészek százalékos teljesítését.’’

(2) Az R. 45. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha idegen nyelvből, illetve a nyelvoktató kisebbségi oktatásban nemzeti és etnikai kisebbségi nyelvből emelt szintű érettségi vizsgát tett, és

a) legalább 60%-ot ért el, középfokú „C” típusú,
b) 40—59% elérése esetén, alapfokú „C” típusú

államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.’’

8. §

Az R. 54. §-ának (1)—(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, és a következő (4) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg az eredeti (4) bekezdés számozása (5) bekezdésre változik:

„(1) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha

— nemzeti, etnikai kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyból emelt szinten legalább 60%-ot ért el, és

— nemzeti, etnikai kisebbségi nyelven legalább még két tantárgyból legalább középszintű, sikeres vizsgát tett,

felsőfokú „C’’ típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(2) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha

— nemzeti, etnikai kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyból emelt szinten 20—59%-ot vagy középszinten legalább 80%-ot ért el, és

— nemzeti, etnikai kisebbségi nyelven legalább még két tantárgyból sikeres, legalább középszintű vizsgát tett,

középfokú „C’’ típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(3) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha

— nemzeti, etnikai kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyból középszinten legalább 60%-ot ért el, és

— nemzetiségi, etnikai kisebbségi nyelven legalább még két tantárgyból sikeres, legalább középszintű vizsgát tett,

alapfokú „C’’ típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(4) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha

— idegen nyelvből emelt szinten legalább 60%-ot ért el, és

— egy másik tantárgyból célnyelven, legalább középszinten, legalább jó (4) osztályzatot szerzett, továbbá

— egy harmadik tantárgyból célnyelven, legalább középszintű, sikeres vizsgát tett,

felsőfokú „C’’ típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.’’

9. §

(1) Az R. 61. §-a (10) bekezdésének második mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A vizsgázó tudását 2004-ig jeles (5) osztályzattal; 2005-ben legalább középfokú „C’’ típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvány vagy azzal egyenértékű okirat esetén emelt szintű jeles (5) osztályzattal, és amennyiben ez a bizonyítványban szerepel, a teljesítés százalékában kell feltüntetni.’’

(2) Az R. 61. §-a (11) bekezdésének felvezető rendelkezése helyébe a következő rendelkezés lép:

„A 2002—2004-ben szervezett vizsgaidőszakban, illetve tizenhárom évfolyamon folyó középiskolai oktatás esetén utoljára 2005-ben’’

10. §

Az R. 2. számú melléklete helyébe e rendelet *melléklete* lép.

11. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Medgyessy Péter s. k.,
miniszterelnök

Melléklet a 71/2003. (V. 27.) Korm. rendelethez

[2. számú melléklet a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelethez]

ELSŐ RÉSZ

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA TANTÁRGYAI ÉS A VIZSGA FORMÁI

	A tantárgy neve	A vizsga formája			
		középszinten		emelt szinten	
Kötelező tantárgyak	1. Magyar nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Nemzetiségi nyelv és irodalom/nemzetiségi nyelv	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Történelem	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Matematika	írásbeli	—	írásbeli	szóbeli
	5. Élő idegen nyelv/Latin	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Választható közismereti tantárgyak	1. Élő idegen nyelv	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Fizika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Kémia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Biológia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	5. Földrajz	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Ének-zene	gyakorlati, írásbeli	szóbeli	gyakorlati, írásbeli	szóbeli
	7. Rajz és vizuális kultúra	írásbeli	gyakorlati	írásbeli vagy gyakorlati	szóbeli
	8. Informatika	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	9. Testnevelés	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	10. Filozófia	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	11. Hittan	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	12. Természettudomány	írásbeli	szóbeli		
	13. Latin	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	14. Emberismeret és etika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. Társadalomismeret	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	16. Ember és társadalomismeret, etika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Dráma	gyakorlati	szóbeli	írásbeli	gyakorlati, szóbeli
	18. Mozgókép és médiaismeret	írásbeli	projekt	írásbeli, projekt	szóbeli
	19. Nemzetiségi (kisebbségi) népismeret	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	20. Célnyelvi civilizáció	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Választható szakmai előkészítő tantárgyak	1. Egészségügyi alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Szociális alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Oktatási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Művelődési és kommunikációs alapismeretek	írásbeli	szóbeli, gyakorlati	írásbeli	szóbeli, gyakorlati
	5. Gépészeti alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Elektronikai alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli

	A tantárgy neve	A vizsga formája			
		középszinten		emelt szinten	
	7. Informatikai alapismeretek	írásbeli	szóbeli/gyakorlati	írásbeli	szóbeli/gyakorlati
	8. Vegyipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	9. Építészeti és építési alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	10. Könnyűipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	11. Faipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	12. Nyomdaipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	13. Közlekedési alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	14. Környezetvédelmi-vízgazdálkodási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. Közgazdasági alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	16. Ügyviteli alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Közgazdaság-marketing alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	18. Vendéglátás-idegenforgalom alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	19. Rendészeti alapismeretek	írásbeli	szóbeli, gyakorlati	írásbeli	szóbeli, gyakorlati
	20. Mezőgazdasági alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	21. Élelmiszeripari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Művészeti tantárgyak	1. Ábrázoló geometria	írásbeli	—	írásbeli	—
	2. Népművészet	—	szóbeli	—	szóbeli
	3. A magyar népzene alapjai	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Hangtani és akusztikai ismeretek	—	szóbeli	—	—
	5. Hangkultúra	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Művészettörténet	—	szóbeli	—	szóbeli

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATANTÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga célja

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a magyar és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélõképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez. A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetõvé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi mûveltségének minõsítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, nyelvhasználati, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében;
- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban elõadni a vizsgafeladatoknak megfelelõ mûfajban, a szükséges és lehetséges tartalmakkal, szerkezetben és stílusban;
- önállóan tud-e reagálni különbözõ korszakok különbözõ mûfajú szépirodalmi, köznapi, tudományos szövegeinek gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék, érzelmek árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- teljesítményében kifejezõdik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, kreativitása, nyelvi-irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában elõadni, véleményt alkotni;
- képes-e különbözõ alkotói magatartások, kifejezésmódok megkülönböztetésére, összevetésére, különbözõ szövegek elemzésére, összehasonlítására, értelmezésére, értékelésére;
- felismeri-e egy-egy korszak kifejezésmódjának, mûvészetének találkozási pontjait;
- tud-e irodalmi és nem irodalmi szövegek kérdésfelvetések és válaszok sokféleségében tematikusan és kronológiailag tájékozódni.

A középszintû vizsga a magyar nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi mûveltségét, szövegértõ és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektõl a mindennapi életben és az önmûvelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezõképességet, a rendszerezés és alkalmazás alapvetõ formáit, valamint az elemzés, az értelmezés és az ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási összehasonlítási, és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket várja el, az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Témakörök/ képességek	Követelmények
Szövegértés	
Információk feldolgozása és megítélése	Nyomtatott és elektronikus közlések információinak célirányos és kritikus használata.
Szépirodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése	A szövegértési képesség bizonyítása különféle szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati, szépirodalmi szövegek értelmezésével, összehasonlításával. Különbözõ szövegértelmezési eljárások alkalmazása.
Szövegalkotás	
Írásbeli kifejezõképesség	Különbözõ témákban, különbözõ mûfajokban széles körû olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a mûfajnak, a témának, a címzettnek megfelelõ szabatossággal. Kérdéskör, kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézõpontú értékelését is magában foglaló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével. Hivatalos írásmûvek nyelvi normáinak alkalmazása A köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható kézírás, a helyesírási és nyelvhelyességi hibák javításának képessége.
Beszéd, szóbeli szövegalkotás	
	A beszédhelyzetnek, a mûfajnak és a témának megfelelõ tartalmú, szóhasználatú lényegre törõ, világos felépítésû, kifejtett közlés. Memoriter: teljes mûvek és részletek szöveghû elõadása.
Fogalmi mûveltség	
Fogalomismeret, fogalomhasználat	Nyelvi és irodalmi fogalmak beszédhelyzetnek, témának, megfelelõ helyénvaló alkalmazása. Fogalmak értelmezése.

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1. Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. A beszéd mint cselekvés. A nyelv és a gondolkodás viszonya. Nyelvcsalád, nyelvtípus. A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezõi és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. A kommunikáció interdiszciplináris jellege. Jel, jelrendszer. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A nyelvhasználat, mint kommunikáció. Kommunikációs funkciók és közlésmódok. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció.
1.3. A magyar nyelv története	Változás és állandóság a nyelvben. A magyar nyelv rokonsága. A magyar nyelv történetének fõ szakaszai. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, Ó-magyar Mária-siralom. Nyelvmûvelés.
1.4. Nyelv és társadalom	Társadalmi és területi nyelvváltozatok. Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban. Kisebbségi nyelvhasználat. A határon túli magyar nyelvûség. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat.
1.5. A nyelvi szintek	Hangtan. Alaktan és szótan. Mondattan. A mondat szintagmatikus szerkezete. A mondat a szövegben. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban. Szókincs és frazeológia.
1.6. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. A szöveg szóban és írásban. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Szöveg a médiában.
1.7. A retorika alapjai	A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitatás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.8. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok. Stíluseszközök. Stílusréteg, stílusváltozat.
2. Irodalom	
2.1. Szerzõ, mûvek	
2.1.1. Életmûvek a magyar irodalomból	Petõfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezsõ, József Attila. Az életmû: az életút jelentõs tényei, a fõbb mûvek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a mûvek között. Memoriterek.

Témakörök	Követelmények
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lõrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Két-három lírai és/vagy néhány epikai/drámai alkotás bemutatása, értelmezése. Memoriterek.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Szabó Lõrinc, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább három szerzõ a felsoroltak közül. (A lista bõvíthetõ legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentõségû szerzõvel).
2.1.4. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerzõ 2-3 lírai és/vagy epikai mûvének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó idõszakból. Irodalmi nyilvánosság; nyomtatott szöveg, digitális közlés.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvetõ hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzõi és egy-két kiemelkedõ képviselõje.
2.1.6. Színház és dráma	Színház és dráma különbözõ korszakokban. 1-1 mû értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája.
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei. Népköltészet, mûköltészet, folklór. Az adaptáció – irodalom filmen, dalszövegben, a virtuális valóságban. A szórakoztató irodalom hatáskeltõ eszközei, egy-két tipikus mû faja. Mítosz, mese és kultusz. Sikerek, divatjelenségek. Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus mûfajai.
2.1.8. Regionális kultúra	Interkulturalitás. A régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai. Kisebbségi irodalmak. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott mûvekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése.
2.2.2. Mûfajok, poétika	Mûnemek, mûfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különbözõ korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1.Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. A beszéd mint cselekvés. A nyelv és a gondolkodás viszonya. Nyelvcsalád, nyelvtípus. A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai. A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezõi és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. Jel, jelrendszer. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A nyelvhasználat, mint kommunikáció. Kommunikációs funkciók és közlésmódok.

Témakörök	Követelmények
	Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció. Társadalmak és kultúrák jelrendszerei.
1.3. A magyar nyelv története	Változás és állandóság a nyelvben. A magyar nyelv rokonsága. A magyar nyelv történetének fõ szakaszai. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, Ó-magyar Mária-siralom. Életmód és szókincs összefüggései. A szókészlet rétegei. Régi magyar irodalmi szövegek bemutatása. Az egységes írott nyelvi norma kialakulása. A nyelvmûvelés szerepe.
1.4. Nyelv és társadalom	Társadalmi és területi nyelvváltozatok. Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban. Egy nyelvjárás bemutatása. Kisebbségi nyelvhasználat. A határon túli magyar nyelvûség. Kétnyelvûség, kettõs nyelvûség. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat.
1.5. A nyelvi szintek	A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modellje. Hangtan. Alaktan és szótan. Mondattan. A mondat szintagmatikus szerkezete. A mondat a szövegben. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban. Szókincs és frazeológia.
1.6. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. A szöveg szóban és írásban. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Szöveg a médiában. Médiaközlések elemzése.
1.7. A retorika alapjai	A retorika jelentõsége és alkalmazásának társadalmi színterei. A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitatás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.8. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok. Stíluseszközök. Stílusréteg, stílusváltozat. Stílus és norma koronkénti változatai.
2. Irodalom	
2.1. Szerzõ, mûvek	
2.1.1. Életmûvek a magyar irodalomból	Petõfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezsõ, József Attila. Az életmû: az életút jelentõs tényei, a fõbb mûvek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a mûvek között. Irányzatok, szellemi kötõdések. Mûvek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lõrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János.

Témakörök	Követelmények
	Három-négy lírai és/vagy egy-két epikai néhány epikai/drámai alkotás több szemponton alapuló értelmezése. Összefüggések a korszak irányzataival, korstílussal. Etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozások. Mûvek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Szabó Lõrinc, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább négy szerzõ a felsoroltak közül. (A lista bõvíthetõ legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentõségû szerzõvel). Összefüggések a korszak irányzataival, korstílussal. Etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozások Mûvek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban.
2.1.4. A kortárs irodalomból	Egy költõ néhány versének; egy-egy drámaíró, illetve prózaíró 1-2 mûvének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó idõszakból. Irodalmi nyilvánosság; nyomtatott szöveg, digitális közlés.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvetõ hagyományai: az antikvitás és a Biblia. Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. század második fele, avantgárd és a XX. század elsõ fele, a XX. század második fele és a kortárs világirodalom jellemzõi, korszakonként két mû bemutatása.
2.1.6. Színház és dráma	Színház és dráma különbözõ korszakokban. Egy-egy mû értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája. Egy-egy dráma elemzése: Ibsen, Csehov, epikus színház, abszurd dráma.
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei. Népköltészet, mûköltészet, folklór. Az adaptáció – irodalom filmen, dalszövegben, a virtuális valóságban. A szórakoztató irodalom hatáskeltõ eszközei, egy-két tipikus mû faja. „Magas” (elit) mûvészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban. Mítosz, mese és kultusz. Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus mûfajai.
2.1.8. Regionális kultúra	Interkulturalitás. A régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai. Kisebbségi irodalmak. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott mûvekben motívumok, témák változatainak értelmezése. Mûveket összekötõ motivikus összefüggések.
2.2.2. Mûfajok, poétika	Mûnemek, mûfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása. Mûfajteremtõ mûvek. Poétikai jellemzõk történeti változásai.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet 2.2.3.1. Irodalomtörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különbözõ korszakokban a középkortól a szimbolizmusig. Az irodalom, az irodalmiság változó hagyománya. A magyar irodalomtörténet/mûvelõdéstörténet fõbb korszakainak néhány jellemzõje.

NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga célja:

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és a szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szöveg-feldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a hazai nemzetiségi, az anyanemzet és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélõképességhez, az érzelmi, szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

A nemzetiségi nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetõvé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi mûveltségének minõsítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e az anyanyelvi mûveltség tartalmi és magatartásbeli elemeivel;
- elsajátította-e megfelelõ szinten a nyelvhasználati képességeket a beszédértésben, a beszédben, a szövegértés és a szövegalkotás tevékenységében;
- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a nyelvi és kulturális jelenségek megítélésében;
- ismeri-e az adott nyelvhez kapcsolódó kultúrát, illetve nemzetisége kultúráját, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintõ aktuális kérdéseket Magyarországon és Európában;
- tudja-e gondolatait, véleményét szóban és írásban elõadni a vizsgafeladatoknak megfelelõ mûfajban, elsajátította-e a közlés szándékához, céljához, tartalmához, helyzetéhez való stiláris alkalmazkodás képességét, a szövegalkotás tartalmi és formai követelményeit;
- tájékozott-e az adott anyanemzet és magyarországi nemzetisége irodalmában, képes-e az irodalmi és nem irodalmi szövegek sokféleségében és kérdésfeltevéseiben eligazodni;
- szövegelemzõ tevékenységében felismeri-e a mûalkotások belsõ világát, annak megjelenési formáját, a kronológiai és kifejezésbeli összefüggéseket;
- érvényre jut-e önálló gondolkodása, problémaérzékenysége, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, nyelvi- irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetni, döntési szituációkban eligazodni;
- képes-e mondanivalóját világos nyelvi formába, szabatosan, árnyaltan kifejezni;
- ismeri-e a nyelvmûvelés kérdését és jelentõségét, tudatában van-e az anyanyelv közösség- és identitásformáló funkciójával.

Az emelt szintû vizsga a nemzetiségi nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi mûveltségét, szövegértõ és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektõl a mindennapi életben és az önmûvelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezõképességet, a rendszerezés és alkalmazás formáit, az elemzés, az értelmezés és az önálló ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el, valamint az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények összefüggések széles körét kéri számon.

A középszintû érettségi vizsga a jelöltektõl az emelt szintû követelményektõl egyszerûbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat vár el, illetve a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések szûkebb körét kéri számon. Az emelt szint abban különbözik a középszinttõl, hogy a magasabb nyelvi készségek mellett a nyelvhasználati képességek biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

Tartalmi követelmények

Az emelt és középszinten a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különbözõ a témák megközelítési módja. Míg az emelt szinten a megközelítési mód általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerûbb.

KÖZÉPSZINT

Ismeretek és képességek	Követelmények
1.Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	Különbözõ mûfajú és tematikájú szövegek értelmezése, összevetése, az így szerzett ismeretek alkalmazása beszédben és írásban. A cél, a szándékok, érvelések, vélemények felismerése köznyelvi szóbeli és írásbeli szövegfajtában. A szöveg lényegének megítélése. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztõ, audiális és vizuális tömegtájékoztatás mûfajai) szövegek gondolatmenetének követése, a nyelvi eszközök jelentõségének felismerése. A társadalomtudományi és természettudományi tantárgyak anyanyelvû szövegeinek megértése.
B) Szövegalkotás	Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevõ vitatkozásra. Tárgyszerû, a szituációknak megfelelõ formában történõ információadás képessége (tudósítás, felvilágosítás stb.). Beszámoló szövegekkel és filmekkel kapcsolatban különbözõ szempontból. Kiselõadás (referátum) elõkészítése és szabatos elõadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztõ szövegek lényegének megragadása és írásban szabatos formában való megfogalmazása. Aktuális problémákkal, ill. olvasott mûvekkel, szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyûjtése és ütköztetése, kifejtõ fogalmazás írása. Szövegek értelmezése, ezekkel kapcsolatos állásfoglalás. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A magán- és a közéletben használatos különbözõ szövegfajták szerkesztése (önéletrajz, pályázat, hirdetés, olvasói levél stb.). Összefüggõ értekezõ fogalmazások írása megadott szempontok alapján. A szövegalkotás során a tanult mûfajok ismérveinek rendszerezése, a fogalmazás technikai eljárásainak ismerete. A helyesírási ismeretek biztos alkalmazása.
2. Nyelvi ismeretek	Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, azaz az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelv leíró nyelvtanában való jártasság a hangtan, az alaktan és a mondattan egymással való összefüggésében (hangváltozások, szórend, egyeztetések…). Hangsúlyok az egyes nyelvekben. Jelentéstani és stilisztikai ismeretek. Szövegek leíró nyelvtani és stilisztikai elemzése. A retorika alapfogalmainak áttekintése. A nyelv helye a jelrendszerek sorában. A nyelv és a beszéd. Anyanyelv, idegen nyelv, kétnyelvûség. Az adott nemzetiség nyelvének eredete, helye a világ nyelvei között és az indoeurópai nyelvcsaládban, nyelvrokonság. Irodalmi nyelv, köznyelv, dialektusok. A nyelvújítás fogalma, kiemelkedõ nyelvújítók az egyes nyelvekben. Nyelvmûvelés.

Ismeretek és képességek	Követelmények
3. Irodalmi ismeretek	Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete. A különféle irodalmi mûfajú és nem irodalmi mûvek több szempontú elemzésének és értelmezésének képessége, A mûelemzés, az értelmezés és az értékelés megkülönböztetése Irodalmi mûvek olvasása során rögzõdött nyelvi fordulatok használata, idézetek, memoriterek tudása. A világirodalmi kontextusba való elhelyezés képessége. Az adott magyarországi nemzetiség irodalma. A nemzetiségek nyelvén alkotott irodalmi értékek ismerete nyelvenként.
Témakörök	
A) Szerzõk és mûvek	Népköltészet. Életmûvek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából. A szerzõ és mûvének beható ismerete. Szerzõk és mûvek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából (egy-egy szerzõ több jelentõs mûvének ismerete). A XX. század és a kortárs irodalom alkotóinak mûvei. Világirodalom (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).
B) Értelmezési szintek, megközelítések	Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés. Mûfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Mûvészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek irodalmának világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal).
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvbõl és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes követelmények tartalmazzák)

EMELT SZINT

Ismeretek és képességek	Követelmények
1. Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	A cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzõi elõfelvetések, szándékok felismerése, rekonstruálása írott közlésekben és szóbeli megnyilatkozásokban. A szövegek lényegének megítélése, illetve annak mérlegelése, hogy a hallott vagy olvasott szöveg mennyire alkalmas információk szerzésére. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztõ, audiális és vizuális tömegtájékoztatás mûfajai) szövegek gondolatmenetének követése, az érvelõ szándék felismerése. A tanulók tanulmányaival összefüggõ társadalomtudományi és természettudományi szövegek körében való biztos tájékozódás, a tantárgyak körén kívül esõ szakmai szövegek megértése szótár használatával.

Ismeretek és képességek	Követelmények
B) Szövegalkotás	Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevõ vitatkozásra. Tárgyszerû, a szituációnak megfelelõ formában történõ információadás képessége (tudósítás, felvilágosítás stb.). Kiselõadás (referátum) elõkészítése és szabatos elõadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztõ szövegek lényegének megragadása és írásban szabatos formában való megfogalmazása. Aktuális problémákkal, illetve olvasott mûvekkel, szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyûjtése és ütköztetése, kifejtõ fogalmazás írása. Szövegek értelmezése, ezekkel kapcsolatos állásfoglalás. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A szövegalkotás során a tanult mûfajok ismérveinek rendszerezése: az egyes mûfajok tartalmi és stiláris követelményeinek, szerkezeti felépítésének alapos ismerete. Irodalmi és más olvasmányok alapján értekezés, esszé, érvelés, összehasonlítás megfogalmazása. Színházi és filmélmény személyes érintettséget is magában foglaló megfogalmazása. Hibátlan helyesírás.
2. Nyelvi ismeretek	Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, azaz az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete definíciók szintjén is, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelvtan terminológiájának ismerete. Szövegek leíró nyelvtani, szövegtani és stilisztikai elemzése, valamint az elemzésben alkalmazott fogalmak, nyelvi rendszerbeli összefüggések felismerése. A flektáló és agglutináló nyelvek közötti különbségek felismerése (a nemzetiségek „hajlító”, azaz deklináló nyelvei és a ragok a magyar nyelvben). A nyelvmûvelés szerepe, a nyelvek rétegezõdése, fejlõdése, a nyelvhasználat társadalmi összefüggései.
3. Irodalmi ismeretek	Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete; az olvasmányok befogadásán túl személyes állásfoglalás kialakítása. A különféle irodalmi mûfajú és nem irodalmi mûvek több szempontú elemzése, a mûvek közvetítette gondolatok, értékek összevetésének és szembesítésének képessége. A mûelemzés, az értelmezés, az értékelés megkülönböztetése, olvasat és személyes érintettség megfogalmazása. Az adott nemzetiségi nyelven íródott irodalom világirodalmi helyének megállapítása, a világirodalmi és magyar irodalmi kapcsolatok felismerésének és értékelésének képessége. Irodalmi mûvek olvasása során rögzõdött nyelvi fordulatok használata, idézetek, memoriterek.
Témakörök	Népköltészet.
A) Szerzõk és mûvek	Életmûvek az anyanemzet és az adott magyarországi nemzetiség irodalmából. A szerzõ és mûvének beható ismerete. Szerzõk és mûvek az adott nemzetiség nyelvén íródott irodalmából (egy-egy szerzõ több jelentõs mûvének ismerete). A XX. század és a kortárs irodalom alkotóinak mûvei. Világirodalom (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).

Ismeretek és képességek	Követelmények
B) Értelmezési szintek, megközelítések	Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés. Mûfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Mûvészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek nyelvén íródott irodalom világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal). A magyarországi nemzetiségek irodalma.
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvbõl és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes követelmények tartalmazzák)

NEMZETISÉGI NYELV
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(Nyelvoktató oktatási forma)

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A nyelvoktató középiskolák nemzetiségi nyelvi érettségi vizsgakövetelményei mindkét szintjén meghatározó szerepet tölt be a kommunikatív kompetencia kialakítása. Ugyanilyen hangsúlyosan jelennek meg azonban a speciális nemzetiségi oktatási, nevelési tartalmak – az adott nemzetiség kultúrtörténetének, kiemelkedõ irodalmi alkotásainak megismerése, hogy a tanulókban az anyanyelv, az anyanyelvû kultúra megismerése, ápolása, értékelése és elsajátítása révén kialakuljon a nyitottság, tolerancia más népek, más nyelvek iránt, s ezen ismeretek birtokában a tanulók képesek legyenek önálló tájékozódásra a kisebbségeket érintõ aktuális hazai és külföldi eseményekben.

A középszintû vizsga célja köznapi, egyszerû írott vagy hallott szövegek értésének ill. alkotásának mérése. A középszintû követelmények nélkülözhetetlenek az emelt szinten.

Az emelt szint mennyiségében, minõségében más nyelvtudást kíván mérni. Az emelt szintû vizsga célja az elvontabb, összetettebb, hosszabb szövegek értésének, alkotásának mérése, valamint annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a felsõfokú oktatásban való részvételre.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjeivel,
- képes-e az írott és beszélt nyelv funkcionális használatára,
- a kommunikációs szándékok értelmezésére és kifejezésére,
- képes-e a különbözõ kifejezésmódok megkülönböztetésére, összevetésére, a szintnek megfelelõ szövegek értelmezésére és értékelésére,
- tud-e önállóan reagálni a szintnek megfelelõ szövegek gondolataira, állításaira, következtetéseire,
- képes-e mind szóban, mind írásban érthetõen kifejezni magát,
- képes-e a szövegszerkesztési minták figyelembevételével, szövegösszekötõ elemek használatával világos, szerkezetileg jól felépített szöveget alkotni,
- képes-e gondolatait a szintnek megfelelõ mûfajban és stílusban elõadni,
- eredményesen tudja-e használni a nemzetiségi nyelvet személyes és társadalmi kommunikatív célokra, valamint arra, hogy eredetiben olvasson az adott nemzetiség irodalmából,
- tudja-e alkalmazni irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében,
- ismeri-e a magyarországi nemzetiség kultúrtörténetét, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintõ aktuális kérdéseket,
- önállóan tud-e reagálni különbözõ korszakok különbözõ mûfajú szépirodalmi és köznapi szövegeinek következtetéseire

Tartalmi követelmények

Kompetenciák	Követelmények	Követelmények
	Középszint	**Emelt szint**
1. Kommunikatív készségek		
Beszédértés/Hallott szöveg értése	– hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk alapvetõ kommunikációs szándékának megértése, – hallott szövegbõl a szükséges információk kikeresése	– nehezebb, elvontabb témájú, nyelvileg bonyolultabb beszélgetés menetének megértése, – nyelvjárások hallás utáni felismerése

Kompetenciák	Követelmények	Követelmények
	Középszint	**Emelt szint**
Beszédkészség	– általános, a vizsgázó érdeklõdési köréhez közel álló témákról történõ beszélgetés, – állásfoglalás aktuális témával kapcsolatban, – rövidebb irodalmi és nem irodalmi szövegek, értelmezése, lényegének megfogalmazása, – olvasói élmények megfogalmazása, – a szintnek megfelelõ témában vélemény, álláspont hatásos kifejtése	– beszélgetés folytatása összetettebb a mindennapi témáktól távolabb esõ témákban, – irodalmi szövegek, filmek különbözõ szempontok alapján történõ bemutatása, – a szintnek megfelelõ vélemény, álláspont hatásos kifejtése, – kultúrált vita folytatása, érvek ütköztetése, – aktuális problémákkal, irodalmi szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek kifejtése, ütköztetése
Szövegértés/olvasott szöveg értése	– köznyelvi szövegek lényegének megértése, – az adott nyelv szállóigéinek értelmezése, – a szintnek megfelelõ szépirodalmi alkotások (rövidebb terjedelmû epikai mûvek, rövid lírai versek memorizálása) értelmezése, – egyszerûbb ismeretterjesztõ szövegek megértése, – az olvasási módok (globális, szelektív, részletes értés) alkalmazása feladatokon	– elvontabb témájú szövegek megértése, – hosszabb epikus és drámai mûvek olvasása, értelmezése, – a szépirodalmi alkotásokban megjelenõ szándékok, vélemények, rejtett jelentéstartalmak megértése, – bonyolultabb ismeretterjesztõ szövegek megértése
Íráskészség	– kifejezésmód a mindennapi szövegfajtákban, – fogalmazások (leírás, elbeszélõ fogalmazás, jellemzés) írása megadott szempontok alapján, – a közéletben használatos szövegfajták szerkesztése (önéletrajz, pályázat, hirdetés, olvasói levél, stb.) szerkesztése – szépirodalmi szövegek (elbeszélések, novellák) lényegének megfogalmazása, – kiselõadás / referátum elõkészítése	– árnyalt kifejezésmód a mindennapi tapasztalati világtól távolabb álló, összetettebb témákban, – változatos szókincsû mondatszerkezetek használata, – különbözõ mûfajú szövegek írásánál a mûfaji sajátosságok figyelembevétele, – versek és terjedelmesebb irodalmi alkotások lényegének elemzõ megfogalmazása, – hosszabb terjedelmû referátumok elõkészítése
2. Nyelvi kompetencia	– a különbözõ társalgási témák, a mindennapi témakörök, szituációk kommunikációs szándékainak kifejezésekor a megfelelõ nyelvi eszközök alkalmazása, – a kommunikációs szándékok értelmezése,	– választékos nyelvhasználat a kommunikációs szándékok kifejezésében,

Kompetenciák	Követelmények	Követelmények
	Középszint	**Emelt szint**
	– a szintnek megfelelõ szövegfajtákban elõforduló nyelvi struktúrák használata, – az írott és beszélt nyelv fontos szerkezeteinek funkcionális használata, – a kiejtés, hangsúly, intonáció és helyesírási ismeretek helyes alkalmazása	– a szintnek megfelelõ szövegfajtákban elõforduló nyelvi struktúrák biztos és árnyalt használata, – az írott és beszélt nyelv fontos szerkezeteinek funkcionális használata, – nyelvi fogalmak definiálása, egymáshoz rendelése

3. Témakörök

Az emelt és a középszintû érettségi vizsgán a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különbözõ a témák megközelítési módja. A középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét, az emelt szinten általános, elvont és összetettebb.

- Személyes vonatkozások, család
- Ember és társadalom
- Környezetünk
- Iskola
- A munka világa
- Életmód
- Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás
- Utazás, turizmus
- Tudomány, technika

TÖRTÉNELEM
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A történelem érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a történeti gondolkodásmód kialakulásához szükséges alapokkal;
- birtokában van-e az alapvetõ történelmi tényeknek (idõpontok, személyek stb.);
- tudja-e használni a történelmi fogalmakat, a szaknyelvet;
- képes-e ismereteit szóban és írásban elõadni;
- elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel a történelmi eseményeket és jelenségeket értelmezni tudja;
- képes-e a történelmi forrásokat – legyenek akár eredeti források, akár a múltról szóló feldolgozások – vizsgálni és elemezni, a múlt emberének életét reálisan elképzelni;
- fel tudja-e használni történeti ismereteit arra, hogy a jelenkor társadalmi jelenségeit értelmezze;
- képes-e az érvekkel alátámasztott, árnyalt és tényszerû történelmi értékeléseket elõnyben részesíteni a leegyszerûsítõ véleményekkel szemben.

A követelményekben
- hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegû követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és történelmi ismeretek, amelyek a jelen világának megértéséhez szükségesek;
- nagy figyelmet kapnak a társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatok, illetve azok a készségek és ismeretek, amelyek az egyes korszakok komplex, életszerû bemutatásához szükségesek;
- fontos szerep jut a politika- és eseménytörténet mellett a társadalom-, a gazdaság-, a mûvelõdés- és mentalitástörténetnek.

A középszintû vizsga a jelöltektõl az egyszerûbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezõképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvetõ formáit, valamint a történelmi ítéletalkotás készségének meglétét várja el.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban történelmet tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezõképességeket, összetettebb rendszerezési alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási mûveleteket, önállóbb ítéletalkotási készségeket vár el, továbbá a történelmi tények, adatok tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Források használata és értékelése	Történelmi forrásokból (*pl. tárgyi, írásos*) információk gyûjtése, következtetések megfogalmazása. Különbözõ típusú forrásokból származó információk összevetése. Képi források *(pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése. A történelmi térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Információk gyûjtése és következtetések levonása egyszerû statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból. A tények és feltételezések megkülönböztetése.
A szaknyelv alkalmazása	Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.
Tájékozódás térben és idõben	Történelmi helyszínek azonosítása különbözõ térképeken. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában. Egyszerû történelmi térképvázlatok készítése. Konkrét történelmi események térben és idõben való elhelyezése. Különbségek és egybeesések felismerése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzõinek ismerete.
Az eseményeket alakító tényezõk feltárása	A tanultak okok és következmények szerinti rendezése. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van. Különbözõ típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérõ jelentõségének felismerése. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezõk megkülönböztetése, mérlegelése. Önálló kérdések megfogalmazása a tanult történelmi események okairól és következményeirõl. A változás és a fejlõdés közötti különbség értelmezése konkrét példákon. A különbözõ történeti régiók eltérõ fejlõdésének bemutatása. Aktuális események történelmi elõzményeinek bemutatása. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevõk szándékai.
Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. Népesség, település, életmód. Egyén, közösség, társadalom. A modern demokráciák mûködése. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák. Nemzetközi konfliktusok és együttmûködés.

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
2. Témakörök	
Az ókor és kultúrája	Vallás és kultúra az ókori Keleten. A demokrácia kialakulása Athénban. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása. Az antik hitvilág, mûvészet, tudomány. A kereszténység kialakulása és elterjedése. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.
A középkor	A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzõi. A nyugati és a keleti kereszténység. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése. A középkori városok. Egyházi és világi kultúra a középkorban. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában. Az oszmán birodalom terjeszkedése.
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép õstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. Az Árpád-kor. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején. A Hunyadiak. Kultúra és mûvelõdés.
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	A nagy földrajzi fölfedezések és következményei. Reformáció és katolikus megújulás. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás.
Magyarország a Habsburg Birodalomban	A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiûzése és a Rákóczi-szabadságharc. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban. Mûvelõdés, egyházak, iskolák.
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. A XIX. század eszméi. Az ipari forradalom és következményei. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fõ kérdései. A reformkori mûvelõdés, kultúra. Polgári forradalom. A szabadságharc. A kiegyezés elõzményei és megszületése. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában. Az életmód, a tudományos és mûvészeti élet fejlõdése.

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
Az elsõ világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	Az elsõ világháború jellege, jellemzõi; a Párizs környéki békék. A gazdaság a társadalom és életmód új jelenségei a fejlett világban. Az USA és az 1929–33-as gazdasági válság. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és mûködési mechanizmusa. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920–30-as években. A második világháború elõzményei és jelentõs fordulatai. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzõi. A szocialista rendszerek bukása.
Magyarország története az elsõ világháborútól a második világháborús összeomlásig	Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és következményei. A Horthy-rendszer jellege, jellemzõi. A mûvelõdési viszonyok és az életmód. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái. Magyarország részvétele a világháborúban. A német megszállás, a holocaust Magyarországon.
Magyarország 1945-tõl a rendszerváltozásig	A szovjet felszabadítás és megszállás. A határon túli magyarság sorsa. A kommunista diktatúra kiépítése és mûködése. Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-rendszer jellege, jellemzõi. A rendszerváltozás.
A jelenkor	A közép-európai régió jellemzõi, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái. Az európai integráció története. A „harmadik világ”. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlõdés. A globális világ kihívásai és ellentmondásai.
A mai magyar társadalom és életmód	Alapvetõ állampolgári ismeretek. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban. A magyarországi roma társadalom. A parlamenti demokrácia mûködése és az önkormányzatiság. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.

EMELT SZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Források használata és értékelése	Történelmi forrásokból (*pl. tárgyi, írásos*) információk gyûjtése, következtetések megfogalmazása. Különbözõ típusú forrásokból származó információk összevetése. Képi források *(pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése. A történelmi térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Információk gyûjtése és következtetések levonása egyszerû statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból. A tények és feltételezések megkülönböztetése. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükrözõdik a szerzõ személyes helyzete. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különbözõ történelmi korokban eltérõ lehet. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhetõ eseményekrõl és személyekrõl.
A szaknyelv alkalmazása	Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata. A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete.
Tájékozódás térben és idõben	Történelmi helyszínek azonosítása különbözõ térképeken. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában. A történeti fejlõdés során kialakult régiók bemutatása térképen. Egyszerû történelmi térképvázlatok készítése. A történelmi tér változásainak ismerete. Konkrét történelmi események térben és idõben való elhelyezése. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzõinek ismerete. Különbségek és egybeesések felismerése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között. Európa történetének (ókortól napjainkig) több szempontú korszakolása.
Az eseményeket alakító tényezõk feltárása	A tanultak okok és következmények szerinti rendezése. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van. Különbözõ típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérõ jelentõségének felismerése. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezõk megkülönböztetése, mérlegelése. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációban az egyes emberek nézetét, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Önálló kérdések megfogalmazása a tanult történelmi események okairól és következményeirõl. A változás és a fejlõdés közötti különbség értelmezése konkrét példákon. A különbözõ történeti régiók eltérõ fejlõdésének bemutatása. Aktuális események történelmi elõzményeinek bemutatása. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése. Szabadon választott példa segítségével hosszabb idõtávú történelmi változások bemutatása. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevõk szándékai.

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. Népesség, település, életmód. Egyén, közösség, társadalom. A modern demokráciák mûködése. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák. Nemzetközi konfliktusok és együttmûködés.
2. Témakörök	
Az ókor és kultúrája	Vallás és kultúra az ókori Keleten. A demokrácia kialakulása Athénban. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása. Az antik hitvilág, mûvészet, tudomány. A kereszténység kialakulása és elterjedése. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.
A középkor	A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzõi. A nyugati és a keleti kereszténység. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése. A középkori városok. Egyházi és világi kultúra a középkorban. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában. Az oszmán birodalom terjeszkedése.
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép õstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. Az Árpád-kor. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején. A Hunyadiak. Kultúra és mûvelõdés.
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	A nagy földrajzi fölfedezések és következményei. Reformáció és katolikus megújulás. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás.
Magyarország a Habsburg Birodalomban	A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiûzése és a Rákóczi-szabadságharc. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban. Mûvelõdés, egyházak, iskolák.
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája. A XIX. század eszméi. Az ipari forradalom és következményei. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fõ kérdései. A reformkori mûvelõdés, kultúra. Polgári forradalom. A szabadságharc. A kiegyezés elõzményei és megszületése. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában. Az életmód, a tudományos és mûvészeti élet fejlõdése.
Az elsõ világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	Az elsõ világháború jellege, jellemzõi; a Párizs környéki békék. A gazdaság a társadalom és életmód új jelenségei a fejlett világban. A tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus. Az USA és az 1929–33-as gazdasági válság. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és mûködési mechanizmusa. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920–30-as években. A második világháború elõzményei és jelentõs fordulatai. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzõi. A szocialista rendszerek bukása.
Magyarország története az elsõ világháborútól a második világháborús összeomlásig	Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és következményei. A Horthy-rendszer jellege, jellemzõi. A mûvelõdési viszonyok és az életmód. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái. Magyarország részvétele a világháborúban. A német megszállás, a holocaust Magyarországon.
Magyarország 1945-tõl a rendszerváltozásig	A szovjet felszabadítás és megszállás. A határon túli magyarság sorsa. A kommunista diktatúra kiépítése és mûködése. Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-rendszer jellege, jellemzõi. A rendszerváltozás.
A jelenkor	A közép-európai régió jellemzõi, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái. Az európai integráció története. A „harmadik világ”. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlõdés. A globális világ kihívásai és ellentmondásai.
A mai magyar társadalom és életmód	Alapvetõ állampolgári ismeretek. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban. A magyarországi roma társadalom. A parlamenti demokrácia mûködése és az önkormányzatiság. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.

MATEMATIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A matematika érettségi vizsga célja

A matematika érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

- tud-e logikusan gondolkodni, rendelkezik-e megfelelõ matematikai probléma- és feladatmegoldó, valamint absztrakciós, analizáló és szintetizáló képességgel;
- tud-e állításokat, egyszerûbb gondolatmenetû bizonyításokat szabatosan megfogalmazni, áttekinthetõ formában leírni;
- elsajátította-e a mindennapi életben használatos számolási technikákat, rendelkezik-e biztos becslési készséggel, az önellenõrzés igényével;
- képes-e statisztikai gondolatok megértésére, intelligens felhasználására, a függvény- vagy függvényszerû kapcsolatok felismerésére és értékelésére;
- képes-e a leírt síkbeli és térbeli szituációk elképzelésére, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni;
- képes-e a tanult ismereteket más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban alkotó módon alkalmazni;
- képes-e hétköznapi szövegben rejlõ matematikai problémákat észrevenni, egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni, különbözõ problémamegoldó stratégiákat alkalmazni;
- képes-e a különbözõ matematikai segédeszközök (függvénytáblázat, zsebszámológép) célszerû alkalmazására; a mindenkori tárgyi feltételek függvényében, azokkal szinkronban a matematikai eszközökkel való problémamegoldásban a programozható számológép, a grafikus kalkulátor és a számítógép használata fokozatosan követelménnyé válhat.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsõfokú matematikai tanulmányokhoz szükséges alapokkal;
- képes-e hipotéziseket megfogalmazni, és sejtéseit bizonyított állításaitól megkülönböztetni;
- milyen szintû kombinatív készséggel rendelkezik, mennyire kreatív a gondolkodása;
- képes-e gondolatmenetében érthetõen, világosan alkalmazni a matematikai modellalkotás lépéseit (probléma megfogalmazása, matematikai formába öntése, összefüggések keresése, az eredmények matematikai módszerekkel történõ kiszámítása, igazolása, értelmezése).

Az ismeretek legnagyobb része a középszinten és az emelt szinten egyaránt megjelenik. Ezen ismeretek feldolgozásában az emelt szintet az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, a nehezebb feladatok jellemzik. A követelmények leírásában gyakran szereplõ „szemléletes” jelzõ azt fejezi ki, hogy az adott fogalom matematikailag precíz ismerete nem követelmény. A matematika tanításában csak spirálisan lehet haladni, s így több téma, pl. az analízis – a felkészülésre fordítható idõ alatt – a középiskolai tanulmányok végére is csak szemléletes formában tanítható meg, s csak bizonyos alkalmazásokat tesz lehetõvé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazmûveletek, mûveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazmûveletek használata a matematika különbözõ területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok).
Logika Logikai mûveletek Fogalmak, tételek, Bizonyítások a matematikában	 A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. Egyszerû matematikai szövegek értelmezése. A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása.
Kombinatorika	Egyszerû kombinatorikai feladatok megoldása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, egyszerû alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. A valós számok különbözõ alakjai. Alapmûveletek, mûveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Az osztó, többszörös, prímszám, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele, számok prímtényezõkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Egyszerû oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, mûveletek	Mûveletek egyszerû algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, mûveletek, azonosságok (egész kitevõjû hatványok, racionális kitevõjû hatványok). A logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása egyszerû esetekben.
Egyenletek, egyenlõtlenségek	Elsõ- és másodfokú egyenletek és egyenlõtlenségek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Egyszerû négyzetgyökös, algebrai törtes, abszolútértékes egyenletek. A definíciókra és az azonosságok egyszerû alkalmazására épülõ exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Két pozitív szám számtani és mértani közepének viszonya. Kétismeretlenes lineáris és másodfokú egyenletrendszerek. Egyszerû egyenlõtlenségrendszerek.

Témakör	Követelmények
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények függvények grafikonjai, függvény-transzformációk	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, harmadfokú és négyzetgyök-függvények, fordított arányosság, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerû transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $f(c \cdot x)$
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, szélsõérték, periodicitás, paritás.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat Kamatos kamat számítása.
4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Térelemek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transzformációk	Egybevágósági transzformációk, egybevágó alakzatok. Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Hasonló alakzatok tulajdonságai. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása egyszerû feladatokban.
Síkgeometriai alakzatok	
Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra – alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok, deltoidok) és tulajdonságaik. Alaptulajdonságok. Szabályos sokszögek. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerû síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszínének és térfogatának számítása. Hasonló síkidomok és testek különbözõ mérõszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektormûveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Egyszerû összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta-geometria	Alakzatok (egyenes, kör) egyenlete és kölcsönös helyzetük.

Témakör	Követelmények
5. Valószínûségszámítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyûjtése, rendszerezése, különbözõ ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínûség-számítás	Valószínûség fogalma. A valószínûség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazmûveletek, mûveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazmûveletek használata a matematika különbözõ területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok). Halmazmûveletek alkalmazása feladatokban. A számosság fogalma.
Logika	Logikai mûveletek. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. A nyelv logikai elemeinek tudatos alkalmazása.
Fogalmak, tételek, bizonyítások a matematikában	A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Egyes tanult tételek bizonyításának ismerete. A matematikában használt néhány bizonyítási típus ismerete és tudatos alkalmazása (pl. skatulyaelv, direkt és indirekt bizonyítás). Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása. Bizonyítási feladatok megoldása.
Kombinatorika	Kiválasztási és sorbarendezési feladatok. Binomiális tétel ismerete, alkalmazása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. Alapmûveletek, mûveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága, számolások közelítõ értékekkel. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Osztó, többszörös, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele. Számok prímtényezõkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, mûveletek	Mûveletek egyszerû algebrai kifejezésekkel. Nevezetes azonosságok, szorzattá alakítások.

Témakör	Követelmények
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, mûveletek, azonosságok (egész kitevõjû hatványok, racionális kitevõjû hatványok). Irracionális kitevõjû hatvány szemléletes fogalma. Logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása.
Egyenletek, egyenlõtlenségek	Elsõ- és másodfokú egyenletek és egyenlõtlenségek megoldása. Paraméteres egyenletek. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Gyökös, algebrai törtes, abszolútértékes és egyszerû exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Egyszerû algebrai törtes, exponenciális és logaritmusos egyenlõtlenségek. A középértékek, nevezetes egyenlõtlenségek alkalmazása. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egyszerû egyenlõtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Függvény leszûkítése, kiterjesztése. Összetett függvény.
Függvények grafikonjai, függvénytranszformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, hatvány- és négyzetgyökfüggvények, racionális törtfüggvény, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és transzformáltjaik: $c \cdot f(ax+b)+d$
Függvények jellemzése	Függvényvizsgálat. Szélsõérték-feladatok.
Sorozatok	Sorozat megadása, jellemzése. Számtani sorozat, mértani sorozat. Kamatos kamat számítása. Járadékszámítás.
Az analízis elemei	A határérték szemléletes fogalma. A folytonosság szemléletes fogalma. A differenciálhányados fogalma, alkalmazása. A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma, alkalmazása.
4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Térelemek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transz-formációk	A geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági, hasonlósági transzformációk és alkalmazásuk számításos és bizonyítási feladatokban. Hasonló alakzatok tulajdonságai. A merõleges vetítés szemléletes fogalma.

Témakör	Követelmények
Síkgeometriai alakzatok	
Háromszögek	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra, alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban.
Négyszögek	Nevezetes négyszögek (trapézok és deltoidok) és tulajdonságaik. Húr- és érintõnégyszögek.
Sokszögek	Szabályos sokszögek. Alaptulajdonságok.
Kör	A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete. Középponti és kerületi szög, látókör ismerete, alkalmazása.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerû síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszíne és térfogata. Hasonló síkidomok és testek különbözõ mérõszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektormûveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta-geometria	Alakzatok (egyenes, kör, parabola) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínûségszámítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyûjtése, rendszerezése, különbözõ ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram, hisztogram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínûségszámítás	A nagy számok törvényének szemléletes tartalma. A valószínûség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel és alkalmazásai. A binomiális eloszlás tulajdonságai, várható értéke és alkalmazásai. Visszatevés nélküli mintavétel és alkalmazásai. A hipergeometrikus eloszlás. Feltételes valószínûség fogalma és konkrét alkalmazásai.

IDEGEN NYELV
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az idegen nyelv érettségi vizsga célja

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait megvalósítani.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga a nyelvoktatás céljai közül (pragmatikus, kognitív, személyiségfejlesztõ célok) csak a pragmatikus cél megvalósulását méri, vagyis azt, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjével. Bár nagyon fontos, hogy a tanulók a tanítási folyamat során ismereteket szerezzenek a világról, a nyelvrõl és a célkultúrákról, ezeket az ismereteket az idegen nyelvi érettségi vizsga közvetlen módon nem méri. Ezek az ismeretek azonban megjelennek a vizsgafeladatokban használt autentikus anyagokban.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ mennyiségû szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérik. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2–B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a fontosabb információkat megérteni olyan írott és hallott, köznapi, egyszerû, eredeti idegen nyelvû szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). A vizsga azt is méri, hogy vizsgázó tud-e kommunikálni egyszerû helyzetekben, és tud-e egyszerû, összefüggõ szöveget alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e megérteni különbözõ fajtájú igényesebb és hosszabb, konkrét vagy elvont témájú írott és hallott idegen nyelvû szövegek fõ gondolatmenetét, és követni tudja-e a hosszabb, összetettebb érveléseket is. A vizsga azt is méri, hogy a vizsgázó képes-e idegen nyelven mind szóban, mind írásban folyamatosan és természetes módon kifejezni magát, világos, jól szerkesztett szöveget létrehozni, és eközben megbízhatóan használja-e a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötõ elemeket, továbbá indokolni tudja-e véleményét.

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	Rövidebb, hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk lényeges információinak, alapvetõ kommunikációs szándékának megértése. Egy hallott szövegbõl az adott helyzetben szükséges kulcs- és részletinformáció(k) megértése. Az értési célnak megfelelõ stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkészség	Kommunikációs szándék megvalósítása megadott egyszerû, hétköznapi helyzetekben és szerepekben. Egyértelmû, egyszerû és összefüggõ megnyilatkozás megadott ismerõs témákról. A szintnek megfelelõ kommunikációs stratégiák alkalmazása.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Köznyelven íródott, a mindennapi élet témáival foglalkozó, gyakori szövegfajták lényegének megértése. Egy szövegbõl az adott helyzetben szükséges információ(k) megértése, vélemény, érvelés követése. Az értési célnak megfelelõ olvasási stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskészség	Kommunikációs szándék megvalósítása a mindennapi életben általánosan és gyakran használt szövegfajtákban. Egyértelmû, egyszerû, összefüggõ szöveg alkotása megadott, hétköznapi témákról.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges legalapvetõbb technikák alkalmazása.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelõ szövegfajtákban elõforduló alapvetõ lexikai elemek és nyelvi szerkezetek felismerése és nyelvileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használata. A kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközök alkalmazása szóban és írásban. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a vizsgázó személye, családi élet.
Ember és társadalom	Például: a másik ember külsõ és belsõ jellemzése, ünnepek, vásárlás.
Környezetünk	Például: az otthon, a lakóhely és környéke, idõjárás.
Az iskola	Például: a saját iskola bemutatása, nyelvtanulás.
A munka világa	Például: diákmunka, pályaválasztás.
Életmód	Például: napirend, kedvenc ételek.
Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	Például: színház, mozi, kedvenc sport.
Utazás, turizmus	Például: tömegközlekedés, utazási elõkészületek.
Tudomány és technika	Például: népszerû tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben.

EMELT SZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	Hosszabb, nyelvileg és tartalmilag bonyolultabb beszéd, illetve beszélgetés gondolatmenetének követése, a beszélõ(k) álláspontjának követése, érzelmeinek, egymáshoz való viszonyának felismerése, a kommunikációs szándékok megértése. Az értési célnak megfelelõ stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkészség	Összefüggõ önálló megnyilatkozás, illetve beszélgetésben való részvétel megadott témákról általánosabb szempontból. A vizsgázó álláspontjának, véleményének szabatos, következetes kifejtése. A kommunikációs szándékoknak megfelelõ folyékony és természetes kommunikáció. A szintnek megfelelõ kommunikációs stratégiák alkalmazása.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Általánosabb jellegû, a jelenkor problémáival kapcsolatos, elvontabb témájú szövegek megértése. A szerzõ álláspontjának megértése. Érvek és ellenérvek, tények és vélemények elkülönítése. A széles olvasóközönség számára hozzáférhetõ, közérthetõ szövegek, szövegrészletek megértése. Az értési célnak megfelelõ olvasási stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskészség	Világos, részletes szöveg létrehozása általánosabb, összetettebb témákban. A vizsgázó álláspontjának, véleményének szabatos, következetes kifejtése. Logikus szerkesztésû és tagolású írásmû létrehozása. Az írott szövegben a mindennapi élet feladataihoz használt szövegtípusok mûfaji jellemzõinek és a különbözõ közlésformák (pl. elbeszélés, leírás, érvelés) sajátosságainak figyelembe vétele.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges technikák alkalmazása.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelõ szövegfajtákban elõforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerése és biztos használata. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata. A kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközök meglehetõsen biztos alkalmazása. Értelemzavaró (nyelvtani, lexikai és kiejtésbeli) hibák nélküli sikeres kommunikáció.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a család szerepe az egyén és a társadalom életében.
Ember és társadalom	Például: az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, a fogyasztói társadalom, reklámok.
Környezetünk	Például: a lakóhely fejlõdésének problémái, a környezetvédelem lehetõségei és problémái.
Az iskola	Például: iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és külföldön.
A munka világa	Például: a munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és külföldön. Divatszakmák.

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
Életmód	Például: az étkezési szokások hazánkban és külföldön.
Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	Például: szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok. A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai.
Utazás, turizmus	Például: az idegenforgalom jelentõsége.
Tudomány és technika	Például: a tudomány és a technikai fejlõdésének pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre.

FIZIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A fizika érettségi vizsga célja

A középszintû fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a köznapi mûveltség részét képezõ fizikai ismeretekkel;
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök mûködésével összekapcsolni;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok mûvelése során egyetemessé fejlõdött megismerési módszerek alapvetõ sajátosságait;
- képes-e az alapmennyiségek mérésére, a mért adatokból egyszerû számításokkal meghatározható további mennyiségek értékeire következtetni;
- képes-e egyszerûen lefolytatható fizikai kísérletet elvégezni, valamint a kísérleti tapasztalatokat kiértékelni, grafikont elemezni;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggõ gyakorlatias belsõ látásmóddal és arányérzékkel;
- képes-e a tananyag által közvetített mûvelõdési anyag alapvetõ fontosságú tényeit és az ezekbõl következõ alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejteni;
- megérti-e a napjainkban felmerülõ, fizikai ismereteket is igénylõ problémák lényegét;
- ismeri-e a fizikatörténet legfontosabb eseményeit és személyiségeit, a tananyag által közvetített legjelentõsebb kultúrtörténeti vonatkozásokat.

Az emelt szintû fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- elsajátította-e a követelményekben elõírt ismereteket;
- képes-e az ismeretanyag belsõ összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekinteni, felismerni;
- tudja-e ismereteit jelenségek értelmezésében, problémák megoldásában – a megfelelõ matematikai eszközöket is felhasználva – alkalmazni;
- járatos-e a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereiben;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok mûvelése során egyetemessé fejlõdött megismerési módszerek alapvetõ sajátosságait, felismeri-e alkalmazásukat;
- képes-e a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezésére és elvégzésére, valamint a kísérleti tapasztalatok kiértékelésére, következtetések levonására, grafikonelemzésre;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggõ gyakorlatias belsõ látásmóddal és arányérzékkel, pontosan használja-e a mértékegységeket;
- képes-e a tananyag által közvetített mûvelõdési anyag logikai csomópontjait képezõ, alapvetõ fontosságú tényeket és az ezekbõl következõ alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejteni, megmagyarázni;
- képes-e a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetû jelenségeket értelmezni;
- ismeri-e a legfontosabb technikai eszközök, rendszerek mûködési elveit;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ, összetett fizikai feladatok, problémák megoldási képességével;
- tájékozott-e a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggõ problémák megértésére és elemzésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	A testek mechanikai kölcsönhatása, az erõ, az erõ mérése, erõk összegzése. Newton törvényeinek értelmezése. Kényszererõk felismerése konkrét példákban. Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása konkrét példákra. Az erõpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerû esetekben. Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerû alakú testek esetében. Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése. Egyszerû gépek mûködésének leírása.
Mozgások	A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idõ, elmozdulás fogalmainak alkalmazása, a mozgás viszonylagossága. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség megkülönböztetése. A szabadesés és a függõleges hajítás leírása. Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgõmozgás jellemzõi. E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása konkrét példákra. A súrlódás jelensége. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga és az idõmérés kapcsolata. A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. A hullámjelenségek felismerése és leírása. A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerõsség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzõivel. Állóhullámok felismerése.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia. Az emelési munka, a helyzeti energia. A munka grafikus ábrázolása. A rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.
2. Hõtan, termodinamika	
Állapotjelzõk, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzõk ismerete, alkalmazásuk. Hõmérõk és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hõtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hõtágulásának leírása. Folyadékok hõtágulásának leírása. A hõtágulási jelenségek gyakorlati jelentõsége.
Összefüggés a gázok állapotjelzõi között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása. p-V-diagramok értelmezése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerûbb problémákban. Az állapotegyenlet ismerete.
A kinetikus gázmodell	A hõmozgás értelmezése. Az állapotjelzõk kvalitatív értelmezése a modell alapján.

Témakör	Követelmények
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hõközlés, hõmennyiség, fajhõ fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belsõ energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. fõtétele és jelentõsége, egyszerû alkalmazások. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhõjének megkülönböztetése.
Halmazállapot-változások	A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvadás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása a forrás esetében. A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentõsége. A levegõ páratartalma. A légkört érõ káros behatások és következményeik.
A termodinamika II. fõtétele	A II. fõtétel szemléltetése mindennapi példákon. A hõerõgépek hatásfokának korlátai.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény ismerete. Az elektrosztatikai mezõ jellemzése: térerõsség, erõvonalak, feszültség. Többlettöltés fémen, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. Ohm törvénye. Vezetõk ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredõ ellenállás meghatározása egyszerû esetekben. Az egyenáram munkája és teljesítménye. Az egyenáram hatásai, alkalmazások. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása. Félvezetõk tulajdonságai, alkalmazások.
Magnetosztatika. Egyenáram mágneses mezõje	A Föld mágnessége, az iránytû használata. A magnetosztatikai mezõ jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. Az elektromágnes, gyakorlati alkalmazások. A Lorentz-erõ.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.
A váltakozó áram	A váltakozó áram jellemzése, az effektív feszültség és áramerõsség. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor).
Elektromágneses hullámok	A rezgõkörben zajló folyamatok kvalitatív leírása. Az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia). Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.

Témakör	Követelmények
A fény	Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fény terjedési sebessége. A fény visszaverõdése, a visszaverõdés törvénye. A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverõdés jelensége. Színfelbontás prizmával, homogén és összetett színek. A fény hullámjelenségeinek felismerése (interferencia, polarizáció). Képalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása. A síktükör, a gömbtükrök és a leképezési törvény ismerete. Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcsõ, a szem, a szemüveg, a fényképezõgép mûködésének alapelvei.
4. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	Az atom, molekula, ion, elem fogalma. Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel.
Az atom szerkezete	Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján. Az elektron töltése és tömege. Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	Az energia kvantáltsága, Planck-formula. A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. A fény kettõs természete. A vonalas színképek keletkezésének ismerete. Az elektron kettõs természete. A Bohr-modell sajátosságai, újszerûsége. Az elektronburok szerkezete: a fõ- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe.
Az atommagban lejátszódó jelenségek	Az atommag összetétele. Az erõs kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában. A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idõ, aktivitás. Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások. Maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentõsége, elõnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal. Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma. A sugárvédelem módszerei.
5. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	Az általános tömegvonzási törvény és jelentõsége. A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. A mesterséges égitestek mozgása. Nehézségi erõ, a súly, a súlytalanság értelmezése. A gravitációs gyorsulás mérése.
A csillagászat elemeibõl	A Naprendszer és fõbb részeinek jellemzése. A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal. A Tejútrendszer, galaxisok. Az Univerzum tágulása. Õsrobbanás-elmélet. A világûr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.

Témakör	Követelmények
6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenõ a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.
Elméletek, felfedezések, találmányok	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentõsége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentõsége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása. A távcsõ, a mikroszkóp, a gõzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, belsõ égésû motor, a röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetõk, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelõ nevekkel. A követelményekben szereplõ ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika között. Az ûrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	A testek mechanikai kölcsönhatása, az erõ, az erõ mérése, erõk összegzése, felbontása. Newton törvényeinek értelmezése. Sztatikai tömegmérés. Szabaderõk és kényszererõk. Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása feladatmegoldásban. Az erõpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerû esetekben. Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerû alakú testek esetében. Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése. Egyszerû gépek mûködésének leírása.
Mozgások	A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idõ, elmozdulás fogalmainak alkalmazása, a mozgás viszonylagossága. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség. A szabadesés, a függõleges és a vízszintes hajítás leírása. A mozgások grafikus jellemzése. Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgõmozgás jellemzõi. E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása feladatmegoldásban. A súrlódást leíró összefüggések alkalmazása. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga periódusideje. A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. Hullámjelenségek felismerése és leírása, az interferencia létrejöttének feltétele. A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerõsség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzõivel. Az állóhullámok létrejöttének feltétele. Az infra- és ultrahang jellemzõi, a zajártalom.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia, a munkatétel. Az emelési munka, a helyzeti energia. Konzervatív erõk. A lineárisan változó erõ munkája, a rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.
A speciális relativitás-elmélet alapgondolatai	A fénysebesség szerepe, az idõtartam, a hosszúság, a tömeg relativisztikus jellege, tapasztalati alátámasztások ismerete.

Témakör	Követelmények
2. Hõtan, termodinamika	
Állapotjelzõk, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzõk ismerete, alkalmazásuk. Hõmérõk és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hõtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hõtágulásának leírása. Folyadékok hõtágulásának leírása. A hõtágulási jelenségek gyakorlati jelentõsége, a hõtágulást leíró összefüggések alkalmazása.
Összefüggés a gázok állapotjelzõi között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása, bemutatása. p-V-diagramok értelmezése, készítése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerûbb problémákban. Az állapotegyenlet ismerete, alkalmazása.
A kinetikus gázmodell	A hõmozgás értelmezése. Az állapotjelzõk kvalitatív értelmezése a modell alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hõközlés, hõmennyiség, fajhõ fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belsõ energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. fõtétele és jelentõsége, alkalmazása. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhõjének megkülönböztetése. Speciális körfolyamatok értelmezése. Az elsõfajú perpetuum mobile lehetetlensége.
Halmazállapot-változások	A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvadás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása. A gáz és a gõz különbsége, a telítetté válás kvalitatív leírása. A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentõsége. A levegõ páratartalma. A légkört érõ káros behatások és következményeik.
A termodinamika II. fõtétele	Irreverzibilis és reverzibilis folyamatok megkülönböztetése. Rendezettség, rendezetlenség kvalitatív értelmezése. A másodfajú perpetuum mobile lehetetlensége. A hõerõgépek mûködésének leírása konkrét esetekre. A hûtõgép mûködési elve.

Témakör	Követelmények
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény alkalmazása. Az elektrosztatikai mezõ jellemzése: térerõsség, erõvonalak, feszültség, potenciál, ekvipotenciális felületek. Többlettöltés fémen, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete. A szigetelõ hatása, a síkkondenzátor kapacitása. Töltések mozgása elektromos mezõben.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. Ohm törvénye teljes áramkörre, ellenállásmérés. Vezetõk ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredõ ellenállás meghatározása. A fémek ellenállásának hõmérsékletfüggése. Az egyenáram munkája és teljesítménye. Az egyenáram hatásai, alkalmazások. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása. Félvezetõk tulajdonságai, alkalmazások.
Magnetosztatika Egyenáram mágneses mezõje	A Föld mágnessége, az iránytû használata. A magnetosztatikai mezõ jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. Speciális alakú áramvezetõk mágneses mezõje. Elektromágnes, gyakorlati alkalmazások. A Lorentz-erõ és alkalmazása.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. Az elektrosztatikus mezõ és az indukált elektromos mezõ összehasonlítása. Az összefüggések alkalmazása. Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.
A váltakozó áram	A váltakozó áram jellemzése, idõbeli lefolyásának leírása, az effektív feszültség és áramerõsség. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor). A tekercs és a kondenzátor váltakozó árammal szembeni viselkedésének magyarázata.
Elektromágneses hullámok	A rezgõkörben zajló folyamatok leírása, az antenna szerepe, az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia). A gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolata. Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.

Témakör	Követelmények
A fény	Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fénysebesség mérése. A fény visszaverõdése, a visszaverõdés törvénye. A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverõdés jelensége. Prizma, plánparalel lemez. Színfelbontás prizmával, homogén és összetett színek. A fény hullámjelenségeinek ismerete (interferencia, elhajlás, polarizáció). A lézerfény sajátosságai. Képalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása. A síktükör, a gömbtükrök és a leképezési törvény ismerete. Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcsõ, a szem, a szemüveg, a fényképezõgép mûködésének alapelvei.
4. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	Az atom, molekula, ion, elem fogalma. Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel. Egyszerû számítások elvégzése.
Az atom szerkezete	Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján. Az elektron töltése és tömege, az ezzel kapcsolatos kísérletek értelmezése. Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	Az energia kvantáltsága, Planck-formula. A fotoeffektus és értelmezése. A foton tömege és energiája, a kilépési munka meghatározása. A fény kettõs természete. A kibocsátási és elnyelési színképek keletkezésének ismerete, a hullámhossz és az energia kapcsolata. Az elektron kettõs természete, a de Broglie-hullámhossz. A Heisenberg-féle határozatlansági reláció ismerete. A Bohr-modell sajátosságai, újszerûsége, korlátai. Az elektronburok szerkezete: a fõ- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe. Az elektron „tartózkodási helyének” jelentése.
Az atommagban lejátszódó jelenségek	Az atommag összetétele. Az erõs kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában. A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idõ, aktivitás, bomlási törvény. Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások. Az atomenergia felhasználásának ismerete: maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentõsége, elõnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal. Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma, mennyiségi jellemzés. A sugárvédelem módszerei.
5. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	Az általános tömegvonzási törvény és jelentõsége, a gravitációs állandó mérése. A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. A mesterséges égitestek mozgása. Nehézségi erõ, a súly, a súlytalanság értelmezése. A gravitációs gyorsulás mérése.
A csillagászat elemeibõl	A Naprendszer és fõbb részeinek jellmezése. A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal. A Tejútrendszer, galaxisok. Az Univerzum tágulása. Õsrobbanás-elmélet. A világûr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.

Témakör	Követelmények
6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Heisenberg, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenõ, Gábor Dénes a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.
Elméletek, felfedezések, találmányok	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentõsége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentõsége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása. Maxwell és Hertz munkásságának jelentõsége. A távcsõ, a mikroszkóp, a gõzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, belsõ égésû motor, a röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetõk, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelõ nevekkel. A követelményekben szereplõ ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika, illetve a klasszikus fizika és a relativitáselmélet között. Az ûrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

KÉMIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A kémia érettségi vizsga célja

A középszintû érettségi vizsgán elsõsorban a *megismert* elemek és vegyületek tulajdonságait kell értelmeznie, illetve kísérletekkel igazolnia a vizsgázónak. Ehhez szükség van a kizárólag általános iskolában tanult anyagrészek szintézisére, a középiskolában tanult ismeretek alapján történõ újraértelmezésére.

A középszintû vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

– képes-e ismereteit szóban és írásban elõadni;
– rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
– ismeri-e a természettudományos megismerési módszereket;
– ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
– ismeri-e az alapvetõ kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
– tudja-e értelmezni a megismert anyagok tulajdonságait és változásait;
– képes-e egyszerû kémiai számításokat elvégezni;
– képes-e egyszerû kémiai kísérleteket elvégezni, illetve értelmezni;
– képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
– ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit;
– kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerû ökológiai világkép kialakulásához.

Az emelt szintû vizsgán a kémiatanulás során megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak ismeretén túl a vizsgázó legyen képes megbecsülni különbözõ elemek, vegyületek tulajdonságait.

Az emelt szintû vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

– képes-e ismereteit szóban és írásban elõadni;
– rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
– ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
– ismeri-e és tudja-e alkalmazni a természettudományos megismerési módszereket, rendelkezik-e a felsõoktatási tanulmányokhoz szükséges természettudományos alapismeretekkel;
– ismeri-e az alapvetõ kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
– tudja-e használni a megismert kémiai fogalmakat és összefüggéseket az elemek és vegyületek tulajdonságainak és változásainak értelmezésénél;
– képes-e egyszerû kémiai kísérleteket tervezni, szakszerûen elvégezni, illetve értelmezni;
– képes-e kémiai számításokat elvégezni, számításai végeredményét megfelelõ pontossággal megadni;
– képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
– ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit, a kémiatudomány gyakorlati és mûszaki alkalmazásait, hasznosságát, veszélyeit, azok elkerülésének módjait, a kémiatudomány és a vegyipar fejlõdésének irányát, az európai normák érvényesülését;
– kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerû ökológiai világkép kialakulásához.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belõlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében. Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerûségei. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján. A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák. A periódusos rendszer használata a tulajdonságok meghatározásához.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerû szervetlen és szerves molekulák, valamint az ammónium- és az oxóniumion szerkezete. A molekulák és a megismert összetett ionok összegképlete, a megismert molekulák szerkezeti képlete.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítõ részecskék szerkezete közötti kapcsolat értelmezése modellek alapján. Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különbözõ szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás) szerint. Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.
A kémiai reakciók	Egyszerû kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és egyszerûbb ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete, alkalmazásuk egyszerûbb esetekben.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei. A reakciósebességet befolyásoló tényezõk.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megismert reakciókra. Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat. Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különbözõ szempontok (pl. irány, reakcióhõ, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint. A megismert anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.). A megismert kémiai folyamatok besorolása különbözõ reakciótípusokba (pl. protolitikus, redoxi stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése egyszerûbb, illetve tanult példák alapján (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).
Elektronátmenettel járó reakciók	A redoxi-reakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációsszám-változás).
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella mûködése). A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés. Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására. A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok). Korróziós jelenségek, korrózióvédelem. Az elektrolízis során végbemenõ elektródfolyamatok felírása és értelmezése a keletkezõ termékek ismeretében. Az elektrolízis mennyiségi törvényei.

Témakör	Követelmények
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmaz-szerkezet kapcsolata)	A megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és ezek anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása a megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátságai	Megismert elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerûbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása. A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése. Képlet- és adatgyûjtemény, szaklexikon önálló használata. Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján. A képlet alapján a megismert vegyületek besorolása a megfelelõ rácstípusba és fõbb tulajdonságaik jellemzése. A megismert vegyületek képleteinek, a reakciók reakcióegyenleteinek felírása.
Az elemek és vegyületek elõfordulása	A megismert elemek elõfordulásának formái.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari elõállítása	Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari elõállításának elvi alapjai és módjai.
Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	Annak ismerete, hogyan kell felelõsségteljesen használni a környezetben elõforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentõsége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelõzés módjai. Az energiatermelés szervetlen kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

Témakör	Követelmények
3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciós csoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása. A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. A fõbb vegyületcsoportok általános képlete. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció. Szerkezeti képlet írása. Az izoméria különbözõ típusai, annak példával történõ illusztrálása. A konstitúciós izomerek felismerése.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Megismert vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása a megismert vegyületek példáján. Egyszerû kísérletek elvégzése leírás alapján, ezek eredményének értelmezése.
A szerves vegyületek elõfordulása	A legismertebb szerves vegyületek elõfordulási területei.
A szerves vegyületek jelentõsége	A mindennapi életben fontos vegyületek felhasználása, élettani, gyógyító, károsító hatása (pl. drogok). Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai, megújuló energiaforrások.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari elõállítása	Az egyes szerves vegyületcsoportok legismertebb tagjai, laboratóriumi és ipari elõállításának elvi alapjai és elõállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger, A. Nobel).
4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sûrûség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
Az Avogadro-törvény	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvénybõl következõ összefüggések (gázok moláris térfogata, sûrûsége, relatív sûrûsége) alkalmazása egyszerûbb feladatokban.
Oldatok, elegyek (százalékos összetételek, koncentráció, oldhatóság stb.)	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása egyszerûbb feladatokban.
A képlettel és reakció-egyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján egyszerûbb számítási feladatok megoldása.

Témakör	Követelmények
Termokémia	A reakcióhõ és a képzõdéshõk közötti kapcsolat és alkalmazása, a reakcióhõ alkalmazása egyszerû kémiai számítási feladatokban.
Kémiai egyensúly, pH-számítás	Az egész értékû pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belõlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében. Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerûségei. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján. A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák. A periódusos rendszer használata az atomok tulajdonságainak meghatározásában.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerûbb molekulák, összetett ionok képletének megadása, szerkezetük jellemzése az atom- és molekulaszerkezeti ismeretek alapján.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítõ részecskék szerkezete közötti kapcsolat. Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különbözõ szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás stb.) szerint. Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai. Az atomszerkezeti ismeretek alapján következtetés az atomok kapcsolódásának lehetõségeire és módjaira.
A kémiai reakciók	Egyszerû kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete és alkalmazásuk.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei. A reakciósebességet befolyásoló tényezõk.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megfordítható folyamatokra. Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat alkalmazása. Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.

Témakör	Követelmények
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különbözõ szempontok (pl. irány, reakcióhõ, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint. Az anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis). A sav-bázis folyamatok értelmezése nemvizes közegben.
Elektronátmenettel járó reakciók	Redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációsszám-változás). Reakcióegyenletek rendezése az oxidációsszám-változások alapján.
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella mûködése). Az elektródpotenciál fogalma és meghatározó tényezõi. A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közti összefüggés Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására. A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok) felépítése és mûködése; korróziós jelenségek, korrózióvédelem. Az elektrolízis során végbemenõ elektródfolyamatok értelmezése a megismert példák alapján kikövetkeztethetõ esetekben. Az elektrolízis mennyiségi törvényei és alkalmazásuk.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
A kerettantervben szereplõ elemek és vegyületek kiegészítõ listája	Halogénelemek (fluor, bróm, jód), hidrogén-halogenidek, ezüst-halogenidek, dihidrogén-peroxid, alumínium-oxid, réz-oxidok, fém-hidroxidok, dihidrogén-szulfid, kénessav és szulfitok, nátrium-tioszulfát, nitritek, fém-nitrátok, difoszfor-pentaoxid, hidrogén- és dihidrogén-foszfátok, szilikonok, kobalt, nikkel, higany, kálium-permanganát.
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	Az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.

Témakör	Követelmények
Az elemek és vegyületek kémiai sajátságai	Az elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerûbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása. A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján. Képlet- és adatgyûjtemény, szaklexikon önálló használata. Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján. A képlet alapján az elemek, vegyületek besorolása a megfelelõ rácstípusba és fõbb tulajdonságaik jellemezése. A kémiai tulajdonságok bemutatása reakcióegyenletek írásával.
Az elemek és vegyületek elõfordulása	Megismert elemek elõfordulásának formái. Következtetés az elemek és vegyületek elõfordulására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari elõállítása	Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari elõállításának elvi alapjai és módjai. Következtetés az elemek és vegyületek elõállítására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	A környezetkárosító folyamatok és az ellenük való védekezés kémiai magyarázata. Annak ismerete, hogyan kell felelõsségteljesen használni a környezetben elõforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentõsége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelõzés módjai. Az energiatermelés szervetlen kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

Témakör	Követelmények
3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciós csoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint. Az egyes vegyülettípusok egymásból való származtatása. Homológ sor általános képletének megszerkesztése. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. Szerkezeti képlet írása. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció. Az izoméria különbözõ típusai. Konformerek és izomerek felismerése. Az optikai izoméria kialakulásának lehetõségei, az optikai izomerek tulajdonságai. Királis molekulák felismerése egyszerûbb esetekben.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása. Egyszerû kísérleteket elvégzése leírás alapján, és ezek eredményének értelmezése. Egyszerû kísérletek megtervezése. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A szerves vegyületek elõfordulása és biológiai jelentõsége, felhasználása	Az ipari és az élettani szempontból legfontosabb szerves vegyületek biológiai szerepe (mérgezõ hatás, gyógyszerek, drogok), fõbb felhasználási és elõfordulási területei. Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai.
A szerves anyagok környezeti hatásai	Az általános kémiai ismeretek alkalmazása a szerves anyagok környezeti hatásának magyarázatában.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari elõállítása	A gyakorlati élet szempontjából legfontosabb szerves vegyületek laboratóriumi és ipari elõállításának elvi alapjai és elõállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger, A. Nobel).

Témakör	Követelmények
4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése. Az eredmények megfelelõ pontossággal történõ megadása.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sûrûség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
A gáztörvények	A gázok állapotegyenlete és alkalmazása. Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvénybõl következõ összefüggések (gázok moláris térfogata, sûrûsége, relatív sûrûsége) alkalmazása.
Oldatok, elegyek	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása.
A képlettel és reakció-egyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhõ és a képzõdéshõk, illetve más energiaértékek, például a rácsenergia, az ionizációs energia stb. közötti kapcsolat és alkalmazása. A reakcióhõ alkalmazása a kémiai számításokban.
Kémiai egyensúly pH-számítás	A kiindulási és az egyensúlyi koncentrációk, valamint az egyensúlyi állandó közötti kapcsolat alkalmazása egyszerûbb feladatokban. A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása erõs savak és bázisok esetében. A disszociációfok fogalma. A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja, valamint a disszociációfok közötti kapcsolat alkalmazása gyenge savak és bázisok esetében, egyszerûbb példákban.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása. A Faraday-törvények alkalmazása.

BIOLÓGIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A biológia érettségi vizsga célja

A biológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a vizsgálati módszereket (eszközök, eljárások, elméleti háttér), az egyes módszerek korlátait, problémáit;
- képes-e egyszerû biológiai vizsgálatokat elvégezni, ezeket értelmezni, értékelni;
- érti-e az alapfogalmakat, ismeri-e történeti kialakulásukat, mai értelmezésüket;
- képes-e megkülönböztetni a tudományosan megalapozott, de egymással esetleg ellentétes hipotéziseket, különösen az etikailag is fontos kérdésekben;
- felismeri-e a betegségekre, diszharmonikus állapotokra utaló tüneteket, ismeri-e a megelõzés és az egészséges életmód szabályait;
- ismeri-e a természet- és környezetvédelem alapvetõ problémáit és azok lehetséges megoldási módjait;
- képes-e véleményét – különösen az etikailag is fontos kérdésekben – kifejteni, alátámasztani, ismeri-e a lehetséges ellenérveket.

A középszintû követelmények a gyakorlathoz közelebb álló, kevésbé elvont és mennyiségében is kisebb ismeretkört tartalmaznak. Az emelt szintû követelmények a középszinthez képest (azon felül és ahhoz kapcsolódva) a biológia tudományának elvontabb területeit is tartalmazzák. Ahol és amennyire szükséges, az ismeretek köre is szélesebb. Az emelt szint alapvetõen a biológiából továbbtanulni szándékozók számára készült, ezért lehetõvé kell tennie az esetleg szükséges szelekciót is.

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szervezõdési szint fogalma.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötõdés és a katalízis biológiai jelentõsége, feltételei.
2. Egyed alatti szervezõdési szint	
Szervetlen és szerves alkotóelemek: Elemek, ionok Szervetlen molekulák Lipidek	A C, H, O, N, S, P szerepe az élõ szervezetben. A H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+-3+}, HCO_3^-, CO_3^{2-}, NO_3^- ionok természetes elõfordulásai. A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentõsége az élõvilágban. A lipidek oldódási tulajdonságait, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe.
Szénhidrátok	A fontosabb szénhidrátok természetes elõfordulása, tulajdonságai.
Fehérjék	A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezete és aminosav sorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe.
Nukleinsavak, nukleotidok	A DNS információhordozó, örökítõ (önmegkettõzõdõ) szerepe.
Az anyagcsere folyamatai:	
Felépítés és lebontás kapcsolata	Az élõlények felépítõ és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis.
Felépítõ folyamatok	Lényegük (reduktív, energia-felhasználó) és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai.
Lebontó folyamatok	A biológiai oxidáció lényege, bruttó egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártyák (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben. A sejtek osztódási ciklusa. Mitózis és a meiózis. Sejtválasz külsõ és belsõ ingerekre.

Témakör	Követelmények
3. Az egyed szervezõdési szintje	
Nem sejtes rendszerek: Vírusok	Fepítésük, biológiai, egészségügyi jelentõségük. A járványok.
Önálló sejtek: Baktériumok	A baktérium és az eukarióta sejt szervezõdése. A baktériumok jelentõsége; anyagcseréjük.
Egysejtû eukarióták	Testszervezõdésük és felépítõ anyagcseréjük példákon.
Többsejtûség Gombák, növények, állatok elkülönülése	Az öt regnum elkülönítésének alapja. Az egysejtû szervezõdés és a többsejtû szervezõdés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).
Sejtfonalak	A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása.
Teleptest és álszövet	A teleptest és az álszövet jellemzõi.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	A növényvilág fejlõdésének hajtóerõi. Evolúciós „újítások'' a harasztoknál, a nyitvatermõknél és a zárvatermõknél. A testfelépítés az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyûrûsférgek, rovarok, lábasfejûek, a gerincesek nagy csoportjai – halak, kétéltûek, hüllõk, madarak, emlõsök). Növényi szövettípusok mûködései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai. A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. Állati szövettípusok, mûködésük, mikroszkópos képük. A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnõsség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlõdés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.

Témakör	Követelmények
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentõsége.
Kültakaró	A bõr funkciói, részei. Ápolása, védelme.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése. Az agykérgi funkciók szerepe. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentõsége, folyamatai. Az emésztõrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részeit, a szájápolás higiéniája. A bélbolyhok helye, mûködése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet. A tápanyagok természetes forrásai, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei. Az étrend változása tevékenységtõl, kortól, nemtõl és állapottól függõen. Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvetõ szabályai.
A légzés	A légzõrendszer szervei, funkciói. A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A gége részei, a hangszalagok szerepe. A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe. A légzõrendszert károsító tényezõk és a légzõrendszer gyakori betegségeit fölismerésük, kezelésük.
Az anyagszállítás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, fõ mûködéseik. A vérzéscsillapítás módja. A vérszegénység lehetséges okai. A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A szív, a koszorúerek felépítése és mûködése. Vérnyomás, pulzus. Befolyásoló élettani hatások. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója. Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás.
A kiválasztás	A kiválasztás funkciója, a vizeletkiválasztó rendszer fõbb részei. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezõk. Vesekõképzõdés megelõzése, mûvesekezelés.

Témakör	Követelmények
A szabályozás	A szabályozás a vezérlés és a visszacsatolások.
Az idegrendszer általános jellemzése	Az idegsejt felépítése és funkciója. A receptor, a receptornak megfelelõ (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hõ). A szinapszis fogalma, a serkentõ vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés. A gerincvelõ fõbb funkciói. Az agy fõbb részei. A bõr és a belsõ szervek receptorai. Az érzékszervek mûködésének általános elvei. A szem részei, ezek mûködése, látáshibák, korrigálásuk. A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külsõ-, közép- és belsõ fül része, mûködései. A nyúltvelõi kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelõbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szervezõdése. A motiváció szerepe. A kisagy fõ funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív mûködés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei.
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	Az öröklött és tanult magatartásformák Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata. A tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlõdés során. Lorenz bevésõdésre vonatkozó kísérletei. Megerõsítés, szokás, függõség kialakulása. Vonzódás és taszítás, ezek formái, a csoportok közötti taszítás (agresszió) és altruizmus megnyilvánulásai. Ézelmi és értelmi fejlõdés kapcsolata. Életmód, stresszbetegségek. Fájdalomcsillapítás. Az idegrendszer néhány betegsége. A pszichoaktív szerek fõbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függõségek közös jellegzetességei.
Hormonrendszer, hormonális mûködések	A hormonrendszer mûködésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer. Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelõdési helye és hatása. A nõi nemi ciklus során végbemenõ hormonális, és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai. A cukorbetegség.
Immunrendszer, immunitás	Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemzõ sejtjei. A gyulladás. Az immunizálás, a kötelezõ védõoltások. Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentõsége.

Témakör	Követelmények
	Az AB0 és Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség Vérátömlesztés, véradás, szervátültetés. A láz és a lázcsillapítás módjai. Az allergia és a környezetszennyezés közti kapcsolat.
Szaporodás és egyedfejlõdés	A férfi és nõi nemi szervek felépítése, mûködése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei. Az ember magzati fejlõdésének, születésének és posztembrionális fejlõdésének fõ szakaszai. Az öregedés során bekövetkezõ biológiai változások. Az emberi élet vége. A családtervezés módjai, a terhességmegszakítás lehetséges következményei. A meddõség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások. Etikai problémáka (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Várandósság, terhesgondozás. Nemi úton terjedõ betegségek megelõzése.

5. Egyed feletti szervezõdési szintek

Populáció	A populáció fogalma. Növekedési modellek, korfák. A környezet fogalma, idõbeli és térbeli változása. Tûrõképességi görbék és indikáció. A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a párosodási rendszerek (csoportszervezõdés) típusai. A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élõsködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.
Életközösségek (élõhelytípusok)	A flóra és fauna és az életközösség (élõhelytípus) fogalma. Térbeli és idõbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy tó feltöltõdésének folyamata. A gyomnövény fogalma.
Bioszféra, globális folyamatok	A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet. Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védõ emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák. Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.
Ökoszisztéma	Az ökoszisztéma fogalma. Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzõi. A szén és az oxigén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)

Témakör	Követelmények
Környezet- és természetvédelem	A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai. Hazánk nemzeti parkjai. A környezetvédelem a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendõk. A vizek tisztulása, tisztítása. Hagyományos és ,,alternatív" energiaforrások. A talaj romlásának, illetve javításának folyamata. A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.
6. Öröklõdés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma. A DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetõségei. Kromoszóma-mutációk, kockázati tényezõk. A génmûködés szabályozásának fogalma. A daganatos betegségek és a kockázati tényezõk.
Mendeli genetika	A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai. Az öröklésmenetek alaptípusai. A humángenetikai sajátos módszerei (családfaelemzés). Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában. A génkölcsönhatás és a génkapcsoltság. Öröklõdõ mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	Az ideális és a reális populáció fogalma, a mutációk, a szelekció szerepe, kapcsolat a fajkeletkezés elméletével. A természetes szelekció darwini modellje. A populáció nagyságának természetvédelmi jelentõsége. Adaptív és nem adaptív jellegû evolúciós folyamatok Az evolúció közvetlen bizonyítékai. A klón fogalma. Biotechnológai módszerek. Néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érv. Genetikai tanácsadás. Biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke. A Human Genom Program célja.
A bioszféra evolúciója	A fizikai és kémiai evolúció fogalma. Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szervezõdési szint fogalma. Modellek.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötõdés és a katalízis biológiai jelentõsége, feltételei.
2. Egyed alatti szervezõdési szint	
Szervetlen és szerves alkotóelemek:	A C, H, O, N, S, P szerepe az élõ szervezetben.
Elemek, ionok	A H^+,Ca^{2+}, Mg^{2+}, $Fe^{2+-}3^+$, HCO_3^-, CO_3^{2-}, NO_3^- természetes elõfordulásai.
szervetlen molekulák	Az ionok természetes elõfordulásai.
	A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentõsége az élõvilágban.
Lipidek	A lipidek oldódási tulajdonságai, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe.
Szénhidrátok	A fontosabb szénhidrátok természetes elõfordulása, tulajdonságai.
Fehérjék	A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezete és aminosavsorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe.
Nukleinsavak, nukleotidok	A DNS információhordozó, örökítõ (önmegkettõzõdõ) szerepe.
Az anyagcsere folyamatai:	
Felépítés és lebontás kapcsolata	Az élõlények felépítõ és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis.
Felépítõ folyamatok	Lényegük (reduktív, energia-felhasználó), és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai.
Lebontó folyamatok	A biológiai oxidáció lényege, bruttó egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása. Mechanizmusuk.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártyák (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben. A sejtek osztódási ciklusa. Mitózis és a meiózis. Sejtválasz külsõ és belsõ ingerekre. Mechanizmusa.

Témakör	Követelmények
3. Az egyed szervezõdési szintje	
Nem sejtes rendszerek: Vírusok	Fepítésük, biológiai, egészségügyi jelentõségük. A járványok.
Önálló sejtek: Baktériumik Egysejtû eukarióták	A baktérium és az eukarióta sejt szervezõdése. A baktériumok jelentõsége; anyagcseréjük. Testszervezõdésük és felépítõ anyagcseréjük példákon.
Többsejtûség:	
Gombák, növények, állatok elkülönülése Sejtfonalak Teleptest és álszövet	Az öt regnum elkülönítésének alapja. Az egysejtû szervezõdés és a többsejtû szervezõdés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest). A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása. A teleptest és az álszövet jellemzõi.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	A növényvilág fejlõdésének hajtóerõi. Evolúciós „újítások a harasztoknál, a nyitvatermõknél és a zárvatermõknél. A növényismeret könyv használata a környezetében élõ növények megismeréséhez, és élõhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez. A testfelépítés az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyûrûsférgek, rovarok, lábasfejûek, a gerincesek nagy csoportjai – halak, kétéltûek, hüllõk, madarak, emlõsök). Növényi szövettípusok mûködései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai. A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. Állati szövettípusok, mûködésük, mikroszkópos képük. A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnõsség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlõdés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis Kültakaró	A homeosztázis fogalma, jelentõsége. Az egészség fogalma. A bõr funkciói, részei. Ápolása, védelme.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése. Az agykérgi funkciók szerepe. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentõsége, folyamatai. Az emésztõrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részeit, a szájápolás higiéniája. A bélbolyhok helye, mûködése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet.A tápanyagok természetes forrása, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei. Az étrend változása tevékenységtõl, kortól, nemtõl és állapottól függõen. Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvetõ szabályai.
A légzés	A légzõrendszer szervei, funkciói. A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A gége részei, a hangszalagok szerepe. A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe. A légzõrendszert károsító tényezõk és a légzõrendszer gyakori betegségeit fölismerésük, kezelésük. Mechanizmusa.

Témakör	Követelmények
Az anyagszállítás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, fõ mûködéseik. A vérzéscsillapítás módja. A vérszegénység lehetséges okai. A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A szív, a koszorúerek felépítése és mûködése. Vérnyomás, pulzus. Befolyásoló élettani hatások. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója. Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás.
A kiválasztás	A kiválasztás funkciója, a vizeletkiválasztó rendszer fõbb részei. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezõk. Mechanizmusa. Vesekõképzõdés megelõzése, mûvesekezelés.
A szabályozás Az idegrendszer általános jellemzése	A szabályozás a vezérlés és a visszacsatolások Az idegsejt felépítése, és funkciója. A receptor, a receptornak megfelelõ (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hõ). A szinapszis fogalma, a serkentõ vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés. A gerincvelõ fõbb funkciói. Az agy fõbb részei. A bõr és a belsõ szervek receptorai. Az érzékszervek mûködésének általános elvei. A szem részei, ezek mûködése, látáshibák, korrigálásuk. A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külsõ-, közép- és belsõ fül része, mûködései. A nyúltvelõi kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelõbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szervezõdése. A motiváció szerepe.
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	A kisagy fõ funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív mûködés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei. Mechanizmusa. Az öröklött és tanult magatartásformák. Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata. A tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlõdés során. Lorenz bevésõdésre vonatkozó kísérletei. Megerõsítés, szokás, függõség kialakulása. Vonzódás és taszítás, ezek formái, a csoportok közötti taszítás (agresszió) és altruizmus megnyilvánulásai. Oka. Ézelmi és értelmi fejlõdés kapcsolata. Életmód, stresszbetegségek. Fájdalomcsillapítás. Az idegrendszer néhány betegsége. Mechanizmusuk. A pszichoaktív szerek fõbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függõségek közös jellegzetességei.
A hormonrendszer, hormonális mûködések	A hormonrendszer mûködésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer.

Témakör	Követelmények
Az immunrendszer, immunitás	Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelõdési helye és hatása. A nõi nemi ciklus során végbemenõ hormonális, és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai. A cukorbetegség. Kialakulásának mechanizmusa. Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemzõ sejtjei. A gyulladás. Mechanizmusa. Az immunizálás, a kötelezõ védõoltások. Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentõsége. Az AB0 és Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség. Vérátömlesztés, véradás, szervátültetés. A láz és a lázcsillapítás módjai. Az allergia és a környezetszennyezés közti kapcsolat.
Szaporodás és egyedfejlõdés	A férfi és nõi nemi szervek felépítése, mûködése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei. Az ember magzati fejlõdésének, születésének és posztembrionális fejlõdésének fõ szakaszai. Az öregedés során bekövetkezõ biológiai változások. Az emberi élet vége. A családtervezés módjai, a terhességmegszakítás lehetséges következményei. A meddõség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások. Etikai problémáka (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Várandósság, terhesgondozás. Nemi úton terjedõ betegségek megelõzése.
5. Egyed feletti szervezõdési szintek	
Populáció	A populáció fogalma. Növekedési modellek, korfák. A környezet fogalma, idõbeli és térbeli változása. Tûrõképességi görbék és indikáció. A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a párosodási rendszerek (csoportszervezõdés) típusai. A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élõsködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.
Életközösségek (élõhelytípusok)	A flóra és fauna és az életközösség (élõhelytípus) fogalma. Térbeli és idõbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élõvilága. Egy tó feltöltõdésének folyamata. A gyomnövény fogalma. Hazai élõhelytípusok.
Bioszféra, globális folyamatok	A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet. Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védõ emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák. Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.
Ökoszisztéma	Az ökoszisztéma fogalma. Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzõi. A szén és az oxigén és a nitrogén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)

Témakör	Követelmények
Környezet- és természetvédelem	A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai. Hazánk nemzeti parkjai. A környezetvédelem a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendõk. A vizek tisztulása, tisztítása. Hagyományos és „alternatív” energiaforrások. A talaj romlásának, illetve javításának folyamata. A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.
6. Öröklõdés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma. A DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetõségei. Kromoszóma-mutációk, kockázati tényezõk. A génmûködés szabályozásának fogalma. A daganatos betegségek és a kockázati tényezõk.
Mendeli genetika	A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai. Az öröklésmenetek alaptípusai. A humángenetikai sajátos módszerei (családfaelemzés). Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában. A génkölcsönhatás és a génkapcsoltság. Öröklõdõ mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	Az ideális és a reális populáció fogalma, a mutációk, a szelekció szerepe, kapcsolat a fajkeletkezés elméletével. A természetes szelekció darwini modellje. Hardy–Weinberg modell. A populáció nagyságának természetvédelmi jelentõsége. Adaptív és nem adaptív jellegû evolúciós folyamatok. Az evolúció közvetlen bizonyítékai. A klón fogalma. Biotechnológiai módszerek. Néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érv. Genetikai tanácsadás. Biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke. A Human Genom Program célja.
A bioszféra evolúciója	A fizikai és kémiai evolúció fogalma. Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége. Az ember származása.

FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK) ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A földrajz (Földünk és környezetünk) érettségi vizsga célja

A középszintû tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a köznapi mûveltség részét képezõ földrajzi-környezeti ismeretekkel;
- képes-e összekapcsolni ismereteit a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségekkel, folyamatokkal;
- rendelkezik-e a földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód alapjaival;
- képes-e eligazodni a témákhoz kapcsolódó információhordozókban, belõlük adatokat, tényeket megállapítani, tudja-e értelmezni az információkat, illetve tud-e levonni alapvetõ következtetéseket azokból;
- jártas-e a különbözõ fajta térképeken közölt információk olvasásában, értelmezésében;
- képes-e földrajzi ismereteirõl logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban;
- képes-e egyszerû gyakorlati és alapvetõ számítási feladatok elvégzésére, az eredmények értelmezésére.

Az emelt szintû tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a felsõfokú tanulmányokhoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- képes-e felismerni az ismeretanyag belsõ összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat;
- tudja-e alkalmazni ismereteit a természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek és folyamatok értelmezésében;
- jártas-e a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók kiválasztásában és használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében; képes-e azokból következtetések levonására, összefüggések és törvényszerûségek megállapítására;
- rendelkezik-e a több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ problémák, feladatok felismerésének és megoldásának képességével;
- képes-e földrajzi ismereteirõl logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban, illetve milyen szinten képes különbözõ típusú írásbeli feladatok megoldására;
- képes-e a földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerû vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítésére és azok értelmezésére.

A vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanult tananyagrészek szintézisére és a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történõ újraértelmezésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	A földrajzi környezet ábrázolásának lehetõségei, módjai. A különbözõ tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerû összefüggések feltárása és alkalmazása. Helymeghatározás a térképen, távolságmérés és -számítás. Az ûrtérképezés gyakorlati jelentõsége. Földrajzi és környezeti elemek azonosítása ûrfelvételeken.
2. Kozmikus környezetünk	
	A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Nap. A Föld mozgásai és azok következményei. A helyi és a zónaidõ számításával kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Az ûrkutatás eredményeinek gyakorlati vonatkozásai.
3. A geoszférák földrajza	
A kõzetburok	Tájékozódás a földtörténeti idõegységekben, fõbb eseményeikben. Égitestünk gömbhéjas szerkezete. A kõzetlemezek és mozgásuk következményei. A Föld nagyszerkezeti egységei. A belsõ és külsõ erõk felszínformáló szerepe, a felszínformák. A leggyakoribb ásványok és kõzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk.
A levegõburok	A légkör szerkezete, anyagi felépítése. A légkörben lezajló folyamatok és törvényszerûségeik, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. Az idõjárási elemek szerepe a felszínformálódásban. Az idõjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az idõjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata. A légkör szennyezõdésének okai és a szennyezettség következményei.
A vízburok	A vízburok tagolódása és a víz körforgása. Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzõi, gazdasági jelentõségük. A felszíni és felszín alatti víztípusok, hasznosíthatóságuk lehetõségei. A vízgazdálkodás fõbb tevékenységei. A vízellátás és a vízszennyezés helyi, ill. az egész bolygóra kiható problémái, megoldási lehetõségek. A víz és a jég felszínformáló tevékenysége.
A talaj	A talaj természeti és gazdasági jelentõsége, a talajpusztulás és következményei.

Témakör	Követelmények
4. A földrajzi övezetesség	
	A szoláris és a valós éghajlati övezetek. A földrajzi övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedése, hasonló és eltérõ vonásai, a gazdálkodás jellemzõi, a környezeti problémák. A függõleges és a vízszintes övezetesség kapcsolata.
5. Népesség- és településföldrajz	
	A Föld népességnövekedésének idõbeli alakulása, okai, környezeti következményei. A népesség szerkezete. A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezõk, a területi megoszlás különbségei. Az urbanizáció és a népességmozgások vonásai és következményei. Az egyes településtípusok jellemzõi, kialakulásuk okai.
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe	
A világgazdaság	A világgazdaság ágazati felépítése. A gazdasági fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók. A fejlettség területei különbségei. A piacgazdaság mûködésének elve. A jelentõsebb nemzetközi gazdasági és pénzügyi tevékenységek és szervezetek. A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem fõbb irányai, résztvevõi. A globalizáció. Az integráció legfontosabb lépései az Európai Unió példáján.
A gazdasági ágazatok	A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítõ tényezõi, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata. A mezõgazdaság termelés jellemzõi. Az energiagazdaság és az ipar jelentõsége, átalakulási tendenciái. Az infrastruktúra szerepe és kapcsolata az életminõséggel.
7. A világgazdaságban különbözõ szerepet betöltõ régiók, országcsoportok és országok	
	Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzõik szerint. A világgazdasági központok és a peremterületek, eltérõ és változó szerepük a világgazdaságban. A különbözõ egyedi szerepköröket betöltõ országcsoportok és országok földrajzi jellemzõi.

Témakör	Követelmények
8. Magyarország földrajza	
	Magyarország földrajzi helyzete. Hazánk természeti adottságai és erõforrásai, a medence-jelleg érvényesülése. Népességföldrajzi folyamatok és azok következményei. A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében. Magyarország gazdaságának jellemzõ vonásai. A gazdaság fõ ágai, ágazatai, területi és szerkezeti átrendezõdése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei. Nemzetközi gazdasági kapcsolataink. Hazánk idegenforgalma. A hazai tájak és régiók eltérõ természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása. Hazánk környezeti állapota, legfõbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági eredményei. A lakóhely és a régió természeti, társadalmi-gazdasági jellemzõi.
9. Európa regionális földrajza	
	Európa természeti és társadalmi-gazdasági képe. Az egyes kontinensrészek és a tipikus tájak földrajzi jellemzõi. Az európai országok szerepe a kontinens, illetve a világ gazdaságában. Társadalmi-gazdasági adottságaik közös és eltérõ vonásai, jellemzõi. Az Európai Unió kialakulásának társadalmi-gazdasági alapjai, mûködésének jellemzõ földrajzi vonásai. Egyes területeinek és országainak hasonlóságai és különbségei. A környezeti problémák területi jellemzõi, a megoldásukra tett törekvések Európában.
10. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	Az egyes kontinensek általános természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzõi, tipikus tájaik. Az eltérõ társadalmi-gazdasági fejlettségû területek, a világgazdaságban kiemelkedõ jelentõségû országcsoportok és országok. Példák a társadalom természeti környezetbe való beavatkozására az egyes földrészeken.
11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai	
	A legfõbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai. Példák a globális környezeti gondok megoldási lehetõségeire.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	A földrajzi környezet ábrázolásának lehetõségei, módjai. A különbözõ tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerû összefüggések feltárása és alkalmazása. Helymeghatározás a térképen, távolságmérés és -számítás, metszetszerkesztés. Az ûrtérképezés módszerei és gyakorlati jelentõsége. Földrajzi és környezeti elemek azonosítása ûrfelvételeken, információk leolvasása ûrfelvételekrõl.
2. Kozmikus környezetünk	
	A csillagászat történeti fejlõdésének jelentõs állomásai. A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Nap szerkezete és a szférák jelenségeinek hatása a földi életre. A Föld mozgásai és azok következményei. A helyi és a zónaidõ számításával kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Az ûrkutatás eredményeinek gyakorlati vonatkozásai.
3. A geoszférák földrajza	
A kõzetburok	Tájékozódás a földtörténeti idõegységekben és fõbb eseményeikben. A környezeti feltételek változásának hatása a felszín és az élõvilág fejlõdésére. A földtörténeti kormeghatározás néhány elve. Égitestünk gömbhéjas szerkezete, a geoszférák közötti kapcsolatok. A kõzetlemezek és mozgásuk következményei. A Föld nagyszerkezeti egységei. A lemeztektonikai folyamatok szerkezeti következményei, összefüggései az ásványkincsek elhelyezkedésével. A belsõ és külsõ erõk felszínformáló szerepe, a felszínformák. A leggyakoribb ásványok és kõzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk. A kõzetek anyagainak körforgása.
A levegõburok	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lezajló folyamatok és törvényszerûségeik, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. Az idõjárási elemek szerepe a felszínformálódásban. Az idõjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az idõjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata. Az idõjárás-változások biológiai hatásai. A legfõbb felhõtípusok összefüggései az idõjárási jelenségekkel. Az általános légkörzés vízszintes és függõleges összetevõinek kapcsolata. A légkör egységes rendszerként való mûködése. A légkör szennyezõdésének okai és a szennyezettség következményei.
A vízburok	A vízburok tagolódása és a víz körforgása. A vízkörzés és a légkörzés kapcsolata. Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzõi, természeti erõforrásai, gazdasági jelentõségük. A felszíni és felszín alatti víztípusok, kialakulásuk, hasznosíthatóságuk lehetõségei. A vízgazdálkodás fõbb tevékenységei. A vízellátás és a vízszennyezés helyi, ill. az egész bolygóra kiható problémái, természeti és társadalmi-gazdasági következményei, megoldási lehetõségek. A víz és a jég felszínformáló tevékenysége.

Témakör	Követelmények
A talaj	A talaj keletkezése. A talaj gazdasági jelentõsége, a talajpusztulás okai és következményei.
A geoszférák kölcsönhatásai	A geoszférák közötti összefüggések bemutatása példák segítségével. A geoszférák legfõbb környezeti problémáinak társadalmi-gazdasági és szemléleti okai. Következményeinek, megelõzési és megoldási lehetõségeinek bemutatása példák alapján
4. A földrajzi övezetesség	
	A szoláris és a valós éghajlati övezetek közötti különbségek. A földrajzi övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedése, hasonló és eltérõ vonásainak kialakulása és bemutatása, a gazdálkodás jellemzõ vonásai, a környezeti problémák. A függõleges és a vízszintes övezetesség kapcsolata. A természeti erõforrások övezetes elrendezõdésének bizonyítása. A földrajzi övezetesség és az eltartóképesség összefüggései.
5. Népesség- és településföldrajz	
	A népesedési szakaszok. A Föld népességnövekedésének idõbeli alakulása, okai, kömyezeti következményei. A népesség szerkezetének változásai. A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezõk, a területi megoszlás különbségei. Az urbanizáció és a népességmozgások összefüggései és következményei. Az egyes településtípusok jellemzõi, kialakulásuk és átalakulásuk okai, a települések kapcsolatai.
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe	
A világgazdaság	A világgazdaság ágazati felépítése. A gazdasági fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók. A fejlettség területei különbségei. A piacgazdaság mûködésének elve. A jelentõsebb nemzetközi gazdasági, pénzügyi tevékenységek, szervezetek, szerepük a világ- és a nemzetgazdasági folyamatokban. A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamata, fõbb irányai, résztvevõi. A globalizáció. Az integráció legfontosabb lépései az Európai Unió és egyéb regionális együttmûködések példáján. A mûködõtõke áramlásának legfontosabb irányai és hatásai a gazdasági fejlõdésre. A mindennapi élet jellemzõ gazdasági folyamatainak felismerése példák alapján.
A gazdasági ágazatok	A gazdasági ágazatok jelentõségének változásai példák alapján. A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítõ tényezõi, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata. A mezõgazdaság termelés jellemzõi. Az energiagazdaság és az ipar jelentõsége, átalakulási tendenciái. Az infrastruktúra szerepe és kapcsolata az életminõséggel.

Témakör	Követelmények
7. A világgazdaságban különbözõ szerepet betöltõ régiók, országcsoportok és országok	
	Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzõik szerint. A világgazdasági központok és a peremterületek kialakulása, területi átrendezõdésük, eltérõ és változó szerepük a világgazdaságban. Függõségi viszonyok a világgazdaságban. A különbözõ egyedi szerepkörök kialakulásának okai. Az egyedi szerepet betöltõ országcsoportok és országok földrajzi jellemzõi, jelentõségük a világgazdaság mûködésében.
8. Magyarország földrajza	
	Magyarország földrajzi helyzete. Hazánk természeti adottságainak és erõforrásainak kapcsolata, a medencejelleg érvényesülése. Népességföldrajzi folyamatok és azok következményei. A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében. Hazánk társadalmi-gazdasági fejlõdésének történelmi háttere, a térszerkezet változásának tendenciái. Magyarország gazdaságának jellemzõ vonásai. A gazdaság fõ ágai, ágazatai, területi és szerkezeti átrendezõdése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei. Nemzetközi gazdasági kapcsolataink. A regionális együttmûködés lehetõségei a Kárpát-medencében. Hazánk idegenforgalma. A hazai tájak és régiók eltérõ természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása. A regionális fejlettségi különbségek okai és következményei. A környezetgazdálkodás hazai elvei és alkalmazásának lehetõségei. Hazánk környezeti állapota, legfõbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági eredményei. A lakóhely és a régió természeti, társadalmi-gazdasági jellemzõi.
9. Európa regionális földrajza	Európa természeti és társadalmi-gazdasági képe. Az egyes kontinensrészek és a tipikus tájak földrajzi jellemzõi. Az európai országok szerepének bemutatása a kontinens, illetve a világ gazdaságában. Közös és eltérõ társadalmi-gazdasági adottságaik magyarázata, azok következményei. Az Európai Unió kialakulásának társadalmi-gazdasági alapjai, mûködésének földrajzi vonásai, a bõvítés lehetõségei és korlátai. Egyes területeinek és országainak hasonlóságai és különbségei. A tagországok közös és nemzeti érdekeinek bemutatása, a hasonlóságok és a különbségek okainak magyarázata. A környezeti problémák területi jellemzõi, a megoldásukra tett törekvések Európában.
10. Az Európán kívüli földrészek földrajza	Az egyes kontinensek általános természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzõi, tipikus tájaik. Az eltérõ társadalmi-gazdasági fejlettségû területek, a világgazdaságban kiemelkedõ jelentõségû országcsoportok és országok, szerepük változásai. Példák a társadalom természeti környezetbe való beavatkozására az egyes földrészeken.
11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai	A legfõbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai. A túlnépesedés, a termelés és a fogyasztás regionális társadalmi következményei és azok megoldási lehetõségei. Példák a globális környezeti gondok megoldási lehetõségeire. A környezetvédelem nemzetközi szervezetei, az egyezmények legfõbb céljai és elvei. A fenntartható fejlõdés.

ÉNEK-ZENE
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.
Emelt szinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.

Az ének-zene érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e jól artikuláltan, tisztán intonálva, zeneileg formáltan énekelni;
- tudja-e kottaolvasási ismereteit alkalmazni a lapról olvasáskor;
- képes-e a tanult zenemûvek hallás utáni felismerésére, a zeneszerzõk, a mûfajok meghatározására;
- ismeri-e a zenetörténeti korok általános jellemzõit;
- tud-e stílusjegyek alapján zenetörténeti korszakokat meghatározni;
- képes-e a társmûvészeti – irodalmi, képzõmûvészeti, építészeti, színházmûvészeti – kapcsolódások felvázolására;
- képes-e dallamátírásra a tanult hangnemekben (2# – 2b).

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e az esztétikai és elõadói szempontoknak megfelelõ éneklésre; helyes légzéstechnikára és artikulációra, biztos intonációra, frazeálásra, formálásra;
- tudja-e alkalmazni zenei ismereteit a lapról olvasáskor;
- tud-e tájékozódni a zeneirodalom kiemelkedõ alkotásai között;
- képes-e zenemûvek meghallgatása alapján a stílusok, zeneszerzõk, mûvek, mûfajok felismerésére, meghatározására;
- összefüggéseket, kapcsolódásokat fel tud-e tárni a különféle mûvészeti ágak között, képes-e e társmûvészeti kapcsolatok kifejtésére;
- a mûelemzésekben tudja-e tanult ismereteit alkalmazni;
- képes-e a zenei hallás és íráskészségek megfelelõ szintû alkalmazására;
- képes-e hangközök, hangzatok lejegyzésére, éneklésére és hallás utáni megnevezésére;
- képes-e diktálás alapján egy- és kétszólamú dallamok lejegyzésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Éneklés és zenetörténet	
Népzene	Húsz magyar népdal, valamint két különbözõ nemzetiségi és két más nép népdalának elõadása emlékezetbõl. A magyar népdalok stílusának, szerkezetének, formájának, hangsorának, hangkészletének, elõadási módjának ismerete. A mûfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete.
Mûzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, zenei mûszavak, elõadási jelek; a tanult zeneszerzõk életútjának vázlatos ismertetése és fõbb mûveik megnevezése. Társmûvészeti összefüggések bemutatása (irodalom, képzõmûvészet, tánc, színház).
Középkor	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetbõl. A gregorián zene általános jellemzése. Egy trubadúr dallam elõadása szöveggel emlékezetbõl.
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetbõl. Vokális mûfajok felsorolása, a mûfaji jellemzõk meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemzõ hangszereinek felsorolása.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel, emlékezetbõl. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel. Korál, passió, oratórium, kantáta, a barokk opera meghatározása. Zenei formák: rondó, variációk értelmezése. Hangszeres mûfajok: concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fúga értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemzõ hangszereinek felsorolása.
Bécsi klasszika	Egy bécsi klasszikus dal bemutatása szöveggel emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetbõl. A periódus fogalma. Két-, ill. háromtagú formák meghatározása. Jellemzõ mûfajok általános bemutatása: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, klasszikus versenymû, opera. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzõi a XVIII. században, kiemelkedõ mesterek megnevezése. Periódus terjedelmû, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2#–2b-ig).
Romantika	Egy romantikus dal elõadása szöveggel emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény mûfaji meghatározása. A nemzeti romantika jellemzése. Liszt Ferenc és Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveinek felsorolása.
Századforduló	Egy zenemû részletének éneklése kottából szolmizálva. A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
XX. századi és kortárs zene	Egy-egy téma éneklése szolmizálva kottából, Bartók Béla és Kodály Zoltán mûveibõl. Bartók Béla és Kodály Zoltán életmûvének bemutatása (életút, fõbb mûvek). A XX. század fõbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzõk és fõbb mûveik felsorolása. Az amerikai zene fejlõdésének, a dzsessz és hatásának leíró jelegû bemutatása.
2. Zenefelismerés	
	A zenefelismerési feladatban nyolc hangzó (CD-n vagy hangkazettán rögzített) zenei szemelvényt kell felismerni. Feladattípustól függõen kell meghatározni a népi hangszerek, a korszak, a zeneszerzõ, a mû és a mûfaj nevét. A válogatás tanult anyagból legyen az alábbi szerzõktõl.
Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerõ, cimbalom.
Reneszánsz	Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén.
Barokk	J. S. Bach, Händel.
Bécsi klasszika	Haydn, Mozart, Beethoven.
Romantika	Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Verdi, Muszorgszkij.
Századforduló	Ravel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók, Kodály, Gershwin, Orff.
3. Dallamátírás	
	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmû dallam átírása betûkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban, 2#–2b elõjegyzési körben.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Éneklés és zeneirodalom	
Népzene	Harminc magyar népdal, valamint két különbözõ nemzetiségi és két más népek népdalának elõadása szöveggel emlékezetbõl. Népdalelemzés: stílus, szerkezet, forma hangsor, hangkészlet, elõadásmód alapján. A mûfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése. A dalok néprajzi hátterének bemutatása, jelentõs népdalgyûjtõk (Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla) népdalgyûjtõ munkájának bemutatása. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete.
Mûzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a legjelentõsebb zeneszerzõk életútjának vázlatos ismerete, fõbb mûveik megnevezése. Társmûvészeti összefüggések kifejtése (építészet, irodalom, képzõmûvészet, tánc, színházmûvészet). Korszakonként a leggyakoribb zenei mûszavak, elõadási jelek ismerete.
Középkor	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam latin nyelvû éneklése emlékezetbõl. A gregorián zene általános jellemzése. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam elõadása szöveggel emlékezetbõl és elemzésük kotta alapján. A modális hangsorok éneklése szolmizálva, hallás utáni felismerésük.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Reneszánsz	Egy ungaresca dallam éneklése szolmizálva emlékezetbõl. Egy-egy világi és egyházi kórusmû elemzése kotta alapján. Vokális mûfajok felsorolása, a mûfaji jellemzõk meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemzõ hangszereinek felsorolása.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetbõl. Egy virágének elõadása szöveggel emlékezetbõl. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Az egyik énekelt mû elemzése kotta alapján. Három szemelvény éneklése emlékezetbõl szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel, felismerésük hallás után. Jellemzõ mûfajok: korál, passió, oratórium, kantáta, opera meghatározása. A korál szerepének ismertetése. A „da capo” ária lényegének ismerete. Zenei formák (rondó, variáció), mûfajok (prelúdium, fúga, concerto, concerto grosso, szvit) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemzõ hangszereinek felsorolása. Hangközök ismerete decimáig. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel, hangközök felismerése hallás után. A hármashangzatok és megfordításaik éneklése azonos hangról szolmizálva és hangnévvel. Felismerésük hallás után. A hangzatok hangnembe helyezése. Domináns szeptim és megfordításainak ismerete, éneklése szolmizálva, hangnévvel és azok felismerése hallás után. Középnehéz moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
Bécsi klasszika	Három szerzõ (Haydn, Mozart, Beethoven) egy-egy dallamának elõadása emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján. Három téma éneklése hangszeres mûvekbõl szolmizálva, emlékezetbõl. Egy magyar verbunkos dallam éneklése kottából szolmizálva. A klasszikus periódus, két-, ill. háromtagú formák és a szonátaforma ismerete. A klasszikus funkciórend fogalmának ismerete. A teljes kvintkör ismerete. Jellemzõ mûfajok: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymû, opera ismerete és felismerése. A szimfonikus zenekar összetételének ismerete. A verbunkos zene megjelenésének ismerete a bécsi klasszikus mû vekben. Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveik felsorolása. Periódus terjedelmû, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása.(3 #–3b-ig)

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Romantika	Két választott szerzõ egy-egy dalának éneklése szöveggel emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal mûfaja, a dalciklus jellegzetes vonásai. Két szerzõ egy-egy mûvébõl téma éneklése szolmizálva, kottából. A romantikus zenekari összetétel. A szimfonikus költemény mûfaji meghatározása. A legjelentõsebb operaszerzõk és fõbb mûveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveik felsorolása.
Századforduló	Két szemelvény éneklése szolmizálva, vagy hangnévvel kottából. A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés). Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életmûvének bemutatása (életút, fõbb mûvek). Bartók Béla és Kodály Zoltán mûveinek jellemzõ formai, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Egy Bartók kórusmû elõadása kottából. Egy Kodály kórusmû elõadása kottából. A XX. század fõbb zenei irányzatainak megnevezése. Komponálási technikák felsorolása és lényegének ismerete. Kortárs magyar szerzõk és mûveik felsorolása. Az oratorikus és színpadi mûfajok változásainak ismerete. Az amerikai zene fejlõdésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegû bemutatása.
2. Zenefelismerés	
	Az alábbi zeneszerzõktõl válogatva 9 ismert és 9 ismeretlen mûzenei idézet meghatározása. A bejátszás CD-rõl vagy hangkazettáról történik. Az egyszeri lejátszás alapján feladat a népi hangszerek, a zenetörténeti korszak, stílus és mûfaj, a hallott zenemû szerzõjének és a mû címének megnevezése.
Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerõ, cimbalom.
Reneszánsz	Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén, Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint.
Barokk	Monteverdi, Purcell, Vivaldi, J. S. Bach, Händel, Corelli, Esterházy Pál.
Bécsi klasszika	Haydn, Mozart, Beethoven.
Romantika	Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Verdi, Muszorgszkij, Wagner, Dvořák, Smetana, Brahms.
Századforduló	Debussy, Ravel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla, Kodály Zoltán, Gershwin, Orff, Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor.
3. Dallamdiktálás	
	8–10 ütemû egyszólamú barokk dallam lejegyzése violinkulcsban (2#–2b-ig). 8–10 ütemû egyszerû bécsi klasszikus kétszólamú dallam lejegyzése violinkulcsban (2#–2b-ig).

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és gyakorlati.
Emelt szinten: gyakorlati/ írásbeli és szóbeli.

A rajz és vizuális kultúra vizsga célja

A tantárgy jellegébõl következik, hogy a vizuális alkotás és a vizuális befogadás egyazon tanulási folyamat része, de – mint különbözõen fejleszthetõ képességrendszerrel szemben támasztott követelmény – elkülönülve jelenik meg a követelményrendszerben.

Mindkét fõ kompetenciaterület esetében, mind az ismeret jellegû tudáselemek megjelenése, mind azok készségszintû alkalmazása eltérõen kap hangsúlyt a két vizsgaszinten. Az emelt szintû követelmény a középszinthez képest tartalmában – az ismeretek mennyiségében – nem bõvül jelentõsen, arányosan változik azonban a készségek, képességek alkalmazásának szintje tekintetében. Ennek értelmében az emelt szintû vizsga során lényegesen fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek önálló alkalmazása, az összefüggések felismerése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek és alkotó gondolkodás alkalmazása.

A rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e

- a vizuális jelenségek megfigyelésére, széles körû elemzõ vizsgálatára, és esztétikai, kommunikációs szempontok szerinti megítélésére;
- a vizuális nyelv elemeinek megfelelõ használatára és segítségével vizuális alkotások elemzésére;
- a vizuálisan érzékelhetõ tárgyak és jelenségek megjelenítésére és egyéni elképzelések, érzések kifejezésére különbözõ eszközökkel;
- a különbözõ köznapi és mûvészi vizuális közlésformák sajátos és közös vonásainak bemutatására, sokrétû értelmezése, kritikus megítélésére;
- a képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazására és ennek árnyalt vizuális kifejezésére;
- értelmezhetõ vizuális közlések létrehozására a közlés céljának megfelelõ formában és alkalmas technikával;
- idõben és térben eltérõ korok és kultúrák mûvészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatására, értelmezésére és az ismeretelemek segítségével elemzésre;
- megfelelõ szintû pszichomotorikus és technikai készségek használatára;
- leíró, értelmezõ, elemzõ munkája során a megfelelõ közlésformák kiválasztására;
- önálló döntéseken alapuló alkotó gondolkodásra és alkotói magatartás bemutatására,
- problémahelyzetben kreatív megoldások bemutatására.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak megfelelõ használata. Adott célnak megfelelõ kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történõ kiemelés használata és értelmezõ ábrázolása. Színharmóniák, színkontrasztok használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különbözõ kontextusban.
Technikák	Az adott technika adekvát használata. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal. Jártasság a mûszaki jellegû rajzban – ceruzával, szerkesztõeszközökkel. Jártasság egyes festõtechnikákban – akvarellel vagy temperával. Jártasság a kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban *(pl. papírnyomat)*. Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában *(pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézmûves technikák).* Jártasság a sablonnal történõ feliratkészítésben.
Ábrázolás, látványértelmezés Formaértelmezés	Ábrázoló jellegû rajz készítése során a látvány fõbb arányainak, formájának megfigyelése és helyes visszaadása. Egyszerû tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése *(pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat)* .
Térértelmezés	Téri helyzetek értelmezhetõ ábrázolása. Látvány alapján, az ábrázolás során a nézõpont következetes megtartása. Beállítás alapján a térmélység megjelenítése. A választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása szabadkézi rajzban. Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétiránypontos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
Színértelmezés	Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
Kompozíció	Kompozíció létrehozása megadott szempontok alapján.
Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése.
Folyamat, mozgás, idõ	Folyamat, történet bemutatása értelmezhetõ képsorozatokban *(pl. folyamatábra, képes forgatókönyv)*.
Kép- és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával. Adott tartalomnak megfelelõ betûtípus és kompozíció kiválasztása.
Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Nem vizuális természetû információk értelmezõ képi megjelenítése *(pl. grafikonnal, diagrammal)*. Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlõ ábrázolásban.
Tárgyak és környezet	Egyszerû csomagolás tervezése adott funkcióra. Egyszerû terek átalakításának, berendezésének megtervezése.
2. Befogadás	
A megjelenítés sajátosságai	
Vizuális nyelv	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) szerepének ismerete, használata az elemzés során.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete.
Vizuális minõségek	Vizuális minõségek differenciált megkülönböztetése.
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezõk ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	Színharmóniák, színkontrasztok felismerése.
Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.
Vizuális kommunikáció	
Vizuális információ	A köznapi és mûvészi vizuális közlésekben elõforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben elõforduló vizuális információk értelmezése *(pl. mûszaki rajz, folyamatábra)*.
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése.
Fotó, mozgókép	Fotó elemzése. A fotó legfontosabb mûtípusainak ismerete. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Tárgy- és környezetkultúra	
Forma és funkció	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különbözõ korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok *(pl. épület, építmény)* forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történõ csoportosítása.
Tervezõ folyamat	A tervezõ, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
Népmûvészet	A tárgyi néprajz és népmûvészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete.
Kifejezés és képzõmûvészet	
Mûvészeti ágak	A mûvészeti ágak (képzõmûvészet, építészet, alkalmazott mûvészetek) legfontosabb jellemzõinek ismeret.
Mûfajok	A képzõmûvészet kétdimenziós *(pl. festészet, fotó)* és háromdimenziós *(pl. szobrászat, installáció)*, valamint idõbeli kifejezéssel bíró *(pl. happening, multimédia)* mûfajainak ismerete.
Mûvészettörténeti korszakok, irányzatok	A mûvészeti ágak történetének, nagy korszakainak, irányzatainak ismerete (õskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelõ izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra).
Stílusjegyek	Adott mûvek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
Alkotások és alkotók	A legjelentõsebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása.
Mûelemzõ módszerek	A különbözõ mûvészeti ágak kiemelkedõ alkotásainak elemzése a megfelelõ mûelemzõ módszerek alkalmazásával.
Mû és környezete	A mû létrehozását meghatározó összefüggések ismerete.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak és a szándéknak megfelelõ, tudatos, egyéni használata. Adott célnak megfelelõ kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történõ kiemelés tudatos használata az értelmezõ ábrázolás és a kifejezés során. Színharmóniák, színkontrasztok tudatos alkalmazása a tervezõ munka során. A vizuális nyelv eszközeinek használata különbözõ kontextusban. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása *(pl. a képi környezet megváltoztatásával).*
Technikák	Az adott célnak megfelelõ anyagok és technikák kiválasztása. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal és legalább egy további technikával *(pl. szénnel, krétával, pasztellel).* Jártasság a mûszaki jellegû rajzban – ceruzával, szerkesztõeszközökkel. Jártasság egyes festõtechnikákban – akvarellel vagy temperával. Jártasság a kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban *(pl. papírnyomat)*. Makett, vagy modellkészítés *(pl. papírból, fából).* Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában *(pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézmûves technikák).* Jártasság egy további technikával történõ feliratkészítésben *(pl. betûkivágás, számítógép)*.
Ábrázolás, látványértelmezés	
Formaértelmezés	Ábrázoló jellegû rajz készítése során a látvány pontos, részletekre kiterjedõ arányainak, formarészleteinek megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló rajz készítése során a részletek egymáshoz, és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése. Egyszerû szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmezõ szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetbõl *(pl. szerkezeti rajz, metszetsajz)*.
Térértelmezés	Téri helyzetek értelmezhetõ ábrázolása szöveges instrukciók alapján is. Az ábrázolás során a nézõpont következetes megtartása emlékezetbõl is. A térmélység megjelenítése emlékezetbõl is. Térrekonstrukció készítése. Adott cél érdekében a megfelelõ térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása. Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétiránypontos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szerkesztéssel is.
Színértelmezés	Beállítás alapján vagy emlékezetbõl szín és fényviszonyok helyes, érzékeny visszaadása. Beállításról vagy instrukció alapján színvázlat készítése.
Mozgásértelmezés	Egyszerû mozgás fázisainak értelmezõ jellegû ábrázolása szabadkézi rajzban.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
Térviszonyok	Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejezõ jellegû alkotásokban.
Kompozíció	Képi igényû kompozíció létrehozása látvány és elképzelés alapján.
Színhatás	A színek expresszív hatásának felhasználása kifejezõ jellegû munkában.
Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése a szándéknak megfelelõ megjelenítésben. Elképzelt vagy gyûjtött képi elemekbõl, érzelmeket, hangulatot, elvont gondolatot kifejezõ képi kompozíció összeállítása.
Folyamat, mozgás, idõ	Folyamat, történet bemutatása értelmezhetõ képsorozatokban *(pl. folyamatábra, képregény)*. Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése *(pl. képes forgatókönyv)*.
Kép és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával. Adott tartalomnak megfelelõ betûtípus és kompozíció kiválasztása. Kép és szöveg kölcsönhatásának megjelenítése adott hatás vagy jelentés eléréséhez.
Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Nem vizuális természetû információk értelmezhetõ képi megjelenítése *(pl. grafikonnal, diagrammal)*. Nem vizuális információk értelmezhetõ képi jellé *(pl. embléma, piktogram)* tömörítése. Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlõ ábrázolásban.
Tárgyak és környezet	Egyszerû tárgy és csomagolás tervezése adott funkcióra és a tervezés, megvalósulási folyamat dokumentálása. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerû tárgy megalkotása szabadon választott anyagból. Adott tárgy, építészeti tér átalakítása úgy, hogy más funkció betöltésére is alkalmas legyen.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
2. Befogadás	
A megjelenítés sajátosságai	
Vizuális nyelv	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) szerepének ismerete, használata az elemzés során. Képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt elõforduló megfelelõ kifejezõeszközök *(pl. szerkezet, motívum, ritmus)* felismerése és a párhuzamok elemzése. A leggyakoribb kompozíciós formák kifejezõ hatásának ismerete. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezõk *(pl. nézõpont, arányok)* lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók lényegének ismerete, és összehasonlítása az elemzés során.
Vizuális minõségek	Vizuális minõségek differenciált megkülönböztetése.
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezõk ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	Színharmóniák, színkontrasztok felismerése és lényegének ismerete. Kontraszt kiemelõ szerepének vizsgálata.
Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak leíró jellegû ismerete.
Vizuális kommunikáció	
Folyamat, mozgás, idõ	Idõt, mozgást, változást rögzítõ vizuális megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
Kép és szöveg	Szöveg és kép kölcsönhatásának elemzõ vizsgálata.
Vizuális információ	A köznapi és mûvészi vizuális közlésekben elõforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben elõforduló vizuális információk értelmezése *(pl. mûszaki rajz, folyamatábra)*.
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció jelentõségének, mûködési hatásrendszerének ismerete.
Médiakategóriák	A legfontosabb médiakategóriák kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Fotó és mozgókép	Fotó elemzése. A fotó és film legfontosabb mûtípusainak ismerete. A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek ismerete. A fotó és film mûfajainak ismerete. A fotó képzõmûvészeti felhasználásának ismerete. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.
Tárgy- és környezetkultúra	
Forma és funkció	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különbözõ korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok *(pl. épület, építmény)* forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történõ csoportosítása. Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.
Tervezõ folyamat	A tervezõ, alkotó folyamat lépéseinek ismerete. A tárgytervezés szempontjainak ismerete.
Kézmûves és ipari tárgykultúra	A kézmûves és ipari tárgykultúra fõbb mûfajainak és technikáinak ismerete és megkülönböztetése.
Népmûvészet	A tárgyi néprajz és népmûvészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete. A magyar népmûvészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.
Kifejezés és képzõmûvészet	
Mûvészeti ágak	A mûvészeti ágak (képzõmûvészet, építészet, alkalmazott mûvészetek) jellemzõinek ismerete.
Mûfajok	A képzõmûvészet kétdimenziós *(pl. festészet, fotó)* és háromdimenziós *(pl. szobrászat, installáció)* és idõbeli kifejezéssel bíró (*pl. happening, multimédia)* mûfajainak ismerete.
Mûvészettörténeti korszakok, irányzatok	A mûvészeti ágak történetének – nagy korszakainak és irányzatainak – összefüggéseinek ismerete,és összehasonlító, elemzõ tanulmányozása (õskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelõ izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra). A modern és posztmodern lényegének ismerete.
Stílusjegyek	Adott mûvek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján. Stílusjegyek alapján ismeretlen mû meghatározása, besorolása.
Alkotók és alkotások	A legjelentõsebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása. Egy-egy szabadon választott külföldi és hazai kortárs alkotó munkáinak elemzõ vizsgálata.
Mûelemzõ módszerek	A különbözõ mûvészeti ágak kiemelkedõ alkotásainak elemzése a megfelelõ mûelemzõ módszerek alkalmazásával. Mûalkotás-elemzõ vázlat készítése.
Mû és környezete	A mû létrehozását meghatározó összefüggések ismerete. A kontextus jelentõségének megértése a mûvészi értékek viszonylagosságában. Mûvész és közönségének kapcsolatának ismerete.

INFORMATIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlat és szóbeli.
Emeltszinten: gyakorlati és szóbeli.

Az informatika érettségi vizsga célja

Az informatika érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot az általános mûveltség részét képezõ informatikai ismeretek elsajátításának mértékérõl.

Középszinten:

A tanuló adjon számot arról, hogy:
- képes kiválasztani a munkájához megfelelõ informatikai eszközöket;
- alkalmazói szinten önállóan tudja használni a számítógépet és a hálózatot feladatai megoldásához;
- képes a számítógépet és kiegészítõ eszközeit önállóan, biztonságosan használni;
- tudja használni a legismertebb alkalmazói rendszereket;
- ismeri az információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásait és képes a változásokhoz alkalmazkodni;
- képes az informatikai ismereteit rendezni és önállóan alkalmazni;
- képes a könyvtári informatikai (hagyományos és számítógépes) rendszerek lehetõségeinek felhasználására;
- képes a további szakmai fejlõdésre.

Emelt szinten:

A vizsga más ismereteket és képességeket is mér. Nevezetesen azt, hogy a tanuló:
- képes az algoritmikus gondolkodásra;
- képes problémák megfogalmazására és számítógépes megoldások tervezésére;
- képes a számítógépes megoldások elkészítésére.

Az informatika gyakorlatorientált tárgy, ezért mind az oktatásban, mind a vizsgáztatásban meghatározó szerepe van a számítógépen végzett munkának, illetve feladatmegoldásnak. A gyakorlati vizsgafeladatokat számítógéppel kell megoldani.

A követelményekben megfogalmazott 1–3. és 9. sorszámú témaköröket a szóbeli, a 3–8. sorszámúakat a gyakorlati érettségi vizsgán kell számon kérni mindkét szinten.

A középszinten megfogalmazott követelmények szándék szerint megfelelnek az ECDL vizsga követelményeinek.

Az emelt szintû érettségi helyettesítheti a felvételit az olyan egyetemeken és fõiskolákon, ahol a *Programozás* felvételi tantárgy.

Tekintettel arra, hogy e tantárgyból már középszintû vizsgát is csak az tehet, aki a kerettantervben rögzített 74 óra helyett legalább 148 órát tanult, ezért az érettségi vizsga általános követelményei a kerettantervhez viszonyítva bõvebben kifejtettek.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerû leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzõi jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és kommunikációs technológiák a társadalomban	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait és hatását a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Ismerje az informatika fejlõdéstörténetének fõbb fázisait.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok fõbb jellemzõi	A Neumann-elvû számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai, fõbb jellemzõi és feladataik.
A számítógép üzembehelyezése	A számítógép fõbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembehelyezése.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer és fõbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.
Állományok típusai	Állománykezelés (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok mûködésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztõ program kezelése	Szövegszerkesztõ program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, -javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, felsorolás, számozás, tabulátorok használata. Oldalformázás.

Témakör	Követelmények
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenõrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztõvel, sorbarendezés. szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelõ használata. Táblázatok felépítése	A program indítása, a munkakörnyezet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor). Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartomány-formázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerû táblázat készítése. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelõvel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mezõ, kulcs.
Adatbázis-kezelõ program interaktív használata	Adattípusok. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Alapvetõ adatbázis-kezelõ mûveletek	Lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szûrés, rendezés, összesítés.
Képernyõ és nyomtatási formátumok	Képernyõ és nyomtatási formátumok tervezése és készítése.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az Intemeten	Levelezési rendszer használata. Állományok átvitele, WWW, keresõrendszerek, távoli adatbázisok használata.
Weblap készítés	Hálózati dokumentumok szerkezete, Weblap készítése Webszerkesztõvel: szöveg, kép, ugrópont bevitele. Formázási lehetõségek.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentáció	Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, rajz, fotó, hang …) és formázása.

Témakör	Követelmények
Grafika	Grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerû leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzõi jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és kommunikációs technológiák a társadalomban	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait és hatását a mindennapi életben, munkában, szórakozásban. Ismerje az informatika fejlõdéstörténetének fõbb fázisait.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok fõbb jellemzõi, jelátalakítás	A Neumann-elvû számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai, fõbb jellemzõi és feladataik. Analóg és digitális jelek. Logikai mûveletek.
A számítógép üzembehelyezése	A számítógép fõbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembehelyezése.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer és fõbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.

Témakörök	Követelmények
Állományok típusai	Állománykezelés (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok mûködésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztõ program kezelése	Szövegszerkesztõ program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, -javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, felsorolás, számozás, tabulátorok használata. Oldalformázás.
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenõrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztõvel, sorbarendezés, szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelõ használata Táblázatok felépítése	A program indítása, a munkakörnyzet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor). Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartományformázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerû táblázat készítése. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelõvel	Tantárgyi feladatok megoldása. Statisztikai függvények használata. Szimulációs táblák készítése.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alap-fogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mezõ, kulcs. Adattípusok. Saját adatbázisok tervezése, szerkezetének definiálása.
Adatbázis-kezelõ programozása	Adatbevitel, adatmódosítás, lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szûrés, rendezés, összesítés. Kimutatások készítése.

Témakörök	Követelmények
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az Intemeten	Levelezési rendszer használata. Állományok átvitele, WWW, keresõrendszerek, távoli adatbázisok használata.
Weblap készítés	Hálózati dokumentumok szerkezete, Weblap készítése Webszerkesztõvel: szöveg, kép, ugrópont bevitele. Formázási lehetõségek.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentáció	Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, rajz, fotó, hang …) és formázása.
Grafika	Grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.
10. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek	
Elemi és összetett adatok, file-szervezés, adatstruktúrák	Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek. Halmaz, tömb, rekord, file.
Elemi algoritmusok típus-feladatokra	Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, rendezések.
Rekurzió	Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában.
A programkészítés, mint termékelõállítási folyamat	A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minõségvizsgálat, dokumentálás.
Számítógép a matematikában, a természet- és társadalom-tudományi tantárgyakban	Matematikai feladatok, egyszerû természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerû feladatok megoldása.
11. A programozás eszközei	
Algoritmusleíró eszközök	Feladatmegoldás egy algoritmusleíró eszköz segítségével. Az algoritmusleíró eszközök fajtái.
Programozási nyelv	Egy programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete. Ettõl jelentõsen eltérõ néhány nyelv alapgondolata.
Programnyelvi fejlesztõi környezet	Kódolási, szerkesztési, kipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztõi környezetben.

TESTNEVELÉS
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati.
Emelt szinten: szóbeli és gyakorlati.

A testnevelés érettségi vizsga célja

A tárgy jellegébõl következik, hogy a testkultúra értékeinek felismerésével és elsajátításával, illetve a mozgások megjelenítésével és teljesítményszintjével kapcsolatos követelmények külön kompetenciaként jelennek meg a követelményekben. A tanult sportági csoportok és a testkultúra különbözõ területei külön témaköröket fednek le.

A testnevelés érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– képes-e az iskolai testnevelésben tanult sportágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására;
– rendelkezik-e a testi képességekhez kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználásával;
– képes-e az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek felhasználására és átadására;
– rendelkezik-e az egyéni és társasjátékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretekkel, képes-e ezek átadására és bemutatására;
– képes-e a mozgás – kommunikáció alkalmazására.

Célja továbbá annak megállapítása, hogy a vizsgázó ismeri és tudja-e értelmezni

– értelmezni tudja-e a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét és a biológiai fejlõdéssel összhangban a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását;
– az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait,
– ismeri-e a testi képességek és a mozgásmûveltség sokoldalú fejlesztésének lehetõségeit,
– tudja-e értelmezni a testi és lelki egészség megõrzésére vonatkozó lehetõségeket, a higiénés szokások jelentõségét;
– ismeri-e a magyar sportsikereket és tudja-e értelmezni az olimpiai eszmét.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Elméleti ismeretek	
A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplõ sportágak jelentõsebb hazai eredményeirõl. A legnevesebb magyar olimpiai bajnokok sportágai és eredményei.
A harmonikus testi fejlõdés	A testi fejlõdés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvetõ ismeretekben. Az egészséges életmód összetevõinek értelmezése.
Testi képességek	A kondicionális alapképességek értelmezése. Az erõfejlesztés szabályai.
Gimnasztika	A bemelegítés szerepének értelmezése. Gyakorlatok javaslata a képességek fejlesztésére és a testtartás javítására.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok.
Torna	A nõi és férfi tornaszerek. A legfontosabb baleset megelõzõ eljárások.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámai. Mozgás és zene kapcsolata.
Küzdõsportok, önvédelem	Küzdõjátékok felsorolása különbözõ életkorú tanulók részére.
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Az úszás az emeber életében.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték elõkészítõ játékok felsorolása. Egy választott sportjáték játékszabályainak értelmezése.
Természetbenûzhetõ sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés).

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
2. Gyakorlati ismeretek	
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig. 48 ütemû szabadgyakorlat bemutatása.
Atlétika Futások	 Egy választott futószám bemutatása 60 méteres síkfutás térdelõrajttal. Lányok minimum idõ: 9,8 sec. Fiuk minimum idõ: 8,8 sec. 2000 m síkfutás. Minimum idõ: lányok: 10,30 perc, fiúk 9,00 perc.
Ugrások	Egy választott ugrószám bemutatása Magasugrás választott technikával. Lányok minimum magasság: 110 cm. Fiúk 125 cm. Távolugrás választott technikával. Lányok minimum 330 cm. Fiúk 410 cm.
Dobások	Kislabdahajítás vagy súlylökés választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabda hajítás: 20 m, súlylökés: 5,5 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg. Fiúk: Minimum szintek: Kislabda hajítás: 30 m, súlylökés 7,5 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,00 kg.
Torna Talajtorna	 A talaj- és a szekrényugrás bemutatása kötelezõ, egy szer kötelezõen választható. Öt különbözõ gyakorlatelembõl összefüggõ gyakorlat összeállítása és bemutatása, kötelezõ elemek felhasználásával
Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása. Lányok 4 részes széltében állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Felemáskorlát	Négy különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása kötelezõ elemek felhasználásával.
Gerenda	Öt különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása, kötelezõ elemek felhasználásával .

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Ritmikus gimnasztika	Különbözõ elemekbõl álló összefüggõ szabad gyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 sec), javasolt elemek felhasználásával. Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.
Gyûrû	Négy különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása, kötelezõ elemek felhasználásával.
Nyújtó	Négy különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása, kötelezõ elemek felhasználásával.
Korlát	Négy különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása, kötelezõ elemek felhasználásával.
Küzdõsportok, önvédelem	Grundbirkózás, értékelés a grundbirkózás szabályai szerint. Judo gurulás elõre.
Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás. Egy további úszásnemben 25 méter leúszása.
Testnevelés és sportjátékok	Egy sportjáték választása kötelezõ.
Kézilabda	Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védõ mellett beugrásos lövés). Távolbadobás tetszõleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 15 méter, fiúk 21 méter. 7 méteres büntetõ dobás.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellsõ átadás a büntetõ vonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után futás a kosár felé, a visszakapott labdával labda leütés nélkül fektetett dobás. Büntetõdobás egy vagy két kézzel.
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltogatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, fiúk 8 db. Slalom labdavezetésbõl kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 méter, 5 kapu egyenlõ távolságra, lövés 10 méterrõl kézilabda kapura.) Összetett gyakorlat: falra rálõtt és visszapattanó labda kapura lövése
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés fej fölé folyamatosan. Minimum szint: kosárérintésnél 5, alkarérintésnél 4 db érintés. Nyitás választott technikával.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Elméleti ismeretek	
A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplõ sportágak jelentõsebb hazai és nemzetközi eredményeirõl. A magyar olimpiai bajnokok sportágainak és eredményeinek ismerete, tájékozottság a magyar érdekeltségû sporteredményekben. Az olimpiai eszme fogalmának értelmezése.
A harmonikus testi fejlõdés	A testi fejlõdés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása. A serdülõkor jellemzése.
Egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvetõ ismeretekben: Az egészségkárosító szokások hatásai, a lelki egyensúly.
Testi képességek	A kondicionális és koordinációs alapképességek értelmezése, fejlesztésük különbözõ módszerei. A képességek szerepe a teljesítményben.
Gimnasztika	A gimnasztika hatása és kapcsolata a sportágakkal. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különbözõ kondicionális képességek fejlesztésére. Társas-, kéziszer- és szergyakorlatok.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok. A tanult futások, ugrások, dobások összehasonlítása technikájuk, sebességük és a kondicionális képességek szempontjából.
Torna	A nõi és férfi torna versenyszámai, a különbözõ szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset megelõzõ eljárások. A tanult talaj- és szertorna elemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámainak ismerete. Az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika, és más zenés sportágakban.
Küzdõsportok, önvédelem	Küzdõjátékok felsorolása különbözõ életkorú tanulók részére. A grundbirkózás szabályai.
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték elõkészítõ játékok felsorolása. Két választott sportjáték játékszabályainak értelmezése. Támadó és védõjáték lehetõségeinek bemutatása egy választott sportjátékban.
Természetben ûzhetõ sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés). A természetben végzett mozgások hatása az emberi szervezetre.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
2. Gyakorlati ismeretek	
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással, ereszkedés függeszkedéssel állásba. A feljutás minimum ideje: 9,7 sec. Fiúk: függeszkedés ülésbõl teljes magasságig minimum idõ: 6,9 sec. Egy 64 ütemû szabad- vagy kéziszergyakorlat bemutatása.
Atlétika Futások	60 méteres síkfutás térdelõrajttal. Lányok minimum idõ: 9,5 sec. Fiúk minimum idõ: 8,4 sec. 2000 m síkfutás. Minimum idõ: Lányok: 9,20 perc, fiúk 8,30 perc.
Ugrások	Magasugrás flop vagy hasmánt technikával. Lányok minimum magasság: 115 cm, fiúk 145 cm. Távolugrás választott technikával. Lányok minimum 380 cm, fiúk 480 cm.
Dobások	Egy választott atlétikai dobószám bemutatása választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabda hajítás: 30 m, súlylökés: 7,0 m, diszkoszvetés: 20 m, gerelyhajítás 20 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg, Diszkosz 1 kg, gerely 600 g. Fiúk: Minimum szintek: Kislabda hajítás: 42 m, súlylökés 9 m, diszkoszvetés 28 m, gerelyhajítás 32 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,25 kg, diszkosz 1,5 kg, gerely 800 g.
Torna	
Talajtorna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelezõ, egy szer kötelezõen választható. Kötelezõen elõírt, gyakorlat bemutatása. A gyakorlat idõtartama 45–60 sec.
Szekrényugrás	Guggoló átugrás lebegõtámasszal bemutatása. Lányok 4 részes széltében állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Felemáskorlát	Minimum 5 elemû kötelezõen elõírt gyakorlat bemutatása.
Gerenda	Minimum 5 elemû kötelezõen elõírt gyakorlat bemutatása.
Ritmikus gimnasztika	Különbözõ elemekbõl álló összefüggõ kéziszergyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje kb. 60 sec). A kéziszer lehet: labda, karika, kötél, szalag, buzogány.
Gyûrû	Minimum 5 elemû kötelezõen elõírt gyakorlat bemutatása.
Nyújtó	Minimum 5 elemû kötelezõen elõírt gyakorlat bemutatása.
Korlát	Minimum 5 elemû kötelezõen elõírt gyakorlat bemutatása.

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
Küzdõsportok, önvédelem	A birkózás vagy a judó alapelemeinek bemutatása. Judo gurulás elõre. Grundbirkózás.
Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás. Két másik úszásnemben 25 méter leúszása, szabályos rajtolással és fordulóval. Vízbõl mentés elõgyakorlata.
Testnevelés és sportjátékok	Két sportjáték választása kötelezõ.
Kézilabda	Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védõ mellett beugrásos lövés). Távolbadobás tetszõleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 20 méter, fiúk 28 méter.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellsõ átadás a büntetõ vonal elõtt álló társnak, rövidcsel után a visszakapott labdával megállás, majd megindulás labdavezetéssel az adogató elõtt és fektetett dobás. A büntetõ vonal tetszõleges sarkáról indulva rövidindulás tempódobás.
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltogatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, Fiúk: 10 db. Slalom labdavezetésbõl kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 m, 5 kapu egyenlõ távolságra, lövés 10 méterrõl kézilabda kapura.)
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés, 3 méter magasság fölé falra, folyamatosan. Minimum szint: Kosárérintésnél 6, alkarérintésnél 4 db érintés. Felsõ egyenes nyitás

FILOZÓFIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli, szóbeli.

A filozófia érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- meg tudja-e különböztetni a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmódot;
- elsajátította-e a tartalmi követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e a tanult filozófiai alapfogalmakat, szakkifejezéseket alkalmazni;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában elõadni;
- képes-e eredeti forrásból merített, rövid filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e a különbözõ filozófiai álláspontokat megkülönböztetni;
- felismeri-e a kiemelt korszakok mûvészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjait.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy

- képes-e hétköznapi problémát a filozófia szintjén megfogalmazni;
- elsajátította a követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e alkalmazni a tanult filozófiai alapfogalmakat és képes-e azok többrétegû értelmezésére;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában elõadni;
- képes-e eredeti forrásból merített filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e az önálló kérdésfeltevésre és véleményalkotásra;
- képes-e a meghatározott filozófiai problémára adott válaszok összehasonlítására;
- rá tud-e mutatni egy korszak mûvészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjaira;
- tud-e a válaszok sokféleségében kronológiailag tájékozódni.

A követelményrendszerben szereplõ három nagy témakör egyike sem tartalmaz új ismereteket a többihez képest, hanem ezek más szempontú elrendezését jelenti. A felsorolt filozófusok a megjelölt filozófiai problémák reprezentánsai, a megadott korszakok és irányzatok kiemelkedõ képviselõi.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
Filozófiai problémák	
	A probléma lényegének megértése és bemutatása egy-két konkrét filozófiai válasz tükrében: Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés. Test-lélek probléma. Megismerhetõség, igazság, bizonyosság. Az én problémája. Végesség emberi problémája Az érték problémája: a jó és a szép. A szabadság kérdése. A környezet-és bioetika problémái. Globalizáció és társadalom.
Filozófusok alapvetõ gondolatainak ismerete	
	Jellemzõ problémafelvetéseik, válaszaik ismerete, rövid szövegrészletük értelmezése. Közülük **5** kötelezõ (Platón, Arisztotelész, Descartes, Kant, Nietzsche) és ezen kívül **4** kötelezõen választható. Szent Ágoston, Szent Tamás, Bacon, Locke, Hume, Hegel, Marx, Comte, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Heidegger, Wittgenstein, Sartre, Bécsi Kör (A középkorból és a XX. századból egy-egy szerzõ kötelezõen választandó.)
Korszakok, irányzatok	
	Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében: Görög filozófia. Felvilágosodás. Életfilozófiák.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
Filozófiai problémák	
	A probléma lényegének megértése és korszakban, irányzatban, illetve gondolati rendszerben való elhelyezése konkrét filozófiai válaszok tükrében: Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés. Megismerhetõség, igazság, bizonyosság. Test-lélek probléma. Az én problémája. Az idõ filozófiai értelmezése. A végesség és a végtelenség. Az érték problémája: a jó és a szép. A szabadság kérdése. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus. A környezet- és bioetika problémái. Globalizáció és társadalom. Hit és tudás. .
Filozófusok alapvetõ gondolatainak ismerete	
	Jellemzõ problémáik és válaszaik ismerete; szövegrészletek értelmezése. Kapcsolódásaik más filozófusokhoz, illetve filozófiákhoz. (Néhány reflexió ismerete.) Közülük **9** kötelezõ (Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Tamás, Descartes, Kant, Nietzsche, Heidegger, Wittgenstein) és minimum **4** kötelezõen választható: Egy preszókratikus gondolkodó, Bacon, Spinoza, Locke**,** Berkeley**,** Hume, Rousseau, Hegel, Marx, Comte, J. S. Mill, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Husserl, Bécsi Kör, K. Popper, Kuhn, egy posztmodern (Derrida, Rorty, Levinas stb.), egy magyar filozófus (Apáczai, Palágyi, Hamvas, Polányi, Lukács, Bibó stb.)
Korszakok, irányzatok	
	Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében: Antik görög filozófia. Patrisztika. Skolasztika. Felvilágosodás (racionalizmus, empirizmus). Német idealizmus. Életfilozófiák. Pozitivizmus; Logikai pozitivizmus. Analitikus filozófia. Posztmodern.

HITTAN
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(Világnézetileg elkötelezett iskolák részére)
(Katolikus, református, evangélikus vallású tanulók számára)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A hittan érettségi vizsga célja

A hittan oktatásnak kettõs feladata van: egyrészt segít a tanulók hitének ébresztésében, elmélyítésében, az istenszeretet növekedésében, a fiatalok a keresztény/keresztyén életgyakorlatba történõ bevezetésében, másrészt oda kell eljuttatnia a diákokat, hogy felfogják az isteni igazság teljességét.

Az érettségi vizsgán mérhetõ és értékelhetõ a hitoktatás folyamán elsajátított ismeret a Szentháromság egy Istenrõl, az õ egyházáról, egyházának tanításáról és küldetésérõl a világban.

Nem lehet az érettségi vizsga célja a személyes hit számonkérése.

A követelményekben

– hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegû követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és vallási ismeretek, amelyek segítségével a vizsgázó aktualizálni tudja felekezete tanításait, el tud igazodni korunk erkölcsi kérdéseiben,

– nagy figyelmet kapnak a korszerû biblia és teológiai ismeretek, illetõleg azok a készségek és ismeretek, amelyek egyháza tanításának komplex és idõszerû bemutatásához szükségesek,

– fontos szerepet kapnak azok az ismeretek, amelyek egyháza jelenkori társadalmi, szociális és kulturális tevékenységét és azokat az erõfeszítéseket mutatják be, amelyeket egyháza az emberiség üdvösségének érdekében fejt ki.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– rendelkezik-e a keresztény/keresztyén élet és gondolkodásmód kialakításához szükséges alapfogalmakkal;

– tudja-e használni az alapvetõ vallási terminológiákat, a vallási fogalmakat, a szakkifejezéseket, a szaknyelvet;

– ki tudja-e fejezni ismereteit szóban és írásban;

– elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel felekezetének tanításait korszerûen be tudja mutatni;

– jártas-e a bibliai szövegek olvasásában és értelmezésében;

– látja-e a kapcsolatot a Biblia tanítása és mai életünk között: látja-e azokat az erkölcsi értékeket, amelyek pozitívan alakíthatják életünket és világunkat, valamint ismeri-e a kereszténység/keresztyénség alapvetõ válaszait a személyes és végsõ kérdésekre;

– képes-e vallási ismereteit a dialógus és az ökumené szellemében mások számára közvetíteni;

– birtokában van-e felekezetének, egyházának történetében az alapvetõ tényeknek (idõpontok, személyek, események).

A középszintû vizsga a jelöltektõl az alapvetõ hittani ismereteket, kifejezõképességet, az ismeretek rendszerezési képességét, a hittani tudás alkalmazását, valamint az erkölcsi ítéletalkotás képességét várja el.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban az egyházi felsõoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A középszintû követelményeket meghaladó komplex ismereteket, összetettebb teológiai kérdések világos elõadását, korszerû bibliai és egzegetikai ismereteket, magasabb fokú gondolkodási mûveleteket, önállóbb vélemény- és ítéletalkotási készségeket vár el.

Az érettségi vizsga témaköreit és részletes követelményeit az egyes felekezetek tanterveik alapján fogalmazzák meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Õszövetség	Õstörténet, õsatyák, a választott nép történetének fõbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvetõ õszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az õszövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása. Az apostoli kor.
Alapvetõ újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai. Az újszövetségi levelek.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedõ egyháztörténeti személyiségek – példák Krisztus elkötelezett követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedõ személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztény/keresztyén egyház tanításának alapvetõ tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata; ökumenikus törekvések; Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban.
4. Az egyházi esztendõ	
Ünnepek, ünnepi idõszakok	Az egyházi esztendõ ünnepei, ünnepi idõszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentõsége. Az ünnepek liturgiája.
5. A keresztény/keresztyén erkölcsi élet – etika	
A kereszténység/ keresztyénség erkölcsi tanítása	Az õszövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelõsségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztény/keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások	
A nagy világvallások alapvetõ gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a kereszténység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb. Mai vallási áramlatok.
7. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvetõ mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	Õstörténet, õsatyák. A választott nép történetének fõbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvetõ ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása. A Tóra.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása. Az apostoli kor – Az apokaliptika.
Alapvetõ újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai, mûfaji sajátosságai. Az apostolok cselekedetei. Az újszövetségi levelek. A jelenések könyve.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere, a palesztinai zsidóság vallási élete.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedõ egyháztörténeti személyiségek. Példák Krisztus elkötelezett követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedõ személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztény/keresztyén egyház tanításának alapvetõ tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata. Ökumenikus törekvések. Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban.
4. Az egyházi esztendõ	
Ünnepek, ünnepi idõszakok	Az egyházi esztendõ ünnepei, ünnepi idõszakai. A saját felekezet ünnepei; az ünnepek gyökerei, jelentõsége. A vasárnap és az egyéb ünnepek liturgiája, liturgikus szövegek.
5. A keresztény/keresztyén erkölcsi élet – etika	
A kereszténység/ keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelõsségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztény/keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások, vallási irányzatok	
A nagy világvallások alapvetõ gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a kereszténység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus és taoizmus, sintoizmus.
Mai vallási áramlatok	Alternatív vallási mozgalmak, ezek kialakulásának lehetséges okai. Különbségtétel ökumené és szinkretizmus között.
7. Egyházismeret	
A saját egyház mai élete	A saját egyház jelképei, hitvallásai. Az egyház felépítése, fõbb szolgálati területei.

Témakörök	Követelmények
Egyházzene	Az egyház énekkincsének jellemzõ, kiemelkedõ darabjai.
A szûkebb közösség	A gyülekezet, a plébániai közösség, az egyházi iskola története, mai élete.
8. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvetõ mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indokolása.

TERMÉSZETTUDOMÁNY
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A Természettudomány érettségi vizsga célja

A Magyarországon hagyományos természettudományos érettségi vizsgák középszinten egy-egy szakterületben való alapos elmélyedést és tekintélyes lexikális ismeretet követelnek meg. Korunk mennyiségében és összetettségében is rohamosan növekvõ ismeretei azonban egyre nehezebbé teszik egy-egy szakterületnek akár csak hozzávetõleges áttekintését is. Emellett pedig fokozódik az igény arra, hogy több diszciplína eredményeit összevessük, s ennek ismeretében döntsünk (például környezetvédelmi vagy egészségügyi kérdésekben). A várakozásnak olyan természettudományokban járatos fiatalok felelhetnek meg, akik képesek a több szempontú elemzésre, a problémák módszeres megközelítésére akkor is, ha lexikális ismereteik egy-egy területen csekélyebbek, mint azt a szaktárgyi érettségik megkívánnák.

A „Természettudomány” érettségi fõ célja ennek megfelelõen az, hogy egy egységes természetszemléleten alapuló, hatékony *gondolati eszköz* meglétét igazolja, s egyben elõ is mozdítsa. A szaktárgyi érettségikkel szemben nem annyira az adatok, képletek, megoldási sémák ismeretét követeli meg, hanem inkább a tájékozódóképességet, a megoldandó kérdések meglátását és helyes megfogalmazását, a rendelkezésre álló adatok mérlegelését, ábrázolását, az összefüggések fölismerését.

Az érettségi vizsgakövetelmények a biológia, kémia, fizika, valamint a földünk és környezetünk tárgyak szakközépiskolai kerettantervének megfelelõen csoportosított részletei – tehát nincs bennük olyan tartalom, mely e tárgyak valamelyikében ne szerepelne. Elmaradtak az inkább lexikális ismereteket tartalmazó részek, de a megjelölt témakörökbõl sem „kikérdezõ” (reproduktív tudást váró) jellegû feladatok várhatók, hanem többségében olyanok, melyek a fogalmak ismeretét és az összefüggések átlátását igénylik, a megoldáshoz szükséges konkrét adatokat, szövegeket ugyanakkor magában a feladatban kapja meg a vizsgázó.

Ezért a vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e összetett probléma elemzésére, a probléma összetevõinek felismerésére;
- felismeri-e, hogy az egész „több részeinél”;
- tud-e egy állítást igazolni vagy cáfolni adatok, grafikonok elemzésével;
- képes-e adatokból, grafikonokból stb. következtetéseket levonni, összefüggéseket felismerni;
- adott információkról el tudja-e dönteni, hogy felhasználhatók-e adott probléma megoldásához;
- képes-e kísérletet vagy megfigyelést tervezni (vagy végezni) a probléma és a rendelkezésre álló eszközök ismeretében;
- felismeri-e az analógiákat és különbségeket egyes jelenségek, rendszerek stb. között;
- felismeri-e a döntési lehetõséget két, egyaránt lehetséges megoldás között; képes-e a következmények értékelésére kívánatosságuk alapján;
- képes-e valamely rész szerepének megítélésére a szintek hierarchiájában;
- képes-e térbeli és idõbeli minták elemzésére;
- tudja-e alkalmazni a szükséges logikai mûveleteket (pl. halmazba rendezés, helyes ítéletalkotás, hibás következtetések fölismerése).

Témakörök	Tartalmak
1. Az Univerzum	
Idõ	A csillagászat tudománytörténeti fejlõdésének jelentõs állomásai, a Világegyetem kialakulásának fõbb elméletei. A Föld mozgásai és azok földi következményei. Az idõmérés eszközei és a naptár. Idõszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Alapvetõ mozgástípusok. Periodikus mozgások, hullámok.
Tér	Tájékozódás a térben: távolságmérés a Földön és tágabb környezetünkben. A térkép és használata. Helyzetmeghatározás, koordináta-rendszer. A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Föld kozmikus környezetének sajátosságai. A bolygók mozgása, az általános tömegvonzás szerepe.
Fizikai kölcsönhatások, energia	Az energia mérésének módja, formái (mechanikai, elektromágneses, hõ) és ezek egymásba alakulása. Az energiamegmaradás és az energia szétszóródása. Gázok állapotváltozásai, halmazállapot-változások közben tapasztalható energiacserék. Az elektromágneses hullámok spektruma, az egyes tartományok jellemzõi. Felhasználásuk, biológiai hatásuk. Lencsék, optika. A nukleáris kölcsönhatás jellemzõi.
2. A Föld	
A Föld múltjának megismerése	Módszerek a múlt eseményeinek felderítésére.
Kõzetburok	A Föld gömbhéjas szerkezete és nagyszerkezeti egységei. A kõzetlemezek mozgása és annak következményei. Az ásványok és kõzetek fogalma. A kõzetek csoportosítása. A belsõ és a külsõ erõk felszínformáló szerepe. A szárazföldek felszínfejlõdésének legfontosabb lépései.
Légkör	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lezajló folyamatok törvényszerûségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. A légkör szennyezettségének helyi, regionális és globális következményei.
Vízburok	A felszíni és felszín alatti víztípusok fõbb jellegzetességei. Az óceánok és a tengerek földrajzi sajátosságai, a víz mozgásjelenségei és azok következményei. Halmazállapot-változások. Víz, jég, gõz. A vízszennyezés helyi és az egész bolygóra kiható problémái.
Természetföldrajzi övezetesség	A szoláris éghajlati övezeteket kialakító tényezõk. Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényezõ jellemzõinek kialakulásában. A földrajzi övezetek, övek, területek hasonló és eltérõ vonásainak bemutatása, jellemzésük. A függõleges és a vízszintes természetföldrajzi övezetesség kapcsolata.
3. Életközösségek és populációk	
Az élettelen környezeti tényezõk	Az élettelen környezeti tényezõk és az élõlények kölcsönhatásai. A talaj, a levegõ, a fény és a víz szerepe. A C, H, O és legfontosabb szervetlen vegyületeinek átalakulásai, körfogásuk a természetben. Rendellenes körforgás (környezetszennyezés) és a helyreállítás módjai (környezetvédelem).
Az élõk mint környezeti tényezõk	Populáción belüli és populációk közti kölcsönhatások.
Populációk	Létszámuk, sûrûségük, szabályozásuk. Emberi hatások. Génáramlás a populáción belül: a tulajdonságok öröklõdése. Az ivaros és az ivartalan szaporodás genetikája. A genetikai változatosság megõrzése a populáción belül. A genetika etikai vonatkozásai. Populációk átalakulása változó környezetben: mutációk, kiválogatódás. A faj fogalma és tartalma az evolúció elméletében.
Életközösségek	Sokféleségük, stabilitásuk, idõbeli átalakulásaik. Pusztulásuk okai, védelmük lehetõségei (természetvédelem).

Témakörök	Tartalmak
4. Az élõ egyed	
Az élõ egyed és a környezet kapcsolata	A tûrõképesség, az életmód és a környezet összefüggése. Az érzékelés, kommunikáció és az életmód kapcsolata.
Az emberi életmûködések	A legfontosabb életmûködések funkciója, az abban részt vevõ alapvetõ szervek és mechanizmusok. Az életmûködések idegi és hormonális szabályozásának alapelvei. Az immunrendszer szerepe. A betegségokozó kockázati tényezõk, ezek elkerülése (egészségvédelem).
Az egyedfejlõdés	Az ember egyedfejlõdése és szaporodása. Az egyedi élet kezdete és vége. Etikai kérdések.
5. A sejt	
Sejttípusok	A baktérium-, gomba-, növényi és állati sejt fõ különbségei. Sejtek szervezõdésének módjai: fonal, telep, szövet.
Sejtalkotók és feladatuk	A sejthártya: anyagcsere, sejtfölismerés. Mitokondrium: energiatermelés (biológiai oxidáció). Zöld színtest: fotoszintézis. Sejtmag: örökítés.
A sejtanyagcsere	Életmódok (heterotróf és autotróf), ezek típusai. A lebontó és felépítõ folyamatok kapcsolata, energiamérlege.
6. Molekulaóriások	
Az óriásmolekulák jellegzetességei	Típusaik (szénhidrogének, poliszaharidok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak). Létrejöttük monomerek összekapcsolódásával.
A szénhidrogének	Kõolajpárlatok és fölhasználásuk, különös tekintettel a környezeti ártalmakra. Halogénezett szénhidrogének és mûanyagok, fölhasználásuk, veszélyeik.
A szénhidrátok	A keményítõ és a cellulóz fölépítése, tulajdonságai, elõfordulása.
A lipidek	Biológiai jelentõségük.
A fehérjék	Képzõdésük, csoportjaik, hidrolízisük (emésztés). Biológiai jelentõségük. Tulajdonságaik változása fizikai-kémiai hatásokra (kicsapódás, mérgek hatása).
A nukleinsavak	Alaptípusaik, genetikai jelentõségük.
7. Atomcsoportok (vegyületek, halmazok)	
Kötéstípusok	A molekula-, ion-, atom- és fémrács jellemzõi, kialakulásuk feltételei. Az elsõ- és másodrendû kötés fajtái. Gyakorlati következményeik: adszorpció, hajszálcsövesség, oldhatóság.
Molekulák	A kovalens kötés kialakulása. Kötõ és nemkötõ elektronpárok, delokalizáció. A polaritás magyarázata az elektronegativitás és a molekulaszerkezet alapján.
Anyagi halmazok	Gázok: egyesített gáztörvény (Kelvin-skála), Avogadro törvénye és értelmezésük. Folyadékok: oldatok, koncentrációjuk, sûrûségük. Anyagáramlás gázokban és folyadékokban (diffúzió). Kristályok: a rácsszerkezet és a fizikai tulajdonságok kapcsolata.
Átalakulások	Fizikai és kémiai átalakulás. Mechanikai és termikus kölcsönhatások, mechanikai megmaradási törvények, az I. fõtétel. A folyamatok iránya, irreverzibilitás. A halmazállapot-változások, értelmezésük, jelentõségük. Exo- és endoterm reakciók. A változás (reakció) sebessége, a dinamikus egyensúly. A reakciósebességet befolyásoló tényezõk (hõmérséklet, koncentráció, katalizátorok).
Reakciótípusok	Sav-bázis és redoxireakciók, a kondenzáció és a hidrolízis. Polimerképzõdés.
8. Atomok, elemi részek	
Elemi részek	Proton, neutron, elektron, ion. Az elektron kettõs természete. A foton, a fény kettõs természete.
Az atom	Az atom felépítése: az atommag összetétele, az elektronburok. Maghasadás, magfúzió. A napsugárzás hatása a földi életre. A radioaktív sugárzások fajtái, jellemzõi. Az atomenergia felhasználása. A sugárvédelem alapjai.
Kémiai elemek	A kémiai elem. A periódusos rendszerben megnyilvánuló alapvetõ tendenciák, szabályszerûségek.

LATIN NYELVI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A latin nyelv érettségi vizsga célja

Az élõ nyelvek tanulásakor megismerhetõ más kultúrák a latin esetében térbeli helyett idõbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentõs kulturális értékeinek felfedezését. Az élõ nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történõ alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a vizsgázók írott szövegek megértéséhez alkalmazzák, mely szövegek az egyidejû emberi kapcsolatok kialakításának lehetõsége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy vizsgájának célja kettõs. Vizsgálja egyrészt a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, másrészt pedig Európa latin nyelvû kultúrájának térbeli és idõbeli kereteirõl, szakaszairól, megjelenési formáiról elsajátított ismereteket, ennek keretében az antik eredetû köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatát.

A latin érettségi vizsgájának célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– képes-e a pontos szövegértésre, azok megfelelõ szóbeli elõadására és fordítására;
– rendelkezik-e a más idegen nyelvek tanulására is érvényes grammatikai tudatossággal;
– képes-e az európai kultúra alapjairól szerzett ismeretei közvetítésére, ezek összekapcsolására a magyar kultúrával.

A nyelvtudás nehezen meghatározható, sok elembõl összetevõdõ fogalom: különbözõ nyelvi, szociális és pszichológiai ismeretek és képességek összessége. A követelményeket ezt figyelembe véve a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg: *készségek* és *nyelvi eszköztár*. Az összetett célrendszer sajátos témák megadásával is jár. A *kulturális ismeretek* és az azok forrásaiként szolgáló *szöveganyag* egymással szervesen összefüggõ rendszerként foghatók fel.

A vizsga két szintje közötti különbség a megértendõ, illetve lefordítandó szövegek fajtájában, összetettségében, terjedelmében, a nyelvi készségek, lexikai és leíró nyelvtani ismeretek elsõsorban mennyiségi különbségében, valamint a feladatok típusában mutatkozik meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	
Olvasás és beszédkészség	A humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszõleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasása, valamint a *másik* kiejtési rendszer szabályainak ismerete. Hexameterben, illetve disztichonban írott verses szövegek megfelelõ ritmusú felolvasása. A témakörök forrásanyagában megadott szerzõk mindegyikétõl legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetbõl való (memoriter) felidézése.
Szövegértés, fordítás	Írásban: ismeretlen, egyszerû (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelõ, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveg kifogástalan lefordítása nyomtatott szótár segítségével. Szóban: egyszerûbb, ismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítása és értelmezése a szöveg szókincsének pontos ismeretében.
2. Nyelvi eszköztár	
	Adott latin szövegben elõforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása. A latin leíró nyelvtan alaktana, a rendes és rendhagyó alakjainak ismerete és képzése; a mondattan fõszabályainak ismerete és alkalmazása. Ismert latin szövegbõl a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.
3. Témák	
Források	Legalább az alábbi szerzõk valamely eredeti mûvének vagy mû részletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus. Alapvetõ ismeretek legalább a fenti szerzõk eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb mûködéséről.
Kulturális ismeretek	A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek. Alapvetõ ismeretek a latin nyelvû mûveltség területeiről, idõbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól. Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról. Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsõsorban az általa megismert forrásokhoz köthetõ elemeit.
4. Egyéb készségek	
	A szövegkörnyezetbõl ismeretlen nyelvi elemekre következtés készségei és technikái. Különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata. A nyelvtanulási célok elérését lehetõvé tevõ stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása. A latin nyelvû szövegek fordításakor és értelmezésekor más mûveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	
Olvasás és beszédkészség	A humanista és restituált kiejtési szabályok bármelyike szerint tetszõleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasása. Hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegek megfelelõ ritmusú felolvasása. A témakörök forrásanyagában megadott szerzõk mindegyikétõl legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetbõl való (memoriter) felidézése.
Szövegértés, fordítás	Írásban: ismeretlen, nyelvileg, tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérõ) eredeti latin szöveg nyomtatott szótár segítségével történõ kifogástalan lefordítása. Szóban: nyelvileg vagy tartalmilag összetettebb, a források közt megjelölt szerzõktõl származó ismeretlen szövegrészletek fordítása és értelmezése segítõ kérdések alapján.
2. Nyelvi eszköztár	
	Adott latin szövegben elõforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása. A latin leíró nyelvtan alaktanának rendes és rendhagyó alakjai, ezek képzése, a mondattan fõ- és mellékszabályainak ismerete és alkalmazása. Ismert vagy az érettségi vizsgán lefordított latin szövegbõl a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.
3. Témák	
Források	Legalább az alábbi szerzõk valamely eredeti mûvének vagy mû részletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Titus Lucretius Carus, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Lucius Annaeus Seneca, Cornelius Tacitus. Alapvetõ ismeretek legalább a fenti szerzõk eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb mûködéséről.
Kulturális ismeretek	A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek. Alapvetõ ismeretek a latin nyelvû mûveltség területeirõl, idõbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól. Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életérõl, az életkörülményekrõl, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeirõl, az ünnepekrõl és rítusokról. Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsõsorban az általa megismert forrásokhoz köthetõ elemeit.
4. Egyéb készségek	
	Szövegkörnyezetbõl ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái; különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata. A nyelvtanulási célok elérését lehetõvé tevõ stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása. A latin nyelvû szövegek fordításakor és értelmezésekor más mûveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.

EMBERISMERET, ETIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszint: írásbeli és szóbeli.
Emelt szint: írásbeli és szóbeli.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e azokkal a kommunikációs készségekkel és tárgyi ismeretekkel, amelyek képessé teszik, hogy az erkölcsi dilemmákat, döntési helyzeteket felismerje, értelmezze és érvelni tudjon saját választásai mellett;
- megismerkedett-e a különbözõ etikai érvelésmódok alapelveivel és belsõ logikájával;
- ismeri-e a filozófiai antropológiai és az etika alapfogalmait;
- tisztában van-e a civilizációnkban általánosan elfogadott erkölcsi alapértékek jelentõségével, és képes-e ezeket értelmezni meghatározott élethelyzetek összefüggésében;
- szert tett-e az ember erkölcsi méltóságától elválaszthatatlan személyi felelõsség dimenzióinak mélyebb belátására.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga tematikája felöleli az etikai reflexió alapvetõ szintjeit (lelkiismeret, társas kapcsolatok, közerkölcs stb.), illetve egy-egy életterület erkölcsi kérdéseit (munka, szexualitás, kisebbségi helyzet). Ezeket a vizsgázó a középszintû vizsgán személyes tapasztalatai és középiskolában elsajátított ismeretei *(pl. történelmi, irodalmi, társadalomismereti, pszichológiai és etikai)* alapján értelmezi. Mindez alkalmat ad arra, hogy bizonyítsa jártasságát az emberi kapcsolatok világában, a különféle etikai érvelésmódok és értéktételezések területén, valamint arra, hogy felismerjen értékdilemmákat és ezekben állást foglaljon. Efeladat alapvetõen induktív jellegû: kiindulópontja egy élethelyzet értelmezése. Az emelt szintû vizsga keretében a vizsgázó számot ad az etika egyes területein szerzett fogalmi ismereteirõl, bizonyítja jártasságát az erkölcsi hagyományban. Az elvont meghatározások és érvelésmódok bemutatását olvasmányokból, élethelyzetekbõl merített példák tehetik személyessé és szemléletessé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Az emberi természet	A biológia, a történelem, a pszichológia és az etika emberfogalma. A gondolkodó-, a társas- és az alkotó lény.
2. Az erkölcsi lény	Az erkölcsi személyiség kialakulása az egyén szocializációja során. A szabadság fogalma, szabadságfelfogások.
3. Az erkölcsi cselekedet	Szokáserkölcs, tekintélyelv, lelkiismereti szabadság, konszenzus. Felelõsség.
4. Az etika megalapozása	Meggyõzõdés, hit, kétely, nyitottság, elõítélet, tolerancia. Az erkölcsi ítélet. Életformák sokfélesége.
5. Az erények és a jellem	Az európai civilizáció általános alapértékei. Adottságok, körülmények. Önismeret, önnevelés, a jellem fejlõdése.
6. Társas kapcsolatok	Az erkölcsi párbeszéd pszichológiai és szociokulturális dimenziói. Segítség, részvét, szolgálat, kölcsönösség. Barátok és ellenfelek. Szeretet, hûség, harc. A családi élet erkölcsi kérdései. Szerelem, házasság, szexualitás. Az emberi méltóság.
7. Erkölcs és társadalom	Emberi alapjogok, kötelességek. Közbeszéd, szólásszabadság. Konfliktusok, konfliktusok kezelése. Hazaszeretet. Munkaerkölcs. Erkölcs és gazdaság. Társadalmi igazságosság.
8. Vallás és erkölcs	A kereszténység erkölcsi tanításának lényege. A zsidó-keresztény hagyomány hatása az európai civilizáció fejlõdésére. Valláserkölcs és világi etika.
9. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai haladás erkölcsi dilemmái. Élet és tudomány: születésszabályozás, géntechnológia, a méltóságteljes halál. Az ember és más élõlények. Az állatvédelem etikai alapjai. Környezeti etika.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Az emberi természet	Az ember mint élõlény és szellemi lény. Az öntudat fogalma és az erkölcsi személyiség. A társas kapcsolatok szerepe az öntudatos én kialakulásában.
2. Az erkölcsi lény	Az ember történetisége. Az erkölcsi cselekedetek motiválói.
3. Az erkölcsi cselekedet	A hagyomány értelme. A jó és a rossz megkülönböztetése. A szenvedés tapasztalata és a rossz eredete. Szabadság és meghatározottság. Szándék és következmény. A tetteinkért és a mások sorsáért viselt felelõsség.
4. Az etika megalapozása	Materiális értéketikák (tekintélyelvû, természetjogi és konvencionális érvelésmódok). Az etikai formalizmus (kötelesség- és haszonelvû elméletek, konszenzus-etikák). Személyközpontú etikai tanítások (felelõsség- és dialógus-etikák). Az erkölcsi törvények.
5. Az erények és a jellem	Erkölcsi alapértékek az európai civilizációban. Önismeret és önnevelés.

Témakör	Követelmények
6. Társas kapcsolatok	Erkölcs és jog, erkölcs és politika. Állampolgári erények (kímélet, részvét, áldozat másokért). Az emberi jogok. Törvénytisztelet és polgári engedetlenség.
7. Erkölcs és társadalom	
8. Vallás és erkölcs	A keresztény erkölcsi tanítás lényege. Valláserkölcs és világi etika. Természet feletti uralom, nemi szerepek, nemzet és egyetemes emberiség, törvénytisztelet, polgári engedetlenség – különbözõ álláspontok.
9. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai haladás erkölcsi dilemmái. Az ember és más élõlények. Az élõvilág rendjének és sokféleségének megõrzése. Környezeti etika. A jövõ nemzedékekért viselt felelõsség.

TÁRSADALOMISMERET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A társadalomismeret elsõsorban abban különbözik a többi vizsgatárgytól, hogy belsõ elágazásokat, alternatívákat tartalmaz. Konkrétan ez az jelenti, hogy a 11. évfolyamon két, egymástól eltérõ szemléletû tananyagból – pszichológia vagy gazdasági ismeretek – választhatnak a tanárok, illetve a diákok. Az érettségi vizsga általános követelményeiben mindez úgy érvényesül, hogy a Társadalomismeret követelményei mellé választandó Pszichológia *vagy* a Gazdasági ismeretek vizsgarész önálló célrendszerrel és követelményekkel jelenik meg.

A társadalomismeret vizsgakövetelményei interdiszciplináris jellegûek. E vizsgatárgy ugyanis nagyon sokféle tudományterület elemeit ötvözi: pl. a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia, a filozófia. A követelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különbözõ társadalmi kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

A Társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- ismeri-e a társadalom alapvetõ szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfõbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különbözõ társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság mûködésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e az úgynevezett globalizáció elõnyeit és hátrányait;
- meg tud-e fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különbözõ értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat.

Az emelt szintû vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a felsõoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- tisztában van-e azzal és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különbözõ szintû közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történõ eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelõs társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvetõ modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintû együttmûködési és problémamegoldó kézséggel rendelkezik.

„A” változat PSZICHOLÓGIA	„B” változat GAZDASÁGI ISMERETEK
A Pszichológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos – történeti módszereit, a pszichológia és az emberrel foglalkozó más tudományok (szociológia, filozófia, etika) közös, illetve eltérõ megközelítési módjait; – ismeri-e az emberi természet sokrétûségét, a szervezeti és környezeti tényezõk bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlõdésben és az emberi személyiség változásaiban; – képes-e a szûkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre; – ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit. Az **emelt szintû** érettségi vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megismerte-e a modern tudomány emberképét, világosan látja-e, hogy a lelki jelenségek és tulajdonságok az egyén és a környezet közötti bonyolult kölcsönhatások következményeképpen alakulnak ki; – ismeri-e az ember társas természetét, a “mások” szerepét és jelentõségét a fejlõdésben és az élet során. Ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit; – különbséget tud-e tenni az emberre vonatkozó tudományos, illetve játékos vagy felületes állítások, elõfeltevések között; – tudja-e az emberi természet sokrétûségét, a szervezeti és környezeti tényezõk bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlõdésben és az emberi személyiség változásaiban.	A Gazdasági ismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megismerte-e a piacgazdaság alapintézményeit, a gazdasági szereplõket, a gazdálkodáshoz szükséges eszközöket, feltételeket; – megismerte-e a piacgazdaság törvényszerûségeit, ki tudja-e fejteni, hogyan hatnak azok a saját életére; – tudja-e, hogy milyen lehetõségeket kínál az üzleti szféra; – ki tudja-e fejteni önálló véleményét az elõírt gazdasági témák bármelyikérõl, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggõ problémákról; – megismerte-e a vállalkozói és a munkavállalói életpálya választásának elõnyeit és hátrányait; – mit tud a munkaerõpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
TÁRSADALOMISMERET	
A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés alapvetõ szabályai, eredetük és rendeltetésük, változásaik. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony.
Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Alapvetõ jogok és kötelességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és kötelességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében: annak ismerete, hogy milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni.
Állampolgári ismeretek	
Intézményrendszer	A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei. A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézmény-rendszere. Az európai integráció kérdései.
A család és a felnõtté válás	
	A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.
Kultúra és közösség	
	A társadalom, kultúra, természeti és társadalmi környezet fogalmai. A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat néhány sajátossága.
A társadalmi viszonyok	
Társadalmi problémák	Társadalmi problémák azonosítása. Jogok és kötelességek, szerepek és konfliktusok a munka világában. A gazdasággal kapcsolatos alapfogalmak: megélhetés, szükségletek, termelés, fogyasztás, csere, érdek, pénz, piac. Szegénység és gazdagság. A technológiafüggõ életmód jelentése, a fogyasztó „szabadsága” és kiszolgál-tatottsága. Az ökonómiai és ökológiai összefüggések.
A helyi társadalom	A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	A technológiai-gazdasági fejlõdés dinamikája és világnézeti elõfeltevései. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalat-szerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására.
Kultúra és globalizáció	
Hitek és remények	Az ezredforduló szellemi és vallási helyzete.
A technológiai-gazdasági fejlõdés hatása a mindennapi életre	A munkába lépés, pályaválasztás lehetõségei, a munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban. A munka világának átalakulása.
Az életmód átalakítása	
	Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnõtté válás életszakaszában.

Témakör	Követelmények
A növekedés határai	
	A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti kömyezetre gyakorolt hatásai.
A fenntartható fejlõdés	A technológiai és gazdasági szemléletváltás szükségessége és lehetõségei. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.
„B" GAZDASÁGI ISMERETEK	
A vállalkozás, vállalkozó	
	A vállalkozások fõ ismérvei (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció). A vállalkozókra jellemzõ tulajdonságok.
A vállalkozások szerepe, jelentõsége a magyar gazdaságban	
	A fõbb gazdasági szereplõk (kis-, közép-, nagyvállalatok, multinacionális vállalatok). A tulajdonformák. A vállalkozási formák fõ jellemzõi.
A gazdasági környezet	
	A gazdasági körforgás folyamata (háztartások – cégek – kormányzat). A pénz kialakulása, jellemzõi. Bankrendszer. A fõ makrogazdasági mutatók (GDP, GNP). A gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külsõ, belsõ egyensúly, infrastruktúra fogalma – néhány hazai példa és adat.
A marketing alapjai	
	A piac fogalma és jelentõsége, a kereslet–kínálat törvényszerûségei. A marketingszemlélet és a stratégiai gondolkodás lényege. A szegmentáció fogalmát és a célpiac behatárolásának jelentõsége. A swot analízis és a marketingmix elemeinek ismerete.
Vállalkozások finanszírozása	
	A saját forrás és az idegen forrás meghatározása példák segítségével. A hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak: kamat, futamidõ, fedezet, saját erõ. A tõzsde, részvény, kötvény fogalma.
Fogyasztó a piacgazdaságban	
	Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban. A megtakarítás formái. Szükségletek, preferenciák, a szükségletek rangsorolása (Maslow). A fogyasztó jogai.
Nemzetközi kereskedelem	
	A külkereskedelem jelentõsége és a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközei (vám, kvóták, szubvenció, dömping). Hazánk részvétele a nemzetközi gazdasági szervezetekben (IMF, Világbank, GATT-WTO). Az Európai Unió gazdasági szervezetei. Az EU fõ gazdaságszervezõ elvei (szabad munkaerõ és tõkeáramlás, egységes valuta).
„A" PSZICHOLÓGIA	
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	
	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az én és a tudat fogalmainak legfontosabb értelmezései.
A kognitív funkciók	
	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságainak ismerete. A legfontosabb megismerõ funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és az azokra vonatkozó kutatási eredmények ismerete.
A beszéd és a kommunikáció	
	A nyelv társadalomban szerepének ismerete. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció társadalmi hatása.

Témakör	Követelmények
A motiváció, az érzelmek és az akarat	
	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	
	A gyermek fejlõdésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete.
Lelki egészség és betegség	
	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
TÁRSADALMI ISMERETEK	
A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés szabályainak tudatos belátáson alapuló kritikai elsajátítása. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony. A szabályok változásai, a törvények és törvényhozók szerepe.
Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Tájékozódás az alapvetõ jogi ismeretekben: alapvetõ jogok és kötelességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és kötelességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái. A szerzõdések alapvetõ formai és tartalmi követelményei, a jogorvoslati lehetõségek, a polgári és büntetõeljárás szereplõi és szakaszai.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében, annak ismerete, milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni. A legfontosabb iratminták, beadványok ismerete. A gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények.
Állampolgári ismeretek	
Intézményrendszer	A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei és mûködése. A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszere. A legfontosabb nemzetközi szervezetek. Globalizációs kihívások a mai Magyarországon – az európai integráció kérdései.
A család és a felnõtté válás	
	A család funkciói és történelmi változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában. A feminizmus törekvései. A családi konfliktushelyzetek, a családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései. Tájékozódás a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóiban Magyarországon. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.

Témakör	Követelmények
Kultúra és közösség	
	Egyén, közösség, társadalom, kultúra, természeti környezet és kulturális környezet fogalmai. A tanulás és szocializáció összefüggései. Az önazonosság és a társadalmi hovatartozás kérdései. A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség, magánérdek, közakarat, közjó, autonómia és szolidaritás, társadalmi igazságosság fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat sajátosságai. A politikai és szociális jogok, a kisebbségek helyzete és jogai.
Társadalmi viszonyok	
	A társadalmi problémák azonosítása, összetevõik felismerése, önálló véleményalkotás. A társadalom életének alapfogalmai: társadalmi cselekvés, társadalmi viszony, munkamegosztás, intézményesülés, hatalom. A mai magyar társadalom rétegzõdése. A reklám, a pazarló fogyasztás és a jóléti állam összefüggései. A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok. A településszerkezet változásai a mai Magyarországon, a város és falu különbségei, az urbanizációs és regionális problémák.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	A technológiai-gazdasági fejlõdés dinamikája és világnézeti elõfeltevései. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.
Kultúra és globalizáció	
	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására. A szakértelem szerepe és a specializáció veszélyei.
Az életmód átalakulása	
	A hatékonyságelv és a gazdasági világverseny következményei. A civilizációs és környezeti ártalmak jelentése. A környezet- és egészségvédelem fõbb területei, elvei és intézményei. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnõtté válás élet-szakaszában.
A növekedés határai	
	A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti kömyezetre gyakorolt hatásai. A környezetszennyezés, az ipari és kommunális hulladék növekedésének és kezelésének kérdései, a megelõzés és újrahasznosítás problémái. A Föld túlnépesedésének ökológiai és szociális következményei. A környezetkímélõ magatartás elterjedését ösztönzõ, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai feltételek. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.
„B” GAZDASÁGI ISMERETEK	
Vállalkozás, vállalkozók	
	A vállalkozás fogalma, megadott információk alapján annak eldöntése, hogy adott tevékenység mennyiben minõsül vállalkozásnak.
A vállalkozások szerepe, jelentõsége a magyar gazdaságban	
	A napi sajtóban megjelenõ makrogazdasági elemzések és elõrejelzések értelmezése. Önálló vélemény a magyar gazdaság állapotáról a hazai növekedési, foglal-koztatottsági, munkanélküliségi, pénzügyi adatok alapján. A magyar gazdaság fõbb célkitûzéseinek ismerete. A különbözõ tulajdonformák jellemzése.
A gazdasági környezet	
	A jelentõsebb gazdasági törvények ismerete.

Témakör	Követelmények
A marketing alapja	
	Példák a piackutatási eszközökre. A kérdõív-készítés fõ jellemzõinek ismerete. Az információk megjelenítésének egyszerûbb formái: grafikonok, diagramok.
Vállalkozások finanszírozása	
	Egy vállalkozás nyereségének és veszteségének kiszámolása.
Fogyasztó a piacgazdaságban	
	A különbözõ megtakarítási formák összehasonlítása.
Nemzetközi kereskedelem	
	Magyarország EU-csatlakozásából következõ gazdasági elõnyök és hátrányok ismerete.
„A" PSZICHOLÓGIA	
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	
	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az én és a tudat, illetve a módosult tudatállapotok fogalmainak ismerete. Az emberrel foglalkozó tudományok, ezen belül a pszichológia legfontosabb alapfeltevései, megközelítési módjai. Az egyéni és társas pszichológiai jelenségek összefüggéseinek felismerése.
A kognitív funkciók	
	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságai. A legfontosabb megismerõ funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás), valamint az azokra vonatkozó korszerû kutatási eredmények ismerete. Az emberi és állati tanulás sajátosságainak ismerete. A megismerés és a motiváció összefüggéseinek ismerete. A kognitív funkciók fejlõdésének legfontosabb állomásai.
A beszéd és a kommunikáció	
	A nyelv társadalmi szerepének ismerete. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepe és hatása.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	
	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az érzelmek szerepe a motivációk körében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	
	Az emberi élet és fejlõdés társas jellege. A család és a szülõi szerep mai jellegzetességei. A gyermek fejlõdésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete. A társas alakzatok legfontosabb jellegzetességei, a csoport vizsgálatának módszerei.
Lelki egészség és betegség	
	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A nehézségekkel való megküzdés lelki mechanizmusai. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

AZ EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Bevezetés

Az *Ember- és társadalomismeret, etika* a Nemzeti alaptanterv (és a NAT felülvizsgálat során keletkezett új tervezet) szellemiségét hordozó integrált mûveltségi terület, amely két modultantárgy – az *Emberismeret és etika,* valamint a *Társadalomismeret* – alternatívájaként jelenik meg. Mindez azt jelenti, hogy a két modultárgy önálló érettségi követelményrendszere mellett szükségesnek látszott egy összevont, komplex változat kialakítása is. Legfõképpen azért, mert az emberre vonatkozó lélektani, szociológiai, filozófiai, etika stb. ismereteket, illetve az erkölcsi nevelés kérdését nem lehet elszakítani (önálló tantárgy keretében megjeleníteni) a társadalmi-politikai viszonyok bemutatásától. Ezek szervesen összetartoznak mind a diákok fejében, mind a tananyagban.

Az ember- és társadalomismeret, etika érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga legfontosabb célja az, hogy a diákok jelenre vonatkozó – ember- és társadalomismereti – tudása minél személyesebb és élményszerûbb (személyes tapasztalataikra épülõ) legyen. Nagyon fontos cél az is, hogy a tananyag, illetve követelményrendszer jellegét és elrendezését ne a különbözõ szaktudományok (amúgy is leegyszerûsített) rendszere adja, hanem a tárgy pedagógiai funkciója. A fõ cél tehát az, hogy az *ember- és társadalomismeret, etika* segítse a diákok szocializációját, erõsítse problémaérzékenységüket, döntéskészségüket – az életben való eligazodásukat.

A középszintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- ismeri-e az ember természeti és társadalmi meghatározottságát;
- tisztában van-e az emberi szabadság és meghatározottság mibenlétével;
- megismerkedett-e az érték, illetve az értékelés fogalmával;
- ismeri-e az értékrend fogalmát;
- tud-e érvelni olyan szituációkban, ahol különbözõ értékek ütköznek;
- tudja- értelmezni a különbözõ együttélési szabályokat, tud-e különbséget tenni közöttük;
- megismerkedett-e a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel;
- képes-e a környezetében történõ eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintû együttmûködési és problémamegoldó kézséggel rendelkezik;
- tudatosan viszonyul-e a környezetében – család, párkapcsolat, baráti kör iskola – élõ emberekhez és közösségekhez;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel;
- ismeri-e a tágabb környezet, Magyarország alapvetõ társadalmi és politikai viszonyait;
- megismerkedett-e az alapvetõ globális kihívásokkal.

Az emelt szintû vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a felsõoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- felkészült-e a felelõs társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvetõ modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA	
1. Az ember mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	
Az ember különbözõ meghatározottságai	A természeti és társadalmi meghatározottságból fakadó jellemzõk, lehetõségek és korlátok.
Az ember különbözõ közösségek tagja	Az ember egyidejûleg különbözõ közösségekhez tartozó lény.
2. Az ember mint meghatározott és szabad, értékelõ és erkölcsi lény	
Az értékek	Az értékek különbözõsége és ütközéseik
Szabadság, identitás és önértékelés	A szabadság, az identitás, a lelkiismeret és az önértékelés fogalma.
3. Szokás, erkölcs és jog	
Az együttélés alapvetõ szabályai	A szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog eredete, rendeltetésük, változásaik, viszonyaik.
Alapjogok	A gyermeki, a diák- és az emberi jogok.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat, barátság, közösségi kapcsolatok	
A család	A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett történelmi változások.
Párkapcsolatok	Nõk és férfiak társadalmi szerepe. Szerelem. Barátság.
Közösség	Az iskola szerepe a szocializációban.
5. A mi kis ügyeink	
	Gyakorlati készségek: különbözõ formanyomtatványok kitöltése, a hétköznapi életben fontos információk megszerzése, érdekei érvényesítése hivatalos ügyeiben.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaorientáció	
A gazdaság alapfogalmai	Az alapvetõ gazdasági fogalmak ismerete.
A munka világa	Alapvetõ jogok és konfliktusok.
A pályaválasztás lehetõségei	Munkavállalói jogok és stratégiák a mai gazdaságban. Gyakorlati készségek.
7. Társadalmi rétegzõdés és társadalmi mobilizáció	
Társadalmi tagolódás	Társadalmi rétegek a mai Magyarországon.
Változások a társadalomban	A társadalmi változások alapfogalmai.

Témakör	Követelmények
8. A közélet és a politika világa	
A politikai rendszer	A mai magyar államszervezet jellege és mûködése.
A demokrácia helyi szintjei	A helyi társadalom érdekérvényesítési lehetõségei.
9. Hovatartozásaink: szülõ és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	
A nemzettudat	A nemzettudat alapfogalmai.
A magyarság és Európa	Az Európai Unió és az európai polgár.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minõsége, boldogulás és boldogság	
	Az életmód típusai, életvezetési kérdések.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	
	Globalizáció a példák szintjén. Nemzetközi szervezetek.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Az ember mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	
	Az ember különbözõ értelemben vett fogalmai. Az öntudatos én.
2. Az ember mint meghatározott és szabad, értékelõ és erkölcsi lény	
	Szabadság és felelõsség.
3. Szokás, erkölcs és jog	
	Alkotmány, törvényhozás, alapvetõ jogágak. Az erény és a bûn fogalma.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat, barátság, közösségi kapcsolatok	
	Családjogi esetek. Önálló véleményalkotás a szexuális viselkedésrõl, a házasság intézményérõl. A közösségi kapcsolatok típusai.
5. A mi kis ügyeink	
	A jogos és jogtalan elkülönítése. Szerzõdések alapvetõ követelményeinek és a különbözõ jogorvoslati lehetõségeknek az ismerete.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaorientáció	
	A magyar gazdaság és a globalizációs folyamatok.
7. Társadalmi rétegzõdés és társadalmi mobilizáció	
	Társadalmi konfliktusok, érdekütközések a mai magyar társadalomban.

Témakör	Követelmények
8. A közélet és a politika világa	
	A jogok és kötelességek rendszere a társadalomban. Az önkormányzatiság fogalma.
9. Hovatartozásaink: szülõ és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	
	A magyar nemzettudat alapvetõ sajátosságai. Magyarország helye az Európai Unión belül.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minõsége, boldogulás és boldogság	
	Életmódtípusok a mai Magyarországon. Különbözõ értékrendek, életutak.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	
	Demográfiai kihívások. Az informatikai és távközlési fejlõdés hatásai. A fenntartható fejlõdés.

A DRÁMA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli és gyakorlati.

A dráma érettségi vizsga célja

A dráma érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e a dráma és a színház értõ befogadására, az alkotások értelmezésére;
- tudja-e használni a megismert fogalmi készletet a látott drámamunka vagy elõadás elemzésében;
- rendelkezik-e az adott területen (drámajáték, színjáték, zenés játék, versmondás, prózamondás, tánc- vagy mozgásszínház, továbbá egyes színházi mesterségek stb.) végzett tevékenységhez szükséges kompetenciákkal;
- tudja-e alkalmazni színháztörténeti és elméleti ismereteit;
- képes-e kifejezni magát különbözõ dramatikus tevékenységi formákban, improvizációs szöveges és/vagy mozgásos feladatokban, s adottságaihoz mérten részt tud-e vállalni színházi jellegû elõadás létrehozásában.

A középszintû vizsga a jelöltektõl a drámai mûvek, színházi elõadások mûvészi eszközeinek felismerését, azonosítását és az alapvetõ a színházi eszközök és néhány színészi technika gyakorlati alkalmazását várja el.

Az emelt szintû vizsga a drámai mûvek és színházi elõadások mûvészi eszközeinek széles körû, felismerését, azonosítását, valamint a színházi eszközrendszer elemzését, a színészi technikák elmélyültebb gyakorlati alkalmazását várja el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök / kompetenciák	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza és a görög dráma. Shakespeare. Színháza és néhány drámája. Moliere néhány drámája. A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht színháza és néhány drámája. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom.
Színház- és drámaelmélet	A drámai mûnem sajátosságai. A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházmûvészet mint összmûvészet sajátosságai. Színházi szakmák. Színházi elõadások elemzése.
Színházi mûfajok	A tragédia. A komédia. A realista színjáték. Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése. Improvizáció.

Témakörök / kompetenciák	Követelmények
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizációk létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Beszéd, vers- és prózamondás.	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása.
Színjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (elõadás) bemutatásában való részvétel.

EMELT SZINT

Témakörök / kompetenciák	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza, görög dráma és római komédia. A középkori színjátszás, a commedia dell'arte. Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare. A spanyol barokk dráma és színház. Moliere mûvei és a klasszicista dráma. A régi magyar dráma néhány alkotása. A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása. A hazai színjátszás kezdetei. A XX. századi magyar dráma néhány alkotása A modern polgári dráma és színház kialakulása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht drámái és színháza. A XX. század színházi irányzatai, jelentõs drámaírói. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom.
Színház- és drámaelmélet	A drámai mûnem sajátosságai. A dráma (a színjáték) mint kommunikáció A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházmûvészet mint összmûvészet sajátosságai. Színházi szakmák. Gyakorlati drámaelemzés
Színházi mûfajok	A rituális játék/szertartásjáték. A tragédia. A komédia. A realista színjáték. Bábjáték Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Elõadáselemzés	A színházi elõadások egyes alkotó elemeinek jelentésteremtõ és módosító hatásainak (a színészi játék, a mozgás, a tér, a díszlet, kellékek, zajok, zenék, jelmezek, smink) ismerete.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése. Improvizáció. Drámajáték. Drámapedagógia.

Témakörök / kompetenciák	Követelmények
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Színpadi beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása. A pódiumi mûfajok. Egyéni vagy közös daléneklés.
Színjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (elõadás) bemutatásában való alkotó részvétel.

A MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: projekt és írásbeli.
Emelt szinten: projekt és írásbeli és szóbeli.

A mozgókép- és médiaismeret érettségi vizsga célja

A mozgókép és médiaismeret érettségi vizsga lehetõséget biztosít a különféle mozgóképi szövegek értelmezésében megmutatkozó elemzési-interpretációs és kritikai képesség bizonyítására. A mozgókép/média érettségi alkalmat ad annak megállapítására is, hogy a vizsgázó tisztában van-e a média – s különösen az audiovizuális média – társadalmi szerepével és mûködésmódjával.

A vizsga célja, hogy a jelölt a mozgókép kultúrtörténetének és stílustörténetének, részben a mozgókép formanyelvének ismeretében, illetve adott textus (film, filmrészlet, televíziós mûsor-mûsorrészlet, digitális szöveg) alapján a következõkkel tudja bizonyítani felkészültségét:

- bemutatja, hogy a stílus és a megjelenítés formája hogyan utal a szerzõre, a tapasztalati valóság és a virtuális valóság kapcsolatára, a gyártási, illetve a társadalmi és kulturális körülményekre;
- jellemzi valamely tömegfilmi mûfajt a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhetõ hasonlóságok alapján, egy-egy arra alkalmas film segítségével;
- ismertet egy-egy jelentõs alkotó életmûvét a szerzõ legfontosabb mûveinek az alapján;
- megtervez és meg is valósít néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szövegrészletet;
- bizonyítja, hogy rendelkezik a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével, tájékozódik a sajtómûfajok, az audiovizuális mûsortípusok, a globális monitorkultúra világában;
- jellemzi azokat az érintkezési módokat, ahogyan a médiaintézmények kapcsolatba kerülnek a politikával, a társadalmi és kulturális eseményekkel, a mindennapi élettel;
- ismeri a médiaintézmények mûködésének gazdasági alapjait, valamint a gyártók és a közönség közötti kapcsolatrendszert;
- önálló ítéletet alkot néhány ismert médiakritikai elmélet által megfogalmazott problematikáról és azok helytállóságáról;
- teljesítményében kifejezõdik önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, kreativitása, mozgóképi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai.

A mozgókép- és médiaismeret középszintû érettségi vizsgája lehetõvé teszi a jelölt mozgókép-nyelvi kultúrájának, filmmûveltségének és a média társadalmi szerepét illetõ tájékozottságának minõsítését és értékelését. A vizsgázó teljesítménye mutatja, hogy milyen minõségû és mélységû tudással rendelkezik ezen a téren továbbá azt is, hogy ismereteit milyen módon tudja önálló produktumok létrehozásával (projektmunka), valamint írásban megjeleníteni.

Az emelt szintû érettségi vizsgán részben a mû- és stílustörténeti ismeretanyag, a fogalmi tájékozottság, részben a mû és mûsorelemzési képesség, valamint a médiajelenségekre vonatkozó – társadalmi-gazdasági ismeretekre támaszkodó – kritikai képesség tekintetében várható el mélyebb és alaposabb ismeretanyag. A középfokú vizsgától mindennek árnyaltabb-személyesebb alkalmazása és magasabb színvonalú kifejtése különbözteti meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. A média a mindennapi életben	
Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentõségének kifejtése. A nyilvános szereplés képessége. Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhetõ szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízióműsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása.
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok – elsõsorban a rádió és a televízió műsorrendje – hogyan hat a fogyasztó életmódjára (*pl. nézõi szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata*).
2. A mozgóképnyelv alapjai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	A mozgókép elõtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzõmûvészetben – a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelõi szintû ismerete és alkalmazása (*pl. fényképezõgép, a videokamera használata a projektmunka során*).
A technikai kép kettõs természete	A mozgókép kettõs természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek mint a technikai képrögzítés az alkotótól függõ mozzanatának felismerése. A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.
A szereplõ	A szereplõválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplõ külsõ megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (*pl. a mozgókép esetében a tér-idõ felbontása és újraszervezése*). A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belsõ montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat értelmezése, az események idõrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.

Témakör	Követelmények
3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemzõ példák alkalmazása *(médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézõi elvárás szerint: mûfaji, ill. szerzõi; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; mûsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.*)
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerû fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése. A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerû médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (*pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós híranyag megtervezése és elkészítése a projektmunka során*).
5. Mûfaj- és mûismeret	
A filmkultúra kettõssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A mûfaji és a szerzõi filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása.
Mûfaji jellemzõk	A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerûség, gazdasági meghatározottság, nézõszám maximalizálás, szórakoztatás, mûfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés) Két szabadon választott tömegfilmes mûfaj (*pl. burleszk, western, melodráma, horror, thriller, sci-fi*) bemutatása egy-egy – a választott mûfajt jellemzõ film – segítségével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhetõ hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmû bemutatása (*pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg*).
6. Stílus- és mûismeret	
Korstílusok	A szereplõ- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepérõl való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhetõ stiláris jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám kapcsán. Ezen (film)stílustörténeti korszakból egy-két meghatározó alkotó és mû alaposabb ismerete.
Szerzõk és mûvek	A film stílustörténeti korszakokba nehezen sorolható „nagymesterei” (pl. *Bunuel, Bergman, Welles, Antonioni, Fellini, Godard, Jancsó, Kuroszava, Tarkovszkij*) közül egy alkotó életmûvének alaposabb bemutatása a legfontosabb mûvek alapján, a szerzõt jellemzõ témák, stiláris eszközök segítségével.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának általános jellemzése. A Budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mû ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – a rendszerváltozást követõen készült – jelentõs magyar film részletezõ ismertetése.

Témakör	Követelmények
7. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek döntõ többségét sorozatként szerkesztik, ill. a befogadó kizárólag sorozatként képes azokat értelmezni.
A befogadást befolyásoló tényezõk	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezõk hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévézés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
8. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható fõbb gazdasági tényezõk bemutatása, az iparszerû, piacelvû mûködés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra késztetés elve; a közönség kettõs szerepe: a közönség mint vevõ és mint áru; a mûsoridõ mint tulajdon).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, ill. alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemzõ példával.
A médiaipar ellenõrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (a válaszadás lehetõsége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése). A törvények betartását ellenõrzõ hazai intézmények megnevezése, jellemzõ példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidõ túllépéséért, fiatalkorúak számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).
9. A reprezentáció	
A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a média-valóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsõsorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülõ reprezentációjának a tekintetében. Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. Jellemzõ sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.
10. Jellegzetes mûsortípusok, médiaszövegek	
Hírmûsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírmûsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése. A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és azok hatásának elemzése.

Témakör	Követelmények
Reklám	A reklám mint alkalmazott mûvészeti forma értelmezése. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. A média a mindennapi életben	
Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentõségének kifejtése. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek (*pl. tájékoztatás, „õrkutya”-szerep, közösség-teremtõ-szerep, a morális értékrend formálása*) ismerete. A nyilvános szereplés képessége, a nyilvános szereplés során elvárható etikai szempontok alkalmazása (*pl. interjúhelyzetben*). Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhetõ szövegtípusoknak (újságok, rádiómûsorok, filmek, televíziómûsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok – elsõsorban a rádió és a televízió mûsorrendje – hogyan hat a fogyasztó életmódjára. (*pl. nézõi szokások, a mûsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata).*
2. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	Képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése, a különféle képtípusok elkülönítése, a mozgókép elõtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzõmûvészetben – a barlangrajztól a képregényig.
A technikai képalkotás története	Az árnyképkészítés. A vetített kép. Laterna magica, camera obscura. A fénykép és a mozgófénykép feltalálása. A fontosabb technikai találmányok ismerete. A kép és a technikai kép fogalmának az elkülönítése. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelõi szintû ismerete és alkalmazása (*pl. fényképezõgép, a videokamera használata a projektmunka során*).
A mozgóképi közlésmód alaptulajdonságai	A mozgókép kettõs természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése és következményeinek értelmezése a mûvészi és a köznapi mozgóképi szövegformálásban. A mozgókép utalásos természetének bemutatása és értelmezése szabadon választott, jellemzõ példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek mint a technikai képrögzítés az alkotótól függõ mozzanatának felismerése. A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások térbeli (*pl. térmélység, elõtér-háttér*) és optikai

Témakör	Követelmények
	(*pl. nagylátószögû objektív használata*) jelzéseinek felismerése és magyarázata, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során. A megvilágítás szerepének felismerése, leírása és magyarázata.
A szereplõ	A szereplõválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplõ külsõ megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és a gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete *(pl. a kollázs, vagy a mozgókép esetében a tér-idõ felbontása és újraszervezése)*. Jellemzõ montázsmegoldások bemutatása a mûvészettörténetbõl. A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és belsõ montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében. A képváltás leggyakoribb típusainak felismerése, értelmezése. A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történõ összekapcsolásuk megoldásainak leírása és magyarázata (*pl. szinkronitás-aszinkronitás, idõérzet és hangulatteremtés*) a szövegelemzés során.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat értelmezése, az események idõrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemzõ példák alkalmazása (*médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézõi elvárás szerint: mûfaji, ill. szerzõi; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; mûsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.*) A dokumentumfilm, játékfilm, kísérleti film, animációs film elkülönítése.
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerû fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése adott médiaszövegek esetében. A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétõl a valóságshow mûsorokig. A környezet, az atmoszféra és a szereplõk személyiségének, ill. kapcsolatrendszerének hitelessége – mint elemzési szempont – alkalmazása adott szövegek esetében.
Cselekmény elemzés	Történet és cselekmény megkülönböztetése. A cselekmény tér-idõ folyamatának felismerése. A mûfaji szabályok felismerése a cselekményszervezésben. A filmtörténeti tényezõk számbavétele. Fordulatok, epizódok különválasztása. Cselekményen belüli és azon kívüli események elkülönítése.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.

Témakör	Követelmények
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerû médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása *(pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós híranyag megtervezése és elkészítése a projektmunka során).*
5. Mûfaj- és mûismeret	
A filmkultúra kettõssége	A kultúrahasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A mûfaji és a szerzõi filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása: a mûfaj mint cselekménymeghatározó és a stílus, mint kor- vagy alkotói egyéniség jellemzõ karakterének felismerése, stíluselemzés. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése. A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerûség, gazdasági meghatározottság, nézõszám maximalizálás, szórakoztatás, mûfajiság, fogyasztói minták, multiplex-terjesztés. A szerzõi vagy mûvészfilmek sajátosságai: a nemzeti magaskultúra hagyományai, értelmiségi kultúra és intellektualizmus, elitközönség, hétköznapiság, a stílus dominanciája, szoros kapcsolat a társmûvészetekkel.
Mûfaji jellemzõk	A legjellemzõbb mûfajok – így a dráma, melodráma, burleszk, western, vígjáték, akciófilm, thriller, krimi, horror – közül három részletezõ ismertetése egy-egy hozzárendelhetõ film vázlatos elemzésével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhetõ hasonlóságok alapján Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmû bemutatása (*pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg*).
6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek	
A filmtörténet kezdetei, a némafilmmûvészet kialakulása	Lumière és Meliès Griffith jelentõsége. A német expresszionizmus és a francia avantgárd jellemzése egy, ill. két meghatározó mû ismerete. Az orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó mû ismerete.
A hangosfilm mûvészet kialakulása	A lírai realizmus és az olasz neorealizmus jellemzése egy, (ill. két) meghatározó alkotás ismerete.
A modern film	Az új hullámok, az új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó alkotás ismerete. A modern film nagy alkotói (Antonioni, Godard, Fellini, Buñuel, Bergman) közül egy szerzõ bemutatása legfontosabb mûvei alapján a szerzõt jellemzõ témák, stiláris eszközök segítségével.
Korstílusok	A szereplõ- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepérõl való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhetõ stiláris jegyek hasonlóságának felismerése. A személyes világlátás, az alkotót jellemzõ elbeszélõi jegyek alkalmazására való törekvés felismerése és bemutatása.
7. Magyar filmtörténeti ismeretek	
A magyar film a háború elõtt	A fõbb mûfajok, a vígjáték és melodráma jellemzése.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának vázlatos jellemzése. A Budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mû ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – a rendszerváltást követõen készült – jelentõs magyar film részletezõ ismertetése.

Témakör	Követelmények
8. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Intertextualitás Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, olykor csak a megelõzõ vagy az utána következõ szövegek alapján értheti meg az adott textust a befogadó. A sorozatelv értelmezése, hatása a szövegek megszerkesztésére.
A befogadást befolyásoló tényezõk	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezõk hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása illetve a befogadás környezetének (*pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévézés, szörfözés a weben*) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A közönség eltérõ szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nõ vagy férfi. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (*pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése*) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztárfogalom kialakulása és módosulása. A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) mint nem-lineáris médium alkalmazása és jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
9. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható fõbb gazdasági tényezõk bemutatása, az iparszerû, piacelvû mûködés bizonyítása *(pl. maximális fogyasztásra késztetés elve; a közönség kettõs szerepe: a közönség mint vevõ és mint áru; a mûsoridõ mint tulajdon)*. Néhány jellemezõ adat értelmezése *(pl. a hazai filmipar és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a "reklámtorta" mértéke)*.
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, ill. alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemzõ példával.
A médiaipar ellenõrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (*pl. a válaszadás lehetõsége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés* elkerülése) a médiatörvények és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozó eszközeinek (*pl. a tõkekoncentráció limitálása, kvóták, hírszolgáltatás elõírása*) ismerete. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai. A szerzõi jog. Az információhoz való jog. A rágalmazás. A kiskorúak védelme. A politikai befolyástól való védelem. A média felügyelete. A törvények betartását ellenõrzõ hazai intézmények megnevezése, jellemzõ példák a hatóságok beavatkozására *(pl. a reklámidõ túllépéséért, fiatalkorúak számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).*
10. A reprezentáció	
Manipuláció A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltérései-

Témakör	Követelmények
	nek felismerése, bemutatása (elsõsorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülõ reprezentációjának a tekintetében. Jellemzõ sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.
11. Jellegzetes mûsortípusok, médiaszövegek	
Hírmûsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírmûsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése. A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és hatásainak elemzése; a hírmûsorok show-szerû átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott mûvészeti forma értelmezése. A reklám szerepe a média fenntartásában és befolyásolásában. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak és az általuk keltett asszociációknak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.
Showmûsorok	A show környezetének, a show-közönség és a show mûsorvezetõje (showman) szerepének jellemzése; valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése.

A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI NÉPISMERETI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga nyelve: az adott nemzeti kisebbség nyelve

A nemzeti és etnikai kisebbségi népismeret vizsgakövetelményei integráló (több tantárgy és mûveltségi terület tartalmait egyesítõ) jellegûek. Ezért ötvözik a történelem, a néprajz, a földrajz, a szociológia, a nyelvtörténet és nyelvjárástan, az építészettörténet, a zenetörténet és az állampolgári ismeretek elemeit. A vizsga arra is kiterjed, hogy a vizsgabizottság megállapíthassa, milyen mértékben képes a vizsgázó a hazai kisebbség helyzetét, aktuális gondjait önállóan értelmezni, mérlegelni, a nemzeti-etnikai kisebbségi identitás megõrzésének tennivalóit megfogalmazni.

A nemzeti és etnikai kisebbségi népismereti érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

- ismeri az adott nemzeti és etnikai kisebbség történetének alapvetõ jellemzõit, a nemzeti kisebbség esetében az anyanemzet történetének legfontosabb eseményeit és összefüggéseit Közép- és Délkelet - Európa népei együttélésének történeti jellemzõit;
- megismerkedett az adott nép, népcsoport sajátos kultúrájával, annak egyes területeivel, megkülönböztetõ jegyeivel;
- át tudja tekinteni, és be tudja mutatni az adott kisebbség kultúrájának fejlõdését;
- ismeri az adott nép, népcsoport hazai településterületeit, azok természet- és gazdaságföldrajzi meghatározóit;
- tudja elemezni a földrajzi tényezõk hatását az adott nemzeti és etnikai kisebbség mindennapi életkörülményeire, életmódjára;
- be tudja mutatni a nemzeti és etnikai kisebbségen, mint társadalmi csoporton belül az eltérõ érdekviszonyokat, a közösségi kapcsolatok alakulását, szervezeti kereteit;
- rendelkezik ismeretekkel az irodalmi, és beszélt nyelv változatairól; be tudja õket mutatni; ismeri azokat a nyelvi-történeti hatásokat, amelyek alakították az adott nemzeti és etnikai kisebbség által használt és beszélt nyelvet;
- ismeri az adott nemzetiség által beszélt nyelvhez kapcsolódó írott nyelvi emlékeket, össze tudja õket vetni a mai köznyelvvel, irodalmi nyelvvel;
- be tudja mutatni az adott népcsoport épített környezetének sajátos vonásait, és a népcsoportok közötti kölcsönhatásokat;
- átfogó ismeretekkel rendelkezik az adott nép, népcsoport zenei kultúrájáról; tudja alkalmazni a legfontosabb zenei alapfogalmakat;
- be tudja mutatni mindazokat a szervezeti, politikai kereteket, amelyek között a nemzeti és etnikai kisebbségek meg tudják õrizni sajátos kultúrájukat, erõsíthetik önazonosságukat;
- ismeri a jogszabályi, törvényi hátteret, annak alkalmazását a gyakorlatban;
- képes egy projektet megtervezni, amelyben komplex módon feltár egy témát vagy problémát a nemzeti és etnikai kisebbség helyzetében.

Az emelt szintû vizsga célja a fentieken túl annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik a felsõoktatásban való továbbtanuláshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- látja és tudja értelmezni azokat a konfliktusokat, amelyeket a nemzeti, etnikai kisebbségi közösséghez tartozó egyén él át többes kötõdése következtében;
- elemezni tudja az interetnikus környezetben élõ emberek, közösségek helyzetét az önazonosság fenntartása szempontjából;
- képes elemezni esettanulmányokat, amelyekben a tolerancia és a konszenzusos együttmûködés kérdése áll a középpontban;

– ismeri és tudja értelmezni a globalizációnak és modernizációnak a nemzeti, etnikai kisebbségekre gyakorolt hatásait;
– tud logikusan érvelni egy adott probléma megoldását célzó elképzelés mellett.

A vizsgák során értékelendõ, hogy a vizsgázó
– milyen fokon rendelkezik a megfelelõ alapismeretekkel;
– hogyan látja egy adott nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozó egyén és a különbözõ közösségek kapcsolatának meghatározó tényezõit;
– mennyire képes eligazodni környezetében, tudja-e értelmezni azokat a közösségi kapcsolatokat, amelyekkel származásából, lakóhelyébõl eredõen kapcsolatba kerül;
– mennyire ismeri a nemzeti és etnikai kisebbségek magyarországi alkotmányos és törvényekben garantált jogait, helyi és országos érdekképviseletük jogintézményeit, saját nemzetiségi vagy etnikai kisebbségének politikai és civil önszervezõdési formáit, identitása, hagyománya és kultúrája ápolásának módját, kereteit;

Témakörök	Követelmények
TÖRTÉNETI ISMERETEK	
1. Az adott nép, népcsoport eredete, megjelenése	
Középszinten	Alapvetõ ismeretek a népcsoport eredetérõl, közösséggé formálódásának kezdeteirõl, az ezzel kapcsolatos írásos és íratlan források.
Emelt szinten	Egy szabadon választott forrás értelmezõ ismertetetése. A népcsoport szerepe a magyar állam társadalmi szervezetében.
2. Az népcsoport közösséggé szervezõdésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	
Középszinten	A közösségi együttélés formáinak, változásainak ismerete, történeti áttekintése, a jelenkorig érvényes hatások bemutatása.
Emelt szinten	A népcsoport életmódtörténetének, értékrendszerének ismerete, a változások bemutatása.
3. A nemzeti és etnikai kisebbséggé válás története és alakulása a jelenkorig	
Középszinten	A politikai tényezõvé válás ismertetése, jelenkori párhuzamok.
Emelt szinten	Az interetnikus kapcsolatok és a kölcsönhatások bemutatása.
4. Az anyaország(ok) története és az adott hazai kisebbség sorsfordulói	
Középszinten	Összefüggések az anyaország(ok) és a hazai kisebbség története között. A kapcsolatok bemutatása források, dokumentumok alapján.
Emelt szinten	A politika kapcsolatokra gyakorolt hatásainak elemzése.
5. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség regionális történetének jellemzõ fejlõdési vonulatai	
Középszinten	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése. Különbözõ állami keretek között élõ azonos nemzeti, etnikai kisebbségek történetének összehasonlító bemutatása szabadon választott példák alapján.
Emelt szinten	Azonos nemzeti, etnikai kisebbség többségi és kisebbségi helyzetben: azonosságok és különbségek. A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényû következtetések megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség – elsõdleges közösség kapcsolatrendszerében.
NÉPRAJZI ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség tárgyi kultúrája, hagyatéka	
Középszinten	A népcsoport tárgyi hagyatékának ismerete, néhány jellegzetes eszköz bemutatása, elemzése a közösségre jellemzõ értékek szemszögébõl.
Emelt szinten	Néhány jellemzõ tárgyhoz kapcsolódó munkaszervezési rendszer vagy szokásrendszer változásának, alakulásának magyarázó bemutatása.

Témakörök	Követelmények
2. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség szokásrendszere	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorlásához kapcsolódó szokásrendszerének ismerete, bemutatása. Az élõ szokások fenntartása és a modernizáció, globalizáció összefüggéseinek, egymásra hatásának bemutatása, értelmezése. A fenti hatásokat figyelembe vevõ jövõkép felvázolása.
3. A média és a hagyományápolás	
Középszinten Emelt szinten	A tárgyi hagyaték és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Annak feltárása, bemutatása és elemzése, hogy milyen szerepet játszik a média a nemzeti kisebbség hagyományos értékeinek fenntartásában. Helyzetelemzés, médiaprogramok bemutatása a kisebbség fennmaradása és a kihívásokra történõ alkalmazkodási kényszer szempontjának figyelembevételével.
4. A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erõsítésében	
Középszinten Emelt szinten	Projektterv készítése és bemutatása az alábbi témákban: A néprajzi hagyaték és családom, helyi közösségem. Hogyan tehetõ vonzóvá hasonló korú társaim számára a hagyományok ápolása, a tárgyi kultúra gondozása? Interetnikus kölcsönhatások kimutatása és értelmezése a regionális közösségben. A hagyomány szerepe a nemzeti, etnikai kisebbségi közösségek fenntartásában. A hagyományteremtés módjai.
FÖLDRAJZI ISMERETEK	
1. Az anyaország földrajza. Az adott nemzeti kisebbség települései hazánkban.	
Középszinten Emelt szinten	Az anyaország földrajzának ismerete. A népcsoport hazai településterületeinek ismerete. A földrajzi környezet és a kisebbségi kultúra kölcsönhatásának értelmezõ bemutatása.
2. A település-földrajzi viszonyok hatása az adott nemzeti kisebbség életmódjára	
Középszinten Emelt szinten	A települési területekbõl adódó életviszonyok bemutatása és értelmezése.
3. Gazdaságföldrajzi meghatározottságok az adott nemzeti kisebbség életében	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport gazdasági kapcsolatainak feltárása és értelmezése. A gazdasági fejlõdés felgyorsulásának következményei: a hatások bemutatása és elemzése a nemzeti kisebbség megmaradása szempontjából. Modellek és alternatívák adott természeti és gazdaságföldrajzi környezetben a nemzeti kisebbség számára.
TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség szociológiai ismérvei	
Középszinten Emelt szinten	Azoknak az ismérveknek a feltárása és értelmezése, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók alapvetõ és nagyobb közösségi kapcsolatait. Saját vizsgálódások értelmezõ bemutatása.
2. A közösségi összetartozás tudata és jellemzõ megnyilvánulási formái	
Középszinten Emelt szinten	A közösségek funkcióinak bemutatása. A nemzeti és etnikai kisebbséget erõsítõ kisközösségi szervezõdések funkciói, jellemzõi. Ezek bemutatása és értelmezése.

Témakörök	Követelmények
3. Az egyén helye a nemzeti és etnikai kisebbségi közösségben, a többes kötõdés hatásai	
Középszinten Emelt szinten	Az identitásvállalás jellemzõ magatartásformáinak bemutatása egy többes közösségi kötõdésekre épülõ társadalmi környezetben. Esettanulmányok értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG NYELVÉVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség nyelvi fejlõdésére ható tényezõk	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport nyelvének, nyelvváltozatainak bemutatása és az õket formáló hatások elemzése.
2. A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	
Középszinten Emelt szinten	A tájnyelv szerepe a közösségi identitás megõrzésében. A köznyelv, és a tájnyelv összefüggése, a környezeti nyelv (államnyelv) hatása a beszélt nyelv fejlõdésére.
3. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség beszélt nyelvének jellemzõi Magyarországon	
Középszinten Emelt szinten	Nyelvi változatok jellemzõinek bemutatása. A helyi közösségben használt nyelvi változat néhány jellegzetessége. Nyelvi változatok összehasonlítása a köznyelvvel, az anyaország nyelvével.
4. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség írott nyelvi emlékei	
Középszinten Emelt szinten	A hazai népcsoport írásos emlékeinek áttekintõ bemutatása. Egy szabadon választott, jelentõs nyelvi dokumentum bemutatása és értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETI KISEBBSÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETE	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség építészeti kultúrája	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport lakókörnyezetének, közösségi célokra szolgáló épületeinek bemutatása, ismertetése. Az épületek funkcionális jegyei.
2. Sajátos vonások az adott nép, népcsoport által használt épületekben formai-stílusbeli és funkcionális szempontból	
Középszinten	Az építészet formai és funkcionális jegyei, eszközei.
3. Hatások és sajátosságok az épített környezetben nemzeti és etnikai kisebbség által (is) lakott területeken	
Emelt szinten	Az általános és kölcsönös jegyek érvényesülése a népcsoport építkezési gyakorlatában.
4. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség építészeti örökségének gondozása	
Emelt szinten	Értékmentõ program a lakóhelyen, figyelembe véve a népcsoport sajátosságait és a modernizáció követelményeit.
AZ ADOTT NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG ZENÉJE ÉS TÁNCKULTÚRÁJA	
1. Az népcsoport szokásai és a zene, tánckultúra kapcsolata	
Középszinten	Az éneklés, a hangszeres zene és a tánc gyakorlata a népcsoport életében.
2. Hagyományõrzés és a jelen követelményei a nemzeti és etnikai kisebbség zenekultúrájában	
Emelt szinten	Hagyomány és modernitás a kisebbség kultúrájában.

Témakörök	Követelmények
KISEBBSÉGI JOGI, TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. A kisebbségpolitika jogszabályi keretei	
Középszinten Emelt szinten	A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulásának és hatásának ismertetése És elemzése az elmúlt évtizedekben és ma.
2. A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	
Középszinten Emelt szinten	A kisebbségi önkormányzat mûködése esettanulmányon keresztül. A pozitív és negatív jellemzõk számbavétele, javaslatok megfogalmazása, a mûködést javító elképzelések felvázolása.
3. A nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a népcsoport önazonosságának fenntartásában.	
Középszinten Emelt szinten	Az önazonosság fenntartását szolgáló programok ismertetése, megvalósítása. Javaslatok az önkormányzati, egyesületi mûködésre.
4. A nemzeti és etnikai kisebbség regionális történetének jellemzõi	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése. A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényû következtetések. Megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség – kapcsolatrendszerében.

A CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Célnyelvi civilizáció érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a Célnyelvi civilizáció tantárgy témakörei (gazdaság, földrajz, mûvészet stb.) kapcsán tanult ismeretekkel;
- ismeri-e a célországban élõ emberek életmódját, szokásait, hagyományait;
- helyesen használja-e a témakörökkel kapcsolatos fogalmakat;
- birtokában van-e azoknak a képességeknek, amelyekkel az egyes eseményeket, jelenségeket értelmezni tudja;
- rendelkezik-e azokkal a képességekkel, elemzési módszerekkel, amelyekkel értelmezni tudja a jelenkor eseményeihez vezetõ összefüggéseket;
- tud-e tájékozódni a célországok történelmében, földrajzában, gazdaságában, egyes mûvészeti ágaiban térben és idõben;
- képes-e a forrásokat megérteni és értelmezni;
- képes-e saját tapasztalatait, élményeit általános formában megfogalmazni, vagy a felvetõdõ általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani;
- képes-e pontos ismeretekkel alátámasztva meghatározni a célország és a magyar kultúra közti hasonlóságokat és különbségeket;
- rendelkezik-e a szociális viselkedés megfelelõ formáival, kellõ nyitottsággal és toleranciával a más kultúrkörben élõ embertársai iránt;
- képes-e folyékonyan, szabatosan, a megfelelõ szókincset használva beszélni a célország kultúrájáról.

A középszintû vizsga a jelöltektõl pontos ismereteket, megfelelõ kifejezõkészséget, az elemzés, rendszerezés egyszerûbb formáit várja el.

Az emelt szintû vizsga a középszintû követelményeket meghaladó ismeretanyagot, kifejezõkészséget, elemzési és összehasonlítási szempontokat, önálló ítéletalkotási készséget vár el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Témakörök bemutatása	A témák komplex, életszerû bemutatása 10-15 perces, logikusan felépített, árnyaltan megfogalmazott, szabadon, helyes hanglejtéssel érthetõen elõadott beszámolókban.
Szaknyelv	A célországokra speciálisan jellemzõ fogalmak azonosítása, helyes használata.
Források	Konkrét tartalmú, rövid, a célnyelven írt forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges információk felismerése, kiemelése és bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelõ szókincs felhasználásával. Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján. Információk gyûjtése és következtetések bemutatása egyszerû statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákból. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Szépirodalmi és képzõmûvészeti alkotások, filmek és képi források (fényképek, karikatúrák stb.) felhasználása a célországokban élõ emberek gondolkodásmódjának, szokásainak, életvitelének megértéséhez és bemutatásához.

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
Tájékozódás térben és idõben	A célországok fejlõdése, kultúrája szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen. A földrajzi környezet szerepe az egyes kultúrák és államok kialakulásában. A célországok fejlõdése szempontjából fontos események idõrendi sorrendbe állítása. A legfontosabb különbségek és egybeesések, a legjellemzõbb párhuzamok felismerése a célországok és Magyarország fejlõdésében.
A célországok fejlõdését alakító tényezõk feltárás	A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlõdés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlõdés ok-okozati összefüggései, elõzményei és következményei. Aktuális események bemutatása. A célországok és hazájnk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása.
2. Témakörök	
A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne Nemzeti jelképek (zászlók, címerek) A célnyelvi országok fõbb tájegységei Közigazgatási régiók, autonómiák Éghajlat Népesség, nemzeti kisebbségek Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek
A célnyelvi országok gazdasága	Gazdasági adottságok, lehetõségek, jellemzõk A célnyelvi országok fõbb gazdasági ágazatai Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévõ nagyvállalatai Közlekedés Fizetõeszközök A célnyelvi országok és az Európai Unió
Politikai viszonyok	A célnyelvi országok politikai és választási rendszere A törvényhozó és a végrehajtó hatalom mûködése Kormány- és ellenzéki pártok A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései
Társadalmi viszonyok	Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik (- A fiatalok helyzete és lehetõségei a célnyelvi országokban - Nõk a társadalomban - Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók) A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek Egészségügy, társadalombiztosítás Súlyos társadalmi problémák, bûnözés, droghelyzet A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban
Mindennapi élet, életmód	A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok Városi és vidéki élet, urbanizáció A szabadidõ eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások Gondolkodásmód, jellemzõ ideálok, értékek Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek
Hagyományok, szokások, ünnepek	A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai
Tömegkommunikáció, média	A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban A célnyelvi országok legjelentõsebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex
Környezetvédelem	Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban Környezetvédelem a mindennapokban Zöld mozgalmak, állatvédõk
Sport	A sport szerepe, a legnépszerûbb sportágak a célnyelvi országokban A célnyelvi országok kiemelkedõ sportolói

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
A célnyelvi országok történelme, irodalma, mûvészete	A célnyelvi országok történelmi fejlõdésének fõbb szakaszai, csomópontjai, eseményei A célnyelvi irodalom történetének fõbb korszakai, kiemelkedõ alkotók és mûvek A célnyelvi országok mûvészettörténetének legfontosabb korszakai, kiemelkedõ mûvészek és mûalkotások A tanult történelmi korszakok fõbb mûvelõdéstörténeti, civilizációs jellemzõi, általános korrajz

EMELT SZINT

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Témakörök bemutatása	A témák komplex, elmélyült bemutatása 10-15 perces, árnyaltan megfogalmazott, szabadon, helyes hanglejtéssel érthetõen elõadott beszámolókban. *(Tematikus pontok gördülékeny összekapcsolása, egyesek kifejtése, különbözõ álláspontok ismertetése a szakszókincs pontos felhasználásával.)* *A különbség a közép- és emelt szint között a megfogalmazás árnyaltságában, pontosságában van. A témák elemzõ, kritikai megközelítése nagyobb súlyt kap az emelt szintû vizsgán.*
Szaknyelv	A célországokra speciálisan jellemzõ fogalmak azonosítása, *árnyalt* és helyes használata.
Források	Konkrét és *elvont* tartalmú, rövid, a célnyelven írt forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges és *specifikus* információk felismerése, kiemelése és a lényegesek bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelõ szókincs felhasználásával. *Különbözõ típusú forrásokból származó információk összevetése.* Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Következtetések, elemzések és összehasonlítások bemutatása statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákról.
Tájékozódás térben és idõben	A célországok fejlõdése, kultúrája szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen. A földrajzi környezet szerepe az egyes kultúrák és államok kialakulásában. Geopolitikai következtetések megfogalmazása. A célországok fejlõdése szempontjából fontos események idõrendi sorrendbe állítása. Különbségek és egybeesések, legjellemzõbb párhuzamok felismerése a célországok és Magyarország fejlõdésében.
A célországok fejlõdését alakító tényezõk feltárása	A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlõdés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlõdés ok-okozati összefüggései, elõzményei és következményei. Önálló kérdések megfogalmazása az okokról és következményekrõl. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése a fejlõdésben. A különbözõ régiók eltérõ fejlõdésének bemutatása. Aktuális események és azok elõzményeinek, okainak bemutatása. A célországok és hazánk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása.
2. Témakörök	
A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne Nemzeti jelképek (zászlók, címerek) A célnyelvi országok tájegységei Közigazgatási régiók, autonómiák Éghajlat, növény- és állatvilág Népesség, nemzeti kisebbségek Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
A célnyelvi országok gazdasága	Gazdasági adottságok, lehetõségek, jellemzõk A célnyelvi országok gazdasági ágazatai Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok Fogyasztóvédelem A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévõ nagyvállalatai Közlekedés Pénzügyek, fizetõeszközök, bankrendszer A célnyelvi országok és az Európai Unió, illetve más gazdasági integrációk kapcsolatai
Politikai viszonyok	A célnyelvi országok politikai és választási rendszere A törvényhozó és a végrehajtó hatalom mûködése Az államfõ politikai szerepe Kormány- és ellenzéki pártok Kisebbségi problémák, politikai feszültségek A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései
Társadalmi viszonyok	Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik (A fiatalok helyzete és lehetõségei a célnyelvi országokban, ifjúságpolitika, ifjúsági irányzatok) - Nõk a társadalomban - Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók) Nõk a társadalomban Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók Célnyelvi dialektusok A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek Egészségügy, társadalombiztosítás Társadalmi problémák, bûnözés, droghelyzet A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban
Mindennapi élet, életmód	A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok A gyerekek helyzete a családban és a társadalomban Városi és vidéki élet, urbanizáció A szabadidõ eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások Gondolkodásmód, jellemzõ ideálok, értékek Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek
Hagyományok, szokások, ünnepek	A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai Tradicionális és modern konyhamûvészet
Tömegkommunikáció, média	A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban Sajtószabadság A célnyelvi országok legjelentõsebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója Reklámok Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex A számítógép és az Internet szerepe a célnyelvi országokban, a virtuális világ
Környezetvédelem	Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban Környezetvédelem a mindennapokban A célnyelvi országok környezetvédelmi politikája Zöld mozgalmak, állatvédõk A környezetvédelem és a gazdasági helyzet fõbb összefüggései
Sport	A sport szerepe, a legnépszerûbb sportágak a célnyelvi országokban Tömegsport, szabadidõsport, élsport A célnyelvi országok kiemelkedõ sportolói
A célnyelvi országok történelme, irodalma, mûvészete	A célnyelvi országok történelmi fejlõdésének szakaszai, csomópontjai, fontosabb eseményei A célnyelvi irodalom történetének korszakai, kiemelkedõ alkotók és mûvek A célnyelvi országok mûvészettörténetének fontosabb korszakai, kiemelkedõ mûvészek és mûalkotások A tanult történelmi korszakok fõbb mûvelõdéstörténeti, civilizációs jellemzõi, általános korrajz

EGÉSZSÉGÜGYI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és írásbeli.
Emelt szinten: szóbeli és írásbeli.

A vizsgakövetelményekben, a vizsga szintjén meghatározó szerepet töltenek be azok az ismeretek, amelyek az egészséges ember szomatikus, pszichés és szociális jellemzõinek megértéséhez nélkülözhetetlenek.

Az egészségügyi alapismeretek vizsga általános célja

Annak megállapítása, hogy a vizsgázó:
– felismeri-e az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat;
– képes-e az emberi test felépítését és mûködését bemutatni;
– megérti-e az egyes szervrendszerek mûködésének egymásra gyakorolt hatását;
– ismeri-e a vészhelyzeteket, és tud-e megfelelõ elsõsegélynyújtást végezni;
– ismeri-e a lelki jelenségeket és azok összefüggéseit;
– ismeri-e az egyszerû gondozási feladatokat a különbözõ életkorokban;
– tud-e az emberi kapcsolataiban megfelelõen kommunikálni;
– ismeretei elõsegítik-e a tanulót az egészségügyi szakma választásában.

A követelmények középszinten fogalmazódnak meg.

A középszintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a követelményekben megfogalmazott alapvetõ egészségtani, anatómiai, általános fejlõdés-lélektani és gondozástani ismeretekkel, amelyek alapján képes bekapcsolódni a szakmai képzésbe, illetve a felsõoktatási képzésbe.

Témakörök	Követelmények középszinten
1. Egészségtan	
Egészségkulturáltság Egészséges életvitel Elsõsegélynyújtás	– Ismertesse az egészség-betegség fogalmat, az egészségkultúra, az egészséges életmód és életvitel összetevõit, ill. befolyásoló tényezõit. – Tájékoztasson másokat az egészséges életvitellel kapcsolatban. – Ismertesse a vészhelyzeteket és végezzen alapfokú elsõsegélynyújtást.
2. Emberi test	
Az ember az ökoszisztéma része A emberi test fõbb szerkezeti elvei A mozgásrendszer A keringési rendszer A légzõrendszer Emésztõrendszer Vizeleti szervek Szaporodás szervrendszere Idegrendszer Érzékszervek	– Ismertesse az emberi test felépítését és mûködését. – Határozza meg az ember helyét és szerepét az ökoszisztémában. – Ismerje fel az emberi test csontjait, izmait, ízületeit és a vérkörök nagyobb ereit. – Ismertesse a keringési rendszer felépítését és mûködését. – Ismertesse a légzõrendszer felépítését és mûködését. – Ismertesse az emésztõrendszer felépítését és mûködését. – Ismertesse a kiválasztórendszer felépítését és mûködését. – Ismertesse a szaporodás szervrendszerének felépítését és mûködését. – Ismertesse az idegrendszer felépítését és mûködését. – Ismertesse az érzékszervek felépítését és mûködését.
3. Általános és személyiség lélektan	
Bevezetés az általános lélektanba Érzékelés–észlelés Figyelem–álom Tanulás–tudás Emlékezet és képzelet Gondolkodás, intelligencia és kreativitás Motiváció, érzelem Személyiség-temperamentum-jellem	– Határozza meg a lélektan alapfogalmait, és osztályozza a lelki jelenségeket. – Határozza meg a tanulás és tudás kapcsolatát és összefüggéseit. – Ismertesse az emlékezet és képzelet alapfogalmait. – Értelmezze a gondolkodás, az intelligencia és kreativitás folyamatát. – Jellemezze a különféle személyiségfelfogásokat. – Fogalmazza meg az érett személyiség kritériumait.
4. Fejlõdéslélektan és szocializáció	
Az érés és fejlõdés fogalma, törvényszerûségei A szenzoros és kognitív mechanizmusok fejlõdése A tanulás mint viselkedésmódosulás Az érzelmi akarati élet fejlõdése Az életkorok szerinti fejlõdés	– Ismertesse az emberi pszichikum fejlõdésének folyamatát. – Mutassa be a szenzoros és kognitív fejlõdés menetét. – Ismertesse az érés és fejlõdés törvényszerûségeit. – Jellemezze a tanulás viselkedésmódosító szerepét. – Ismertesse a szocializáció területeit, jellemzõit. – Ismertesse az életkor szerinti fejlõdés sajátosságait.

Témakörök	Követelmények középszinten
5. Gondozástan	
Bevezetés a gondozástanba Szülõk leszünk Újszülött a családban Az életkori szakaszoknak megfelelõ gondozás	– Jellemezze az egyedfejlõdés szakaszait. – Értelmezze a gondozás folyamatát. – Családtervezés. – Ismertesse az újszülött egészséges fejlõdéséhez szükséges gondozási teendõket. Ismertesse a különbözõ életkori szakaszok jellemzõit és gondozási feladatokat: = elsõ év = kisdedkor = óvodáskor = kisiskoláskor = serdülõkor = ifjúkor = felnõttkor = idõskor
6. Kommunikáció – Önismeret	
A kommunikáció alapfogalmai, alapelvei A kommunikáció csatornái A kommunikáció zavarai	– Ismertesse a kommunikációs alapfogalmakat. – Mutassa be a segítõ kapcsolatokban elõforduló kommunikációs zavarokat. – Jellemezze a nonverbális és verbális csatornákat. – Ismertesse a serdülõkorban elõforduló kommunikációs zavarokat. – Értelmezze a metakommunikációs jelzéseket.

Témakörök	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Egészségtan	
Egészségkulturáltság Egészséges életvitel Elsõsegélynyújtás	– Értelmezze az egészséges életvitellel és életmóddal kapcsolatos alapvetõ értékeket. – Nyújtson másoknak segítséget egészségük megõrzésében és fejlesztésében.
2. Emberi test	
Az ember az ökoszisztéma része A emberi test fõbb szerkezeti elvei A mozgásrendszer	– Értelmezze az egyes szervrendszerek egymásra gyakorolt hatását. – Jellemezze a szervrendszerek leggyakoribb kóros elváltozásait.

Témakörök	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A keringési rendszer A légzõrendszer Emésztõrendszer Vizeleti szervek Szaporodás szervrendszere Idegrendszer Érzékszervek	
3. Általános és személyiség lélektan	
Bevezetés az általános lélektanba Érzékelés–észlelés Figyelem–álom Tanulás–tudás Emlékezet és képzelet Gondolkodás, intelligencia és kreativitás Motiváció, érzelem Személyiség-temperamentum-jellem	
4. Fejlõdéslélektan és szocializáció	
Az érés és fejlõdés fogalma törvényszerûségei A szenzoros és kognitív mechanizmusok fejlõdése A tanulás mint viselkedésmódosulás Az érzelmi akarati élet fejlõdése Az életkorok szerinti fejlõdés	– Mutassa be a személyiség érésének és fejlõdésének biológiai, pszichés és szociális összefüggéseit.
5. Gondozástan	
Bevezetés a gondozástanba Szülõk leszünk Újszülött a családban Az életkori szakaszoknak megfelelõ gondozás	
6. Kommunikáció – Önismeret	
A kommunikáció alapfogalmai, alapelvei A kommunikáció csatornái A kommunikáció zavarai	

SZOCIÁLIS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A szociális alapismeret érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a köznapi mûveltség részét képezõ és a mindennapi élet számára praktikus, alapvetõ szociális ismeretekkel, amíg az emelt szintû vizsga az ismeretanyag belsõ összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerésének képességét teszi próbára. Az érettségi vizsga hozzájárul az emelt szintû és felsõfokú szociális szakmai képzésekhez való felvételhez vagy csatlakozáshoz.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e hatékonyan közvetíteni szóbeli és írásbeli információit;
- ismeri-e az empátia fogalmát;
- ismeri-e saját lelki egészsége megtartásának módjait;
- tudja-e az egyes lelki jelenségeket felsorolni, jellemezni, felismerni;
- ismeri-e a különbözõ életkori szakaszok testi, lelki, szociális jellemzõit;
- tájékozott-e a szociálpszichológia fõbb alapfogalmaiban, jelenségeiben;
- tájékozott-e a társadalmi egyenlõtlenségek kialakulásának okairól;
- ismeri-e az egyenlõtlenségek csökkentésére irányuló társadalmi törekvéseket;
- ismeri-e a sajátjától eltérõ értékeket, normákat, életmódokat;
- tájékozott-e az alapvetõ életmódkutatás-technikákban;
- képes-e felsorolni a család szerepét, funkcióját;
- képes-e megmagyarázni a szocializáció folyamatát, a család jelentõségét ebben a folyamatban;
- tájékozott-e a segítõ szakmák területén;
- ismeri-e a mai magyar egészségügyi és szociális ellátórendszert.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e hatékonyan közvetíteni szóbeli és írásbeli információit;
- ismeri-e az empátia fogalmát;
- ismeri-e saját lelki egészsége megtartásának módjait;
- ismeri-e a lelki jelenségek fiziológiai alapjait, törvényszerûségeit;
- képes-e felismerni a testi és leki jelenségek összefüggéseit;
- ismeri-e az életmóddal kapcsolatos alapvetõ összefüggéseket;
- ismeretei alkalmasak-e életmódja és környezete egészségmegõrzõ irányba történõ fejlesztésére;
- tájékozott-e az alapvetõ életmódkutatás-technikákban;
- képes-e értelmezni a család szerepét, funkcióját, történelmi változásait;
- tájékozott-e az egyén és a társadalom közötti kölcsönhatások törvényszerûségeiben;
- képes-e értelmezni a társadalmi egyenlõtlenségek kialakulásának okait;
- rendelkezik-e a sajátjától eltérõ értékek, normák, életmódok elfogadásához szükséges készségekkel;
- ismeri-e az alapvetõ emberi és szociális jogokat;
- ismeri-e a mai magyar egészségügyi és szociális ellátórendszert.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Pszichológiai alapismeretek		
Általános lélektan	Ismerje az általános lélektani alapfogalmakat. Ismertesse a tanult lelki jelenségeket.	Értelmezze a testi és lelki jelenségek összefüggéseit.
Személyiség-lélektan	Ismerje a személyiséggel kapcsolatos alapfogalmakat.	Elemezze az általánostól eltérõ lelki megnyilvánulásokat, és ismertesse azok kiváltó okait.
Fejlõdéslélektan	Határozza meg az érés és fejlõdés törvényszerûségeit. Ismertesse a különbözõ életkori szakaszok pszichikus jellemzõit, a szenzomotoros és a kognitív fejlõdés menetét.	
Szocializáció	Értelmezze a szocializáció fogalmát. Sorolja fel a szocializáció folyamatának elemeit.	Magyarázza meg a szocializáció folymatának összefüggéseit. Értelmezze a tanulás szocializációban betöltött szerepét.
Szociálpszichológia	Definiálja a szociálpszichológia fogalmát. Ábrázolja a kommunikáció sémáját. Sorolja fel a verbális és nonverbális, valamint a metakommunikációs jelzéseket.	Ismertesse a különbözõ társas szerepeket. Ismertessen jellegzetes szerepkonfliktusokat.
Szakmai kommunikáció	Határozza meg a segítõ hivatás kommunikáció alap-elveit. Ismertesse a segítõ beszélgetés alapelveit, jelentõségét a segítõ kapcsolatban.	
Társismeret	Legyen képes a társas kapcsolatok elemzésére, értelmezésére.	
Csoportmunka	Ismertesse a csoportmunka szabályait, a csoportfejlõdés fázisait. Magyarázza el a szerepek és a norma jelentõsségét a csoportban. Határozza meg a konfliktus fogalmát. Soroljon fel néhány konfliktuskezelési technikát.	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Társadalomismeret és szociálpolitika		
A politika	Ismerje a legfontosabb társadalompolitikai ideológiákat és értékeket, amelyek meghatározzák az adott társadalom szociálpolitikáját.	Jellemezze a politikai irányzatokat.
Társadalomismeret	Ismerje a társadalom szerkezetét, rétegzõdését. Ismertesse a társadalom megismerésének legfontosabb módszereit. Azonosítson néhány egyéni és társadalmi különbségeket, példán keresztül mutassa be azok lehetséges okait. Ismertesse az egészségügyi és szociális ellátás rendszerének fõbb vonalait. Ismerje a segítõ szakmák rendszerét.	Értelmezze a mai magyar társadalomban kialakult egyenlõtlenségek okait.
Az életmód	Elemezze az életmód és életvitel összetevõit. Soroljon fel életmódkutatás-technikákat.	
A család	Ismerje a család fogalmát, szerkezetét, a családi szerepeket, a család funkcióit. Készítsen ábrát a család szerkezetérõl.	Értelmezze a család szerkezetének és funkcióinak történelmi változásait.
A szociálpolitika	Ismerje fel a mai magyar társadalomban elõforduló szociális problémákat és az azokra adott alapvetõ válaszokat.	Ismerje a szociális szolgáltatások rendszerét, feladatait, a jóléti pluralizmus formáit.

OKTATÁSI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az oktatás szakmacsoportos (*pedagógiai, pszichológiai alapismeretek*) érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e az általános és személyiség-lélektan, a szociál-, fejlõdés és pedagógiai pszichológia, a pedagógia – neveléselmélet, didaktika és neveléstörténet – korszerû ismeretanyagát;
- rendelkezik-e megfelelõ ismeretekkel, képességekkel önmaga és mások megismeréséhez, a családi és társadalmi helyzetek értelmezéséhez a szocializációs folyamatokban;
- elsajátította-e azokat a képességet és ismereteket, amelyekkel a
  pedagógiai helyzeteket
  döntési szituációkat
  etikai kérdéseket
  magatartásokat
  } tudja értelmezni;
- képes-e a szakmai nyelv szabatos és helyes használatára;
- képes-e tudását, gondolatait szóban és írásban választékosan elõadni;
- teljesítményében kifejezõdik-e ismeretelemzõ-értékelõ, önálló gondolkodása, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, kreativitása, igényessége;
- rendelkezik-e saját szakmai munkájával kapcsolatos kötelességtudattal, felelõsségérzettel, személyiségközpontú szemléletmóddal, pedagógiai érzékenységgel, kapcsolatteremtõ képességgel;
- képes-e önmaga és mások reális értékelésére, tudatos szakmaválasztásra.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- tájékozott-e az oktatás szakmacsoportos alapozó tárgy ismeretanyagában;
- rendelkezik-e korszerû pedagógiai szemlélet- és gondolkodásmóddal, mely lehetõvé teszi számára a nevelés körébe tartozó különbözõ alapproblémák felismerését;
- tudja-e használni a pedagógiai, pszichológiai fogalmakat, a szaknyelvet;
- képes-e ismereteit meggyõzõen kommunikálni;
- képes-e a pedagógiai szituációkban szerzett tapasztalatai és elméleti ismeretei integrálására, tudatos szakmaválasztásra;
- fel tudja-e használni ismereteit önmaga és mások viselkedésének elemzésére;
- képes-e önálló véleményalkotásra, érvei kifejezésére és megvédésére.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e rendszerezett oktatás szakmacsoportos ismeretekkel;
- képes-e ismeretelemzõ-értékelõ, önálló gondolkodásra;
- kifejezõdik-e teljesítményében lényegkiemelõ képessége, kreativitása, igényessége, pedagógiai érzékenysége;
- képes-e tudását írásban és szóban választékosan, igényes nyelvi formában kommunikálni;
- képes-e önmaga és mások viselkedésének reális értékelésére, tudatos pályaválasztásra.

A középszintû vizsga a jelöltektõl az egyszerûbb ismeretszerzései eljárásokat, kifejezõképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvetõ formáit, valamint az érettségi utáni szakképzés megalapozásához, a pályaválasztási döntéshez szükséges motívumok és képességek (kompetenciák) meglétét várja el.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban (tanító, óvodapedagógus), az akkreditált szakképzésben továbbtanulni szándékozó vizsgázó ismereteit és képességeit vizsgálja. A jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezõképességeket, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, magasabb fokú gondolkodási mûveleteket, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, az elmélyültebb pedagógiai, pszichológiai ismereteket kéri számon.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Általános lélektan		
A pszichológia tudománya	Ismertesse a pszichológia fogalmát, tárgyát, helyét a tudományok rendszerében, történetének fõbb állomásait. Mutassa be a pszichológia alap- és alkalmazott tudományait, vizsgálati módszereit.	Értékelje a módszerek alkalmazásának jelentõségét a pedagógiai gyakorlatban.
A lelki mûködés általános törvényszerûségei	Ismertesse az általános lélektani alapfogalmakat. Tudja felismerni, besorolni, osztályozni a lelki jelenségeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, tanulás, érzelem, motiváció). Ismertesse a lelki jelenségek jellemzõit, funkcióját, fajtáit. Hasonlítsa össze a különbözõ tanulási formákat, ismerje a tanulási törvényeket és alkalmazási lehetõségeiket. Elemezze az aktiváció, emóció, motiváció kapcsolatát, az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatását, kifejezõdését.	Ismertese a viselkedés biológiai alapjait; a lelki jelenségek és a magasabb idegmûködés összefüggéseit. Értelmezze az észlelés-képzelet az emlékezet-tanulás a kreativitás-intelligencia-gondolkodás összefüggését. Elemezze a hatékony tanulás és a lelki jelenségek összefüggését. Értelmezze a humánspecifikus motiváció és a hatékony környezethez való alkalmazkodás összefüggését.
2. Személyiség-lélektani ismeretek		
	Ismertesse a személyiséggel kapcsolatos alapfogalmakat, a személyiségalakulás folyamatát, az érett személyiség kritériumait, a személyiségzavarokat, a legfontosabb személyiségvizsgáló módszereket.	Értelmezze a személyiségdefiníciót, és hasonlítsa össze saját személyisége jellemzõivel. Csoportosítsa a fõbb személyiségelméleteket, és értékelje azok egy csoportját.
3. Szociálpszichológiai ismeretek		
A szociálpszichológia mint tudomány	Ismertesse a szociálpszichológia alapfogalmait, tárgyát. Értékelje tanulásának jelentõségét. Hasonlítsa össze a fizikai és a szociális észlelést.	Értelmezze a szocializáció fogalmát, és mutassa be folyamatát néhány szemléletes példát alkalmazva hospitálási élményeibõl.
A társas kapcsolatok kölcsönhatása	Jellemezze a társas kapcsolatokban elõforduló társas helyzeteket. Elemezze a szereptanulás folyamatát; az emberi kapcsolatokat segítõ és gátló tényezõket. Ismertesse a konfliktusok fajtáit. Értelmezze a konfliktusok szerepét az interperszonális kapcsolatokban.	Mutassa be a pedagógus szerepelvárásait. Elemezzen egy szerepfeszültségbõl adódó konfliktust. Magyarázza meg a hatékony pedagógiai tevékenység és a társas kapcsolatokat segítõ tényezõk összefüggését. Elemezze a konfliktusokat példákon keresztül, a lehetséges kiváltó ok és a beavatkozás formáinak összefüggésében.
Kommunikáció	Jellemezze a kommunikációs folyamat összetevõit, a hatékony kommunikáció feltételeit, a kommunikációs zavarokat. Értelmezze a verbális és nonverbális közlés viszonyát. Legyen képes önálló véleményalkotásra, érvei kifejezésére és megvédésére.	Értékelje a kongruencia jelentõségét a tanári kommunikációban.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Önismeret	Ismertesse az önismeret forrásait, a tanulás és önismeret összefüggését, a hiányos önismeret okait és következményeit. Ismerje fel a változás és változtatás szükségességét.	Igazolja az önismeret és társismeret összefüggését. Értékelje a testkép-énkép-énideál kapcsolatát, és az önértékelés fejlõdését (személyes példákkal illusztrálva).
A csoport szerepe a társas kapcsolatokban	Értékelje a csoport szerepét a társas kapcsolatokban. Ismertesse a kiscsoport fejlõdésének szakaszait, a csoportmunka szabályait, értékelje saját élményû csoportban szerzett tapasztalatait.	Tudjon megtervezni, elemezni szociometriai vizsgálatot.
4. Fejlõdéspszichológia		
	Ismertese a fejlõdéspszichológia fogalmát, tárgyát, a fejlõdés törvényszerûségeit, a fejlõdési eltéréseket. Mutassa be a pszichikus fejlõdés szakaszait és az egyes életszakaszok jellemzõit.	Ismertessen néhány fejlõdéselméletet. Gyakorlati példákkal is értelmezze a fejlõdés törvényszerûségeit.
Csecsemõkor	Értékelje az anya-gyermek kapcsolat jelentõségét.	Elemezze az újszülött korban a megismerés és mozgásfejlõdés kölcsönhatását.
Kisgyermekkor	Értse az éntudat kialakulása és a környezettel való kapcsolat összefüggését.	Mutassa be a beszéd fejlõdését.
Óvodáskor	Értse az akarat, az önkontroll és a feladattudat összefüggését.	Jellemezze a rajz-ábrázolás fejlõdését. Értelmezze a játéktevékenység és a személyiségváltozás összefüggését.
Kisiskoláskor	Jellemezze az iskolaérettség kritériumait, az írás-olvasás megtanulásának pszichológiai alapjait.	
Serdülõkor	Elemezze a serdülõkor testi diszharmóniájából adódó frusztráció oldásának lehetõségét.	Értelmezzen, elemezzen serdülõkori konfliktusokat.
Ifjúkor	Értelmezze a pályaválasztási érettség mutatóit, a házasságérettség kritériumait.	Elemezze a saját pályaválasztási érettségét befolyásoló tényezõket.
Felnõttkor	Értelmezze az agy funkcionalitása és a szellemi frissesség összefüggését.	Értelmezze a felnõttkori érzelmi, akarati elkötelezettségét.
Öregkor	Ismertesse az öregedés biológiai és szociális jellemzõit, a magány elkerülésének lehetõségeit. Értse az életmód és a életkor kapcsolatát.	Tudja értelmezni az idõseket ért szociális, társadalmi hatásokat és következményeiket.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
5. Pedagógiai pszichológia		
	Tudja meghatározni a pedagógiai pszichológia fogalmát, tárgyát, funkcióját. Ismertesse a pedagógiai hatás törvényszerûségeit. Jellemezze a nevelési feladatok és a motiváció összefüggését. Elemezze a családi nevelés szocializációban betöltött szerepét. Mutassa be az összefüggést a gyermekközösség hatása és az egyén fejlõdése között. Osztályozza és jellemezze a nevelés különleges eseteit, ismerje tüneteit, azok kiváltó okait és a problémakezelés módjait.	Elemezzen nevelési helyzeteket. Értelmezze a családi nevelés hatásának és a gyermeki személyiség fejlõdésének összefüggését. Értelmezze a gyermek megismerésének kiemelt szerepét a nevelõmunkában. Értelmezze a gyermekközösségek alakulásnak folyamatát és a helyes magatartási szokások pszichológiai kérdéseit (illusztrálja hospitálási tapasztalataival). Értékelje a pedagógus szerepét az iskolai nevelõmunkában.
6. A pedagógia általános kérdései		
A pedagógiai tudománya	Ismertesse a pedagógiai tudományának célját, tárgyát, feladatait, interdiszciplináris kapcsolatait. Ismertesse a nevelés fogalmát, rokon fogalmainak tartalmát, cél-, feladat- és eszközrendszerét. Jellemezze az egyes szükségletek életkor szerinti változását a nevelési feladatok összefüggésében. Ismertesse a nevelés jelentõségét az egyén és a társadalom szempontjából. Elemezze a személyiség fejlõdését meghatározó tényezõket, azok kapcsolatát. Értelmezze a nevelhetõség kérdését. Jellemezze a nevelés korlátait, ezek forrásait és megnyilvánulásukat.	Értelmezze a fogalmak közötti kapcsolatokat. Mondjon példákat a nevelés korlátait képezõ külsõ vagy belsõ zavarokra, elemezze azokat.
A nevelés folyamata	Értelmezze a nevelés folyamatát. Értékelje a pedagógus szerepét a nevelés folyamatában. Ismertesse a vezetési stílusokat és azok hatását az egyénre, a közösségre. Rendszerezze és jellemezze a nevelési módszereket, alkalmazásuk általános követelményeit. Mutassa be a leggyakrabban elõforduló nevelési nehézségeket és kezelésüket.	Ismertesse a pedagógusokkal szemben támasztott társadalmi követelményeket, értelmezze a pedagógus-szerepelvárásokat. Tudja elemezni a módszerek inadekvát használatának következményeit, hatásukat a személyiség alakulására. Példával mutassa be, hogy képes különbözõ szociális technikák, készségfejlesztõ módszerek alkalmazására.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A nevelés mint a viselkedés irányítása	Mutassa be a nevelési feladatok és a motiválás összefüggését, a legfontosabb viselkedésmintákat és azok beépülését. Elemezze a nevelési hatékonyság, a szerepfeszültségek és a módszerek kapcsolatát. Értse az empátia, tolerancia és a hatékony együttmûködés jelentõségét a társas kapcsolatokban. Ismertesse a konfliktusok forrásait, jellemezze megoldásait. Értelmezze a frusztráció és az agresszió kapcsolatát (az agresszió elleni nevelés lehetõségét). Értelmezze, hogy az udvariasságnak, a tiszteletnek, a fegyelemnek, a szabadságnak mi a szerepe a társas kapcsolatokban.	Értelmezze az empátia és a tolerancia szerepét a csecsemõ, a kisgyermek, az óvodás és a kisiskolás gyermek nevelésében. Elemezze, hogyan oldana meg szûkebb és tágabb környezetében tapasztalt konfliktusokat. Mutasson rá, hogyan nevelhet az agresszió ellen. Elemezze a motiváció, a képességek és a nevelés kapcsolatrendszerét.
7. A szocializáció színterei		
	Mutassa be a család szerkezetét, funkcióját, típusait, az együttnevelés formáit. Elemezze a családi nevelés hatását a gyermek személyiségfejlõdésére. Ismertesse a nevelési intézmények szocializációban betöltött szerepét. Értelmezze a gyermekek megismerésének kiemelt szerepét a nevelõmunkában, mutassa be a megismerés módszereit és céltudatos használatát. Osztályozza a nevelés különleges eseteit, ismerje tüneteit, azok okait és a problémakezelés módjait.	Elemezze a család szociális, társadalmi, intellektuális helyzetének hatását a gyermek fejlõdésére. Konkrét példákon mutassa be az összefüggést a családi szerepek, magatartásminták nevelési problémahelyzeteket okozó esetei között. Értékelje, milyen feladatai, lehetõségei vannak az egyes intézményeknek az egyéni és társadalmi különbségek, egyenlõtlenségek csökkentése érdekében. Értékelje saját nevelési hatékonyságát (a pedagógiai gyakorlatok tapasztalatai alapján). Átélt tapasztalatát felidézve elemezze a csoport húzó vagy visszahúzó erejét az egyén fejlõdésére.
8. A nevelés eszközei		
A játék A munka	Ismertesse a játék fogalmát, jellemzõit, kialakulásának objektív és szubjektív feltételeit. Mutassa be konkrét példán keresztül a játék sajátosságait, nevelõértékét, szervezésének lehetõségeit. Értelmezze a játék és a tudatos, tervszerû személyiségfejlesztés összefüggését. Ismertesse a munka megszervezésének feltételeit és lehetõségeit az egyes életszakaszokban. Hasonlítsa össze a gyermek és a felnõtt munkatevékenységét. Elemezze, hogyan befolyásolják az egyéni és életkori sajátosságok a munka feltételeinek, a munka lehetõségeinek alakítását és a nevelõ magatartását.	Példán keresztül legyen képes az egyes játékfajták és egyéb tevékenységi formák pszichológiai elemzésére. Hasonlítsa össze pszichológiai szempontból a játékot és a munkát. Gyakorlati példán keresztül mutassa be és indokolja, hogyan szervezné, irányítaná egy kisiskolás vagy óvodás munkáját.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
9. Didaktikai ismeretek		
	Ismertesse a didaktika alapfogalmait, az oktatás célját, tartalmát, követelményeit, a tantervek fajtáit, jellemzõit, a tanítási-tanulási stratégiákat. Jellemezze – az oktatási folyamat mozzanatait, fázisait, a tanulás pszichikus feltételeit; – a tanítás-tanulás szervezeti és munkaformáit; – a differenciálás szükségességét és lehetõségeit. Csoportosítsa és jellemezze az oktatás módszereit, eszközeit, kiválasztásuk szempontjait. Mutassa be az egyes módszerek követelményeit, elõnyeit és hátrányait. Ismertesse az értékelés funkcióját, jelentõségét, formáit.	Elemezze, az oktatás hogyan járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez. Mutassa be a tanítás-tanulás rendszerszemléletû modelljét. Gyûjtse össze, milyen tényezõk indokolják a differenciált tanulásszervezést. Elemezze saját tanulási módszerének hatékonyságát. Tervezzen meg egy egyszerûbb témát az alkalmazott módszerek és eszközök szempontjából. Gyakorlati példán keresztül elemezzen pedagógiai döntéshozatalt.
10. Neveléstörténeti ismeretek		
	Ismertesse a magyar és az egyetemes neveléstörténet fõbb állomásait, kiemelkedõ alakjait, a jelenlegi magyar közoktatási rendszer jellemzõit, a NAT fõbb alapelveit.	Ismertesse az egyes korok nevelési eszményeit, értékeit, legyen képes érvelni ellenük vagy mellettük. Mutassa be néhány kiváló pedagógiai gondolkodó életét és pedagógiai törekvéseit. Elemezze, hogy a társadalom érték- és normarendszerében bekövetkezõ változások milyen mértékben befolyásolják a nevelést, az oktatást.

MÛVELÕDÉSI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A mûvelõdési és kommunikációs alapismeretek érettségi vizsga célja

A mûvelõdési és kommunikációs alapismeretek érettségi vizsga komplex vizsgatárgy, amelynek legfontosabb célja, hogy lehetõvé tegye a pályaválasztási döntés megalapozottságának, a szakképesítésekhez szükséges szemlélet kialakulásának elbírálását.

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a pszichológiai, szociológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai ismeretek mellett a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélõképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

A vizsgázó beszédében reprezentálja a helyes beszédtechnikát (helyes beszédlégzés, beszédhibáktól mentes hangképzés, a megértést segítõ beszéddallam és beszédritmus, helyes hangsúlyozás-tagolás).

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban elõadni;
- mennyire ismeretelemzõ-értékelõ gondolkodása, algoritmikus gondolkodása, az önálló ismeretszerzés képessége;
- mennyire ismerte meg, fogadta el a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat;
- mennyire tud azonosulni az alapvetõ erkölcsi értékekkel;
- képes-e a környezetében történõ eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintû együttmûködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- mennyire ismeri az emberi pszichikum fejlõdésének folyamatában meglévõ törvényszerûségeket, tulajdonságokat és jellegzetességeket, valamint ezek biológiai és szociális összefüggéseit;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai közösségek jellemzõ hagyományait;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai közösségek legfontosabb vallási elõírásait és ünnepeit;
- toleránsan, elõítélet-mentesen tud-e reagálni mások gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e a szûkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- érzékeny-e mások problémáira;
- teljesítményében kifejezõdik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, kreativitása;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában elõadni, véleményt alkotni;
- ismeri-e a nevelés lehetõségeit és korlátait, a személyiség fejlõdését befolyásoló tényezõket;
- tudja-e csoportosítani a családi és közösségi nevelés sajátosságait;
- ismeri-e a magatartászavarok jellemzõit, lehetséges okait;
- tudja-e elemezni a társas kapcsolatokban elõforduló helyzeteket, viszonyokat, felismeri-e a különbözõ szerepeket;
- ismeri-e a lelki egyensúly megtartásának módszereit, a mentálhigiénés módszerek szerepét, az önsegítõ és támogató csoportok szervezésének alapelveit;
- képes-e információs és kommunikációs technológiák önálló alkalmazására;
- rendelkezik-e személyi, technikai felkészültséggel informatikai feladatok ellátásához, képes-e kiválasztani a munkájához megfelelõ informatikai eszközöket;

- alkalmazói szinten önállóan tudja-e használni a számítógépet és a hálózatot feladatai megoldásához;
- tudja-e használni a legismertebb felhasználói rendszereket;
- ismeri-e az információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásait;
- képes-e az informatikai ismereteit rendszerezni és önállóan alkalmazni;
- képes-e a könyvtári informatikai (hagyományos és számítógépes) rendszerek lehetõségeinek felhasználására;
- képes-e a szövegszerkesztõ szakszerû használatára.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, a fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Szakmai informatika		
Alapfogalmak	Ismerje a számítógépek fejlõdését, tudja definiálni a hardver és a szoftver fogalmát.	
	Tudja kiválasztani adott feladat elvégzésére alkalmas hardver és szoftverkonfigurációt.	
	Legyen képes a számítógép fõbb részeinek összekapcsolására és üzembe helyezésére.	
Hálózatok	Ismerje a hálózatokkal kapcsolatos fogalmakat, a hálózatok mûködésének alapelveit, felhasználási területeit, a hálózati szolgáltatásokat.	
Az információs társadalom	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait és hatásait a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb.	
	Tudjon keresni számítógépes katalógusokban és adatbázisokban, ismerje a jelentõs, közhasznú magyar információs adatbázisokat.	
Adatbiztonság, szerzõi jogok, törvények	Ismerje az adatbiztonság, szerzõi jog, etikai vonatkozások alapjait.	
Szoftverismeret-használat	Ismerje az operációs rendszer funkcióit, tudjon könyvtárakat (mappákat) létrehozni, másolni, törölni, átnevezni, felhasználói programokat telepíteni.	
Gépírás szövegszerkesztés	Legyen képes helyes test-, kar- és kéztartással összefüggõ szövegek másolására írógépbetûs, nyomtatott, kézírással írott szövegrõl és diktálás után önálló szövegformázással és kiemelésekkel. Legyen képes 10 perc alatt 750 leütést max. 5 hibaponttal másolni. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel.	
Prezentáció és számítógépes grafika	Ismerje a hatékony prezentációkészítés szabályait (szöveg, rajz, fotó, hang stb. formázása), tudjon számítógépes grafikai programokat használni.	
Adatbáziskezelés		Ismerje az adatbáziskezelés alapfogalmait (típusai, adattábla, rekord, mezõ, kulcs, adattípusok). Ismerje az alapvetõ adatbázis-kezelõ mûveleteket (lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szûrés, rendezés, összesítés, képernyõ- és nyomtatási formátumok).
Információs hálózati szolgáltatások	Tudja hatékonyan használni az Internet nyújtotta lehetõségeket (levelezési rendszerek, állományok átvitele, hírcsoportok, www, keresõrendszerek, távoli adatbázisok használata). Kezeljen egy korszerû html-szerkesztõt, tudjon home-page-t készíteni.	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, mûvelõdési alapismeretek		
A pszichológia alapfogalmai	Ismerje az alapvetõ általános és személyiség-lélektani alapfogalmakat, a lelki jelenségeket, megismerési folyamatokat.	Tudja megfigyelni és elemezni az egyéni és társas pszichológiai jelenségeket. Jellemezze a legfontosabb megismerõ funkciókat (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet). Ismerje a klasszikus kondicionálás és az operáns tanulás lényegét. Ismerje a motiváció és az érzelmek kapcsolatát, az alapvetõ motívumok rendszerét az akarati cselekvés kialakulásának és lefolyásának jellemzõit.
Személyiség-lélektan	Ismerje a személyiség kialakulását és fejlõdését meghatározó tényezõket. Ismerje a szociális meghatározottságú személyiségjellemzõket, a szociális tanulás folyamatát, a szociális szerepeket. Ismertesse az érett személyiség jegyeit, a személyiség belsõ stabilitásának feltételeit. Tudja definiálni a személyiség és a pszichikum, a szorongás, a félelem és az agresszivitás fogalmakat.	Ismerje az önismeret fogalmát, kialakulásának folyamatát, az énkép elemeit, az énképvédõ mechanizmusokat.
Fejlõdéslélektan	Tudja osztályozni az egyes lelki jelenségeket és személyiségdimenziókat, meghatározni az érés és a fejlõdés törvényszerûségeit, ismertetni a szenzomotoros és kognitív fejlõdés menetét.	Ismerje az egyéni és életkori sajátosság fogalmát. Ismerje és jellemezze a tanulás és érés kapcsolatát.
Szociálpszichológia	Ismerje a szocializáció fogalmát, folyamatát, a különbözõ szocializációs közegek szerepét, kapcsolatát.	Értelmezze a szocializáció legfontosabb területeit, tudja megmagyarázni fejlõdést befolyásoló szerepét. Ismerje a szabadidõs tevékenységeket és azok önépítõ, károsító lehetõségeit.
Az interakciók pszichológiája	Ismerje és tudja jellemezni a társas kapcsolatokat elõsegítõ és nehezítõ pszichológiai jelenségeket. Ismerje az attitûdöket, a benyomás kialakítás és a benyomáskeltés jellemzõit, az attribúció — énattribúció, kommunikáció, szociabilitás, társas befolyásolás hatásait.	Ismerje a különbözõ szerepeket, tudja rendszerezni a csoportjellemzõket és a csoportközi viszonyokat. Ismerje a társas alakzatok legfontosabb jellegzetességeit, a csoport vizsgálatának módszereit. Mutassa be a szerepfeszültség keletkezésének fõbb okait. Jellemezze a társadalmi elõítéleteket, valamint a társadalmi devianciákat: bûnözés, alkoholizmus, drogfogyasztás, öngyilkosság.
Lelki egészség és betegség, a lelki egyensúly megtartása	Értelmezze a testi és lelki egészséget, a normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottságát. Sorolja fel a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtáit, ismerje feltételezett hátterüket, a korrekció lehetséges módjait. Ismerje a mentálhigiénés alapfogalmakat, a stressz hatásait, a tûrõképesség fejlesztési módjait.	Ismerje a konfliktusok típusait, a krízishelyzeteket, a támogató csoportok szervezésének alapelveit.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A nevelés	Ismerje a nevelés, önnevelés szerepét a személyiség alakulásában, a nevelés korlátait, ezek okait és megnyilvánulásait. Értelmezze a nevelési folyamat sajátosságait, törvényszerûségeit, a szokások kialakulásának folyamatát. Jellemezze a nevelés legfontosabb színtereit, a hagyományok szerepét a közösségek formálásában. Ismerje a tanulást, a munkát és a szabadidõs tevékenységeket mint a személyiségformálás eszközeit. Definiálja a játékot, funkcióit, ismertesse a drámajáték elméletét.	Értelmezze az empátia jelentõségét a nevelõmunkában. Ismerje az érték és normaátszármaztatás folyamatát, a szükségletek rendszerét, felépítését. Tudja összehasonlítani a személyiség formálódásában a tanulás, a munka és a szabadidõs tevékenységek szerepét. Ismertesse és hasonlítsa össze a különbözõ játékelméleteket. Jellemezze a játék és a prevenció összefüggéseit.
A beszéd és a kommunikáció	Jellemezze a legfontosabb magatartászavarokat és azok lehetséges okait. Értékelje a verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességeit. Ismerje a kongruens és inkongruens kommunikáció fogalmát, jellemzõit, a hitelességet. Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat, a nyelvi kommunikáció hiányosságait, a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait.	Értelmezze a tömegkommunikáció funkcióit, szerepét és hatásait.
3. Társadalomismeret, néprajz, népmûvészet, népi kismesterségek		
Közösségek	Definiálja a helyi társadalom fogalmát, ismerje szerkezetére ható tényezõket, a hagyományformálódás folyamatát.	Ismertesse a helyes életvitel normáit, a normákat befolyásoló tényezõket. Elemezze a közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit.
Társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvetõ szabályait, eredetüket és rendeltetésüket, változásaikat meghatározó tényezõket. Ismerje a társadalmi szokások, normák hagyományozódását, a hagyományláncok, hagyománytípusok jelentõségét. Elemezze a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog közötti viszonyt. Ismerje a jellemzõ társadalmi csoportokat a mai Magyarországon.	Elemezze a családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit. Elemezze a törvények és törvényhozók szerepét. Ismerje a társadalmi mobilitás folyamatát és az arra ható tényezõket. Értelmezze a társadalmi esélyegyenlõtlenség okait és tényezõit.
Néprajz, népmûvészet, népi kismesterségek	Tudja megkülönböztetni az írott és íratlan, valamint a szájhagyomány útján terjedõ mûveltséget, jellemezni a néprajztudomány ágait. Ismerje a táji-történelmi hagyományok szerepét, a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségek életmódjára jellemzõ hagyományokat, hiedelem- és hitvilágukat, ünnepeiket, vallási szokásaikat. Ismerje fel az egyes népcsoportokra, nemzetiségekre jellemzõ tárgyi kultúrát, népmûvészeti jellemzõket.	Ismerje a néprajzi anyagok készítési, rendszerezési és elemzési szempontjait. Ismerje a kézmûves anyagok tulajdonságait. Tudjon tárgyakat elemezni.

GÉPÉSZETI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ismeretek és készségek döntõ része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintû vizsga elsõsorban egyszerûbb feladatok megoldását, a szóbeli kifejezõ készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetõbb formáit várja el. Emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának magasabb szintje a jellemzõ. A szóbeli tételsor komplexebb mivolta miatt is eltér a középszinttõl.

A középszintû gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e helyesen alkalmazni a mûszaki ábrázolás szabályait és a géprajzi szabványokat,
- képes-e a statikai és szilárdságtani alapfeladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket,
- ismeri-e a környezetünkben leggyakrabban elõforduló gépelemek funkcióját, mûködését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit,
- képes-e ismertetni a technikai környezetünkben alkalmazott legfontosabb anyagok és a leggyakrabban alkalmazott forgács nélküli megmunkálási eljárások jellemzõit,
- rendelkezik-e jártassággal gépészeti problémák megoldását célzó alapszámítások elvégzésében,
- tud-e elektrotechnikai alapszámításokat végezni,
- képes-e ismertetni a gépészeti rendszerek fontosabb villamos kapcsolódásait,
- képes-e konstrukciós és technológiai jellegû rajzokat, folyamatábrákat, szabadkézi vázlatokat, munkadarabrajzokat elkészíteni,
- ismeri-e az alapvetõ természetvédelmi, környezetvédelmi és ergonómiai fogalmakat.

Az emelt szintû gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- tud-e véleményt alkotni anyagismereti és mechanikai tudása alapján szerkezeti elemekrõl, mûszaki megoldásokról, azok környezeti hatásairól,
- tudja-e alkalmazni mechanika tudását egyszerû gépelemekkel kapcsolatos számítási, méretezési feladatokban, helyesen alkalmazza-e a vonatkozó szabványokat,
- képes-e rajzok, leírások, valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni mûszaki megoldások, gépek, gépelemek szerkezeti kialakításának okait,
- tud-e gépészeti, technológiai szempontok szerint elemezni, számolni, értékelni,
- tud-e katalógusokat, szabványokat használni,
- képes-e elektrotechnikai fogalmak, törvények, eljárások, módszerek és a tanult elektromos eszközökre, rendszerekre, szerkezetekre, gépekre vonatkozó ismereteinek alkalmazására, számítások végzésére,
- tud-e megfogalmazni az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtésére és az egészséges életmódra vonatkozó igényeket, ismérveket.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A mûszaki ábrázolás alapjai		
Ábrázoló geometriai alapismeretek	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a síkmértani és térmértani alapfogalmakat, az axonometrikus, a perspektivikus és a vetületi ábrázolás szabályait. Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot, illetve axonometrikus ábráról vázolja fel a vetületeket. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit. Mutassa be az egyszerûbb áthatásokat. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Összetett test vetületi ábráiról szerkesszen axonometrikus ábrát, axonometrikus ábráról szerkessze meg a vetületeket. Szerkessze meg síklapú- és forgástestek többsíkos, jellegzetes síkmetszéseit. Szerkesszen meg közepes bonyolultságú áthatásokat.
Géprajzi alapismeretek alkalmazása	Készítsen gépalkatrész axonometrikus ábrájáról szabadkézi vázlat formájában munkadarabrajzot. Alkalmazza az egyszerûsített, a különleges és a jelképes ábrázolási szabályokat. Lássa el a rajzot olyan szükséges kiegészítõ információkkal, mint a felületi érdesség, tûrések, hõkezelés stb. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Készítsen közepes nehézségû munkadarabrajzot kézi szerkesztõ eljárással. Határozzon meg a csatlakozó felületeken illesztéseket, használja a tûrés és illesztés szabványait.
2. Mechanika		
Merev testek statikája	Ismertesse a statika alaptételeit, a kényszereket, a nyomatéki tételt. Mutassa be az erõrendszerek eredõjének és egyensúlyának meghatározási módszereit. Ismertesse az összetett síkidomok súlypontjának kiszámítási módszerét. Ismertesse a kéttámaszú és a befogott tartók fogalmát, mutassa be a kötélábra, a nyomatéki ábra és a nyíróerõ ábra szerkesztésének módszerét. Számítással és szerkesztéssel végezze el a kéttámaszú és a befogott tartók statikai vizsgálatát koncentrált erõkkel történõ terhelés esetében.	Határozza meg számítással az erõrendszerek eredõjét és egyensúlyát. Számítsa ki az összetett síkidomok súlypontját. Készítsen szerkesztett rajzokat és végezzen számításokat összetett terhelésû tartóknál, megoszló és vegyes terhelés esetében.
Szilárdságtan	Ismertesse az igénybevételek fajtáit és alakváltoztató hatását. Mutassa be összefüggések segítségével az egyszerû igénybevételû alkatrészek méretezési módszereit. Méretezzen egyszerû igénybevételekre adott szerkezeti elemet, vagy végezze el annak szilárdsági ellenõrzését.	Számítsa ki az egyszerû igénybevételek esetén ébredõ feszültségeket és alakváltozásokat. Méretezzen összetett igénybevétellel terhelt egyszerûbb szerkezeti elemet, vagy végezze el annak szilárdsági ellenõrzését. Katalógusból válassza ki a helyes anyagminõséget.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. Gépelemek		
Kötõgépelemek, kötések Rugók és lengéscsillapítók Csövek, csõszerelvények, tartályok Tengelyek, csapágyazások Tengelykapcsolók és fékek Nyomatékátszármaztató hajtások Súrlódó- és kényszerhajtások Hajtómûvek	Ismertesse a gépészeti gyakorlatban leggyakrabban elõforduló gépelemek funkcióját, mûködését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit. Ábrázolja vázlattal a legfontosabb gépelemeket és szerkezeti megoldásaikat. Ismertesse a szerkezetre ható terhelések következtében létrejövõ igénybevételeket. Mutassa be az egyszerû igénybevételek alapján a gépelem geometriai méreteinek kiszámítási módjait. Határozza meg a legfontosabb mûködési jellemzõket. Határozza meg az igénybevételek hatására ébredõ feszültségek jellegének, valamint az alkalmazni kívánt anyagok szilárdsági és keresztmetszeti jellemzõinek ismeretében a gépelem, gépszerkezet geometriai méreteit. Végezzen egyszerûbb méretellenõrzést. Alkalmazza a szabványokat.	Sorolja a gépelemeket funkcionális csoportokba és mutassa be az adott csoportra jellemzõ, legfontosabb gépelemeket. Válassza ki a célnak leginkább megfelelõ szabványos elemeket és szerkezeti megoldásokat. Munkája során használja a katalógusokat.
4. Anyagismeret		
Fémtani alapismeretek	Ismertesse a legfontosabb kristálytani alapfogalmakat, a színfém és az ötvözet fogalmát. Rajzolja le a gépészetben fontos kétalkotós alap állapotábrákat és mutassa be egy esetben, egy adott koncentrációjú ötvözet lehûlési folyamatát. Kiadott állapotábra segítségével ismertesse a vas-karbon ötvözetrendszer metastabilis lehûlési meneteit jellegzetes acél koncentrációkban. Mutassa be az acél gyors hûtésekor bekövetkezõ változásokat, ismertesse a C-görbét.	Rajzolja le a vas-karbon ikerdiagramot, értelmezze az átalakulásokat és ismertesse a jellegzetes szövetszerkezeteket. Rajzolja meg az adott koncentrációjú ötvözet lehûlési görbéjét. Ismertesse a diffúziós átalakulás lényegét. Ismertesse a gyors- és az izotermikus hûtés során létrejövõ állapotváltozásokat és szövetszerkezeteket.
Fémes szerkezeti anyagok Nemfémes szerkezeti anyagok	Ismertesse a gépipar területén a termelésben leggyakrabban alkalmazott fémes és nemfémes szerkezeti anyagok, elõgyártmányok, nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok tulajdonságait és felhasználási területeit. Csoportosítsa a mûanyag késztermékek fontosabb elõállítási eljárásait.	Mutassa be a használatos acél- és öntöttvas anyagok fõbb fizikai, mechanikai és technológiai jellemzõit, az acél és öntöttvas szabványok rendszerét. Jellemezze a könnyû- és színesfémfém ötvözetek tulajdonságait, az alakítható és az önthetõ ötvözeteket, ismertesse felhasználási területüket. Ismertesse a fontosabb nemesfém tulajdonságait és sorolja fel jellemzõ alkalmazási területeiket. Ismertesse a forgács nélküli mûanyag megmunkálások berendezéseinek elvi felépítését.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
5. Megmunkálások		
Forgácsnélküli megmunkálások Hõkezelések Hegesztés Forrasztás Mûanyagok megmunkálása	Ismertesse a fontosabb forgács nélküli melegalakító technológiákat (öntés, kovácsolás, hengerlés, sajtolás). Mutassa be az acélok gyakorlati hõkezelõ eljárásait. Csoportosítsa a hegesztés és a forrasztás fajtáit, ismertesse technológiáit és ezek anyagait, berendezéseit. Ismertesse a mûanyag megmunkálásra alkalmazott sajtoló és fröccsöntõ eljárást.	Mutassa be az acélok felületkezelõ eljárásait. Mutassa be az öntészeti vasötvözetek, illetve a rész- és alumíniumötvözetek hõkezelésének sajátosságait. Ismertesse a mûanyag megmunkálásra alkalmazott extrudáló eljárást.
6. Villamosságtani ismeretek		
Elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmak	Ismertesse az elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmakat és az ipari elektronika alapvetõ építõelemeinek mûködési elvét. Végezzen elektrotechnikai alapszámításokat.	Mutassa be az ipari elektronika elemeinek alkalmazási területeit, rajzolja le és elemezze az elektronikai elemek jelleggörbéit. Végezzen számításokat R-L-C körökben.
Transzformátorok	Ismertesse a legfontosabb transzformátortípusokat és mûködésük módját. Sorolja fel az egyes transzformátortípusok alkalmazási területeit. Végezzen a transzformátorokkal kapcsolatos alapszámításokat.	Rajzolja le a transzformátorok jelleggörbéit. Helyettesítõ kapcsolás alapján ismertesse az egyes üzemmódokat: üresjárás, normál üzem, rövidrezárás.
Egyenáramú villamos forgógépek Váltakozó áramú villamos forgógépek	Ismertesse a fontosabb egyenáramú- és váltakozó áramú villamos forgógépek felépítését, mûködését. Rajzolja le az elterjedtebb villamos forgógépek mechanikai jelleggörbéit. Ismertesse kapcsolási rajzok alapján az egyes üzemmódokat (indítás, irányváltás, fékezés). Végezzen alapszámításokat.	Rajzolja le a villamos forgógépek jelleggörbéit. Mutassa be kapcsolási rajzok és jelleggörbék segítségével a fontosabb villamos forgógépek motor és generátor üzemmódjait.
7. Az ember és környezete		
Környezetvédelmi és egészségvédelmi alapfogalmak Munkakörnyezet, ergonómia	Ismertesse a természet- és a környezetvédelem célját, fõ feladatait. Sorolja fel a környezetünk szennyezõ forrásait és ismertesse a szennyezés megelõzésének, illetve megszüntetésének lehetõségeit. Sorolja fel a munkahelyi környezeti tényezõket, ezek egészségkárosító hatásait, ismertesse a védekezés lehetõségeit. Definiálja az ergonómiát és ismertesse legfontosabb fogalmait.	Ismertesse a színdinamika lényegét, jelentõségét. Értelmezze a szociális kölcsönhatás és a személyes tér fogalmát és jelentõségét. Ismertesse egy munkahellyel, pl. iskolával szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.

ELEKTRONIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az Elektronikai alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintû célok elsõsorban az egyszerûbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezõ készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetõbb formáit várja el. Emelt szinten elsõsorban az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erõsödése jelentkezik.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e mûszaki szemlélettel és a mûszaki mûveltség részét képezõ elektrotechnikai-elektronikai alapismeretekkel,
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt villamos jelenségekkel, egyszerû technikai eszközök mûködésével összekapcsolni,
- elsajátította-e az elektrotechnika és az elektronika alapfogalmaihoz kapcsolódó összefüggések alkalmazását,
- rendelkezik-e az elektrotechnikai-elektronikai alapmennyiségek mértékegységeinek és mértékeinek ismeretével, átszámítási mechanizmusával, egyszerû elektrotechnikai és elektronikai alapfeladatok megoldási készségével,
- képes-e az elektrotechnika-elektronika alapvetõ fontosságú tényeinek, fogalmainak és alaptörvényeinek szabatos definiálására, jellemzésére,
- képes-e megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai-elektronikai jelenségeket, összefüggéseket megmagyarázni, és folyamatokat összehasonlítani.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenõen
- elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges mûszaki feladatmegoldó képességet,
- tudja-e levezetni, igazolni, ábrázolni és értékelni az elektrotechnikai-elektronikai összefüggéseket és folyamatokat,
- képes-e elemezni és méretezni a legfontosabb elektrotechnikai-elektronikai alapáramköröket,
- rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok, a jelenségek és törvényszerûségek integrálási képességével.

Tartalmi követelmények

Az Elektronikai alapismeretek érettségi vizsgatantárgy tartalmi követelményei alapvetõen az *Elektrotechnika-elektronika szakmacsoportos alapozó ismeretek* kerettantervének elektrotechnika és elektronika alapjai témaköreire épülnek. A *Mûszaki orientációs ismeretek* egyes témakörei csak közvetve jelennek meg a követelményekben

.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Villamos alapfogalmak		
Feszültség, áram, töltés, ellenállás vezetõképesség	Definiálja a feszültség, az áram, a töltés, az ellenállás és a vezetõképesség fogalmát, jellemzõit, mértékegységeit. Végezzen átszámításokat a mértékegységekkel a prefixumok szerint.	
Ellenállásokkal kapcsolatos számítások. Ellenállások hõfokfüggése (NTK, PTK)	Végezzen ellenállás számításokat az ellenállás megadott paraméterei segítségével. Értelmezze az ellenállások hõfoktényezõjét. Végezzen hõmérsékletfüggésre vonatkozó számításokat.	Mutassa be az ellenállások hõfokfüggésének gyakorlati vonatkozásait.
Ellenállások a gyakorlatban, rajzjelek	Ismertesse az ellenállások fajtáit és katalógus-adatait. Mutassa be a legfontosabb ellenállások szabványos jelölésmódjait.	Hasonlítsa össze és jellemezze a vezetõ és a szigetelõ anyagokat.
2. Egyenáramú hálózatok alaptörvényei		
Az áramkör fogalma, egyenáramú hálózatok alaptörvényei (Ohm, Kirchhoff) Ellenállás-hálózatok, eredõ ellenállás számítások	Definiálja az egyenáramú hálózatok Ohm- és Kirchhoff törvényeit. Végezzen eredõ ellenállás számításokat soros, párhuzamos és vegyes kapcsolások esetén.	Vezesse le a csillag-delta átalakítást.
Az alaptörvények igazolása		Rajzolja fel az alaptörvények igazolására szolgáló mérési elrendezéseket és ismertesse a mérések menetét.
Nevezetes hálózatok: feszültségosztó, áramosztó, Wheatstone-híd	Definiálja a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Végezzen számításokat egyszerû feszültség- és áramosztó áramkörökön.	Igazolja a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Vezesse le a Wheatstone-híd kiegyenlítését igazoló összefüggést.
Méréshatár-kiterjesztés: elõtét- és söntszámítások	Ismertesse az áram- és feszültségmérõ méréshatár kiterjesztésére vonatkozó megoldásokat. Számítson ki elõtét- és söntellenállásokat.	Méretezzen alapmûszerek méréshatár kiterjesztésére szolgáló elõtét- és söntellenállásokat.
3. A villamos áram hatásai		
Hõhatás Vegyi hatás Élettani hatás Mágneses hatás	Ismertesse a villamos- és a hõenergia közötti kapcsolatot. Magyarázza el a áram hõhatásának okait. Értelmezze a fajhõ fogalmát. Soroljon fel hõhatáson alapuló jellemzõ gyakorlati alkalmazásokat. Ismertesse a folyadékok vezetésére, az anyagok kiválasztására vonatkozó folyamatokat. Definiálja Faraday törvényét Mutassa be az elektrolízis jellemzõ gyakorlati alkalmazási lehetõségeit. Sorolja fel a korrózió elleni védekezés módjait.	Végezzen számításokat a fajhõ segítségével. Igazolja Faraday törvényét. Végezzen számításokat Faraday törvényének felhasználásával. Értelmezze a galvánelemek és az akkumulátorok mûködését és jellemzõit.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
	Ismertesse az áram emberi ideg- és izomrendszerre vonatkozó hatásait. Értelmezze az állandó mágnes, ill. az árammal átjárt vezetõ mágneses tere közötti kapcsolatot. Mutassa be a mágneses hatással kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	Fejtse ki részletesen az áram élettani járulékos hatásainak biológiai vonatkozásait. Elemezze a mágneses tér mozgó töltéshordozókra gyakorolt hatásának következményeit.
4. Energiaforrások		
A villamos munka, a teljesítmény, a hatásfok és a terhelhetõség	Értelmezze a villamos munka és a villamos teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Számítással határozza meg a villamos munkát és teljesítményt. Értelmezze a hatásfok fogalmát, s végezzen számításokat segítségével. Értelmezze az ellenállások terhelhetõségét.	
Ideális és valódi generátorok A feszültség- és áramgenerátorok helyettesítõ képei, soros és párhuzamos kapcsolása (Norton, Thevenin)	Értelmezze a belsõ ellenállás, a forrásfeszültség és a kapocsfeszültség fogalmát. Különböztesse meg az ideális és a valóságos generátorokat. Rajzolja fel a feszültség- és áramgenerátorok helyettesítõ képeit. Végezzen számításokat generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.	Mutassa be a Norton és a Thevenin helyettesítõ képek közötti kapcsolatot. Számítással határozza meg egyszerûbb aktív kétpólusok helyettesítõ elemeit.
A szuperpozíció tétele	Definiálja a szuperpozíció tételét.	Elemezze a szuperpozíció tételét. Végezzen számításokat a tétel segítségével.
Generátorok teljesítményviszonyai és hatásfoka, az illesztés fogalma és gyakorlata	Ismertesse a generátorok lehetséges terhelési állapotait. Értelmezze a generátorok teljesítményviszonyait és hatásfokát. Magyarázza el az illesztést, s mutasson rá gyakorlati jelentõségére.	Ábrázolja a teljesítmény- és hatásfok-görbét a terhelõ ellenállás függvényében a jellemzõ értékek feltüntetésével.
5. Villamos erõtér		
A villamos tér fogalma, jellemzõi és szemléltetése, Coulomb törvénye	Ismertesse a villamos tér fogalmát és értelmezze jellemzõit. Értelmezze a villamos töltések egymásra gyakorolt hatását, definiálja a Coulomb törvényt. Végezzen számításokat a törvény segítségével. Ábrázolással szemléltesse a villamos erõteret.	Fejtse ki részletesen a kisülés, a csúcshatás és az árnyékolás gyakorlati jelentõségét. Ábrázolja Q töltésû fémgömb esetén a villamos térerõsséget a távolság függvényében.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Anyagok viselkedése villamos térben	Mutassa be a villamos térerõsség és az anyagok kapcsolatát. Értelmezze a polarizációt, az átütést, az átütési szilárdságot, a dielektromos veszteséget és a piezovillamos jelenséget.	Fejtse ki részletesen a polarizáció, az átütés, a piezovillamos jelenség belsõ okait, gyakorlati jelentõségét.
Kondenzátorok, kapacitások	Ismertesse és értelmezze a kapacitás fogalmát és mértékegységét és a hozzá kapcsolódó prefixumait. Számítsa ki a síkkondenzátor kapacitását. Ismertesse a kondenzátorok típusait, azok katalógusadatait és szabványos jelöléseit. Végezzen számításokat a kondenzátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.	Vezesse le a kondenzátorok soros és párhuzamos eredõire vonatkozó összefüggéseket.
Töltés, kisütés, energia	Ismertesse a kondenzátor feltöltési és kisütési folyamatát. Értelmezze az idõállandó fogalmát. Értelmezze a kondenzátorok energiáját és ismertesse veszteségeit.	Ábrázolja a kondenzátor töltési és kisütési görbéit, s tüntesse fel a jellemzõ értékeket.
6. Mágneses erõtér		
A mágneses erõtér jellemzõi és szemléltetése, erõhatások mágneses erõtérben	Ismertesse a mágneses erõtér fogalmát és értelmezze jellemzõit. Ábrázolással szemléltesse a mágneses teret. Értelmezze a mágneses erõtér erõhatásait.	Vezesse le a gerjesztési törvényt. Számítsa ki egyszerû mágneses körök alapjellemzõit. Ismertesse a mágneses erõ irányának meghatározását.
Anyagok viselkedése mágneses térben	Mutassa be az anyagok viselkedését mágneses erõtérben. Mutassa be a mágnesezési görbéket, értemezze a mágneses permeabilitást. Értelmezze a hiszterézist.	
Elektromágneses indukció	Értelmezze a Faraday és a Lenz törvényt, s ismertesse az egyes indukció fajtákat.	Magyarázza el az örvényáram létrejöttének okait. Mutassa be az örvényáram gyakorlati vonatkozásait.
7. Szinuszos mennyiségek **Váltakozó áramú áramkörök**		
A szinuszos váltakozó mennyiségek Egyszerû váltakozó áramkörök	Ismertesse a szinuszos váltakozó jel jellemzõit. Értelmezze a szinuszos váltakozó jel amplitúdóját, frekvenciáját, körfrekvenciáját, pillanatnyi értékét és fázisszögét. Értelmezze és számítsa ki a váltakozó jel középértékeit. Értelmezze a tisztán ohmos, a tisztán induktív és a tisztán kapacitív fogyasztó jellemzõit.	Értelmezze a szinuszos váltakozó jel alakténye zõit (csúcsténye zõt és formaténye zõt) az egyenirányítatlan, az egyutasan és a kétutasan egyenirányított szinuszos jelek esetén. Értelmezze a szinuszos váltakozó jel középértékei közötti kapcsolatokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Összetett váltakozó áramkörök Valódi tekercsek, kondenzátorok és veszteségeik	Értelmezze az impedancia és az admittancia fogalmát és kapcsolatát. Értelmezze a tekercsek és a kondenzátorok veszteségeit. Végezzen számításokat vektorábrák segítségével a soros R-L és R-C, illetve a párhuzamos R-L és R-C áramkörökön. Végezzen számításokat a soros és a párhuzamos R-L-C áramkörökön. Értelmezze a rezgõkörök fogalmát. Definiálja a határfrekvenciákat, a rezonancia frekvenciát, s végezzen egyszerû rezgõköri számításokat.	Rajzolja fel az R-L és az R-C áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Értelmezze a határfrekvenciát. Szerkessze meg vegyes kapcsolású R-L-C áramkörök vektorábráit. Ábrázolja a soros és párhuzamos R-L-C áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Fejtse ki részletesen a rezgõkörök gyakorlati alkalmazásának lehetõségeit és végezzen rezgõkörrel kapcsolatos számításokat.
Váltakozó áramú teljesítmények	Értelmezze a váltakozó áramú teljesítményeket és a teljesítménytényezõt.	Elemezze a fázisjavítás szükségességét és mutassa be jellemzõ megoldásait.
8. Többfázisú hálózatok		
A többfázisú rendszer fogalma A háromfázisú rendszer lényege, jellemzõi, csillag- és háromszögkapcsolás, teljesítmények, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés A villamos energia szállítása és elosztása	 Ismertesse a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzõit. Ismertesse a villamos energia szállításának és elosztásának gyakorlatát.	Ismertesse a többfázisú rendszer fogalmát, jelemzõit. Hasonlítsa össze jellemzõi alapján a csillag- és a háromszögkapcsolást.
9. Villamos gépek		
Transzformátorok	Ismertesse a transzformátor felépítését, mûködését, veszteségeit, értelmezze áttételeit és rajzjelét.	Mutassa be a transzformátor veszteségeinek okait és a csökkentésére szolgáló eljárásokat.
A villamos forgógépek felosztása és jellemzõi Egy- és háromfázisú generátorok Egyenáramú generátorok és motorok Váltakozó áramú motorok	Csoportosítsa a villamos gépeket és ismertesse jellemzõit. Ismertesse az egy- és háromfázisú váltakozóáramú generátorok felépítését, mûködését. Ismertesse az egyenáramú generátorok felépítését, mûködését. Ismertesse az egyenáramú motorok felépítését és mûködését. Ismertesse a váltakozó áramú motorok felépítését és mûködését.	Mutassa be a villamos gépek legfontosabb jellemzõit és gyakorlati alkalmazásait.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
10. Passzív elektronikai áramkörök		
A kétpólusok felosztása és jellemzõi	Csoportosítsa a kétpólusokat. Értelmezze a kétpólusok jellemzõit (Z, Y, ö)	Jellemezze grafikusan a kétpólusok egyes csoportjait.
A négypólusok felosztása és jellemzõi	Csoportosítsa a négypólusokat. Értelmezze a négypólusok jellemzõit paraméteres egyenleteik alapján (Z, Y, H). Számítsa ki a négypólus csillapítását, értelmezze a szint fogalmát.	Határozza meg egyszerûbb négypólusok Z-, Y- és H-paraméteres egyenletrendszereit
Szûrõ áramkörök	Csoportosítsa a szûrõket frekvenciaátvitel szerint. Értelmezze a szûrõk határfrekvenciáit. Ábrázolja a szûrõk frekvenciaátvitelét.	Méretezzen egyszerû szûrõáramköröket.
11. Félvezetõ áramköri elemek		
Félvezetõ diódák	Ismertesse a félvezetõ fizika alapjait. Értelmezze a félvezetõ dióda felépítését, mûködését és jellemzõit. Rajzolja fel karakterisztikáját és jelképét. Mutassa be a félvezetõk hõfokfüggését. Mutassa be a félvezetõ dióda mûködését egyenirányító kapcsolásokban.	Fejtse ki részletesen a félvezetõk mûködésének elektrofizikai és elektrokémiai vonatkozásait. Értelmezze az egyenáramú és a differenciális ellenállást. Méretezze a puffer- és a szûrõkondenzátort. Értelmezze a szûrés jóságát.
Speciális diódák	Ismertesse a Zener-, a varicap-, az alagút-, a Schottky-, a tûs- és a LED-dióda felépítését, gyakorlati alkalmazási lehetõségeit. Rajzolja fel a speciális diódák karakterisztikáját és jelképeit.	
Bipoláris tranzisztorok	Értelmezze a bipoláris tranzisztor felépítését, mûködését, feszültség-, áramviszonyait és a tranzisztorhatást. Mutassa be a bipoláris tranzisztor jellemzõit. Rajzolja fel a legfontosabb jelleggörbéket és a h-paraméteres helyettesítõ képet. Rajzolja le a tranzisztor jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítõ képek közötti kapcsolatrendszert.
Unipoláris tranzisztorok	Értelmezze az unipoláris tranzisztorok felépítését, mûködését, feszültség- és áramviszonyait. Mutassa be az unipoláris tranzisztorok jellemzõit. Rajzolja fel a legfontosabb jelleggörbéket és az y-paraméteres helyettesítõ képet. Rajzolja le a FET-ek és MOSFET-ek jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítõ képek közötti kapcsolatrendszert. Mutassa be a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítése, mûködése és alkalmazása közötti különbözõségeket, emelje ki a térvezérlés szerepét.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Egyéb félvezetõk	Ismertesse a négyrétegû dióda, a tirisztor, a diac, a triac, az UJT és a lézerdióda felépítését, mûködését, karakterisztikáját és gyakorlati alkalmazásait. Rajzolja fel jelképi jelöléseiket.	Értelmezze a diódák, a tranzisztorok és az egyéb félvezetõk katalógusadatait.
12. Tranzisztoros alapáramkörök		
Munkapont beállítás, alapfogalmak	Értelmezze a munkapont, a munkaegyenes szerepét, és mutassa be a munkapont beállítására szolgáló kapcsolásokat. Ismertesse a kapcsolások egyes elemeinek szerepét és méretezze a munkapontbeállító alkatrészeket.	
Bipoláris tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzolja fel a bipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat, h-paraméteres helyettesítõ képeiket, és magyarázza el mûködésüket. Számítsa ki a közös emitteres erõsítõk váltakozóáramú jellemzõit.	Vezesse le a közös emitteres alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzõit.
Unipoláris tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzoljon fel egy közös source-u tranzisztoros alapkapcsolást és y-paraméteres helyettesítõ képét, és magyarázza el mûködését. Számítsa ki a közös source-u erõsítõ váltakozó áramú jellemzõit.	Vezesse le a közös source-u alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzõit.
Többfokozatú erõsítõk, csatolások	Ismertesse a többfokozatú erõsítõk csatolási lehetõségeit, azok alkalmazási korlátait. Értelmezze a többfokozatú erõsítõk váltakozó áramú jellemzõit.	Rajzolja fel a többfokozatú erõsítõk helyettesítõ képeit, számítsa ki váltakozó áramú jellemzõit.
Visszacsatolások	Mutassa be a lehetséges visszacsatolásokat, és ismertesse azok váltakozó áramú jellemzõkre gyakorolt hatásait. Azonosítsa az alapkapcsolások visszacsatolásait. Értelmezze a visszacsatolt erõsítõk váltakozó áramú jellemzõit.	Rajzolja fel egy jellemzõ visszacsatolású egyszerû erõsítõ helyettesítõ képét, és számítsa ki váltakozó áramú jellemzõit.
Frekvenciafüggés, határfrekvenciák	Mutassa be a FE erõsítõk frekvenciafüggését. Definiálja az erõsítõk határfrekvenciáit. Rajzolja fel a közös emitteres erõsítõ amplitúdó- és fázis-karakterisztikáját.	Elemezze az erõsítõk frekvenciafüggésének okait, a határfrekvenciák módosításának céljait és lehetõségeit.
Zajok és torzítások	Értelmezze a zajok és torzítások okait, fajtáit és jellemzõit. Ismertesse a zajok és torzítások csökkentésének lehetõségeit.	Értelmezze a torzítási tényezõket.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
13. Alapáramkörök alkalmazásai		
A szélessávú és a hangolt erõsítõk	Értelmezze a szélessávú és a hangolt erõsítõk mûködését és jellemzõit. Mutassa be a szélessávú és a hangolt erõsítõk gyakorlati alkalmazási lehetõségeit.	Számítsa ki a hangolt erõsítõ váltakozó áramú jellemzõit.
Nagyjelû erõsítõk	Értelmezze a kivezérelhetõség, a hatásfok és a nagyjelû erõsítés fogalmát. Ismertesse a nagyjelû erõsítõk fajtáit és munkapontbeállítási lehetõségeiket. Ismerje fel a korszerû teljesítményerõsítõ kapcsolásokat. Mutassa be a nagyjelû erõsítõk gyakorlati alkalmazási lehetõségeit.	Ismertesse az egyes erõsítõosztályok hatásfokát meghatározó tényezõket.
Oszcillátorok	Értelmezze az oszcillátoroknál alkalmazott pozitív visszacsatolást. Ismertesse a berezgés feltételeit. Csoportosítsa az oszcillátorokat. Ismertesse egy tipikus kis- és nagyfrekvenciás oszcillátor mûködését.	Mutassa be az oszcillátorok gyakorlati alkalmazási lehetõségeit.
Stabilizátorok	Értelmezze a stabilizátor kapcsolások mûködését, jellemzõit, és ismertesse gyakorlati alkalmazási lehetõségeiket.	Méretezzen egyszerû stabilizátor kapcsolásokat.
A mûveleti erõsítõk alapjai, alapkapcsolások, integrálás	Ismertesse a mûveleti erõsítõk tömbvázlatos felépítését, jelképi jelöléseit és jellemzõit. Ismertesse a differenciálerõsítõ, az áramgenerátorok és a szinteltolók felépítését és mûködését. Rajzolja fel a mûveleti erõsítõs alapkapcsolásokat, értelmezze jellemzõiket. Méretezzen mûveleti erõsítõs alapkapcsolásokat.	Értelmezze a mûveleti erõsítõk egyéb alkalmazási céljait, és mutasson be jellemzõ alkalmazásokat.
14. Impulzustechnikai alapáramkörök		
Az impulzus fogalma és fajtái, az impulzusformák jellemzõi	Értelmezze az impulzus fogalmát, jellemzõit. Rajzolja fel a legfontosabb impulzus fajtákat.	Értelmezze a négyszögjelekhez is alkalmazható Fourier-elvet.
Passzív jelformálás: differenciáló, integráló és vágó áramkörök	Mutassa be a passzív jelformáló áramköröket. Magyarázza el a differenciáló-, az integráló- és a vágó áramkörök mûködését. Ismertesse a passzív jelformálók gyakorlati alkalmazási területeit.	Értelmezze a differenciálást és az integrálást meghatározó idõviszonyokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Impulzusok elõállítási módjai: a félvezetõelemek kapcsoló üzemmódja, multivibrátorok, aktív jelformálók, Schmitt-trigger áramkör, fûrészjelek elõállítása	Értelmezze a félvezetõ elemek és a mûveleti erõsítõ kapcsoló üzemmódját. Rajzoljon fel egy-egy jellemzõ áramkört, értelmezze jellemzõiket, s magyarázza el az impulzus elõállító áramkörök mûködését.	Méretezzen egy mûveleti erõsítõvel felépített astabil multivibrátort.
15. Digitális alapáramkörök		
Logikai alapfogalmak	Definiálja a digitális jelek fogalmát és jellemzõit. Ismertesse a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzõit és az átszámítási algoritmusokat. Mutassa be a leggyakrabban alkalmazott numerikus és az alfanumerikus kódokat. Mutassa be a logikai függvények leírását algebrai alakban és igazságtáblázattal. Ismertesse a logikai algebra alaptörvényeit és alaptételeit, az algebrai és a grafikus egyszerûsítés szabályait. Mutassa be egyszerû feladaton keresztül a szabályos alakú logikai függvények grafikus egyszerûsítését, a szabályos alakok közötti átalakítást és a függvények szabályos alakra hozását.	Ismeresse a hibafelderítõ kódokat és a hiba javítás elvét. Mutassa be a minterm- és a maxtermtáblák felépítésének elvét.
Logikai alapáramkörök	Ismertesse az alapfüggvényeket megvalósító TTL és CMOS kapuáramkörök jellemzõit és kimeneti megoldásait. Realizáljon egyszerûsített logikai függvényeket NÉV, NAND és NOR rendszerben. Mutassa be a tárolók alaptípusait, írja fel vezérlési táblázatukat. Mutassa be egy egyszerû feladaton keresztül a szinkron szekvenciális hálózatok megvalósításának módszerét.	Magyarázza el egy NAND kapu mûködését a belsõ kapcsolási rajz alapján. Magyarázza el a mester-szolga és az élvezérelt tárolók mûködését.

INFORMATIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A tantárgy célja

Az Informatikai alapismeretek elnevezésû szakmai elõkészítõ tantárgy érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményei, a mûszaki szakterület szoftver irányultságú informatika szakmacsoportjába tartozó szakközépiskolák számára készült. A tantárgy az érettségi vizsgán a szabadon választható vizsgatárgyak körét bõvíti. A részletes követelmények az elõírt kerettantervekhez illeszkednek, s nem tartalmazzák az egyes intézmények helyi tanterveiben megfogalmazott kiegészítõ témakörök követelményeit.

Az Informatikai alapismeretek komplex vizsgatantárgy. Részletes követelményei az informatika szakmacsoport kerettantervének témaköreire épülnek, de figyelembe veszi a mûszaki orientációs ismeretek egyes témaköreit is. Mivel informatikai témakörben a tanulók választhatják a közismereti informatikát is, ezért az „Informatikai alapismeretek” nem tartalmazza az ott számon kért ismeretek nagy részét.

Az Informatikai alapismeretek tantárgy az informatikai szakterület OKJ szakmái közül az alapfokú (számítógép kezelõ-használó) és a középfokú (számítástechnikai szoftver-üzemeltetõ) vizsgákkal mutat rokonságot.)

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt a kompetencia elv alapján készültek. Az emelt szintû követelmények tartalmazzák a középszintû követelményeket is. Középszinten alapvetõen az ismeret és a megértés szintje a jellemzõ, emelt szinten elõtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség is.

A középszintû vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai elõkészítõ érettséginek azt a funkcióját, hogy a vizsgával a szakmai alapozás központi elvek szerint megvalósuló lezárása megtörténjék, így elõsegítse a tanulóknak az informatikai szakterületen belül a szakma kiválasztását, és elõkészítse bekapcsolódásukat a szakmai képzésbe. Középszinten az informatikai szakmai alapismeretek tantárgy érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás során szerzett szoftvertechnológiai ismereteinek tartalmáról és mértékérõl.

Az emelt szintû vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai elõkészítõ érettségi azon célját is, hogy segítse a szakirány szerinti felsõfokú szakképzõ intézményekben történõ továbbtanulást. Ezen túlmenõen figyelembe veszi azt is, hogy bizonyos szakterületekhez – az adott intézmény pedagógiai programjában rögzített elõírásokkal összhangban – szükségessé válhat az emelt szintû vizsga letétele.

Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintû célok elsõsorban az egyszerûbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezõ készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetõbb formáit várja el. Emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erõsödése a jellemzõ.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

– Képes-e a helyi hálózatba (LAN) felhasználóként belépni.
– Tudja-e a hálózat erõforrásait – jogosultságának megfelelõen – használni. (Belépés, jelszó változtatás, program indítás, adatmentés, felhasználói környezet létrehozása, illetve módosítása).
– Ismeri-e az informatikai hálózatok kialakításához, használatához szükséges fogalmakat, eszközök, módszerek, eljárások alapjait.
– [Topológia, protokollok, fizikai közegek, csatlakozók, lezárók, hálózatok kialakítására szolgáló aktív eszközök {jelismétlõ (repeater), többportos jelismétlõ (multiport repeater – hub), híd (bridge), kapcsoló (switch), útválasztó (router)} ISO/OSI-modell, TCP/IP.]
– Képes-e az algoritmikus gondolkodásra, tudja-e alkalmazni az algoritmus-leíró eszközöket.
– Ismeri-e a legfontosabb programozási tételeket.
– Képes-e egy fejlesztõi környezetben egyszerû programot készíteni, abban hibát keresni, tesztelést végezni.
– Tud-e a gyakorlatban használni egy adatbáziskezelõ programot.
– Tud-e egy létezõ adatbázisból meghatározott feltételek szerint adatokat kinyerni és elõírt formátumban megjeleníteni.
– Képes-e a dokumentumok és a táblázatok emeltszintû használatára.
– Képes-e szövegszerkesztõ és táblázatkezelõ programok kimeneteként HTML formátumú dokumentumokat elõállítani.
– Képes-e valamely algoritmus-leíró eszközzel egy egyszerû feladatot algoritmizálni.
– Képes-e egy elemi feladatot a megfogalmazásától a kész program átadásáig önállóan megvalósítani.
– Ismeri-e a relációs adatbázis kialakításának fõbb szempontjait.
– Ismeri-e az SQL nyelv alapelemeit, tud-e egyszerû lekérdezéseket létrehozni.

Az emeltszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

– Tudja-e megfelelõ gyakorlottsággal használni a tanult programnyelv programfejlesztõi lehetõségeit.
– Képes-e valamely algoritmus-leíró eszközzel a megadott feladatot algoritmizálni.
– Képes-e egy egyszerû feladatot a megfogalmazásától a kész program átadásáig önállóan megvalósítani.
– Ismeri-e a relációs adatbázisok kialakításának fõbb szempontjait.
– Képes-e egy szóban megfogalmazott egyszerû feladatot relációs adatbázissá konvertálni, és azt megvalósítani.
– Ismeri-e az SQL elemeit, tud-e egyszerû lekérdezéseket létrehozni.
– Tud-e egy objektumorientált fejlesztõi környezetet használni.

A tantárgy általános követelményei

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
1. Hardver alapismeretek						
A számítógépek felépítése	Ismerje a Neumann-elvû számítógépek elvi felépítését és a tárolt program elvét.					
Funkcionális egységek	Tudja ismertetni az alapvetõ hardver elemek funkcióit. Tudja felsorolni egy számítógép konfiguráció összeállításához szükséges eszközöket, szerszámokat, szabályokat.	A rendelkezésre álló eszközök közül történõ kiválasztással	Írásban és/vagy szóban	Tudja ismertetni az nagykapacitású tárolóeszközök mûködése között meglevõ különbségeket.	Az IDE és az SCSI eszközök elõnyeinek és hátrányainak ismeretében	Írásban és/vagy szóban
2. Szoftver alapismeretek						
A számítógép elõkészítése	Tudjon partíciókat létrehozni és megformázni. Ismerje a tanult operációs rendszerhez alkalmazható fájlrendszer(eke)t.		A gyakorlatban	Ismerje az alkalmazott fájlrendszer alkalmazásszintû jellemzõit, elõnyeit, hátrányait, tudja választását megindokolni.		Írásban és/vagy szóban
Programok telepítése	Ismerje egy operációs rendszer telepítését. Tudja installálni a szokásos felhasználói programokat.		Írásban, vagy szóban A gyakorlatban	Ismerje egy számítógépre két operációs rendszer telepítésének módját.	Az esetleg szükséges segédprogram használatával.	Írásban vagy szóban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
Operációs rendszer használata	Ismerje a tanult operációs rendszer állományait, a betöltési folyamatot, a memóriakezelést. Tudjon könyvtárszerkezetet kialakítani, másolni, törölni, átnevezni.	Jogosultságok szerint	Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban	Két telepített operációs rendszer esetén legyen képes bármelyiket elindítani.	A használni kívánt programok ismeretében.	A gyakorlatban
Állományok kezelése	Ismerje és tudja alkalmazni az állománykezelõ parancsokat. Ismerje az állomány attribútumokat, tudja azokat megváltoztatni.		A gyakorlatban			
Segédprogramok telepítése, használata	Legyen képes állományok tömörítésére. Ismerje a tömörítési fajtákat. Alkalmazzon víruskereso programot. Tudjon lemezkarbantartást; állomány töredezettség-mentesítést végezni. Legyen képes valamilyen külsõ tároló eszközre biztonsági másolatot készíteni. Tudja meghatározni a lemezkarbantartás javasolt idõintervallumát.	Kereskedelmi vagy szabad szoftver felhasználásával Operációs rendszer segédprogramjával A lemezkarbantartás szükségességének és fontosságának ismeretében.	A gyakorlatban Írásban és/vagy szóban	Értékelje a veszteséges és a veszteség nélküli tömörítések tulajdonságait.		Írásban és/vagy szóban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
3. Szövegszerkesztés						
Szövegszerkesztõ program kezelése	Legyen képes a program emeltszintû használatára. Tudjon szöveges állományt elõírt helyrõl beolvasni, menteni; konvertálni. Rutinszerûen alkalmazza a formázásokat. Tudjon a szövegbe objektumokat csatolni vagy beilleszteni. Tudjon generálni tartalomjegyzéket. Használja a helyesírás ellenõrzõt, az automatikus elválasztást. Tudjon élõfejet és élõlábat készíteni. Ismerje a stílus fogalmát, jelentõségét. Tudjon körlevelet készíteni különbözõ forrásból származó adatok- és törzsdokumentum felhasználásával. Alkalmazza a képletszerkesztõt. Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetõségeit.		A gyakorlatban	Tudjon saját stílust definiálni. A tanult program lehetõségeit használva a körlevél adatbázisából legyen képes különbözõ méretû borítékokra és szabványos címkékre nyomtatni. Tudjon ûrlapot készíteni. Tudjon HTML formátumban mentést készíteni. Alkalmazzon képfeldolgozó programot a szövegbe illesztendõ képek módosításához Alkalmazza az elemi ábrák rajzolási funkcióit.		A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
Grafikus információk kezelése	Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetõségeit.		A gyakorlatban			
Weblapok kezelése	Ismerje a weblap készítés alapjait.	Szövegszerkesztõ és célprogram	A gyakorlatban			
4. Táblázatkezelés						
Táblázatkezelõ program kezelése	Legyen képes a program emeltszintû használatára. Legyen képes a munkakörnyezet megfelelõ beállítására. Ismerje a különbözõ adattípusokat. Legyen képes egyszerû gyakorlati feladatok kapcsán konstansokkal, hivatkozásokkal, függvényekkel dolgozni. Ismerje a szûrõk használatát. Az elkészült táblázatokon tudjon formázási elõírásokat megvalósítani. Legyen képes diagramok készítésére. Az elkészült táblázatokat, diagramokat tudja kinyomtatni.		A gyakorlatban	Legyen képes bonyolultabb (egymásba ágyazott, több paraméteres, különbözõ kategóriájú) függvényekkel is dolgozni. Tudjon HTML formátumban mentést készíteni.		A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
5. Informatikai alapismeretek						
Számábrázolás, számrendszerek	Ismerje a bináris, decimális, hexadecimális, oktális, binárisan kódolt decimális számábrázolást. Segédeszköz használata nélkül legyen képes 8 bites bináris számok oda-vissza alakítására bináris, decimális, hexadecimális számok esetében. Tudjon aritmetikai és logikai mûveleteket végrehajtani kettes számrendszerben. Ismerje a fix- és lebegõpontos ábrázolást. Legyen képes egy megadott számot az elõírt módon ábrázolni.		Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban A gyakorlatban A gyakorlatban	Tudja ismertetni a számítógépes számábrázolásból adódó hibákat.		Írásban és/vagy szóban
Kódolás	Ismerje a kód-, kódolás fogalmát. Ismerjen numerikus és alfanumerikus kódokat.		Írásban és/vagy szóban	Ismerjen legalább kétféle hibafelismerõ és/vagy javító kódot. Mutassa be egy bit hiba javítását.		Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
6. Hálózati ismeretek						
LAN	Legyen képes a helyi hálózat erõforrásait használni. Ismerje a biztonsági hierarchiát. Tudja a felhasználói környezetet beállítani. Ismerje fel a hibát a hálózat mûködésében. Ismerje az IP címzés jellegzetességeit. Ismerje a lokális hálózatok építõelemeit, a leggyakrabban használt fizikai közegeket, tulajdonságaikat. Tudja ismertetni legalább három szokásos aktív eszköz funkcióját. Tudja a különbözõ topológiákat ismertetni. Tudja ismertetni az ISO/OSI és a TCP/IP modellek, illetve protokollok sajátosságait. Ismerje a levelezés lehetõségeit és veszélyeit	A rendelkezésre álló, kizárólag oktatási célra szolgáló hálózat segítségével A rendelkezésre álló eszközök közül történõ kiválasztással A rendelkezésre álló ábrák segítségével	A gyakorlatban Írásban és/vagy szóban Szóban Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban	Ismerje, hogy milyen eszközöket, klienseket és protokollokat kell installálni a használt operációs rendszer alatt, hogy pont-pont, illetve kliens-szerver, valamint modemes kapcsolatot meg lehessen valósítani. Ismerje a kliens oldali operációs rendszerek komponenseinek frissítését a javító csomagok használatát.		A gyakorlatban A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
7. Programozási alapismeretek						
A feladatmegoldás lépései, módszerei	Ismerje a megoldás lépéseit (feladat meghatározása, specifikáció, algoritmus készítés, kódolás, tesz-telés, hibakeresés, javítás,- hatékonyságvizsgálat, dokumen-tálás). Változók és típusaik, kiinduló és végpont meghatározása. Ismerje az elemi adattípusokat. Ismerje a tömböt, a karakterláncot, valamint a verem, a sor, és a lista struktúrákat.					
Algoritmusok	Ismerje az algoritmusleíró eszközöket (mondatszerû leírás, folyamatábra, struktogram).		Írásban és/vagy szóban	Szövegesen megfogalmazott feladat megoldását legyen képes egy algoritmus-leíró eszköz segítségével megjeleníteni. Példaprogramot tudjon elemezni.		Írásban és/vagy szóban Szóban
Programnyelv	Tudjon egyszerû programot létrehozni a tanult nyelv fejlesztõi környezetében. Ismerje a nyelv elemeit, szerkezetét. Tudjon forráskódot létrehozni. Ismerje a fordítás és szerkesztés folyamatát, tudja a gyakorlatban alkalmazni.		A gyakorlatban	Értse a rekord, sor, lista adatszerkezeteket Értse az állományok definiálását. Értse a külsõ programmodulok beépítését.		A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	***Viselkedési szint***	***Feltételek***	***Teljesítési szint***	***Viselkedési szint***	***Feltételek***	***Teljesítési szint***
Programozási ismeretek	Deklaráció, értékadás, változók, konstansok. Alkalmazza az elemi adattípusokat. Alkalmazza a vezérlési szerkezeteket. Tudjon egy egyszerû probléma megoldására programot készíteni. A kapott eredményt tudja megjeleníteni az elsõdleges output eszközön. Tudjon típusos és szöveges állományokat kezelni. A programkönyvtár fontosabb eljárásait és függvényeit tudja alkalmazni.		Elméletben A gyakorlatban Írásban és/vagy szóban és /vagy gyakorlatban	Legyen képes külsõ programmodulok beépítésére.		A gyakorlatban
Programozási tételek	Ismerje a programozási tételeket. Tudja ismertetni ezek célját, alkalmazási körét. – összegzés tétele – eldöntés tétele – kiválasztás tétele – keresés tételei – megszámlálás tétele – szélsõérték kiválasztás tételei – kiválogatás tétele – metszetképzés tétele – egyesítés tétele – összefuttatás tétele – buborékos rendezés – rendezés minimum kiválasztással – rendezés közvetlen elemkiválasztással.		Írásban és/vagy szóban	Adott feladatra tudja alkalmazni a programozási tételeket. Ismerjen rekurziót bemutató algoritmust.	Egyszerû program segítségével	A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
Hibakeresés, tesztelés, hatékonyság és helyfoglalás	Tudja felsorolni a tesztelési és hiba-keresési módszereket. Ismertesse a hatékony-ságvizsgálatok, és a helyfoglalás csökken-tésének szempontjait. Tudjon ismertetni egy dinamikus tesztelési módszert. Ismerje elõnyeit, hátrányait. Ismerje a töréspontok elhelyezése és a lépésenkénti végrehajtást, mint hibakeresési eszközt.		Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban			
Az objektumorientált programozás alapjai	Ismerje a modern vizuális programozás alapjait, a vizuális objektumok fogalmát.		A gyakorlatban	Ismerje az objektumorientált programozás elvét, az objektum fogalmát, szerkezetét. Ismerje az objektumokhoz kapcsolódó metódusokat. Ismerje az objektumok általános felépítését, elvét, tartalmát, az öröklõdés fogalmát. Tudja elemezni az objektumok viselkedését és hierarchiáját. Ismerje az eseményvezérlést		Szóban A gyakorlatban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
8. Adatbázis-kezelés						
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Ismerje az adatbázis fogalmát, típusait, az adattábla, rekord, mezõ, kulcs fogalmakat.		Írásban és/vagy szóban			
Adatbázis-kezelõ használata	Használói szinten tudjon alapvetõ adatbáziskezelõ mûveleteket megvalósítani. Tudjon kimutatásokat készíteni képernyõre és nyomtatott formában. Ismerje az adattábla szûrését.		A gyakorlatban			
Az adatbázis készítés lépései	Legyen képes egy adatbázis-kezelõ szoftver segítségével egy egyszerû adatbázist létrehozni. Ismerje az adat-típusokat, tudjon egyszerû adatbázist definiálni.		A gyakorlatban	Legyen képes egy relációs adatmodell megalkotására kapcsolatok kezelésének módját.		Írásban
Adatbázis elmélet				Ismerje az adatbázis megalkotására használatos normál formákat (1NF, 2NF, 3NF) Ismerje a táblák közötti kapcsolatokat (1:1, 1:N, N:M)		szóban

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*	*Viselkedési szint*	*Feltételek*	*Teljesítési szint*
Az SQL nyelv használata	Ismerje az SQL szintaktikáját, adattípusait, mûveleteit. Ismerje az adatdefiníciós-adatkezelõ- és adatfelügyeleti utasításokat. Legyen képes adatbázist létrehozni és lekérdezni.	A tanult adatbáziskezelõ segítségével	A gyakorlatban	Értse az adatbázis lekérdezési feladatok programozását		szóban

VEGYIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vegyipari alapismeretek érettségi vizsga célja

A vegyipari alapismeretek komplex tantárgy, amely a szakmacsoportos alapozó tantárgyakból szintetizálódik. A tantárgy feladata a tudás közvetítése mellett a készségek és képességek fejlesztése, a tudatos pályaválasztás, a közép- és felsõfokú tanulmányok, továbbá az egy életen át való tanulás motivációs bázisának, tartalmi elemeinek megalapozása.

A vegyipari alapismeretek érettségi vizsga általános célja annak megállapítása, hogy
– kialakult-e a tanulóban az igény az ismeretek megszerzésére, értelmezésére, hasznosítására,
– rendelkezik-e az önálló ismeretszerzés képességével,
– képes-e kreatív, logikus gondolkodásra,
– képes-e ok-okozati összefüggések feltárására,
– rendelkezik-e lényegmegragadó képességgel,
– elsajátította-e a mûszaki kifejezéseket, mûszaki nyelvezetet,
– kialakult-e a tanulóban a szakterülethez való kötõdés.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
– képes-e a természettudományi tantárgyak keretében tanult ismereteket alkalmazni,
– rendelkezik-e a mûszaki ábrázolás alapvetõ ismereteivel,
– rendelkezik-e a mûszaki problémák megoldásához szükséges mûszaki és fizikai kémiai ismeretekkel,
– képes-e a vegyiparban szükséges alapvetõ számítások elvégzésére,
– képes-e a különbözõ témakörökben elsajátított ismereteit szakszerûen, logikus felépítésben szóban elõadni.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
– elsajátította-e az emelt szintû követelményekben elõírt ismereteket,
– képes-e megmagyarázni az összefüggéseket az anyagok szerkezete és tulajdonságai között,
– képes-e az elméleti ismeretek problémamegoldó alkalmazására,
– képes-e a tananyag alapvetõ fontosságú tényeit, alaptörvényeit, összefüggéseit megmagyarázni,
– képes-e az egyes témakörök közötti összefüggések megértésére, elemzésére,
– ismeri-e a vegyipari szakirodalom használatának módját,
– rendelkezik-e a szakirányú felsõoktatási tanulmányokhoz szükséges ismeretekkel és képességekkel.

A vegyipari alapismeretek komplex vizsgatárgy, követelményeiben magában foglalja a szakmacsoportos alapozó ismeretek 11. és 12. évfolyamának tananyagát és tevékenységformáit.

Tartalmi követelmények

I. MÛSZAKI ISMERETEK

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Kötõgépelemek, kötésmódok	Ismerje a legfontosabb kötõgépelemeket, kötésmódokat! Ismerje a kötésmódokra, kötõgépelemekre vonatkozó táblázatokat, szabványokat!	Magyarázza a kötéseknél fellépõ erõviszonyokat! Magyarázza az alak- és erõzáró kötéseket! Ismerje, hogy a vegyipari berendezéseken milyen kötésmódokat kell alkalmazni!
Tengelyek, tengelykapcsolók	Sorolja fel a tengelyek típusait, alrészeit és alkalmrészeit és alkalmazásuk feltételeit! Magyarázza a tengelyek igénybevételét! Sorolja fel a tengelykapcsolók típusait, feladatait!	Értelmezzen tengelyméreteket! Mutassa be az egyes tengelykapcsoló típusok elõnyeit, hátrányait!
Csapágyak	Ismerje a csapágyak feladatát, típusait! Ismerje a csapágyak alkalmazási lehetõségeit! Ismerje a csapágyak kenõberendezéseit!	
Hajtások	Ismerje a hajtások típusait és azok mûködési elvét, alkalmazásának eseteit! Végezzen számításokat a hajtások áttételére!	Értelmezze a különbözõ hajtási típusoknál átvihetõ teljesítmény lehetõségeket! Végezzen számításokat az átvihetõ teljesítmény meghatározására!
Csõvezetékek, csõszerelvények	Ismerje a csövek, csõvezetékek feladatait, anyagait, szabványos elnevezésüket! Jellemezze a csõkötéseket! Mutassa be a csõszerelvények típusait, feladatait! Magyarázza a biztonságtechnikai szerelvények szerepét! Ismerje fel a csövek, csõvezetékek, csõszerelvények jelképes jelöléseit!	Válassza ki a szállítandó anyag ismeretében a megfelelõ csõvezetéket, tömítõanyagot! Végezzen számításokat a csövek méretezésével kapcsolatban!
Vegyipari tartályok	Ismerje a vegyipari tartályok fajtáit, kialakításuk módját, biztonságos kezelésük szabályait!	Határozza meg a vegyipari tartályok felhasználási célja és fajtái közötti összefüggéseket!
A tárolás és berendezései	Ismerje a szilárd anyagok, a folyadékok és a gázok biztonságos tárolásának berendezéseit! Magyarázza el a tároláshoz alkalmazott berendezések biztonságos üzemeltetését!	Magyarázza a tárolás biztonsági berendezéseinek mûködését! Válassza ki egy adott anyag tárolásához a legmegfelelõbb berendezést!
A szállítás és berendezései	Ismerje az anyagmozgatás célját, feladatait! Ismerje a fontosabb szivattyútípusokat, a gázok és szilárd anyagok szállítására alkalmas berendezések szerkezeti felépítését, mûködését! Értelmezze a szivattyúk mûködésével kapcsolatos jelleggörbéket!	Végezzen számításokat a szállított folyadékmennyiség megadására!
Hõközlés, hõelvonás	Ismerje a hõátszármaztatás módjait, megoldásának lehetõségeit! Magyarázza a hõcserélõk mûködését! Ismerje a hûtés elvét, hûtõközegeket! Végezzen számításokat a hõcseréléssel kapcsolatban!	Készítse el különbözõ hõcserélõk, kazánok, kemencék vázlatos rajzát! Hasonlítsa össze a kompresszoros és abszorpciós hûtést gazdasági szempontok figyelembevételével! Mutasson be a vegyiparban használatos hõközlési és hûtési módokat, berendezéseket!

II. FIZIKAI KÉMIA

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Homogén egykomponensû rendszerek	Ismerje az anyagi rendszerek fogalmát, az anyagi halmazok jellemzõ tulajdonságait! Ismerje a halmazállapot változásokkal kapcsolatos fogalmakat! Végezzen a gáztörvényekkel számítási feladatokat!	Alkalmazza a kémiában megtanult anyagszerkezeti ismereteit az anyagi halmazok tulajdonságainál, halmazállapot változásoknál!
Homogén többkomponensû rendszerek	Ismerje a homogén többkomponensû rendszerek általános jellemzõit és csoportosítását! Mutassa be az oldatok összetételének megadási módjait, koncentrációkat! Ismerje a folyadékelegyek elválasztásának módszereit! Végezzen koncentráció és összetétel számításokat! Értelmezze a tenzió és forráspont görbéket!	Végezzen grafikonelemzéseket a folyadékelegyek szétválasztására!
Híg oldatok	Ismerje a híg oldatok tulajdonságait és szerepüket a gyakorlatban!	Végezzen számítási feladatokat a híg oldatok törvényeivel kapcsolatosan!
Heterogén rendszerek	Ismerje a heterogén rendszerekkel kapcsolatos alapfogalmakat! Értelmezze az egykomponensû heterogén rendszerek fázisdiagramját!	Értelmezze a kétkomponensû heterogén rendszerek fázisdiagramját!
Heterogén egyensúlyok	Értelmezze az adszorpció, abszorpció, oldhatóság, extrakció, desztilláció jelenségeket, az egyensúlyok kialakulását! Magyarázza az egyensúlyok eltolásának lehetõségeit! Ismertesse az anyagátadási mûveletek gyakorlati jelentõségét! Végezzen számításokat a különbözõ anyagok oldhatóságának ismeretében!	Értelmezze az egyensúlyi diagramokat! Soroljon gyakorlati megoldásokat anyagátadási mûveletekre! Végezzen számításokat a megoszlási törvényre!
Reakciókinetika	Magyarázza a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit! Ismerje a reakciók fajtáit! Értelmezze a reakciósebesség fogalmát, a reakciósebességet befolyásoló tényezõket!	Értelmezze a katalitikus folyamatokat! Magyarázza a reakciómechanizmusokat! Magyarázza a reakciósebességet befolyásoló tényezõk hatását!
Kémiai egyensúlyok	Ismerje az egyensúlyok kialakulását, a dinamikus egyensúly fogalmát! Értelmezze és alkalmazza a tömeghatás törvényét homogén reakciókra! Végezzen számítási feladatokat a tömeghatás törvény felhasználásával! Magyarázza az egyensúlyeltolás lehetõségét, annak gyakorlati jelentõségét!	Magyarázza a heterogén reakciók esetében fennálló egyensúlyokat! Alkalmazza a tömeghatás törvényét heterogén reakciók esetében!

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Elektrolit egyensúlyok	Magyarázza a víz autoprotolízisét! Ismerje a pH és a pOH fogalmát! Értelmezze a vizes oldatokban fennálló sav-bázis egyensúlyokat! Ismerje a disszociációfok és a disszociációs állandó fogalmakat! Ismerje a hidrolízis fogalmát! Ismerje a pufferek fogalmát, összetételét! Végezzen számításokat a disszociációfok kiszámítására! Számítsa ki adott koncentrációjú oldat pH-ját erõs és gyenge savak, bázisok esetén!	Magyarázza a disszociációfok, disszociációállandó fogalmát és ezek összefüggéseit! Végezzen számításokat a hidrolizáló sók pH-jának megállapítására! Értelmezze a pufferek mûködését! Végezzen számításokat a pufferek pH-jának megállapítására!
Elektrokémia	Értelmezze a kémiai és elektromos energia kapcsolatát, az elektródfolyamatokat! Magyarázza el az elektrolízis mennyiségi törvényeit! Mutassa be az elektrolízis gyakorlati jelentõségét! Használja az elektródpotenciál, standardpotenciál táblázatokat. Ismertesse az elektrokémiai áramforrások mûködését! Végezzen számítási feladatokat az elektrolízis törvényeinek alkalmazására!	Magyarázza a kémiai energia és elektromos energia kölcsönös átalakítását! Magyarázza az elektródpotenciál kialakulását! Mutassa be az akkumulátorok, galvánelemek mûködését! Végezzen összetett számításokat az elektrolízis törvényeinek alkalmazására!
Termodinamika	Ismerje a termodinamika I-II. fõtételét! Ismerje a Hess-tételt! Tudjon felírni termokémiai egyenleteket és azokkal számítási feladatokat megoldani!	Ismerje a termodinamika III. fõtételét!

ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az építészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

Az építészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

- képessé vált-e a korszerû építészeti-építési kultúra elsajátítására és megalapozta-e építész-szemléletét,
- megszerezte-e az építészet-építés széles alapozású ismereteit és tudása konvertálható-e, miáltal alkalmassá válhat a szakmai specializáció elsajátítására,
- rendelkezik-e megfelelõ alapokkal az OKJ szerinti szakképzésbe való bekapcsolódáshoz és építészeti alapismereteinek köszönhetõen képes-e rövidebb képzési idõ alatt a szakmacsoporton belüli OKJ-s szakképesítés elsajátítására,
- rendelkezik-e megfelelõ probléma- és feladatmegoldó, valamint analizáló és szintetizáló képességgel az építészet területén,
- elsajátította-e az építési tevékenység során használatos számolási, mérési technikákat, rendelkezik-e mûszaki becslési készséggel és az önellenõrzés igényével,
- képes-e az építészet síkbeli ábrázolását térbeli szituációként elképzelni, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni,
- képes-e az építészet térbeli szituációit síkban ábrázolni, s ennek segítségével az építészeti tervdokumentáció rajzi részeit elkészíteni,
- képes-e a tanult ismereteket gyakorlati feladatok megoldására alkotó módon alkalmazni,
- képes-e a különbözõ segédeszközök (táblázatok, zsebszámológép, katalógusok, prospektusok) célszerû alkalmazására; a mindenkori tárgyi feltételek függvényében, az építészeti feladatok megoldása során.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsõfokú szakirányú tanulmányokhoz szükséges alapokkal,
- képes-e bemutatni az építészet, a környezetalakítás jelentõségét, szépségét valamint a gazdaságban és az emberi kultúrában betöltött szerepét,
- milyen szintû a kreativitása, mennyire kombinatív a gondolkodási képessége,
- képes-e érthetõen, világosan megfogalmazni a problémákat, a feladatokat értelmezni, a problémamegoldásban alkalmazni a tanult ismereteket, az összefüggéseket megkeresni, állításait igazolni.

Az ismeretek az emelt szinten kiegészülnek, bõvülnek, és a középszintû ismeretek feldolgozása az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, nehezebb feladatok felé tolódik el. A követelmények leírásában gyakran szereplõ „alapismeretek”, „alapjai” megfogalmazás azt fejezi ki, hogy az adott fogalom precíz ismerete nem követelmény, azok elmélyítése, kiteljesítése majd az érettségi utáni szakmai speciális képzésre vár. Az építészet szakmacsoportos képzés tananyagai, témakörei részben egymástól függetlenül is elsajátíthatók, részben pedig egymásra épülnek. Ez a részbeni párhuzamosság illetve egymásra épülés megköveteli, hogy az összefüggõ részterületek ismereteit nem teljes mélységben kell feldolgozni, hogy a kapcsolódások értelmezhetõek legyenek – ennek következménye viszont, hogy a egy-egy terület, illetve részterület elmélyültebb, magasabb szinten történõ feldolgozására vissza kell térni. Ez az építészet – építéstudomány speciális jellege a középiskolai tanulmányok végére csak „alapismereti” szinten tanítható meg, a kerettantervi követelményeknek megfelelõen.

Tartalmi követelmények

	Követelmények	
Témakör	**Középszint**	**Emelt szint**
1. Építõanyagok		
Anyagismeret	Ismerje az anyagok csoportosítását! Ismertesse a nemfémes anyagokat! Ismertesse a fémes anyagokat!	 Jellemezze a nemfémes anyagokat! Jellemezze a fémes anyagokat!
Építõanyagok	Ismertesse a természetes köveket! Ismertesse az agyagféleségeket! Jellemezze az agyaggyártmányokat! Mutassa be a kerámiaipart! Jellemezze a kötõanyagokat, az adalékanyagokat és az építési vizet! Jellemezze a betonokat! Sorolja fel a betontermékeket! Ismertesse és jellemezze a habarcsokat! Jellemezze az építõipari faárukat! Sorolja fel a fémgyártmányokat! Sorolja fel a mûanyag gyártmányokat! Ismertesse a festõ-, mázolómunkák anyagait! Mutassa be az építési üvegeket! Ismertesse a szigetelõ anyagokat! Sorolja fel a segédanyagokat és felületképzõket!	Ismerje fel a természetes köveket! Jellemezze az agyagféleségeket! Értékelje az agyaggyártmányokat! Tervezze meg a betonokat! Értékelje a betontermékeket! Jellemezze a szigetelõ anyagokat!
Építõanyagok vizsgálata	Készítése elõ a laboratóriumi vizsgálatokat! Mutassa be az építési anyagok általános tulajdonságainak vizsgálatát! Értékelje az építõanyagok szilárdsági vizsgálatát!	

Témakör	Követelmények	
	Középszint	**Emelt szint**
2. A mûszaki ábrázolás alapjai		
A mûszaki ábrázolás alapjai	Ismertesse az alapfogalmakat Alkalmazza a rajzi alapismereteket. Alkalmazza az ábrázolási módokat.	
Ábrázoló geometria	Ismertesse a síkmértani lapfogalmakat! Ismertesse térmértani alapfogalmakat! Osztályozza a testeket! Alkalmazza a vetületeket! Alkalmazza az axonometrikus ábrázolás szabályait! Rajzoljon rekonstrukciót! Szerkesszen síkmetszéseket! Szerkesszen csonkolt testeket! Szerkesszen áthatásokat!	
Építészeti mûszaki rajz alapjai	Alkalmazza a szabványos jelöléseket a mûszaki rajzokon! Készítsen helyszínrajzot! Szerkessze meg az építmények tervrajzait! Mutassa be az építési tervdokumentációt! Ismertesse a tervek sokszorosítását, dokumentálását!	Készítse el az építési tervdokumentációt!
3. Az építéstan alapjai		
Az épületszerkezetek	Osztályozza az épületszerkezeteket.	
Alépítményi munkák	Ismertesse a földmunkákat! Ismertesse az alapozásokat! Ismertesse a talajvíz és talajnedvesség elleni szigeteléseket!	Jellemezze a földmunkákat! Jellemezze az alapozásokat! Jellemezze a talajvíz és talajnedvesség elleni szigeteléseket!

	Követelmények	
Témakör	**Középszint**	**Emelt szint**
Felépítményi munkák	Ismertesse és rajzolja meg a függõleges teherhordó és térelhatároló szerkezeteket! Ismertesse és rajzolja meg a falazatokat! Ismertesse és rajzolja meg a vízszintes teherhordó és térelhatároló szerkezeteket! Értelmezze egy kisebb épület födémterveit! Jellemezze a szigeteléseket!	Jellemezze a függõleges teherhordó és térelhatároló szerkezeteket! Jellemezze a falazatokat! Jellemezze a vízszintes teherhordó és térelhatároló szerkezeteket! Szerkessze meg egy kisebb épület födémterveit! Szerkessze meg a szigetelések csomóponti rajzait!
Segédszerkezetek	Ismertesse a zsaluzatokat, dúcolásokat!	
4. Statika		
Alapfogalmak	Magyarázza el a statikai alapfogalmakat. Ismertesse a módszereket.	
Erõk, erõrendszerek	Szerkessze meg a síkbeli erõrendszereket. Végezzen számításokat síkbeli egyensúlyi szerkezetekkel!	Számítsa ki a síkbeli erõrendszereket.
Tartók vizsgálata	Csoportosítsa a tartókat!	Végezzen számításokat különféle tartókkal!
5. Szabadkézi rajz		
Bevezetés a szabadkézi rajzolásba	Rajzoljon természet után! Ábrázoljon színes technikával!	Mutassa be a rajzeszközök használatát! Legyen kreatív, készítsen vonal-, síkbeli, térbeli és színkompozíciókat! Hajtson végre rekonstrukciós feladatokat! Alkalmazzon építészeti staffázst!

KÖNNYÛIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

1. A könnyûipari alapismeretek érettségi vizsga célja

A könnyûipari alapismeretek érettségi témakörben valamennyi könnyûipari szakma legjellemzõbb, legáltalánosabb ismerete integrálódik.

A középszintû érettségi vizsga követelményei a könnyûipari alapismeretek tantárgy széles ismerethalmazából, a könnyûipari szakmákra jellemzõ öltözködéskultúra ismeretekre és a könnyûiparban alkalmazott anyagismeretre koncentrál.

Az érettségi vizsgán számon kérhetõ követelményeket a tanuló a szakmacsoportos alapozás évfolyamaiban (11-12.) ismeri meg.

A középszintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik- e az öltözködéskultúra és a könnyûiparban alkalmazott anyagok kerettantervben meghatározott követelményeivel, amelyek

- elõsegítik a tanulók pálya- és szakmaválasztását a könnyûipar területén,
- kialakítják a tanulók igényét valamelyik könnyûipari szakma mélyebb megismerésére,
- fejlesztik a tanulók mûszaki nyelvezetét, mûveltségét, kreativitását, arányérzékét, ízlését, esztétikai ítélõ képességét,
- fejlesztik a könnyûipari szakmák ismeretéhez szükséges általános mûveltségi tudást.

A tanulók ismerik -e

- az öltözködéskultúra fejlõdésének társadalmi szükségességét, a viselettörténet és az ehhez kapcsolódó kortörténet, mûvészettörténet legjellemzõbb korszakait,
- az egyes korszakok öltözeteinek formajegyeit, kiegészítõit,
- a divat, a divattervezés fogalmát,
- a szak- és divatlapon szerepét,
- a divatbemutatók, a szak- és divatlapok jelentõségét,
- a magyar népmûvészet fontosabb jegyeit,
- a könnyûiparban használatos anyagokat, nyersanyagokat,
- az alapanyagok kémiai felépítését, fizikai jellemzõit, mechanikai tulajdonságait
- az anyagismereti alapfogalmakat,
- a könnyûipari szakmákban alkalmazott anyagok tulajdonságait, készítését,
- a textil-, a ruha-, a bõr- és szõrmeipar nyersanyagait,
- a könnyûiparban használatos ragasztókat, és a kellékanyagok fajtáit.

Az emelt szintû érettségi követelmények a középszintû érettségi követelményeken túl a tananyag terjedelmében és mélységében több ismeretet kíván a tanulóktól, amelyekrõl írásban is számot kell adniuk, hogy az a szakirányú továbbtanulásnál felvételi tárgyként választható legyen.

A tanulók szakképzési évfolyamokon való továbbhaladása esetén, a könnyûipari alapismeretekbõl az érettségi vizsgán bizonyított tudása, a szakközépiskolai kerettantervi képzés szakmacsoportos alapozó ismeretek során tanult *egyéb szakirányú szakmai követelményekkel együtt*, a képzés idejébe beszámítható.

Az emelt színtû követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítõ követelményeket tartalmazza.

2. A könnyûipari alapismeretek érettségi vizsga tartalmi követelményei

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
I. ÖLTÖZKÖDÉSKULTÚRA		
1. Divatismeret	Ismerje: – a divat fogalmát, – a szak- és divatlapok szerepét a divat alakításában, – a divattervezés fogalmát, feladatait, – a divattrend fogalmát, szerepét, jelentõségét.	Képanyag alapján mutasson be híres divattervezõket, divatházakat. Ismerje: – a divatirányzatok kialakulásának folyamatát, a divatirányzatok és a tömegdivat kapcsolatát, – a divatbemutatók szerepét a divat alakításában.
2. Viselettörténet	Ismerje az öltözet kialakulásának folyamatát. Sorolja fel az öltözködéstörténet fõbb szakaszait. Ismertesse az alábbi korszakok legjellemzõbb viseletét, szemléltetõ képanyag alapján: – A természeti népek, az õskor öltözete. – Az ókor öltözete (egyiptomi, görög, római). – A középkor öltözete (kora-középkor, román, gótika). – Az újkor öltözetei a XVI-XVIII. században (reneszánsz, barokk, rokokó). – A XIX. század öltözetei (biedermeier, klasszicizmus, századforduló). A XX. század divatirányzatai.	Kapcsolja össze a viselettörténeti korszakokat az adott kor mûvészetével, szemléltetõ képanyagok alapján.
3. Népmûvészet	Sorolja fel a magyar népmûvészet tájegységeit! Szemléltetõ képanyag alapján ismertesse az alföldi, a dunántúli, a felföldi és az erdélyi viselet fõbb jellemzõit!	Elemezze a népmûvészet hatását a divatra!

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
II. A KÖNNYÛIPARBAN ALKALMAZOTT ANYAGOK		
1. A könnyûiparban használatos anyagismereti alapfogalmak	Ismerje a könnyûiparban használt anyagokkal kapcsolatos alapfogalmakat.	Ismerje az alapanyagok kémiai felépítését.
2. A könnyûiparban használatos anyagok általános jellemzõi	Ismerje az alapanyagok fizikai jellemzõit. Ismerje az alapanyagok mechanikai tulajdonságait, alakíthatóságát. Ismerje az alapanyagok kémiai tulajdonságait.	Ismerje az összefüggéseket az anyagok szerkezete és mechanikai tulajdonságai között. Ismerje a mechanikai tulajdonságok maghatározásának módszereit.
3. A könnyûiparban használatos nyersanyagok	Csoportosítsa a textilipari szálasanyagokat. Ismerje a textilipari szálasanyagok fajtáit, tulajdonságait, feldolgozásukat. Ismerje a bõripar nyersanyagait, a nyersbõr felépítését, és a legismertebb bõrfajták tulajdonságait, felhasználását. Ismerje a szõrmeipar nyersanyagait, a prémes állatok fajtáit, a szõrme topográfiáját.	Ismerje a legfontosabb textilipari szálas-anyagok gyártási menetét – szemléltetõ ábra alapján. Ismerje a nyersbõrök minõségét befolyásoló tényezõket. Ismerje a leggyakrabban felhasznált szõrmék jellemzõi.
4. A könnyûiparban használatos ragasztók, és kellékanyagok	Sorolja fel a könnyûiparban használatos ragasztók fajtái. Sorolja fel a kellékanyagok fajtáit.	Ismerje a ragasztással kapcsolatos alapfogalmakat és a ragasztási technológiákat. Ismerje a kellékanyagok fajtáit, jellemzõit és alkalmazási területeit.
5. Fonás, cérnázás	Ismerje a fonás fogalmát, a fonalak legfontosabb jellemzõit. Ismerje a cérnázás fogalmát.	Sorolja fel a fonalfajtákat. Sorolja fel a cérnafajtákat

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
6. A szövés	Ismerje a szövés alapfogalmait, a szövés menetét, technológiáját. Ismerje a szövet szerkezetét.	Ismerje a szövõgép mûködését – szemléltetõ ábra alapján.
7. A kötés	Ismerje a kötés és a hurkolás alapfogalmait.	Ismerje a vetülékrendszerû és a láncrendszerû kelmék fajtáit, jellemzõit.
8. Nemszõtt-kelme gyártása	Ismerje a nemszõtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmakat. Ismerje a nemszõtt-kelmék kelmék fajtáit, jellemzõit, felhasználási területeit. Ismerje a fátyolkelmék fajtáit, jellemzõit.	Ismerje a nemszõtt-kelmék gyártásának elvét. Ismerje a varrva-hurkolt kelmék gyártásának elvét. Ismerje a fátyolkelmék gyártásának elvét.
9. Bõrgyártás, szõrmegyártás	Ismerje a bõrgyártás folyamatát. Ismerje a szõrmegyártás folyamatát	Ismerje a készbõr típusait. Ismerje a szõrmék kikészítését.
10. Mûbõrgyártás	Ismerje a mûbõrök fajtáit, alapanyagait. Ismerje a mûbõrgyártási technológiákat.	Csoportosítsa a mûbõröket felhasználási területek alapján.
11. Cipõipari talpmûbõrök	Ismerje a cipõipari talpmûbõrök alapanyagait és jellemzõit.	Ismerje a cipõipari talpmûbõrök elõállítási technológiáit.

FAIPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A faipari alapismeret vizsga célja

Annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a kompetenciákkal, amelyek tananyagtartalmainak megtanítását a faipari szakmákat oktató szakközépiskolák, a mûszaki orientációs ismeretek, és a szakmai alapozó ismeretek oktatása során pedagógiai programjaikban célul tûztek ki.

A számonkérés célja tehát, a tanulók mûszaki szemléletének, szintetizáló képességének, kreativitásának, szakmaspecifikus ábrázolási ismereteinek, logikus gondolkodásának, célirányos mûszaki feladatmegoldó képességének vizsgálata.

A vizsga célja továbbá, hogy a szakképzõ évfolyamokon az alapozó ismeretekbõl szerzett kompetenciák bizonyítása révén a tanuló lehetõséget kapjon az eddig szerezett ismereteinek beszámítására, azaz, a sikeres érettségi vizsgát tettek számára a szakképzõ évfolyamokon a képzési idõ rövidülhessen, valamint emelt szintû vizsga esetén szakirányú felvételi tárgyként választható legyen.

A közép- és emelt szintû vizsga követelményeiben az ismeretjellegû tudáselemek tartalmukban, – az ismeretek mennyiségét illetõen – nem térnek el jelentõsen, de a készségek képességek alkalmazásának szintje nem azonos.

Az emelt szintû vizsgán az ismeretek önállóbb alkalmazása, az összefüggések elemezése, értékelése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek alkalmazása kap hangsúlyt.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A fa mint ipari nyersanyag, a nyersanyagok között elfoglalt helye, jövõje	Ismerje Magyarország faalapanyag helyzetét. Ismertesse a faanyaghelyzet javítási lehetõségeit (nyersanyagkészlet gazdaságos felhasználása, fa és faalapú melléktermékek, illetve hulladékhasznosítás).*	
2. Az élõ fa	Ismertesse a fát, mint növényt. Ismertesse a növények rendszerezését, a nyitva- és zárvatermõk közötti különbségeket. Mutassa be a növényi sejt felépítését, alkotórészeit, szöveteket, szövetrendszereket. (A faanyag különféle sejtjeinek megnevezését edény, áledény, parenchima stb.), Ismertesse a sejtfal szerepét, jelentõségét a faanyagban! Ismertesse a fa kémiai összetételét! *	
3. A fa makroszkópiája	Ismertesse az iparban használatos fafajok makroszkopikus jellemzõit! (A bél, geszt, álgeszt, szíjács, kambium, háncs, kéreg fogalmát, definiálja, a legfontosabb ipari fafajok egyes metszetein (bütü, húr és sugármetszet), látható rajzolatot, és a látvány magyarázatát adja meg az adott fafajra jellemzõ szerkezeti felépítés alapján.)	Értelmezze az anatómiai felépítés és a faanyag tulajdonságai közötti összefüggéseket! *
4. A faanyag nedvességtartalma	Ismertesse a fa nedvességtartalmának elõfordulási formáit és megoszlását a fatesten belül. Sorolja fel a nedvességtartalmi fokokat, és a nedvességtartalom mérésének különféle módjait! Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépõ méret- és alakváltozásokat (zsugorodás, dagadás)! Tudja kiszámítani a nedvességtartalom változása okán várható méretváltozás mértékét! **	Magyarázza meg a különbözõ anatómiai irányokban bekövetkezõ alak és méretváltozások eltérõ mértékének okait!**
5. Az iparban használt legfontosabb fafajok	Ismertesse a magyar iparban használt tûlevelû és lombos fák legfontosabb tulajdonságait, a faiparban használt fontosabb egzota (trópusi) fafajokat! *	Mutassa be, indokolja az egyes fafajok legfontosabb, legjellemzõbb felhasználási területeit! *
6. A fa hibái és betegségei	Sorolja fel a fatörzs alaki, fejlõdési rendellenességeit, és kezelési (helytelen technológia, helytelen szállítás tárolás okozta) hibáit! Ismertesse a rovarok, gombák, baktériumok által okozott meghibásodásokat és a lehetséges védekezési módokat!*	Magyarázza el a fa kémiai összetétele és az egyes farontó gombák károsításának módja közti összefüggéseket. Elemezze a növényi és rovarkárok következményeit! *
7. A fából készült fontosabb ipari választékok	Ismerje a fûrészipari termékek, furnérok (hámozott, hasított) rétegelt lemezek, bútor-, forgácslapok és farostlemezek fogalmát, tulajdonságaikat, felhasználási területeiket.*	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
8. Faipari szakrajz alapfogalmai	Alkalmazza a vetületi ábrázolás szabályait, értelmezze a három nézet (elölnézet, felülnézet, oldalnézet), valamint a vízszintes, függõleges és homlokmetszet fogalmát a faipari szakrajzban! Ismertesse a fa, és fahelyettesítõ anyagok metszeti jelöléseit! Alkalmazza a faipari szakrajzban használatos vonalfajtákat, vonalvastagságokat! Ismerje az alkalmazott méretarányokat, a méretezés szabályait! Ismerje a formaterv, jellegrajz, csomóponti rajz, alkatrészrajz, mûhelyrajz fogalmát! **	Ismerje a faipari szakrajzban alkalmazott ábrázolási rendszereket, rajzfajtákat! Tudja lerajzolni és alkalmazni a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait! **
9. Fakötések	Ismerje a szélesbítõ toldásokat, szélesbítõ toldások merevítéseit, a hosszabbító toldásokat, vastagító toldásokat, keretkötéseket, kávakötéseket. Tudja önállóan megrajzolni a faiparban alkalmazott legfontosabb fakötéseket, alkalmazza a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait, a megfelelõ vonal fajtákat, vonalvastagságokat! **	Tudjon példát mondani az egyes szerkezeti kötések alkalmazására. Szerkessze meg az egyes fakötések léptékhelyes, axonometrikus ábráit is! Ismerje az egyszerû bútorok szerkezeti megoldásait (pl. kisasztal, konyhai ülõke, fiókos szekrényke)**!** **
10. Egyszerû bútorok szerkezetei	Ismerje az alapvetõ bútorszerkezeteket (egyszerû kávás asztal, konyhai ülõke, kávaszerkezetû szekrényke, keretszerkezetû fronttal konyhai ülõke, fiókos szekrényke, természetes faanyagokból). Ezek jellegrajza, rövid mûszaki leírása alapján legyen képes az adott szerkezeti csomópontokat M1:1 léptékben megszerkeszteni! **	A bútor fõ méretei, rövid mûszaki leírása és látványterve alapján legyen képes a megfelelõ számú vetületben a jellegrajzot megrajzolni, illetõleg, a szüksége, vagy elõírt számú szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni. **
11. A fa és fahelyettesítõ anyagok megmunkálása	Tudja definiálni a faanyag megmunkálásának fogalmát, fajtáit, megmagyarázni a forgácsoló és forgácsmentes alakítások közti különbségeket, az egyes megmunkálási módokat rendszerezni! *	
12. Forgácsolás elmélete	Definiálja az egyenes és körpályán mozgó forgácsoló szerszámok jellemzõit! Tudja lerajzolni és azonosítani a forgácsolás jellemzõ szögeit! (Jellemzõ szögek hatása a felületi finomságra, a forgácsolás során szükséges mozgások: fõmozgás, mellékmozgás). Értelmezze a forgácsolás jellemzõit, a forgácsolás folyamán fellépõ jelenségeket! Sorolja fel a forgácsoló szerszámra ható erõket, forgácsoló erõket! Definiálja a fajlagos forgácsoló erõt, a fajlagos forgácsolási ellenállás fogalmát!	Határozza meg a faiparban elõforduló egyes megmunkálásokhoz szükséges optimális mûszaki paramétereket! Ehhez számítsa ki a fajlagos forgácsoló erõt, a fajlagos forgácsolási ellenállást, a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítményt, forgácsolási és elõtolási sebességet, egy élre esõ elõtolást, és a forgácsteljesítményt! **

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
	Definiálja a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény fogalmát!	
	Ismerje a forgácsolás kinetikáját és ezek alapvetõ számításait! Értse a forgácsolás jellemzõi és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket! A forgácsolás paramétereibõl tudjon következtetni a forgácsolt felület várható finomságára! *	
13. A fûrészáru természetes szárítása	Ismertesse a fûrészáru természetes szárításának fogalmát jelentõségét, célját! *	
14. A fûrészáru máglyázása	Jellemezze a máglyázás módjait, eszközeit, technológiáit! Ismertesse a máglyanyilvántartás fogalmát, célját!*	
15. A fûrészáru mesterséges szárítása	Ismertesse a fûrészáru mesterséges szárításának fogalmát jelentõségét, célját! *	

Jelmagyarázat:

* szóbeli

** írásbeli

Megjegyzés: az írásbeli vizsgán a számítási feladatok megoldásához a „FAIPARI KÉPLETGYÛJTEMÉNY ÉS TÁBLÁZATOK” (Nemzeti Szakképzési Intézet) segédanyag használható!

NYOMDAIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Nyomdaipari alapozó ismeretek tantárgy érettségi vizsga célja

A szakmacsoportos szakmai alapozás lezárása, a tanulók szakmaválasztásának elõsegítése és felkészítésük a szakmai specializáló képzésbe (szakképzésbe) történõ bekapcsolódásba.

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
– ismeri-e a nyomdaipar felépítményét, annak struktúráját;
– tájékozott-e a szakképesítések sajátosságait illetõen;
– a vizsgázó ismeretei alkalmasak-e a jól átgondolt szakképesítés választásához, figyelembe véve az egyéni adottságát.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
– mennyire ismeri a nyomdaipar felépítményét, annak részletes struktúráját, továbbá mennyire részletesen tájékozott a szakképesítések sajátosságát illetõen;
– ismeretei alapján valószínûsíthetõ-e a sikeres technikusi, esetleg felsõfokú tanulmányok megkezdésének értelme;
– ismeretei mutatnak-e kreativitást.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A mûszaki pályák világa		
A mûszaki pályák ismerete	Sorolja fel és csoportosítsa a nyomdaipari szakmacsoporthoz tartozó szakképesítéseket.	Definiálja a nyomdaipari termelés hazai jelentõségét, helyzetét.
A helyes pályaválasztás feltételei	Mutassa be az önismereten alapuló pályaelképzeléseit a pálya követelményeivel, elvárásaival összhangban.	Ismertesse a pályaalkalmassági feltételeket és munkakörülményeket.
Tájékozódás a munkaerõpiacon	Értse, és legyen képes ismertetni a munkaerõpiac elvárásait a nyomdaipar területén.	Ismertesse pályaválasztásának tervezettségét.
2. Anyagismeret		
A mûszaki gyakorlatban felhasznált anyagok csoportosítása	Különböztesse meg a mûszaki szakterületen alkalmazott fontosabb anyagokat.	Ismertesse a hulladékok és melléktermékek fogalmát, hasznosításuk gazdasági jelentõségét.
A nemfémes anyagok	Ismerje a nemfémes anyagok alapvetõ tulajdonságait.	Ismerje a nemfémes anyagok jellemzõ felhasználását a nyomdaipar területén.
Fémes anyagok	Ismerje a fémes anyagok alapvetõ tulajdonságait.	Ismerje a fémes anyagok jellemzõ felhasználását a nyomdaipar területén.
3. Mûszaki ábrázolás alapjai		
Alapfogalmak	Ismertesse a mûszaki ábrázolás legfontosabb területeit. Ismertesse a mûszaki rajz leggyakrabban alkalmazott szabványait.	Magyarázza el a mûszaki ábrázoláshoz szükséges térszemléleti alapokat. Ismerje a síkmértani szerkesztéseket.
Térmértan	Ismertesse a térelemek kölcsönös helyzetét. Ismertesse az egyszerûbb síklapú testek származtatását.	Ismertesse a forgástestek származtatását.
Ábrázolási módok	Ismertesse a vetületi ábrázolás szabályait egyszerûbb tárgyak esetén.	Demonstrálja egyszerûbb tárgyakon azaxonometrikus és metszeti szabályokat.
4. Nyomdászat történelme		
Mûvészettörténet	Definiálja a mûvészettörténet fogalmát. Ismertesse az egyetemes mûvészettörténet korszakait.	Értékelje az emberiség által felhalmozott vizuális kultúra jelentõségét.
A nyomdászat elõzményei	Ismertesse az írás kialakulását.	Ismertesse a könyv formájának kialakulását.
A könyvnyomtatás feltalálása	Ismertesse Gutenberg találmányait. Ismertesse az õsnyomtatvány fogalmát.	Elemezze Gutenberg találmányának az emberiség fejlõdésére gyakorolt hatását
A nyomdászat fejlõdése	Ismertesse a tipográfia kialakulását, történetét.	Jellemezze a gótika, a barokk, a rokokó, a klasszicizmus nyomdászatát.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A magyarországi nyomdászat története	Ismertesse a jelentõsebb hazai nyomdákat 1473-tól 1900-al bezárólag.	Ismertesse Tótfalusi Kis Miklós munkásságát.
Korunk nyomdaipara	Legyen képes elemezni korunk nyomdaiparának termékeit, a technológiák jellegzetességeit.	Ismertesse a nyomdaipar fejlõdésének tendenciáit.
5. Mértékrendszerek, számítások		
Tipográfiai mértékrendszerek	Ismertesse Didot- Berthold-féle mértékrendszert. Ismertesse a pont-milliméter átszámítást.	Ismertesse a gyakran használt betûfokozatok elnevezését. Ismertesse az angol- amerikai pontrendszert.
Szabványos papírméretek	Ismertesse a szabvány jelentõségét, fogalmát. Ismertesse az A és B szabványos papírméreteket (0-tól 6ig).	Ismertesse a nyersméret-vágott méret közötti különbséget. Ismertesse a BB, a C és a Fr szabványos papírméret sorozatot (0-tól 6ig).
Terjedelemszámítás	Számítsa ki egy adott kiadvány terjedelmét kötészeti ívekben, illetve oldalszámban.	Számítsa ki a kiadvány terjedelmét kötészeti ívekben, oldalszámban (legyen benne 8 oldal színes melléklet is).
Papírtömeg számítása	Számítsa ki a belív papír mennyiségét a szükséges adatok birtokában.	Számítsa ki a belív papír tömegét (kg-ban) a szükséges adatok birtokában.
Könyvtábla anyagainak számítása	Határozza meg a félborítású tábla teljes borítóanyag szükségletét a példányszám és a formátum ismeretében.	Határozza meg a félborítású tábla teljes borítóanyag szükségletét a példányszám és a formátum ismeretében.
6. Nyomdaipari anyagismeret		
A nyomdaiparban alkalmazott anyagok rendszerezése	Ismertesse a nyomdaiparban használatos alap- és segédanyagokat.	Elemezze a gépteremben és a kötészetben használatos anyagokat.
Papíráruk osztályozása	Ismertesse a papír, karton, lemez definícióját.	Ismertesse a papír, karton, lemez definícióját.
A papírgyártás alapanyagai	Ismertesse az alkalmazott rostanyagokat.	Ismertesse az alkalmazott segédanyagokat.
A papír gyártása	Ismertesse a lapképzést síkszitás és hengerszitás gépeken.	Ismertesse az utófeldolgozás és nemesítés lehetõségeit.
Papírtulajdonságok	Ismertesse a papír vízzel szembeni viselkedését, mechanikai tulajdonságait.	Ismertesse a papír optikai és felületi tulajdonságait.
A papírokkal szemben támasztott minõségi követelmények	Ismertesse a papír nyomtathatósági és futtathatósági jellemzõit.	Ismertesse a papír kinézeti jellemzõit.
Egyéb nyomathordozók	Ismertesse a kartonok nyomtathatóságát befolyásoló tényezõket.	Ismertesse a fémfóliák, mûanyag fóliák nyomtathatóságát befolyásoló tényezõket.
7. A színtan alapjai		
A színek tudománya	Jellemezze a fizikai jelenségeket, amelyek meghatározzák a színt.	Jellemezze a színt mint fizikai jelenséget.
Goethe színelmélete	Ismertesse az alapszíneket. Sorolja fel a spektrum színeit.	Ismertesse Goethe színkörét.
A szín mint kifejezõ eszköz	Elemezze a színhatást módosító körülményeket.	Értelmezze a színek harmóniáját.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Hét színkontraszt	Jellemezze a magában való, a fény-árnyék, a hideg-meleg, a komplementer, a szimultán, a minõségi, a mennyiségi kontrasztokat.	Jellemezze a magában való, a fény-árnyék, a hideg-meleg, a komplementer, a szimultán, a minõségi, a mennyiségi kontrasztokat.
A színek keverése	Ismertesse a színkeverési módokat.	Jellemezze a színgömböt.
A színek hatásai	Elemezze a színek összhangját, a forma és szín kölcsönösségét.	Értelmezze a színek térhatását.
8. Nyomdaipari anyagismeret		
A nyomdafesték fogalma, alkotó elemei	Ismertesse a pigment, kötõanyag, adalékanyag jellemzõit.	Ismertesse a pigment, kötõanyag, adalékanyag jellemzõit.
Nyomdafesték tulajdonságai	Ismertesse a nyomdafesték optikai, szerkezeti, mechanikai, száradási tulajdonságait.	Elemezze a nyomdafestékek környezeti ártalmait.
A nyomdafestékekkel szemben támasztott minõségi követelmények	Ismertesse a nyomtatvány minõségét befolyásoló tulajdonságokat.	Ismertesse a nyomtatvány minõségét befolyásoló tulajdonságokat.
Fényérzékeny anyagok	Jellemezze az ezüsthalogenides és diazó típusú fénymásoló és fényképezõ rendszereket.	Jellemezze a fotopolimer fénymásoló rendszereket.
A digitális nyomtatás anyagai	Jellemezze a toner, tinta, termotranszfer anyagokat.	Jellemezze a termoszublimációs anyagokat.

KÖZLEKEDÉS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A közlekedés alapozó ismeretek tantárgy érettségi vizsga célja a szakmacsoportos szakmai alapozás lezárása, a tanulók szakmaválasztásának elõsegítése és annak ellenõrzése, hogy a tanuló felkészültsége megfelel-e a szakmai specializáló képzésbe (szakképzésbe) történõ bekapcsolódás feltételeinek.

A Nemzeti alaptanterv kiadását követõen a 100/1997 (VI. 13.) Korm. rendelet meghatározza, hogy a szakközépiskolákban a közismereti tantárgyakon kívül szakmai elõkészítõ tantárgyakból is érettségi vizsgát tehetnek a tanulók.

A középszintû és az emelt szintû érettségi vizsga közötti különbség elsõsorban nem a tananyag tartalmában, hanem a vizsga követelményekben jelenik meg.

Az emelt szintû érettségi vizsga sikeréhez a tantárgy (jelölt) témaköreiben elmélyültebb tudás és nagyobb begyakorlottság szükséges.

Az érettségi elõtti tanulmányok szakképzésbe, illetve felsõfokú tanulmányokba történõ beszámításához, középszintû, illetve emelt szintû érettségi vizsgán szükséges bizonyítani a közlekedés-üzemvitel alapozó ismeretek tantárgy tanulása során elsajátított ismeretek (a követelményekben részletesen meghatározott szintû) meglétét.

A középszintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- ismeri-e a közlekedés felépítését, annak strukturáját,
- tájékozott-e a szakképesítések sajátosságait illetõen,
- ismeretei alkalmasak-e az átgondolt szakképesítés választáshoz és a szakképzésbe történõ bekapcsolódáshoz.

Az emelt szintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e olyan közlekedés-üzemvitel alapozó ismeretekkel, amelyek alkalmassá teszik a szakképzésbe történõ bekapcsolódásra és a szakmai képzés sikeres befejezésére,
- képes-e a megszerzett közlekedés-üzemvitel alapozó ismeretek birtokában az estleges felsõfokú szakmai képzésbe bekapcsolódni és az emelt szintû szakmai követelményeket sikeresen teljesíteni.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1.Közlekedési alapismeretek		
A közlekedésrõl általában	Tudják megmagyarázni a közlekedési alapfogalmakat és ismérveit: (közlekedés, szállítás, fuvarozás, szállítmányozás, bérlet) Tudják ismertetni a közlekedés történeti áttekintését, alágazatonként. Tudják ismertetni a közlekedés és a környezet kapcsolatát (helyzetértékelés, prognózisok, feladatok). Érvekkel tudják bizonyítani a közlekedés termelõmunkájának értékét, értéknövelõ tevékenységét.	Tudják elemezni a közlekedés jelentõségét, sajátosságait, felbontását, rendszerezését (szárazföldi, vízi, légi, csõvezetékes szállítás, hírközlés). Tudják érvekkel bizonyítani a közlekedési szükségletek és igények keletkezését, az áruáramlatok kialakulásának okait.
A közlekedés technikai elemeirõl általában	Tudják ismertetni a közúti közlekedés jármûveit. Tudják ismertetni a személyszállító jármûvek mûszaki paramétereit (személygépkocsi, autóbusz, motorkerékpár stb.), teherszállító jármûvek fajtáit, típusait, azok jellemzõit és alkalmazásukat, (nyitott, fedett, különleges gépkocsik, vontatók, pótkocsik stb.), egyéb gépjármûveket (darus kocsik, rakodógépek stb.) Tudják felsorolni a gépjármûvek fõbb részeit és tudják ismertetni azok mûködését. Tudják ismertetni a belsõ égésû két- és négyütemû benzin és dízel-motorok mûködési elvét, mûködését és a tüzelõ- és kenõanyagaik tulajdonságait, a fõbb méreteinek kiszámítását, a teljesítmény, a fajlagos tüzelõanyag fogyasztás kiszámításának módját. Ismerjék a pálya és a jármû kapcsolatát, a vonóerõ igényt, a teljesítmény szükségletet. Tudják ismertetni a fékezéssel kapcsolatos fogalmakat és azok meghatározását, a fékezéssel kapcsolatos nemzetközi és hazai elõírásokat. Ismerjék a jármû stabilitását befolyásoló tényezõket ívmenetben és fékezéskor. Tudják definiálni közlekedés kiegészítõ berendezéseit és létesítményeit. Ismerjék a raktárak fogalmát, csoportosítását, jellemzõit.	Tudják kiszámítani a motor fõbb méreteit, a motor teljesítményét, a szükséges vonóerõt, a teljesítményt, a szükséges tüzelõanyag mennyiségét, a fajlagos tüzelõanyag fogyasztást, a féktávolságot, a fékutat. Tudjanak megoldani a gépkocsi menet-stabilitásával összefüggõ egyszerûbb feladatokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Vasúti közlekedés	Tudják megmagyarázni a vasúti pálya (alépítmény, felépítmény, mûtárgyak, biztonsági berendezések) jellemzõit. Tudják megmagyarázni a vasúti magasépítmények (vasútüzemi épületek, áruforgalmi épületek és berendezéseik, kiszolgáló üzemi létesítmények) feladatait. Ismerjék a magyar és európai vasúti hálózatot általában. Ismerjék a vasúti jármûvek fajtái, csoportosításukat.	Tudja megtervezni a legcélszerûbb szállítási útvonalat. Tudja kiválasztani adott szállítási feladathoz a szükséges jármûveket.
Közúti közlekedés	Tudják definiálni a közúti közlekedés pályája: az út (alépítmény), útburkolat, forgalmi berendezések, kiegészítõ létesítmények, üzemanyagtöltõ állomások, javítóbázisok, pihenõk stb. jellemzõit. Tudják elemezni a közutakat forgalmi, építési és fenntartási szempontból, Ismerjék a közúti jármûvek fajtátit, csoportosításukat, környezeti hatásukat.	Tudják alkalmazni konkrét szállítási feladat megoldása során a Magyarország és az európai kontinens közúthálózatáról tanultakat. Tudják kiválasztani az árú és a szállítási távolság ismeretében a leggazdaságosabb jármûveket a feladat végrehajtásához. Az utasforgalom jellemzõinek ismeretében megtudják tervezni a helyközi közlekedés közúti jármû szükségletét.
Vízi közlekedés	Ismerjék a magyar hajózás jellemzõit.	Tudják kiválasztani adott feladathoz az útvonalat, jármûveket, a kikötõket, kikötõi berendezéseket.
Légi közlekedés	Ismerjék a magyar légi közlekedés jellemzõit.	Tudják kiválasztani adott feladathoz a repülõgépek típusait utas- és áruforgalmi létesítményeket.
Városi közlekedés	Tudják csoportosítani a városi közlekedésben alkalmazott a jármûveket. Ismerjék a jármûvek környezeti hatását.	Az utasforgalom jellemzõinek ismeretében tudják megtervezni a városi tömegközlekedési jármû szükségletet.
Csõvezetékes szállítás	Ismerjék a csõvezetékes szállítás technikai berendezéseit és technológiáját.	
Távközlés és hírközlés	Ismerjék a távközlés és hírközlés, szolgáltatásait. Ismerjék a távközlés szervezetét, a sajátos távközlési rendszereket.	Tudják kiválasztani a feladathoz igazodva a szükséges távközlési és hírközlési eszközöket.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Közlekedési földrajz		
Általános ismeretek	Ismerjék az általános természeti földrajz, az általános gazdasági földrajz és a közlekedési földrajz fogalmait, tárgyát, helyét a tudományok rendszerében. Tudják elemezni a földrajzi munkamegosztás kialakulását, kölcsönhatását a közlekedés fejlõdésére. Ismerjék az általános közlekedés földrajzi fogalmakat. Ismerjék a szállítások forrásait és térbeli elhelyezkedésüket. Ismerjék a közlekedési hálózatot és legfontosabb csomópontjait. Tudják definiálni a közlekedési izokron vonalakat. Ismerjék az idõszámítási módokat. Tudják elemezni Magyarország földrajzi helyét és természetföldrajzi környezetének hatását a közlekedésre. Tudják elemezni Magyarország gazdasági körzeteit, jelentõsebb településeit.	Tudják alkalmazni konkrét feladat megoldásában a térképeket. Tudjanak térkép alapján távolságokat meghatározni. Térképek segítségével tudják megtervezni az igényekhez igazodva a szállítási útvonalakat.
Vasúti közlekedés	Tudják ismertetni Magyarország vasúthálózatát. Ismerjék a vasúthálózat kialakulását, szerkezetét, jellemzõit és fejlõdésének rövid történetét. Ismerjék a budapesti körvasutat. Ismerjék a Budapestrõl induló, illetve oda befutó fõvonalakat és ezek elágazó vonalait. Ismerjék az átlós fõvonalakat. Ismerjék a MÁV Rt. kezelésében álló keskeny nyomközû vonalakat. Ismerjék vasútvonalak számozását. Ismerjék a nemzetközi vasúti összeköttetéseket. Ismerjék a Magyarországot érintõ nemzetközi személyforgalom legfontosabb vasútvonalait. Ismerjék a Magyarországot érintõ nemzetközi teherforgalom fontosabb tranzit útvonalakat. Ismerjék a a MÁV vonalain közlekedõ nemzetközi személyszállító vonatok jellemzõit. Ismerjék a nemzetközi forgalom szempontjából fontos európai vasutak neveit, cégjeleit és vonalainak hosszúságát. Ismerjék a Magyarország és a szomszédos államok vasútjainak határállomásait.	Tudják elemezni Magyarország vasúthálózatát.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A közúti közlekedés kialakulása	Magyarázzák el a közúti közlekedés kialakulását, technikai elemeit. Magyarázzák el Magyarország közúthálózatának fejlõdését.	Tudják elemezni Magyarország közúthálózatának fejlesztéseit, és azok térségi hatásait.
A közúti közlekedés jellemzõi, úthálózatok	Tudják elemezni a közúti közlekedés jellemzõit. Ismerjék a közutak csoportosítását, mûszaki jellemzõit. Ismerjék a hálózatsûrûséget. Tudják elemezni a útellátottságot, leterheltségüket. Tudják ismertetni hazánk és Európa közúthálózatát. Ismerjék magyarországi közutak számozási rendszerét. Tudják ismertetni Magyarország elsõrendû és másodrendû fõútjait. Tudják ismertetni és jellemezni a közúti határátkelõhelyeket. Ismerjék a körgyûrûk szerepét, környezetvédelem összefüggését. Tudják ismertetni a közúthálózatunk helyzetét, várható fejlõdését. Tudják ismertetni Európa közúti fõvonalait: „E” utakat. Tudják ismertetni a Magyarországot érintõ „E” utakat.	Szállítási útvonalakat tudjanak tervezni Magyarország és Európa egész területén a feladatok megoldásához. (Kerülõ útvonalakat is.)
Városi közlekedés	Tudják ismertetni a fõvárosi közlekedés kialakulását, fejlõdését. Tudják ismertetni a városi közlekedési hálózatokat. Tudják ismertetni a városi tömegközlekedési hálózatot, gyorsvasúti hálózatot. Tudják ismertetni a légi közlekedés és a vízi közlekedés város területére esõ hálózati elemeit. Tudják ismertetni az elõvárosi közlekedés város területére esõ hálózatait. Ismerjék a nagyvasúti közlekedés város területére esõ hálózatait. Ismerjék a Budapesti Közlekedési Vállalat helyi érdekû vasútjainak vonathálózata.	Tudják elemezni a városi tömegközlekedési hálózatok kialakításának szempontjait, figyelemmel a lakókörzetek, valamint az ipari és hivatali létesítmények településen belüli elhelyezkedésére.
Vízi közlekedés	Tudják ismertetni a vízi közlekedés kialakulását, fejlõdését, technikai elemeit. Tudják ismertetni a vízi közlekedés sajátosságait. Tudják ismertetni a vízi közlekedés elõnyeit, hátrányait, fõ feladatát, szerepét a hazai és nemzetközi szállításokban. Tudják ismertetni és elemezni a vízi közlekedést befolyásoló természeti, gazdasági, társadalmi tényezõket. Ismerjék a vízi közlekedés fajtáit. Ismerjék az európai vízi közlekedést.	Tudják elemezni és fiktív gyakorlati példákon bemutatni a belvízi közlekedés elõnyeit, és célszerû felhasználási területeit. Tudják elemezni a Duna-Rajna-Majna vízi út jelentõségét az áruszállításban és az idegenforgalomban**.**

	Ismerjék Európa belvízi közlekedését. Ismerjék a hajózható csatornákat Európában. Ismerjék Európa tengeri hajózását, fõbb kikötõit.	
Témakörök	**Követelmények középszinten**	**Követelmények kiegészítése emelt szinten**
	Tudják ismertetni és elemezni Európa hajózásának szerepét és jelentõségét az országok közötti kereskedelemben. Tudják ismertetni és elemezni Magyarország vízi közlekedését, a hajózható vízi utakat. Tudják ismertetni és elemezni a vízi áruforgalom földrajzi jellemzõit. Tudják ismertetni vízi személyszállítást hazánkban.	
Légi közlekedés és szállítás	Tudják ismertetni a légi közlekedés kialakulását, fejlõdését, technikai elemeit. Tudják ismertetni és elemezni a légi közlekedés szerepét, jelentõségét a nemzetgazdaságban. Tudják ismertetni magyarországi repülõterek földrajzi elhelyezkedésüket. Ismerjék légi közlekedést lebonyolító magyar vállalatok strukturáját. Ismerjék a regionális nemzetközi forgalmat és az egyéb légi közlekedési tevékenységeket. Ismerjék a MALÉV Rt. felépítését. Ismerjék a magyar légi közlekedés várható fejlõdését. Ismerjék a repülõterek jellemzõit. Tudják csoportosítani szállítási szempontból a légi jármûveket.	Szállítási feladatok teljesítéséhez (vállalásához) Európa területén tudjanak légi útvonalakat tervezni. Tudják elemezni a belföldi légi közlekedés helyzetét és szerepét a gazdasági életben.
Csõvezetékes szállítás	Tudják ismertetni a csõvezetékes szállítás kialakulását, fejlõdését, technikai elemeit. Tudják ismertetni a magyarországi csõvezetékes szállítás kialakulását és a jelenlegi csõvezeték-hálózatot. Tudják ismertetni az európai térség nemzetközi csõvezetékes hálózatát.	Tudják elemezni a csõvezetékes szállítás elõnyeit és problémáit.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. Általános jogi ismeretek		
Az államra vonatkozó alapvetõ ismeretek	Sorolják fel az államhatalmi ágakat. Tudják ismertetni a Magyar Köztársaság állami szerveit, államhatalmi, közigazgatási, bírósági és ügyészségi szerveit, egymáshoz való viszonyukat.	Tudják összehasonlítani az államtípusokat és az államformákat. Tudják elemezni az államhatalmi ágak közötti összefüggéseket. Tudják megmagyarázni a Magyar Köztársaság állami szerveit, államhatalmi, közigazgatási, bírósági és ügyészségi szerveit, egymáshoz való viszonyukat.
Az alkotmányra vonatkozó ismeretek	Ismerjék a Magyar Köztársaság Alkotmányát, az alapvetõ állampolgári jogokat és kötelezettségeket.	Tudják összehasonlítani az alkotmány típusokat. Tudják levezetni a Magyar Köztársaság Alkotmányából fakadó alapvetõ állampolgári jogokat és kötelezettségeket.
Jogi alapfogalmak	Tudják ismertetni a jog fogalmát, kialakulását. Értelmezzék az államot és a jogot. Ismerjék politika és a jog kapcsolatát. Ismerjék a gazdaság és a jog kapcsolatát. Tudják ismertetni a jogrendszert, jogágakat, jogforrásokat, jogszabályokat. Értelmezzék az írott jog és szokásjog közötti különbséget. Értelmezze a jogalkotást, jogalkalmazást, jogértelmezést. Ismerjék a jogszabályok hierarchiáját. Tudják felsorolni a Magyar Köztársaság jogalkotó szerveit.	
A Magyar Köztársaság jogrendszerének fõbb jogágai	Ismerjék a közigazgatási jogot. Ismerjék a közigazgatási szerveket és mûködésüket. Tudják felsorolni a kormányszerveket és a minisztériumokat. Tudják felsorolni az önkormányzatok közigazgatási feladatait. Ismerjék a közlekedést szabályozó törvények területeit.	Tudják példák segítségével bemutatni a közigazgatási szerveket és mûködésüket. Tudják ismertetni a közlekedést szabályozó törvények területeit.

KÖRNYEZETVÉDELMI-VÍZGAZDÁLKODÁSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A környezetvédelmi-, vízgazdálkodási alapismeretek érettségi vizsga célja

A vizsga célja, hogy a tanulók a szakmacsoportos alapozó képzés lezárásaként ötödik választható vizsgatárgyként szakmai elõkészítõ tantárgyból, igényüktõl és képességüktõl függõen közép- vagy emelt szinten olyan vizsgát tehessenek, amely segíti az érettségi utáni szakképzésbe történõ bekapcsolódásukat, ill. a szakirányú felsõfokú tanulmányaikat.

A tantárgyból az érettségi vizsga általános célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó az adott szinten

- ismeri-e a témakörben szereplõ probléma lényegét, a kapcsolódó tényanyagot,
- egyértelmûen és helyesen használja-e a fogalmakat,
- képes-e az összefüggések bemutatására logikusan szerkesztett önálló elõadásban, a szakszókincs alkalmazásával, helyes magyar nyelven.

A vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten kerültek meghatározásra. Az emelt szintû követelmények tartalmazzák a középszint követelményeit is.

A középszintû környezetvédelmi-vízgazdálkodási alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a követelményekben meghatározott ismeretekkel, tényanyaggal;
- képes-e a témakör belsõ összefüggéseit felismerni;
- képes-e megfigyelések, mérések eredményeit feldolgozni, elemezni, kiértékelni;
- tudja-e eszközként használni a más kapcsolódó tárgyakban (is) szerzett ismereteit, ezen belül különösen:
  - biztos számolás és mértékegység használat,
  - táblázatok, grafikonok kezelése,
  - rajzok, ábrák értelmezése,
  - anyanyelvi- és szakmai kommunikáció,
  - a számítástechnika alkalmazási lehetõségei.
- tájékozott-e szûkebb környezetének környezetvédelmi és vízgazdálkodási helyzetérõl.

Az emelt szintû környezetvédelmi-vízgazdálkodási alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó, a középszintû követelményeken túl

- ismeri-e a környezeti, ill. technológiai mérések lehetõségeit,
- képes-e szabadkézi vázlatot, egyszerûbb mûszaki rajzot készíteni a szakterületi létesítményekrõl, berendezésekrõl,
- tudja-e elméleti ismereteit alkalmazni egyszerûbb ellenõrzési, méretezési feladatok megoldásánál, és a mérési adatok elemzése során.

Tartalmi követelmények

Az emelt szintû követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítõ követelményeket tartalmazza.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Az ember és a természeti környezet		
A természeti környezet mint rendszer	Ismerje a környezet, a környezetvédelem, a vízgazdálkodás, a bioszféra, az ökoszisztéma és a biológiai egyensúly fogalmát, lényegét.	
Természetvédelem	Ismerje a természetvédelem alapelveit, eszközeit, a természetvédelem tárgyait, a tájvédelem alapfogalmait. Rendszerezze a védett természeti értékeket, a védelem fokozatait.	Ismerje a természetvédelmi értékelés alapjait.
2. Környezeti elemek		
A talaj kialakulása, fontosabb tulajdonságai	Ismerje a talaj keletkezésének folyamatát és a fontosabb tulajdonságait. Ismerje hazánk jellemzõ genetikai talajtípusainak tulajdonságait.	Ismerje a káros antropogén hatások megelõzésének, mérséklésének, megszüntetésének lehetõségeit.
A természeti erõk hatásai	Ismerje az erózió és a defláció jelenségét, azok kiváltó okait és befolyásoló tényezõit.	Ismerje a természeti erõk kedvezõtlen hatásainak csökkentési, kiküszöbölési lehetõségeit.
Felszíni vizek jellemzõi	Mutassa be az eróziós hatás különbözõ megjelenési formáit és a meder kialakulásának folyamatát. Ábrázoljon egy természetes vízfolyást helyszínrajzon és keresztszelvényeken. Ismertesse az állóvizek fajtáit, jellegzetességeiket.	Elemezze a szakaszjelleg és a hordalékmozgás kapcsolatát. Mutassa be a sebességeloszlást a mederben, valamint a sebesség és mélység kapcsolatát.
A levegõ minõsége	Ismerje a légkör szerkezetét, természetes összetevõit. Határozza meg az emisszió, transzmisszió, (terjedés, öntisztulás, hígulás), immisszió fogalmát. Mutassa be a füstköd - szmog - kialakulásának folyamatát. Elemezze a levegõszennyezettség egészségügyi és gazdasági hatásait.	Ismerje az emissziós forrásokat, az emissziós és imissziós mérési lehetõségeket. Elemezze a mért adatokat.
Környezeti elemek vizsgálat	Ismerje a minta fogalmát, fajtáit. Mutassa be a terepi, ill. laboratóriumi vizsgálatok lehetõségeit, módszereit.	Magyarázza el a mennyiségi elemzés módszereit.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. Települési alapismeretek		
Településgazdálkodási alapfogalmak	Ismerje a településkategóriákat, a települések hálózatait. Mutassa be a különbözõ területhasználatok eltérõ környezeti hatásait.	Ismerje az OTÉK területgazdálkodásra és használatra vonatkozó fõbb elõírásait, a települési rendezési tervekbõl nyerhetõ fontosabb információkat.
A települések hálózatai	Ismertesse a közmûvek fogalmát, csoportosítását.	Mutassa be a közmûvek nyilvántartásának módját és elemezze a nyilvántartásból szerezhetõ információkat.
Hulladékgazdálkodás	Ismerje a hulladék fogalmát, fajtáit, a hulladékkezelés alapfogalmait. Magyarázza el a hulladékminõség és a termelési technológia összefüggéseit. Elemezze a hulladékok csökkentésének módjait, az újrahasznosítás lehetõségeit.	Készítse el egy egyszerûbb technológiai folyamat anyagforgalmi diagramját, anyagmérlegét.
A zaj	Ismerje a hangtani alapfogalmakat, mértékegységeket, a zaj élettani hatásait.	Ismerje a zajmérés lehetõségeit, magyarázza el a mérések elvét. Elemezze a mért adatokat, értelmezze a vonatkozó határértékeket.
Radioaktivitás	Ismerje a sugárvédelmi alapfogalmakat, mértékegységeket. Mutassa be az atomerõmûvek környezeti hatásait.	Ismerje a radioaktivitás mérésének lehetõségeit, magyarázza el a mérések elvét.
4. Tájékozódás és mérés a terepen	Ismerje a helymeghatározás, a kitûzés, a magasságmérés elvét, módszereit. Magyarázza el az egyenes kitûzés, a távolságmérés lépéseit, a derékszögû koordináta mérés végrehajtását. Sorolja fel és mutassa be a fõbb szintezési munkákat.	Számítsa ki a szintezési jegyzõkönyvet, készítse el a szintezési munkák rajzi feldolgozását.
5. Vízgazdálkodási alapismeretek		
Környezet- és hidrometeorológiai alapok	Ismerje az idõjárási elemeket, azok mérésének módjait. Értelmezze a víz körforgásának folyamatát, mutassa be a vízkészlet változás okait.	
A víz mennyiségi mérése	Ismerje a vízállás- és vízhozam mérés módjait, magyarázza el a mérések elvét.	Elemezze a mért adatsorokat, végezzen matematikai statisztikai feldolgozást.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A vizek minõsége	Ismerje a folyadékok elemi tulajdonságait, a vízminõség és a vízminõsítés fogalmát. Mutassa be a különféle vízhasználatok minõségi igényeit. Rendszerezze a vízszennyezés forrásait. Elemezze a szennyezés hatását a vízi ökoszisztémára és a szennyezett ivóvíz élettani hatását.	Elemezze az élõvíz, az ivóvíz és a szennyvíz minõségi mutatóit, a minõsítésük rendszerét. Végezzen adott paraméterek alapján osztályba sorolást. Ismerje a nagyobb ipari vízhasználók minõségi igényeit.
Hidrosztatikai ismeretek	Mutassa be a Pascal-törvény alkalmazási lehetõségeit a hidrosztatikai problémák megoldásánál (közlekedõ edények, felhajtó erõ, úszás, víznyomás ábrák).	Szerkesszen víznyomás ábrákat. Számítson ki víznyomáshoz, úszáshoz kapcsolódó feladatokat.
Hidrodinamikai ismeretek	Ismerje a folyadékmozgások osztályozását több szempont szerint is. Mutassa be a gravitációs- és a nyomás alatti vízmozgás alapvetõ számítási eljárásait.	Ismertesse a kúthidraulika alapjait. Méretezzen, ellenõrizzen gravitációs csatornákat és nyomócsöveket.
6. Környezettechnikai eljárások (a víz-és szennyvíztechnológiában)		
Fizikai eljárások	Ismerje a fizikai eljárások, mûveletek alapelveit, az alkalmazott mûtárgyak, berendezések fõbb típusait. Mutassa be a szûrõk és az ülepítõk méretezésének elveit.	Számítsa ki a mûtárgyak, berendezések terhelési értékeit és méreteit. Készítsen vázlatot a leggyakoribb mûtárgyakról, berendezésekrõl.
Kémiai eljárások	Ismerje a kémiai eljárások alapelveit (derítés, kicsapás, oxidáció). Mutassa be a lejátszódó folyamatokat, az alkalmazott kémiai anyagok hatásmechanizmusát.	Mutassa be az ioncserélõvel történõ lágyítás és sómentesítés technológiáját. Saját készítésû vázlatrajzokon magyarázza el a technológiai folyamatokat.
Biológiai eljárások	Ismerje a mikroorganizmusok életmûködési sajátosságait, a kapcsolódó alapfogalmakat. Mutassa be a leggyakoribb szennyvíztisztítási és hulladékkezelési biotechnológiai eljárásokat.	Számítsa ki a mûtárgyak, berendezések terhelési értékeit, tisztítási hatásfokukat.

KÖZGAZDASÁGI ALAPISMERETEK (ÜZLETI GAZDASÁGTAN, ELMÉLETI GAZDASÁGTAN) ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az ismeretanyag tanulása során megszerzett tudás és képességek az általános és közgazdasági szakmai mûveltség részét képezik, elõkészítik a tanuló késõbbi szakmai tanulmányait, segítik a konkrét pályaválasztásban és az egy életen át tartó tanulásban.

A vizsga követelményeiben a közgazdasági szakmacsoportos alapozó ismeretek 11. és 12. évfolyamának tananyagai és tevékenységformái jelennek meg.

Középszinten választható: üzleti gazdaságtan vagy elméleti gazdaságtan.

Emelt szinten: elméleti gazdaságtanból tehetõ vizsga.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- közgazdasági alapmûveltsége birtokában felismeri-e a gazdasági élet alapvetõ jelenségeit, érti-e a változások fõ tendenciáit,
- tájékozott-e a piaci alkalmazkodás és befolyásolás alapvetõ eszközeirõl,
- ismeri-e az alapvetõ pénzügyi, számviteli szabályokat,
- képes-e önállóan elvégezni egyszerû pénzügyi, számviteli, statisztikai adatfeldolgozási feladatokat,
- tudja-e tevékenységét megszervezni, ellenõrizni, értékelni,
- a tanult ismeretkörökben képes-e a problémák felismerésére, megfogalmazására és a megismert módszerek alkalmazására a szakmai képzésbe bekapcsolódva,
- rendelkezik-e a gazdasági folyamatok megismerésének, összefüggéseik felismerésének, a helyes döntések meghozatalának képességével,
- ismeri-e a piacgazdaság mûködését, a mikrogazdaság szereplõit és a döntéseikben érvényesülõ tényezõket, a gazdasági racionalizálást,
- tudja-e a makrofolyamatok lényegét, a makrogazdaság problémáit és az állam lehetséges szerepét a folyamatok befolyásolásában,
- képes-e bemutatni a nemzetközi kapcsolatok jelentõségét, elõnyeit a vállalatok, az ország szempontjából, a külpiacra lépés nehézségeit és az egyensúly megteremtésének problémáit,
- ismeretei alkalmasak-e a tanult elmélet és a tapasztalt gyakorlat ütköztetésére és összekapcsolására ,
- rendelkezik-e a szakirányú felsõoktatási intézményekben továbbtanuláshoz szükséges közgazdasági szemlélet- és gondolkodásmóddal.

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések	A tanuló legyen képes különbséget tenni a mikro- és makro szemlélet között, bemutatni a makrogazdaság szereplõit és piacait, a kibocsátás nemzetközi mutatószámait, a gazdasági szférák közötti jövedelemáramlást.	A tanuló legyen képes alkalmazni a makroegyenleteket a fõbb mutatószámok kiszámításában, felismerni a halmozódás problémáját, értelmezni és értékelni a legfontosabb mutatószámokat.
A makrogazdasági egyensúly	A tanuló legyen képes jellemezni a jelenlegi makrogazdasági problémákat: egyensúlyi közelítés kereslet és kínálat oldalról, egyensúlytalansági szint megítélése, munkanélküliség, infláció.	A tanuló legyen képes ismertetni az árupiaci kereslet tényezõit, bemutatni a fogyasztási és megtakarítási függvényt, a beruházások szerepét. Legyen képes jellemezni a fogyasztásra és a beruházásra, a pénzpiacra ható tényezõket, a munka keresletét és kínálatát meghatározó tényezõket, a munkanélküliség és az infláció okait. Legyen képes bemutatni az egyensúlyi jövedelem szerepét, a kereslet és az árszínvonal kapcsolatát, a pénzpiac és az árupiaci kereslet kapcsolatát Le tudja vezetni a makrokeresletet és a makrokínálatot, a makrokínálati függvényt rövid illetve hosszú távon. Legyen képes összefüggõ feladat megoldására.
Az állam gazdaságpolitikája	A tanuló legyen képes felismerni a gazdaságpolitika fõ irányait és a beavatkozás eszközeit.	A tanuló legyen képes ismertetni az állam feladatait, az állami beavatkozás okait és a lehetséges megoldásokat. Legyen képes rámutatni a monetáris és fiskális politika elõnyeire és hátrányaira, a beavatkozás korlátaira. Legyen képes ismertetni a foglalkoztatás és az infláció együttes kezelésének problémáját és felismerni a gazdaságpolitikai programokban a fiskális és a monetáris eszközöket.
Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések	A tanuló legyen képes rámutatni a külkereskedelem jelentõségére, ismertetni a kereskedelmi és fizetési mérleg tartalmát.	A tanuló legyen képes a külgazdasággal kapcsolatos fogalmakat pontosan használni, bemutatni a vállalkozások külpiaci stratégiáit és a legfontosabb nemzetközi szervezeteket. Legyen képes ismertetni a magyar gazdaság helyzetét meghatározó kategóriákat és mutatókat (Nemzetközi fizetési mérleg egyensúlya, egyensúlytalanság). Legyen képes bemutatni a makrogazdasági egyensúly nyitott gazdaságra vonatkozó aspektusait és az árfolyampolitika lényegét. Legyen képes a legfontosabb EU ismereteket használni és értelmezni.

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések	A tanuló képes definiálni a közgazdaságtan alapfogalmait, bemutatni alapkérdéseit, ismertetni elemzési módszereit, rámutatni a modellalkotás szerepére, jellemezni a piac elemeit és a kereslet és kínálat törvényét, ábrázolni a függvényeket. Legyen képes meghatározni a Marshall-kereszt fogalmát, összehasonlítani a piaci egyensúlytalanság eseteit.	A tanuló legyen képes felismerni és értelmezni, hogy minden döntés alapja a gazdasági racionalitás. Tudjon különbséget tenni mennyiségi és minõségi változások között a kereslet és a kínálat vizsgálatánál. Legyen képes bemutatni a piac mûködését, a piaci egyensúly kialakulásának mechanizmusát. Legyen képes ismertetni a közgazdaságtan rövid történetét.
A fogyasztói magatartás és a kereslet	A tanuló legyen képes értelmezni a fogyasztói döntések belsõ tényezõit és külsõ feltételeit.	A tanuló képes felismerni az alapfogalmakat és törvényszerûségeket, ábrázolni a hasznossági függvényeket, jellemezni és ábrázolni a közömbösségi térképet és a költségvetési egyenest. A tanuló legyen képes bemutatni a kereslet rugalmasságát jellemzõ tényezõket, alkalmazni Gossen elsõ és második törvényét, felismerni a geometriai ábrázolás jelentõségét az optimális választásban. Legyen képes rámutatni a helyettesítési ráta és a határhaszon csökkenése közti összefüggésre és felvázolni, hogyan lehet eljutni az optimális fogyasztói döntésbõl az egyéni keresleti függvény levezetéséhez, felismerni az ár- és jövedelemváltozás hatásait a fogyasztói keresletre, levezetni a piaci keresleti függvényt. Legyen képes összetett feladatok megoldására és ábrázolására.

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
A vállalat termelõi magatartása és a kínálat	A tanuló legyen képes bemutatni a vállalatot, környezetét, a vállalkozási formákat.	A tanuló legyen képes értelmezni a gazdasági hatékonyság fogalmát, a gazdasági idõtávokat és azok jelentõségét a vállalat életében, felismerni és ábrázolni a termelési függvényt. Legyen képes ismertetni a költségek különbözõ szempontok szerinti csoportosítását és tudja ábrázolni a költségfüggvényeket, bemutatni a teljes, az átlagköltség és határköltség függvények valamint a termelési függvény és a költségfüggvények közötti összefüggést. Legyen képes definiálni az alternatív költség fogalmát, ismertetni a kínálatot meghatározó tényezõk szerepét rövid, illetve hosszú távon, vállalati és iparági szinten. Legyen képes jellemezni a piacformákat, ismertetni a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny illetve monopolium esetén, legyen képes összehasonlításukra, vizsgálni a fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulását, értelmezni a monopolhelyzet gazdasági hatásait és a monopolellenes intézkedések szükségességét. Legyen képes bemutatni az egyes profitkategóriák közti különbséget, összefüggést és ezek jelentõségét a vállalat helyzetének értékelése szempontjából. Legyen képes bemutatni és helyesen használni az üzemszüneti és a fedezeti pont fogalmát.
A termelési tényezõk piaca	A tanuló képes értelmezni a származékos kereslet fogalmát.	A tanuló legyen képes definiálni a határtermék-bevétel és a tényezõ határköltség fogalmát, szerepét az optimális tényezõ felhasználásban, bemutatni az összes termelési tényezõ keresletét és kínálatát meghatározó tényezõket. Legyen képes jelen, illetve jövõérték számítására, az eredmények értékelésére. Tudja elemezni és ábrázolni a tényezõpiacokat, legyen képes legalább egy tényezõpiac teljes körû bemutatására kereslet-kínálat oldalról, rámutatni a jövedelmek funkcionális elosztásának elvére.
Az externáliák és a közjavak	A tanuló legyen képes bemutatni a külsõ gazdasági hatások szerepét, az állami beavatkozások szükségességét.	A tanuló tudjon különbséget tenni magán- és közjavak között, bemutatni az internalizálás egyes lehetõségeit, értelmezni az állami beavatkozás szükségességének okát az externáliák és közjavak esetében. Legyen képes rámutatni arra, hogy a környezetszennyezés globális probléma.

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
Marketing és marketing gondolkodás	A tanuló legyen képes a marketing értelmezése szerint helyesen használni a szükséglet, igény, érték fogalmakat, bemutatni a marketing mix elemeit, a legfontosabb termékkategóriákat, az ármegállapítás módjait, meghatározni a legjellemzõbb marketing csatornákat és a kommunikáció és a promóció legfontosabb eszközeit és módszereit. Egyszerû esettanulmányokban legyen képes értékelni a piacorientált gondolkodás alapján a marketing mix elemeinek lehetséges hatásait, a választásukat meghatározó szándékot, az eszközök kölcsönhatását.	
A vállalkozás és az államháztartás kapcsolatai	A tanuló legyen képes felsorolni az államháztartás alrendszereit, bemutatni az alrendszerek és a vállalkozás kapcsolatát. Legyen képes pontosan definiálni az adóalany, adótárgy, adóalap és az adómérték fogalmakat és ezeket meghatározni a társasági adó, a személyi jövedelemadó és az általános forgalmi adó vonatkozásában.	
Pénzügyi mûveletek	A tanuló legyen képes felsorolni a pénz funkcióit, bemutatni a kétszintû bankrendszert, a legjellemzõbb bankmûveleteket és azok szerepét. Legyen képes felvázolni a pénzforgalom jelentõségét, megkülönböztetni egymástól a legjellemzõbb fizetési módokat és kitölteni ezek alapvetõ bizonylatait. Tudja jellemezni a bankszámlát, ismertetni a pénzkezelési szabályokat.	

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
A vásárolt készletek	A tanuló legyen képes pontosan használni a készlet, készletfajták fogalmakat, bemutatni a készletkezelési bizonylatok, a szállítói számla, a készletek és a kötelezettségek analitikus feljegyzései szerepét és tartalmát. Legyen képes ismertetni a készletek beszerzési áron értékeléséböl adódó problémát, összekapcsolni az alapbizonylatokat, az analitikus és fõkönyvi könyvelést. Legyen képes kiszámítani a készletcsökkenések érékét (a FIFO és a gördülõ átlagár módszerrel) és elvégezni az anyagbeszerzés (tényleges beszerzési áron) és a felhasználás számviteli feljegyzésének feladatait. Legyen képes egyszerû bizonylatokat kitölteni, felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket és értelmezni a nyilvántartásaiból nyert adatokat. Legyen képes felsorolni és összehasonlítani a készletek beszerzésének lehetséges finanszírozási forrásait: saját pénzeszköz, hitel, váltó, egyszerû számításokat végezni a vállalkozás fizetõképességének vizsgálatára és az általános forgalmi adó mûködési mechanizmusát egyszerûen bemutatni.	
Az emberi erõforrás	A tanuló legyen képes pontosan használni a bér, levonások, közterhek fogalmakat, bemutatni a bérelszámolás és bérfizetés bizonylatait, összekapcsolni az analitikai és fõkönyvi elszámolást. Legyen képes elvégezni a bérfelosztás, a bérelszámolás és bérfizetés számviteli elszámolásának egyszerû feladatait és felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket. Legyen képes különbséget tenni a munkáltatót és a munkavállalót terhelõ kötelezettségek között, felsorolni az összevontan adózó jövedelem elemeit, kiszámítani az éves jövedelem adóját, különbséget tenni az adóelõleg és az adó között.	

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
Befektetett eszközök	A tanuló legyen képes definiálni a befektetést, pontosan használni a beruházás, értékcsökkenés és értékcsökkenési leírás fogalmakat. Legyen képes felsorolni és összehasonlítani a beruházások lehetséges pénzügyi forrásait: külsõ – belsõ, idegen – saját források. Legyen képes bemutatni a hitelek szerepét a gazdaságban a gazdasági szereplõk vonatkozásában, felsorolni a hitelek legjellemzõbb formáit, a hitelezés alapelveit és bemutatni a hitelezési eljárás menetét. Legyen képes felsorolni a befektetett pénzügyi eszközök fajtáit, az értékpapírok legfontosabb jellemzõi alapján különbséget tenni a részvény és a kötvény között. A pénz idõértékét (jövõérték és jelenérték) alkalmazva legyen képes egyszerû számítási feladatokat elvégezni, bemutatni a tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök analitikus nyilvántartásainak tartalmát, elvégezni az értékcsökkenés összegének (lineáris, évek száma összeg, teljesítményarányos) kiszámítását egyszerû esetekben. Legyen képes a beruházás és az értékcsökkenés alapvetõ eseteinek számviteli feljegyzésére.	
A tevékenység költségei és az értékesítés	A tanuló legyen képes pontosan használni a költség, ráfordítás, költségnemek, költségviselõ, költséghely fogalmakat, bemutatni a költségek, a befejezett tevékenységek és az értékesítés számviteli elszámolásának lépéseit költségnem elszámolás esetén, valamint az elõállítási költségek és az eladási árbevétel eredményre gyakorolt hatását. Legyen képes alapbizonylatokból felismerni a gazdasági eseményeket, bemutatni a belföldi vevõkövetelések analitikus és fõkönyvi nyilvántartásának tartalmát.	

Tananyagtartalom	Követelmények középszinten	Követelmények közép- és emelt szinten A követelmények feltételezik a középszintû ismereteket
Az erõforrások és befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása	A tanuló legyen képes pontosan használni az adatforrás, adatgyûjtés, sokaság, ismérv, statisztikai sor és tábla fogalmakat, a sor és táblaszerkesztés és a grafikus ábrázolás szabályait. Legyen képes kiszámítani a készletekkel, a munkavállalókkal és jövedelemmel, a befektetett eszközökkel, a befejezett és értékesített termékekkel kapcsolatos egyszerû feladatokban viszonyszámokat: a megoszlási viszonyszám, a dinamikus (lánc- és bázis) viszonyszám, az intenzitási viszonyszám és középértékeket: a számtani átlag, a mértani átlag, a kronológikus átlag valamint érték – ár – volumen indexeket és értelmezni a szórás mutatót. Legyen képes a számításai eredményeit statisztikai táblába, grafikus ábrába foglalva a közlést megtervezni és a kapott eredményeket röviden értékelni.	
Zárás – éves beszámoló	A tanuló legyen képes ismertetni az ellenõrzés szerepét az információfeldolgozásban, az egyeztetések fajtáit, a könyvviteli zárás szerepét. Legyen képes bemutatni a Fõkönyvi kivonatot és információ tartalmát. Legyen képes felsorolni az Éves Beszámoló részeit, rámutatni a beszámoló szerepére. Legyen képes összehasonlítani a Leltárt és a Mérleget, bemutatni a vagyont a Mérleg (A típus) kimutatás alapján, a tárgyévi gazdálkodás eredményének fõ összetevõit és eredménykategóriákat az Eredménykimutatás (A típus összköltség eljárás) alapján. Legyen képes az adózás elõtti eredmény ismeretében a társasági adó kiszámítására és bemutatni az Eredménykimutatás és a Mérleg közötti kapcsolatot.	

ÜGYVITELI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az ügyviteli alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ügyviteli alapismeretek érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot a 9–12. évfolyamon a szakmacsoportos alapozó oktatásban elsajátított szakirányú ismereteinek, kialakult szakmai készségeinek, képességeinek mértékérõl, mélységérõl. Mutassa fel továbbá azokat az oktatás során elsajátított intellektuális, viselkedési és magatartásjellemzõket, melyek a kapott vizsgafeladatok értelmezésében, a megoldások szakmailag pontos, áttekinthetõ és esztétikus prezentálásában jelennek meg.

A vizsgázó mindkét szinten írásban ad számot a szövegfeldolgozás és informatikai alkalmazások ismereteirõl. Szakmai idegen nyelvi ismereteit pedig szóban mutatja be.

Az érettségi vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten jelennek meg. Bár a témakörök nagy többségében a két szinten különbség nincs, vagy csak csekély, a vizsga komplexitásában, mennyiségében és minõségében tér el egymástól.

A középszintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a tanuló
- képes-e szakirányú ismereteit az adott szinten pontosan felidézni, rendezni és önállóan alkalmazni,
- ki tudja-e választani és használja-e a munkájához megfelelõ informatikai eszközöket,
- képes-e diktálásra gépelve bemutatni a hivatali levelezés alapvetõ szakszókincsét a helyesírás követelményeinek betartásával, s a szokásoknak megfelelõ formai követelményeket érvényesíteni,
- megért-e egyszerû írott idegen nyelvû szakmai szövegeket s össze tudja-e foglalni annak tartalmát idegen nyelven,
- be tudja-e mutatni idegen nyelvû szakszókincsét illusztrált szakmai szituációkban,
- ki tudja-e fejezni saját gondolatait szóbeli szakmai kommunikációs helyzetekben, egyszerû témakörökben idegen nyelven.

Az emelt szintû érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a fentieken túl a vizsgázó
- képes-e ismereteit integráltan alkalmazni komplex ügyviteli jellegû feladat számítógépes megoldásában, azaz önállóan kezelni egy problémakört oly módon, hogy annak végeredménye egy project legyen, mely a feladatértelmezést és a számítógéppel támogatott igényes megoldásokat úgy tartalmazza, hogy azzal a jelölt szakmai felkészültségét és kreativitását bizonyítsa,
- kifejezi-e magát folyamatosan és spontán módon idegen nyelven a szintnek megfelelõ szakmai szituációban, használja-e megbízható módon a szakkifejezéseket, szövegösszekötõ elemeket.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Szövegfeldolgozás		
Összetett ügyviteli írásbeli feladat elkészítése	Értelmezze a feladatot.	
Hivatalos iratok tartalmi sajátosságai	Ismerje a hivatalos levelezés alapvetõ szakszókincsét.	Fogalmazza meg önállóan gazdasági tevékenységgel kapcsolatos irat (üzleti levél – mint középszinten –, elõterjesztés, emlékeztetõ) szövegét 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Használjon változatos kifejezéseket, mondatszerkezetet, megfelelõ nyelvi eszközöket. Alkalmazza a megfelelõ szakszókincset. Érvényesítse a nyelvhelyességi követelményeket a szöveg elkészítésekor.
Adatbevitel	Tudja diktálás alapján legépelni egyszerû tartalmú üzleti levél (ajánlatkérés, ajánlat, tájékoztatás, beszámoló) szövegét kb. 1000 leütés/tíz perc írássebességgel, tízujjas vakírással, a javítási lehetõségek használatával, az elõírt hibahatárokon belül, a helyesírási követelményeknek megfelelõen. Szúrjon be a megfelelõ, tartalomhoz illeszkedõ helyre készen kapott vagy általa kiegészített, formázott táblázatot, grafikont.	Az elkészített fogalmazványt gépelje le a kéziratból tízujjas vakírással, a javítási lehetõségek használatával, a helyesírási és nyelvhelyességi követelményeknek megfelelõen. Készítsen önállóan táblázatot, grafikont és szúrja be a megfelelõ, tartalomhoz illeszkedõ helyre.
Hivatalos iratok formai sajátosságai	Tudjon iratot megfelelõ formában elkészíteni. Szerepeltesse a fejlécet, dátumot, címzettet, tárgyat stb., alkalmazza a tartalomhoz illeszkedõ bekezdéseket, kiemeléseket, a levél-befejezési formákat, aláírást, hivatkozást az esetleges mellékletekre. Tudja elmenteni, kinyomtatni az iratot.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Továbbítsa az önállóan elkészített iratot a feladat-meghatározásnak megfelelõ módon (pl. e-mail).	Továbbítsa az önállóan elkészített iratot a feladat-meghatározásnak megfelelõ módon (pl. körlevél, fax, körfax).

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Informatikai alkalmazások		
Általános ismeretek	Alkalmazza helyesen az informatikai alapfogalmakat.	
Adatkezelés és kommunikáció	Ismerje a mindennapi életben elõforduló adatkezelési és kommunikációs módszereket, valamint ezek eszközeit.	
A számítógép felépítése, funkcionális egységei, azok fõbb jellemzõi	Különböztesse meg a központi egység és a fontosabb perifériák fõbb jellemzõit, feladatát. Adott feladattípushoz válassza ki az optimális perifériákat.	
A számítógép üzembe helyezése	A számítógép fõbb egységeit ismerje fel, tudja összekapcsolni, üzembe helyezni.	
Szoftvertípusok	Ismerje a programok feladat szerinti csoportosításánál használt fontosabb fogalmakat. Tudja a konkrét feladat megoldásához a megfelelõ programot kiválasztani.	
Az operációs rendszer	Ismerje az operációs rendszer feladatait.	
Adatkezelés	Mappákat (könyvtárakat) és állományokat (fájlokat) tudjon szabályosan elnevezni, a gyakoribb fájltípusokat ismerje fel. Tudjon mappát (könyvtárat), állományt (fájlt) létrehozni, másolni, áthelyezni, átnevezni, törölni. Archiváljon állományokat egyszerû esetben.	Tudjon állományokat archiválni.
Karbantartási feladatok	Hajtson végre vírusellenõrzést.	Végezzen lemezkarbantartást.
A szövegszerkesztõ program kezelése	Tudjon programot indítani, testre szabni. Nyisson meg, mentsen el, nyomtasson, küldjön el dokumentumot elektronikusan.	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A dokumentum szövegének kialakítása	Végezzen szövegbevitelt, -módosítást -másolást -áthelyezést, -keresést, -cserét, helyesírás ellenõrzést.	
Alapvetõ formázási mûveletek	Hajtson végre oldal-, bekezdés-, karakterformázást, felsorolást és sorszámozást, élõfej és élõláb kialakítást.	Végezzen szakaszformázást.
Táblázat, grafika a szövegben	Készítsen néhány sorból, oszlopból álló táblázatot, szegélyezze. Tudjon képeket, rajzokat beilleszteni, formázni.	Alkalmazzon, módosítson stílusokat, hozzon létre új stílusokat. Állítson össze tartalomjegyzéket, tárgymutatót. Készítsen sablont.
A táblázatkezelõ program használata	Tudjon programot indítani, testre szabni. Tudjon táblázatot megnyitni, menteni, nyomtatni, küldeni elektronikusan. A táblázat elemeit (cellát, tartományt, sort, oszlopot) definiálja.	Illesszen be és formázzon diagramokat.
Adatok	Különböztessen meg adattípusokat, tudja helyesen alkalmazni. Végezzen adatbevitelt, -módosítást, -mozgatást, -másolást, -keresést, -cserét.	
Alapvetõ formázási mûveletek	Végezze el cellák, tartományok, sorok, oszlopok formázását, formátum másolását, élõfej és élõláb kialakítását.	Szerkesszen képleteket, használja helyesen a hivatkozástípusokat.
Összetett formázási mûveletek		Ismerje a feltételes formázást. Tudjon cellákat zárolni, lapvédelmet alkalmazni, elektronikus ûrlapot kialakítani.
Diagram, grafika a táblázatban	Jelöljön ki forrásadatokat, hozzon létre diagramot.	Tudjon forrásadatokat kiválasztani. Illesszen be képet, rajzot cellába.
Internet, Intranet	Végezzen elektronikus levelezést. Tudjon elvégezni adatkeresést, adatelérést adott hálózati útvonalon.	Használjon keresõrendszereket, töltsön le állományokat. Kommunikáljon az Interneten: használjon fórumokat. Végezzen adatelérést a hálózaton: csatlakoztassa, válassza le a hálózati meghajtót, állítsa be a hozzáférési jogokat. Végezzen belsõ levelezést, szervezzen találkozót.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. Szakmai idegen nyelv		
3.1. Kommunikatív készségek		
Beszédértés	Értse meg a témához kapcsolódó lényeges információkat.	Értse meg a beszélgetõpartner információit.
Beszédkészség/kommunikáció s készség	Használja a szakmai témákhoz kapcsolódó kifejezésmódot. A mondanivalót egyértelmûen, egyszerûen, világosan közvetítse.	Folytasson beszélgetést a szakmai témához kapcsolódóan. Jelenítsen meg valós kommunikációs szándékokat. Álláspontját, véleményét legyen képes kifejteni. Érvényesítse a nyelvhelyességi szempontokat.
Szövegértés	Értse meg a szakmához kapcsolódó egyszerû szövegek lényegét. Alkalmazza a szövegek megértésénél az életben általában használatos olvasási módokat (globális, szelektív értés).	Összegezzen idegen nyelvû szakszöveget (globális értés).
Egyéb készségek	A feladatot a középszintû érettségi tartalmi és nyelvi szintnek megfelelõen oldja meg. Mutassa be, hogy kialakultak az ahhoz szükséges készségei. Az esetleg helytelen nyelvhasználat miatt a kommunikációja ne váljon zava-rossá, ill. az idegen nyelv sajátosságait figyelembe véve fejezze ki magát.	A feladatot az emelt szintû érettségi tartalmi és nyelvi szintnek megfelelõen oldja meg. Mutassa be, hogy az ahhoz szükséges készségei kialakultak.
3.2. Nyelvi kompetencia	Ismerje fel a vizsga követelményszintjének megfelelõ, szakmához kapcsolódó szövegekben/témakörökben elõforduló lexikai elemeket, nyelvi struktúrákat. A megértést nem akadályozó módon használja az idegen nyelvet a mondat és a szöveg szintjén. Alkalmazza a megfelelõ nyelvi eszközöket a különbözõ kommunikációs szándékok kifejezésekor.	Ismerje fel a vizsga követelményszintjének megfelelõ szakmai szövegekben/témakörökben elõforduló lexikai elemeket, nyelvi struktúrákat, használja a mondat és a szöveg szintjén. Tudja a nyelvet funkcionálisan használni. Tudja a kommunikációs szándékot értelmezni, közvetíteni. A különbözõ kommunikációs szándékok kifejezésekor az emelt szintnek megfelelõ nyelvi eszközöket használja.
3.3. Témakörök – Munkavállalás – Munkahelyi környezet – Programszervezés, kapcsolattartás – Hivatalos levelezés	– Rendelkezzen a munkakör betöltésével kapcsolatos alapvetõ ismeretekkel (pl. értsen meg egyszerûbb szövegezésû álláshirdetést, plakátot, közleményt, önéletrajzot stb.). – Nevezze meg a titkárság berendezési tárgyait, irodai berendezéseit, a legfontosabb irodai gépeket és eszközöket. – Mutassa be alapvetõ szakszókincsét a vendégfogadás, szakmai és szabadidõs program idõponti egyeztetése a vendéggel, éttermi vendéglátás témákban. – Mutassa be alapvetõ szakszókincsét a bejövõ-kimenõ levelezés kapcsán, a következõ levéltípusoknál: cég bemutatkozó levele, ajánlatkérés és ajánlat, mely a titkárságra beszerezendõ áruval, lehetséges szolgáltatásokkal függ össze, egyszerû programszervezéssel összefüggõ levél.	

KÖZGAZDASÁGI ÉS MARKETING ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és írásbeli.
Emelt szinten: szóbeli és írásbeli.

A kereskedelem-marketing, üzleti adminisztrációs alapismeret érettségi vizsga célja

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
Közgazdaságtanból
- ismeri-e a piacgazdaság mûködését, a mikrogazdaság szereplõit és a döntéseikben érvényesülõ tényezõket, a gazdasági racionalitást,
- ismeri-e a makrogazdaság problémáit és az állam lehetséges szerepét a folyamatok befolyásolásában,
- ismeri-e a nemzetközi kapcsolatok jelentõségét,
- tájékozott-e a mindennapi közgazdasági kérdésekben,
- tájékozott-e a nemzetközi kapcsolatok, elõnyeivel a vállalatok, és az országok szempontjából,
- képes-e közgazdasági alapképletek segítségével alapadatokból egyszerû feladatokat megoldani.

Marketingbõl
- ismeri-e a marketing történeti kialakulását, jelentõségét, eszközeit,
- ismeri-e a marketingkommunikáció folyamatát, jelentõségét,
- ismeri-e a vállalati termékpolitika lényegét, az életgörbe különbözõ szakaszaihoz rendelt marketing-stratégiát,
- tájékozott-e az árak kialakításának elveirõl, az árstratégia szükségességérõl, az értékesítési csatornák kiválasztásnak szempontjairól,
- ismeri-e a vállalati image fogalmát, szükségességét, a vállalati arculat kialakításnak fontosságát,
- ismeri-e a vevõszolgálat, a márka, a védjegy, a design, a választék szerepét, a szponzorálás célját, módjait,
- képes-e a különbözõ forrásokból származó információk megszerzésére és feldolgozására,
- képes-e felismerni a piac jelentõségét, összefüggéseit.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Közgazdaságtan		
A közgazdaságtudomány	Ismerje a közgazdaságtan alapfogalmait, alapkérdéseit. Értelmezze a piac elemeit, mutassa be a keresleti-kínálati függvényeket. Mutassa be a Marshall-kereszt segítségével egy termék piacának egészét. A Marshall-kereszt, ismerje a piaci egyensúlytalanság eseteit.	Ábrázolja a Marshall-keresztet, ismertesse a piaci egyensúlytalanság eseteit. Végezzen számításokat a keresleti és kínálati függvény ismeretében.
A fogyasztói magatartás és a kereslet	Ismerje a fogyasztói döntések belsõ tényezõit és külsõ feltételeit. Ismertesse a hasznosság, a teljes haszon és a határhaszon fogalmakat és az alapvetõ törvényszerûségeiket. Legyen képes ábrázolni a hasznossági függvényeket és a költségvetési egyenest. Jellemezze az ár-, illetve jövedelemváltozás hatását a fogyasztói keresletre. Ismerje a kereslet rugalmasságát, végezzen számításokat az alapképletek segítségével.	Mutassa be Gossen elsõ és második törvényét, ábrázolja geometriai eszközökkel a fogyasztó optimális választását. Értelmezze a helyettesítési ráta és a határhaszon csökkenése közötti összefüggést. Mutassa be, hogyan lehet eljutni az optimális fogyasztói döntésbõl az egyéni keresleti függvény levezetéséhez. Jellemezze az ár-, illetve jövedelemváltozás hatását a fogyasztói keresletre. Vezesse le a piaci keresleti függvényt. Végezzen számításokat a fogyasztó optimális választásának meghatározásához.
A vállalat és a termelõi magatartás	Ismerje és értse a vállalat fogalmát, környezetét, céljait. Ismerje és értse a technikai és gazdasági hatékonyság fogalmát. Ismerje a gazdasági idõtávokat és az egyes idõtávok alatt megvalósítható változtatásokat. Ismerje a költségek különféle szempontok szerinti csoportosítását. Alapadatokból tudja kiszámolni a különféle költségeket, ill. profitokat.	Ábrázolja az átlagköltség függvények közötti összefüggést, valamint a termelési függvény és a költségfüggvények közötti összefüggést, és végezzen ezekkel kapcsolatos számításokat. Különböztesse meg az egyes profitkategóriákat, ismertesse az összefüggést közöttük, legyen képes kiszámítani a költségeket, ill. profitokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A vállalat kínálata és a piac jellege	Ismertesse az egyes piacformákat, jellemezze azokat. Mutassa be és ábrázolja a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny esetén. Ismerje és értse az üzemszüneti és fedezeti pont fogalmát és tartalmát. Hasonlítsa össze a tökéletesen versenyzõ iparágat és a monopóliumot.	Hasonlítsa össze a tökéletesen versenyzõ iparágat és a monopóliumot. Mutassa be és ábrázolja a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny, ill. monopólium esetén. Elemezze és ábrázolja a fogyasztói többlet és a holtteherveszteség alakulását, határozza meg nagyságukat számszerûen is. Végezzen számításokat az optimális termelési mennyiség, az üzemszüneti és fedezeti pont, ill., a profit vagy veszteség tömegének meghatározására.
A termelési tényezõk piaca	Ismerje a származékos keresletet. Jellemezzen a munkapiacot kereslete, ill. kínálata szempontjából.	Jellemezze a tõkepiacot. Mutassa be a tõkebefektetés-kamat-profit összefüggését. Elemezze a munkapiacot. Ismertesse a föld-és ingatlanpiacot. Ábrázolja az egyes termelési tényezõk piacát. Végezzen számításokat a tényezõpiaccal kapcsolatban.
A vállalatok a nemzetközi piacon		Ismerje a piac-külpiac-világpiac fogalmát. Ismertesse a külsõ gazdasági hatások szerepét. Értelmezze a komparatív elõnyök elméletét, kihasználását. Mutassa be a vállalatok külpiacra lépésének módjait. Magyarázza el a termékek versenyét a külpiacon.
A piaci szabályozás kritikája		Értékelje a tevékenységek egyéni és társadalmi megítélésében rejlõ különbségeket. Ábrázolja azokat. Végezzen számításokat az externáliákkal kapcsolatban.
A makroökonómia alapösszefüggései	Ismerje a mikro- és makroszemlélet különbségét. Ismertesse a makrogazdaság szereplõit és a közöttük végbemenõ jövedelemáramlásokat. Sorolja fel a kibocsátás nemzetközileg használatos mutatóit.	Mutassa be a társadalmi elszámolási mátrixot. Ismerje fel a halmozódás problémáját. Értelmezze az egyes makroökonomiai mutatószámokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A makrogazdaság árupiaca – az egyensúlyi jövedelem	Ismerje az árupiaci kereslet tényezõit, a fogyasztói és megtakarítási függvényt és a beruházások szerepét. Elemezze a fogyasztási és a beruházási függvényre ható tényezõket. Végezzen számításokat az egyensúlyi jövedelem meghatározására.	Elemezze a fogyasztásra és a beruházásra ható tényezõket. Mutassa be az egyensúlyi jövedelem szerepét, a kereslet és az árszínvonal kapcsolatát. Végezzen számításokat az egyensúlyi jövedelem meghatározására.
A makrogazdaság pénzpiaca, a kamatláb alakulása	Ismertesse a pénzpiaci kategóriákat. Értelmezze a pénzpiacra ható tényezõket.	Ismerje fel a pénzpiaci egyensúly és a kamatláb alakulása közötti kapcsolatot, a pénzpiaci és az árupiaci kereslet kapcsolatát. Ábrázolja és végezzen ezekkel kapcsolatos számításokat is.
A makrogazdaság egyensúlya		Ábrázolja a makroegyensúly függvényét a makrokeresleti és makrokínálati függvény segítségével.
A munkapiac. A munkapiaci egyensúlytalanság – munkanélküliség	Jellemezze a munka keresletét és a kínálatát meghatározó tényezõket. Ábrázolja a munkakínálati függvényt. Jellemezze a munkanélküliség lehetséges fajtáit és okait.	Jellemezze Magyarország munkapiaci helyzetét. Végezzen számításokat a munkakeresleti és munkakínálati függvényekkel.
Az infláció és inflációs folyamatok	Ismertesse az infláció fogalmát, fajtáit és okait. Definiálja a keresleti és költséginflációt. Mutassa be a várakozások és az infláció kapcsolatát.	Elemezze a makrogazdasági problémákat: a növekedés, munkanélküliség, infláció kérdéseit.
A makrofolyamatok befolyásolhatósága, a gazdaságpolitika elméleti alapjai és gyakorlata	Ismerje az állam feladatait, az állami beavatkozás okait és a lehetséges megoldásokat.	Különböztesse meg a monetáris és a fiskális politika elõnyeit és hátrányait. Ismertesse a beavatkozás korlátait. Vezesse le a foglalkoztatás, ill. az infláció együttes kezelésének problémáját. Elemezzen gazdaságpolitikai programokat. Végezzen számításokat háromszereplõs modellben az egyensúlyi jövedelem meghatározására.
A nyitott makrogazdaság	Ismerje a külgazdasággal kapcsolatos alapfogalmakat. Magyarázza el a külkereskedelem jelentõségét. Mutassa be a külkereskedelmi és a fizetési mérleg tartalmát.	Mutassa be a magyar gazdaság helyzetét a külkereskedelem, ill. a külpiaci kapcsolatok és az egyensúly szempontjából. Értelmezze az árfolyampolitika lényegét és hatását a nyitott gazdaságban. Számítson egyensúlyi árfolyamot. Végezzen számításokat négyszereplõs modellben az egyensúlyi jövedelem meghatározására.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Marketing		
A marketing kialakulása, fogalma, fejlõdése	Ismerje a marketing fogalmát és alkalmazási területeit. Mutassa be a tartalmát. Ismerje a marketingmix összetevõit.	Értelezze a marketing koncepció tartalmát. Ismerje fel a marketing orientáció érvényesülését.
A piac, a piaci környezet elemzése	Ismerje a vállalat mikro- és makrokörnyezetét. Definiálja a piac fogalmát és kategóriáit. Mutassa be a piac szerkezetét és a piaci formákat. Jellemezze a piaci szereplõket és a piactípusokat.	Ismertesse a marketingstratégiák típusait, a marketing hadviselés formáit és a megvalósításának elveit. Ismerje a marketingvállalat fogalmát és nemzeti kapcsolatait.
Fogyasztói vásárlói magatartás	Ismerje a fogyasztói magatartás modelljét és a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezõket. Mutassa be a vásárlói döntéseket befolyásoló tényezõket. Sorolja fel a vásárlási folyamat szakaszait. Elemezze a vásárlási magatartás típusait.	Elemezze a vásárlási folyamat befolyásolásának marketing módszereit. Ismerje a motívumkutatások tapasztalatait. Ismertesse a szervezeti vásárlók beszerzési magatartását befolyásoló tényezõket.
A célpiaci marketing, piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása	Ismerje a differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzõit. Ismertesse a célpiaci marketing lényegét és kialakulását. Értelmezze a piacszegmentáció lényegét. Mutassa be a célpiacok kiválasztását. Ismerje a termék pozicionálását.	Mutassa be a piac szegmentálásának ismérveit. Ismertesse a szervezeti vásárlók piacszegmentációját.
A marketing információs rendszer	Ismerje a marketing információszükségletét. Mutassa be az információs-rendszer funkcióit.	
A piackutatás fajtái, módszerei	Ismerje a marketing és a piackutatás kapcsolatát. Jellemezze a piackutatás funkcióit, a piackutatás folyamatát, módszereit. Ismertesse a piackutatáshoz szükséges információk beszerzését. Mutassa be a piackutatási módokat.	Ismertesse a kutatási módszerek csoportosítását. Szerkesszen mintavételi tervet. Tervezzen meg egyszerûbb piackutatási eljárást.
A piackutatás felhasználási területei	Ismertesse a piackutatási eredmények értékelését.	
Árpolitika, árstratégia	Ismerje az ár fogalmát és szerepét, az árképzési rendszereket. Ismerje az árpolitika lényegét, célkitûzéseit. Jellemezze az árdifferenciálást és az árdiszkriminációt.	Ábrázolja grafikonon az optimális árhoz tartozó mennyiség meghatározását. Mutassa be a fedezeti pont meghatározását. Ismertesse a fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezõket.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Ismerje az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elõsegítõ funkcióit. Ismertesse a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban. Mutassa be a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	Ismerje a nemzetgazdaság értékesítési rendszerét. Magyarázza el a hagyományos és a vertikális marketingrendszerek szervezeti jellemzõit. Ismerje a franchise jellemzõit.
A kommunikációs politika	Ismerje a kommunikáció fogalmát és fajtáit. Ismerje a kommunikációs folyamatot.	
A marketingkommunikáció eszközrendszere	Jellemezze a marketingkommunikáció lényegét. Mutassa be a kommunikációs mix elemeit.	
A reklám szerepe és fejlõdése	Ismerje a reklám fogalmát és szerepét. Mutassa be a reklám fejlõdését. Jellemezze a reklám fajtáit.	
A reklám vállalati funkciói	Ismertesse a vállalati reklámcélokat. Mutassa be a reklámot a fogyasztók mindennapi életében.	
A reklámeszközök és reklámhordozók	Ismerje a reklámeszközöket. Mutassa be a reklámhordozók szerepét. Azonosítsa a reklámeszközöket és a reklámhordozókat. Elemezze a reklámhatás vizsgálatát.	
A reklám tervezése, szervezése		Mutassa be a reklámtervezés folyamatát. Ismerje a médiatervezés szempontjait. Mutassa be, hogyan érvényesülnek a reklámszabályozás normái az Európai Egyezményben.
A public relations	Ismerje a Public Relations fogalmát, jellemzõit. Sorolja fel a PR területeit. Ismertesse a külsõ és belsõ PR-t. Jellemezze a PR akciókat, és a szponzorálást.	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Az eladásösztönzés, a személyes eladás	Ismerje az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit. Mutassa be az SP módszereket. Ismerje a személyes eladás fogalmát, jellemzõit, elõnyeit. Mutassa be a PS területeit. Ismertesse az eladóval szemben támasztott követelményeket.	Jellemezze az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolatát.
Az image és az egyedi vállalati arculat	Ismerje az image lényegét, fajtáit. Mutassa be a vállalati arculatot befolyásoló tényezõket. Jellemezze a CI összetevõit: formai és tartalmai elemeit.	Ismertesse az image fajtáit, a CI (corporate identity) kialakítását.
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök	Ismertesse a védjegy funkcióit, típusait. Mutassa be a márkaépítés folyamatát és a márkahûséget. Határozza meg a csomagolás funkcióit, és típusait. Ismertesse a vevõszolgálat szerepét, lényegét.	

VENDÉGLÁTÓ-IDEGENFORGALMI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vendéglátó-idegenforgalmi alapismeretek szakmai elõkészítõ tantárgyból tett érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

Vendéglátó és turizmus alapismeretekbõl

- Ismeri-e az idegenforgalommal és vendéglátással kapcsolatos fogalmakat
- Ismeri-e a vendéglátás tevékenységét és jellemzõit, kínálati oldalának elemeit és struktúráját
- Ismeri-e a turizmus tevékenységét, formáit, a tevékenység feltételrendszerét, szervezeti struktúráját
- Tájékozott-e a turizmus és vendéglátás az egyéni és társadalmi szükségletek kielégítésében játszott szerepérõl
- Ismeri-e a turizmus és vendéglátás fejlesztése és a különbözõ gazdasági ágak közötti összefüggéseket
- Tájékozott-e a turizmus és vendéglátás nemzetgazdasági és nemzetközi gazdasági kapcsolatok rendszerében elfoglalt helyérõl és jelentõségérõl
- Képes-e elemezni, értékelni a jelenlegi turisztikai piaci helyzetet, fejlõdését befolyásoló tényezõket
- Tudja-e értékelni a gazdasági verseny fogalmát, elemezni jelentõségét, feltételeit és területeit
- Ismeri-e a turizmus és vendéglátás alapvetõ ügyviteli feladatait
- Ismeri-e az üzleti levelezés szabályait

Szállodai alapismeretekbõl

- Ismeri-e a szállodák és kereskedelmi szálláshelyek fogalmát és tevékenységét és mûködési feltételeit
- Tájékozott-e a szálláshely értékesítési tevékenység munkafolyamatainak rendszerérõl és összefüggéseirõl
- Tudja-e a szállodai vendéglátó tevékenység összefüggéseit, a vendég ellátásával kapcsolatos munkafolyamatokat
- Ismeri-e a szállodai szolgáltatások körét, munkafolyamatait, a szolgáltatási formákat
- Rendelkezik-e megfelelõ ismeretekkel a szállodai üzem- és munkaszervezés alapkérdéseirõl, a szállodai üzemeltetés munkafolyamatairól
- Ismeri-e a szállodaüzem irányítási rendszerét, a feladat- és felelõsségi körök összefüggéseit
- Ismeri-e a szobafoglalási rendszer fogalmát és funkcióját
- Tájékozott-e a szállodai tevékenységgel járó felelõsség jogi kérdéseirõl
- Ismeri-e a szállodai gazdálkodással kapcsolatos gazdasági, pénzügyi és számviteli feladatokat
- Ismeri-e a szállodai tevékenység során elvárandó magatartási szabályokat és követelményeket

Marketing alapismeretekbõl

– Ismeri-e a marketing történeti kialakulását, jelentõségét, eszközeit
– Ismeri-e a marketingkommunikáció folyamatát, jelentõségét és eszközrendszerét
– Tudja-e a piac, a termék és az ár összefüggési rendszerét
– Ismeri-e az árstratégia fogalmát
– Tájékozott-e az árkialakítás elveirõl és módszereirõl, az értékesítési csatornák, a piaci szegmensek kiválasztásának szempontjairól
– Ismeri-e a vállalati image fogalmát, lényegét, a vállalati arculat kialakításának fontosságát, tartalmi és formai elemeit
– Ismeri-e a reklám fogalmát, funkcióit, a reklám társadalmi és gazdasági szerepét
– Képes-e reklámüzenet megfogalmazására
– Ismeri-e a PR fogalmát, eszközeit, a vállalkozás és környezete kapcsolatszervezési folyamatát

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó az elsajátított ismeretek kapcsán képes-e ismereteit integrálni:

Vendéglátó és turizmus alapismeretekbõl

– Képes-e elemezni a turizmus és vendéglátás piaci helyzetét, megfogalmazni a fejlõdési tendenciákat
– Tájékozott-e a gazdasági integráció fogalmáról, az integráció turizmusra gyakorolt hatásáról és érzékelhetõ jelenségeirõl
– Ismeri-e a turizmus és vendéglátás nemzetközi trendjeit, hatását a hazai turisztikai piac alakulására
– Meg tudja-e határozni a turisztikai fogadóképesség fogalmát, taglalni elemeit, értékelni adott terület idegenforgalmi lehetõségeit
– Képes-e a turizmus és vendéglátás ügyviteli feladatainak átlátására, a bizonylati fegyelem fontosságának értékelésére
– Ismeri-e a turizmushoz és a vendéglátáshoz kapcsolódó elszámolási és elszámoltatási kötelezettségek teljesítésének és ellenõrzésének feladatait és képes-e ezek végrehajtására

Szállodai alapismeretekbõl

– Ismeretei alkalmasak-e arra, hogy meghatározza a szállodai üzem irányítási hierarchikus felépítését, a vezetõi munkakörök feladat- és felelõsségi köreit
– Képes-e átlátni a vezetés különbözõ szintjeinek funkcionális tagozódását, a tevékenységi területeket, és az ezekhez kapcsolódó döntési szinteket
– Ismeri-e a szállodai ügyvitel tagolódását, a szállodai értékesítés egyes részlegeinek ügyviteli feladatait
– Ismeri-e a szállodai bevétel elszámolás ellenõrzésének rendjét és feladatait
– Tájékozott-e a szálloda gazdálkodási rendszerérõl és ennek a jövedelmezõségre gyakorolt hatásáról
– Ismeri-e a munkavédelem, egészségügy, környezetvédelem, biztonságvédelem alapszabályait és összefüggéseit

Marketing alapismeretekbõl

– Ismeri-e a marketingstratégiák típusait, a marketing koncepció kialakításának módját és formáit
– Képes-e a marketingkutatási statisztikai módszerek alkalmazására, az információk megszerzésére és feldolgozására
– Ismeretei alkalmasak-e marketingterv összeállítására, egyes elemeinek kidolgozására
– Képes-e a reklámeszközök és reklámhordozók közötti különbség meghatározására
– Tudja-e a reklámterv készítésének technikáját és módszerét
– Ismeri-e a reklámetikai kódexben megfogalmazott alapvetõ szabályokat
– Ismeretei alkalmasak-e a vállalati arculat kialakításnak gyakorlati megvalósítására, az arculati stratégia megfogalmazására

A vendéglátás – idegenforgalom szakmacsoport Vendéglátó-idegenforgalmi alapismeretek szakmai elõkészítõ tantárgy érettségi vizsga általános és részletes követelményei meghatározásának általános szempontjai:

1. A követelmények közép és emelt szinten történõ meghatározásakor alapvetõen a két szint funkciójának és feladatának lényegébõl indultunk ki:

– A középszintû és érettségi vizsga lehetõséget biztosít arra, hogy a hallgató az érettségi vizsga birtokában középfokú szakmai képzésben folytassa tanulmányait.
  A szakmacsoportos alapozó tantárgy ismeretanyaga és középszintû érettségi vizsgája lehetõséget biztosít a tanult moduloknak (tantárgyak) a szakmai képzés során történõ beszámítására, mely összhangban van a modulrendszerû szakmai és vizsgakövetelményekben megfogalmazottakkal, hiszen a kerettantervekben lévõ ismeretanyag, azok moduljai valamint az erre épülõ középszintû érettségi vizsgakövetelmények elemei ismeretanyagában lefedik egymást.
– Az emelt szintû érettségi vizsga a szakirány szerinti továbbtanulás lehetõségét hivatott biztosítani, mely egyben a felsõoktatási felvételi írásbeli és szóbeli követelményeinek tesz eleget tartalmában és szintjében. A komplex szakmai érettségi vizsga letétele, a követelmények ismeretanyagának elsajátítása esélynövelõ a felsõoktatásba történõ bekapcsolódás vonatkozásában, hiszen bizonyít egyfajta tudásszintet, rálátást a szakmára, tájékozottságot a választott szakmai területre.

2. A közép- és emelt szintû követelmények, az ezeket alátámasztó ismeretanyag összeállítása a központi programok, valamint a kerettantervek alapján történt, követve azok tantárgy, ill. modulrendszerét.

3. A közép- és emelt szintû érettségi vizsgakövetelmények kialakítása egyértelmûen tükrözik a két szint közötti markáns különbséget.

Míg középszinten alapvetõ szakmai fogalmak, azok összefüggéseinek ismeretét, egy bizonyos elvi megközelítését, rálátást kér számon, addig az emelt szintû érettségi vizsga a fogalmi szinten túl mélyebb ismereteket, a szakma mikro- és makroszintû gazdasági megközelítésének és összefüggéseinek ismeretét, az elmélet gyakorlati megjelenési formáját és értékelését várja.

Elvár egyfajta ismeretintegrálást, a komplexebb látásmód, a szakmai ismeretek egységre rendezésének képességét.

Vendéglátó és turizmus ismeretek

- Középszinten
– Ismertesse a turizmus fogalmi meghatározását, kialakulásának történeti szakaszait
– Értelmezze a turizmus gazdasági, társadalmi jelentõségét

- Emelt szinten
– Ismerje a turizmus nemzetgazdaságban elfoglalt helyét, összefüggéseit a gazdasági rendszer egyéb aspektusaival

vagy

- Középszinten
– Tudja a turisztikai piac általános jellemzõit, ismerje a piacra ható tényezõket

- Emelt szinten
– Ismertesse a turisztikai fogadóképesség fogalmát, a keresletet befolyásoló tényezõket, eszközöket, módszereket.

Szállodai ismeretek

- Középszinten
– Ismerje a szálláshelyek fogalmát, csoportosítását
– Ismerje a szállodák minõségi kategorizálási kritériumrendszerének elveit

- Emelt szinten
– Képes legyen elemezni egy adott szálláshely telepítésének szempontjait, meghatározni a várható jövedelmezõségi aspektusokat és a várható kockázati tényezõket

Marketing

● Középszinten
– Ismerje a marketing fogalmát és alkalmazási területeit
– Ismerje a marketing történeti kialakulását, hazai fejlõdési folyamatokat és tendenciákat
– Ismerje a marketing-mix fogalmát és elemeit

● Emelt szinten
– Értelmezze a marketing koncepció tartalmát
vagy
● Középszinten
– Ismerje a marketing és a piackutatás kapcsolatát, a piackutatás funkcióit

● Emelt szinten
– Ismerje a marketing-kutatás módszereit, az információ megszerzésének módszereit
Tudjon kérdõívet készíteni.

RENDÉSZETI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A rendészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

A rendészeti alapismeretek érettségi vizsga komplex vizsgatárgy, amelynek legfontosabb célja, hogy lehetõvé tegye a pályaválasztási döntés megalapozottságának, a szakképesítésekhez szükséges szemlélet kialakulásának elbírálását, mérje fel a szakképzésbe való bekapcsolódást segítõ ismeretek elsajátítását.

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a pszichológiai, szociológiai, jogi ismeretek mellett a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélõképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban elõadni;
- mennyire ismeretelemzõ-értékelõ gondolkodása, algoritmikus gondolkodása, az önálló ismeretszerzés képessége;
- mennyire ismerte meg, fogadta el a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat;
- mennyire tud azonosulni az alapvetõ erkölcsi értékekkel;
- képes-e a környezetében történõ eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintû együttmûködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- mennyire ismeri az emberi pszichikum fejlõdésének folyamatában meglévõ törvényszerûségeket, tulajdonságokat és jellegzetességeket, valamint ezek biológiai és szociális összefüggéseit;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti és etnikai közösségek legfontosabb vallási elõírásait, jellemzõ hagyományait és ünnepeit;
- toleránsan, elõítélet-mentesen tud-e reagálni mások gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e a szûkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- érzékeny-e mások problémáira;
- teljesítményében kifejezõdik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelõ és rendszerezõ képessége, kreativitása;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában elõadni, véleményt alkotni;
- ismeri-e a deviáns magatartás jellemzõit, tudja-e elemezni az alapvetõ jogi szabályozásokat, megmagyarázni, hogy a jog milyen eszközökkel kívánja elérni a társadalom által elvárt magatartást;
- tudja-e csoportosítani a kábítószereket hatásuk, hatásmechanizmusuk alapján és jellemezni azokat;

- ismeri-e a drog hatása alatt lévõ személyek külsõ sajátosságait és reakcióit;
- mennyire ismeri a kábítószerekre, pszichotróp anyagokra vonatkozó joghelyzetet Magyarországon, jellemezni a kábítószer-fogyasztás fokozatait;
- ismeri-e a fegyveres, rendvédelmi, rendészeti szakterületeken elvárt magatartást;
- rendelkezik-e társadalmi, személyi, technikai felkészültséggel irodai feladatok ellátásához;
- mennyire ismeri és tudja alkalmazni az ügyiratkezelés fogalmát, feladatait, a törvényesség védelmét, a nyilvántartásokkal szemben támasztott követelményeket, az ügyirat-kezelési rendszereket, az iratok fajtáit, a manuális és a számítógépes ügyiratkezeléseket;
- ismeri-e a titokfajtákat, az adatvédelmi törvény elõírásait, a minõsített iratok kezelésének módját, a titkos ügykezelõ feladatait;
- ismeri-e a szakterület iratmintáit;
- képes-e információs és kommunikációs technológiák önálló alkalmazására.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, a fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Irodai, ügyviteli ismeretek		
Ügyviteli munkafolyamatok leírása	Ismertesse az iratok fajtáit, jellemzõit. Magyarázza el az ügyiratkezelés fogalmát, feladatait. Sorolja fel a nyilvántartásokkal szemben támasztott követelményeket.	Ismertesse a manuális és számítógépes ügyirat-kezelési technológiák jellemzõit, különbségeit, az egyes megoldások elõnyeit, hátrányait.
Az iratkezelés gyakorlata	Sorolja fel az iratkezelés során végrehajtandó feladatokat, ismertesse az ügyiratok nyilvántartásának szabályait, az iratok jelzéseit.	
A szakterület jellemzõ iratmintái	Jellemezze a rendészeti szakterület jellemzõ iratmintáit.	
Az archív iratok kezelése	Ismertesse az irattározás fogalmát, feladatát, az iratok kiadásának szabályait, az iratbetekintés szabályait. Sorolja fel az iratkezelésre, iratbetekintésre, a selejtezésre vonatkozó szabályokat.	Ismertesse az irattári terv felépítését, az irattárak ergonómiai és mûszaki feltételrendszerének kialakítási módjait.
Titkos ügyiratkezelés	Sorolja fel a titokfajtákat, ismertesse az adatvédelmi törvény elõírásait. Ismertesse a minõsített adatok kezelésének rendjét, fontosabb szabályait. Ismertesse a személyi adatok védelmére vonatkozó elõírásokat.	Sorolja fel az iratok minõsítésére jogosultak körét, ismertesse a minõsítési eljárást. Elemezze a minõsített iratok kezelésének módját, ismertesse a titkos ügykezelõ feladatait, a titokvédelem felügyeletét. Ismertesse a minõsített adathordozók készítésére, nyilvántartásuk rendjére, sokszorosítására, õrzésére, a feleslegessé vált minõsített adathordozók megsemmisítésére vonatkozó elõírásokat.
Ügyfélfogadás	Ismertesse az ügyfelek fogadásának szabályait, jellemezze a kulturált személyes, telefonon történõ ügyintézést, tájékoztatást.	
Iratok készítése	Legyen képes különbözõ ügyiratok elõnyomott papíron történõ kitöltésére, iratok (ügyiratok és levelek) önálló elkészítésére elõírt formai és tartalmi követelményekkel.	
Gépírás szövegszerkesztés	Legyen képes helyes test-, kar- és kéztartással összefüggõ szövegek másolására írógépbetûs, nyomtatott, kézírással írott szövegrõl és diktálás után önálló szövegformázással és kiemelésekkel. Legyen képes 10 perc alatt 750 leütést max. 5 hibaponttal másolni. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel.	

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek		
A pszichológia alapfogalmai	Ismerje az alapvetõ általános és személyiség-lélektani alapfogalmakat, a lelki jelenségeket, megismerési folyamatokat.	Tudja megfigyelni és elemezni az egyéni és társas pszichológiai jelenségeket. Jellemezze a legfontosabb megismerõ funkciókat (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet), ismerje az azokra vonatkozó korszerû kutatási eredményeket.
Személyiséglélektan	Ismerje a személyiség kialakulását és fejlõdését meghatározó tényezõket. Sorolja fel a szocializáció legfontosabb területeit, tudja megmagyarázni fejlõdést befolyásoló szerepét.	
Fejlõdéslélektan	Ismertesse az érett személyiség jegyeit, a személyiség belsõ stabilitásának feltételeit. Tudja osztályozni az egyes lelki jelenségeket és személyiségdimenziókat, meghatározni az érés és a fejlõdés törvényszerûségeit, ismertetni a szenzomotoros és kognitív fejlõdés menetét. Ismerje a szociális meghatározottságú személyiségjellemzõket, a szociális tanulás folyamatát, a szociális szerepeket.	
A beszéd és a kommunikáció	Értékelje a verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességeit. Ismerje a kongruens és inkongruens kommunikáció fogalmát, jellemzõit, a hitelességet. Tudja megkülönböztetni és alkalmazni a kapcsolatteremtésben a köznapi és a hivatalos kommunikációt.	Ismerje a kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepét és hatásait.
A társas érintkezés meghatározói	Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat, a nyelvi kommunikáció hiányosságait, a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait Ismerje az attitûdöket, a benyomás kialakítás és a benyomáskeltés jellemzõit, az attribúció – énattribúció, kommunikáció, szociabilitás, társas befolyásolás hatásait. Legyen képes az egyéni és társas pszichológiai jelenségek szakszerû megfigyelésére.	Ismerje a társas alakzatok legfontosabb jellegzetességeit, a csoport vizsgálatának módszereit.
Lelki egészség és betegség	Értelmezze a testi és lelki egészséget, a normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottságát. Sorolja fel a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtáit, ismerje feltételezett hátterüket, a korrekció lehetséges módjait.	
A lelki egyensúly megtartása	Ismerje a mentálhigiénés alapfogalmakat, a stressz hatásait, a tûrõképesség fejlesztési módjait.	Tudjon önálló véleményt kialakítani pszichológiai kérdésekkel kapcsolatban

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. Társadalomismeret, életmód		
Társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvetõ szabályait, eredetüket és rendeltetésüket, változásaikat meghatározó tényezõket. Elemezze a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog közötti viszonyt.	Elemezze a családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit. Elemezze a törvények és törvényhozók szerepét.
Közösségek	Ismerje a jellemzõ társadalmi csoportokat a mai Magyarországon, a társadalmi rétegzõdés, a társadalmi egyenlõtlenségek újratermelõdésére ható tényezõket, a társadalmi-területi egyenlõtlenségeket Magyarországon. Ismerje a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek életmódjára jellemzõ hagyományokat, hiedelem- és hitvilágukat, ünnepeiket, vallási szokásaikat.	
Társadalom	Azonosítsa a társadalmi problémákat.	Ismerje a társadalmi mobilitás folyamatát és az arra ható tényezõket. Értelmezze a társadalmi esélyegyenlõtlenség okait és tényezõit.
Az életmód átalakulásának hatása a testi és lelki egészségre	Ismertesse a civilizációs és környezeti ártalmak jelentését, jelentõségét, a jellemzõ deviáns magatartásokat. Ismerje a kábítószerekkel kapcsolatos fogalmakat, a kábítószer-fogyasztás helyzetét és fokozatait. Tudja jellemezni a kábítószereket, felsorolni a drog hatása alatt álló személyek jellemzõit.	
A jog	Ismerje a jogokat és kötelességeket, a szerepeket és konfliktusokat a társadalomban.	
A fegyveres erõk és a rendészeti, rendvédelmi szervek	Ismerje a Magyar Köztársaságban a fegyveres erõk és a rendvédelmi, rendészeti szervek helyét és szerepét, feladatait a társadalomban. Nevezze meg a fegyveres erõk, a rendészeti, rendvédelmi szervek tagjaival szembeni erkölcsi-etikai követelményeket. Ismerje a fegyveres erõk, a rendészeti, rendvédelmi szervek mûködésére és feladatait meghatározó törvényi elõírásokat.	Ismerje az emberi jogok elismertetésének útjait, az állampolgári, az emberi jogok biztosítását a magyar alkotmányban.

MEZÕGAZDASÁGI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A mezõgazdasági alapismeretek érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a mezõgazdasági termelésre vonatkozó olyan szakmai mûveltséggel, amely lehetõvé teszi a szakképzõ évfolyamok tananyagának elsajátítását;
- képes-e hatékony szóbeli szakmai kommunikációra;
- rendelkezik-e az önálló szakmai tanulás készségével;
- ismeri-e a mezõgazdasági termelés jelentõségét, fõbb ágazatait;
- tájékozott-e a környezet- és természetkímélõ, anyag- és energiatakarékos mezõgazdasági termelésrõl;
- ismeri-e a mezõgazdasági termelés ökológiai tényezõit;
- ismeri-e a növényi és állati eredetû nyersanyagok elõállításának alapjait;
- alkalmas-e - mûszaki alapismeretei alapján – az erõ- és munkagéptan elsajátítására;
- képes-e – gazdálkodási ismeretei alapján – vállalkozási tevékenységre, majd – szakmai ismeretek birtokában – önálló mezõgazdasági vállalkozásra.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – a középszintû vizsga céljain túl –
- rendelkezik-e a szakmai felsõfokú tanulmányokhoz szükséges mezõgazdasági alapismeretekkel;
- képes-e felismerni az ismeretanyag belsõ összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ, összetett feladatok megoldásának képességével.

A vizsgakövetelmények *kötelezõ (1., 2., 3., 4., 5.)* és *választható (6., 7.)* témakörökbõl állnak. A vizsgázónak a kötelezõ témakörök mellé egy választható témakört is választania kell.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A mezõgazdasági termelés jelentõsége, fõbb ágazatai	Ismerje a hazai mezõgazdasági termelés történetét, hagyományait, jelenét, várható fejlõdését. Ismerje a növénytermesztési, állattenyésztési, kertészeti ágazatok összetételét, jelentõségét, a termesztett és tenyésztett fajokat.	Elemezze egy vállalkozás termelési szerkezetét és egy adott év termelését.
2. A mezõgazdasági termelés fõbb ökológiai tényezõi		
A mezõgazdasági termelés környezete	Ismerje az élettelen és élõ környezeti tényezõk szerepét.	
Meteorológiai ismeretek	Ismerje a meteorológiai alapfogalmakat. Ismerje és magyarázza meg a meteorológiai jelenségeket. Mutassa be a meteorológiai mérõeszközöket.	Elemezze a meteorológiai jelenségek összefüggéseit, végezze el az alapvetõ számításokat. Értékelje adott termesztési körzet meteorológiai alapadatait.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Éghajlattani ismeretek	Különböztesse meg az adott földrajzi hely éghajlatát befolyásoló tényezõket. Ismerje az éghajlatot jellemzõ számértékeket. Jellemezze Magyarország éghajlati fõkörzeteit.	Jellemezze Magyarország éghajlati alkörzeteit.
Agrometeorológiai ismeretek	Ismerje az agrometeorológia feladatát. Értékelje az idõjárási tényezõk növények életében betöltött szerepét.	Ismerje a növényfenológia és a kritikus idõszak fogalmát. Ábrázolja a fõbb növények fejlõdési szakaszainak és éghajlati igényeinek összefüggését.
Talajtan	Ismerje a talajok keletkezési folyamatát. Ismerje a talaj fontosabb alapkõzeteit, ásványait. Értelmezze a talajok fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságait. Mutassa be a talajvizsgálati eszközöket. Végezze el a genetikai talajosztályozást. Jellemezze a hazai talajok fõ típusait.	Hasonlítsa össze a mállási folyamatok tényezõit, eredményeit. Ábrázolja a fontosabb növényi tápanyagok körforgalmát. Ismerje fel a talajtípusokat szelvényük alapján. Elemezze a talajtérképeket.
Talajjavítás és talajvédelem	Jellemezze az egyes talajtípusokon belüli eltérõ talajhibák javításának lehetõségeit. Ismerje a talajjavítás jelentõségét, módjait. Jellemezze a víz- és a szél talajpusztító hatásai elleni védekezés módszereit.	Mutassa be a savanyú, szikes, homok- és láptalajok javítását. Ismertesse a talajszennyezõdés forrásait és a talajvédelem lehetõségeit.
3. Növényi eredetû nyersanyagok elõállítási folyamata		
Talajmûvelés	Különböztesse meg a talajmûvelési alapmûveleteket, a talajmûvelõ eszközök munkáját. Ismerje a fontosabb talajmûvelési eljárásokat.	Határozza meg a talajmûvelési eljárások megfelelõ sorrendjét.
Tápanyag-utánpótlás	Ismerje a tápanyag-utánpótlás jelentõségét. Nevezze meg a fõbb trágyaanyagokat.	Különböztesse meg az egyes trágyaféleségek elõnyeit, hátrányait és felhasználási módjukat.
Szaporítás	Ismerje a szántóföldi és a kertészeti növények generatív és fontosabb vegetatív szaporítási módjait.	Ismerje a szaporítási módokat meghatározó tényezõket.
Növényápolás	Ismerje a szántóföldi és a kertészeti növények ápolásának fontosságát, nevezze meg a legfontosabb eljárásokat.	Csoportosítsa a növényápolás fogalomkörébe tartozó eljárásokat.
Betakarítás	Ismerje a legfontosabb gazdasági növényeink betakarítási módját.	Ismerje a fontosabb tárolási módokat.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
4. Mûszaki alapismeretek		
Anyagismeret	Ismerje a mezõgazdaságban használt fémes és nemfémes anyagokat.	Az anyagok jellemzõ tulajdonságainak ismeretében tudja kiválasztani a felhasználáshoz szükséges anyagféleségeket.
Gépelemek	Ismerje a mezõgazdasági erõ- és munkagépeket felépítõ fontosabb gépelemek feladatát, felépítését, mûködését.	Mûszaki dokumentációk birtokában tudja értelmezni a meghibásodási lehetõségeket és ezek javítását.
Mûszaki ábrázolás	Tudja értelmezni a mûszaki rajzokat.	Elemezze a rajzdokumentációkat.
Energiahordozók	Ismerje és hasonlítsa össze az energiahordozókat energiatakarékossági és környezetvédelmi szempontból.	Alkalmazza az adott termesztés- vagy tartástechnológiához felhasználható energiatakarékos megoldásokat.
5. Gazdálkodási ismeretek		
A vállalkozás alapjai	Ismerje az üzleti vállalkozások formáit, külsõ és belsõ kapcsolatait, az alapítás feltételeit és a jövedelemtermelés folyamatát.	Ismerje az üzleti terv felépítését, tartalmi és formai követelményeit.
A gazdálkodás feltételei	Csoportosítsa a mezõgazdasági termelés erõforrásait. Értelmezze a termelés és a piac összefüggéseit, a marketingszemléletet.	Értse a mezõgazdasági termelés támogatási, hitelezési, biztosítási és jövedelem-elvonási rendszerét.
A gazdálkodás eredménye	Ismerje a ráfordítás, hozam, költség, önköltség, árbevétel, jövedelem fogalmát. Számítson önköltséget, javasoljon költség-csökkentési vagy árbevétel növelési lehetõséget.	Elemezze a költségek összetevõit és a jövedelem növelésének lehetõségeit.
6. Állati eredetû nyersanyagok elõállítási folyamata		
Szaporítás	Ismerje a gazdasági állataink szaporításának alapjait.	Ismerje gazdasági állataink jellemzõ szaporítási módjait, az ivarzás, a vemhesség és az ellés folyamatát.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Felnevelés	Ismerje a gazdasági állatainkra jellemzõ felnevelési módokat.	Elemezze a hasznosítási irány és a felnevelési módok közötti összefüggéseket.
Takarmányozás	Ismerje a gazdasági állatainknál alkalmazott takarmányozási alapelveket és módokat.	Jellemzõik alapján különböztesse meg a fontosabb takarmánycsoportokat.
Elhelyezés	Ismerje gazdasági állataink jellemzõ elhelyezési formáit.	Elemezze a hasznosítási irány és az elhelyezés módja közötti összefüggéseket.
7. Kertészeti alapismeretek		
Gyümölcstermesztési alapismeretek	Ismerje a gyümölcstermesztés történetét, jelentõségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a gyümölcstermõ növények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a termesztett fajokat és azok csoportosítását, termõtájait.
Szõlõtermesztési alapismeretek	Ismerje a szõlõtermesztés történetét, jelentõségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a szõlõ szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a fajtacsoportokat, a fontosabb fajtákat, valamint a borvidékek kialakulása és a szõlõ ökológiai igényei közötti összefüggéseket.
Zöldségtermesztési alapismeretek	Ismerje a zöldségtermesztés történetét, jelentõségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a zöldségnövények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a termesztett fajokat és azok csoportosítását.
Dísznövény-termesztési alapismeretek	Ismerje a dísznövénytermesztés történetét, jelentõségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a dísznövények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a legjelentõsebb termesztett fajokat és azok csoportosítását.

ÉLELMISZERIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az élelmiszeripari alapismeret érettségi vizsga célja

A középszintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

● ismeri-e:
- az élelmiszeripari iparágak csoportjait,
- a növényi és állati eredeti nyersanyagokat,
- az alap, nyers és segédanyagokat,
- az ivóvizet,
- a környezet és környezetvédelem fogalmát és fajtáit,
- a szénhidrátokat, fehérjéket és zsírokat,
- az élelmiszer-adalékokat,
- a mikroorganizmusok káros és hasznos tevékenységeit, és az általuk okozott elváltozásokat,
- az áramló közeg jellemzõit és törvényeit,
- a folyadékok szállítására alkalmas berendezéseket,
- a szétválasztó és homogenizáló mûveleteket és berendezéseiket,
- a szemcsés anyagokkal végzett mûveleteket, s a mûveletek végzéséhez szükséges berendezéseket,
- hõtani alapfogalmakat és mûveleteket,
- anyagátadási mûveleteket;

● tudja-e meghatározni:
- a tápanyagokat alkotó zsírok, szénhidrátok, fehérjék képletét és tulajdonságát,
- az áramlás jellegét, határréteg fogalmát,
- a viszkozitás fogalmát,
- a szétválasztó és homogenizáló mûveletek törvényeit,
- a szállítási mûveletek paramétereit,
- a berendezések mûködési elvét,
- a hõ és anyagátadási mûveletek törvényeit;

● ismeretei alkalmasak-e:
- a környezeti ártalmak felsorolására és jellemzésére,
- a tápanyagok tápértékének meghatározására,
- a megfelelõ homogenizáló és szétválasztó mûveletek kiválasztására,
- a hõtani mûveletek elemzésére, anyag- és hõmérleg elvének meghatározására,
- az anyagátadási mûveletek során végbemenõ változások magyarázatár,
- egyszerû számítási feladatok megoldására áramló közegeknél, szétválasztó és hõtani mûveleteknél.

Az emelt szintû vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a középszintû érettségi vizsga céljain felül:

- ismeri-e a mikroorganizmusokat;
- tudja-e értelmezni
  - a környezetvédelem és gazdaság kapcsolatát,
  - értékelni a tápanyagok táplálkozás élettani hatását,
  - alkalmazni a tanult összefüggéseket áramlástani, szétválasztó,
  - homogenizáló, hõtani, anyagátadási mûveletekkel kapcsolatos
  - számításoknál;
- képes-e:
  - következtetéseket levonni, értékelni és összehasonlítani a számítási feladatok során kapott eredményeket;
  - bemutatni egyszerû kísérleteket, jellemzõ reakciókat szénhidrátok,
  - zsírok, fehérjék esetében.

Az élelmiszeripari alapismeretek érettségi vizsga a 9–10. osztályban agrárorientációs ismereteket témaköreibõl, valamint a 11–12. osztályban az élelmiszeripari alapismeretek tantárgy élelmiszer-kémia, élelmiszeripari mûveletek, mikrobiológia moduljaiból tanult azon ismereteket tartalmazza, amelyek az érettségi vizsga utáni szakmai képzésbe beszámíthatóak.

Ezzel a képzési idõ az OKJ-ban meghatározott 3 éves képzési idõvel szereplõ szakképesítéseknél – kivétel a sütõ- és cukrásztechnikus – 2 évre lecsökkenthetõ, az iskola Pedagógiai programjában meghatározottak szerint.

Témakör	Követelmény középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szinten
Nyersanyagok feldolgozása az élelmiszeriparban – Növényi eredetû nyersanyagok és élelmiszerek – Állati eredetû nyersanyagok és élelmiszerek – Víz	– Csoportosítsa az élelmiszeripari iparágakat. – Ismerje a nyersalap- és segédanyag fogalmát. – Ismerje a növényi és állati eredetû nyersanyagokat. – Ismerje az ivóvíz jellemzõit.	
Élelmiszeripari környezete – Környezetvédelem – Környezeti ártalmak – Környezetgazdálkodás	– Ismerje a környezet és környezetvédelem fogalmát, feladatait. – Sorolja fel a környezeti ártalmakat. – Ismerje a talaj-, a víz- és levegõvédelem fontosságát.	
Tápanyagok – Szénhidrátok – Zsírok – Fehérjék	– Ismerje a szénhidrátok, fehérjék és zsírok táplálkozásban betöltött szerepét. – Ismerje a tápanyagok összetételét, csoportosítását. – Jellemezze tulajdonságaikat.	– Értékelje a fehérjék táplálkozás-élettani jelentõségét. – Magyarázza a túlzott szénhidrátfogyasztás következményeit. – Mutasson be egyszerû kísérletet, jellemzõ reakciót.
Élelmiszertechnológiai adalékok – Ízesítõk – Színezékek – Tartósítószerek – Állományjavítók	– Ismerje az élelmiszeradalékok csoportjait, azok jellemzõit és jelentõségét.	– Magyarázza az emberi felelõsség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.
Mikroorganizmusok hasznos tevékenységei a különbözõ élelmiszeripari ágazatokban – Irányított erjedések – Élesztõgyártás – Starterkultúra	– Ismerje a mikroorganizmusok okozta hasznos elváltozásokat.	– Ismertesse az élelmiszeriparban hasznos mikroorganizmusokat.
Áramlástani alapfogalmak, áramlástani törvények – Közegek fogalma, felosztása – Csõvezetékek jellemzõi – Folytonossági törvény – Bernoulli-egyenlet	– Ismerje az áramlástanban használt mértékegységeket. – Ismerje az áramló közeg jellemzõit és törvényeit. – Jellemezze az ideális és reális közegeket. – Tudja az áramlás jellegét, a határréteg fogalmát. – Definiálja a viszkozitás fogalmát és típusait. – Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. – Átlagos áramlási sebesség meghatározására. – Térfogatáram, tömegáram meghatározására. – Re szám meghatározására.	– Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. – p_s, h_s meghatározására. – Értékelje, hasonlítsa össze a kapott eredményeket.

Témakör	Követelmény középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szinten
Folyadékok és gázok szállítása – Szivattyúk és léggépek	– Ismerje a folyadékok és gázok szállítására alkalmazott gépek elvi mûködését, felépítését, csoportosítását, alkalmazási területeit.	– Készítsen vázlatrajzot a legjellemzõbb szivattyúkról és léggépekrõl. – Határozza meg a szállítóképességet. – Elemezze a szabályozási lehetõségeket.
Szétválasztó mûveletek és gépek – Gravitációs ülepítés – Centrifugális ülepítés – Szûrés – Préselés – Passzírozás	– Ismerje a szétválasztó mûveletek fogalmát, az alkalmazás területeit. – Tudja a szétválasztó mûveletek törvényeit, a szétválasztó mûveletek gépeinek mûködési elvét. – Válassza ki a megfelelõ szétválasztó mûveletet. – Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. – A gravitációs és centrifugális ülepítés idejének, sebességének meghatározására. – Centrifuga jelzõszám meghatározására.	– Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. – Kiülepíthetõ részecske átmérõ, $Re_ü$ szám meghatározására. – Hasonlítsa össze a különbözõ mûveleteket.
Homogenizáló mûveletek – Keverés – Emulgeálás – Homogenizátorok – Aprítás mûveletei és berendezései	– Ismerje a mûveletek alkalmazási területeit. – Ismerje a homogén anyag fogalmát, a homogenizáló mûveletek célját, berendezéseinek mûködési elvét. – Értse a homogenizálás törvényszerûségeit.	– Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. – Keverõ teljesítményének meghatározására. – Vonjon le következtetéseket az emulzió elõállítását és tárolást befolyásoló tényezõkbõl.
Hõtani mûveletek és gépek – Hõterjedési módok – Hõcserélés – Bepárlás – Hõkezelés – Elõfõzés, fõzés – Sütés, pörkölés – Hûtés, fagyasztás	– Ismerje a hõtani alapfogalmakat, a mûveletek célját, alkalmazásának lehetõségeit. – Ismerje a hõtani mûveletekhez használt gépek és berendezések mûködési elvét. – Elemezze a hõtani mûveletek folyamatát, a hõcserélés anyag- és hõmérlegét. – Tudjon számításokat végezni a hõvezetés, hõáramlás, hõátbocsátás képleteivel.	– Tudja számolni a hõelvonás energiaszükségletét. – Tudjon anyag- és hõmérleget készíteni bepárlásra. – Hasonlítsa össze a különbözõ fûtési módokat. – Magyarázza a hõtani mûveleteket befolyásoló tényezõk hatását.
Anyagátadási mûveletek és gépek – Molekuláris és áramlásos diffúzió – Állandósult és nem állandósult anyagátadás – Fázisok, fázistörvény – Szárítás, kondicionálás – Diffúziós lényerés – Kristályosítás – Lepárlás mûveletei	– Ismerje az anyagátadási mûveletek célját, az alkalmazás lehetõségeit. – Tudja az anyagátadási mûveletek törvényszerûségeit, a berendezések mûködési elvét. – Magyarázza a mûveletek során bekövetkezett változásokat. – Tudja kiszámítani a szárítás anyagmérlegét.	– Tudjon vázlatrajzot készíteni az anyagátadási berendezésekrõl. – Tudja kiszámítani a szárítás anyag- és hõmérlegét. – Hasonlítsa össze a különbözõ szárítási módokat gazdaságossági szempontból.

ÁBRÁZOLÓ ÉS MÛVÉSZETI GEOMETRIA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.
Emelt szinten: írásbeli.

Az általános és mûvészeti geometria tantárgy általános jellemzése

A tantárgy megalapozza a mûszaki és képzõmûvészeti ábrázolások geometriai tartalmának a megértését, és hozzásegít az e területen végzendõ ábrázolási feladatok megoldásához, ezzel fontos részévé válik a vizuális kultúra terén folyó nevelésnek.

Segítséget nyújt az elekronikus gépi ábrázolás tervezéséhez és megszervezéséhez azzal, hogy megismertet a geometriai képalkotás módszereivel és alapvetõ tulajdonságaival.

A tantárgy oktatásának célja:

- a környezetünkben elõforduló geometriai formákkal leírható jelenségek értelmezése;
- az alapvetõ vetítési renszerekben (axonometria, perspektíva, két képsíkos vetítési rendszer) való jártasság;
- a szerkesztési menetek sajátosságainak megismertetése;
- vetületi rajzok szabadkézi vázlatainak elkészítésében való készségek kialakítása, rekonstrukciós feladatok kapcsán;
- a tantárgy kultúrtörténetének átfogó ismerete, kiemelkedõ személyiségek életmûvének rövid ismertetése (mûvészek, matematikusok, mûszaki értelmiségiek);
- a különféle szakokhoz tartozó sajátosságok szakonkénti ismertetése;
- a 3D-s számítógépes programok elméleti felvezetése.

A tantárgy sajátos pedagógiai feladatai

A tananyag feldolgozása során a pedagógusnak olyan eszközöket és módszereket kell alkalmaznia, hogy a tanuló a követelményekben megfogalmazott szintre jusson.

A tananyag összetettsége miatt változatos módszereket igényel.

A frontális osztálymunka mellett a rajzos, számításos anyagrészek feldolgozásánál a csoportmunka és az egyéni munka kerüljön elõtérbe.

A hatékony munkához biztosítani kell a hagyományos tankönyveket és egyéb írott segédanyagokat.

Az ismeretek átadásához szükséges számítógépes és speciális eszközrendszer miatt adott feladatokat csak csoportbontásban lehet megoldani.

A tananyag feldolgozása során törekedni kell arra is, hogy az információhordozók széles körû használata mellett az önálló ismeretszerzés kerüljön elõtérbe.

A tananyag jellemzõi

A tantárgy komplex jellegénél fogva felöleli a mûszaki ábrázolás alapjait, és a mûvészeti rajz szerkezeti értelmezésében ad segítséget.

Az iskola jellegétõl függõen az egyes anyagrészek más-más hangsúlyt kaphatnak, ennek tartalmát és mélységét a helyi tanterveknek kell tisztázniuk. Az érettségi vizsga tematikája tételszerûen nem tartalmazza a tananyagnak azokat a pedagógiailag fontos részeit, amelyek a témákba beépülve a tárgy történetével, mûszaki, képzõmûvészeti és egyéb alkalmazásaival foglalkoznak.

A középszintû vizsga az ábrázoló és mûvészeti geometriában tájékozódni tudó ember mûveltségét, szerkesztõi képességeit, téri ábrázolások gyors átlátásában való jártasságát, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja.

A vizsga a jelöltektõl a szerkesztési ismeretekben való alapos jártasságot, szerkesztési úton történõ kifejezõ képességet és kultúrtörténeti vonatkozások ismeretét várja el.

Az emelt szintû vizsga elsõsorban a felsõoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb szerkesztési feladatok megoldását, magasabb fokú gondolkodást, önállóbb információ feldolgozást vár el az adott témakörökbõl.

A tárgy jellegébõl adódóan a vizsgafeladatok elsõsorban szerkesztési feladatokat jelentenek, és ehhez képest másodlagos a verbális kifejezés.

Ilyen típusú feladatok találhatók Baticz Levente – Kólya Dániel: Mûszaki rajz feladatgyûjteményében. Ez a feladatgyûjtemény megfelel mindkét irányú képzés (mind a mûszaki, mind a mûvészeti) alapismereteinek.

Az ábrázoló geometria érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

Az emelt szintû követelmények oszlopában csak a középszintû követelményeket kiegészítõ részek szerepelnek. Az emelt szintet a középszinttõl fõként a megoldandó ábrázolási feladatok nehézségi foka különbözteti meg.

Témakör	Követelmények a <u>középszintû</u> érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az <u>emelt szintû</u> érettségi vizsgán
1. A tárgy kultúrtörténete	Legyen képes felsorolni a tárgy legkiemelkedõbb alakjait (az ókortól napjainkig), rövid életrajzi bemutatásuk során helyezze el õket történelmi korszakok szerint, értelmezze munkásságuk fontosságát az adott korban.	Tudja, hogy a tárgy története során milyen sokszínûen alakult, és mind a mûvészeti, mind a mûszaki oldalról szoros kapcsolatok jellemzik.
2. Kétképsíkos (Monge-féle) ábrázolás	A képsíkrendszer és egybeforgatása; képsíktengely. Pont, egyenes, sík ábrázolása; a képsíkhoz képest speciális helyzetû térelemek.	
	Párhuzamossági és illeszkedési ismertetõjegyek. Síkok metszésvonalának, sík és egyenes metszéspontjának szerkesztése. Képsíktranszformáció; egyenesek és síkok speciális helyzetbe való transzformálása. Méretes feladatok megoldásának a módszerei; sík és egyenes merõlegességének az ismertetõjegyei. Vetítõsík képsíkba forgatása; a síkidom és beforgatottja közötti affin kapcsolat; síkalakzat ábrázolása vetítõsíkban. Szakasz valódi hosszának a szerkesztése; szakaszfelmérés egyenesre; a szög valódi nagyságának a szerkesztése. Kör ábrázolása vetítõsíkban.	A képsíktranszformáció alkalmazása szemléletes kép nyerése céljából. Általános helyzetû sík képsíkba forgatása; adott síkalakzat ábrázolása általános helyzetû síkban.
	Síkalapú testek (poliéderek) ábrázolása a képsíkhoz képest speciális helyzetben; metszésük vetítõsíkkal. Síkalapú testek és vetítõ hasábok áthatásának a szerkesztése.	Körábrázolás általános helyzetû síkban. Síkalapú test és egyenes metszéspontjainak a szerkesztése.

Témakör	Követelmények a <u>középszintû</u> érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az <u>emelt szintû</u> érettségi vizsgán
	Pont, egyenes, síkidom, kör és egyszerûbb poliéder árnyéka. Gúlák, hasábok hálójának a szerkesztése. Forgástestek ábrázolása képsíkra merõleges forgástengellyel: gömbök, hengerek, kúpok. Forgástestek síkmetszése vetítõsíkkal. Forgástest és vetítõhenger áthatása.	Síkalapú testek ábrázolása általános helyzetben; szabályos testek (kocka, oktaéder, tetraéder) ábrázolás. Síkalapú testek és képsíkkal párhuzamos hasábok áthatása. Forgásfelület és egyenes metszéspontjainak szerkesztése. Síkba fejthetõ forgásfelület hálója.
3. Axonometria	Az axonometrikus ábrázolás alapelve: merõleges és ferde axonometria. A rövidülés fogalma; a gyakorlatban legtöbbet használt axonometriák tengelykeresztjei (izometrikus, dimetrikus, kavalier axonometriák; katona perspektíva). Sokszögek, körök képeinek a szerkesztése a képsíkokban és a képsíkokkal párhuzamos síkokban. Síkalapú testek axonometrikus képe.	Síkalapú testek metszeteinek szerkesztése.
4. Perspektíva	A centrális vetítés tulajdonságai; a centrális vetítõrendszer. Alapsíkon lévõ sokszögek és alapsíkon álló síkalapú testek ábrázolása. Az alapsíkon lévõ kör perspektív képe. Síkalapú test perspektív képének a szerkesztése merõleges vetületeibõl. Az árnyékszerkesztés elve centrális megvilágítás mellett.	Centrális-axiális kollineáció.
5. Vetületi ábrázolások	Ismerje a vetületi ábrázolás alapjait. Képes legyen szabadkézi rajzzal készült testek vetületeivel való bemutatására, valamint adott vetületek alapján tudjon megjeleníteni szintén szabadkézi rajzzal különféle nézõpontból összetett (csonkolt) testeket.	Képes legyen adott tárgyról ,,felmérõ'' vetületi rajzot készíteni.

Témakör	Követelmények a <u>középszintû</u> érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az <u>emelt szintû</u> érettségi vizsgán
	Mindezt képes legyen mind síklapú testeknek, mind forgásfelületek esetén létrehozni. Egy vetületes ábrázolás, a képsíkrendszer bõvítése, a harmadik kép. Ismerje az árnyékrajzolást. Külön képes legyen megjeleníteni mesterséges (centrális) természetes fény által keletkezett árnyékot.	
6. Számítógépes alapismeretek	Sajátítsa el a CAD-rajzolás alapismereteit.	Önállóan tudjon alkalmazni egy CAD programot.

NÉPMÛVÉSZET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszint: szóbeli vizsga.
Emelt szint: szóbeli vizsga.

A középszint és az emelt szint viszonya

A tanulónak mindkét szinten általános érvényû és értékû tudásról kell tanúbizonyságot tennie. A középszintû vizsga a népi kultúra egyes témaköreiben, azok történeti, társadalmi és gazdasági vonatkozásaiban általános mûveltséghez tartozó tájékozottságot követel meg, míg az emelt szintû vizsga ezek összefüggéseinek elmélyültebb és alaposabb ismeretét várja el.

A tantárgy oktatásának célja

A tantárgy oktatásának célja a kultúra és a társadalom együttes mûködésének felismertetése. A tantárgy hármas egysége: egy tárgy (kultikus tárgy, használati tárgy vagy emléktárgy) története, használata, kontextusa; és e tárgy készítése, valamint készítõjének, forgalmazójának használójának mûveltsége, világnézete, kultúrája. Ezen keresztül jön létre a népmûvészet kulturális beágyazottságának és társadalmi környezetének megértése, megértetése. A rendszerezett szakmai és elméleti ismeretek átadásán túl a tantárgy elsõsorban az érdeklõdés felkeltését, a további tájékozódáshoz szükséges és lehetséges utak bemutatását szolgálja.

A tantárgy általános fejlesztési követelményei

A tanulók ismerjék
- a közösségek, a társadalmak és civilizációk kialakulásának és mûködésének fõbb vonalait és a munkák specializálódásának nagyobb állomásait;
- a kultúrák és a társadalmak szerkezetének kapcsolatait;
- az egyén, a közösség és a kultúra viszonyait.

A tanulók legyenek képesek
- tárgyat és megnyilatkozást annak létrehozójával együtt korába és környezetébe beilleszteni és azzal együtt értelmezni;
- a megértés igényével viszonyulni saját környezetük és az eltérõ, távoli vagy idegen csoportok és kultúrák megnyilvánulásaihoz egyaránt.

A NÉPMÛVÉSZET TANTÁRGY SZÓBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA KÖVETELMÉNYRENDSZERE

Témakör	Középszint	Emelt szint
A kultúra általános fogalmai és történetiségük	A civilizációk kialakulásának lehetséges okai. A kultúra fogalma.	A etnográfia, az etnológia, a folklór és a kulturális antropológia fogalma, területei.
	A népmûvészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra.	A népmûvészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra és értelmezései a XIX–XX. században.
Világkép, folklór	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népmûvészetben (és a népköltészetben).	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népmûvészetben (és a népköltészetben); a jelek és a nekik tulajdonított jelentések, azok történeti változásai.
	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások költészete.	A naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások; a vallás(ok) és a naprendszer periódusosságának kapcsolatai.

Témakör	Középszint	Emelt szint
	A népköltészet, a népzene és a néptánc mûfajai és összefüggéseik. Ritus és szórakozás.	A népköltészet, a népzene és a néptánc mûfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás. Az epikus mûfajok (feltételezett) eredete; a zene és a szöveg kapcsolata a balladában és a lírában, a tánc dramatikus hagyományai. A zenészek specializálódása.
	Az emberi élet fordulói és a hozzá fûzõdõ szokások.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fûzõdõ szokások; az átmeneti rítusok fontossága.
Társadalom, gazdaság, mesterség	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend.	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend, az életkorokhoz fûzõdõ szerepek.
	A mezõgazdálkodás, a paraszti munkák és munkarend kialakulása, történeti változásai; elsõdleges (nemek szerinti) munkamegosztás.	A mezõgazdálkodás, a paraszti munkák és munkarend kialakulása, történeti változásai; elsõdleges (nemek szerinti) munkamegosztás; nyomásos gazdálkodás, másodlagos munkamegosztás, specializálódás. Új növények megjelenése.
	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac. A központosított közigazgatás szerepe, adózás, szabványosítási kísérletek.
	A falu hierarchiája. A parasztság rétegezettsége.	A falu hierarchiája. A parasztság és a nemesség rétegezettsége. A föld nélküliek, az értelmiségiek, az iparosok, a kereskedõk.
	„Õsmesterségek”, halász, vadász, madarász” juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztormûvészet.	„Õsmesterségek”, halász, vadász, madarász” juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztormûvészet, technikái, tárgyai és funkciói.
	Malmok, molnárok; a malom mint fórum.	Malmok, molnárok; a malom mint fórum. Kézi malom, száraz malom, vízimalom, szélmalom, hajómalom; gõzmalom, mint konkurencia.
	Kovácsok, kovácsmûhelyek, a mûhely, mint fórum.	Kovácsok, kovácsmûhelyek, a mûhely, mint fórum. Patkoló kovács, szerszámkovács, cigány kovács, csontkovács.
	Ácsok, asztalosok, a tetõszerkezet típusai, bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet.	Ácsok, asztalosok, a tetõszerkezet típusai, bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet. A fûrészmalmok és az asztalosbútorok tömeges elterjedése.
	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás. A közlekedés és szállítás eszközeinek fejlõdése, és szerepük.

Témakör	Középszint	Emelt szint
	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szûrszabó; úri szabó, német-szabó, nõi szabó.	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szûrszabó; úri szabó, német-szabó, nõi szabó. Alapanyagok, szabásminták és a készáru kereskedelme.
	Bõrkészítés, bõrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó.	Bõrkészítés, bõrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó. Lábbeli, bõrruházat, lószerszám és más állatok szerszámai.
	Kéreg, vesszõ, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknõvájó, kádár és pintér.	Kéreg, vesszõ, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknõvájó, kádár és pintér. A termékek felhasználásának ismertetése, pl. kenyérdagasztás, bortermelés.
	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok. Házilag készített, alkalmi eszközök; pl. szerszámnyelek, játékok. Árutermelés.
Otthon, lakótér és tárgyi világa	Nomadizálók lakóterei, kerek alaprajzú épületek, „gubba, hajma”. Használatuk, (férfi-nõi térfél, kultikus tér, munkatér), bútorzatuk.	Nomadizálók lakóterei, „gubba, hajma”. Kerek alaprajzú épületek. Továbbélésük; Halászkunyhó, pásztorkunyhó. Használatuk, (férfi-nõi térfél, kultikus tér, munkatér), bútorzatuk.
	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építõanyagok.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építõanyagok, megmunkálási technikák. Ülõgödör.
	A ház fejlõdése, tüzelõberendezések és alaprajzi típusok.	A ház fejlõdése, tüzelõberendezések és alaprajzi típusok. A modulrendszer változása, a méretek és az építõtechnikák változásai.
	Tüzelõanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelõberendezések ökológiája.	Tüzelõanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelõberendezések ökológiája. Táji, területi típusok.
	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtõk, kémények. Rúdra valók és bútorok.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtõk, kémények. Táji, területi típusok. Rúdra valók és bútorok.
	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés.	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés. Ácsolt és asztalosbútorok, megmunkálásuk szerszámai, technológiájuk története. Házilag készített bútorok.
	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek. A falvak alaprajzi típusai.

Témakör	Középszint	Emelt szint
	A falu életének és szerepének, változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel.	A falu életének és szerepének, változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel. A régi házak és technikák mai utóélete.
Népi kerámia	Az agyagmûvesség története, kialakulásának gazdasági feltételei.	Az agyagmûvesség története, kialakulásának gazdasági feltételei. Az agyag alkalmassága, az égetés.
	Agyaglelõhelyek Magyarországon, fazekasközpontok.	Agyaglelõhelyek Magyarországon, fazekasközpontok. Mázas, mázatlan cserép, oxidációs, redukciós égetés (fekete edény).
	A cserépedények típusai, terminológiája.	A cserépedények típusai, terminológiája. Égetõkemencék típusai, égetési módok.
	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat. Hétköznapi és ünnepi, férfi és nõi használatra készült tárgyak. Díszítések, feliratok.
Textilek	A fonás, szövés õsi technikái.	A fonás, szövés õsi technikái. Nemez készítés. Fonott falazatok, kerítések, hálók.
	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk. A fonalak típusai és színezésük.
	A szövés termékei, használatuk.	A szövés termékei, használatuk. A hétköznapi és az ünnepi textilek, viseletek.
	A viseletben megjelenõ táji, etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet.	A viseletben megjelenõ táji, etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet. A szõttesek stílusjegyei. A hímzések és nagyobb táji típusaik.
	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a kivetkõzés.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a piaci megrendelések hatása. A kivetkõzés. Kékfestés. Csipke. Népi formák és motívumok továbbélési lehetõségei.

MAGYAR NÉPZENE ALAPJAI
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A népzene érettségi vizsga célja

A magyar népzene átfogó ismerete. A népzene népi kultúrában elfoglalt helyének és szerepének bemutatása.

A szakmai továbbtanulásra való felkészítés

A népzene ismerete a jelen kultúrájának, zenéjének megismeréséhez, megértéséhez alapvetõen fontos. Hozzájárul a mûvészetekben különösen a zenében, való önálló tájékozódáshoz, az érzelmi és intellektuális élmények átéléséhez, a biztos ítélõképesség kialakításához.

Az érettségi vizsga lehetõvé teszi a zenemûvészet ilyen irányú megismerését, összefüggéseinek megértését, a zenei kultúra és mûveltség további szakmai elmélyülését, ennek minõsítését és értékelését.

1. A népzene tantárgy tanításának célja

Tudatosítani a növendékekben, hogy a népzene és általában a népi kultúra az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános mûveltség szempontjából is szükséges.

Közelebbi célja, hogy

- megismertesse a magyar népzene általános vonásait, elsajátíttassa az általános zenei mûveltséghez szükséges ismeretanyagot,
- adjon kellõ jártasságot a néphagyományban való általános eligazodáshoz,
- segítse a mûzene és népzene összefüggéseinek megértését és felismerését (ezen belül ismertesse meg a növendékekkel a Bartók és Kodály mûvekben – esetleg a korábbi korokban a zeneszerzõk által – felhasznált népi dallamok néhány dallamának forrásait, pl. a bécsi klasszikus mesterek magyaros kompozícióinak forrásait),
- ismertesse meg zenetörténetünk azon korszakait, melyek történelmünkbõl kifolyólag ma már csak a népzenei emlékekbõl ismerhetõk meg,
- tudatosítsa a szájhagyományban fennmaradt ezen dallamok segítségével is, hogy a népzene a képzõmûvészethez hasonlóan történelmünk része,
- ismertesse meg a fõbb zenei stílusrétegeket, a fõbb népzenei dialektusterületeket és azok jellemzõ vonásait,
- ismertesse meg a néphagyomány néhány kiemelkedõ énekesének és hangszeres elõadójának mûvészetét, nevét,
- ismertesse meg a magyar népzenekutatás vázlatos történetét, a szakterület kiemelkedõ képviselõit,
- készítse fel a növendékeket a felsõfokú tanulmányokra, közte más népek zenéjének befogadására,
- hozza összhangba az elméleti (pl. hangrendszerek, hangsorok ismerete) és gyakorlati tudnivalókat (pl. valamely népdal hangsorának felismerése hallás alapján, a dallamtípus és a dallamegyed közötti kapcsolat tudatosítása: az állandó és variatív elemek felismerése, az adott dallamstílus lényegének megértése és az adott népdal stílusos elõadása stb.),
- segítse összhangba hozni a más elméleti tárgyak óráin tanultakat a népzene tantárgy elméleti anyagával (szolfézs és zeneelmélet <–>népzeneelmélet),
- legyen képes a növendék a stílusokban és stílusrétegekben való eligazodásra, számára ismeretlen dallam esetén is,
- sajátítsa el – mint jövendõ professzionista muzsikus – az esztétikai élményszerzés és az élményadás módját a népzenén keresztül is.

Fejlessze:

- a népdalokon, hangszeres dallamokon keresztül is általános zenei képességeit: hallás, ritmus, dallamíró, transzponálási és improvizációs képességét, zenei ízlését, stílusérzékét,
- ösztönözze az autentikus népzenei felvételek (ún. Pátria hanglemezsorozat, az MTA Zenetudományi Intézet – közte mint iskolai alapanyag a Rajeczky Benjamin által szerkesztett Magyar Népzene I–III.

hanglemezek – Kallós Archívum stb. kiadványai stb.) hallgatására, élõ népzenei koncertek és egyéb rendezvények látogatására, sõt az ezeken való szereplésre (népzenei versenyek),
– ösztönözze az élõ népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megõrzésére (esetleg felkutatására és feltárására),
– fejlessze ki a növendék azon képességét, mellyel alkalmassá válik egy állandóan változó zenei világ igazi, idõtálló értékeinek megismerésére, megtanulására és megbecsülésére, profi zenészként pedig képessé válik bizonyos korszakok zenéjének átlátására, illetve más oldalról történõ megközelítésére (pl. a verbunkos, illetve a tágabb cigányzene <–> magyar romantika, pl. Liszt magyar rapszódiái stb.).

2. A népzene érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

A növendék a középfok szintjén elvárható mértékben
– rendelkezzék átfogó ismeretekkel a magyar népzenérõl, legyen általánosan tájékozott a magyar nyelvterületen, legyen tájékozott a népzenei dialektusterületeket és az ott élõ etnikai csoportokat illetõen,
– ismerje hangszere zeneirodalmának olyan darabjait, melyek magyar népzenei eredetûek, s tudja e dallamok forrásait, illetve a feldolgozott dallamok stílusbeli hovatartozását,
– legyen képes tiszta, stílusos népdaléneklésre, a magyar népdalok deklamálás-módját legyen képes kamatoztatni hangszerjátékában a népzenei eredetû darabokban is,
– díszített népdalt is legyen képes kottából stílusosan szöveggel lapról énekelni,
– rendelkezzék biztos memóriával, megfelelõ repertoárral és stílusismerettel.

A tantárgy specifikuma az, hogy minden más zenei tárgyhoz hasonlóan (pl. az általános gimnáziumok ének-zene tantárgya) igazán zeneivé csak zenei tevékenységben válik. Ezért az érettségi vizsga egy része a szorosan vett *elméleti* tudnivalókat, másik része pedig a zenei képesség, illetve a mûvészi felkészültség fokának vizsálatát jelenti. Ez utóbbit a *Zenei felkészültség* címszó alá vontuk.

Mivel a zenei szakközépiskola olyan speciális iskolatípus, melyben a tanulók négy éven keresztül folyamatosan magas fokú zenei képzésben részesülnek, az érettségi vizsga *középfokú* formáját kizárólag a zenei szakközépiskolában tanult és végzett, de nem a zenei pályára továbbmenõ növendékek vehetik igénybe. Természetesen szintén igénybe vehetik a középszintû érettségit a nem *szakirányú felsõfokú* iskolába, de zenei szakra jelentkezõ növendékek (azok tehát, akik a közoktatás területére irányulnak, pl. óvónõképzõbe, egy adott fõiskola általános iskolai énektanári szakára).

Az alábbiakban megjelölt témakörök javaslatok, ezért a tanár éljen a tanári szabadság lehetõségével. Az egyes témákat tetszése szerint szabadon párosíthatja egymással. Továbbá a tágabb helyi hagyományra vonatkozó ismeretanyag beépíthetõ a tételekbe, mely kiegészítheti a tananyagon alapuló tételsort.

Tartalmi követelmények

KÖVETELMÉNYEK A KÖZÉPSZINTÛ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

TÉMAKÖRÖK

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

– A népdal, népzene fogalma.
– A modern népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése.
– A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemzõ etnikumai vázlatos bemutatása.
– Egy-egy jellemzõ hangszer vagy hangszer-párosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különbözõ földrajzi területrõl.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus
– A régi stílus pentaton ereszkedõ stílusrétege általános vonásainak ismertetése és egy az e stílusba tartozó népdal eléneklése, valamint elemzése.
– A pentaton kvintváltó dallamokhoz kapcsolódó ún. kanásztáncritmus és jellemzõ ritmusképletei.

A diatonikus stílus

- A sirató mint népszokás és zenei vonásai –> a diatonikus siratóstílus.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó egy recitatív népdal eléneklése, a recitatív jellemvonásainak ismertetése az énekelt és elemzett dalon keresztül.
- Jellemzõ hangsorok, kadenciaképletek, szótagszámok a stílusba tartozó dallamok bemutatásával.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó táncdallamok jellemzése egy elénekelt és elemzett népdal bemutatásával.

Ballada

A ballada mint szövegmûfaj, régi stílusú balladák a magyar népzenében és kapcsolódásuk a zenei stílusokhoz (diatonikus sirató, pszalmodizáló, egyéb régi sílusú).

A pszalmodizáló stílus

- A pszalmodizáló stílus fõ vonásainak ismertetése, jellemzõ hangsorai és kadenciaképletei.
- A keserves szöveg-mûfaj bemutatása egy népdalon keresztül, földrajzi elterjedtsége, jellegzetes díszítésmódja és elõadásmódjának egyéb vonásai, kapcsolódása a zenei stílusokhoz.

Népzene és zenetörténet

- Volta dallamok.
- Históriás énekek (diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.
- A *Rákóczi* dallamkör bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.
- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus

- Kormeghatározás és a stílus legjellemzõbb vonásainak ismertetése egy-két elénekelt és elemzett népdalon keresztül.
- A népies mûdal fogalma, összefüggése az új stílusú magyar népdallal.

A jeles napok és egyéb népszokások

- A naptári év jeles napjaihoz kapcsolódó zenés népszokások.
- Néhány jellegzetes téli, illetve tavaszi népszokás ismertetése.
- A gyerekjátékdalok és népszokásdallamok közös (zenei) vonásainak (a jellemzõ hangkészletnek) bemutatása.
- Lakodalmas dallamok eléneklése és helyének, szerepének megnevezése a lakodalmi szertartáson belül.

3. Népi hangszer, hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma.
- A népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténet vázlatos bemutatása (Vikár B., Bartók, Kodály, Lajha gyûjtõútjai és gyûjtéseinek jelentõsége).
- A magyar nyelvterület jellemzõ hangszerei valamely hangszertípus szerint (például chordofonok, vagy aerofonok). A magyar nyelvterület jellemzõ hangszerei területek szerint (pl. Gyimes: hegedû-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla stb.).
- A parasztzenészek és a cigányzenészek (az elõadók rétegzettsége: amatõrök és professzionisták).
- A cigányzenészek szerepe zenetörténetünkben: a verbunkos és hatása a nép- és mûzenénkre.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelõ **anyagismeret**tel. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetbõl 100-at (70 kötelezõ és 30 szabadon választott) stílusos elõadásban (megfelelõ díszítésekkel) elénekelni.

A vizsgabizottság a tanult népdalok közül legalább két, különbözõ stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék eléneklés után szakszerûen elemez.

2. Felismerés zenehallgatás alapján: autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Népzenei forrásismeret

Egy, a saját hangszerére írt, a tanuló által elõzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemû (Bartók, Kodály, Weiner), esetleg más (nem föltétlenül magyar) zeneszerzõ kompozíciója népzenei forrásának bemutatása, ha az év során a tanár bemutatott ilyet (pl. a bécsi klasszikus mesterek).

KÖVETELMÉNYEK AZ EMELTSZINTÛ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

TÉMAKÖRÖK

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

A népdal, népzene fogalma

- A népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése (a XIX. századi elõzmények vázlatos bemutatásával).
- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemzõ etnikumai bemutatása.
- A magyar népzenében jellemzõ hangsorok, valamint kapcsolódásuk a zenei stílusokkal (pl. a lá-pentaton hangsor és az ereszkedõ szerkezet, valamint a pszalmodizáló stílus kapcsolata, pl. a dór és a fríg hangnem, valamint a diatonikus sirató stb. kapcsolata) – egy-egy jellemzõ példával illusztrálva.
- Az ütempáros szerkezetek hangkészletének bemutatása (jellemzõ dallamfordulatok, közte az ún. regõs kvint).
- A magyar népzene fõ stílusainak, rétegeinek ismertetése jellemzõ dallampéldákkal.
- A népdal elõadásmódja: a dallamvonal-vezetés, az egyes stílusok, az egyes mûfajok valamint az egyes tájegység jellemzõ díszítései, a régi és új énektechnika különbsége, a hangszín, a vibrato szerepe stb..
- Egy-egy jellemzõ hangszer vagy hangszer-párosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különbözõ földrajzi területrõl.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus

- A régi stílus pentaton kvintváltó stílusrétege általános vonásainak ismertetése az e stílusba tartozó énekelt és elemzett népdalokon keresztül (legalább két népdal).
- A bartóki I. dialektusból Belsõ Somogy, Tolna „páva”-dallamainak bemutatása, az ún. dunántúli pentaton.
- Az ún. reális („merev”) és tonális kvintváltás.
- A pentaton kvintváltáshoz kapcsolódó kanásztáncritmus és jellemzõ ritmusképletei.

Diatonikus sirató stílus

- A sirató mint népszokás és zenei vonásai –> a diatonikus siratóstílus.
- Egy 4 sorossá szilárdult diatonikus sirató bemutatása (pl. Kodály nagyszalontai gyûjtéséből).
- A stílusra jellemzõ hangsorok, dallamvonal-vezetés és a jellemzõ kadenciaképletek, szótagszámok bemutatása (énekelt és elemzett példákkal – legalább két példa).
- A recitatív fogalma és rövid bemutatása a mûzenében és a népzenében.
- Zenetörténeti emlékeink: a XVI. századi históriás énekek, (pl. Tinódi), XVII. századi széphistória [Gergei (Gyergyai) Albert: Árgirus királyfi széphistóriája) és a néphagyományban fennmaradt alakjának bemutatása.
- A stílus tánczenei funkcióban: 8 szótagszámú dudanóták és 11-es szótagszámú (tripódikus) táncdallamok.

Pszalmodizáló stílus

- A pszalmodizáló stílus jellemzõ vonásainak bemutatása (legalább két énekelt és elemzett példa alapján, a „pszalmodizáló” szó eredetének megmagyarázásával), kapcsolata a recitatív siratóval.
- Jellemzõ dallamindítások, dallamvonal-vezetések, kadenciaképletek, szótagszámok, ambitusok.
- A dallamtípusokhoz kapcsolódó szövegtípusok (ballada, keserves), az elterjedtség földrajzi területei.

A keserves és a ballada

- A keserves szöveg-mûfaj bemutatása egy népdalon keresztül, kapcsolódása a zenei stílusokhoz az elõfordulás földrajzi területe bemutatása, elõadásmódja.
- A ballada mint mûfaj bemutatása.
- Régi stílusú balladatípusok és kapcsolatuk a zenei stílusokhoz (pl. diatonikus sirató stílus, pszalmodizáló stílus, egyéb régi stílus).

Népzene és zenetörténet

- Volta dallamok.
- Históriás énekek (pl. diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.
- Rákóczi dallamkörbõl legalább két dal bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.
- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus

- A népies mûdal fogalma, kialakulása, majd megjelenése a XIX. századi ún. „népdal”-kiadványokban, szerepe az új stílus kialakulásában.
- Az új magyar népdalstílus kialakulásának ideje és társadalmi háttere, elterjedése, elõzményei a régi stílusú népzenén belül.
- Legjellemzõbb vonásainak ismertetése legalább két énekelt és elemzett népdalon keresztül: jellemzõ dallamvonal, hangsorok, szótagszám, ambitus, az ún. alkalmazkodó ritmus, a tempo giusto szerepe.
- Az új stílusú népdal formai, hangnemi, elõadásbeli stb. különbsége a régi stílussal szemben.

A jeles napok és egyéb népszokások

- A naptári év kiemelkedõ eseményeihez, valamint az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó sárdózás, villõzés, pünkösdölés bemutatása, az elõfordulás helyével.
- Nyári népszokás: a Szent Iván napi tûzugrás és a hozzá tartozó dallamanyag bemutatása (egy dal eléneklésével és elemzésével).
- Téli népszokások általános jellegû bemutatása (hégetés Moldva, betlehemezés, karácsonyi köszöntés, regölés, szilveszteri kongózás) egy-egy karácsonyi köszöntõ, illetve betlehemes dallam eléneklésével.
- Lakodalmas dallamok eléneklése és a hagyományos szertartáson belüli helyének meghatározása (pl. menyasszonykikérõ).
- Népszokásdallamok Kodály ismertebb kórusmûveiben (a tanár lehetõleg olyan mûveket jelöljön ki, melyeket a növendékek énekeltek az iskolai kórusban, illetve a népzene órán foglalkoztak a forrással – pl. A Vidrócki híres nyája, diatonikus sirató stílus, 8, 5 4 2 –> Mátrai képek 1. dallam).

3. Hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma, a népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténeti vázlatos bemutatása (Vikár B., Bartók, Kodály, Lajtha gyûjtõútjai és gyûjtéseinek jelentõsége).
- Az idiofon hangszerek elõfordulása a magyar néphagyományban.
- A chordofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- Az aerofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- A magyar nyelvterület jellemzõ hangszerei területek szerint, egy-egy jellemzõ dallam bemutatásával (dúdolva; pl. Gyimes,. hegedû-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla stb.).
- A duda bemutatása, magyarországi elõfordulásának területei.
- Az énekelt dudanóta, jellemzõ ritmusképletek, dallamvonalak, hangsorok és kadenciák – legalább két énekelt és elemzett dallampéldával.
- A tekerõ bemutatása, magyarországi elõfordulásának területe, a hangszeren játszott repertoár (egy jellemzõ dallam énekelt bemutatása) és a jellemzõ hangszertársítás.
- A parasztzenészek és a cigányzenészek (az elõadók rétegzettsége: amatõrök és professzionisták).
- A cigányzenészek szerepe zenetörténetünkben, a verbunkos és hatása nép- és mûzenénkre.
- Cigánybandák a magyar nyelvterületen: jellemzõ hangszer-csoportosulások a Felvidéken, Erdélyben, illetve egyéb területeken.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelõ **anyagismerettel**. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetbõl 100-at (70 kötelezõ és 30 szabadon választott) stílusos elõadásban (megfelelõ díszítésekkel) elénekelni. A vizsgabizottság a tanult népdalok legalább két, különbözõ stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék éneklés után szakszerûen elemezzen.

2. Felismerés zenehallgatás alapján

Autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Dallamírás

Autentikus népzenei felvételrõl egy szöveges népdal vagy egyszerûbb hangszeres zenei felvétel egy versszakának középrészletes lejegyzése (tehát tartalmazzon díszítõhangokat – ha vannak a népdalban –, valamint a vizsgázó a vokális dallam 1. versszaka szövegét is írja le, többszólamú hangszeres dallam alatt fokokkal jelölje pl. a kíséretet), minimum öt, maximum nyolcszori meghallgatás alapján.

4. Népzenei forrásismeret

Egy, a saját hangszerére írt, a tanuló által elõzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemû (Bartók, Kodály, Weiner) népzenei forrásának bemutatása. Ha nincs ilyen, vagy a növendék nem kívánt élni ezzel a lehetõséggel, az érettségi vizsgán kapjon bemutatásra egy Bartók vagy Kodály kórusmûvet, illetve egyszerûbb zenekari darabot.

HANGTANI ÉS AKUSZTIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

A hangtan érettségi vizsgatárgy általános követelményei, megalkotásának céljai

- *Tájékoztatást nyújtani* a tárgy jelentõségérõl, szükségességérõl.
- Fontosnak tartjuk annak hangsúlyozását, hogy a zenemûvészeti szakközépiskolában a hagyományosan oktatott fizika tantárgy mellett szükséges a hangtani ismereteknek olyan szintû feldolgozása, amely kiegészíti a zenei képzést, segíti a zenei tudás kialakulását. Ennek tényét *a vizsga céljának meghatározásával* fejezzük ki.
- A tapasztalatok és a korábbi munkálatok alapján rögzítjük a *vizsga szintjét és formáját*.
- Összeállítjuk a *vizsga témaköreit* és a hozzájuk kapcsolódó *tartalmi követelményeket*, amelyek alapján a részletes vizsgakövetelmények (vizsgaleírások) megalkothatók.

A hangtan érettségi vizsgatárgy megalkotásának szükségességérõl, jelentõségérõl

Az 1997-ben kiadott, a zenemûvészeti szakközépiskolákra érvényes zenész szakképesítés központi szakmai programjainak – tanterveinek fontos eleme annak meghatározása, hogy az adott zenei tárgy hangszeres fõtárgy – oktatása milyen kapcsolatban van más tantárgyak követelményeivel.

Az egyes hangszerekre összeállított tantárgyi programok a fizika tantárgy ismereteivel való kapcsolatot a következõképpen említik:

„A fizika tantárgy hangtani, akusztikai ismereteket nyújt, amelyek elõsegítik az elképzelések hangszeren való megszólaltatását.” (gordonka),

„A fizika tantárgy segíti a tanulót a hangtani, akusztikai, hangtechnikai ismeretek megértésében.” (klarinét),

„A fizika segíti a növendéket a hangszeres játékhoz szükséges akusztikai, hangtani jelenségek megértésében, megismerteti a zenei tevékenységhez szükséges hangtechnikai alapfogalmakat.” (harsona),

„A fizika tantárgy teszi lehetõvé, hogy a tanuló hangtani, akusztikai és hangtechnikai ismereteket szerezzen.” (gitár),

„A fizika tantárgy segíti a tanulót a hangtani, akusztikai, hangtechnikai ismeretek megértésében, továbbá a hangszer mûködési sajátosságainak felismerésében.” (tuba) (*Zenész szakképesítés*, 1997).

A fizika tantárggyal összefüggésben végzett kutatások, vizsgálatok egyértelmûen a tárgy népszerûtlenségére utalnak.

A helyi programhoz, az iskola jellegéhez igazodó fizikai ismeretek feldolgozása enyhíthet ezen a kialakult helyzeten. Fontos hangsúlyozni, hogy a pedagógiai folyamatban résztvevõk értelmet keresõ alkotómunkája eredményezhet változást a növendékek szemléletében.

Az iskolai munkának értelmet az adhat, ha a tanítási-tanulási folyamatban lehetõség van azoknak az ismereteknek a feldolgozására, amelyekre az iskola sajátos programja miatt a tanulóknak szüksége van, és amely ismeretek érdeklõdésükhöz, szakmai munkájukhoz kapcsolódnak.

A mûvészeti szakközépiskolákban a tanulók tehetsége, érdeklõdése alapvetõen meghatározza a képzés jellegét. A mûvészeti ismeretek oktatásának megvan az a nyilvánvaló elõnye az általánosan képzõ tárgyakkal szemben, hogy a tanulók érdeklõdése, nyitottsága, tehetsége, motiváltsága a választott mûvészeti tevékenység felé irányul.

Mûvészeti szakközépiskolában természettudományt – így fizikát – tanulni és tanítani egyaránt sajátos és nehéz feladat.

Az iskolatípus speciális jellege szükségessé teszi, hogy átgondoljuk: a képzés egészében tartalmilag és szerkezetileg milyen helyet foglaljanak el a fizikai ismeretek.

Ha az általánosan képzõ közismereti tárgyak – így a fizika - tanítása során a képzéshez igazodóan sikerül megvalósítani a tudásátadás és a képességfejlesztés feladatát, úgy az adott tárgy tanításának célját, feladatát – értelmét – találhatjuk meg, ugyanakkor hatékony segítséget lehet nyújtani a mûvészeti képzéshez is.

A tapasztalatok alapján elmondható, hogy a természettudományi tárgyak tanítása és tanulása is lehet eredményes és örömteli. Megfelelõ módszerek megtalálásával a fizikai ismeretek feldolgozása szakszerû és érdekes lehet: a zenemûvészeti képzésben célszerû és szükséges az általában perifériku san kezelt területnek, a hangtani ismereteknek a jelenleginél mélyebb megismertetése és hatékonyabb elsajátíttatása.

Zenemûvészeti szakos tanulók tanításakor tehát fontos szerepet kaphatnak a fizika részeként tárgyalt hangtani ismeretek, amelyek a hagyományos feldolgozás rendszerében többnyire csupán a hullámjelenségekhez kapcsolódó kiegészítõ ismeretként jelennek meg.

Jelenleg a zenemûvészeti szakos növendékek a hangtani alapismeretek mélyebb és alaposabb megismerésével felsõfokú tanulmányaik során találkoznak, a megfelelõ háttér híján tanulmányaikban nehézségek adódhatnak.

Indokolt tehát a középiskola évei alatt megismerkedniük azokkal a témákkal, fogalmakkal, jelenségekkel, összefüggésekkel, amelyek zenei tudásuk hátterét jól kiegészíthetik, teljesebbé tehetik.

A hangtan érettségi vizsga célja

A zenemûvészeti tanulmányokat végzõ növendékek tudásában legyenek jelen azok a hangtani–akusztikai-ismeretek és az ezek elsajátításával összefüggõ képességek, amelyek hozzájárulnak szakértelmük, zenei kompetenciájuk és általános mûveltségük megalapozásához, fejlesztéséhez.

A hang fizikai fogalmából kiindulva a fizikai hangtan jelenségeinek megismerése segítségével értsék, értelmezzék a zenei hangtan fogalmait, elemezzék és értékeljék a jelenségeit, összefüggéseit.
A hangtani ismeretek elsajátítása alapján és az elvégzett tevékenységek során megszerzett tudást alkalmazzák a hangszeres játék során.

A hangtan érettségi vizsga tartalmi követelményei

Témakör	Követelmények
Természet és mûvészet	A természet és mûvészet kapcsolatának felismerése. A fizika és a zene kapcsolatának értelmezése. A természet anyagainak és jelenségeinek alkalmazása a zenei folyamatokban.
A zenemûvészet és más mûvészeti ágak kapcsolata	A mûvészet szerepének felismerése a kreativitás megteremtésében. A mûvészeti ágak kapcsolódási lehetõségeinek megismerése. Az információ, a közlés, a kommunikáció megjelenése a mûvészeti alkotásokban.
A hangtan története	A hangtani ismeretek jelentõségének, szerepének azonosítása a tudomány és a mûvészet történetében. Történelmi korok hangtani kutatásainak, felfedezéseinek, kísérleteinek felidézése, értékelése.
Rezgõmozgás	A rezgõ test mozgásának megfigyelése, jellemzõinek leírása. A rezgõ mozgás és a hangjelenség kapcsolatának felismerése. A hangkeltés megoldásainak alkalmazása, összehasonlítása, elemzése.
Hullámmozgás	A hullámmozgás kialakulásának, jellemzõinek meghatározása. A rezgõmozgás és hullámmozgás kapcsolatának felismerése, értelmezése. A hanghullámok keletkezésének, jellemzõinek meghatározása, értelmezése. Az állóhullám jelenség megismerése, hatásának elemzése. A rezonancia jelenségének meghatározása, a rezonátorok és a hangenergia összefüggésének megfogalmazása, következményeinek bizonyítása, értékelése.
A hangkeltés, a hangképzés, a hangérzet, hallás	A hangkeltéssel és hangérzékeléssel összefüggõ folyamatok azonosítása. A hangkeltés és érzékelés fizikai, biológiai, pszichológiai jelenségeinek megismerése, értelmezése, összefüggéseik elemzése.

Témakör	Követelmények
Hangerõsség	A hullámokban terjedõ energia áramlásának és hatásának megismerése. A hangintenzitás és hangosság jelentésének megértése. Hangforrások teljesítményének és hangosságának osztályozása, besorolása, összehasonlítása. A hangérzetek és a hangerõsség összefüggésének megítélése, értékelése.
Hangmagasság	A rezgések frekvenciája, frekvencia tartományok és a hangmagasság értékei összefüggésének vizsgálata, értelmezése. A hangszerek és az énekhang hangterjedelmének összehasonlítása. A hangközök frekvenciatartományának meghatározása. A hangmagasság összefüggésének bizonyítása az intenzitással, idõtartammal, hangszínképpel.
Hangszín	Alaprezgések és felharmonikusok fizikai jellemzõinek megismerése. Az alaphang és felhangok viszonyának vizsgálata, értelmezése. A hangszín szerepének kifejtése a zenei hangok kialakulásában, minõségében. A hangspektrum szerepének elemzése, értékelése.
Idõtartam	Az idõ fogalmának fizikai, filozófiai megközelítése. A zenei hangzás idõbeniségének megfogalmazása. Az idõ megjelenítése a zene alkotóelemeiben: használata a ritmus és a tempó alkalmazásában. Az idõtartam szerepének érvényesítése.
A hangterjedés jelenségei	A hangterjedés feltételeinek, jellemzõinek meghatározása. A terjedési jelenségek: interferencia, visszaverõdés, törés, elhajlás, Doppler-hatás törvényszerûségeinek értelmezése. A hangterjedés során észlelt jelenségek vizsgálata. A terjedés jelenségei és a teremakusztikai viszonyok kapcsolatának megalkotása, bizonyítása .
A zenei hang és a zenei hallás	A hangrezgés fizikai jellemzõinek alapján a hangérzetek különbözõségének felismerése. A zenei hang fizikai jellemzõinek azonosítása. A fizikai hangtól a harmóniáig kialakuló folyamat levezetése. A hangok mintázatainak összefüggésének megítélése a zene értékével, jelentésével.
A hangszerek világa	A hangszerek történetének, csoportosításának megismerése. A fizikai jelenségek használatának alkalmazása a hangszerek felépítésében és megszólaltatásukban. A hangszerek hangképzésének hatása alapján következtetés a zenei hang tulajdonságaira. A hangszerek és a zene fejlõdése összefüggésének megítélése.
Hangzás, akusztika, építészet	Az akusztikai jelenségek történeti fejlõdésének felidézése az ókortól napjainkig. A hangzás törvényszerûségeinek megfogalmazása az akusztikai hatásokkal összefüggésben. Hanghatások összehasonlítása szabadban és a termekben. Az akusztika és az építészet viszonyának megítélése, értékelése.

HANGKULTÚRA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A tantárgy oktatásának célja és funkciója

A Hangkultúra tantárgy általános oktatási-nevelési célja a tanulók felkészítése a hangzó világ megismerésére, annak felelõs használatára és tudatos alakítására, az élõ- és hangfelvételeken rögzített hang fogékony és érzékeny befogadására, és ezzel egy érzelmileg fejlett személyiség formálásának segítése.

Ezért fontos, hogy fejlessze a tanulók:
- érzékeny, érdeklõdõ, az akusztikus kultúrát megbecsülõ magatartását;
- a hangzó világ szépségének szeretetét és ezen keresztül érzelemvilágát, személyiségét.

Mindezek birtokában a hangkultúra ismerete hozzásegíti a tanulókat
- a mindennapok kultúrált életviteléhez,
- a felsõoktatásban – különösen a zenéhez és hangtechnikához kapcsolódó szakokon – szükséges alapismeretek és tájékozottság megszerzéséhez,
- hivatásuknak a mûvészeti életben vagy a mûvészet és technika háttérterületein történõ gyakorlásához.

A tantárgy oktatásának feladata

- Az akusztikus környezetkultúra, az auditív kommunikáció és a média közlésformái sajátosságainak megismertetése.
- A különbözõ korok hangzásvilágának megismertetése, különös tekintettel a hangzó zene akusztikus környezeteire.
- Az egyes korszakok zenéjével összefüggésben a hangszerek hangzásképe változásának bemutatása, kialakítva a zenei historizmus tárgyilagos szemléletmódját.
- A rögzített hang biztos esztétikai ítéletének, az élõ és a rögzített hang kapcsolatának értõ, egymást nem kizáró, hanem kiegészítõ elemzõ befogadásának segítése.
- Az egyetemes és nemzeti kultúra hangzó emlékei megbecsülésének segítése.

A tantárgy jellemzõi, tárgyközi kapcsolatai

A tantárgy szorosan kapcsolódik a zenetörténethez, mûvészettörténethez, a teremakusztikán keresztül az építészethez, az elektroakusztikán keresztül a fizikához, informatikához, ily módon sajátosan határterületi jellegû, mintegy kapcsolatot teremtve a hang mint technika és a hang mint mûvészet között.

A hangkultúra tantárgy érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

KÖZÉPSZINTÛ ÉS EMELT SZINTÛ SZÓBELI VIZSGA

Témakörök	Követelmények (ismeretek)
A hangkultúra története	– a hangszerek létrejötte – az ókori színház akusztikája – a középkor, reneszánsz és barokk hangideálja – a többkórusosság és pszichoakusztikai háttere – operaházak, hangversenytermek létrejötte – a gépi hangkultúra elõzményei, zeneautomaták, a gépzongora

Témakörök	Követelmények (ismeretek)
	– a hangrögzítési és mûsortovábbítási eljárások fejlõdése – a hifi, a sztereó és a sokcsatornás hang – a rögzített hang értékelése napjainkban
Hangforrások akusztikája	– hangmagasság, hangsorok, hangszínezet (spektrum), hangmagaság, hangosság és hangnyomás – a hang idõbeli lefolyása, ennek zenei értékelése – sugárzási irányjellegek – a pódiumültetések akusztikai értékelése
Hangterek akusztikája	– hangvisszaverõdés, hangelnyelés – utózengési idõ és jelentõsége a zenei elõadásban – geometriai teremhangtan, homorú, domború és párhuzamos visszaverõ felületek akusztikai hatása – stúdiók, hangversenytermek, próbatermek, a fõbb mûfajok akusztikai igényei
Mikrofonok	– a fõbb átalakítási elvek: dinamikus- és kondenzátormikrofon – frekvenciamenet, érzékenység, iránykarakterisztikák – az emberi fül hallásmechanizmusa, a pszichoakusztika alapjelenségei, a halláskárosodás – a mikrofon és fül érzékelési tulajdonságainak összehasonlítása
A térhatású technika	– a fül irányhallási mechanizmusai – a fejhez kötött sztereofónia megvalósítása és értékelése – a lehallgatóhelyiséghez kötött sztereofónia és értékelése – sztereó mikrofonrendszerek (XY, AB, mikrofonfüggöny, ORTF, elválasztótestes rendszerek) – a sztereó technika továbbfejlesztési lehetõségei (kvadrofónia, 3/2 eljárás, Dolby rendszerek, az 5.1 és 7.1 rendszer)
A keverõasztalok szolgáltatásai	– fõlánc, keverés, erõsítés – mellékláncok és effektusok (hangszínszabályozás, teremszimuláció, automatikus dinamikaszabályozás) – akusztikai ellenõrzés, a hangszórók optimális elrendezése – optikai ellenõrzés, a fizikai szint és a szubjektív dinamika összefüggései
Hangrögzítés	– mechanikus rögzítés, hanglemezfajták, lemezek tárolása, lejátszása – a mágneses hangrögzítés fizikai háttere, elõmágnesezés

Témakörök	Követelmények (ismeretek)
	– veszteségek, zajviszonyok, a Dolby zajcsökkentés alkalmazása – magnetofon- és szalagtípusok – blokksémák, stúdiórendszerek, házi hifi rendszerek
Digitális technika	– mintavétel, kvantálás, az A/D és D/A átalakítás – a bit-szám és a mintavételi frekvencia értékének hatása a hangminõségre lézerlemez rendszerek a DAT magnetofon az adatredukció az MO rendszer a számítástechnika hangtechnikai alkalmazásai
A mûsortovábbítás	– a különbözõ hullámhosszak technikája és hangminõsége – a mûholdas mûsortovábbítás – a digitális mûsorszórás
Hangszertörténet: billentyûsök	– az orgona (hydraulos, portatív, pozitív, a barokk- és a romantikus orgona jellegzetességei, a lábszámozás, a traktúra) – a klavikord, virginál, spinett, csembaló, a fortepiano és a zongora
Hangszertörténet: fúvósok	– schalmei-, barokk-oboa, oboa, angolkürt dulcián, barokk-fagott, fagott – chalumeau, klarinét, barokkfuvola-fuvola, a furulya, – a kromatika megvalósításának megoldási módjai a rézfúvósoknál, tolótrombita, harsona, a tuba és közvetlen elõzményei cink, natúrtrombita, trombita, natúrkürt, kürt
Hangszertörténet: vonós-, húros és ütõhangszerek	– a középkor vonós hangszerei, a viola da braccio és viola da gamba – a barokk és a mai vonóshangzás különbözõsége – a lant, a gitár és a hárfa, – a fontosabb ütõhangszerek
Valamennyi hangszer mûködésének vázlatos akusztikai háttere, a hangszerek és a hangtér kapcsolata	
Hangfelvételek esztétikai kérdései	– zenei felvételek szubjektív megítélése az EBU (Európai Rádiók Szövetsége) ajánlása alapján, hangfelvételek hangzás-esztétikai elemzése – a rádiójáték (története, kifejezési lehetõségei, fõbb típusai) – az opera közvetítés és operafelvétel – a mûvészi újjáteremtés lehetõségei a zenefelvételeknél – a kép és hang kapcsolata a zenés videó anyagoknál – az elektroakusztikus zene – az aktuális mûsorok esztétikája és technikája

Ismeretek, készségek

A tárgy jellegébõl következõen a ***középszintû érettségi*** leíró, elemzõ, illetve ítéletalkotó jellegû.

A tanuló ismerje:

– a hangkultúra történetének fõbb állomásait, a zenei elõadás és az akusztikai környezet mindenkori kapcsolatát, a rögzített hang fejlõdését, az élõ- és rögzített hang kapcsolatát, korunkban betöltött funkcióját,
– a hangtechnika alapvetõ mûszaki hátterét, megvalósítási módozatait, lehetõségeit,
– a hangszerek történetét, a hangszereknek a zenével, a zenei elõadással, az akusztikai körülményekkel fennállt mindenkori kapcsolatát.

Tudja elemezni

– a hangfelvételeket, mint szuverén mûvész-technikai alkotásokat, mindenkor figyelembevéve e kettõ egységét, ugyanakkor a hangtechnikai-esztétikai jellemzõket külön is vizsgálva.
– az élõ zene megszólaltatásának akusztikai élményét, a zene és a hangtér kapcsolatrendszerében, a tisztán akusztikai jellemzõket külön is vizsgálva,

Mind az élõ-, mind pedig a rögzített hang esetében legyen képes a biztos ítéletalkotásra, nemcsak a mûvészet, hanem a hangzás oldaláról is közelítve.

A hangfelvételek megítélésekor – különösen az archív felvételek esetében – vegye figyelembe a keletkezés korát, hangtechnikai színvonalát és általános kultúrális környezetét.

Legyen toleráns a különleges, szokatlan hangtechnikai–akusztikai megoldásokkal szemben, saját ízlésvilágát ne helyezze mindenáron elõtérbe, ítéletalkotása mindenkor higgadt, tárgyilagos legyen.

Ítéletalkotásait mindenkor a magyar és európai hangzó emlékek megbecsülése jellemezze.

Az ***emelt szintû érettségi*** a középszinttõl annyiban különbözik, hogy a leíró-elemzõ-ítéletalkotó szóbeli vizsga mellett az írásbeli dolgozat is megjelenik.

Az írásbeli dolgozat tartalmi követelményei

A dolgozat központi témáit a tanulók az írásbeli vizsga napján kapják kézhez.

A lehetséges témakörök a következõk:

– egy mûvelõdéstörténeti korszak hangkultúrájának részletesebb kidolgozása,
– egy hangszer vagy hangszercsoport története,
– a hangtechnika egy-egy korszakának feldolgozása,
– egy hangtechnikai téma feldogozása,
– egy zenei felvétel elemzése,
– egy zenemû több felvételének összehasonlító elemzése.

A fenti témakörök közül a vizsgaközpont hármat ad ki, melyek közül a vizsgázó egy témát dolgoz fel.

Az írásbeli elkészítéséhez rendelkezésre álló idõ max. 3 óra.

A feladat megoldása esszé-jellegû.

A központi írásbeli dolgozat témái

1. A fafúvós hangszerek története, és ennek akusztikai háttere.
2. A rézfúvós hangszerek története és ennek akusztikai háttere.
3. A vonós hangszerek története és ennek akusztikai háttere.
4. Az orgona története és az egyes fõbb típusok hangzása.
5. A billentyûs-húros hangszerek története és az egyes típusok hangzása.
6. A hangverseny-helyszínek és a zenei élet kapcsolata a barokktól napjainkig.
7. Az operajáték akusztikai háttere a barokktól napjainkig.
8. Zenei felvételek esztétikai célkitûzései a kezdetektõl napjainkig.
9. Próza a hangszóróban.
10. Az elektroakusztikus-zene technológiája és szerepe a XX. század hangkultúrájában.
11. Operaközvetítés vagy stúdiófelvétel.
12. A ,,igitális forradalom’’ és a XX. század hangkultúrája.
13. Zenehallgatás a hangversenyteremben és a hangszórók elõtt.
14. A térhatású hangátvitel zenei és technikai elõzményei.

15. Hangfelvételek szubjektív megítélése.
16. Zaj-zajgátlás és halláskárosodás.
17. Az emberi fül és a mikrofon.
18. Hangfelvétel-párok összehasonlító elemzése [pl. Beethoven: C-dur zongoraverseny, 1. és 3. tétel, Schiff András–Staatskapelle Dresden–B. Haitink, (PolíGram), illetve Robert Levin– A Forradalom és Romantika zenekara–J. E. Gardiner (Teldec) elõadásában].
19. Egy adott hangfelvétel elemzése (pl. Dvořák: Vonósnégyes, No.14, op. 105.– Hagen kvartett (DGG).
20. Egy elektroakusztikai kompozíció elemzése (pl. Decsényi János: Dal (MR-HUNGAROTON).
21. Egy arhív hanvfelvétel elemzése (pl. Bartók: Concerto – Boston Symphony Orchestra– Koussevitzky –1944. (Naxos).
22. A barokk hangzáskultúrája.

Irodalomjegyzék

Dr. Tarnóczy Tamás: Zenei akusztika (Zenemûkiadó, Budapest).
Van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig (Zenemûkiadó, Budapest).

A SZTEREO és MÉDIATECHNIKA c. folyóiratok idevágó cikkei (a térhatású technika, a felvétel-esztétika és a hangtechnika aktuális témáiban).

A zenei folyóiratok (Muzsika, Gramafon, Magyar zene) elemzései, kritikái.

Ujházy László: Hangkultúra I–II–III. (A Szent István Király Zenemûvészeti Szakközépiskola jegyzetei).

MÛVÉSZETTÖRTÉNET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga szintjei és formája

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: szóbeli.

A mûvészettörténet érettségi vizsga célja

A mûvészettörténet érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- készségszinten felismeri-e a leghíresebb, legkiemelkedõbb alkotásokat, azaz a megfelelõ mennyiségû vizuális ismeret birtokában van-e,
- rendelkezik-e azzal a jártassággal, hogy meghatározza az egyes alkotások, mely korszakhoz, mely stíluskörhöz tartoznak.

A ***középszintû*** érettségi vizsga esetén a cél lemérni, hogy a tanuló
- rendelkezik-e a választott tantárgyból egy általános ismeretanyaggal, kellõ mértékû jártassággal a fogalomalkotás és az elemzés terén,
- ismeri-e az adott stíluskorszakok, stílusirányzatok legfontosabb jellemzõit,
- felismeri-e a legfontosabb alkotásokat,
- képes-e arra, hogy azokat stíluskritikai módszerekkel elhelyezze a mûvészettörténet korszakaiban,
- az egyes mûvek elemzése során önállóan ki tudja-e fejteni a stílus, a forma – funkció és a forma – tartalom összefüggéseit,
- képes-e arra, hogy az elsajátított ismeretek segítségével tájékozódjon a különbözõ mûvészeti ágak, mûvészeti mûfajok és stílusok között, felismeri-e és értelmezni tudja-e az ide tartozó alkotásokat.

Az ***emelt szintû*** érettségi vizsga célja a tanuló készségeinek és jártasságának mérésén felül, hogy felkészítse a felsõfokú szakirányú továbbtanulásra.

Az emelt szinten a vizsga célja lemérni, hogy a tanuló:
- érti-e az összefüggéseket mûvészeti mûfajok és a társmûvészetek, az irodalom és a történelem között,
- képes-e az ismereteit komplexen, az összefüggéseket értelmezve, azokat önállóan alkalmazni egy probléma megoldásánál,
- rendelkezik-e azon képességgel, hogy az egyes korszakok és stílusok jellemzõ vonásait egymással összehasonlítsa,
- megtud-e határozni egy számára ismeretlen mûvet kizárólag stílusjegyei alapján, és elhelyezni azt a mûvészettörténet stíluskorszakaiban,
- ismeri-e a mû létrehozásában szereplõ kulturális és személyi tényezõket, és ezeket az elemzés során feltudja-e használni.

Az érettségi vizsga tartalmi követelményei

Az emelt szintû követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítõ követelményeket tartalmazza.

Készségek, képességek	Követelmények a középszintû érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintû érettségi vizsgára
Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata a képelemzések során	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció) felismerése és használata az elemzés során. Térábrázolási módok felismerése. A vizuális minõségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra /struktúra) ismerete és megkülönböztetése.	A szerkezet, motívum, jelkép, ritmus felismerése a mûveknél és történeti fejlõdésének ismerete, a párhuzamok elemzésénél ezek használata. A térábrázolási módok ismerete és összehasonlító értelmezése az elemzés során.

Készségek, képességek	Követelmények a középszintû érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintû érettségi vizsgára
	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezõk (nézõpont, arányok) ismerete és alkalmazása. A színharmóniák, színkontrasztok (fény–árnyék, hideg–meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minõségi) felismerése. A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.	A kontrasztok kiemelõ szerepének elemzõ vizsgálata a konkrét példán keresztül.
Mûvészeti technikák	A mûvészetben használt alkotói technikák felismerése. A mûvészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete.	A technikák leíró jellegû ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.
A tömegkommunikáció és média eszközei	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete. A fotó és a mozgókép mûtípusainak ismerete.	A tömegkommunikáció mûködési hatásrendszerének ismerete. A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézõpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete.
Tárgy és környezetének kapcsolata	A különbözõ mûvészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történõ besorolása, funkció- és formaelemzése.	A tárgy, a fogyasztói szokás és az életmód közötti kapcsolat értelmezése az elemzés során.
Mûvészeti ágak, mûfajok	A mûvészeti ágak (képzõmûvészet, építészet, iparmûvészet) legfontosabb jellemzõinek ismerete. A képzõmûvészeti mûfajok ismerete.	
Mûvészettörténeti korszakok, stíluskorszakok és mûvészetföldrajzi területek	A legfontosabb jellemzõk ismerete. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. A mûelemzõ módszerek (stílustörténeti, forma–funkció, forma–tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A mûvek tárgyi- és kulturális összefüggéseinek felismerése. A mûalkotás létrehozásában szereplõ tényezõk (kulturális környezet, megrendelõi igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete.	A legfontosabb jellemzõk összehasonlító elemzése. Kormeghatározás évszázados pontossággal. A mûalkotás kompozíciós elrendezésének felismerése, a kompozíció vonalainak bemutatása. Az összefüggések felhasználása az elemzés során. A mûalkotás létrehozásában szerepet játszó tényezõk összefüggéseinek értelmezése és felhasználása az elemzés során.

Készségek, képességek	Követelmények a középszintû érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintû érettségi vizsgára
Õskor mûvészete	Az õskori ember mûvészete: építészet, szobrászat, barlangfestészet.	Az õskori ember tárgykultúrája, a fazekasság emlékei.
Mezopotámia mûvészete	Az ókori mezopotámia népeinek mûvészete (sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa).	
Egyiptom mûvészete	Az ókori Egyiptom építészete, szobrászata, festészete.	A dinasztiák elõtti kor mûvészete.
Görög mûvészet	Az ókori görögség építészete, szobrászata, iparmûvészete.	Prehellén mûvészet.
Római mûvészet	Az ókori Római birodalom építészete, szobrászata, festészete, iparmûvészete. Pannónia provincia mûvészetei emlékei.	Etruszk mûvészet.
Ókeresztény mûvészet	Katakombák mûvészete, kora keresztény építészet.	
Bizánc és az iszlám világ mûvészete	Bizánc építészete, mozaikfestészet. Az iszlám világ építészete és díszítõmûvészete.	A középkori orosz (pravoszláv) mûvészet.
Népvándorláskor	Népvándorlás-kori népek mûvészete. Honfoglaló magyarság mûvészete.	
Román kor mûvészete	Az európai román kor építészete, szobrászata és festészete. Magyar román kor mûvészeti emlékei. A magyar koronázási jelvények.	Karoling- és Ottó-kori elõzmények.
Gótika mûvészete	Az európai gótika építészete, szobrászata, festészete és üvegfestészete. A magyarországi gótika mûvészeti emlékei.	Az angliai gótika mûvészete.
Reneszánsz	Az itáliai reneszánsz építészete, szobrászata, festészete. A németalföldi és a német reneszánsz festészet és grafika. A reneszánsz Mátyás király udvarában.	
Barokk	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet. A magyarországi barokk mûvészeti emlékei.	A manierizmus Európában. A rokokó kiemelkedõ alkotói, alkotásai.
Klasszicizmus és romantika	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei. A klasszicizmus és romantika mûvészeti emlékei Magyarországon.	Francia forradalmi építészet. Biedermeier, szentimentalizmus festészete.

Készségek, képességek	Követelmények a középszintû érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintû érettségi vizsgára
Realizmus	A XIX. században jelentkezõ realista törekvések a festészetben. Realista tendenciák Magyarország festészetében.	
Impresszionizmus és posztimpresszionizmus	Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései, jelentõs képviselõik.	Plein air festészet Európában és Magyarországon.
Századforduló mûvészete: szimbolizmus, szecesszió	Az európai századforduló mûvészete, a szimbolizmus és a szecesszió festészete, a szecesszió építészete és iparmûvészete. A magyarországi századforduló mûvészete; szecesszió, szimbolizmus.	A Nabis csoport mûvészete. Az angliai Arts and Craft's mozgalom. A magyarországi századforduló hivatalos mûvészeti irányzatai: historizmus, akadémizmus, eklektika.
Avantgárd irányzatok a XX. század elején	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentõsebb mûvészeik és mûalkotásaik Európában és Magyarországon.	
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzõi.	
Mûvészet a két világháború között	A szürrealista iskola. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentõs képviselõik és alkotásaik.	A két világháború közti Magyarország mûvészeti csoportosulásai: Szentendrei iskola, KÚT, Római iskola és a Gresham-kör.
Mûvészet a második világháború után	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális mûvészet, land art, earth art, arte povera). A Pop art és egyéb jelenségek (combine painting, assemblage, environment, Nouveau Realisme, hiperrealizmus) . Transzavantgarde és posztmodern mûvészeti irányzatok, kifejezési formák (akciómûvészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológiák, Spurensicherung).	Mûvészeti csoportok és irányzatok Magyarországon a második világháború után.

A Kormány tagjainak rendeletei

Az oktatási miniszter 14/2003. (V. 27.) OM rendelete

az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének *g)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az érettségi vizsga vizsgaszabályzatáról szóló — többször módosított — 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: vizsgaszabályzat) 63. §-ának (12) bekezdésében foglaltak végrehajtására a következõket rendelem el:

1. §

Az érettségi vizsga részletes követelményeirõl szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet melléklete helyébe e rendelet *melléklete* lép.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követõ 15. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban a 2005-ben szervezett érettségi vizsgáktól kezdõdõen kell alkalmazni.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
oktatási miniszter

Melléklet a 14/2003. (V. 27.) OM rendelethez

[Melléklet a 40/2002. (V. 24.) OM rendelethez]

ANGOL NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács		**Érettségi vizsga**
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	**Emelt szint**
B1	Küszöbszint	**Középszint**
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum az angol nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek, – egyszerû elbeszélõ szövegek.	– publicisztikai írások, – (modern) szépirodalmi szövegek.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatokban, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû,	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni, – egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni, • a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni, • néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával, összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	– olvasói levél, – cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, – ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) Témakörök

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk – Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) – Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok – Társadalmi viselkedésformák

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Thank you very much/Thanks; emelt szinten: Thank you ever so much. It was so nice of you to do that, stb.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Excuse me. Pardon? etc.
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Good morning. Hello, Tom. Hi. Hello, how are you? Fine, thank you. And you? Goodbye. See you later, etc.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	My name's … Have you met Tom? Nice to meet you, etc.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	XYZ, five two double one six eight. Hello, this is Tom Smith speaking. Can I speak to Mr Jones? Speaking. Thanks for calling. Bye, etc.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dear Tom, Dear Sir/Madam Best wishes Love Looking forward to hearing from you. Yours sincerely, etc.
Szóbeli üdvözletküldés	Give my regards to …, etc.
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	How are you? How are you doing? Fine./OK./ Not very well, I'm afraid. What's the matter? Actually, I'm suffering from…,etc.
Köszönet és arra reagálás	Thank you. Thanks. It's very kind of you. You're welcome. It's all right. My pleasure, etc.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I'm sorry. I do apologize. That's all right. Never mind, etc.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Merry Christmas. Happy Birthday. Congratulations. Thank you. Have a nice holiday. Thanks, the same to you, etc.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Hála	It was most kind of you, etc.
Sajnálkozás, csalódottság	Sorry to hear that. I regret it, etc.
Öröm	Great! I'm so glad, etc.
Elégedettség, elégedetlenség	That's fine. I'm quite happy with that. That wasn't very good. I'm tired of it, etc.
Csodálkozás	I can hardly believe it. Amazing, isn't it? etc.
Remény	I'm looking forward to… I hope.. I can hardly wait for…, etc..
Félelem, aggodalom	I'm worried about him. It was really frightening, etc.
Bánat, elkeseredés	I'm sorry to hear that. I'm disappointed, etc.
Bosszúság	Oh, no! I'm fed up with it, etc.
Együttérzés	I am sorry. Oh, dear. I'm sorry to hear that, etc.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	What do you think? I think it's unfair, etc.
Érdeklõdés, érdektelenség	Are you interested in sports? I'm interested in … I'm not keen on it, etc.
Tetszés, nem tetszés	I think it's great. I don't like it, etc.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	You're right. You're wrong, etc.
Egyetértés, egyet nem értés	I agree. I doubt it. I don't agree with it, etc.
Helyeslés, rosszallás	That was fine. It wasn't very nice of you, etc.
Ellenvetés, ellenvetés vissza-utasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong, etc.
Elismerés kifejezése, dicséret, és arra reagálás	That was really nice. Well done. Thank you, etc.
Közömbösség	I don't mind, etc.
Ígéret	I promise. I'll do it, etc.
Akarat, szándék, terv	I'd like an ice-cream. I'm going to buy a house, etc.
Kívánság, óhaj	I'd like to travel to ... I want to pay, etc.
Képesség, lehetõség, szükségesség, kötelezettség	I can understand French. He may be at home. People must sleep sometimes. I have to leave now. It's time to go, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	She must be tired. I'm not sure, etc.
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, illetve érdeklõdés ezek iránt	I prefer tea to coffee. I'd rather have a rest. What would you prefer? etc.
Kritika, szemrehányás	You had better stay at home. You shouldn't have done it.

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	It's a pen. The boy talking to Jane is my brother, etc.
Dolgok, események leírása	First he talked to his parents, then he phoned his friend. While waiting for the bus he saw an accident, etc.
Információkérés	When will the plane land? At 6.40. How do you spell your name? J-O-N-E-S. Can you tell me the way to the station, please? etc.
Igenlõ vagy nemleges válasz	Did you see him? Yes, I did./No, I didn't, etc.
Tudás, nem tudás	Do you know his name? I have no idea, etc.
Válaszadás elutasítása	Can you tell me the way to …? I'm afraid, I can't, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	He must be at home. He can't be there. Maybe he is right, etc.
Ismerés, nem ismerés	Do you know Peter? Yes, I've already met him, etc.
Feltételezés	I suppose I can come, etc.
Emlékezés, nem emlékezés	I remember saying that. I don't remember where I put it, etc.
Indoklás (ok, cél)	I didn't go walking because it was raining. We left early in order to avoid the traffic jam.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar, please? I'd like you to …, etc.
Felszólítás, tiltás, parancs	Keep off the grass. You must not smoke here, etc.
Javaslat és arra reagálás	Let's go out tonight. Good idea. Why don't we go to the cinema? I'd prefer to stay at home. I suggest going to Prague. I'd rather not, etc.
Rendelés	I'll have a Coke, please, etc.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to a party? Yes, I'd love to. Let's meet on Sunday. Sorry, I can't make it …, etc.
Kínálás és arra reagálás	Have some cheese. Thank you. Would you like another drink? No, thank you, etc.
Reklamálás	This doesn't work. I have a complaint, etc.
Tanácskérés, tanácsadás	What shall I do? Why don't you….? I think you should …, etc.
Figyelmeztetés	I think you shouldn't …, etc.
Engedély kérése, megadása, megtagadása	May I go out? Yes, of course./I'm afraid, not, etc.
Segítségkérés és arra reagálás	Will you do this for me? Certainly./Yes, of course, etc.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Shall I carry it for you? That's very kind of you, etc.

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Visszakérdezés, ismétléskérés	Sorry, what did you say his name was? Could you repeat it, please? etc.
Nem értés	Sorry, I don't understand, etc.
Betûzés kérése, betûzés	Can you spell it for me? etc.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? etc.
Beszélési szándék jelzése	I'd like to say/tell you … I say…, etc.
Téma bevezetése	I'll tell you what… The question is… The trouble is …, etc.
Témaváltás	That reminds me… Talking of holidays …, etc.
Félbeszakítás	Sorry to interrupt you. Can I say something? Could I come in here? etc.
Megerõsítés, igazolás	Yes, sure… It is, isn't it? etc.
Körülírás	To put it in another way, etc.
Példa megnevezése	A vehicle, for example a bus. A vehicle, like a bus. If I had, say, an hour to wait, etc.
Beszélgetés lezárása	Right …OK. Well, it's been nice talking to you, etc.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát, – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A mellékelt lista tájékoztató jellegû, a nyelv természetébõl adódóan nem teljes.

Az alábbi táblázatban az egyes nyelvtani szerkezetek azon a szinten jelennek meg, ahol elõször megtanítjuk õket. A példák a használatnak ezt az egyszerû szintjét illusztrálják. Természetesen magasabb nyelvi szinteken az egyes nyelvi jelenségek összetettebb használata is megjelenik.

Pl. Articles: A2 szint – He is at school.
B1 szint – Being a teacher he spends half of his life at the school.
Present Continuous: A2 szint: I am watching television at the moment.
B2 szint: She is always complaining about her teachers.

A középszintre vonatkozó táblázatban dõlt betûvel jelöljük azokat a szerkezeteket, amelyeket csak B1 szinttõl kell produktívan használni. Ezek is elõfordulhatnak azonban az A2 szintû feladatokban, de aktív használatuk nem szükséges a feladatok megoldásához.

Az emelt szintre vonatkozó táblázatban dõlt betûvel szerepelnek azok a szerkezetek, amelyek produktív használata B2 szinten nem szükséges a feladatok megoldásához.

KÖZÉPSZINT

Nyelvtani szerkezet	Példa
Articles (definite, indefinite, zero)	Iron is a metal. I love the seaside. He is at school.
Nouns (singular and plural, countable uncountable)	child, children, people, etc. How many disks have you got? a cup of tea, a piece of cake, etc. There are some pencils in the bag. Have you got any brothers? There's some water in the vase. There isn't any milk left. I haven't got much time. He's got a lot of friends.
Adjectives (regular and irregular, comparison)	good, better, best, etc. Tom is younger than Sue. She is the most intelligent of all. The town is less polluted now. I'm as tall as you. It's too difficult. He isn't old enough to drive.
Possession	It's my life. Is this yours? I didn't have many friends at school. He's Kate's brother. the corner of the room etc.
Adverbs	He drives fast. This is a problem everywhere in the world. I always make my bed. She has just arrived.
Prepositions, prepositional phrases	on the left, at the top, at the bottom, in the background, through the forest, along the river, etc.
Conjunctions, linking words	and, or, but, because, so, therefore, that's why, although, etc.
Forms of the verb (infinitives, gerund and participles)	I don't know how to get there. I like reading. Let me see, etc.
Auxiliaries/ Modal verbs	I am singing. He has left. Where do you live? You should ask her. I can swim. May I open the window? He could swim at the age of two. Did you manage to pass the exam? I must read it. You needn't come. Do we have to be there? Children mustn't smoke.
Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
Present Simple Passive	This car was made in Britain.
Present Continuous	Why is she crying? I am watching television at the moment.
Present Perfect Simple	Have you finished? I've lived here for 10 years.

Nyelvtani szerkezet	**Példa**
Present Perfect Passive	*The letters have been sent.*
Present Perfect Continuous	*I have been learning French for 10 years.*
Past Simple	Where did you go yesterday?
Past Simple Passive	When was this house built?
Past Continuous	What were you doing at five yesterday?
Past Perfect	*He realised what he had done.*
Future with will	He'll be 18 next month. OK. I'll take the dog for a walk. I don't think I'll pass the exam.
Passive Future	*The exhibition will be closed on Monday.*
Going to	What are you going to do on Sunday? Look at the sky, it is going to rain.
Reported Speech (with the reporting verb in the present)	I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Reported Speech (with the reporting verb in the past)	*She said she was tired.* *I asked him if we had met before.* *He told me he was very tired.*
Conditional Clauses 1st 2nd	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would go to the Zoo.
Conditional Clauses *3rd*	*If you had come, we would have had a good time.*
Relative clauses defining	The book I am reading at the moment is very good.
Relative clauses *non-defining*	*Shakespeare, who was a famous playwright, was born in Stratford.*
Time clauses with future meaning	When Dad comes home, he'll be angry with you.
Clauses of purpose	*I helped him so that he could pass his exam.*
Wish	*I wish I had a dog.*
Question-tags	He is a teacher, isn't he? I'm a good girl, aren't I? They went to the cinema, didn't they?

EMELT SZINT

Nyelvtani szerkezet	Példa
Modal verbs with perfect infinitive	You should have told her. They may have come home. It must have been a very good holiday.
Future Continuous	*This time tomorrow I'll be flying over the ocean.*
Future Perfect	*By the end of this year they will have been married for 20 years.*
Past Perfect Continuous	I was tired. I had been working all day.
Present Continuous Passive	*Our flat is being redecorated.*
Past Continuous Passive	*We had to climb the stairs because the lift was being repaired.*
Participle clauses	Preparing for my test, I reviewed the last three chapters. Having finished lunch, we went back to work.
Would (past habits)	*I would go to the river every day when I was a young girl.*
Wish (state verbs/ action verbs)	*I wish you would help me.*
Wish (unfulfilled actions)	I wish I hadn't said that.
Gerund and infinitive in idiomatic expressions,	*It's no use talking to him.* *There's no point in waiting here.* *If we are to catch the train, we should leave immediately.* *He went there only to find that everybody had left.*
Conditionals – mixed type	If we had bought a map, we would know where we are.
Inversion (for emphasis)	*Hardly had he arrived when he had to leave again.* *Not only did he arrive late, but he also forgot to bring a present.*
Subjunctive	*She insisted that she help her.* *It's funny that you should say that.* *I suggest he go home.* *We had better go home now.* *I would rather have some coffee.* *I would rather you didn't do this.* *It's time we went home.*

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai angol köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2–B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- egyszerû elbeszélõ szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása elõre megadott listából vagy anélkül),
- rövid választ igénylõ, nyitott kérdések,
- a szövegbõl kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
- egymáshoz rendelés, pl.
- cím, kép, összegzõ mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
- szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
- vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegbõl és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1100-1300 szó. A feladatsor 25-30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

– az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

– gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet

– nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatokban,
– autentikus, esetleg szerkesztett,
– tartalma, szerkezete, nyelve világos,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

– rövid, egyszerû,
– hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

– rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
– hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
– hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
– megadott szavak megfelelõen képzett alakjainak beillesztése a szövegbe,
– mondatátalakítás (az új mondat eleje vagy eleje és vége megadva),
– összekevert szavakból mondatalkotás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen körülbelül 25–30 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 500-700 szó.

A feladatok egy mondatszintû feladat kivételével szövegekre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,
- B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, ûrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a hallott szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3 szövegbõl és 3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. hirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes idõtartama kb. 5-8 perc. A feladatsor kb. 20-25 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* címû részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
- egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,
- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következõ feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:
– meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történõ szövegalkotás,
– verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történõ szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
– vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történõ szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtõ szöveg létrehozása megadott szempontok alapján. A vizsgázónak az elsõ feladatban körülbelül 50-100 szót, a második feladatban körülbelül 120-150 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás és a segédanyagok angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni, és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:
– saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
– egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
– kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
– érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:
– az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
– ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
– kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
– viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
– érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– társalgás,
– szituációs feladat,
– önálló témakifejtés segédanyagok (vizuális és verbális) alapján.

A vizsga három feladatból áll. A feladatsort a vizsgázó húzza. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladatsorhoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A vizsga rövid *bevezetõ, bemelegítõ kérdésekkel* kezdõdik, amelyek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az angol nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladatban, a társalgásban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás három témát érint röviden.

A *második feladat, a szituációs feladat* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy a feladatlapon meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különbözõ kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (interakciót vagy tranzakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelõ kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelõen reagáljon. A vizsgázó számára készült angol nyelvû leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendõ célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas angol szöveget, egyszerû képet, rajzot, ábrát.

A harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben, a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e hétköznapi, élettapasztalatokhoz kapcsolódó témákban gondolatait, véleményét részletesen, összefüggõen kifejteni képek és irányítószempontok alapján.

A vizsgázónak ebben a feladatban egy témáról a hozzá kapcsolódó két kép (fénykép, rajz) és megadott irányítószempontok alapján kell beszélnie. Ha a vizsgázó elakad, eltér a megadott szempontoktól, vagy mondanivalója elfogy, a vizsgáztató rövid segítõ kérdéseket tehet fel. Ezeket a kérdéseket a vizsgáztatói példánynak tartalmaznia kell.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
- a szerzõ álláspontjára következtetni,
- a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg
– autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
– tartalma, szerkezete, nyelve világos,
– hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
– konkrét vagy elvont témájú,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
– utasítások (pl. használati utasítások)
– tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
– levelek,
– újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
– ismeretterjesztõ szövegek,
– publicisztikai írások,
– elbeszélõ szövegek,
– (modern) szépirodalmi szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása elõre megadott listából vagy anélkül),
– rövid választ igénylõ, nyitott kérdések,
– a szövegbõl kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
– képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
– egymáshoz rendelés, pl.
– cím, kép, összegzõ mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
– szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
– vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
– csoportosítás megadott kategóriák szerint.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 4 szövegbõl és 4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1300-1700 szó. A feladatsor 30-40 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak megfelelõen képzett alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, körülbelül 40-50 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 800-1000 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerû részinformációit megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

- közérdekû bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
– események sorrendjének megállapítása,
– térképkövetés,
– ûrlapok kitöltése,
– táblázatok kitöltése,
– hiányos mondatok kiegészítése,
– rövid választ (3-5 szó) igénylõ nyitott kérdések,
– ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegbõl és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált felvételek együttes idõtartama körülbelül 8-10 perc. A feladatsor körülbelül 25-35 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
– álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
– a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
– a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
– a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
– az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
– meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
– az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
– szövegfajtája meghatározott,
– tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
– magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
– olvasói levél,
– cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érdeklõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elõ:
– meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történõ szövegalkotás,
– verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történõ szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
– vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történõ szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Mindkét feladatot megadott szempontok alapján kell kidolgozni. Az *elsõ feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtõ szöveg létrehozása. A vizsgázónak az elsõ feladatban körülbelül 100-150 szót, a második feladatban körülbelül 200-250 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás, és a segédanyagok angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- társalgás,
- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll. A feladatsort a vizsgázó húzza. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a második és a harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is.

A vizsga rövid *bevezetõ, bemelegítõ kérdésekkel* kezdõdik, amelyek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az angol nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladat, a társalgás,* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e olyan témákat érintõ beszélgetésben részt venni, amelyek nem hétköznapi tevékenységéhez, hanem elvontabb jelenségekhez kapcsolódnak.

A *második feladat, a vita*, egy adott témához kapcsolódó provokatív állítás megvitatása a vizsgáztatóval. A vizsgázó feladata az, hogy az adott állítás mellett, vagy ellen érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztató a beszélgetés során használhat.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy problémakörrõl kell gondolatait és véleményét önállóan, összefüggõen és részletesen kifejtenie vizuális segédanyagokból (képek, rajzok, grafikonok stb.) kiindulva. Ha a vizsgázó elakad, vagy mondanivalója elfogy, a vizsgáztató segítõ kérdéseket tehet fel. Ezeket a kérdéseket a vizsgáztatói példánynak tartalmaznia kell.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a segédanyagok angol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli a megadott szempontok alapján.

BIOLÓGIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

1. Bevezetés a biológiába

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. A biológia tudománya Vizsgálati szempontok Vizsgáló módszerek	Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj, de ennél nagyobb rendszertani kategóriák is vannak: ország, törzs, osztály. Értelmezze a természetes rendszert az élõvilág fejlõdéstörténete alapján. *Tudja használni a fénymikroszkópot: tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.*	Fogalmazza meg a különbséget a feltevés (hipotézis) és az elmélet (teória) között. Értelmezzen biológiai kísérletet, ismertesse a szempontokat, ismerje föl a kísérleti változót. Ismertesse a modellalkotás lényegét.
1.2. Az élet jellemzõi 1.2.1. Az élõ rendszerek 1.2.2. Szervezõdési szintek	 Ismertesse a szervezõdési szint fogalmát és biológiai tartalmát: sejt alatti, sejtszintû, egyed alatti és egyed feletti, szövet, szerv, szervrendszer, egyed, populáció, társulás, biom, bioszféra. Értelmezze, hogy a magasabb szervezõdési szintek mûködései magukba foglalják az alacsonyabb szintûekét, de azokból nem vezethetõk le (pl. a fizikai kémiai folyamatok az életmûködések részjelenségei).	 Értelmezze mûködõ rendszerként az élõ szervezeteket. Fogalmazza meg az élõ rendszerek általános tulajdonságait: anyagcsere, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belsõ egység, idõzítõ és irányító mechanizmusok (biológiai óra), növekedés, szaporodás, öröklõdés és öröklõdõ változékonyság, evolúció, halandóság. Hozzon példákat ezekre.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek	Ismertesse a diffúzió és az ozmózis biológiai jelentõségét. *Végezzen el egyszerû plazmolízises kísérletet hagyma bõrszöveti nyúzatával.* Ismertesse a felületen való megkötõdés biológiai jelentõségét (enzimmûködés, talajkolloidok, kapillaritás). *Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötõképességét festékoldattal.* Tudja az aktiválási energia, és a katalizátor fogalmát. Ismertesse az enzimek elõfordulását (minden sejtben mûködnek), az enzimmûködés lényegét, optimális feltéte-leit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemzõ értékeivel (testhõmérséklet, pH – ozmotikus viszonyok). Ismerjen enzimhibán alapuló öröklõdõ emberi betegséget (pl. tejcukorérzékenység), ismerje megnyilvánulásuk megelõz-hetõségét.	Ismertesse a szervezet ozmotikusan aktív anyagainak szerepét az életfolyamatokban (vérfehérjék a visszaszívásban, nyirokképzés). Magyarázza a kromatográfia elvi alapját. Hozza összefüggésbe az ATP-bontó enzimeket az energiaigényes folyamatokkal (miozin, Na-K pumpa), illetve az ATP szintézist az egyenlõtlen ioneloszlással (mitokon-drium). *Magyarázzon egy olyan kísérletet, amely az enzim mûködésé-hez szükséges optimális kémhatást és hõmérsékletet mutatja be.*

2. Egyed alatti szervezõdési szint

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek		
2.1.1. Elemek, ionok	Ismertesse a C, H, O, N, S, P szerepét az élõ szervezetben. Ismertesse a H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+-3+}, HCO_3^-, a CO_3^{2-}, NO_3^- ionok természetes elõfordulásait. Ismertesse, miért jódozzák a sót, miért tesznek a fogkrémekbe fluort.	Ismertesse a I, F, Si szerepét az élõ szervezetben. Ismertesse a Na^+, K^+, Cl^-, NO_2^-, NO_3^-, PO_4^{3-} ionok természetes elõfordulásait.
2.1.2. Szervetlen molekulák	Értelmezze a víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentõségét az élõvilágban. *Mutasson ki szén-dioxidot meszes vízzel.*	
2.1.3. Lipidek	Ismertesse a lipidek oldódási tulajdonságait, hozzon rá köznapi példákat. Értelmezze, hogy a zsírban oldódó vitaminokat miért nem kell mindennap fogyasztani. Ismertesse és ismerje fel a zsírok szerkezetét (glicerin + zsírsavak). Ismertesse a zsírok és olajok biológiai szerepét (energia-raktározás, hõszigetelés, mechanikai védelem), és hozza ezt összefüggésbe a zsírszövet szervezeten belüli elõfordulásával. Magyarázza a foszfatidok polaritási tulajdonságai alapján, miért alkalmasak a biológiai membránok kialakítására (hártyaképzés). Ismertesse az epesav polaritása alapján az epe zsírokat szétoszlató szerepét. *Végezzen kísérletet az epe zsírokat szétoszlató szerepének bemutatására.*	Tudja, hogy mely mirigyek hormonjai szteránvázasak. Magyarázza, hogy mi az összefüggés a karotinoidok konjugált kettõskötés-rendszere és fotokémiai szerepe között a növényekben (karotin, xantofill) és az ember látási folyamatában (A-vitamin, rodopszin).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1.4. Szénhidrátok	Ismertesse a szénhidrátok tulajdonságait (íz, oldhatóság, emészthetõség) az alábbi példákon: szõlõcukor, keményítõ, glikogén, cellulóz. Ismertesse természetes elõfordulásukat és az élõ szervezetben betöltött szerepüket. Ismerje fel a glükóz, ribóz, dezoxiribóz molekulájának vázát. Tudja a glükóz összegképletét és a poliszaharidok általános képletét. *Végezze el a keményítõ kimutatását jóddal, vizsgálatát mikroszkóppal.* *Magyarázza, miért édes a sokáig rágott kenyérhéj.*	Ismertesse a hidrolízis és a kondenzáció fogalmát, hozzon rá példákat a makromolekula-alapegységek összekapcsolódása és szétbomlása folyamatában. Ismerje az aminosavak általános képletét és a peptidképzõdést.
2.1.5. Fehérjék	Ismertesse és ismerje fel a fehérjék általános szerkezetét (peptidlánc). Tudja, hogy a fehérjék alapegységei az aminosavak, s hogy a fehérje térszerkezete függ az aminosavsorrendtõl. Jellemezze a fehérjék biológiai szerepét (enzimek, összhúzékony fehérjék, vázanyagok, receptorok, szállító-fehérjék, tartalék tápanyagok, antitestek, jelölõ fehérjék, véralvadás, szabályozó fehérjék). Mondjon példát ezek elõfordulására. Magyarázza, miért elengedhetetlen alkotói étrendünknek az esszenciális aminosavak. Mondjon példákat a mindennapi életbõl a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés). *Végezzen el fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hõ, nehézfémsók, mechanikai hatás).*	Hozza összefüggésbe a stresszfehérjék (hõsokkfehérjék) mûködését a sejt öngyógyító folyamataival.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1.6. Nukleinsavak, nukleotidok	Magyarázza, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az információhordozó, örökítõ (önmegkettõzõdõ) szerep.	Ismerje fel a nukleotidok és a nukleinsavak általános, cukor-bázis-foszfát egységekbõl felépülõ molekulavázát. Ismertesse a nukleotidok (NAD^+, $NADP^+$, ATP) biológiai jelentõségét. Értelmezzen kísérleteket a DNS örökítõ szerepének bizonyítására (Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete).
2.2. Az anyagcsere folyamatai		
2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata	Hasonlítsa és kapcsolja össze az élõlények felépítõ és lebontó folyamatait. Hasonlítsa össze az élõlényeket energiaforrás szempontjából (fototrófok, kemotrófok) és C-forrás szempontjából (autotrófok és heterotrófok). Tudja, hogy minden átépítés energiaveszteséggel jár. Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.	
2.2.2. Felépítõ folyamatok	Ismertesse e folyamatok lényegét (reduktív, energia-felhasználó), és helyét. Magyarázza a növények, a fotoszintézis alapvetõ szükségességét a földi életben. Értelmezze a fotoszintézis fény- és sötétszakaszának fõ történéseit: a víz fényenergia segítségével bomlik, molekuláris oxigén keletkezik, a H szállítómolekulára kerül, ATP keletkezik (fényszakasz); a szén-dioxid redukálódik a H és az ATP segítségével, glükóz, majd más vegyületek keletkeznek (sötét szakasz).	Ismertesse az autotróf és a heterotróf lények nitrogénforrásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2.3. Lebontó folyamatok	Ismertesse a biológiai oxidáció lényegét, bruttó egyenletét. Magyarázza az erjedés lényegét, ismertesse mindennapi felhasználását. Tudja, hogy a szerves molekulák szénvázából szén-dioxid keletkezik, a hidrogén szállítómolekulára kerül. Tudja, hogy a végsõ oxidáció során a szállítómolekulához kötött H molekuláris oxigénnel egyesül, víz és ATP keletkezik. Ismertesse a folyamat helyét a sejtben.	Ismertesse a glikolízis összesített egyenletét, helyét. Értelmezze a citrátkör lényegét: a H szállítómolekulához kötõdését, a széndioxid keletkezését, a folyamat helyét. Tudja, hogy az aminosavak lebomlásakor és átalakításakor a N ammónia, ill. karbamid formájában kiválasztódik, vagy más aminosavba kerül.
2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán a sejthártyát, citoplazmát, sejtközpontot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, sejtmagot, mitokondriumot; sejtfalat, zöld színtestet, zárványt. Ismertesse e sejtalkotók szerepét a sejt életében. *Vizsgálja és ismerje föl mikroszkópban a sejtfalat, színtestet, sejtmagot, zárványt.*	
2.3.1. Elhatárolás	Ismertesse a biológiai hártyák (membránok) szerepét (anyagforgalom, határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és felépítésének általános elvét. Hasonlítsa össze a passzív és az aktív szállítás lényegét (iránya, energiaigénye).	Ismertesse a passzív és az aktív szállítás mechanizmusát, végrehajtóit (kettõs lipidréteg, membráncsatornák, szállítók, pumpák), hajtóerõit.
2.3.2. Mozgás	Hozzon példákat az állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben.	Hozza kapcsolatba a sejtmozgásokat a sejtvázzal.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.3.3. Anyagcsere	Magyarázza a sejt belsõ hártyarendszerének funkcióját. Ismertesse a mitokondrium és a színtest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis).	Ismertesse a sejtbe bejutó anyagok vagy belsõ felesleges anyagok lebontásának lehetõségét (lizoszóma).
2.3.4. Osztódás	Ismertesse a sejtek osztódási ciklusát (nyugalmi szakasz, DNS-megkettõzõdés, nyugalmi szakasz, osztódás). Ismertesse a kromoszóma fogalmát, az ember testi sejtjeinek és ivarsejtjeinek kromoszómaszámát. Hasonlítsa össze a mitózist és a meiózist. Ismertesse, hogy a meiózis folyamata miért eredményez genetikai változatosságot.	
2.3.5. A sejtmûködések vezérlése	Magyarázza, hogy a sejt hogyan válaszolhat külsõ és belsõ ingerekre (valamilyen belsõ anyag koncentrációváltozása, mûködésének megváltozása: alakváltozás, elválasztás vagy elektromos változás).	Értelmezze a K–Na-pumpa fontosságát. Magyarázza a programozott és nem programozott sejthalál különbségét. Hozzon ezekre példákat.

3. Az egyed szervezõdési szintje

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Nem sejtes rendszerek 3.1.1. Vírusok	Ismertesse a vírusok biológiai, egészségügyi jelentõségét. Ismertesse a vírusok felépítését és a vírusfertõzés folyamatát. Hozzon példát vírus által okozott emberi megbetegedésekre. Legyen tisztában alapvetõ járványtani fogalmakkal (fertõzés, járvány, higiénia).	Ismertesse a vírusok kialakulására vonatkozó elméletet. Hasonlítsa össze a priont a vírussal.
3.2. Önálló sejtek 3.2.1. Baktériumok	Hasonlítsa össze a baktérium és az eukarióta sejt szervezõdését. Ismertesse a baktériumok környezeti, evolúciós, ipari, mezõgazdasági és egészségügyi jelentõségét; lássa ezek kapcsolatát változatos anyagcseréjükkel. Magyarázza, hogy a felelõtlen antibiotikum-szedés miért vezet a kórokozók ellenálló formáinak elterjedéséhez. Hozzon példát baktérium által okozott emberi megbetegedésekre. Ismertesse ezek megelõzését és a védekezés lehetõségét. Ismertessen fertõtlenítési, sterilizálási eljárásokat.	Hozzon példát kemo- és fototróf, valamint auto- és heterotróf baktériumokra. Ismertesse a baktériumok DNS-ének jellemzõjét, és a baktériumok ivaros jellegû folyamatait.
3.2.2. Egysejtû eukarióták	Az alábbi fajokon mutassa be az egysejtû élõlények változatos testszervezõdését és felépítõ anyagcseréjét: amõba, a papucsállatka, a zöld szemes ostoros és élesztõgomba faj. *Ismerje fel ezeket az élõlényeket fénymikroszkóppal, és figyelje meg mozgásukat.*	Ismertesse az endoszimbióta elméletet. *Elemezzen az egysejtûek életmódjával összefüggõ kísérleteket.*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.3. Többsejtûség		
3.3.1. A gombák, növények, állatok elkülönülése	Magyarázza, hogy a testszervezõdés és az anyagcsere-folyamatok alapján miért alkotnak külön országot az élõlények természetes rendszerében a növények, a gombák és az állatok. Indokolja, hogy a sejtek mûködésbeli különbsége miért jár differenciálódással. A zöldmoszatok példáján mutassa be az egysejtû szervezõdés és a többsejtû szervezõdés típusait (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).	Hasonlítsa össze a gombákat, a növényeket és az állatokat (életszakaszok típusa, haploid és diploid szakasz hossza, ivarsejtképzés, spóraképzés).
3.3.2. Sejtfonalak	Ismertesse a gombák fonalas testfelépítését, spórás szaporodását. *Vizsgáljon fénymikroszkóppal penészgombát és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja és jellemezze a mikroszkópban látottakat.*	
3.3.3. Teleptest és álszövet	Tudja, hogy ez a szervezõdés jellemzõ a vörös- és barnamoszatok többségére, a zöldmoszatok egy részére (pl. csillárkamoszat), a kalapos gombákra és a mohákra. Ismertesse a szivacsok testfelépítésének fõbb jellemzõit. Különböztesse meg a legismertebb ehetõ, és mérgezõ kalapos gombákat. Ismertesse a gombafogyasztás szabályait, tudja, hogy a gyilkos galóca halálosan mérgezõ. Ismertesse a peronoszpóra, a fejespenész, az ecsetpenész, a farontó gombák, az emberi megbetegedéseket okozó gombák és a sütõélesztõ gyakorlati jelentõségét. Tudja, hogy a zuzmók a levegõszennyezés indikátorai. *Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyeltek alapján testfelépítésüket.*	Rajzolt ábrán tudja értelmezni a mohák kétszakaszos egyedfejlõdésének lépéseit Hozza összefüggésbe a mohák testfelépítését és társulásokban elfoglalt helyét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak 3.4.1. A növényvilág fõbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Tudja, hogy a növényvilág fejlõdését befolyásolta a fényért, vízért való verseny, a szárazabb élõhelyeken való szaporodás lehetõsége. Tudja ezeket összefüggésbe hozni a szervek megjelenésével, felépítésével. Ismertesse a harasztoknál megjelenõ evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással. Ismertesse a nyitvatermõknél megjelenõ evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztõl független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismertesse a zárvatermõknél megjelenõ evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, termés, szállítócsövek, gyökérszõrök) hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismertesse a termés biológiai szerepét és a magterjesztés stratégiáit. *Tudja használni a növényismeret könyvet a környezetében élõ növények megismeréséhez, és élõhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.*	Rajzolt ábrán tudja értelmezni a harasztok és a zárvatermõk kétszakaszos egyedfejlõdésében az ivaros és az ivartalan szakaszok arányát, és ennek fejlõdéstörténeti jelentõségét. Ismertesse és ábrán ismerje föl a kettõs megtemékenyítés folyamatát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4.2. Az állatvilág fõbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Ismerje fel és fogalmazza meg a testfelépítés, az életmód (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, érzékelés) és a környezet kapcsolatát az alábbi állatcsoportok példáján: – szivacsok – laposférgek – gyûrûsférgek – rovarok – fejlábúak (lábasfejûek) – a gerincesek nagy csoportjai (halak, kétéltûek, hüllõk, madarak, emlõsök). Jellemezze önállóan csoportjellemzõk alapján a fenti csoportokat.	
3.4.3. A növények szövetei, szervei		
– Szövetek	Ismertesse, hogy milyen mûködésekre specializálódtak a következõ szövetek: osztódó szövet és állandósult szövetek: bõrszövet, táplálékkészítõ alapszövet és szállítószövet. *Vizsgáljon fénymikroszkóppal növényi szövet preparátumot, készítsen bõrszövet nyúzatot (pl. hagyma allevél). Vizsgáljon sejtüreget és kristáyzárványt. Értelmezze a látottakat.*	
– Gyökér, szár, levél	Ismertesse a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit. Ismerje fel egyszerû, sematikus rajzon a gyökér hossz- és keresztmetszetét, a kétszikû és egyszikû lágyszár keresztmetszetét, a fás szár keresztmetszetét, a kétszikû levél keresztmetszetét, tudja magyarázni a látottakat. Magyarázza a fás szár kialakulását, az évgyûrûk keletkezését. *Vizsgáljon mikroszkópban gázcserenyílást és értelmezze a látottakat. Figyelje meg a víz útját színes tintába mártott*	Jellemezze a gyökér, a szár, a levél felépítését és mûködését, módosulásait. Mondjon példát módosult szervekre. Kövesse egy talajból felvett vízmolekula atomjainak sorsát a növényben. Ismertesse a folyadékszállítás kémiai és fizikai hajtóerõit, hozza összefüggésbe a gyökér, szár és levél felépítésével. Értelmezze, hogy a gázcserenyílások mûködése hogyan függ össze a zárósejtek felépítésével, turgorával és az ozmózis

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	fehér virágú növényen.	jelenségével. Kövesse a gázcserenyíláson át felvett szén-dioxid-molekula sorsát a növényben. *Értelmezzen növényi anyagszállítással kapcsolatos kísérletet.*
– Virág, termés	Ismertesse a virág biológiai szerepét és részeit. Ismertesse az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát.	Hozza összefüggésbe a nappalhosszúság virágképzésben betöltött szerepét az eredeti élõhely, illetve a megváltoztatott élõhely (pl. honosítás) nappalhosszúságával. Tudjon kapcsolatot teremteni a virág és a termés részei között.
	Ismertesse a virágos növények fajfenntartó mûködéseit (mag-, illetve terméskép zés, vegetatív szervekkel történõ szaporodás). Ismertesse az ivaros és az ivartalan szaporítás elõnyeit és hátrányait. Ismertesse a növények fõbb ivartalan szaporítási módjait (tõosztás, dugványozás, oltás, szemzés, klónozás). *Ismertesse a csírázás külsõ és belsõ feltételeit egy csírázási kísérlet kapcsán.* Ismertessen hormonális hatásra bekövetkezõ növényi életmûködéseket (gyümölcsérés).	Ismertesse a hormonok szerepét a növények életében, értelmezzen az auxin hatására vonatkozó kísérleteket (Paál Árpád).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4.4. Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése		
– Szövetek	Magyarázza, hogy milyen mûködésekre specializálódtak a következõ szövetek: hámszövet (mûködés és felépítés szerint is), izomszövet, kötõszövet és idegszövet, és ez hogyan tükrözõdik a felépítésükben. *Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen a következõ szöveteket: többrétegû elszarusodott laphám, vázizom, csontszövet, idegszövet, emberi vér.*	*Ismerje fel fénymikroszkópi fényképen a következõ szöveteket: többrétegû elszarusodott laphám, csillós hám, vázizom, csontszövet, üvegporc, emberi vér.*
– Szaporodás – egyed-fejlõdés	Ismertesse a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnõsség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlõdés fogalmát. Vonjon párhuzamot példák alapján az életkörülmények és a szaporodási mód között (ivaros, ivartalan, külsõ és belsõ megtermékenyítés, szaporodási rendszerek, az ivadék-gondozás és az utódszám összefüggése). Tudjon példát az ivartalan szaporodásra és a regenerációra.	
– Viselkedés	Példák alapján ismertesse az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, komfortmozgás, táplálkozási magatartás, menekülés). Példák alapján ismertesse a fajfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (a partner felkeresése, udvarlás–nász, párzás, ivadékgondozás, önzetlenség, agresszió). Jellemezze az alábbi magatartásformákat: reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	

4. Az emberi szervezet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Homeosztázis	Ismertesse a homeosztázis fogalmát, jelentõségét.	Értelmezze, hogy a beállított értékek maguk is változnak. Magyarázza az egészséget, mint a normális tartományon belül visszaálló homeosztázist.
4.2. Kültakaró		
4.2.1. Bõr	Ismertesse a bõr funkcióit (védelem, hõszabályozás érzékelés: fájdalom, tapintás, nyomás, hõ ingerek). Ismertesse a bõr szöveti szerkezetét, mirigyeit és azok funkcióit, és ábrán azonosítsa a bõr részeit. Magyarázza a hám megújulását.	
4.2.2. Szabályozás	Ismertesse a bõr hajszálereinek szerepét a testhõmérséklet szabályozásában és az anyagforgalomban.	
4.2.3. A bõr gondozása, védelme	Ismertesse a bõr festéksejtjeinek mûködését, a napsugárzás hatását a bõrre, a napozás egészségtani vonatkozásait, a védekezést. Tudja, mit jelent a bõr tisztántartása, kozmetikázása, a bõrápolás, hajápolás. Tudja, mi az anyajegy, a szemölcs, hogyan alakul ki a mitesszer, a pattanás, vízhólyag, vérhólyag és mi a teendõ velük. Tudja, hogy miért veszélyes az égési sérülés. Tudjon égési sérülést ellátni.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.3. A mozgás 4.3.1. Vázrendszer	Ismertesse a csontváz biológiai funkcióit. Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, az agykoponya és az arckoponya csontjait (orrcsontot, járomcsontot, felsõ és alsó állcsontot), tudjon az arcüreg szerepérõl. Rajzolt ábrán ismerje fel ezeket. Magyarázza a gerincoszlop kettõs S alakját. Ismertesse a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és idõskori csontsérülésekkel. Ismertesse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelõ funkciókhoz kötve. Ismerje fel a csigolya részeit. Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületes kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetõvé az adott helyeken. *Ismerje fel rajzon az ízület részeit.* Tudja, hogy a csigolyák milyen funkciókat töltenek be. Ismertesse a függesztõövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait. Hasonlítsa össze a férfi és a nõi csontvázat, magyarázza a különbséget.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.3.2. Izomrendszer	Tudja a helyét és funkcióit a következõ izmoknak: gyûrû alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gát izmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítõ izmai, fejbiccentõ izom.	
	Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost, izompólya, inak. Ismertesse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethetõ meg az izomláz.	Magyarázza az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekuláinak szerepét. Ábra segítségével magyarázza el a gerinces vázizomrost összehúzódását (aktin és miozin). Értelmezze a Ca^{2+}-ion és az ATP szerepét. Értse az izomláz kialakulásának okait.
4.3.3. Szabályozás	Tudja, hogy a vázizmok akaratlagos mozgásai agykérgi funkciókhoz kötöttek.	Értelmezze, hogy valamennyi izommozgás alapvetõ háttere az izomtónus.
4.3. 4. A mozgás és mozgási rendszer egészségtana	Ismertesse a mozgási szervrendszer gyakoribb betegségeit és ellátásuk módját (elemi elsõsegélynyújtás): törés, gerincsérülés, ficam, rándulás, izületi gyulladás, húzódás, lúdtalp, bokasüllyedés, gerincferdülések, illetve ezek megelõzésének lehetõségei. Ismertesse a csípõficam szûrésének fontosságát és korrigálásának lehetõségeit. Ismertesse az életmód szerepét a betegségek és a sérülések megelõzésében. Ismertesse a testépítés során alkalmazott táplálékkiegészítõk káros hatásait. Ismertesse a testedzés jelentõségét, típusait (erõnléti, ügyességi, állóképességet fokozó). Ismertesse a mozgás szerepét a testsúly szabályozásában.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.4. A táplálkozás		
4.4.1. Táplálkozás	Tudja a táplálkozás jelentõségét, és értse folyamatait. Tudja, hogy mi a különbség a táplálék és tápanyag között.	
4.4.2. Emésztés	Ismerje fel ábrán az emésztõrendszer részeit, tudja biológiai funkcióit. Ismertesse a máj szerepét az emésztõnedv-termelésben, a fehérje- glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben. Ismerje fel a fog részeit, a fogképletet. Ismertesse a szájápolás higiéniáját, a fogszuvasodás megelõzését, kezelését. Ismertesse a rendszeres fogorvosi szûrõvizsgálat jelentõségét. Ismertesse az emésztõnedveket, termelõdési helyüket és szerepüket a fehérje, a szénhidrát, a zsír és a nukleinsav emésztésének folyamatában. *Értelmezzen a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet.*	
4.4.3. Felszívódás	Ismertesse a bélbolyhok helyét, és tudja mûködésük lényegét. Ismertesse a bélperisztaltika fogalmát.	
4.4.4. Szabályozás	Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomomedvtermelés, hányás, nyelés). Magyarázza a minõségi és mennyiségi éhezés fogalmát. Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), vitaminok természetes forrásait, tudja, hogy hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk káros következményekkel jár.	Kövesse a táplálékkal felvett fehérje, szénhidrát és zsír alkotó részeinek útját a szövetekbe történõ beépülésig, illetve a felhasználásig. Ismertesse az egyes vitaminok élettani jelentõségét. (D-, E-, K-, A-, B_1-, B_6-, B_{12},- C-vitamin és folsav). Ismertesse az alapanyagcsere fogalmát. Értelmezze, miért járhatnak a májbetegségek együtt sárgasággal.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.4.5. Táplálkozás egészségtana	*Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevõket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezõket, táblázat segítségével.* *Megfelelõ táblázat segítségével állítsa össze egy könnyû fizikai munkát végzõ fogyókúrázó napi étrendjét* Elemezze a tápcsatorna megbetegedéseiben kockázati tényezõit (helytelen életmód, helytelen fogápolás, kóros stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak-szükségleteknek megfelelõ étkezés, túltáplálttság és a környezet mikroorganizmusai, vegyszerei, valamint veleszületett hajlam, és a kömyezet káros hatása). Magyarázza, hogyan változnak az étrendi elvárások tevékenységtõl, kortól, nemtõl és állapottól (terhesség, szoptatás) függõen. Ismertesse az élelmiszer-, és ételtartósítás alapvetõ szabályait.	
4.5. A légzés 4.5.1. Légcsere	Ismertesse a légzõrendszer funkcióit. Ismertesse a légzõrendszer szerveit, beleértve a légcsövet, hörgõket, hörgõcskéket és a léghólyagocskákat.	Ismertesse a légzési perctérfogat fogalmát. Elemezze a légzési térfogatváltozásokat és a légzõ-mozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikont. Magyarázza meg a mellkasi és hasi légzést. Soroljon fel légzési segédizmokat, tudja hogy ezek részvétele a nehézlégzésben feltûnõ. *A Donders-modell ábráján tudja értelmezni a légzõmûködéseket.*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.5.2. Gázcsere	Magyarázza a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit. Magyarázza meg a belégzés és kilégzés folyamatát a mellhártya, rekeszizom, bordaközi izmok szerepének feltüntetésével. Ismertesse a vitálkapacitás fogalmát. Hasonlítsa össze aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat értékeit. Adjon magyarázatot az eltérésekre. *Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.*	
4.5.3. Hangképzés	Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedõ, hangszalagok. Ismertesse a hangszalagok szerepét a hangképzésben.	Tudja, mely porcok között feszülnek ki a hangszalagok. Tudja, mitõl függ a keletkezett hang erõssége, magassága, mi befolyásolja a hangszínt. Ismertesse a tüdõben és a szövetekben folyó gázcserét a diffúzió alapján (a parciálisnyomás-viszonyok figyelembevételével).
4.5.4. Szabályozás	Magyarázza, hogy a légzés szabályozásában milyen szerepet játszik a vér szén-dioxid koncentrációja.	Ismertesse a légzésszabályozásban a kemoreceptorok és a mechanoreceptorok szerepét.
4.5.5. A légzés és a légzõrendszer egészségtana (elsõsegélynyújtás)	Ismertesse az orron át történõ belégzés elõnyeit a szájon át történõ belégzéssel szemben. Ismertesse a légzõrendszert károsító tényezõket és a légzõrendszer gyakori betegségeit (légúti és rákos megbetegedések, asztma). Indokolja a tüdõszûrés jelentõségét. Magyarázza, miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással. *Magyarázzon kísérletet a cigarettázás során keletkezõ anyagok kimutatására.*	Kapcsolja össze fizikai ismereteivel a légmell és a keszonbetegség kialakulását. Hozza összefüggésbe a tüdõ-léghólyagocskák felületi feszültségét a dohányzással.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.6. Az anyagszállítás 4.6.1. A testfolyadékok	Ismertesse a vér, szövetnedv, nyirok összetételét, keletkezésüket, kapcsolatukat, a teljes vértérfogat mennyiségét, a sejtes elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fõ alkotórészeit és jelentõségüket. Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól az eltérés okait, és következményeit. Ismertesse a vérzéscsillapítás módjait. Ismertesse a vérszegénység lehetséges okait.	Ismertesse a hemoglobin fõ részeit (hem: 4 db N-tartalmú gyûrû, Fe, globin: fehérje). Ismertesse, hogy mi okból változhat a vér kémiai összetétele (pH, glükózszint). Ismertesse a sérült érfal, a vérlemezkék, a trombin, a fibrin, a kalcium ion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja, hogy a folyamathoz K-vitamin szükséges. Hozza összefüggésbe ezeket a vérzékenység kialakulásával.
4.6.2. A szöveti keringés	Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét. Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzõit, funkcióját az anyagcserében. Értse a nyirokkeringés lényegét, a nyirokcsomók jelentõségét	Ismertesse a nyirokrendszer felépítését. Ismertesse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben. Hozzon példát a kapillárisok szerepére a különbözõ szervekben: vese, vékonybél, agy, máj. Ismertesse a szövetnedv áramlási mechanizmusát a vérnyomás és a plazmafehérjék ozmotikus nyomásának viszonya alapján.
4.6.3. A szív és az erek	Ismertesse a szív felépítését és mûködését. Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása. Tudja a vérnyomás fogalmát és normál értékét. *Tudjon pulzust és vérnyomást mérni.* Ismertesse a lép helyét és szerepét.	Grafikonon elemezze a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását ábrázoló görbéket. Ismertesse a szívfrekvencia, verõtérfogat, perctérfogat értékeit. *Végezzen alapvetõ számításokat ezekkel az adatokkal.* Értelmezze, milyen tényezõk segítik a vénás áramlást.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.6.4. Szabályozás	Ismertesse, hogy élettanilag milyen hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és a vémyomást. Magyarázza a véreloszlás megváltozásának élettani funkcióját.	Ismertesse a szinuszcsomó és a pitvar-kamrai csomó helyzetét, funkcióját.
4.6.5. A keringési rendszer egészségtana, elsõsegélynyújtás	Ismertesse a helytelen életmód hatását az érelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a vérnyomás-ingadozás, szívritmuszavar és az infarktus kialakulására, ismertesse ezek fogalmát. Értse a testedzésnek és a helyes táplálkozásnak a keringési rendszer egészségére gyakorolt hatását. Tudjon alapvetõ sebellátási módokat, tudja ellátni a kisebb vérzéssel járó sérüléseket.	
4.7. A kiválasztás		
4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer mûködése	Hasonlítsa össze a kiválasztás és az elválasztás funkcióját. Sorolja fel, és ábrán ismerje fel a vizeletkiválasztó rendszer fõbb részeit. Tudja, hogy a vesében víz, glükóz, sók, karbamid visszaszívása; gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztása történik. Ismertesse a vizelet fõbb összetevõit: víz, karbamid, Na^+, K^+, Cl^- ionok, gyógyszerek, hormonok.	Ismertesse a bõr, a máj, a tüdõ, a végbél és a vese szerepét a kiválasztásban. Ismertesse a kiválasztás három fõ részfolyamatát: szûrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció). Ismertesse a nefron mûködését: vesetestecske (tok, hajszálérgomolyag), csatornák, a csatorna falát behálózó hajszálerek, funkcióit, a szûrletképzés az aktív és passzív transzport folyamatait. Elemezze a vizeletképzõdés folyamatát a vér, a tokban és a csatornában lévõ folyadék, valamint a vizelet összetétele alapján.
4.7.2. Szabályozás	Tudja, hogy mi és hogyan befolyásolja a vizelet összetételét és mennyiségét.	Ismertesse a vazopresszin (ADH) és aldoszteron szerepét a folyadéktérfogat és sóháztartás szabályozásában

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana	Magyarázza, hogy egészséges emberben miért nem lehet fehérje, glükóz és vér a vizeletben. Indokolja a folyadékbevitel jelentõségét a vesekõképzõdés megelõzésében. Ismertesse a mûvesekezelés jelentõségét.	
4.8. A szabályozás		
4.8.1. Idegrendszer – Információelméleti vonatkozások – Sejtszintû folyamatok	Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést. Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban. Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását). Ismerje, hogy az élõ sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget alakít ki. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedõ csúcspotenciált válthatnak ki. Ismertesse az inger, az ingerküszöb fogalmát, példával igazolja, hogyan változhat ez meg a külsõ és belsõ környezeti hatásokra. Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelõ (adekvát) inger fogalmát, típusait (mechanikai, kémiai, fény, hõ).	Ismertesse különbözõ korok elgondolásait, modelljeit az idegrendszer mûködéséről (viasztábla, mechanikus gõzgép, telefonközpont, számítógép). Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal. Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedõ potenciál kialakulásának feltételeit. Tudja, hogy az inger erõssége a csúcspotenciál hullámsorozat szaporaságában kódolt.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Szinapszis	Ismertesse a szinapszis fogalmát, magyarázza a serkentõ vagy gátló hatást az átvivõ anyag (vagy más molekulák) és a receptor kölcsönhatásával.	Ismertesse az ingerület átadásának lehetséges típusait (szinaptikus, nem szinaptikus). Tudja, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis mûködésére (jelátvivõ anyag mûködésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás.
– Az idegrendszer általános jellemzése	Ismertesse a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér- és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus), vegetatív idegrendszer jelentését. Ismertesse az idegrendszer mûködésének fõ folyamatait, és az ezt megvalósító sejttípusokat (receptorsejt, érzõidegsejt, asszociációs sejtek, mozgatóidegsejt). *Készítsen rajzot a gerincvelõ keresztmetszetérõl és ábrázolja a gerincvelõi idegek eredését*. Hasonlítsa össze a reflexív és a reflexkör fogalmát. *Ismerje fel ábrán és tudja magyarázni a bõr- és izomeredetû gerincvelõi reflexek reflexkörét, funkcióját.* A mozgatómûködések példáján mutassa be az idegrendszer hierarchikus felépítését. Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelõi folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el.	Magyarázza az idegsejt hálózatok spontán aktivitásának funkcióját (biológiai ritmusok). Tudja, hogy az agytörzsi hálózatos állomány és az agykérgi oszlopok is idegsejthálózatok. Ismertesse a gliasejtek és a velõshüvely fõbb funkcióit (táplálás, szigetelés), hozza összefüggésbe az ingerület vezetési sebességével és az SM (szklerózis multiplex) betegség kialakulásával. Tudjon a jobb és bal agyfélteke eltérõ funkcióiról.
– Gerincvelõ	Ismertesse a gerincvelõ fõbb funkcióit (izomtónus kialakítása, védekezõ mechanizmusok, a bõr reflexes érszûkülete, ill. nemi szervek vérbõsége). *Váltson ki térd reflexet, és magyarázza funkcióját.*	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Agy	Ismerje fel (rajzolt ábrán) az agy nyílirányú metszetén az agy részeit (agytörzs / nyúltvelõ, híd, középagy /, köztiagy /talamusz, hipotalamusz/, kis agy, nagyagy).	Ismertesse az agytörzsi hálózatos állomány mûködéseit, az agykéreggel való kapcsolatát hozza összefüggésbe az alvás-ébrenléttel és a kómával. Tudja, hogy az álomalvás életszükséglet. Ismertessen elméleteket az alvás funkcióival kapcsolatosan. Értelmezze az agykéreg mûködését az agykérgi oszlopok fogalmának segítségével.
– Testérzõ rendszerek	Tudja, hogy az elsõdleges érzõkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti. Ismertesse a bõr (mechanikai, fájdalom, hõ, kemo receptorok) és a belsõ szervek receptorait. *Értelmezzen* kétpontküszöb térképet.	Tudja, hogy az érzõpályák kéreg alatti központjaiban már elõzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont).
– Érzékelés	Értse az érzékszervek mûködésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet. Ismertesse az érzékcsalódás (illúzió, hallucináció) fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezõk és drogok is szerepet játszhatnak.	
– Látás	Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem alapvetõ részeit, magyarázza ezek mûködését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke- és a zöldhályog lényegét. *Ismertessen egyszerû kísérleteket a vakfolt, a színtévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára.* *Próbálja ki és magyarázza a pupillareflexet.* Értse a pupilla akkomodációs és szemhéjzáró reflex funkcióit. Ismertesse a távolságészlelés módjait, támpontjait.	Ismertesse a szem részletes felépítését és mûködését (sugár-izom mûködése, csapok, pálcikák elhelyezkedése, mûködése). Ismertesse a kép- és színlátás, a fényerõsség-érzékelés fizikai és élettani alapjait. Ismertesse a látórendszer kapcsolatát az egyensúlyérzéssel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Hallás és egyensúlyérzés	Ismerje föl rajzon a külsõ-, a közép- és a belsõ fül részeit. Értelmezze a dobhártya és a hallócsontocskák mûködését, a szabályozás lehetõségét. *Értelmezzen kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.* Ismertesse a zajszennyezõdés forrásait, hallás károsító-pszichés hatását.	Ismertesse a hallószerv részletes felépítését és mûködését (Corti-szerv, alaphártya, szõrsejtek).
	Ismertesse a tömlõcske és zsákocska, a három félkörös ívjárat szerepét.	Ismertesse a helyzetérzékelés receptorainak (tömlõ, zsákocska, három félkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) mûködését.
– Kémiai érzékelés	Ismertesse a nyúltvelõi kemoreceptorok szén-dioxid-érzékenységét, hatásukat a légzésre. Ismertesse a szaglóhám, az ízlelõbimbók szerepét az érzékelésben.	
– Testmozgató rendszerek	Magyarázza, hogy alapvetõen motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismertesse az akaratlagos mozgások szervezõdésében az agykéreg és a kéreg alatti magvak szerepét. Magyarázza a mozgatópályák keresztezõdéseinek funkcionális következményeit. Ismertesse a kisagy fõ funkcióját (mozgáskoordináció). Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kiesõ funkció.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Vegetatív érzõ és mozgató rendszerek	Értelmezze milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív mûködés, hogyan valósul ez meg. Ismertesse a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit.	Ismerje fel ábrán a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómiai hasonlóságait és különbségeit. Ismertesse, hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés, és a testhõmérséklet szabályozása.
4.8.2. Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai		
– A magatartás elemei	Hasonlítsa össze az öröklött és tanult magatartásformákat.	Ismertesse az emberi viselkedés evolúciós (genetikai), ökológiai, kulturális alapjait.
– Öröklött elemek	Tudja, hogy az öröklött magatartási elemek hátterében feltétlen reflexek is állnak. Hozzon példákat az emberi magatartás öröklött elemeire (szopóreflex, érzelmet kifejezõ mimika, agresszió).	
– Tanult elemek	Értelmezze a tanulás fogalmát a viselkedés megváltozása alapján. Feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépõ vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával. Világítsa meg a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés, játék, kíváncsiság és unalom). Példákon mutassa be a tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlõdés során (bevésõdés, járás, beszéd).	Ismertessen olyan kísérleti módszereket, amelyek a feltételes reflex, az operáns tanulás és a belátásos tanulás kutatására irányulnak. Ismertesse módszerük korlátait. Hozzon példákat ezekre az ember viselkedésébõl.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Példákon mutassa be a megerõsítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függõség kialakulását. *Lássa a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában. Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban.*	
– Emlékezés		Ismertesse az emlékezés szakaszait (kódolás, tárolás, elõhívás), típusait, a memóriatárakat (szenzoros, rövid távú, hosszú távú memória) és az információfeldolgozás kontrollfolyamatait.
– A társas viselkedés alapjai	Hozzon példákat a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódásra és taszításra (pl. ivadékgondozás, rangsor), ezek formáira (pl. verbális) megnyilvánulására (pl. behódolás, fenyegetés). Hasonlítsa össze a csoportok közötti taszítás (agresszió), altruizmus megnyilvánulásait emberek és állatok esetében.	Magyarázza a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódás és taszítás lehetséges okait (csoportos kohézió, csoporttszelekció, rokonszelekció).
– Pszichés fejlõdés	Ismertesse az érzelmi fejlõdés hatását az értelmi fejlõdésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.8.3. Az idegrendszer egészségtana	Értelmezze a fizikai, mentális és szociális jólét fogalmát. Ismertesse az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának megelõzésében. Ismertesse a stresszbetegségek kialakulásának feltételeit. Tudja a fájdalom csillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit. Ismertesse az idegrendszer néhány betegségét: agyrázkódás, migrén, epilepszia, szélütés, agyvérzés.	Értelmezze a zsigeri mûködések kapcsolatát az érzelmi-pszichikus mûködésekkel, hozza összefüggésbe a pszihoszoma-tikus betegségek kialakulásával. Magyarázza, hogy személyiségtényezõk, társadalmi nyomás, biológiai faktorok is hozzájárulhatnak egy betegség kialakulásához (anorexia, bulémia). Ismertesse az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór megbetegedés lényegét.
– Drogok	Ismertesse a pszichoaktív szerek fõbb csoportjait, a kémiai és a viselkedési függõségek közös jellegzetességeit. Ismertesse a szülõ, a család, a környezet felelõsségét és lehetõségét a drogfogyasztás megelõzésében.	
4.8.4. A hormonrendszer – Hormonális mûködések	Ismertesse a hormonrendszer mûködésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását. Hasonlítsa össze a hormonrendszer és az idegrendszer mûködését, tudja, hogy a hormonok hathatnak a viselkedésre is.	Magyarázza, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki (receptor különbség) Magyarázza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokor-tikoidok): só- és vízháztartását, kálcium-anyagcseréjét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Belsõ elválasztású mirigyek	Ismertesse az ember belsõ elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelõdési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin. Ábra alapján értelmezze a nõi nemi ciklus során végbemenõ hormonális, valamint a méhnyálkahártyában, petefészekben és testhõmérsékletben végbemenõ változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait. Magyarázza a belsõ környezet állandóságának a biztosítását az inzulin, tiroxin és az adrenalin termelésén keresztül. Ábra alapján – a pajzsmirigy példáján – elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit.	Ismertesse az alábbi hormonok termelõdési helyét és hatását: agyalapi mirigy hormonjai, hipotalamusz hormonjai, mellékvesekéreg hormonjai. Tudja, hogy hormon nem csak belsõ elválasztású mirigyben jöhet létre, gyakorlatilag minden szerv képes elõállítani hormont.
– A hormonrendszer egészségtana	Ismertesse a cukorbetegség lényegét, tüneteit és kezelési módjait.	Ismertesse a hormonhiányból vagy túltermelésbõl eredõ rendellenességeket, a növekedési hormon példáján.
4.8.5. Az immunrendszer – Immunitás	Értelmezze az antitest, antigén, immunitás fogalmát. Sorolja fel az immunrendszer jellemzõ sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Ismertesse a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában. Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát. Ismertesse a falósejtek szerepét és a genny eredetét. Ismertesse az immunizálás különbözõ típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát. Hozzon példát a Magyarországon kötelezõ védõoltásokra. Magyarázza a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérõ kezelésének az okát. Ismertesse Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentõségét.	Hasonlítsa össze a nem specifikus és specifikus immunválaszt. Magyarázza a rendszer mûködésének a lényegét: az idegen anyag megtalálásának a módját, felismerését, az immunglobulinok jelentõségét, az idegen anyag megsemmisítését. Ismertesse a vérszérum fogalmát. Ismertesse az autoimmun betegségek létezésérõl és lényegét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Vércsoportok – Az immunrendszer egészségtana	Ismertesse az AB0 és Rh-vércsoportrendszert. Ismertesse az anyai Rh–összeférhetetlenség jelenségét. Ismertesse a vérátömlesztés és a véradás jelentõségét. *Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat* Ismertesse a láz védekezésben betöltött szerepét és a lázcsillapítás módjait. Magyarázza az allergia (pl. asztma) kialakulását, tudjon felsorolni allergén anyagokat, értse az allergiák és a környezetszennyezés közti kapcsolatot.	
4.9. Szaporodás és egyedfejlõdés 4.9.1. Szaporítószervek 4.9.2. Egyedfejlõdés	 Ismertesse a férfi és nõi nemi szervek felépítését, mûködését, valamint a megtermékenyítés folyamatát. Ismertesse a nem meghatározottságát (kromoszomális, ivarmirigy általi, másodlagos, pszichés). Ismerjen fel ábráról petesejtet és hímivarsejtet és ezek részeit. Ismertesse az ember magzati fejlõdésének és születésének fõszakaszait, a terhesség, szülés, a szoptatás biológiai folyamatait, a méhlepény és a magzatvíz szerepét. Ismertesse az ember posztembrionális fejlõdésének szakaszait, ezek idõtartamát és legjellemzõbb változásait (tömeg- és hosszgyarapodás, fogak megjelenése, járás, beszéd, jellemzõ tevékenység, nemi érés, a gondolkodásmód változása).	 Magyarázza a magzati és anyai vérkeringés kapcsolatát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– A szaporodás, fejlõdés egészségtana	Ismertesse az akceleráció fogalmát. Ismertesse az öregedés során bekövetkezõ biológiai változásokat a szervezet, szervek szintjén. Tudjon különbséget tenni a klinikai és a biológiai halál fogalma között. Ismertesse az eutanázia biológiai és etikai vonatkozásait. Ismertesse a családtervezés különbözõ módjait, terhességi tesztek lényegét, a terhességmegszakítás lehetséges következményeit. Ismertesse a meddõség gyakoribb okait és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások lényegét, valamint a kapcsolódó etikai problémákat (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Ismertesse a várandóság jeleit, a terhesgondozás jelentõségét, a terhesség és szoptatás alatt követendõ életmódot, a szoptatás elõnyeit a csecsemõre és az anyára nézve. Ismertesse, hogyan elõzhetõ meg a nemi úton terjedõ betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek). Ismertesse a rendszeres nõgyógyászati szûrõvizsgálat jelentõségét.	

5. Egyed feletti szervezõdési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Populáció	Ismertesse a populáció ökológiai és genetikai értelmezését. Ismertesse a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési modelljeit, értelmezze a környezet eltartó képességének fogalmát. Mondjon példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Ismertesse ezek mezõgazdasági szerepét (pl. sáskajárás), a védekezés módjait, a biológiai védekezés elõnyeit. Értelmezzen emberi korfákat, vonjon le belõlük következtetéseket.	Értelmezze a statisztikus megközelítés, a valószínûség, az elõfordulási gyakoriság fogalmát. Ismertesse a populáció jellemzõit (egyedszám, egyedsûrûség, koreloszlás, térbeli eloszlás). Hozza összefüggésbe az r- és a K-stratégia fogalmát a környezet állandóságával, az élõlény élettartamával és testnagyságával. Magyarázza ezeket grafikus ábrán.
5.1.1. Környezeti kölcsönhatások	Ismertesse a környezet fogalmát (élettelen és élõ), a környezet idõbeli (periodikus és elõrehaladó) és térbeli (horizontális, vertikális) változását. Értelmezzen tûrõképességi görbéket: minimum, maximum, optimum, szûk és tág tûrés. Hozza összefüggésbe az indikátor szervezetekkel. *Esettanulmány alapján ismerjen fel összefüggéseket a környezet és az élõlény tûrõképessége között.*	Ismertesse a környezet kitettségtõl függõ változását. Értelmezze Liebig kísérleti eredményeit (minimum-elv). Ismertesse a niche fogalmát. Magyarázza az élettani és az ökológiai optimum, az élettani és ökológiai niche különbségét. Ismertesse és magyarázza a hasonló igényû populációk kizáródásának elvét (Gauze elv). Hozza összefüggésbe az elvet a biológiai sokféleséggel és az evolúciós folyamatokkal. Ismertesse a testtömeg, a testfelület és az élõhely átlag hõmérsékletének az összefüggését.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Példákkal igazolja, hogy az élettelen környezet legfontosabb tényezõi – a fény, a hõ, a víz, a levegõ és a talaj – hogyan szabják meg az élõlények elterjedését. Ismertesse a talaj kialakulásának feltételeit. Ismertesse a trágyázás jelentõségét, a szakszerûtlen mûtrágyázás lehetséges következményeit. Mutassa be példán, hogy egy faj elterjedését több környezeti tényezõ is befolyásolja. Magyarázza a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban.	
5.1.2. Kölcsönhatások – Viselkedésbeli kölcsönhatások	Ismertesse a territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalmát, a társas kapcsolatok, párosodási rendszerek (csoportszervezõdés) szaporodási viselkedés típusait. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	Példákon keresztül mutassa be az állatok és az ember kommunikációja közötti különbségeket, az emberi nyelv sajátosságait. Ismertesse az agresszív és az önzetlen viselkedés kialakulásának csoportszelekciós és rokonszelekciós hipotézisét. Alkosson véleményt az emberi agresszivitás eredetérõl, szerepérõl, kiváltó okairól, megszüntethetõségérõl.
– Ökológiai kölcsönhatások	Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élõsködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalmát, állati és növényi példákkal.	Hozza kapcsolatba a táplálkozási és élõsködõ kapcsolatokat a populációk létszámváltozásaival. Példákkal igazolja, hogy az egyes élõlénypopulációk közti kölcsönhatások sokrétûek.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.2. Életközösségek (élõhelytípusok)		
5.2.1. Az életközösségek jellemzõi	Értelmezze a szintezettség kialakulásának okát. Magyarázza az életközösségek idõbeni változásait. Értelmezze a változások természetes és ember által befolyásolt folyamatát, ismertesse a szennyezés csökkentésének lehetõségeit.	Ismertesse a mintázat kialakulásának okait, értelmezzen egy ökológiai mintázatot bemutató ábrát. Ismertesse a szukcesszió, az aszpektus, a kezdõ (pionír), a záró-társulás és a leromlás (degradáció) fogalmát. *Grafikonon vagy ábra segítségével értelmezze, hogyan változik az életközösség a szukcesszió folyamatában.* Értse, hogy egy életközösség sokfélesége produktivitása és stabilitása összefügg. Értelmezze a szukcesszió tartós megszakadásának lehetséges okait (legeltetés, tavak kotrása).
5.2.2. Hazai életközösségek	*Jellemezzen egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élõvilágát (élõhelytípusok, környezeti tényezõk, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, szintezettség, idõbeni változások).* A fajok és életközösségek jellemzésére használja a növényismeret- és állatismeret könyveket. Egy tó feltöltõdésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösségek elõrehaladó változásait. Ismertesse a gyomnövény fogalmát, hozzon rá példát.	Hasonlítsa össze az alábbi élõhely típusokat: cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes, bükkös ligeterdõ, nyáras-borókás. Ismertesse és értékelje az ember szerepét átalakításukban (természetes erdõk – faültetvények, folyószabályozás, legeltetés). Ismertesse a szikes puszták jellemzõit, a szikes talaj kialakulásának feltételeit, a másodlagos szikesedést Ismertesse a sziklagyepek elõfordulásait, jellemzõ környezeti sajátságaikat, az itt élõ fajok természetvédelmi jelentõségét. Sorolja fel a sziklagyepeket fenyegetõ fontosabb károsító hatásokat. Ismertesse a fontosabb gyomtársulás-típusokat (vetési, útszéli, vágástársulások), kialakulásuk okait, jellemzõ fajait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.3. Bioszféra		
– Globális folyamatok	Értelmezze a bioszférát ökoszisztémaként (Gaia). Soroljon fel és magyarázzon civilizációs ártalmakat (helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott gyógy-szerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai.) Tudjon példát mondani a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védõ emberi beavatkozásokra (pl. az esõerdõk irtása, a monokultúrák hatása, kõolajszennyezés, nemzeti parkok, nemzetközi egyezmények). Hozzon példát hazai lehetõségeinkre és felelõsségünkre (pl. vásárlási szokások). Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a népességrobbanást, globális felmelegedést, hulladék-problémát, a savasodást, a tengerek-óceánok, édesvizek problémáit, az ózonpajzs csökkenését. Ismertesse, miért lehetnek ezek ökológiai válság tényezõi. Magyarázza, hogyan függ össze az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel.	Ismertesse a városok ökológiai hatásait. Ismertesse a közlekedés (úthálózat) ökológiai hatásait. Tudja, hogy a mennyiségi növekedésnek a Földön anyagi- és energetikai korlátai vannak. Ismertesse a fenntartható fejlõdés fogalmát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.4. Ökoszisztéma	Ismertesse az ökoszisztéma fogalmát, értelmezze az életközösséget ökoszisztémaként	
5.4.1. Anyagforgalom	Értelmezze, és példák segítségével mutassa be a termelõk, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek anyagforgalmában és energiaáramlásában. Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és hálózat különbségét. Értelmezze a szén és az oxigén körforgásának útját: az autotróf és heterotróf lények szerepét, a humuszképzõdés lényegét, a szénhidrogén- és kõszénképzõdés okát, a karbonát-kõzetek keletkezését. Értelmezze az élõlények szerepét e folyamatokban.	Értelmezze az ökoszisztéma tagjainak kölcsönös egymásra utaltságát, a ragadozók szerepét a társulás stabilitásának fenntartásában. Elemezzen táplálékhálózatot. Ismertesse a foszfor körforgásában a tengeri madarak szerepét, a biológiai ciklusból való kilépés lehetõségét (foszfátüledék). Ábra segítségével elemezze a lebontó szervezetek, a nitrogéngyûjtõ, a nitrifikáló és a denitrifikáló baktériumok szerepét a nitrogén körforgásában.
5.4.2. Energiaáramlás		Hasonlítsa össze a produkció, biomassza és egyedszám fogalmát. Értelmezzen „ökológiai produkció és energia piramist”. Értelmezze a biomassza és a produkció függését a globális éghajlati tényezõktõl.
5.4.3. Biológiai sokféleség		Értelmezze a sokféleséget (diverzitást) a gének szintjén (pl. a heterozigótaság mértéke a populációban), a faj szintjén (pl. a fajok száma) és az ökoszisztéma szintjén (pl. a tápláléklánc szintjeinek száma).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.5. Környezet- és természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem fogalmát, a mellette szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érveket. Ismertesse a biológiai sokféleség megõrzésének etikai, jogi és gyakorlati szükségességét, a természetvédelem lehetõségeit. Tudja, hogyan csoportosítjuk a védett területeket példákkal (természetvédelmi terület tájvédelmi körzet, nemzeti park) *Térképen ismerje fel hazánk nemzeti parkjait. Ismertesse a lakóhelyéhez legközelebb fekvõ nemzeti parkot, ennek fontosabb értékeit.* Ismertesse a környezetvédelem fogalmát, a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalmát.	
- Levegõ	Tudja a fontosabb légszennyezõ anyagokat, ezek eredetét és károsító hatását (CO, CO_2, nitrogén-oxidok, ólom és ólomvegyületek, korom, por, halogénezett szénhidrogének). Ismertesse a savas esõk okát és következményeit. Ismertesse az üvegházhatást, a hõszennyezést, a lehetséges következményeket. *Foglaljon állást a teendõkrõl. Tudjon a teendõkrõl szmogriadó esetén.*	Tudjon a szennyezés csökkentését ösztönzõ fõbb gazdasági és jogi lehetõségekrõl (adók, tiltás, határérték, bírság, polgári per). *Fogalmazza meg véleményét ezek hatékonyságáról. Magyarázzon kísérletet a környezetszennyezés káros hatásai bizonyítására.*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Víz	Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát, korlátait. Ismertesse a fontosabb vízszennyezõ anyagokat. Ismertesse az ivóvíz nyerésének módjait, az ezeket a forrásokat fenyegetõ veszélyeket. Értelmezze a „közmûolló” fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetõségeit. *Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendõkrõl.*	
– Energia, sugárzás	Ismertesse a hagyományos és az „alternatív” energiaforrásokat, a megújuló és a nem megújuló energia különbségét. Értelmezze az atomenergia felhasználásának lehetõségét és veszélyeit. Tudjon az energiatakarékosság lehetõségeirõl. *Fejtse ki álláspontját a hazai energiagazdálkodás lehetõségeirõl.*	
– Talaj	Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetõségeit. Értelmezze a talaj romlásának, illetve javításának folyamatát.	
– Hulladék	Ismertesse a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját. Lássa a szelektív gyûjtés elõnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással.	

6. Öröklõdés, változékonyság, evolúció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1. Molekuláris genetika 6.1.1. Alapfogalmak	Ismertesse a gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalmakat. Fogalmazza meg az általános összefüggést a DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg között. Ábra alapján ismertesse a DNS megkettõzõdés folyamatát és a DNS → m RNS átírás (transzkripció) és a fehérje leolvasás (transzláció) fõbb lépéseit. Ismerje annak jelentõségét, hogy a genetikai kód általános érvényû. Kösse a fehérjeszintézis fázisait az eukarióta sejt alkotórészeihez.	Használja a kodonszótárt. Magyarázza a baktériumok felhasználását emberi fehérje elõállítására.
6.1.2. Mutáció	Hasonlítsa össze a mutációt és ivaros szaporodást, mint a genetikai változékonyság forrásait. Ismertesse a mutáció fogalmát, evolúciós szerepét és lehetséges hatásait (hátrányos, közömbös, elõnyös). Hozzon példát ezekre. Ismertessen példát az emberi népességben többféle génváltozat tartós jelenlétére. Hasonlítsa össze a mutagén hatásokat (kémiai és sugárzó), hatásuk felismerésének problémáját, csökkentésük vagy kivédésük lehetõségeit. Tudja, hogy a mutagén és a rákkeltõ (karcinogén) hatás gyakran jár együtt. Tudja, hogy a Down-szindróma a kromoszómák számbeli rendellenessége. Ismertesse kialakulásának kockázati tényezõit.	A kodonszótár segítségével vezesse le különbözõ típusú pontmutációk következményeit az aminosavsorrendben. Ismertesse a sarlósejtes vérszegénység és az albinizmus genetikai hátterét, hatásait. Ismertesse a fenilketonúria öröklésmenetét, hatását, kezelésének módját (diéta). Hasonlítsa össze a gén-, kromoszóma- és genommutációkat (ploidiák). Tudja, hogy a kromoszómamutációk lehetnek szerkezetiek és számbeliek, hozzon ezekre példákat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1.3. A génmûködés szabályozása	Indokolja, hogy különbözõ felépítésû-és mûködésû testi sejtjeink miért hordoznak azonos genetikai információt. Magyarázza, hogy miért nem mindig aktív minden gén. Értelmezze, hogy a gének megnyilvánulását a hormonális állapot is befolyásolja. Ismertesse a jó és rosszindulatú daganat, az áttétel fogalmát, néhány daganattípusra utaló jeleket (bõr-, emlõ-, hereprosztata-, méhnyakrák), korai felismerésének jelentõségét.	Ismerje fel ábra alapján a laktóz–operon részeit, értelmezze szerepüket. Tudja, hogy az eukarióta sejt génmûködésének a szabályozásában erõsítõ és kioltó faktorok vesznek részt.
6.2. Mendeli genetika 6.2.1. Minõségi jellegek	Ismertesse a haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmakat. Ismertesse az öröklésmenetek alaptípusait (domináns-recesszív, intermedier és kodomináns). Ismertesse a tesztelõ keresztezésbõl levonható következtetéseket. Soroljon fel ember esetében dominánsan, illetve recesszíven öröklõdõ jellegeket. Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy egygénes enzimbetegség, az Rh- és AB0-vércsoportok öröklõdését. Ismertesse a humángenetikai sajátos módszereit (családfaelemzés).	Értelmezze Mendel kutatási módszerét, hozza összefüggésbe a valószínûség és gyakoriság fogalmával. Adja meg Mendel következtetéseinek érvényességi korlátait, ennek okait (kapcsoltság, sejtmagon kívüli öröklés). Magyarázza miért alkalmas alanya az ecetmuslica a genetikai vizsgálatoknak. Tudjon két gén két-két allél, illetve egy gén három-három alléljával, és letális alléllal kapcsolatos számításokat végezni. Legyen képes családfa alapján következtetni egy jelleg öröklésmenetére.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Ismertesse a génkölcsönhatás fogalmát, és azt, hogy a legtöbb tulajdonság csak így magyarázható. Ismertesse a génkapcsoltság tényét, magyarázatát (azonos kromoszóma).	Értelmezze és elemezze a nemhez kötött öröklést a vérzékenység és s színtévesztés példáján. Két gén kölcsönhatásának jellegére tudjon következtetni a második utódnemzedék arányaiból. Közölt adatok ismeretében következtessen 2 gén két allélos öröklésben a kapcsoltság és a rekombináció tényére. Értse a kapcsoltság, a rekombinációs gyakoriság és a genetikai térképezés módszerének összefüggését.
6.2.2.Mennyiségi jellegek	Ismertessen öröklõdõ mennyiségi tulajdonságokat és hajlamokat az élõvilágban és az emberi öröklésben. Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minõségi jellegeket kialakító gének hatásait (sok gén, jelentõs környezeti hatás). Hozza kapcsolatba a mennyiségi öröklõdést a háziasítással és a hibridvetõmagok elterjedésével.	Ábrán ismerje fel és magyarázza, hogy a mennyiségi jellegek eloszlása a populációban normáleloszláshoz közelít. Ismertessen módszereket az öröklött és a környezeti hatások szétválasztására (ikervizsgálat, környezetváltoztatás).
6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok 6.3.1. Ideális és reális populáció	Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetõk. Értelmezze, hogy a mutációk jelentik a populációk genetikai változatosságának forrását. Ismertesse az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével. Értse a populáció nagyságának természetvédelmi jelentõségét.	Lássa a matematikai modell és a megfigyelhetõ biológiai folyamatok összefüggését. Értelmezze az ideális populáció fogalmát, feltételeit. Értelmezze a Hardy–Weinberg összefüggést 1 gén 2 allélos számítások esetén. Értelmezze a születési és halálozási ráta fogalmát, ezek függését a populációsûrûségtõl. Értelmezze a kihalási küszöb fogalmát, kapcsolatát a genetikai sodródással és a beltenyészet következtében föllépõ leromlással. Magyarázza el ennek természetvédelmi vonatkozásait (fajmegõrzés).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok	Ismertesse a természetes szelekció darwini modelljét. Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegû evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján ítélje meg, hogy a folyamat milyen típusba sorolható. Ismertesse a homológ és analóg szerv fogalmát, a konvergens és divergens fejlõdést, tudjon példaként ilyen fejlõdésû szerveket, élõlényeket bemutatni.	Értse a beltenyésztés és a nem véletlenszerû párválasztás biológiai hatásait.
	Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kövületek, lenyomat, lerakódás).	Ismertesse a relatív és az abszolút (C^{14}/C^{12}) korneghatározás fogalmát. Ismertesse az élõ kövület fogalmát, hozzon rá példát. Ismertesse a pollenanalízis és az évgyûrûelemzés módszerét, az ebbõl levonható következtetéseket. Ismertesse az ugrásszerû (pontozott) evolúció tényét az értelmezések lehetõségeit. Értse az evolúció közvetett bizonyítékait (DNS homológia, molekuláris törzsfák, genetikai kód, sejtes felépítés, homológ szervek, az embriók hasonlósága, funkciójukat vesztett szervek léte).
6.3.3. Biotechnológia	Ismertesse a klón fogalmát. Ismertessen néhány példát a genetikai technológia alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezõgazdaságban). Ismertessen néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érvet, álláspontot.	*Értelmezze, hogy miért jelenthet a háziasítás genetikai beavatkozást.*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.3.4. Bioetika	*Lássa a genetikai tanácsadás lehetõségeit, alkosson véleményt szerepérõl.* Ismertesse a humángenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfaelemzés, magzati diagnosztika), etikai megfontolásait. Lássa a biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke közti különbséget. Ismerje a Human Genom Program célját.	
6.4. A bioszféra evolúciója		
6.4.1. Prebiológiai evolúció	Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció elõzte meg. Ismertesse az élõlények anyagainak kialakulására vonatkozó elméleteket.	Indokolja az élõ sejt kialakulásához vezetõ lehetséges lépéseket. Ismertesse Miller kísérletét és annak jelentõségét. Értse, hogy a szerves anyagok kialakulása nem jelenti automatikusan az élõ rendszerek kialakulását.
6.4.2. Az ember evolúciója	Tudja összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember vonásait. Ismertesse, hogy egy töredékes koponyából következtetéseket lehet levonni az adott emberelõd tulajdonságairól. Értse, hogy az ember evolúciója során kialakult nagyrasszok értékükben nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.	Ismertesse a korai emberfélék és a Homo nemzetség evolúciójának fõbb lépéseire vonatkozó elképzeléseket.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A VIZSGA CÉLJA

Az új érettségi követelményrendszer épít a hazai biológiaoktatás hagyományaira, de több ponton módosítja is azt. A hangsúlyeltolódások fõbb okai:

- hangsúlyozottan szerepel a mindennapi élettel összefüggõ, alkalmazható tudás feltárása, mérése,
- a követelményrendszerben megjelenõ tudománykép a pusztán empirikus-leíró és statikus jelleg felõl közelít a kognitív, többszempontú és dinamikus látásmód felé,
- a pusztán elméleteket közlõ megközelítés felõl a gyakorlatban is használható ismeretek felé,
- az értékmentes tudomány absztrakt feltevése felõl a megalapozott véleménynyilvánítás lehetõsége és igénye felé.

Ennek megfelelõen:

- A puszta kijelentések mellett cél a vizsgálati módszerek (eszközök, eljárások, elméleti háttér) megmutatása, az egyes módszerek korlátainak, problémáinak érzékeltetése is.
- Fontos a betegségek, diszharmonikus állapotok felismerése, a várható változások, következmények és a teendõk ismerete, valamint a megelõzési lehetõségek, az egészséges életmód szabályainak ismerete.
- Fontos Magyarország és közvetlen környéke (lakókörnyezet) sajátos problémáinak, szempontjainak figyelembevétele. (Különösen a környezet- és természetvédelem, az egészség, betegségmegelõzés és a kulturális örökség területén.)
- Az ember és környezete kapcsolatának ismeretében minden témakörben elvárható a helyes döntések fölismerésének képessége. A véleményalkotás szabadságának tiszteletben tartásával elvárható az etikai szempontból fontos kérdésekben az álláspont megfogalmazása, érvekkel való alátámasztása és az ellenérvek ismerete.
- Egyszerû biológiai vizsgálatok elvégzése mellett cél ezek értelmezésének, értékelésének képessége is.

A középszintû követelmények a gyakorlathoz közelebb álló, kevésbé elvont és mennyiségében is kisebb ismeretkört tartalmaznak. Az emelt szintû követelmények a középszinthez képest (azon felül és ahhoz kapcsolódva) a biológia tudományának elvontabb területeit is tartalmazzák. Ahol és amennyire szükséges, az ismeretek köre is szélesebb. Az emelt szint alapvetõen a biológiából továbbtanulni szándékozók számára készült, ezért lehetõvé kell tennie az esetleg szükséges szelekciót is.

A részletes követelményrendszer használata

A részletes követelményrendszer fejezetei témakörök, kulcsfogalmak köré épülnek. A fejezeteken belül a *dõlt betûs* részek tartalmazzák a gyakorlati ismereteket.

A követelmények megfogalmazásakor számos, részben szinonim, részben azonban eltérõ jelentésû igét használtunk:

Tudja: a szükséges háttérismeretre utal.

Ismertesse, jellemezze: adja meg a fogalom (jelenség, folyamat) tartalmát, a kívánt részletességgel írja le, sorolja fel alkotóinak körét. Az ismeret tehát a meghatározás és a felosztás logikai képességét jelenti a megadott mélységig, pontosságig.

Ismerje fel: ugyanezt ábra segítségével, annak esetleges jelöléseit, részleteit értelmezve (az ábrát nem a vizsgázónak kell elkészítenie).

Rajzolja le: maga a jelölt készítse el a világos, lényegre törõ ábrát.

Hasonlítsa össze: legyen képes két vagy több önálló ismerethalmazt egy vagy több, világosan látott szempont alapján leírni és az összevetés eredményét megfogalmazni.

Értelmezze, elemezze, magyarázza, indokolja: az ismeretet legyen képes tágabb összefüggések közé helyezni, magyarázni. Ezzel a jelenség okait, illetve funkcióit adhatjuk meg.

Foglaljon állást: etikai tartalmú (értékválasztást tartalmazó) feladat. A jelöltnek tudnia kell érvelni valamely általa választott álláspont mellett, a követelményekben megadott tények ismeretében, azokat felhasználva.

Végezzen el, mutasson ki stb. konkrétan elvégzendõ gyakorlati feladatra utal (a középszintû szóbeli vizsgán).

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA CÉLJA

A középszintû érettségi feladatainak megadásakor az a cél, hogy a feladatsor képet adjon a jelölt általános, és a mindennapi élettel kapcsolatos biológiai mûveltségérõl.

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû vizsga írásbeli és szóbeli részbõl áll. Az írásbeli 120 perces, központilag összeállított kérdésekbõl és javítási útmutatóból áll. Az útmutató alapján a felkészítõ tanár értékeli. A szóbeli – 30 perces felkészülési idõ után – 15 perces feleletbõl áll. A szóbeli tételsort a megadott szempontok alapján a felkészítõ tanár, ill. iskolai szakmai munkaközösség állítja össze. A témakörök nyilvánosak, a konkrét kérdések nem. Az írásbeli vizsgán 100, a szóbelin 50 pont szerezhetõ. A két pontszám összeadódik. A vizsgaeredményt az összesített pontszám alapján az általános vizsgaszabályzatban rögzítettnek megfelelõen kell megadni.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga célja

Az általános, ill. részletes követelményekben megfogalmazott fejlesztési célok közül az *írásbeli* vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

– biológiai tények és elvek felidézésének képessége,
– a jelenségek közti kapcsolatok felismerésének képessége,
– a biológiai megfigyelések és kísérletek értelmezésének készsége,
– szakmai szövegek, ill. ábrák értelmezésének a képessége.

Az írásbeli vizsga leírása

Tartalmi szerkezet

A vizsga tematikája a középszintû követelményrendszerben megadott bármely témakört érintheti.

Feladattípusok

A feladattípusok formai szempontból a következõk:

a) Feleletválasztó feladatok:

– igaz/ hamis állítás
– egyszerû választás
– többszörös választás (betûkombináció felsorolásával): a, b, c variációk
– négyféle asszociáció
– struktúra-funkció ill. ábraelemzés
– illesztés (párosítás)

b) Feleletalkotó feladatok.

– rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelmûen)
– ábrakészítés vagy kiegészítés

A feladatsor felépítése

A középszintû írásbeli vizsgán 100 pont szerezhetõ. Egy-egy részfeladat (item) 1 pontos. A feladatok 50%-a egyszerû zárt végû feladattípus.

A feladatok javításakor a megadott javítókulcshoz kell ragaszkodni.

Értékelés

Az elért pontszámot 1,25-tel szorozva kapjuk meg a vizsgapontok számát. Nem egész szám esetén fölfelé kerekítünk. Például 30 dolgozatpont esetén 30 × 1,25 = 40,75 pontot felfelé kerekítve kapjuk a 41. vizsgapontot.

SZÓBELI VIZSGA

A középszintû szóbeli vizsga az eddigi gyakorlatnak megfelelõen az iskolában rendezhetõ meg. Segédeszközként az Állat- és Növényismeret c. tankönyvek és a kísérletekhez szükséges eszközök vehetõk igénybe. Amennyiben a jelölt terepmunkájáról jegyzõkönyvet készített és az A) altételként ennek ismertetését választotta, jegyzõkönyvét az elnök elõzetes ellenõrzése után használhatja.

A tételek száma minimum 20. Valamennyi két altételt tartalmaz.

Az A) altétel lehet

– önálló terepmunkát bemutató felelet (projekt), ha a jelölt ilyet készített és ezt választja.

Amennyiben nem terepmunkát választ:

– laboratóriumi vizsgálat (*a részletes követelményekben dõlt betûvel szedett lehetõségek közül*) vagy fajismerethez kapcsolódó feladat (ezek a lehetõségek 50-50% arányban szerepelnek az altételek között).

A B) altételek egy-egy életközeli témafelvetést fogalmaznak meg.

A szóbeli vizsga célja

Az általános, ill. részletes követelményekben megfogalmazott fejlesztési célok közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

– a rendszeres biológiai megfigyelések, egyszerû kísérletek elvégzésének, értelmezésének készsége,
– az álláspont megfogalmazása, a mellette való érvelés képessége,
– a helyi, ill. regionális problémák ismerete,
– a biológiai ismeretek alkalmazásának képessége a helyes életmód kialakítása, a fontosabb betegségek, és megelõzési módjaik ismeretének összefüggésében.

A szóbeli vizsga leírása

Tartalmi szerkezet

Mivel a szóbeli vizsgán nem a vizsgakövetelményekben megfogalmazott lexikális ismeretek teljes körû felidézése a cél, a témaköröknek sem kell ezek mindegyikére kiterjednie.

Feladattípusok

A vizsga két altételbõl áll.

A) Gyakorlati rész: célja a jelölt laboratóriumi vizsgálatokban és/vagy terepmunkában való jártasságának bemutatása. Két lehetõség nyílik:

– Ha a jelölt önálló terepmunkát végzett, és errõl projektmunkát (jegyzõkönyvet, szakdolgozatot) készített, vállalkozhat ennek bemutatására. *Ez fakultatív lehetõség, melyrõl a diák a vizsgára jelentkezés idõpontjáig dönt.*
– Ha a jelölt úgy dönt, hogy az A) altételt húzni fogja, feladata vagy laboratóriumi vizsgálat elvégzése, *vagy* növényfaj meghatározása és ökológiai igényeinek jellemzése a Növényismeret könyv segítségével *vagy* nemzeti park, természetvédelmi terület, ill. az iskolához közeli életközösség élõvilágának jellemzése segédanyag (képanyag – video, dia, fénykép) alapján.

B) Elméleti rész: A jelölt véleményalkotásának, önálló elõadásmódjának próbája a B) altételben fölvetett téma kapcsán fölmerülõ egészségtani, környezetvédelmi problémáról.

A két altételre 25-25 pont adható. A szóbeli vizsgán elérhetõ maximális pontszám 50.

A szóbeli vizsga felépítése és értékelése

A) altétel: A jelölt a felkészülési idõ alatt elvégzi a vizsgálatot, ill. elemzést, majd röviden – kb. 5 perc alatt – értékeli eredményeit. A felelet megkönnyítésére vázlatot készíthet és használhat (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is). A kifejtést önállóan végzi, a tanár a felelet végén segítõ, kiegészítõ

kérdéseket tehet föl. Az értékelést a szaktanár az elõre elkészített értékelési útmutató alapján pontozással értékeli. Az útmutató alapfölépítése a következõ:

– A feladat megértése és helyes elvégzése	10 pont
– Az értékelés tartalmi helyessége	10 pont
– A felelet fölépítése, nyelvi kritériumok	5 pont
Összesen:	*25 pont*

A nyelvi kritériumok értékelésének szempontjai

– Ha a vizsgázó mondandóját önállóan (segítség nélkül) és egész gondolatmenetbe illesztve, összefüggõen és a nyelvhelyesség szabályainak megfelelõen adta elõ.	5 pont
– Ha a gondolatmenet nem alkot összefüggõ egészet, de az elmondott állítások önmagukban helytállók (például a tapasztalatok és a magyarázatok nem kapcsolódnak egymáshoz).	4 pont
– Ha a tényeket és összefüggéseket önállóan nem, de tanári kérdésekre pótlólag sikeresen megválaszolta.	3 pont
– Ha a tények fölidézése tanári segítséggel is csak részlegesen, pontatlanul sikerült.	2 pont
– Ha a tanári segítséggel fölidézett tények közt nem vagy alig volt összefüggés.	1 pont
– Ha tanári segítséggel sem tudott hozzászólni a témához.	0 pont

Ezek a szempontok a B) altétel értékelésénél is irányadók.

C) altétel: A jelölt a felkészülési idõ alatt végiggondolja – esetleg lejegyzi – mondandójának lényegét. Az értékelést a szaktanár az elõre elkészített értékelési útmutató alapján pontozással értékeli. Az útmutató alapfölépítése a következõ:

– Az érvelés alapjául szolgáló tények ismerete	15 pont
– A véleményalkotás képessége, ellentétes vélemények összevetésének képessége	5 pont
– Nyelvi kifejezõkészség	5 pont
Összesen:	*25 pont*

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA CÉLJA

Az emelt szintû érettségi vizsga speciális célja az, hogy a jelölt továbbtanulásra való alkalmasságát bizonyítsa.

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû vizsga írásbeli és szóbeli részbõl áll. Mindkettõre központilag kijelölt helyen kerül sor. Az írásbelire 100 pont adható és 240 perc áll rendelkezésre.

A feladatsort és a javítási útmutatót is központilag állítják össze és javítása is központilag történik. A feladatlapon az egyes feladatok pontszámait föl kell tüntetni. A szóbeli vizsgabizottság elõtt történik, témakörei nyilvánosak, a tételek nem. A szóbeli – 30 perces felkészülési idõ után – 20 perces feleletbõl áll A szóbelin 50 pont szerezhetõ, a két pontszám összeadódik, így emelt szinten összesen 150 pont szerezhetõ.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsgán zsebszámológép használható.

Az írásbeli vizsga leírása

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintû írásos érettségineк lehetõséget kell adnia arra, hogy a jelölt általános biológiai mûveltségén túl egy általa választott szakterületben való elmélyült tudását is bizonyítsa. Mivel ez feltehetõen egybeesik a választott felsõfokú oktatási intézmény profiljával, a vizsga olyan kötelezõen választható egységet is tartalmaz, amely az egyetemek, fõiskolák igényeinek is megfelel, ugyanakkor nem bontja meg az érettségi egységes formáját.

Feladattípusok

A fentiek figyelembe vételével a javasolt feladattípusok formai szempontból a következõk:

a) Feleletválasztó feladatok
- igaz/ hamis állítás
- egyszerû választás
- többszörös választás (betûkombináció felsorolásával): a, b, c variációk
- négyféle asszociáció
- struktúra-funkció, ill. ábraelemzés
- illesztés (párosítás).

b) Feleletalkotó feladatok
- rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelmûen)
- számolásos feladat (számológép használható)
- ábrakészítés vagy kiegészítés
- *irányított* esszé (a szempontok – nem feltétlenül a megoldás sorrendjében történõ – pontos megadásával, valamint a tartalomra és a szerkesztésre kapható részpontszámok feltüntetésével).

A fontosabb készségek, képességek:
- egyszerû ismeretfelidézés (reproduktív feladat)
- adatértés és értelmezés, szabályfelismerés (grafikonok, táblázatok)
- szövegértés
- példamegoldás
- problémafeladat (a probléma, a választott módszer, az eredmények érvényessége és a hibalehetõségek felismerése, elemzése)
- halmazba sorolás (a felosztás logikai alapjának egyértelmû megjelölésével), ill. fordítottja: a felosztás logikai alapjának keresése (a megadott halmazok értelmezésével)
- képek sorba rendezése, kiegészítése, magyarázata

A feladatsor felépítése

A vizsga három részbõl áll.

a) A témakör egészét lefedõ, egyszerûbb feladatok.	50 pont
b) Kísérletek eredményeinek értékelése (problémafeladat)	30 pont
c) A jelölt által választható esszé	20 pont
Összesen:	100 pont

– A jelölt által szabadon választható esszé (c.) minden évben az alábbi két témakörbõl kerül ki (mindkét változat azonos feladattípusú, pontszámú és nehézségû):
a) Embertan (élettan és szervezettan, egészséges életmód)
b) Ökológia, környezet- és természetvédelem, növényélettan

Értékelés

Az elért pontszámot 0,75-tel szorozva kapjuk meg a vizsgapontok számát. Nem egész szám esetén fölfelé kerekítünk. Például 87 dolgozatpont esetén $87 \times 0{,}75 = 65{,}25$ vizsgapontot fölfelé, 66-ra kerekítjük.

SZÓBELI VIZSGA

Szóbeli vizsgán 30 perc felkészülési idõ adott. A központilag kiadott szöveggyûjtemény használható.

A szóbeli vizsga célja

A szóbeli vizsga célja, hogy a felsõoktatásban (is) szükséges készségek, képességek meglétét bizonyítsa, önálló ismeretszerzésre és feldolgozásra serkentsen, elõsegítse a lényegretörõ, pontos fogalmazást. Cél, hogy elkerülve a fölösleges ismétlõdést ne az írásbelin már bizonyított lexikális tudásáról, hanem kifejezõkészségérõl, problémaérzékenységérõl, olvasottságáról tegyen bizonyságot. A vizsgázónak olyan feladatokat kell kapnia, melyek részleges egységességet biztosítanak (tematikailag és értékelésben is), ugyanakkor a különbözõ képzési irányoknak megfelelõ sajátos igényeket is képesek kielégíteni.

DRÁMA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Színház- és drámatörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Az ókori színház és dráma	**Az ókor színháza és néhány görög dráma** A tanuló legyen képes bemutatni – a görög színházmûvészet kialakulását, rituális gyökereit és az ókori görög színház felépítését, – Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján, vagy Arisztophanész egy komédiáján pedig az ókori görög dráma sajátosságait.	**Az ókor színháza, a görög dráma és a római komédia** A tanuló legyen képes bemutatni – az ókori görög és római színházmûvészetet, – Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján és Arisztophanész vagy Plautus egy komédiáján pedig az ókori görög és római dráma sajátosságait.
1.2. A középkori Európa színháza és drámája		**A középkori színjátszás, a commedia dell' arte** A tanuló ismerje – a templomi szertartásból, illetve a bibliai szövegekbõl kibontakozó középkori színjáték és dráma típusait. – a középkori rögtönzéses vígjáték, a commedia dell' arte jellegzetes vonásait.
1.3. Az angol reneszánsz színház és dráma	**Shakespeare színháza és néhány drámája** A tanuló legyen képes bemutatni – Shakespeare egy mûvén a Shakespeare-i dramaturgia jellegzetességeit (*pl. jelenetépítés, idõ- és térkezelés*), – az elemzett dráma szereplõit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat,	**Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare** A tanuló ismerje – Shakespeare egy tragédiáját, egy vígjátékát és az életmû drámatípusait, – az Erzsébet-kori színház társadalmi szerepét a színház felépítését és mûködését.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.4. A spanyol barokk dráma és színház		A tanuló ismerje – a barokk színház szcenikai jellemzõit. A tanuló legyen képes – egy szabadon választott mûvön (*pl. Lope de Vega vagy Calderon*) bemutatni a barokk dráma dramaturgiai sajátosságait.
1.5. A francia klasszicista dráma	**Molière néhány drámája** A tanuló legyen képes bemutatni – Molière egy komédiáján a Molière-i dramaturgia jellegzetességeit, – az elemzett komédia szereplõit, viszonyaikat, valamint a feldolgozott emberi problémákat,	**Molière mûvei és a klasszicista dráma** A tanuló ismerje – Molière legalább két komédiáját, – Corneille vagy Racine egy tragédiáját, – a klasszicista dráma sajátosságait.
1.6. A régi magyar dráma néhány alkotása		A tanuló ismerje – a magyar drámairodalom általános jellemzõit – az alábbi szerzõk valamelyikének egy drámáját: Bornemisza Péter, Balassi Bálint, Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály.
1.7. A XIX–XX. századi magyar színház és dráma	**A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása** A tanuló legyen képes bemutatni – a XIX–XX. századi magyar színházi irányzatait vagy mûhelyeit, vagy alkotóit, – a magyar drámairodalom egy ismert alkotásán, illetve annak színházi megvalósulásán keresztül a dráma és színház sajátos kapcsolatát jellegzetességeit.	**A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása** A tanuló ismerje – az alábbi drámákat és szerzõjük drámaírói munkásságának jelentõségét: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Madách Imre: Az ember tragédiája.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
		A hazai színjátszás kezdetei A tanuló ismerje – a magyarországi hivatásos színjátszás kialakulásának jelentõs eseményeit, helyszíneit és személyiségeit. **A XX. századi magyar dráma néhány alkotása** A tanuló ismerje – az alábbi szerzõk valamelyikétõl egy szabadon választott drámát: Molnár Ferenc, Füst Milán, Lengyel Menyhért, Szomory Dezsõ, Szép Ernõ, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Németh László, Illyés Gyula, Örkény István. A tanuló legyen képes bemutatni – az elemzett dráma szereplõit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.
1.8. A modern polgári dráma és színház kialakulása		A tanuló ismerje – Ibsen vagy Strindberg vagy Shaw egy drámáját. A tanuló legyen képes bemutatni – az elemzett dráma szereplõit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.
1.9. Csehov és Sztanyiszlavszkij	**Csehov néhány drámája és Sztanyiszlavszkij színháza** A tanuló legyen képes bemutatni – egy szabadon választott mûvön keresztül a csehovi dráma sajátosságait, – a Sztanyiszlavszkij-módszer jellegzetességeit.	**Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza** A tanuló ismerje – Csehov legalább két drámáját, – a Sztanyiszlavszkij-módszer egy-egy elemének továbbélését.
1.10. Brecht színháza és drámái	**Brecht színháza és néhány drámája** A tanuló legyen képes bemutatni – Brecht egy drámáján a brechti dramaturgia alapjait, – az elemzett dráma segítségével az epikus dráma jellemzõit.	**Brecht drámái és színháza** A tanuló ismerje – Brecht drámaírói tevékenységét, legalább két drámáját.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.11. A XX. század meghatározó színházi irányzatai, jelentõs drámaírói		A tanuló ismerje – a XX. század meghatározó színházi és drámai irányzatait (*pl. az avantgarde, a politikai színház, a szegény színház, az abszurd, a performance*), – az alábbi szerzõk valamelyikének egy drámáját (Pirandello, García Lorca, Sartre, Camus, O' Neill, Williams, Miller, Beckett, Ionesco, Mrožek, Dürrenmatt, Bulgakov).
1.12. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom	A tanuló legyen képes bemutatni – egy látott színházi elõadás jellemzõit, – egy szabadon választott mû elemzésével egy kortárs drámát	A tanuló ismerje – a mai magyar színházi struktúra jellemzõit (*pl. hivatásos színház, alternatív színház, amatõr színház, diák színjátszás*), – a mai színházi élet jelentõs alkotóit, mûhelyeit.

2. Színház- és drámaelmélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. A drámai mûnem sajátosságai	A tanuló legyen képes – az irodalmi alkotások rendszerében elhelyezni a drámai mûnemet, – vázolni az epikától és a lírától eltérõ sajátosságait, – bemutatni a dráma és a színházmûvészet kapcsolatrendszerét.	A tanuló ismerje – az arisztotelészi dramaturgia alapfogalmait, – az arisztotelészi drámától eltérõ drámaformákat (pl. epikus dráma, konfliktus nélküli dráma).
2.2. A dráma / a színjáték mint kommunikáció		A tanuló ismerje – a dráma és a színjáték sajátos kommunikációs rendszerét, – a verbális és a nonverbális kommunikáció eszközeit (*pl. gesztusok, mimika, testtartás*).
2.3. A dráma szerkezeti felépítése	A tanuló ismerje fel – a dráma felépítésének sajátosságait, tagoltságát (*pl. jelenet, kép, szín, felvonás*). – a fordulatokat és a drámai csomópontokat.	A tanuló ismerje – a dráma felépítésének kortól és mûfajtól függõ tagoltságát.
2.4. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak	A tanuló legyen képes elemzõ tevékenysége során alkalmazni a következõ fogalmakat: – történet és cselekmény, akció és dikció, szituáció, dialógus és monológ, szerep.	A tanuló legyen képes elemzõ tevékenysége során alkalmazni a következõ fogalmakat: – karakter, jellem, fordulat, konfliktus, feszültség, tér és idõ.
2.5. A színházmûvészet mint összmûvészet sajátosságai	A tanuló legyen képes bemutatni – hogyan alakítja ki autonóm formanyelvét a színházmûvészet a különbözõ mûvészeti ágak eszközeit felhasználva.	A tanuló legyen képes elemzõen bemutatni – egy színházi elõadás vizuális, zenei és irodalmi összetevõit.
2.6. Színházi szakmák	Tudják felsorolni – A színházi elõadás létrehozásához szükséges mesterségeket. (*pl. rendezõ, diszlettervezõ, világosító*)	Legyenek képesek – szabadon választott színházi szakmához tartozó tevékenységek ismertetésére (*pl. az író, a rendezõ, a dramaturg, a díszlettervezõ, a jelmeztervezõ, a zeneszerzõ, a világosító, a hangtechnikus, a színpadmester, az ügyelõ, a kellékes*).

3. Színházi mûfajok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. A rituális játék / szertartásjáték		A tanuló legyen képes a rituális és/vagy szertartásjáték mûfajának azonosítására egy-egy színházi elõadásban.
3.2. A tragédia	A tanuló legyen képes – a klasszikus tragédia jellemzõ jegyeinek azonosítására egy-egy színházi elõadásban.	A tanuló legyen képes – a tragédia mûfajának változásait felismerni különbözõ korszakokban.
3.3. A komédia	A tanuló legyen képes – különbséget tenni a vidám mûfajú mûvek között.	A tanuló legyen képes – a vidám mûfajú mûvek változásait felismerni különbözõ korszakokban.
3.4. A realista színjáték	A tanuló ismerje fel – a realista elõadásmódot.	A tanuló ismerje fel – a realizmus és naturalizmus mûfaji jegyeit, azokat tudja alkalmazni színházi elemzéseiben.
3.5. Az abszurd és a groteszk		A tanuló ismerje fel – az abszurd és groteszk elemeket a színházi elõadásokban.
3.6. Bábjáték		A tanuló legyen képes – az alkalmazott bábtechnikák azonosítására.
3.7. Zenés, tánc- és mozgásszínház	A tanuló legyen képes – különbözõ zenés mûfajú elõadásokat (*pl. opera, operetta, musical*) felismerni és azonosítani, – elkülöníteni a tánc- és mozgásszínházi elõadásokat a balettõl és a tánctól.	A tanuló legyen képes – a zene, a tánc és a mozgás szerepének felismerésére színpadi elõadásokban.

4. Drámajáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Helyzetgyakorlatok	Legyenek képesek rögtönzések során – a megadott helyzetnek megfelelõ alapvetõ viselkedési sémák megjelenítésére,	Legyenek képesek – hétköznapi típusok jellemzõinek sûrítésére, azok megjelenítésére egyéni és/vagy páros munkában.
4.2. Történet szerkesztése és megjelenítése	Legyenek képesek – jelenetek összefûzésére	Legyenek képesek – különbözõ színházi formák és drámatechnikák (*pl. a kontraszt, a különbözõ idõkezelési módok*) alkalmazására.
4.3. Improvizáció	Legyenek képesek – improvizációra, szöveges vagy szöveg nélküli etûdök alkotására egyéni és/vagy páros munkában.	Legyenek képesek – megadott témára és meghatározott stílusban szövegre épülõ etûdök alkotására (*pl. versrészlet, kisebb dialógus*), – etûdsorozat összeállítására önálló munkában.
4.4. Drámajáték		Ismerjék és alkalmazzák – a drámajátékok jellemzõit és különbözõ típusait,
4.5. Drámapedagógia		Ismerjék – a dramatikus tevékenység alapfogalmait, a leggyakrabban alkalmazott konvenciókat, munkaformákat.

5. Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral	Legyenek képesek – állókép és állókép-sorozat létrehozására, – egyszerû mozgássorok különbözõ tempójú kivitelezésére.	Legyenek képesek – összetett mozgássorok különbözõ tempójú kivitelezésére.
5.2. Improvizáció zenére vagy témára	Legyenek képesek – a zene hangulatához és tempójához, illetve a megadott téma hangulatához illeszkedõ mozgássorok kivitelezésére, – megadott mozgásmotívumok felhasználására.	Legyenek képesek – egy mozgásmotívum kibontására, továbbfejlesztésére, variálására,
5.3. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása	Legyenek képesek – egyéni, páros és/vagy csoportos elõkészített mozgás- vagy tánc-improvizációk bemutatására	Legyenek képesek – a tanult technikák alkalmazásával önálló mozgássor végrehajtására, – különbözõ összetett technikákat alkalmazó egyéni, páros és/vagy csoportos elõkészített mozgás- vagy tánc-improvizációk bemutatására.

6. Bábjáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1. A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában	Legyenek képesek – egy választott báb vagy maszk sajátosságainak megfelelõ alkalmazására.	Legyenek képesek – a választott bábtechnika vagy maszktípus alkalmazásával színházi improvizációra.

7. Beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7.1. A beszédtechnika alapjai	Legyenek képesek – drámajátékos és színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvetõ szabályait.	Legyenek képesek alkalmazni – a légzõ-, hang- és artikulációs játékokat, gyakorlatokat – hangokkal, mechanikusan sorolható szavakkal és irodalmi szövegekkel.
7.2. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása	Legyenek képesek – a mûfajnak megfelelõ elõadásmód megválasztására, és az ahhoz illõ eszközök alkalmazására.	Legyenek képesek – színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvetõ szabályait, a hangsúly-szabályokat és a beszéd váltásait (*pl. erõ, magasság, tempó*).
7.3. Pódiummûfajok		Vegyenek részt – versmûsorok, ünnepi mûsorok, szerkesztett játékok létrehozásában és bemutatásában.
7.4. Egyéni vagy közös daléneklés		Legyenek képesek – dallamot improvizálni, vagy dalt elõadni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû érettségi vizsga két fõ részbõl áll:
– szóbeli vizsga
– gyakorlati vizsga.

KÖZÉPSZINT		
Vizsgatípus	**Tartalmi szerkezet**	**Idõtartam**
Szóbeli – ismeretek, elemzési képességek ellenõrzése	– színház- és drámatörténet – színház- és drámaelmélet – színházi mûfajok	10 perc/fõ *Pontszám aránya*: 50%
Gyakorlati – alkotói ismeretek és képességek mérésére	AZ ALÁBBIAKBÓL KETTÕ: – drámajátékos improvizáció – elõkészített egyéni produkció – elõadásban való részvétel	3 perc/fõ 3 perc/fõ 5 perc/fõ *Pontszám aránya*: 50%

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga alapvetõen elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a tanulóktól.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei
– színház- és drámatörténet;
– színház- és drámaelmélet;
– színházi mûfajok.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

Tételtípusok:

Egy dráma- és/vagy színháztörténeti korszak problémájának elemzõ bemutatása
és/vagy
dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása
és/vagy
egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemzõ ismertetése
és/vagy
egy konkrét drámai/vagy színházi mû elemzése.

A szóbeli tételek címét az elõírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján a középiskolai szaktanárok határozzák meg. A tételcímeket a szaktanárok a részletes vizsgakövetelmények és az ott megfogalmazott szempontok alapján állítják össze. A témakörökbõl a szaktanárok összesen legalább húsz tételt fogalmaznak

meg. A tételekben törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönzõ, az elemzési képességet mérõ, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

Értékelés

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	%
A feladat megértése, a lényeg kiemelése	20
A megközelítés, az elemzés sokszínûsége	30
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	20
Az ismeretek gazdagsága	30

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsgán a tanulóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességeikrõl és jártasságaikról kell számot adniuk.

Tartalmi szerkezet

A gyakorlati vizsga témakörei

- drámajáték, színjáték;
- mozgás- vagy táncszínház;
- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;
- bábjáték.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

Tételtípusok (feladattípusok)

- kiscsoportos (2-3 fõs) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;
- elõkészített, egyéni színpadi produkció;
- elõkészített közös színpadi produkció (színielõadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokhoz a szaktanár a részletes vizsgakövetelmények alapján tételsort állít össze. A tételsornak legalább tíz tételt kell tartalmaznia Az egyes tételekben, a szaktanár megadja az eljátszandó jelenet témáját és/vagy konfliktus-szerkezetét, és/vagy figuráit. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk, nem igényelhet három percnél hosszabb idõt. A szaktanár az elkészített tételsor alapján dönt arról, hogy véletlenszerûen vagy irányítottan (a jelenetek sajátosságainak alapján) állítja össze a 2-3 fõs csoportokat.

Az elõkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó egy – a szaktanárral egyeztetett – szabadon választott verset vagy monológot vagy dalt vagy táncot vagy mozgásetûdöt ad elõ.

Az elõkészített közös színpadi produkció [jelenet(ek) vagy színielõadás, vagy színielõadás-részlet] bemutatása során a tanulók elõadóként lépnek fel egy vizsgaelõadásban és/vagy aktívan részt vesznek annak elõkészítésében (pl. rendezõként, dramaturgként, színpadkép-tervezõként vagy kivitelezõként, világítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelõadás lehet bármilyen stílusú színházi elõadás, zenés színpadi mû, báb- vagy táncjáték.

A gyakorlati vizsga során a tanulóknak – választásuk alapján – legalább két feladattípus gyakorlati munkájában kell részt venniük.

Értékelés

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és az ajánlott, hozzávetõleges arányszámok alapján történik:

DRÁMAJÁTÉKOS IMPROVIZÁCIÓ

Szempontok	%
A szituáció megértése	30
Fantázia, ötletesség	40
Karakterábrázolás	30

EGYÉNI SZÍNPADI PRODUKCIÓ

Szempontok	%
Szövegtudás (dallam, a lépések memorizáltsága)	20
Értelmezés, szerkesztés	20
Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	20
Elõadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	30
Koncentráció	10

KÖZÖS SZÍNPADI PRODUKCIÓ

Szempontok	%
Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	30
Elõadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	40
Koncentráció, játékfegyelem	30

Amennyiben a tanuló a közös színpadi produkcióban nem játszóként vesz részt, az elõadásmód helyett értelemszerûen az adott feladat színházszakmai megoldásának minõsége kerül értékelésre.

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzése adja. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A gyakorlati vizsga eredményét a két feladattípusban szerzett osztályzatok átlaga adja.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû érettségi vizsga három fõ részbõl áll:
– írásbeli vizsga,
– szóbeli vizsga,
– gyakorlati vizsga.

EMELT SZINT		
Vizsgatípus	**Tartalmi szerkezet**	**Idõtartam**
Írásbeli – ismeretek és elemzési képességek ellenõrzése	– színház- és drámatörténet – színház- és drámaelmélet – színházi mûfajok	120 perc *Pontszám aránya*: 33%
Szóbeli – ismeretek és elemzési képességek ellenõrzése	– színház- és drámatörténet – színház- és drámaelmélet – színházi mûfajok – drámajátékos ismeretek	10–15 perc/fõ *Pontszám aránya*: 33%
Gyakorlati – alkotói képességek és ismeretek mérése	Az alábbiakból kettõ: – drámajátékos improvizáció – elõkészített egyéni produkció – elõadásban való részvétel	5 perc/fõ 5 perc/fõ 5 perc/fõ *Pontszám aránya*: 33%

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az *írásbeli vizsgán* a tanulónak elméleti ismereteirõl és elemzési képességeirõl kell számot adnia.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga témakörei
– színház- és drámatörténet;
– színház- és drámaelmélet;
– színházi mûfajok.

A feladatok és feladatsor jellemzõi

Az írásbeli vizsga egy esszéjellegû kifejtést igénylõ kérdést tartalmaz. A tanulók három megadott tétel közül egyet választhatnak.

Lehetséges tételtípusok:
– egy drámai mû színházi megvalósulásának elemzõ bemutatása;
– egy dráma- vagy színházelméleti kérdés kifejtése;
– alkotói portré.

Értékelés

Az értékelés az alábbi táblázat alapján történik:

Mennyiségi szempontok		**Minõségi szempontok**		**Kifejezõ képesség**	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
az ismeretek mennyisége	40%	a feladat megértése, a szaknyelv használata, a lényeg kiemelése, a téma kidolgozottsága, az ismeretek mélysége, a megközelítés sokszínûsége	40%	világosság, nyelvhelyesség, helyesírás, tartalmi és formai elrendezés	20%

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga alapvetõen elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a tanulóktól.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- elõadáselemzés;
- színházi mûfajok;
- drámajátékos ismeretek.

A feladatok és feladatsor jellemzõi

Tételtípusok:

Egy dráma- és/vagy színháztörténeti korszak problémájának elemzõ bemutatása
és/vagy
dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása
és/vagy
egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemzõ ismertetése
és/vagy
egy konkrét drámai/vagy színházi mû elemzése
és/vagy
a drámajátékos gyakorlatokhoz kapcsolódó feladat megoldása.

„A” tétel

A tételek címét az elõírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján a vizsgaközpont által felkért szóbeli vizsgabizottságok tagjai határozzák meg. A felsorolt témakörökbõl a bizottság legalább harminc konkrét tételt fogalmaz meg. A tételek kijelölésekor törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönzõ, az elemzési képességet mérõ, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

„B” tétel

A szóbeli vizsga keretei között a tanuló által látott, a részletes követelményeknek megfelelõ 3-5 színházi elõadás egyikérõl kell – a vizsgabizottság választása alapján – elemzõ beszámolót tartani.

Értékelés

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	%
A feladat megértése, a lényeg kiemelése	20
A megközelítés, az elemzés sokszínûsége	30
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	20
Az ismeretek gazdagsága	30

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsgán a tanulóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességekrõl és jártasságaikról kell számot adniuk.

Tartalmi szerkezet

A gyakorlati vizsga témakörei

- drámajáték, színjáték;
- mozgás- vagy táncszínház;
- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;
- bábjáték.

A feladatok és feladatsor jellemzõi

Tételtípusok

- kiscsoportos (2-3 fõs) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;
- elõkészített, egyéni színpadi produkció;
- elõkészített közös színpadi produkció (színielõadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokhoz a vizsgabizottság a részletes vizsgakövetelmények alapján tételsort állít össze. A tételsornak legalább tíz tételt kell tartalmaznia Az egyes tételekben a vizsgabizottság megadja az eljátszandó jelenet témáját és/vagy konfliktusszerkezetét, és/vagy figuráit és/vagy a játék követendõ stílusát. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk nem igényelhet öt percnél hosszabb idõt. A vizsgabizottság az elkészített tételsor alapján dönt arról, hogy véletlenszerûen vagy irányítottan (a jelenetek sajátosságainak alapján) állítja össze a 2-3 fõs csoportokat. A jelenet eljátszása után a csoportok a vizsgabizottság instrukciói alapján variációkat adnak elõ.

Az elõkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó az alábbi öt elembõl (versek és/vagy monológok és/vagy dalok és/vagy táncok és/vagy mozgásetûdök) listát állít össze, amelybõl a vizsgabizottság választ verset vagy monológot vagy dalt vagy táncot vagy mozgásetûdöt.

Az elõkészített közös színpadi produkció [jelenet(ek) vagy színielõadás, vagy színielõadás-részlet] bemutatása során a tanulók elõadóként lépnek fel egy vizsgaelõadásban, és/vagy aktívan részt vesznek annak elõkészítésében (pl. rendezõként, dramaturgként, színpadkép-tervezõként vagy kivitelezõként, világítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelõadás lehet bármilyen stílusú színházi elõadás, zenés színpadi mû, báb- vagy táncjáték.

A gyakorlati vizsga során a tanulónak – választásuk alapján – legalább két típusú gyakorlati munkában kell alkotó módon részt vennie.

Értékelés

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és az ajánlott, hozzávetõleges arányszámok alapján történik:

DRÁMAJÁTÉKOS IMPROVIZÁCIÓ

Szempontok	%
A szituáció megértése	20
Fantázia, ötletesség	40
Karakterábrázolás	20
Instrukciók követése	20

EGYÉNI SZÍNPADI PRODUKCIÓ

Szempontok	%
Szövegtudás (dallam, a lépések memorizáltsága)	20
Értelmezés, szerkesztés	20
Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	20
Elõadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	30
Koncentráció	10

KÖZÖS SZÍNPADI PRODUKCIÓ

Szempontok	%
Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	30
Elõadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	40
Koncentráció, játékfegyelem	30

Amennyiben a tanuló a közös színpadi produkcióban nem játszóként vesz részt, az elõadásmód helyett értelemszerûen az adott feladat színházszakmai megoldásának minõsége kerül értékelésre.

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzése adja. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A gyakorlati vizsga eredményét a két feladattípusban szerzett osztályzatok átlaga adja.

ÉNEK–ZENE

A részletes követelmények használata és felépítése

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhetõ tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A középszintû érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó teljesíti-e az általános zenei mûveltségnek a vizsga követelményeiben megfogalmazott elvárásait. Rendelkezik-e olyan jártasságokkal, készségekkel, képességekkel és ismeretekkel a befogadás és a reprodukálás folyamatában, melyek alkalmassá teszik a mindennapi életben a zenemûvészet iránti fogékonyság és kötõdés kifejezésére.

Az emelt szintû érettségi vizsga követelményei feltételezik az ének-zene tárgy iránti nagyobb érdeklõdést, vonzódást és annak szándékát is, hogy a vizsgázó valamely zenei követelményeket támasztó felsõoktatási intézménybe kíván felvételt nyerni.

Az ének-zene érettségi vizsga azonban nem vállalhatja a hangszeres tudás mérését.

Az emelt szintû tudásnál elõtérbe kerül az elért zenei képességekben, az elvárható zenei ismeretekben kimutatható, alaposabb összefüggéseket is feltáró tájékozottság vizsgálata. Az emelt szint emellett új ismereteket is tartalmaz.

A két vizsgaszint viszonyára jellemzõ, hogy az emelt szint teljesítéséhez a teljes középszintû követelményanyag ismerete szükséges, ezért az emelt szintû követelmények csak a középszintet meghaladó tudásanyagot tartalmazzák.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de bizonyos mértékben meghaladják azt, mivel a kerettanterv ének-zene tantárgyból csak 10. évfolyamig tartalmaz tantervi követelményeket. Az érettségi vizsgakövetelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, a 11-12. évfolyamon az iskolának további – törvénybe foglalt – óraszámokat kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülõk számára mind közép-, mind emelt szinten.

A részletes követelményrendszer magába foglalja reprodukálás és a befogadás tevékenységi köreit, melyek mérése különbözõ vizsgaformák (írásbeli és gyakorlati/szóbeli) keretei között történik.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

1. Reprodukálás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Éneklés,	A helyes hangzóformálás – A pontos szövegejtés és ritmus – Az intonációs biztonság – A stílusnak megfelelõ, kifejezõ elõadás (Szemelvények a Mûjegyzékben)	
1.1.1. Népzene	Huszonnégy népdal elõadása szöveggel, emlékezetbõl. Ezen belül húsz magyar népdal (eltérõ stílusú és más-más tájegységrõl gyûjtött), két különbözõ nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettõ versszakkal kell elõadni. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is elõadható.	Harmincnégy népdal elõadása szöveggel, emlékezetbõl Ezen belül harminc magyar népdal (eltérõ stílusú és más-más tájegységrõl gyûjtött), két különbözõ nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettõ versszakkal kell elõadni. A nemzetiségi népdal ill. a más népek dala eredeti nyelven is elõadható.
1.1.2. Mûzene	Az énekelt anyaghoz kötõdõ általános zenetörténeti ismeretek, a társmûvészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzõmûvészet, építészet, tánc, színház) kifejtése.	
Középkor	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetbõl. Egy trubadúr dallam elõadása szöveggel emlékezetbõl.	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetbõl. Modális hangsorok éneklése szolmizálva. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam elõadása szöveggel emlékezetbõl.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetbõl.	Egy ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetbõl.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetbõl. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel.	Egy virágének elõadása szöveggel emlékezetbõl. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Három szemelvény éneklése emlékezetbõl szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel decimáig, felismerésük hallás után. Középnehéz moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
Bécsi klasszika	Egy dal szöveges éneklése emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetbõl. Periódus terjedelmû, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2 # – 2b-ig).	Haydn, Mozart és Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Három téma éneklése szolmizálva emlékezetbõl. Egy magyar hangszeres verbunkos dallam éneklése kottából, szolmizálva. Periódus terjedelmû, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása (3#–3b-ig). Hármashangzatok és megfordításaik ismerete. Alaphelyzetû hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva szolmizálva és hangnévvel (3#–3b-ig). Domináns szeptimakkord és megfordításainak ismerete, éneklése alaphelyzetben szolmizálva és hangnévvel (3#–3b-ig).
Romantika	Egy dal éneklése szöveggel emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel.	Két szerzõ egy-egy dalának éneklése szöveggel emlékezetbõl, tanári zongorakísérettel. Két szerzõ egy-egy mûvébõl téma éneklése szolmizálva, kottából. Moduláló középnehéz dallam lapról olvasása szolmizálva (2 #–2b-ig).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Századforduló	Egy zenemû részletének éneklése kottából szolmizálva.	Két szemelvény éneklése szolmizálva vagy hangnévvel kottából. Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
XX. századi és kortárs zene	Egy-egy téma éneklése szolmizálva kottából Bartók Béla és Kodály Zoltán mûveibõl. A tanult zenemûvekbõl válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3#–3 b-ig).	Egy Bartók kórusmû elõadása kottából (kamaraéneklés). Egy Kodály kórusmû elõadása kottából (kamaraéneklés). Középnehéz dallam lapról olvasása hangnévvel vagy szolmizálva.
1.2. Mûelemzés		
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következõ szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvetõ stílusrétegekbe.	
1.2.2. Mûzene		
Középkor		Egy énekelt világi egyszólamú dallam elemzése kotta alapján (ritmus, dallam, szöveg sajátossága, kapcsolódása).
Reneszánsz		Egy világi vagy egy egyházi kórusmû elemzése kotta alapján. (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, mûfaji sajátosságok).
Barokk		Az egyik énekelt mû elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, mûfaji sajátosságok).
Bécsi klasszika		Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján.

2. *Befogadás*

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban elõforduló zenei mû szavak, fogalmak, elõadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
2.1.1. Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzõinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete. A furulya, a duda, a tekerõlant, a citera, a cimbalom megnevezése hangzás alapján.	Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla népdalgyûjtõ munkájának bemutatása: gyûjtõhelyek, gyûjtési, lejegyzési módszerek ismerete.
2.1.2. Mûzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társmû vészeti kapcsolódások bemutatása.	
Középkor	A gregorián zene általános jellemzése.	A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, Minnesang).
Reneszánsz	A vokális mûfajok felsorolása, a mûfaji jellemzõk meghatározása (mise, motetta, madrigál) A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemzõ hangszereinek felsorolása.	Lassus és Palestrina életútjának vázlatos ismertetése.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
		A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történõ felismerése és értelmezése.
Barokk	A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), mûfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fúga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemzõ hangszereinek felsorolása.	J. S. Bach, Händel életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveik felsorolása. A korál szerepének ismertetése. A da Capo ária formai ismerete.
Bécsi klasszika	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemzõ mûfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymû, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedõ mestereinek megnevezése.	Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák és a szonátaforma ismerete, egy-egy példával alátámasztva. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedõ mestereinek megnevezése.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Romantika	A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény mûfaji meghatározása. Liszt Ferenc életútjának életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveinek felsorolása.	A romantikus dalciklus jellegzetes vonásainak ismerete. A legjelentõsebb romantikus operaszerzõk, és fõbb mûveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, fõbb mûveiknek felsorolása.
Századforduló	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).	
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életmûvének bemutatása (életút, fõbb mûvek). A XX. század fõbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzõk és fõbb mûveik felsorolása. Az amerikai zene fejlõdésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegû bemutatása.	Bartók Béla és Kodály Zoltán mûveinek jellemzõ formai, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Komponálási technikák (dodekafónia, aleatória) felsorolása és lényegének ismerete. Az oratorikus és színpadi mûfajok változásainak ismerete.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. Zenefelismerés	A Mûjegyzékben szereplõ mûvek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történõ lejátszás alapján.	
2.2.1. Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerõ, cimbalom felismerése, megnevezése.	
2.2.2. Mûzene Reneszánsz	Korszak, mûfaj meghatározása a megadott zeneszerzõk mû veinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén	Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint
Barokk	Korszak, zeneszerzõ, mû és mûfajának meghatározása a megadott zeneszerzõk mûveinek alapján: J. S. Bach, Händel	Monteverdi, Corelli, Esterházy Pál, Purcell, Vivaldi
Bécsi klasszika	Korszak, zeneszerzõ, mû és mûfajának meghatározása a megadott zeneszerzõk mûveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven	
Romantika	Korszak, zeneszerzõ, mû és mûfajának meghatározása a megadott zeneszerzõk mûveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij,	Chopin, Wagner, Dvořák, Smetana, Brahms
Századforduló	Korszak, zeneszerzõ, mû és mûfajának meghatározása a megadott zeneszerzõk mûveinek alapján: Ravel	Debussy
XX. századi és kortárs zene	Korszak, zeneszerzõ, mû és mûfajának meghatározása a megadott zeneszerzõk mûveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin	Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.3. Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban elõforduló zenei mû szavak, fogalmak, elõadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
	Oktávig terjedõ hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetû hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkel adott hangra.	Hétfokú hangsorok 4#–4b-ig és az egészhangú skála lejegyzése. Hangközök decimáig, a hármashangzatok és megfordításaik, a domináns szeptim és megfordításai, a szûkített szeptim akkord ismerete, a hangközök és hangzatok leírása megadott hangra. A moduláció fogalma és értelmezése. Minore – maggiore kapcsolat hallási felismerése. A klasszikus funkciós rend (T – S – D) fogalmának ismerete. A teljes kvintkör ismerete. Az autentikus és plagális zárlatok ismerete.
2.4. Dallamírás		
Barokk		Nyolc–tíz ütem egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#–2b -ig).
Bécsi klasszika		Nyolc-tíz ütem egyszerû kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#–2b -ig).
Stíluskörön kívül	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmû dallam átírása betûkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#–2b-ig).	

MÛJEGYZÉK

A mûjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga válogatási lehetõséget kínál. A tételsorok összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelõ zenei anyag is felhasználható.

Népdalok

Középszint	**Emelt szint**
A bolhási kertek alatt...	
	A citrusfa levelestõl, ágastól...
	A csitári hegyek alatt...
	A marosi füzes alatt...
A nagy bécsi kaszárnyára...	
A Vidróczki híres nyája...	
Annyi bánat a szívemen...	
	Az én lovam Szajkó...
	Az hol én elmegyek...
Béres legény...	
Beteg asszony...	
	Bújdosik az árva madár...
	Bús a kis gerlice...
	Csordapásztorok...
Duna parton van egy malom ...	
Elindultam szép hazámból...	
Erdõ mellett estvéledtem...	
Este, este, de szerelmes...	
Gyújtottam gyertyát....	
	Gyulainé édesanyám...
	Ha felülök...
Hej rozmaring, rozmaring...	
	Hej, csillag, csillag...
Istenem, Istenem áraszd meg a vizet...	
Katona vagyok én ...	
	Kõmíves Kelemen balladája...
Körösfõi kertek alatt...	
	Látod-e te babám...
Magos kõsziklának...	
Megkötöm lovamat...	
Megrakják a tüzet...	
Most jöttem Gyuláról...	
	Rákóci kocsmába...
	Regõsének
Röpülj páva, röpülj...	
Sok Zsuzsánna napokat...	
Szép a gyöngyvirág egy csokorba...	
Szivárvány havasán...	
Tavaszi szél vizet áraszt...	
Tiszán innen, Dunán túl...	

Kiegészítés: Más népek dalai és a helyi sajátosságoknak megfelelõen válogatva különbözõ nemzetiségi népdalok.

Mûdalok, mûzenei szemelvények

Középszint	Emelt szint
	Alleluja dallam
Ut queant laxis.	
	Dies irae...
Moniot d' Arras: Nyári ének	
	Neidhardt: Májusi ének
Tinódi: Egervár viadaljáról való ének	
	Balassi: Bocsásd meg Úristen... Áll elõttem egy virágszál... Esterházy: Harmonia Caelestis - Jesu dulcedo
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek- korál dallam	
	J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny – I. tétel téma Corelli: La Folia – téma
Händel: Hímes rétek - elsõ szakasz Händel: Csordul a könnyem	
	Vivaldi: A négy évszak – Tél II. tétel témája Haydn: Falusi jókedv
Haydn: Szerenád	
	Haydn: D-dúr („Londoni'') szimfónia (No. 104) – Menüett – téma Ej, haj gyöngyvirág. Kapuvári verbunk dallama Mozart: A-dúr zongoraszonáta (K. 331) I. tétel – téma Mozart: Requiem – Lacrimosa
Mozart: Jöjj drága május - 1. versszak Beethoven: A tarisznyás fiú dala /Mormotás fiú dala /	
	Beethoven: Százszorszép
Beethoven: IX. szimfónia – IV. tétel – Örömóda	
	Beethoven: V. („Sors'') szimfónia – I., II. és IV. tétel témái
Simonffy: Három a tánc...	
	Schubert: A muzsikához
Schubert: Hová? – részlet	
	Schubert: h-moll („Befejezetlen'') szimfónia – I. tétel témák
Schumann: Zöld hímes rét	
	Liszt: Les Préludes - két választott téma
Verdi: Nabucco – Rabszolgák kara (a téma elsõ része)	
	Verdi: Requiem – Lacrimosa Smetana: Moldva – a folyó témája Brahms: Bölcsõdal - 1. versszak
Gaudeamus igitur	
	Dvořák: e – moll („Újvilág'') szimfónia (Op. 95) – II. és IV. tétel témái Debussy: Három noktürn; Felhõk – témák
Ravel: Bolero – a téma elsõ része Kodály: Psalmus Hungaricus – Zsoltár dallam Kodály: Galántai táncok – rondótéma Bartók: Concerto – egy választott téma	
	Bartók: Cantata profana – témák: „Volt egy öregapó'', „Erdõ sûrûjében'' Bartók: Ne menj el Bartók: Levél az otthoniakhoz
Bartók: A kékszakállú herceg vára címû opera az V. ajtó – téma	
	Sztravinszkij: Petruska – I. és IV. rész témái Orff: Carmina Burana – O, Fortuna, Semper crescis - részletek
Gershwin: Porgy és Bess címû opera – Porgy dala	

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓ ANYAGA

Középszint	**Emelt szint**
Népi hangszerek felismerése, megnevezése (furulya, duda, citera, tekerõ, cimbalom) a tankönyvhöz tartozó hanganyagokról.	
	Lassus: Visszhang
Josquin: Ave vera virginitas	
	Palestrina: Nigra sum, sed formosa
	Bakfark: Lantfantázia
Tinódi: Egervár viadaljáról való ének	
	Monteverdi: Poppea megkoronázása (Seneca búcsúja)
	Purcell: Dido és Aeneas, - Dido búcsúja
	Esterházy: Harmonia Caelestis - részletek: (Dormi Jesu, Jesu dulcedo)
	Vivaldi: A négy évszak - Tavasz, Tél
J. S. Bach: h-moll szvit	
	J. S. Bach: Máté passió - nyitókórus, vezérkorál
J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny	
Händel: Messiás - Halleluja kórus	
	Corelli: La Folia
Haydn: ,,Oxford'' szimfónia (No. 92) IV. tétel	
Mozart: Figaro házassága (F dúr kavatina)	
	Mozart: Requiem (Lacrimosa)
Beethoven: V. szimfónia	
	Beethoven: D-dúr hegedûverseny - III. tétel
	Brahms: IV. szimfónia IV. tétel
	Chopin: a-moll mazurka (Op. 17/4)
Liszt: Les Préludes	
Erkel: Bánk bán (Keserû bordal, Hazám, hazám)	
	Verdi: Requiem - Lacrimosa
Verdi: Nabucco - Rabszolgák kora	
	Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok – Nyitány
	Smetana: Moldva
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei	
	Dvořák: e – moll (,,Újvilág'') szimfónia
	Debussy: A tenger
Ravel: Bolero	
Bartók: Concerto	
	Bartók: A kékszakállú herceg vára - V. ajtó
Kodály: Psalmus Hungaricus	
	Kodály: Galántai táncok - rondótéma
	Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia III. tétel
	Honegger: Jeanne d 'Arc a máglyán
Gershwin: Rhapsody in Blue	
Orff: Carmina Burana - O, Fortuna	
	Bernstein: West Side Story (részlet)
	Szokolay: Vérnász – II. felv. - De szép a menyasszony

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.
A **vastagon szedett** kifejezések **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

a cappella
a tempo
accelerando
adagio
alaphang
aleatória
alla breve
allegro
allemande
alt
alteráció
álzárlat
ambitus
andante
ária
atonalitás
attacca
autentikus zárlat
ballada
bariton
basso continuo
basszus
bicinium
bitonalitás
bolgár ritmus
bõvített hármashangzat
cantus firmus
coda
concerto
concerto grosso
crescendo
da capo
dalciklus
dalforma
daljáték
decrescendo
dinamika
divertimento
dodekafónia
dolce
domináns
dór
duett
duó
dúr
egészhangú skála
egynemû kar
elõjegyzés
enharmónia
eol
expozíció
forte
fríg
fúga
giusto
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangzat
hexachord
homofon
imitáció
improvizáció
induló
intermezzo
kadencia
kamarazene
kánon
kantáta
kidolgozás
korál
Köchel-jegyzék
kromatika
kvartett
kvintett
kvintkör
largo
legato
lento
líd
Lied
lokriszi
madrigál
maggiore
mazurka
melizma
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
mixolíd
mixtúra
moderato
moll
motetta
neuma
nõikar
nyitány
opera
opus
oratórium
orgonapont
organum
ostinato
partitúra
passacaglia
passió
pentatónia
periódus
piano
plagális zárlat
polifon
preludium
presto
quodlibet
recitativo
refrén
ritornello
rondó
rubato
scherzo
sostenuto
staccato
szekvencia
szextett
szillabikus
szimfónia
szimfonikus költemény
szonáta
szoprán
szubdomináns
szûkített hármashangzat
szvit
tenor
tercett
tonika
tranquillo
trió
tritonus
tutti
ungaresca
unisono
variáció
vokális
vonósnégyes
zárlat

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Forma	Jelleg	Idõtartam	Értékelési arány	Pont
Írásbeli Befogadói ismeretek mérése	zenefelismerés zenetörténet zeneelmélet dallamátírás	30 perc 90 perc 45 perc 15 perc Összesen: 180 perc	60 %	100 pont
Gyakorlati / Szóbeli Reprodukáló, Népdal és mûelemzõ képesség, valamint a kapcsolódó zenei ismeretek mérése	éneklés mûelemzés	15 perc	40 %	50 pont

ÍRÁSBELI VIZSGA

A feladatokban megjenõ kompetenciák arányai

Zenefelismerés feladatsor	24 pont
Zenetörténeti feladatsor:	50 pont
Zeneelmélet feladatsor:	18 pont
Dallamátírás feladat	8 pont
Összesen	100 pont

Az írásbeli feladatok jellemzõi

ZENEFELISMERÉS

A zenefelismerési feladatban a hangzó (CD-n vagy hangkazettán rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni.

Feladat nyolc zenei szemelvény hallási felismerése, megnevezése, feladattípustól függõen a népi hangszerek, a korszak, a zeneszerzõ, a mû és a mûfaj meghatározása.

A bejátszások idõtartama 1-1,5 perc. Valamennyi zenei idézet egyszer szólal meg. A nyolc bejátszás között idõt kell adni a feladatok megoldásra. A hangzó anyag minden esetben tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított idõt is meghatározza. (24 pont)

ZENETÖRTÉNET

A zenetörténet feladatsor két részbõl áll.

1. Az elsõ részben egy megadott téma esszéjellegû kidolgozását kell megoldania a vizsgázónak. (30 pont)

Esszétémák lehetnek például:

– egy adott zenetörténeti kor, stílus, mûfaj jellegzetes vonásainak leírása,
– egy zeneszerzõ életútjának vázlatos bemutatása,
– egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társmûvészetek összefüggéseinek feltárása.

2. A második részében 7 összetett feladatból álló, zenetörténeti kérdéseket feldolgozó feladatot kell megoldania a vizsgázónak. (20 pont)

A feladat típusai lehetnek:
- fogalmi meghatározások (pl. zenei formák, mûfajok),
- válaszok illesztése,
- rövid válaszokat igénylõ feladatsor – kiegészítéssel.

ZENEELMÉLET

Ebben a feladatrészben a vizsgázónak 8 összetett feladatból álló feladatsort kell megoldania.

A feladatsorok a vizsgázó tudását mérik a hangközök, hármashangzatok, a tempó, a dinamikai jelek, a klasszikus zenei formák ismeretének vonatkozásában. (18 pont)

Feladattípusok lehetnek:
- hangközök felismerése és megnevezése betûkottáról (tiszta, kis, nagy),
- hármashangzatok (dúr – moll – szûkített – bõvített) felépítése adott alapra betûkottával,
- elõjegyzések ismerete,
- tempó – és dinamikai jelek fogalmának használata,
- zeneelméleti fogalmak meghatározása

DALLAMÁTÍRÁS

A vizsga során 1 egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmû dallamot kell átírni a tanult hangnemekben (2#–2b) betûkottából violinkulcsban a vonalrendszerbe. (8 pont)

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek pontszámainak összegzésével kapjuk.

Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintû érettségi vizsga eredményét a részeredmények összessége adja.

Az írásbeli vizsgarészben az összpontszám 60%-a, tehát 100 pont szerezhetõ.

A vizsga értékelése részletes központi javítási útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történõ átalakítását is.

GYAKORLATI / SZÓBELI VIZSGA

ÉNEKLÉS

A vizsgázónak háromféle tételsorból *a), b), c)* kell húznia, egyet-egyet.

a) Egy népdal éneklése szöveggel emlékezetbõl, valamint az énekelt népdal elemzése.
b) Egy mûdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján. Az énekelt anyaghoz kötõdõ zenei ismeretek kifejtése.
c) Egy periódus terjedelmû, modulálás nélküli klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2#–2b-ig terjedõ hangnemekben.

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek pontszámainak összegzésével kapjuk.

Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintû érettségi vizsga eredményét a részeredmények összessége adja.

A gyakorlati/szóbeli vizsgarészben 40%, azaz 50 pont szerezhetõ.

A vizsga értékelését és a szerzett pontok vizsgaponttá történõ átalakítását központi értékelési útmutató rögzíti.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Forma	Jelleg	Idõtartam	Értékelési arány	Pont
Írásbeli A befogadói ismeretek és képességek mérése	dallamdiktálás zenefelismerés zeneelmélet zenetörténet	40 perc 60 perc 30 perc 110 perc Összesen: 240 perc	60 %	100 pont
Gyakorlati / Szóbeli A reprodukáláshoz kapcsolódó zenei- és zeneelméleti ismeretek, a mûelemzõ képesség vizsgálata	éneklés népzenei és mûzenei mûelemzés zeneelmélet	20 perc	40 %	50 pont

ÍRÁSBELI VIZSGA

A feladatokban megjelenõ kompetenciák arányai

Dallamdiktálás:	30 pont
Zenefelismerés:	25 pont
Zeneelmélet:	20 pont
Zenetörténet:	25 pont
Összesen:	100 pont

Az írásbeli feladatok jellemzõi

DALLAMDIKTÁLÁS

Feladat a zongorán lejátszott barokk, bécsi klasszikus dallamok lejegyzése a részletes követelményekben meghatározottak szerint. A dallamok leírása violinkulcsban történik a megadott elõjegyzéssel. Adott a metrum és a kezdõhang is.

A dallamot mindig egész terjedelemben hallják a vizsgázók: az egyszólamú dallamot 5-8 alkalommal, a kétszólamú dallamot 8-10 alkalommal. (30 pont)

ZENEFELISMERÉS

A zenefelismerés feladatban (CD-n vagy hangkazettán rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni. A feladat 16 zenei szemelvény hallási felismerése, megnevezése, a korszak, a zeneszerzõ, a mû és a mûfaj meghatározásával.

A 16 szemelvénybõl 9 ismert mûrészlet (lásd Mûjegyzék) és 7 ismeretlen zenei részlet. A tanult mûvekbõl válogatott 9 részletet egyenként 1-2 perces idõtartamban, egyszer hallja a vizsgázó, ennek alapján kell válaszolnia.

A 7 ismeretlen zenei anyagot 3-3 perc terjedelemben hallja. A hangzó anyag tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladatok megoldására biztosított idõt is meghatározza. (25 pont)

Feladattípusok:

- a megszólaltatott 9 részlet alapján a szerzõ, cím, mûfaj, korszak megnevezése,
- a megszólaltatott 4 ismeretlen mûrészlet alapján a hangszer megnevezése,
- a megszólaltatott 3 ismeretlen-mûrészlet alapján a mû korszakba helyezése.

ZENEELMÉLET

Ebben a vizsgarészben a vizsgázónak 6 összetett feladatból álló feladatsort kell megoldania. A feladatsorok a vizsgázó tudását mérik a hangsorok, a hangközök, a hármas- és négyes hangzatok, valamint megfordításaik, a funkciós rend és a zárlatok, a formatani ismeretek területein. (20 pont)

Feladattípusok lehetnek:

- hangsorok elméleti ismerete és kottázása,
- hangközök, hármas- és négyeshangzatok elméleti ismerete és kottázása,
- formatani fogalmak meghatározása.

ZENETÖRTÉNET

A vizsgázónak egy választott téma esszéjellegû kidolgozását kell megoldania. (25 pont)

Esszétémák lehetnek:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, mûfaj jellegzetes vonásainak leírása,
- egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társmûvészetek összefüggéseinek feltárása.

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek pontszámainak összegzése adja.

A vizsgarészek értékelése egyenként, egymástól függetlenül történik. Az emelt szintû érettségi vizsga eredményét a részeredmények összessége adja.

Az emelt szintû írásbeli vizsgarészben az összpontszám megközelítõleg 60%-a, azaz 100 pont szerezhetõ.

A vizsga értékelése részletes központi javítási útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történõ átalakítását is.

GYAKORLATI / SZÓBELI VIZSGA

A gyakorlati / szóbeli feladatokban megjelenõ kompetenciák arányai

Éneklés, népzenei és mûzenei elemzés:	25 pont
Zeneelmélet:	
Hangsor, hangzaténeklés:	15 pont
Lapról olvasás:	10 pont
Összesen:	50 pont

A szóbeli feladat jellemzõi

A vizsgázó egy tételt húz, melyen öt feladatsor szerepel:

- egy népdal,
- egy mûdal,
- egy zenei szemelvény cím szerint,
- két hangsor típus szerint,
- hangzatok (egy alaphelyzetû hármas, és egy alaphelyzetû négyeshangzat) típus szerint.

A hatodik részfeladatot, a lapról olvasási anyagot külön kapja meg a vizsgázó a tétel húzásakor.

A mûdalt és a szemelvényt a tételsor összeállításakor különbözõ stíluskorszakból kell választani.

Feladattípusok:

- egy népdal éneklése és elemzése emlékezetbõl a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint,
- egy mûdal éneklése emlékezetbõl szöveggel, tanári zongorakísérettel, a dal elemzése kotta alapján,
- mûzenei szemelvény éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint,
- modális hangsorok éneklése szolmizálva,
- adott hangra 1-1 alaphelyzetû hármas, illetve négyeshangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel,
- mûzenei részlet lapról éneklése.

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek pontszámainak összegzésével kapjuk. A vizsgarészek értékelése egyenként, egymástól függetlenül történik. Az emelt szintû érettségi vizsga eredményét a részeredmények összessége adja.

Az emelt szintû gyakorlati/szóbeli vizsgarészben az összpontszám 40%-a, azaz 50 pont szerezhetõ.

A vizsga értékelését és a szerzett pontok vizsgaponttá történõ átalakítását központi értékelési útmutató rögzíti.

BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi ismereteit és képességeit kell bizonyítania:

– a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmód megkülönböztetése;
– a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
– a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása;
– a logikus érvelés, a következtetések világos nyelvi formában való elõadása;
– eredeti forrásból merített rövid filozófiai szövegek értelmezése;
– a különbözõ filozófiai álláspontok megkülönböztetése;
– a kiemelt korszakok mûvészete, tudománya és filozófiája találkozási pontjainak felismerése.

Az emelt szintû filozófia érettségi vizsgán ezen túlmenõen az alábbi ismeretek és képességek meglétét kell bizonyítania a vizsgázónak:

– hétköznapi problémák filozófiai szinten való megfogalmazása;
– a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
– a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása és többrétegû értelmezése;
– az önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás képessége;
– egy meghatározott filozófiai problémára adott különbözõ válaszok összehasonlítása;
– a válaszok sokféleségében való kronológiai tájékozottság.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. FILOZÓFIAI PROBLÉMÁK

Középszinten kötelezõ filozófiai problémák	Emelt szinten kötelezõ filozófiai problémák
Mi a filozófia?	Mi a filozófia?
A létre vonatkozó kérdés	A létre vonatkozó kérdés
A test-lélek probléma	A test-lélek probléma
Megismerhetõség, igazság, bizonyosság	Megismerhetõség, igazság, bizonyosság
Az én problémája	Az én problémája
	Az idõ filozófiai értelmezése
A végesség emberi problémája	Végesség és végtelenség
Az érték problémája: a jó és a szép	Az érték problémája: a jó és a szép
A szabadság kérdése	A szabadság kérdése
	Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus
A környezet- és bioetika problémái	A környezet- és bioetika problémái
Globalizáció és társadalom	Globalizáció és társadalom
	Hit és tudás

1. *Filozófiai problémák*

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.
A **Filozófiai problémák** részletes tartalmi követelményeinek leírása során **vastagon szedett dõlt betûkkel** jelöljük **a kötelezõ filozófusok, korszakok és irányzatok** nevét.
Dõlt betûvel a választható filozófusok nevét és irányzatokat emeltük ki.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Mi a filozófia?		
Filozófusok, irányzatok	***Platón, Arisztotelész, Kant,*** *Jaspers, Wittgenstein*	***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,*** *Marx,* *Bécsi Kör,* ***Heidegger***
A probléma megközelítése	*Eltérõ felfogások a filozófia mibenlétérõl (tudomány, nem tudomány); a filozófia tárgya, a filozófiai gondolkodás sajátosságai. Egy adott téma különbözõ megközelítési lehetõségei (hétköznapi, mûvészeti, szaktudományos, filozófiai).* ***Platón:*** a filozófia szerepe a nevelésben, az állami életben; ***Arisztotelész****:* a végsõ okok önmagáért mûvelt tudománya; ***Kant****:* a filozófia négy fõ kérdése, a kritikai filozófia; *Jaspers: a* filozófia forrásai: rácsodálkozás, kételkedés, bizonytalanságérzet, valódi kommunikációra törekvés; *Wittgenstein*: a filozófia mint a köznapi nyelv elemzése.	***Szent Ágoston****:* a „hiszek, hogy érthessek” elve; ***Aquinói Szent Tamás****:* értelmi és hitigazság; ***marxizmus***: a világ értelmezésére és megváltoztatására törekvés; *Bécsi Kör:* a természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása; ***Heidegger***: a hermeneutikai kör.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Jaspers: Bevezetés a filozófiába (részletek)	Platón: Az állam (részletek). Kant: A tiszta ész kritikája (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése… (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A létre vonatkozó kérdés Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott mûvek/mûrészletek	*Parmenidész, Hérakleitosz,* ***Platón, Arisztotelész,*** *Szent Ágoston,* ***Descartes, Kant****, Bécsi Kör, Heidegger* *Preszókratikusok*: az arkhé és a logosz, a létezõ és a lét; ***Platón****:* az állandó megragadása a változó dolgokban, az ideák világa; ***Arisztotelész:*** a létezõ és a lényeg szétválasztásának kritikája, a szubsztancia keletkezése és létezése. *Szent Ágoston*: a rossz mint léthiány; ***Descartes:*** Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog mint szubsztanciák; ***Kant:*** a jelenségvilág és a magukban lévõ dolgok világa; *Bécsi Kör:* a metafizikai állítások értelmetlensége; *Heidegger:* a metafizika kritikája; a létre vonatkozó kérdés újbóli feltétele. Metafizika, lételmélet, tudományfilozófia. Hérakleitosz: Töredékek B1; Parmenidész: B 8. 1-61. Platón: Állam VII. 514 a–518 b (Barlanghasonlat).	***Preszókratikusok, Szent Ágoston,*** *Locke, Berkeley,* *Schopenhauer,* ***Heidegger,*** *Bécsi Kör* ***Preszókratikusok****:* dinamikus és statikus létfelfogás; *neoplatonizmus:* emanáció, Egy – Szellem – Lélek; *Locke:* a kiterjedt szubsztancia, mint a minõségek megismerhetetlen hordozója; *Berkeley:* a kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája, létezni annyi mint érzékelni vagy érzékelve lenni (esse et percipi); *Schopenhauer*: a magánvaló dolog és a jelenség, akarat, képzet; ***Heidegger:*** a létnek rejtõzködésbõl való kilépése, az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a létet feltáró mûvészet; *Bécsi Kör:* a metafizika kiküszöbölése, értelmes és látszatállí-tások. Locke: Értekezés az emberi értelemrõl (részletek). Heidegger: Mi a metafizika? (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése (részletek). Heidegger: A mûalkotás eredete (részlet: Van Gogh: Parasztcipõk).
1.3. Test-lélek probléma Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott mûvek/mûrészletek	***Platón, Arisztotelész****, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,* ***Descartes*** A test és lélek dualizmusa, eltérõ felfogások a különbségükrõl és a kapcsolatukról. Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia. Platón: Állam (részletek). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek).	***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,*** *Spinoza* *Spinoza*: a test-lélek dualizmus monista megszüntetése; *elmefilozófia:* a test és lélek problematika 20. századi megközelítésben. Spinoza: Etika (részletek). Dennett: Micsoda elmék (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.4. Megismerhetõség, igazság, bizonyosság Filozófusok, irányzatok	***Preszókratikusok***, ***Platón, Arisztotelész***, *hellenizmus, Aquinói Szent Tamás*, ***Descartes***, *Locke*, ***Kant***, *Comte, Bécsi Kör, K. Popper, Wittgenstein*	***Preszókratikusok, hellenizmus, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás***, *Locke*, ***pozitivizmus***, *Mill, Bergson, Husserl*, ***logikai pozitivizmus***, *Bécsi Kör, K. Popper*, ***analitikus filozófia***, ***Wittgenstein***, *Kuhn*, ***a posztmodern***
A probléma megközelítése	*Hérakleitosz, Parmenidész:* vélekedés és igazi tudás; *szofisták:* a világról való beszéd és gondolkodás***; Platón, Arisztotelész***: a megismerés és az ismeret miben-léte; *hellenizmus:* biztos ismeret a külvilágról, igazságkritérium; *Aquinói Szent Tamás:* hit és tudás viszonya; ***Descartes***, *Locke:* biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, tapasztalat és értelem, racionalizmus és empirizmus, a szkeptikus és a módszeres kétely; ***Kant***: „kopernikuszi fordulat"; *Comte:* az elméletalkotás stádiumai; *Bécsi Kör, K. Popper:* a kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága; *Wittgenstein:* nyelv és valóság, az elmondható és a kimondhatatlan, a beszéd mint tevékenység és az életforma része, nyelvjátékok.	***Preszókratikusok:*** a létezõ nyelvi megközelítése, a létige egzisztenciális és kopulatív használata; ***szkeptikusok, hellenizmus:*** az igazság kritériumának tagadása, az ítéletek felfüggesztése (epokhé), szkeptikus érvelési módok; ***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás:*** Isten a megismerés és az erkölcsiség alapja; ***skolasztikusok***: az univerzália-vita; *Comte /* ***pozitivizmus****:* teológiai, metafizikai és pozitív stádium; *Mill*: a tudományok általános és egységes metodológiája; *Bergson:* a valóság statikus és dinamikus szemlélete, intuitív és fogalmi megismerés, relatív és abszolút ismeret; *Husserl*: a fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, fenomén, fenomenológiai redukció, intencionalitás; *Bécsi Kör:* a kijelentések igazságértéke, verifikáció; *K. Popper*: fallibilis tudományfejlõdési elméletek, hipotézis, kritikai vizsgálat, falszifikáció; *Th. S. Kuhn*: tudományos fejlõdés, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere, paradigma, paradigmaváltás, tudományos forradalom; ***posztmodern:*** a tudás mint információ és hatalmi kérdés, a metanarratívák megkérdõjelezõdése, diskurzusok integráló szerepe.
Filozófiai diszciplínák Ajánlott mûvek/mûrészletek	Metafizika, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia. Parmenidész*: B 8. 1-61.* Platón: Állam VII. 514 a–518 b (Barlanghasonlat). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kant: A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	Gorgiász: A nemlétezõrõl (részletek). Comte: A pozitív szellem (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése… (részletek). Wittgenstein: Logikai-filozófiai értekezés (részletek). Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete (részletek). Lyotard-Habermas-Rorty: A posztmodern állapot (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.5. Az én problémája Filozófusok, irányzatok	***Descartes***, *Locke*, ***Kant***, *Schopenhauer*, *Kierkegaard*, *Heidegger*, *Sartre*, ***életfilozófiák***	*Hume*, ***német idealizmus***, ***Heidegger***, ***életfilozófiák***
A probléma megközelítése	Antropológiai fordulat az újkori filozófiában: az ember mint megismerõ, gondolkodó lény; ***Descartes:*** gondolkodó és kiterjedt dolog; ***Kant***: empirikus és transzcendentális én, etikai megközelítés, cselekedni és akarni képes én; *Schopenhauer:* az individuum és a világ viszonya, élet, szenvedés, halál; *Kierkegaard*: az individuum létezése, választás, szorongás, a hit és a létezés paradoxonjai, esztétikai, etikai, vallási stádiumok; *Heidegger*: a létre vonatkozó kérdés újbóli felvetése, a lét és a létezõ; *Sartre*, ***egzisztencializmus****:* az emberi lét problémáinak megvilágítása az egyéni léten keresztül, egzisztencia és esszencia, szabadság, választás, felelõsség.	*Hume:* az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája és az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; ***német idealizmus****:* a szubjektum (Én) és a világ viszonya; *Schopenhauer*: az individuum és a világ viszonya; *Kierkegaard*: az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, az ismétlés; Camus: az emberi lét abszurditása; ***Heidegger***: jelenvalólét, világban való lét, szorongás, halálhoz viszonyuló lét, idõbeli lét.
Filozófiai diszciplínák	Ismeretelmélet, lételmélet, etika.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek). Sartre: Mi az egzisztencializmus? Egy vezér gyermekkora, A fal (novellák).	Kierkegaard: Vagy-vagy, Az ismétlés (részletek). Heidegger: Lét és idõ. Bevezetés. Camus: A lázadó ember, Sziszüphosz mítosza.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.6. Az idõ filozófiai értelmezése Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott mûvek/mûrészletek		*Zénón*, ***Szent Ágoston, Kant, Nietzsche,*** *Bergson*, ***Heidegger*** *Zénón* paradoxonai, ***Szent Ágoston****:* a szubjektív idõ, idõdimenziók, múlt, jelen, jövõ – emlékezés, cselekvés, várakozás, az idõ a lélek kiterjedése; ***Kant****:* az idõ mint a priori szemléleti forma; ***Nietzsche***: „ugyanannak örök visszatérése”; *Bergson*: mechanikus idõ és tartam, ***Heidegger***: lét és idõ, idõbeli lét. Metafizika, lételmélet, ismeretelmélet. Szent Ágoston: Vallomások (részletek). Bergson: Idõ és szabadság. Heidegger: Lét és idõ.
1.7. A végesség emberi problémája Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott mûvek/mûrészletek	*Aquinói Szent Tamás*, ***Descartes, életfilozófiák,*** *Heidegger* *Aquinói Szent Tamás*: a véges és a végtelen ellentéte, a végtelen lét és a véges létezõ viszonya, az ember vágyódása a végtelen és a tökéletesség iránt; ***Descartes:*** Isten mint végtelen, örökkévaló, mindenható szubsztancia; az ember mint kiterjedt és gondolkodó szubsztancia; ***életfilozófiák:*** az individuum létezése, az idõbeli és az örök az emberi létezésben; *Heidegger*: halálhoz viszonyuló lét. Természetfilozófia, lételmélet, ismeretelmélet, etika. Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek).	**1.7. Végesség és végtelenség** ***Preszókratikusok, Aquinói Szent Tamás, Kant****, Hegel, Kierkegaard*, ***Heidegger, életfilozófiák*** ***Preszókratikusok***: apeirón; ***Kant***: a világ térben és idõben véges és végtelen volta, antinómia; *Hegel*: a véges és a végtelen szellem ellentétének megszûnése (Abszolút Szellem), az ember végessége; *Kierkegaard:* a végtelen és a véges az emberi létezésben; ***Heidegger****:* az ember végessége lételméleti megközelítésben, a halál a létezõnek a végre irányuló léte, a halál színe elõtt való lét az ember tulajdonképpeni létformája. Kierkegaard: Vagy-vagy (részletek). Heidegger: Lét és idõ.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.8. Az érték problémája: a jó és a szép		
Filozófusok, irányzatok	***Platón, Arisztotelész, epikureizmus, sztoicizmus***, *Szent Ágoston*	***Preszókratikusok, Szent Ágoston, Kant, analitikus filozófia***
A probléma megközelítése	Az értékek világa: eltérõ megközelítések a léttel való kapcsolatáról; etikai és esztétikai kérdésfelvetések az ítéletekrõl, a jóságról és a szépségrõl; ***Platón:*** a jó, a szép ideája, az erények és a lélekrészek; ***Arisztotelész:*** az erkölcsi jó, „két szélsõség közötti közép”; ***epikureizmus, sztoicizmus***: hédoné, apatheia; *Szent Ágoston:* Isten felé irányuló szeretet, Isten mint a legfõbb jó, a rossz mint léthiány és bûn.	Univerzalizmus és relativizmus; etika és esztétika; s*zofisták*. phüszisz, nomosz; ***Kant:*** a szépség megítélésének egyetemes érvényessége, a szépség mint „az erkölcsi jó szimbóluma”, erkölcs és esztétika; ***analitikus filozófia:*** az esztétikai ítéletek általános kritériumának vitatása; *metaetika, az emotivizmus*: az értékítéleteknek nincs logikai igazságértéke.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, etika, esztétika.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Platón: Állam (részletek) Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6. Szent Ágoston: Az Isten városáról XII. könyv, 4. F.	Kant: Az ítélõerõ kritikája (részletek).
1.9. A szabadság kérdése		
Filozófusok	*Szent Ágoston*, ***felvilágosodás, Kant,*** *Sartre*	***Szent Ágoston,*** *Spinoza, Hume,* ***felvilágosodás,*** *Rousseau,* ***Kant***, *J. S. Mill*
A probléma megközelítése	*Szent Ágoston*: a szabad akarat és a bûn, a cselekvési és döntési szabadság, a felelõsség, a rossz mint az emberi szabadság helytelen használatának következménye; *felvilágosodás:* a polgári szabadság; ***Kant:*** az ész nyilvános használatának szabadsága; *Sartre:* az egyéni létezés és a szabadság.	*Spinoza:* a szabad akarat determinista kritikája; *Hume:* a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása; *Rousseau:* természetjog, társadalmi szerzõdés, polgári szabadság; ***Kant***: a szabad akarat, Isten és a halhatatlan lélek mint erkölcsi posztulátumok, az erkölcsi cselekvés lehetõségi feltételei; J. S. Mill: liberális állam, individuális szabadság és társadalmi pluralitás.
Filozófiai diszciplínák	Etika, metafizika, lételmélet, politikai filozófia.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Szent Ágoston: Vallomások VII. könyv (részletek). Kant: Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás? Sartre: Mi az egzisztencializmus?	Kant: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése (részletek). Rousseau: A társadalmi szerzõdés, I-II. könyv. J. S. Mill: A szabadságról (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.10. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus		
Filozófusok, irányzatok		***Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész, hellenizmus,*** *Spinoza, Hume,* ***Kant,*** *J. S. Mill,* ***Nietzsche***
A probléma megközelítése		***Preszókratikusok***, ***szofisták:*** phüszisz, nomosz; ***Platón****:* a lélek részei és megfeleltetésük a kardinális erényeknek; ***Arisztotelész****:* az erény mint mérték (közép); ***epikureizmus, sztoicizmus****:* hédoné, apatheia, szabadság; *Spinoza:* racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”; *Hume* törvénye; ***Kant****:* hipotetikus és kategorikus imperatívusz; *J. S. Mill:* utilitarizmus, az erkölcsileg helyes cselekvés; ***Nietzsche***: morál, erkölcsi jó és rossz, Übermensch, nihilizmus, gonosz, az úri és a szolga morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.
Filozófiai diszciplínák		Etika, politikai filozófia.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6. Nietzsche: Imígyen szóla Zarathusztra (részletek), A morál genealógiájához (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.11. A környezet- és bioetika problémái		
A probléma megközelítése	A környezeti problémák vizsgálata (pl. globális felmelegedés, környezetszennyezés, ózonréteg, atomenergia…) – eltávolodás a tisztán tudományos-technikai megközelítéstõl a társadalmi, gazdasági és etikai dimenziók irányába. Bioetikai kérdések: abortusz, eutanázia, klónozás, genetikai beavatkozások. Az ember és környezete viszonyáról alkotott felfogások: a környezet mint az emberi célok és értékek megvalósításának eszköze és színtere, a környezet önmagában való érték, a természet a maga totalitásában erkölcsi értékkel rendelkezik. Környezetvédelem – a természetvédõ, fogyasztói és atomellenes mozgalmak szerepe és hatása (helyi, világméretû szintek).	A probléma emelt szintû megközelítése.
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek). Tillmann József (Szerk.): A késõújkor józansága. Konrad Lorenz: A civilizált emberiség nyolc halálos bûne.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.12. Globalizáció és társadalom		
A probléma megközelítése	A globalizáció problémáinak történeti, közgazdasági, szociológiai, politikai és etikai megközelítése; pozitív és negatív hatásai az egyénre, a világ különbözõ térségeire; optimizmus és félelem a globalizálódó világban; egyéni és kollektív felelõsség.	A globalizálás elõnyei és hátrányai; a szabadkereskedelem biztosította jólét következményei.
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Fukuyama: A történelem vége (részletek). Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek).	Huntington: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása (részletek). Hans-Peter Martin–Harald Schumann: A globalizáció csapdája.
1.13. Hit és tudás		
Filozófusok, irányzatok		***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás***, ***Kant***, *Kierkegaard*, ***Wittgenstein***
A probléma megközelítése		***Szent Ágoston:*** a „hiszek, hogy érthessek” elve; ***Aquinói Szent Tamás:*** értelmi és hitigazság; ***Kant:*** a tudomány határai, a tiszta ész nem szólhat a tapasztalaton túli dolgokról; *Kierkegaard*: választás, szorongás, az egzisztencia egzisztálása, a hit és a létezés paradoxonai, a hit abszurditása, etikai és vallási stádium; ***Wittgenstein:*** az elmondható és a kimondhatatlan.
Filozófiai diszciplínák		Metafizika, ismeretelmélet, etika, vallásfilozófia.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek). Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek).

2. FILOZÓFUSOK ALAPVETŐ GONDOLATAINAK ISMERETE

FILOZÓFUSOK			
KÖZÉPSZINT		**EMELT SZINT**	
Kötelező (5)	**Választható (4)**	**Kötelező (9)**	**Választható (4)**
			Egy preszókratikus
Platón		Platón	
Arisztotelész		Arisztotelész	
	Szent Ágoston	Szent Ágoston	
	Aquinói Szent Tamás	Aquinói Szent Tamás	
	Bacon		Bacon
Descartes		Descartes	
	Locke		Locke
			Berkeley
	Hume		Hume
			Spinoza
			Rousseau
Kant		Kant	
	Hegel		Hegel
	Marx		Marx
	Comte		Comte
			Mill
	Schopenhauer		Schopenhauer
	Kierkegaard		Kierkegaard
Nietzsche		Nietzsche	
	Bergson		Bergson
			Husserl
	Heidegger	Heidegger	
	Sartre		Sartre
	Bécsi Kör		Bécsi Kör
			Popper
			Kuhn
	Wittgenstein	Wittgenstein	
			Egy posztmodern
			Egy magyar filozófus

Megjegyzés: Középszinten a középkorból és a 20. századból egy-egy szerző kötelezően választandó.

2. Filozófusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Platón		
Filozófiai problémák	Az állandó megragadása a változó dolgokban, test és lélek, a lélek halhatatlansága, a lélekrészek megfelelése a kardinális erényeknek, az igazi megismerés lehetõsége, a jó ideája, az ideális állam, a dialógus mint módszer.	Metafizikai és antropológiai dualizmus, az igazságosság és az ideális állam, a mûvészet mimetikus jellege, szerelemfelfogások.
Fogalmak	Idea, részesedés, visszaemlékezés, kardinális erények, boldogság.	Idea (eidosz, ouszia), részesedés (methexis), visszaemlékezés (anamnézis), bölcsesség (phronézis), igazság (alétheia), mimézis.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Állam VII 514 a–518 b (Barlanghasonlat). Állam X. 596 b–597 d (A lét három formája).	Állam VI. 508 c–511 e (Nap- és Vonalhasonlat), Phaidon Bevezetés 70a–77d, Lakoma, Szókratész védõbeszéde.
Arisztotelész		
Filozófiai problémák	A létezõ és a lényeg szétválasztásának kritikája, az anyag-forma kettõssége, a szubsztancia keletkezése és létezése, jó és rossz kormányzati formák, az erkölcsi jó, „két szélsõség közötti közép”, erények, fogalom, ítélet, következtetés.	A létezõ és a lét, mozgás – változás, lehetõség – valóság, mozdulatlan mozgató, a polisz és polgárai, a közjó, praktikus, poétikus és teoretikus tudás
Fogalmak	Metafizika, szubsztancia, erény (areté), boldogság (eudaimónia), zóon politikon, szillogizmus.	Kategória, attribútum, szubsztrátum, univerzálé, genus, potencialitás és aktualitás, katharzis.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Politika (részletek). Nikomakhoszi Etika II. 5-6. 1106 b–1107 a.	Metafizika Z 1029a–1033a (A szubsztancia, a mibenlét, Platón kritikája, a keletkezés és mozgás); Nikomakhoszi Ethika I–II. könyv.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Szent Ágoston		
Filozófiai problémák	A boldogság mibenlétének keresése, Isten felé irányuló szeretet, az igazságot keresõ ember, lélek és Isten. A rossz mint léthiány; a szabad akarat és a bûn, a rossz mint etikai kérdés.	A kereszténység világ- és Isten felfogása; Isten a megismerés és erkölcsiség alapja; lineáris idõ- és történetfelfogás, a szubjektív idõ.
Fogalmak	Patrisztika, boldogság, erkölcsi rossz, szabad akarat.	Illuminació, szeretet etika.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Vallomások VII. könyv III-V, VII, XI-XVI; (a szabad akarat és a rossz kérdései).	Vallomások XI. könyv (a teremtés és idõ problémái).
Aquinói Szent Tamás		
Filozófiai problémák	Hit és tudás, értelmi és hitigazság, az általános fogalmak és az egyedi dolgok, Isten létének öt úton történõ bizonyítása, skolasztikus érvelési módszer.	Canterbury-i Szent Anzelm: ontológiai istenérv. A lét és a létezõ, Isten mint végtelen létteljesség, anyag – forma, lehetõség – valóság.
Fogalmak	Skolasztika, univerzália – vita, mérsékelt realizmus, kozmológiai istenérvek, immanens és transzcendens világ, tomizmus.	Létezõ – lét – lényeg, actus / energeia / valóság – potencia / dünamisz / lehetõség.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 1-2.	Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 3-8; A létezõrõl és a lényegrõl 1-2, 6. fejezet.
F. Bacon		
Filozófiai problémák	A természet és az elme újfajta vizsgálata, a megismerés útjában álló akadályok, biztos megismerés, természettudományos módszerek alkalmazása a filozófiában.	
Fogalmak	Empirizmus, racionalizmus, ködképek, indukció.	
Mûvek/mûrészletek	Novum Organum (ködképek).	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Descartes		
Filozófiai problémák	Az ismeretek eredete, tapasztalat és értelem, biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, kételkedés, test és lélek dualizmusa.	Antropológiai fordulat, a tudományos kutatás módszertani problémái, a descartes-i istenbizonyíték; autonóm etika megalapozási kísérlete.
Fogalmak	Racionalizmus és empirizmus, módszeres kétely, szubsztanciák: Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog, az én mint gondolkodó dolog, velünk született ideák.	A szkepszis és a módszeres kétely, res cogitans és res extensa, autonóm etika.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Elmélkedések a metafizikáról (1-3. Elmélkedés).	Értekezés a módszerrõl (3-4. rész).
Locke		
Filozófiai problémák	Az ismeretek forrása és igazolásának eszközei, tapasztalat és értelem, a velünk született eszmék kritikája, érzékelés és reflexió. A polgári hatalom és a közjó.	A kiterjedt szubsztancia mint a minõségek megismerhetetlen hordozója; elsõdleges és másodlagos minõségek; a társadalmi szerzõdés és a hatalommegosztás elmélete; vallási tolerancia, az állam és az egyház szétválasztásának elve.
Fogalmak	Empirizmus, idea, tabula rasa, társadalmi szerzõdés elmélet, liberalizmus.	Percepció és reflexió, idea, absztrakció és absztrakt idea.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Értekezés az emberi értelemrõl II. könyv, I. fejezet, 1-5. § (az ideákról).	(Második) Értekezés a polgári kormányzatról, II; VII; XI-XII. fejezet.
Berkeley		
Filozófiai problémák		Ismereteink forrása, tapasztalat és értelem, az ideák csak az elmében vannak, a külvilág anyagi voltának vitatása. A dolgok és tulajdonságaik egy univerzális isteni elme ideái. A kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája: létezni annyi, mint érzékelni vagy érzékelve lenni, az absztrakt ideák locke-i tézisének kritikája, nominalizmus.
Fogalmak		Idea, empirizmus. Létezni annyi, mint érzékelve lenni: (esse et percipi).
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Hülasz és Philonusz három párbeszéde (részletek). Tanulmány az emberi megismerés alapelveirõl, Bevezetés és I. rész 1-24.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Hume		
Filozófiai problémák	Ismereteink forrása a tapasztalat, megszokásokon alapuló hiedelmek és a tudás.	Az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája; az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása. A kauzalitás mint szubjektív, a megszokáson alapuló asszociációs viszony (a törvények leíró vagy elõíró jellege), Hume törvénye.
Fogalmak	Empirizmus, tudás.	Percepció, benyomások és ideák.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Értekezés az emberi természetrõl (részletek).	Értekezés az emberi természetrõl I. könyv, Az értelemrõl, III. I. 1. Tanulmány az emberi értelemrõl, 7. Fejezet, 2.
Spinoza		
Filozófiai problémák		Monizmus: Isten: egyetlen szubsztancia (causa sui) és attribútumai (kiterjedés és gondolkodás); a test-lélek dualizmus (Descartes) monista megszüntetése; a kauzalitás, mint mindent determináló, objektív, analitikus viszony; a szabad akarat determinista kritikája; racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”.
Fogalmak		Monizmus, dualizmus, causa sui, szubsztancia, attribútum.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Etika I. Istenrõl.
Rousseau		
Filozófiai problémák		A civilizáció fejlõdése és az ember erkölcsi integritása, radikális szakítás a klasszikus természetjogi tradícióval, a polgári szabadság, a közjó és az egyéni jó.
Fogalmak		Természetjog, társadalmi szerzõdés, polgári szabadság, a hatalom legitimitása, népszuverenitás, törvényesség.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		A társadalmi szerzõdés I-II. könyv.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Kant		
Filozófiai problémák	A felvilágosodás: az ész és az értelem lehetõségei és korlátai, a filozófia 4 fõ kérdése, az empirizmus és racionalizmus egyoldalúságán való túllépés, kopernikuszi fordulat, a jelenségvilág és a magukban való dolgok világa, a morális jó, a szép és a fenséges.	A kritikai filozófia transzcendentális jellege; a metafizika kopernikuszi fordulata; az idõ mint szemléleti forma, a végtelenség kérdésének antinomikus volta; a szabad akarat, mint az erkölcsi cselekvés lehetõségi feltétele; az istenérvek kritikája és a morális istenérv.
Fogalmak	Sapere aude!; kopernikuszi fordulat, a priori és a posteriori ismeretek, analitikus és szintetikus ítéletek, a priori szintetikus ítéletek, hipotetikus és kategorikus imperatívusz.	Ding für uns, Ding an sich, phenomenon, noumenon, transzcendentális filozófia, erkölcsi posztulátumok.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás? A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	A tiszta ész kritikája. Elõszó az elsõ és második kiadáshoz, Bevezetés. Az ítélõerõ kritikája, 43-48.
Hegel		
Filozófiai problémák	Átfogó metafizikai rendszer, a gondolkodás és a lét, a szabadság és a szellem kibontakozási folyamata a világtörténelemben.	A német idealizmus gondolatai az objektum és a szubjektum viszonyáról, egy transzcendentális szubjektum létezése: a fichtei Abszolút Én, a schellingi Abszolútum, a hegeli Szellem.
Fogalmak	Abszolút Eszme, triád-forma: tézis, antitézis, szintézis, dialektika.	Objektum, szubjektum, transzcendentális szubjektum.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Elõadások a világtörténet filozófiájáról (részletek).	A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Marx		
Filozófiai problémák	A hegelianizmus kritikája, a világ értelmezésére, illetve megváltoztatására törekvés, a praxis és a teória viszonya.	A világ anyagi egysége, az elidegenedés és megszüntetése.
Fogalmak	Dialektikus és történelmi materializmus, „tudományos szocializmus”, praxis.	Anyag, tudat, értéktöbblet-elmélet, elidegenedés, társadalmi-gazdasági alakulat.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Tézisek Feuerbachról.	A politikai gazdaságtan bírálatához, Elõszó; Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-bõl (az elidegenült munka).
Comte		
Filozófiai problémák	A megismerés, az elméletalkotás és a történeti fejlõdés stádiumai.	
Fogalmak	Pozitivizmus, teológiai, metafizikai és pozitív stádium.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Beszéd a pozitív szellemrõl 1. rész (részletek).	
J. S. Mill		
Filozófiai problémák		A tudományok általános és egységes metodológiája, a természet egyformaságának elve, individuális szabadság és társadalmi pluralitás. Az erkölcsileg helyes cselekvés, a cselekedetek hasznosság szerinti értékelése.
Fogalmak		Liberalizmus, utilitarizmus.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		A szabadságról (részletek).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Schopenhauer		
Filozófiai problémák	Az ész mindenható szerepének megkérdõjelezése; az egyéni létezés kérdései, a nem racionális szférák felé fordulás a Hegel utáni filozófiában. Az individuum és a világ viszonya, a mûvészetek és a zseni, élet, szenvedés, halál.	A magánvaló dolog és a jelenség, akarat és képzet.
Fogalmak	Akarat, képzet, idea, pesszimizmus.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	A világ mint akarat és képzet III. 31-33.§.	
Kierkegaard		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, választás, szorongás.	Az individuum választási lehetõségei, az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, a hit és a létezés paradoxonjai.
Fogalmak	Egzisztencializmus. Esztétikai, etikai, vallási stádiumok.	Egzisztálás, paradoxon.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Félelem és rettegés. Elõszó (Ábrahám-történetek).	Félelem és rettegés: Lehetséges-e az etika teológiai felfüggesztése? Az ismétlés. Halálos betegség.
Nietzsche		
Filozófiai problémák	A dionüszoszi , az apollóni és a szókratészi ideál, minden érték átértékelése”, Isten halott, az értékteremtõ ember, „ugyanannak örök visszatérése”, a hatalom akarása.	A morál, az erkölcsi jó és rossz.
Fogalmak	Dionüszoszi, apolloni mûvészet, Übermensch, morál, nihilizmus.	Jó (gut), rossz (schlecht), gonosz (böse), az úri és a szolga-morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Imígyen szóla Zarathusztra: Elõljáró beszéd, A három átváltozásról, A felsõbbrendû emberrõl.	A morál genealógiájához I. rész; Túl jón és rosszon 2. és 5. rész, A tragédia születése.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Bergson		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, az ösztönök béklyóitól való megszabadulás; életakarat, halál, Isten; szabadság és morál. Az idõ.	A századvég egyetemes sorskérdései: létezés, halál, Isten, a valóság statikus és dinamikus szemlélete, az intuitív és a fogalmi megismerés, relatív és abszolút ismeret.
Fogalmak	Intuíció, életlendület.	Relatív és abszolút ismeret.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Teremtõ fejlõdés (részletek).
Husserl		
Filozófiai problémák		A fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, a megismerés tárgya: az intencionális élményben adott fenomén.
Fogalmak		Fenomén, fenomenológiai redukció, intencionalitás.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		A fenomenológia ideája (részletek).
Heidegger		
Filozófiai problémák	A létre vonatkozó kérdés újbóli feltevése, a lét és a létezõ, a létet feltáró mûvészet – a létnek rejtõzködésbõl való kilépése.	Az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a jelenvalólét, mint szorongás, halálhoz viszonyuló lét, idõbeli lét. A metafizikai kérdezés.
Fogalmak	Lét (Sein), létezõ (Seiende), egzisztencia, ittlét / jelenvalólét (Dasein), világban való lét (in-der-Welt-Sein).	Phüszisz, logosz, alétheia.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	A mûalkotás eredete (részletek: – Van Gogh: Parasztcipõk).	Mi a metafizika?
Sartre		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, lényege, Én és Másik, szabadság, választás, felelõsség, szorongás, az ember „szabadságra van ítélve”, „az amivé önmagát teszi”; „lenni nem más mint tenni”.	A tudat és a semmi, a világ mint önmagában létezõ lét totalitása.
Fogalmak	Egzisztencia, esszencia, szorongás.	A magánvaló, a magáért való és a másokért való lét, tudat, Semmi, semmítés.
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Az egzisztencializmus: humanizmus.	A Lét és a Semmi (részletek). In: Tordai Zádor: Egzisztencia és valóság. Egy vezér gyermekkora, A fal (novellák).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Bécsi Kör		
Filozófiai problémák	A kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága.	A természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása, a metafizika kiküszöbölése, értelmes- és látszatállítások, értelem és jelentés.
Fogalmak	Logikai pozitivizmus, verifikáció.	
Ajánlott mûvek/mûrészletek	Schlick: A filozófia fordulata (részletek).	Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül (részletek).
K. Popper		
Filozófiai problémák		A kijelentések igaz, illetve hamis volta, a kritikai vizsgálat; nyitott és totalitáriánus társadalom.
Fogalmak		Fallibilis tudományfejlõdési elmélet, falszifikáció.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		A historicizmus nyomorúsága (részletek).
Kuhn		
Filozófiai problémák		A tudományos fejlõdés, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere.
Fogalmak		Paradigma, paradigmaváltás, tudományos forradalom.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		A tudományos forradalmak szerkezete (részletek).
Wittgenstein		
Filozófiai problémák	A filozófia feladata: a természetes, köznapi nyelv elemzése; a nyelv és a világ, az elmondható és a kimondhatatlan.	A kijelentések igaz, illetve hamis volta, igazságérték- táblázatok, a beszéd mint tevékenység vagy életforma része.
Fogalmak	Köznapi nyelv.	Nyelvjátékok.
Ajánlott mûvek/mûrészletek		Logikai-filozófiai értekezés (részletek).

3. KORSZAKOK, IRÁNYZATOK

A Korszakok, irányzatok témakörhöz tartozó filozófusok és filozófiai problémák leírása a megelõzõ táblázatokban található.

Középszint	Emelt szint
Antik görög filozófia	Antik görög filozófia
	Patrisztika és skolasztika
Felvilágosodás	Felvilágosodás
	Német idealizmus
Életfilozófiák	Életfilozófiák
	Pozitivizmus; Logikai pozitivizmus; Analitikus filozófia
	Posztmodern

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A filozófia érettségi vizsga középszinten **szóbeli vizsga**.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli tételeket – a központilag kiadott érettségi útmutatóban szereplõ témakörök és minta tételsor alapján – a szaktanár vagy a szakmai munkaközösség állítja össze.

A szóbeli vizsga „A” és „B” részei az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplõ három nagy témakörre épülnek (filozófiai problémák; filozófusok alapvetõ gondolatainak ismerete; korszakok, irányzatok).

A központilag megadott érettségi témakörök alapján a szaktanár vagy a szakmai munkaközösség 20 szóbeli tételt állít össze. Minden tétel két feladatot („A” és „B” rész) tartalmaz.

Az „A” rész egy filozófiai probléma átfogó kifejtését, vagy egy filozófus jellemzõ gondolatainak bemutatását, vagy egy mûvének ismert szövegrészleteken alapuló értelmezését, vagy egy filozófiatörténeti korszak, ill. irányzat bemutatását tartalmazza. A vizsgázó legalább két „A” feladat közül választhat.

A „B” rész ismert filozófiai, ill. filozófiával összefüggõ irodalmi szövegrészletek, fogalmak, ábrák, festmények stb. értelmezését várja a vizsgázótól. A szaktanár a „B” feladatrészhez – külön tétellapon vagy központilag kiadott szöveggyûjteményben – a szövegrészleteket, ábrákat vagy festményeket a vizsgázó rendelkezésére bocsátja.

Az „A” és „B” tételek összeállításánál a szaktanár a tantervben, az általános vizsgakövetelményekben és a vizsgaszabályzatban megfogalmazottakon túl vegye figyelembe az alábbi szempontokat:

Az „A” tételek, illetve azok megfogalmazási variánsai az alábbi táblázatban felsorolt valamennyi feladattípust reprezentálják.

Az „A” és „B” részben a filozófia eltérõ területeirõl és korszakaiból származó problémafelvetések, álláspontok, érvek, szövegértelmezések szerepeljenek.

A vizsgázónak legyen lehetõsége szóbeli felelete során a filozófia, a tudományok, a mûvészetek és a hétköznapi gondolkodás találkozási pontjainak bemutatására, más tantárgyakból és az iskolán kívül szerzett

ismereteinek felhasználására (interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítések, a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmód megkülönböztetése).

A szaktanár kb. 10%-os arányban beépítheti a helyi pedagógiai programban és tantervben szereplõ speciális tartalmakat is (mûvészettel, természettudományokkal, médiával, környezeti etikával összefüggõ filozófiai kérdések stb.).

A vizsgázó számára a felkészüléshez legalább harminc perc, tétele „A” részének kifejtéséhez legalább tíz, „B” részének kifejtéséhez legalább öt perc idõt kell biztosítani.

Tartalmi szerkezet

Szóbeli vizsga	**„A” rész:** – egy filozófiai probléma átfogó kifejtését; vagy – egy filozófus jellemzõ gondolatainak bemutatását; vagy – egy filozófus mûvének ismert szövegrészleteken alapuló értelmezését; vagy – egy filozófiatörténeti korszak, ill. irányzat bemutatását tartalmazza **„B” rész:** – filozófiai, ill. filozófiával összefüggõ irodalmi szövegrészletek, fogalmak, ábrák vagy mûvészeti alkotások értelmezése

Szövegfajták

A vizsgán csak autentikus szövegek használhatóak. A szövegrészleteket úgy kell kiválasztani, hogy jellemzõ gondolatmeneteket mutassanak be, s a szövegbõl kitûnjék a szerzõ kérdésfeltevése, álláspontja, érvei. Egy-egy szövegrészlet nem lehet hosszabb, mint két gépelt oldal, azaz 4000 karakter. A domináns filozófiai szövegek mellett irodalmi vagy jól érthetõ tudományos ismeretterjesztõ szövegek is felhasználhatók egy probléma sokoldalú megközelítéséhez (mûvelõdéstörténeti és interdiszciplináris vonatkozások).

Feladattípusok

A tantárgy specifikumának megfelelõen a feladattípusok a kognitív és az integratív képességeket mérik:
- szövegértelmezés;
- fogalom értelmezése és alkalmazása;
- problémafelvetés és válaszok;
- problémafelvetések és gondolatok újdonsága;
- egy probléma eltérõ megközelítésének összehasonlító elemzése;
- viták, érvelési módok bemutatása;
- az önálló vélemény kialakításának és megfogalmazásának képessége;
- egy korszak vagy egy irányzat kérdésfelvetéseken, szerzõkön keresztül történõ bemutatása;
- a filozófia, a tudományok, a vallás és a mûvészetek találkozási pontjait bemutató elemzés;
- irodalmi szövegrészletben felvetõdõ filozófiai gondolatok értelmezése;
- mûalkotáshoz kapcsolódó filozófiai szöveg értelmezése;
- mûalkotásban rejlõ filozófiai és tudománytörténeti utalások feltárása;
- filozófiai ábrák elemzése;
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak feltárása;
- hétköznapi problémák filozófiai aspektusainak feltárása.

Értékelés

A szaktanár a vizsgázó teljesítményét legfeljebb 50 ponttal értékeli, melynek 70%-a az „A”, 30%-a a „B” részfeladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:
- filozófiatörténeti tudás, problémafelvetések és válaszok, interpretációk ismerete;
- a logikus gondolkodás eljárásainak és az érvelési technikáknak az alkalmazása;
- a szövegértelmezési készség szintje;
- a tanuló véleménye, nyitottsága más gondolatrendszerek iránt;
- a filozófiai problémák interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítése.

A **pontszám átváltása osztályzatra** az Érettségi Vizsgaszabályzatban meghatározott módon történik.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A filozófia érettségi vizsga emelt szinten **írásbeli és szóbeli vizsga**. Az írásbeli vizsga tételeit és a szóbeli vizsga tételsorát egyaránt központilag határozzák meg.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga idõtartama négy óra (240 perc). Az írásbeli vizsgán csak kijelölt szöveggyûjtemény vagy helyben kapott autentikus szöveg használható.

Tartalmi szerkezet

A feladatsor 20%-ában elemi filozófiatörténeti tények ismeretét ellenõrzi, 30%-ában az olvasottságot, a problémafelismerési és -értelmezési képességet teszteli, 50%-ában komplex készségeket mér. Az esszéírási feladat a filozófiai ismereteket, a filozófiai gondolkodásmódot és az argumentációs készséget együttesen vizsgálja.

Írásbeli vizsga	**„A” rész:** – elemi filozófiatörténeti tények ismerete **„B” rész:** – szövegértelmezés, filozófiai problémameghatározás **„C” rész:** – filozófiai esszéalkotás

A feladatok jellemzõi

Az elsõ feladatcsoport az elemi filozófiatörténeti ismereteket ellenõrzõ tesztkérdésekbõl áll. Négy tesztfeladatot tartalmaz. Az elsõ az ókori vagy a középkori, a második a 17–18. századi, a harmadik és a negyedik a 19–20. századi filozófia történetéhez kapcsolódik.

A második feladatcsoport az olvasottság és a problémaértelmezési készség felmérésére hivatott. Három rövid idézet szerzõjének és az idézetekben taglalt filozófiai kérdéseknek a meghatározását, illetve értelmezését igényli. Az elsõ idézet az ókorból vagy a középkorból, a második a 17–18. századból, a harmadik a 19–20. századból származik.

A harmadik feladat egyetlen, kisebb terjedelmû (minimum két oldal) önálló esszé megalkotása. A vizsgázó három téma közül választhat.

A második és a harmadik feladathoz a szemelvényeket a vizsgázó a vizsga helyszínén kapja meg.

Értékelés

Az írásbeli vizsgán nyújtott teljesítmény összesen legfeljebb 100 ponttal értékelhetõ. Az elsõ feladatsor négy feladatának teljes értékû megoldásával a lehetséges összpontszám 20%-át (20 pontot), a második feladatsor mindhárom feladatának teljes értékû megoldásával a lehetséges összpontszám 30%-át (30 pontot) lehet megszerezni. Az esszé a lehetséges összpontszám 50%-ával (50 pont) értékelhetõ.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplõ három nagy témakörre épül. 20–25 tételt tartalmaz. Minden tétel két részbõl áll.

A tétel „A” része egy filozófiai problémának vagy egy filozófus alapvetõ gondolatainak az összefüggõ kifejtése, illetve egy korszak vagy irányzat átfogó bemutatása lehet. A tételnek ezt a részét a fenti három megközelítésmód szerinti két-három különbözõ változatban kell megfogalmazni. Ezek közül kell a tanulónak egyet kiválasztania, s azt a felkészülési idõ alatt kidolgoznia. A vizsgázó felkészülése során csak kijelölt szöveget használhat.

A tételsor „A” részének kialakításánál ügyelni kell arra, hogy az érettségi vizsga általános követelményei szerint kötelezõen ismerendõ filozófusok valamilyen kontextusban megjelenjenek, s törekedni kell arra, hogy legalább egy tétel erejéig jelenjék meg a magyar filozófia is (pl. Apáczai, Bibó, Hamvas, Lukács, Polányi Mihály).

A tételsor „A” részét az iskoláknak és a tanulóknak az érettségi tanévének kezdetén meg kell kapniuk.

A tétel „B” része egy – legfeljebb 2-5 gépelt oldal (4-10 ezer karakter) terjedelmû – autentikus filozófiai szemelvény elemzése. Az elemzésre szánt szövegek listáját a vizsgázók már a vizsga elõtt ismerhetik.

Az elemzés során a vizsgázónak rekonstruálnia kell a szövegben taglalt filozófiai problémát és az argumentáció módszerét. Ismernie kell, és helyesen kell használnia a szövegben elõforduló filozófiai szakkifejezéseket. A szemelvényben tárgyalt kérdést el kell helyeznie a vele összefüggõ problémák és kérdésfelvetések általánosabb rendszerében. Végül lehetõséget kell adni a vizsgázónak arra, hogy logikus formában kifejthesse saját álláspontját a vitatott kérdésben.

A vizsgázó számára a felkészüléshez legalább harminc perc, tétele „A” részének kifejtéséhez legalább tíz, „B” részének kifejtéséhez legalább öt perc idõt kell biztosítani.

Tartalmi szerkezet

Szóbeli vizsga	**„A” rész:** – egy filozófiai probléma összefüggõ kifejtése; vagy – egy filozófus alapvetõ gondolatainak összefüggõ bemutatása; vagy – egy filozófiatörténeti korszak vagy irányzat átfogó bemutatása **„B” rész:** – egy filozófiai szöveg elemzése, értelmezése

Szövegfajták

Az érettségi vizsgán csak autentikus filozófiai szövegek használhatóak. A szövegkiválasztás alapvetõ szempontja, hogy az idézett részbõl kitûnjön a filozófus kérdésfeltevése és álláspontja. Törekedni kell a mûvek jellemzõ részleteinek a kiválasztására.

Feladattípusok

Az érettségi tételsort úgy kell összeállítani, hogy az alábbi típusú feladatokat tartalmazza:
- egy filozófus legfontosabb gondolatainak kifejtése;
- egy filozófiai probléma több bölcselõ segítségével való bemutatása;
- egy irányzat, egy korszak filozófusokon keresztül történõ bemutatása;
- fogalmak értelmezése, kifejtése és alkalmazása;
- szövegértelmezés;
- a filozófia és más területek (mûvészet, vallás, tudomány) találkozási pontjainak a bemutatása;
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak a bemutatása;
- szépirodalmi szövegekben rejlõ filozófiai gondolatok feltárása.

Értékelés

A vizsgabizottság a vizsgázó teljesítményét legfeljebb 50 ponttal értékeli, melynek 70%-a (35 pont) az „A”, 30%-a (15 pont) a „B” részfeladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:
- filozófiatörténeti tudás;
- logikus gondolkodás, argumentációs készség;
- szövegértelmezési készség;
- a filozófiai problémák kultúrtörténeti és interdiszciplináris vonatkozásainak meglátása;
- a vizsgázó kreativitása, önálló véleményformáló képessége;
- a vizsgázó elõítélet-mentessége és toleranciája tõle idegen gondolatrendszerekkel szemben.

A **pontszám átváltása osztályzatra** az Érettségi Vizsgaszabályzatban meghatározott módon történik.

FIZIKA

KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök mûködésével;
- a természettudományos gondolkodás, megismerési módszerek alapvetõ sajátosságainak felismerése;
- alapmennyiségek mérése;
- egyszerû számítások elvégzése;
- egyszerûen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése;
- grafikonok, ábrák értékelése, elemzése;
- mértékekegységek, mértékrendszerek használata;
- a tanult szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- a napjainkban felmerülõ, fizikai ismereteket is igénylõ problémák lényegének megértése, a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése;
- idõbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben.

Az emelt szintû fizika érettségi vizsgán ezen túlmenõen az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belsõ összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése;
- problémák megoldásában – a megfelelõ matematikai eszközöket is felhasználva – az ismeretek alkalmazása;
- a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása;
- a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezése;
- az alapvetõ fontosságú tények és az ezekbõl következõ alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetû jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ, összetett fizikai feladatok, problémák megoldása;
- idõbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggõ problémák megértése és elemzése.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.
A táblázat elsõ oszlopában *dõlt betûvel* szereplõ fogalmak, jelenségek stb. csak az emelt szintre vonatkoznak.

1. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Newton törvényei 1.1.1. Newton I. törvénye Kölcsönhatás Mozgásállapot, -változás Tehetetlenség, tömeg Inerciarendszer 1.1.2. Newton II. törvénye Erõhatás, erõ, eredõ erõ támadáspont, hatásvonal Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás Zárt rendszer Szabaderõ, kényszererõ 1.1.3. Newton III. törvénye *Erõlökés*	Ismerje fel és jellemezze a mechanikai kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgásállapot-változások létrejöttének feltételeit, tudjon példákat említeni különbözõ típusaikra. Ismerje fel és jellemezze az egy kölcsönhatásban fellépõ erõket, fogalmazza meg, értelmezze Newton törvényeit. Értelmezze a tömeg fogalmát Newton 2. törvénye segítségével. Ismerje a sztatikai tömegmérés módszerét. Tudja meghatározni a 3. pontban felsorolt mozgásfajták létrejöttének dinamikai feltételét. Legyen jártas az erõvektorok ábrázolásában, összegzésében. Tudja, mit értünk egy test lendületén, lendületváltozásán. Konkrét, mindennapi példákban ismerje fel a lendület-megmaradás törvényének érvényesülését, egy egyenesbe esõ változások esetén tudjon egyszerû feladatokat megoldani. Konkrét esetekben ismerje fel a kényszererõket. Legyen jártas az egy testre ható erõk és az egy kölcsönhatásban fellépõ erõk felismerésében, ábrázolásában.	Értelmezze a mindennapos mechanikai jelenségeknél az ok-okozati kapcsolatokat. Legyen jártas a sztatikai tömegmérésben. Alkalmazza Newton törvényeit a 3. pontban meghatározott mozgásfajtákra. Legyen jártas az erõvektorok felbontásában. Tudja alkalmazni a lendületmegmaradás törvényét feladatmegoldásokban. Ismerje a kényszererõ és a szabaderõ fogalmát. Értelmezze az erõlökés fogalmát**.**

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. Pontszerû és merev test egyensúlya Forgatónyomaték Erõpár Egyszerû gépek: *Lejtõ*, emelõ, csiga Tömegközéppont	Tudja értelmezni dinamikai szempontból a testek egyensúlyi állapotát. Tudjon egyszerû számításos feladatot e témakörben megoldani. Ismerje a tömegközéppont fogalmát, tudja alkalmazni szabályos homogén testek esetén.	
1.3. Mozgásfajták Anyagi pont, merev test Vonatkoztatási rendszer Pálya, út, elmozdulás *Helyvektor, elmozdulásvektor* 1.3.1. Egyenes vonalú egyenletes mozgás Sebesség, átlagsebesség Mozgást befolyásoló tényezõk: súrlódás, közegellenállás súrlódási erõ	Tudja alkalmazni az anyagi pont és a merev test fogalmát a probléma jellegének megfelelõen. Egyszerû példákon értelmezze a hely és a mozgás viszonylagosságát. Tudja alkalmazni a pálya, út, elmozdulás fogalmakat. Legyen jártas konkrét mozgások út-idõ, sebesség-idõ grafikonjának készítésében és elemzésében. Ismerje és alkalmazza a sebesség fogalmát. Ismerje a súrlódás és a közegellenállás hatását a mozgásoknál, ismerje a súrlódási erõ nagyságát befolyásoló tényezõket.	Ismerje a csúszási és tapadási súrlódásra vonatkozó összefüggéseket.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3.2. Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Egyenletesen változó mozgás átlagsebessége, pillanatnyi sebessége Gyorsulás Négyzetes úttörvény Szabadesés, nehézségi gyorsulás (→ 5.1)	Ismerje fel és jellemezze az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgásokat. Konkrét példákon keresztül különböztesse meg az átlag- és a pillanatnyi sebességet, ismerje ezek kapcsolatát. Ismerje és alkalmazza a gyorsulás fogalmát. Tudjon megoldani egyszerû feladatokat. Értelmezze a szabadesést mint egyenletesen változó mozgást. Tudja a nehézségi gyorsulás fogalmát és értékét, egyszerûbb feladatokban alkalmazni is.	Az a-t, v-t, s-t grafikon egyikének ismeretében tudja a másik két grafikont elkészíteni. Ismerje az út grafikus kiszámítását a v-t grafikonból.
1.3.3. Összetett mozgások Függõleges, *vízszintes* hajítás	Értelmezze egyszerû példák segítségével az összetett mozgást.	Tudja meghatározni a függõleges és vízszintes hajítás magasságát, távolságát, idõtartamát, végsebességét.
1.3.4. Periodikus mozgások 1.3.4.1. Az egyenletes körmozgás Periódusidõ, fordulatszám Kerületi sebesség Szögelfordulás, szögsebesség Centripetális gyorsulás Centripetális erõ	Jellemezze a periodikus mozgásokat. Ismerje fel a centripetális gyorsulást okozó erõt konkrét jelenségekben, tudjon egyszerû számításos feladatokat megoldani.	Tudjon kinematikai és dinamikai feladatokat megoldani.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3.4.2. Mechanikai rezgések		
Rezgõmozgás	Ismerje a rezgõmozgás fogalmát.	
Harmonikus rezgõmozgás Kitérés, amplitúdó, fázis Rezgésidõ, frekvencia Csillapított és csillapítatlan rezgések	Ismerje a harmonikus rezgõmozgás kinematikai jellemzõit, kapcsolatát az egyenletes körmozgással kísérleti tapasztalat alapján.	
Rezgõ rendszer energiája	Ismerje, milyen energiaátalakulások mennek végbe a rezgõ rendszerben.	
Szabadrezgés, kényszerrezgés	Ismerje a szabadrezgés, a kényszerrezgés jelenségét.	
Rezonancia	Ismerje a rezonancia jelenségét, tudja mindennapi példákon keresztül megmagyarázni káros, illetve hasznos voltát.	
Matematikai inga Lengésidõ	Tudjon periódusidõt mérni.	Ismerje a matematikai inga periódusidejét leíró összefüggést, feladatmegoldásoknál és méréseknél tudja alkalmazni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3.4.3. Mechanikai hullámok (→3.6, 3.7) Longitudinális, transzverzális hullám	Ismerje a mechanikai hullám fogalmát, fajtáit, tudjon példákat mondani a mindennapi életbõl.	
Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia	Ismerje a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségeket.	
Visszaverõdés, törés jelensége, *törvényei* Beesési, visszaverõdési, törési szög, törésmutató	Tudja leírni a hullámjelenségeket, tudjon példákat mondani a mindennapi életbõl.	
Polarizáció		
Interferencia		Ismerje az interferencia létrejöttének feltételeit.
Elhajlás		
Állóhullám, *duzzadóhely, csomópont*		Ismerje az állóhullám kialakulásának feltételeit.
Húrok		
Hangforrás, hanghullámok Hangerõsség Hangmagasság Hangszín	A hangtani alapfogalmakat tudja összekapcsolni a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségekkel.	
Ultrahang, infrahang		Ismerje az ultra- és infrahang jellemzõit, néhány gyakorlati alkalmazást, a zajártalom mibenlétét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.4. Munka, energia Munkavégzés, munka Gyorsítási munka Emelési munka Súrlódási munka Energia, energiaváltozás (→4.4) Mechanikai energia: Mozgási energia Rugalmassági energia Helyzeti energia *Munkatétel* Energiamegmaradás törvénye (→2.5) *Konzervatív erõk munkája* Teljesítmény Hatásfok (→2.8)	Definiálja a munkát és a teljesítményt, tudja kiszámítani állandó erõhatás esetén. Ismerje a munka ábrázolását F-s diagramon. Tudja megkülönböztetni a különféle mechanikai energiafajtákat, tudjon azokkal folyamatokat leírni, jellemezni. Tudja alkalmazni a mechanikai energiamegmaradás törvényét egyszerû feladatokban. Ismerje az energiagazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásait. Ismerje és alkalmazza egyszerû feladatokban a teljesítmény és a hatásfok fogalmát.	Tudjon munkát, teljesítményt számolni egyenletesen változó erõhatás esetén is. Jellemezze kvantitatív értelemben a különféle mechanikai energiafajtákat. Tudjon egyszerû feladatokat megoldani a munkatétel segítségével. Mutassa be néhány energiaátalakító berendezés példáján, hogyan hasznosítjuk a természet energiáit. Értelmezze a konzervatív erõ fogalmát. Értelmezze a hatásfokot mint a folyamatok gazdaságosságának jellemzõjét.
1.5. ***A speciális relativitáselmélet elemei (®4.2)*** *Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség* *Egyidejûség, idõdilatáció, hosszúságkontrakció* *A tömeg, tömegnövekedés*		Ismerje a speciális relativitáselmélet alapgondolatait. Tudja, hogy a tömeg is relativisztikus mennyiség. Ismerjen az elméletet alátámasztó tapasztalatot.

2. Termikus kölcsönhatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Állapotjelzõk, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot Hõmérséklet, nyomás, térfogat Belsõ energia Anyagmennyiség, mól Avogadro törvénye (→4.1)	Tudja, mit értünk állapotjelzõn, nevezze meg õket. Legyen tájékozott arról, milyen módszerekkel történik a hõmérséklet mérése. Ismerjen különbözõ hõmérõfajtákat (mérési tartomány, pontosság). Ismerje a Celsius- és Kelvin-skálákat, és feladatokban tudja használni. Ismerje az Avogadro-törvényt. Értelmezze, hogy mikor van egy test környezetével termikus egyensúlyban.	
2.2. Hõtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hõtágulása Folyadékok hõtágulása	Ismerje a hõmérséklet-változás hatására végbemenõ alakváltozásokat, tudja indokolni csoportosításukat. Legyen tájékozott gyakorlati szerepükrõl, tudja konkrét példákkal alátámasztani. Tudjon az egyes anyagok különbözõ hõtágulásának jelentõségérõl, a jelenség szerepérõl a természeti és technikai folyamatokban, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Mutassa be a hõtágulást egyszerû kísérletekkel.	Feladatok megoldásakor alkalmazza a hõtágulást leíró összefüggéseket.
2.3. Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzõi között) Gay-Lussac I. és II. törvénye Boyle-Mariotte törvénye Egyesített gáztörvény Állapotegyenlet Ideális gáz Izobár, izochor, izoterm állapotváltozás	Ismerje és alkalmazza egyszerû feladatokban a gáztörvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelõ állapotváltozással. Ismerje az állapotegyenletet. Tudjon értelmezni p-V diagramokat.	Mutasson be egyszerû kísérleteket a gázok állapotváltozásaira. Legyen jártas a p-V diagramon való grafikus ábrázolásban. Tudja alkalmazni az állapotegyenletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.4. Az ideális gáz kinetikus modellje (® 4.1) Hõmozgás	Ismerje, mit jelent a gáznyomás, a hõmérséklet a kinetikus gázelmélet alapján. Ismerjen a hõmozgást bizonyító jelenségeket (pl. Brown-mozgás, diffúzió).	
2.5. Energiamegmaradás hõtani folyamatokban (® 1.4) 2.5.1. Termikus, mechanikai kölcsönhatás Hõmennyiség, munkavégzés	Értelmezze a térfogati munkavégzést és a hõmennyiség fogalmát. Ismerje a térfogati munkavégzés grafikus megjelenítését p-V diagramon.	Értse a folyamatra jellemzõ mennyiségek és az állapot-jelzõk közötti különbséget.
2.5.2. A termodinamika I. fõtétele zárt rendszer Belsõ energia Adiabatikus állapotváltozás	Értelmezze az I. fõtételt, alkalmazza speciális – izoterm, izochor, izobár, adiabatikus – állapotváltozásokra.	Tudja alkalmazni az I. fõtételt feladatmegoldásoknál.
2.5.3. Körfolyamatok *Perpetuum mobile*		Tudjon értelmezni p-V diagramon ábrázolt speciális körfolyamatokat. Ismerje, mit jelent az elsõfajú perpetuum mobile kife-jezés, értse a megvalósítás lehetetlenségét.
2.6. Kalorimetria Fajhõ, *mólhõ*, hõkapacitás Gázok fajhõi	Ismerje a hõkapacitás, fajhõ fogalmát, tudja kvalitatív módon megmagyarázni a kétféle fajhõ különbözõségét gázoknál. Legyen képes egyszerû keverési feladatok megoldására.	Tudjon egyszerû kalorimetrikus mérést elvégezni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.7. Halmazállapot-változások 2.7.1. Olvadás, fagyás Olvadáshõ, olvadáspont 2.7.2. Párolgás, lecsapódás Párolgáshõ Forrás, forráspont, forráshõ Szublimáció *Cseppfolyósíthatóság* Telített és telítetlen gõz 2.7.3. Jég, víz, gõz A víz különleges fizikai tulajdonságai A levegõ páratartalma Csapadékképzõdés	Ismerje a különbözõ halmazállapotok tulajdonságait. Értelmezze a fogalmakat. Tudja, milyen energiaváltozással járnak a halmazállapotváltozások, legyen képes egyszerû számításos feladatok elvégzésére. Tudja, mely tényezõk befolyásolják a párolgás sebességét. Ismerje a forrás jelenségét, a forráspontot befolyásoló tényezõket. Értse a víz különleges tulajdonságainak jelentõségét, tudjon példákat mondani ezek következményeire (pl. az élet kialakulásában, fennmaradásában betöltött szerepe). Ismerje a levegõ relatív páratartalmát befolyásoló tényezõket. Kvalitatív módon ismerje az esõ, a hó, a jégesõ kialakulásának legfontosabb okait. Értse, milyen változásokat okoz a felmelegedés, az üvegházhatás, a savas esõ stb. a Földön.	Értse a gáz és a gõz fogalmak különbözõségét. Tudja kvalitatív módon magyarázni a gõz telítetté válásának okait, a telített gõz tulajdonságait. Ismerje a nyomás halmazállapot-változásokat befolyásoló szerepét.
2.8. A termodinamika II. fõtétele 2.8.1. Hõfolyamatok iránya *Rendezettség, rendezetlenség* Reverzibilis, irreverzibilis folyamatok 2.8.2. Hõerõgépek (→1.5, 4.4) Hatásfok *Másodfajú perpetuum mobile*	Tudjon értelmezni mindennapi jelenségeket a II. fõtétel alapján. Legyen tisztában a hõerõgépek hatásfokának fogalmával és korlátaival.	Ismerje a reverzibilis, irreverzibilis folyamatok fogalmát. Értse, hogy mit jelent termodinamikai értelemben a rendezettség, rendezetlenség fogalma. Ismerje a másodfajú perpetuum mobile megvalósíthatatlanságát. Tudja alkalmazni a hõerõgépek mûködését leíró fogalmakat konkrét esetekre (pl. gõzgép, belsõ égésû motor). Ismerje a hûtõgép mûködési elvét.

3. Elektromos és mágneses kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Elektromos mezõ 3.1.1. Elektrosztatikai alapjelenségek Kétféle elektromos töltés Vezetõk és szigetelõk Elektroszkóp Elektromos megosztás Coulomb-törvény A töltésmegmaradás törvénye	Értse az elektrosztatikai alapjelenségeket, és tudja ezeket elemezni és bemutatni egyszerû elektrosztatikai kísérletek, hétköznapi jelenségek alapján.	Alkalmazza a Coulomb-törvényt feladatmegoldásban.
3.1.2. Az elektromos mezõ jellemzése Térerõsség *A szuperpozíció elve* Erõvonalak, -fluxus Feszültség	Alkalmazza az elektromos mezõ jellemzésére használt fogalmakat. Ismerje a pontszerû elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mezõ szerkezetét és tudja jellemezni az erõvonalak segítségével. Tudja alkalmazni az összefüggéseket homogén elektromos mezõ esetén egyszerû feladatokban.	
Potenciál,ekvipotenciális felület		A pontszerû elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mezõt tudja jellemezni az ekvipotenciális felületek segítségével.
Konzervatív mezõ (→1.5) Homogén mezõ *Földpotenciál*	Tudja, hogy az elektromos mezõ által végzett munka független az úttól.	Értse, hogy az elektrosztatikus mezõ konzervatív volta miatt értelmezhetõ a potenciál és a feszültség fogalma.
3.1.3. Töltések mozgása elektromos mezõben (→1.2)		Alkalmazza a munkatételt ponttöltésre elektromos mezõben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1.4. Töltés, térerõsség, *potenciál*a vezetõkön Töltések elhelyezkedése vezetõkön Térerõsség a vezetõk belsejében és felületén Csúcshatás Az elektromos mezõ árnyékolása Földelés	Ismerje a töltés- és térerõsség viszonyokat a vezetõkön, legyen tisztában ezek következményeivel a mindennapi életben, tudjon példákat mondani gyakorlati alkalmazásukra.	
3.1.5. Kondenzátorok Kapacitás Síkkondenzátor *Permittivitás* Feltöltött kondenzátor energiája	Ismerje a kondenzátor és a kapacitás fogalmát. Tudjon példát mondani a kondenzátor gyakorlati alkalmazására. Ismerje a kondenzátor energiáját.	Ismerje a kondenzátor lemezei között lévõ szigetelõanyag kapacitásmódosító szerepét. Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának meghatározását. Ismerje a feltöltött kondenzátor energiájának meghatározását, és alkalmazza a fenti összefüggéseket feladatok megoldásában.
3.2. Egyenáram 3.2.1. Elektromos áramerõsség Feszültségforrás, áramforrás *Elektromotoros erõ, belsõ feszültség, kapocsfeszültség* Áramerõsség- és feszültségmérõ mûszerek	Értse az elektromos áram létrejöttének feltételeit, ismerje az áramkör részeit, tudjon egyszerû áramkört összeállítani. Ismerje az áramerõsség- és feszültségmérõ eszközök használatát.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2.2. Ohm törvénye Ellenállás, *belsõ ellenállás, külsõ ellenállás* Vezetõk ellenállása, fajlagos ellenállás Változtatható ellenállás *Az ellenállás hõmérsékletfüggése*	Értse az Ohm-törvényt vezetõ szakaszra és ennek következményeit, tudja alkalmazni egyszerû feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére.	Alkalmazza az Ohm-törvényt összetett feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerjen ellenállásmérési módszert.
Telepek soros, fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása Az eredõ ellenállás	Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazza ezeket egyszerû áramkörökre.	Ismerje a fémek ellenállásának hõmérsékletfüggését. Értse a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggések magyarázatát, és alkalmazza ezeket összetettebb áramkörökre is. Alkalmazza ismereteit egyszerûbb egyenáramú mérések megtervezésére, vagy megadott kapcsolási rajz alapján történõ összeállítására és elvégzésére.
3.2.3. Félvezetõk Félvezetõ eszközök	Ismerje a félvezetõ fogalmát, tulajdonságait. Tudjon megnevezni félvezetõ kristályokat. Tudja megfogalmazni a félvezetõk alkalmazásának jelentõségét a technika fejlõdésében, tudjon példákat mondani a félvezetõk gyakorlati alkalmazására (pl. dióda, tranzisztor, memóriachip).	
3.2.4. Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hõ-, mágneses, vegyi hatás (→4.2)	Ismerje az elektromos áram hatásait és alkalmazásukat az elektromos eszközökben. Ismerje az áram élettani hatásait, a balesetmegelõzési és érintésvédelmi szabályokat. Alkalmazza egyszerû feladatok megoldására az elektromos eszközök teljesítményével és energiafogyasztásával kapcsolatos ismereteit.	
Galvánelemek, akkumulátor	Ismerje a galvánelem és az akkumulátor fogalmát, és ezek környezetkárosító hatását.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.3. Az idõben állandó mágneses mezõ		
3.3.1. Mágneses alapjelenségek A dipólus fogalma Mágnesezhetõség A Föld mágneses mezeje Iránytû	Ismerje az analógiát és a különbséget a magneto- és az elektrosztatikai alapjelenségek között. Ismerje a Föld mágneses mezejét és az iránytû használatát.	
3.3.2. A mágneses mezõ jellemzése Indukcióvektor Indukcióvonalak, indukciófluxus	Ismerje a mágneses mezõ jellemzésére használt fogalmakat és definíciójukat, tudja kvalitatív módon jellemezni a különbözõ mágneses mezõket.	Tudja kvantitatív módon jellemezni a mágneses mezõket. Ismerje az elektromos áram keltette mágneses mezõnek az elektrosztatikus mezõtõl eltérõ szerkezetét.
3.3.3. Az áram mágneses mezeje *Hosszú egyenes vezetõ, áramhurok,* egyenes tekercs mágneses mezeje Homogén mágneses mezõ		Alkalmazza a speciális alakú áramvezetõk mágneses mezejére vonatkozó összefüggéseket egyszerû feladatokban.
Elektromágnes, vasmag *Mágnesespermeabilitás*	Ismerje az elektromágnes néhány gyakorlati alkalmazását, a vasmag szerepét (hangszóró, csengõ, mûszerek, relé stb.).	
3.3.4. Mágneses erõhatások A mágneses mezõ erõhatása áramjárta vezetõre *Két párhuzamos, hosszú egyenes vezetõ között ható erõ*	Ismerje a mágneses mezõ erõhatását áramjárta vezetõre nagyság és irány szerint speciális esetben.	
Lorentz-erõ *Részecskegyorsító berendezés (®4.3)*	Ismerje a Lorentz-erõ fogalmát, hatását a mozgó töltésre, ismerje ennek néhány következményét.	Tudjon a Lorentz-erõvel kapcsolatos feladatokat megoldani. Tudjon megnevezni egy gyorsítótípust és ismerje mûködési elvét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4. Az idõben változó mágneses mezõ		
3.4.1. Az indukció alapjelensége Mozgási indukció Nyugalmi indukció *Faraday-féle indukciós törvény*	Ismerje az indukció alapjelenségét, és tudja, hogy a mágneses mezõ mindennemû megváltozása elektromos mezõt hoz létre.	Ismerje az idõben változó mágneses mezõ keltette elektromos mezõ és a nyugvó töltés körül kialakuló elektromos mezõ eltérõ szerkezetét. Alkalmazza az indukcióval kapcsolatos ismereteit egyszerû feladatok megoldására.
Lenz törvénye (→1.4) *Kölcsönös indukció* Önindukció Tekercs mágneses energiája	Ismerje Lenz törvényét és tudjon egyszerû kísérleteket és jelenségeket a törvény alapján értelmezni. Ismerje az önindukció szerepét az áram ki- és bekapcsolásánál. Ismerje a tekercs mágneses energiáját.	
3.4.2. A váltakozó áram A váltakozó áram fogalma	Ismerje a váltakozó áram elõállításának módját, a váltakozó áram tulajdonságait, hatásait, és hasonlítsa össze az egyenáraméval.	Ismerje a feszültség és az áram idõbeli lefolyását leíró összefüggéseket.
Generátor, motor, dinamó Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerõsség	Ismerje a generátor, a motor és a dinamó mûködési elvét. Ismerje az effektív feszültség és áramerõsség jelentését. Ismerje a hálózati áram alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.	
Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellenállás *Fáziskésés, fázissietés*	Ismerje, hogy a tekercs és a kondenzátor eltérõ módon viselkedik egyenárammal és váltakozó árammal szemben.	Értse az eltérõ viselkedés okát. Alkalmazza ismereteit egyszerûbb váltakozó áramú kísérletek megadott kapcsolási rajz alapján történõ összeállítására és elvégzésére.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4.3. A váltakozó áram teljesítménye és munkája *Hatásos teljesítmény* *Látszólagos teljesítmény* Transzformátor	Fáziseltérés nélküli esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását. Ismerje a transzformátor felépítését, mûködési elvét és szerepét az energia szállításában. Tudjon egyszerû feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.	Általános esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását.
3.5. Elektromágneses hullámok 3.5.1. Az elektromágneses hullám fogalma Terjedési sebessége vákuumban Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak (→2.9) Párhuzamos rezgõkör *zárt, nyitott* *Thomson-képlet* *Csatolt rezgések,* rezonancia *Dipólus sugárzása,* antenna, szabad elektromágneses hullámok	Ismerje a mechanikai és az elektromágneses hullámok azonos és eltérõ viselkedését. Ismerje az elektromágneses spektrumot, tudja az elektromágneses hullámok terjedési tulajdonságait kvalitatív módon leírni. Ismerje a különbözõ elektromágneses hullámok alkalmazását és biológiai hatásait. Tudja, miböl áll egy rezgõkör, és milyen energiaátalakulás megy végbe benne.	Ismerje, hogy a modern híradástechnikai, távközlési, kép- és hangrögzítõ eszközök mûködési alapelveiben a tanultakból mit használnak fel. Értse a rezgõkörben létrejövõ szabad elektromágneses rezgések kialakulását. Ismerje a gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolatát.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.6. A fény mint elektromágneses hullám		
3.6.1. Terjedési tulajdonságok Fényforrás Fénynyaláb, fénysugár Fénysebesség	Tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, ismerje ennek következményeit. Ismerje a fény terjedési tulajdonságait, tudja tapasztalati és kísérleti bizonyítékokkal alátámasztani. Tudja, hogy a fénysebesség határsebesség.	Ismerjen a fénysebesség mérésére vonatkozó klasszikus módszert (pl. Olaf Römer, Fizeau).
3.6.2. Hullámjelenségek A visszaverõdés és törés törvényei – Snellius-Descartes törvény Prizma, *planparalel lemez* Abszolút és relatív törésmutató Teljes visszaverõdés, határszög (száloptika)	Tudja alkalmazni a hullámtani törvényeket egyszerûbb feladatokban. Ismerje fel a jelenségeket, legyen tisztában létrejöttük feltételeivel, és értse az ezzel kapcsolatos természeti jelenségeket és technikai eszközöket. Tudja egyszerû kísérletekkel szemléltetni a jelenségeket.	Alkalmazza a hullámtani törvényeket összetett (prizma, planparalel lemez) feladatokban. Tudjon egyszerûbb méréseket tervezni és elvégezni a hullámtani törvényekkel kapcsolatban (pl. törésmutató meghatározása).
Diszperzió	Ismerje a színszóródás jelenségét prizmán.	Ismerje, hogy a fény terjedési sebessége egy közegben frekvenciafüggõ.
Színképek (→4.2) Homogén és összetett színek	Legyen ismerete a homogén és összetett színekrõl.	
Fényinterferencia, *koherencia* Fénypolarizáció, polárszûrõ	Ismerje az interferenciát és a polarizációt, és ismerje fel ezeket egyszerû jelenségekben. Értse a fény transzverzális jellegét.	
Fényelhajlás résen, rácson		Ismerje az elhajlást, és ismerje fel ezeket egyszerû jelenségekben. Ismerje és értelmezze a színfelbontás néhány esetét (prizma, rács). Tudja alkalmazni a rácson történõ elhajlásra vonatkozó összefüggéseket hullámhossz mérésére.
Lézerfény		Ismerje a lézerfény fogalmát, tulajdonságait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.6.3. A geometriai fénytani leképezés Az optikai kép fogalma (valódi, látszólagos) Síktükör Lapos gömbtükrök (homorú, domború) Vékony lencsék (gyûjtõ, szóró) Fókusztávolság, dioptria Leképezési törvény Nagyítás Egyszerû nagyító Fényképezõgép, vetítõ, mikroszkóp, távcsõ	Ismerje a képalkotás fogalmát sík- és gömbtükrök, valamint lencsék esetén. Alkalmazza egyszerû feladatok megoldására a leképezési törvényt, tudjon képszerkesztést végezni tükrökre, lencsékre a nevezetes sugármenetek segítségével. Ismerje, hogy a lencse gyûjtõ és szóró mivolta adott közegben a lencse alakjától függ. Tudjon egyszerûbb méréseket elvégezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban. (Pl. tükör, illetve lencse fókusztávolságának meghatározása.) Ismerje a tükrök, lencsék, optikai eszközök gyakorlati alkalmazását, az egyszerûbb eszközök mûködési elvét.	Alkalmazza a leképezési törvényt összetettebb feladatok megoldására. Tudja, hogy a lencse gyûjtõ és szóró mivolta a kömyezõ közeg anyagától is függ. Tudjon egyszerûbb méréseket tervezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban.
3.6.4. A szem és a látás Rövidlátás, távollátás Szemüveg	Ismerje a szem fizikai mûködésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat, a rövidlátás és a távollátás lényegét, a szemüveg használatát, a dioptria fogalmát.	

4. Atomfizika, magfizika, nukleáris kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Az anyag szerkezete (® 2.4) Atom Molekula Ion Elem Avogadro-szám (→2.1, *2.3*) Relatív atomtömeg Atomi tömegegység	Tudja meghatározni az atom, molekula, ion és elem fogalmát. Tudjon példákat mondani az ezek létezését bizonyító fizikai-kémiai jelenségekre. Ismerje az Avogadro-számot, a relatív atomtömeg és az atomi tömegegység fogalmát, ezek kapcsolatát.	Tudjon ezekkel a mennyiségekkel számításokat végezni.
4.2. Az atom szerkezete Elektron Elemi töltés Elektronburok Rutherford-féle atommodell Atommag	Ismerje az elektron tömegének és töltésének meghatározására vonatkozó kísérletek alapelvét. Tudja értelmezni az elektromosság atomos természetét az elektrolízis törvényei alapján. Tudja ismertetni Rutherford atommodelljét, szórási kísérletének eredményeit. Ismerje az atommag és az elektronburok térfogati arányának nagyságrendjét.	Tudja értelmezni Thomson katódsugárcsöves méréseit, a Millikan-kísérletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2.1. A kvantumfizika elemei		
Planck-formula	Ismerje Planck alapvetõen új gondolatát az energia kvantáltságáról. Ismerje a Planck-formulát.	Tudja a kilépési munka és a Planck-állandó méréssel való meghatározását.
Foton (energiakvantum) Fényelektromos jelenség Kilépési munka	Tudja megfogalmazni az einsteini felismerést a fénysugárzás energiájának kvantumosságáról. Ismerje a foton jellemzõit.	
Fotocella (fényelem)	Tudja értelmezni a fotoeffektus jelenségét. Tudja ismertetni a fotocella mûködési elvét, tudjon példát mondani gyakorlati alkalmazására.	
Vonalas színkép (→3.6, 5.2) *Emissziós színkép* *Abszorpciós színkép*	Ismerje a vonalas színkép keletkezését, tudja indokolni alkalmazhatóságát az anyagi minõség meghatározására.	Ismerje az emissziós és abszorpciós színképek jellemzõit. Ismerje a színképvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája közötti összefüggést. Tudja mindezt értelmezni új elemek felfedezése szempontjából.
Bohr-féle atommodell Energiaszintek Bohr-posztulátumok Alapállapot, gerjesztett állapot Ionizációs energia	Tudja megmagyarázni a Bohr-modell újszerûségét Rutherford modelljéhez képest. Ismerje az alap- és a gerjesztett állapot, valamint az ionizációs energia fogalmát.	
4.2.2. Részecske- és hullámtermészet		
A fény mint részecske	Tudja megfogalmazni a fény kettõs természetének jelentését.	Tudja felírni a foton tömegére és energiájára vonatkozó összefüggéseket. Tudja megfogalmazni az anyag kettõs természetét.
Tömeg-energia ekvivalencia *(®1.5)*	Ismerje a tömeg-energia ekvivalenciáját kifejezõ einsteini egyenletet.	
Az elektron hullámtermészete *de Broglie-hullámhossz* *Heisenberg-féle határozatlansági reláció*	Ismerje az elektron hullámtermészetét.	Ismerje az elektron de Broglie-hullámhosszát és kiszámítását egy szabadon mozgó részecske esetére. Ismerjen az elektron hullámtermészetét bizonyító kísérletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2.3. Az elektronburok szerkezete Fõ- és mellékkvantumszám Pauli-féle kizárási elv Elektronhéj *Kvantummechanikai atommodell*	Ismerje a fõ- és mellékkvantumszám fogalmát, tudja, hogy az elektron állapotának teljes jellemzéséhez további adatok szükségesek. Tudja meghatározni az elektronhéj fogalmát. Tudja megfogalmazni a Pauli-féle kizárási elvet.	Tudja értelmezni a fõ- és mellékkvantumszám fizikai jelentését. Tudja megfogalmazni a Bohr-modell erre vonatkozó korlátait. Tudja alkalmazni Pauli elvét az elektronok betöltési rendjére a periódusos rendszerben. Ismerje az elektron „tartózkodási helyének” jelentését az atomban a kvantummechanikai atommodell szerint.
4.3. Az atommagban lejátszódó jelenségek 4.3.1. Az atommag összetétele Proton Neutron Nukleon Rendszám Tömegszám Izotóp Erõs (nukleáris) kölcsönhatás Magerõ Tömeghiány *(®1.5)* Kötési energia *Fajlagos kötési energia*	Tudja felsorolni az atommagot alkotó részecskéket. Ismerje a proton és a neutron tömegének az elektron tömegéhez viszonyított nagyságrendjét. Tudja a proton és a neutron legfontosabb jellemzõit. Tudja megfogalmazni a neutron felfedezésének jelentõségét az atommag felépítésének megismerésében. Ismerje a nukleon, a rendszám és a tömegszám fogalmának meghatározását, tudja a közöttük fennálló összefüggéseket. Tudja meghatározni az izotóp fogalmát, tudjon példát mondani a természetben található stabil és instabil izotópokra. Ismerje az erõs (nukleáris) kölcsönhatás fogalmát, jellemzõit. Tudja megmagyarázni a magerõ fogalmát, természetét. Tudja értelmezni a tömegdefektus keletkezését. Tudja értelmezni az atommag kötési energiáját a tömegdefektus alapján, ismerje nagyságrendjét.	Tudja kiszámolni a tömegdefektus nagyságát. Tudja meghatározni a fajlagos kötési energia fogalmát, nagyságrendjét MeV-ban kifejezve. Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia görbéjét a tömegszám függvényében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.3.2. Radioaktivitás		
Radioaktív bomlás α-, β-, γ-sugárzás	Tudja meghatározni a radioaktív bomlás fogalmát. Tudja jellemezni az α-, β-, γ-sugárzást. Tudja értelmezni a bomlás során átalakuló atommagok rendszám- és tömegszámváltozását.	
Magreakció Felezési idõ Bomlási törvény	Ismerje a magreakció, a felezési idõ fogalmát, a bomlási törvényt.	Tudja a bomlási törvényt egyszerû feladatmegoldásban használni.
Aktivitás	Ismerje az aktivitás, a bomlási sor fogalmát, ábra alapján tudjon magadott bomlási sort ismertetni.	
Mesterséges radioaktivitás	Ismerje a mesterséges radioaktivitás fogalmát. Tudjon példákat mondani a radioaktív izotópok ipari, orvosi és tudományos alkalmazására.	
Sugárzásmérõ detektorok		Ismerje néhány sugárzásfajta detektálására alkalmas eszköz (GM-csõ, Wilson-kamra) mûködési elvét.
4.3.3. Maghasadás Hasadási reakció Hasadási termék	Ismerje a maghasadás folyamatát, jellemzõit. Tudjon párhuzamot vonni a radioaktív bomlás és a maghasadás között. Ismerje a hasadási termék fogalmát.	Tudja elemezni a ^{235}U-ra megadott hasadási reakció egyenletét.
Lassítás Láncreakció	Tudja ismertetni a láncreakció folyamatát, megvalósításának feltételeit.	
Hasadási energia	Ismerje a maghasadás során felszabaduló energia nagyságát és keletkezésének módját.	
Szabályozott láncreakció Atomreaktor Atomerõmû Atomenergia (→2.8, 1.5)	Tudja elmagyarázni a szabályozott láncreakció folyamatát, megvalósítását az atomreaktorban. Ismerje az atomerõmû és a hagyományos erõmû közötti különbség lényegét. Tudja megfogalmazni az atomenergia jelentõségét az energiatermelésben. Ismerje az atomerõmûvek elõnyeit, tudjon reális értékelést adni a veszélyességükrõl.	Tudja indokolni, hogy miért alkalmas az atomreaktor radioaktív izotóp gyártására.
Szabályozatlan láncreakció Atombomba	Ismerje a szabályozatlan láncreakció folyamatát, az atombomba mûködési elvét.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.3.4. Magfúzió A Nap energiája (→5.2) Hidrogénbomba	Tudja elmagyarázni a magfúzió folyamatát és értelmezni az energiafelszabadulást. Ismerje a Napban lejátszódó energiatermelõ folyamatot. Ismerje a H-bomba mûködési elvét.	Tudjon értelmezni megadott fúziós magreakció-egyenletet.
4.4. Sugárvédelem Sugárterhelés Háttérsugárzás Elnyelt sugárdózis Dózisegyenérték	Ismerje a radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásait. Ismerje a sugárterhelés fogalmát. Tudja megfogalmazni a háttérsugárzás eredetét. Tudja ismertetni a sugárzások elleni védelem szükségességét és módszereit. Ismerje az embert érõ átlagos sugárterhelés összetételét. Ismerje az elnyelt sugárdózis fogalmát, mértékegységét, valamint a dózisegyenérték fogalmát, mértékegységét.	
4.5. Elemi részek *Stabil és instabil részecske* *Neutrino* *Szétsugárzás-párkeltés*		Tudjon a stabil és instabil elemi részecskére példát mondani. Tudja, mi az antirészecske. Ismerje a neutrino jelentõségét a maghasadás energiamérlegében. Ismerje a szétsugárzás és párkeltés folyamatát.

5. Gravitáció, csillagászat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. A gravitációs mezõ		
Az általános tömegvonzás törvénye	Ismerje a gravitációs kölcsönhatásban a tömegek szerepét, az erõ távolságfüggését, tudja értelmezni ennek általános érvényét.	Ismerje a Kepler törvényei és Newton gravitációs törvénye közötti összefüggést. Ismerje a gravitációs állandó mérését.
A bolygómozgás Kepler-törvényei (→6.2)	Értelmezze a Kepler-törvényeket a bolygómozgásokra és a Föld körül keringõ mûholdak mozgására.	
Súly és súlytalanság	Értelmezze a súly és súlytalanság fogalmát.	
Nehézségi erõ	Tudjon példát mondani a gravitációs gyorsulás mérési eljárásaira. (→1.4)	
Potenciális energia homogén gravitációs mezõben (→1.5)	Feladatokban tudja alkalmazni a homogén gravitációs mezõre vonatkozó összefüggéseket.	Problémamegoldásban tudja figyelembe venni a gravitációs gyorsulás tömeg- és távolságfüggését, térerõsség-jellegét.
Kozmikus sebességek	Tudja értelmezni a kozmikus sebességeket.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.2. Csillagászat		
Fényév	Ismerje a fényév távolságegységet.	
Vizsgálati módszerek, eszközök (→4.2)	Legyen ismerete az ûrkutatás alapvetõ vizsgálati módszereirõl és eszközeirõl.	
Naprendszer	Legyen fogalma a Naprendszer méretérõl, ismerje a bolygókat, a fõ típusok jellegzetességeit, mozgásukat.	
Nap *(®4.4)*	Ismerje a Nap szerkezetének fõbb részeit, anyagi összetételét, legfontosabb adatait.	
Hold Üstökösök, meteoritok	Tudja jellemezni a Hold felszínét, anyagát, ismerje legfontosabb adatait. Ismerje a holdfázisokat, a nap- és holdfogyatkozásokat.	
A csillagok (→4.4)	Határozza meg a csillag fogalmát, tudjon megnevezni néhány csillagot. Jellemezze a csillagok Naphoz viszonyított méretét, tömegét.	
A Tejútrendszer, galaxisok	Ismerje a Tejútrendszer szerkezetét, méreteit, tudja, hogy a Tejútrendszer is egy galaxis. Ismerje a Tejútrendszeren belül a Naprendszer elhelyezkedését. Legyen tájékozott a galaxisok hozzávetõleges számát és távolságát illetõen, legyen ismerete az Univerzum méreteirõl.	
Az Õsrobbanás elmélete A táguló Univerzum	Ismerje az Õsrobbanás-elmélet lényegét, az ebbõl adódó következtetéseket a Világegyetem korára és kiinduló állapotára vonatkozóan.	

6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

A fejezethez kapcsolódó kérdések, feladatok az elõzõ fejezetek témaköreiben jelennek meg.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1. A fizikatörténet fontosabb személyiségei Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, *Maxwell*, *Hertz*, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, *Heisenberg*, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenõ, *Gábor Dénes*	Tudja, hogy a felsorolt tudósok mikor (fél évszázad pontossággal) és hol éltek, tudja, melyek voltak legfontosabb, a tanultakhoz köthetõ eredményeik.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.2. Felfedezések, találmányok, elméletek Geo- és heliocentrikus világkép „Égi és földi mechanika egyesítése” Távcsõ, mikroszkóp, vetítõ A fény természetének problémája Gõzgép és alkalmazásai Dinamó, generátor, elektromotor Az elektromágnesség egységes elmélete Belsõ égésû motorok Az elektron felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása Röntgensugárzás *Speciális relativitáselmélet* Kvantummechanika Az ûrhajózás történetének legfontosabb eredményei Félvezetõk *Lézer*	Tudja a felsoroltak keletkezésének idejét fél évszázad pontossággal, a 20. századtól évtized pontossággal. Tudja a felsoroltak hatását, jelentõségét egy-két érvvel alátámasztani, az elméletek lényegét néhány mondatban összefoglalni. Tudja a felsoroltakat a megfelelõ nevekkel összekapcsolni. Legyen tisztában a geo- és heliocentrikus világkép szerepével a középkori gondolkodásban. Tudja, milyen szerepe volt a kísérlet és a mérés mint megismerési módszer megjelenésének az újkori fizika kialakulásában. Tudja példákkal alátámasztani a newtoni fizika hatását a kor tudományos és filozófiai gondolkodására. Ismerje az optikai eszközök hatását az egyéb tudományok fejlõdésében. Tudja érzékeltetni néhány konkrét következmény felsorolásával az újabb és újabb energiatermelõ, -átalakító technikák hatását az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira (gõzgépek, az elektromos energia és szállíthatósága, atomenergia). Tudja felsorolni a klasszikus fizika és a kvantummechanika alapvetõ szemléletmódbeli eltéréseit. Legyen tisztában a nukleáris fegyverek jelenlétének hatásával világunkban. Tudja alátámasztani a modern híradástechnikai, távközlési, számítástechnikai eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatását.	Ismerje Maxwell és Hertz munkásságának lényegét, jelentõségét. Tudja felsorolni a tanultak alapján a klasszikus fizika és a relativitáselmélet alapvetõ szemléletmódbeli eltéréseit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsga idõtartama 120 perc. A vizsgázó a rendelkezésére álló idõt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Használható segédeszközök: függvénytáblázat, zsebszámológép.

A feladatok tartalmi szerkezete, típusai

A feladatsor egy 20 kérdésbõl álló feleletválasztós kérdéssort és négy nyíltvégû kérdést tartalmaz. Az utóbbiak közül a vizsgázónak hármat kell megoldania.

A feleletválasztós kérdéssor a követelményrendszer elsõ öt nagy fejezetébõl egyenlõ arányban tartalmaz feladatokat. Minden kérdéshez három vagy négy válasz adott, amelyek közül pontosan egy helyes. Bár ezek a feladatok formailag azonos szerkezetûek, a megoldásukhoz szükséges képességek, kompetenciák tekintetében nagyon különbözõek lehetnek. A középszintû feladatsorban nagyrészt olyan kérdések szerepelnek, amelyek a legalapvetõbb tanult törvényszerûségek közvetlen alkalmazását jelentik lehetõleg a mindennapi életben is tapasztalható jelenségekre. Ezek egyszerû számítást is igényelhetnek. Másrészt olyan jelenségekre, összefüggésekre irányulnak, amelyek mélyebb értelmezésére, problémamegoldásban történõ alkalmazására középszinten nincs mód, de a vizsgázónak legalább a felismerés szintjén rendelkeznie kell ismeretekkel.

A nyíltvégû kérdések numerikus eljárások alkalmazását vagy rövid szöveges kifejtést egyaránt igényelhetnek. Ezek lehetnek pl. „hagyományos” számításos feladatok, jelenség- vagy kísérletelemzések, -értelmezések, gyakorlati alkalmazásokkal kapcsolatos egyszerû problémamegoldások. A kifejezetten jelenségértelmezés vagy kísérletelemzés jellegû feladatok esetében a vizsgázó két feladat közül választhat. A négy feladat a követelményrendszer négy különbözõ fejezetéhez kapcsolódik.

Értékelés

A feleletválasztós kérdéssorra és a három megoldott feladatra 45-45 pont adható. Ez utóbbiak 10-20 pontosak lehetnek. A választható feladatpár tagjai azonos pontértékûek. A feleletválasztós kérdések legfeljebb 4 pontosak lehetnek. A javítás központi útmutató alapján történik. A megadott részpontszámok nem bonthatók, hacsak az útmutató ettõl eltérõ utasítást nem tartalmaz.

Ha a vizsgázó az elvárt indoklást vagy leírást nem kerek, egész mondatokban fejti ki, de az helyes és egyértelmû, a pontszám akkor is megadható. Ha a következtetés logikáját nem sérti, akkor a lépések más sorrendben, illetve összevonva is elfogadhatók.

SZÓBELI VIZSGA

A középszintû szóbeli vizsga tételeit, illetve tételsorát a vizsgáztató tanár állítja össze. A vizsgázó által használható eszközök: a rendelkezésére bocsátott kísérleti eszközök, függvénytáblázat, zsebszámológép.

A vizsgázó a felkészülési idõben vázlatot készít a kifejtendõ részhez, illetve elvégzi a kísérletet vagy mérést és a hozzá kapcsolódó értékelést a rendelkezésére bocsátott eszközökkel. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választhatja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A kísérletet vagy mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, illetve bemutatja a rögzített eredményeket (táblázat, grafikon stb.). Közbekérdezni csak akkor lehet, ha nyilvánvaló, hogy elakadt vagy teljesen helytelen úton indult el. A felelet végén kiegészítõ kérdéseket lehet feltenni, amennyiben a vizsgázó lényeges kérdésekre nem tért ki és a felelési idõbe még belefér.

Tartalmi szerkezet

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Tartalmi arányai a következõk:

A követelményrendszer	1. fejezetébõl (Mechanika):	25%
	2. fejezetébõl (Hõtan):	20%
	3. fejezetébõl (Elektromágnesség):	25%
	4. fejezetébõl (Atomfizika, magfizika):	20%
	5. fejezetébõl (Gravitáció, csillagászat):	10%

Ezek az arányok csak hozzávetõlegesek, hiszen lehetnek olyan tételek, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötõdõ tételek különbözõ témaköröket tartalmazzanak. Témakörön a követelményrendszer két számjeggyel jelölt részei értendõk (pl. 4.1).

A tételek legalább kétharmadának tartalmaznia kell ténylegesen kivitelezendõ mérést vagy kísérletet.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A tétel tartalmazzon egy megadott szempontok szerint kifejtendõ elméleti részt, egy ehhez kapcsolódó, lehetõség szerint elvégzendõ kísérletet vagy mérést, illetve ennek jellegétõl függõen egy ehhez kapcsolódó egyszerû számítást. A tétel kifejtéséhez hozzátartozik a fizikatörténeti vonatkozások ismertetése is, erre a tétel szövegének utalnia kell. A tételt lehetõleg úgy kell megfogalmazni, hogy a vizsgázónak lehetõsége legyen több altéma közül választani. Ha a téma nem teszi lehetõvé ténylegesen elvégezhetõ kísérlet vagy mérés beiktatását, akkor is feladatul kell adni egy kísérlet vagy mérési eljárás ismertetését vagy értékelését valamilyen forrás segítségével (grafikon, táblázat, sematikus rajz, videofelvétel, számítógépes szimuláció stb.).

Értékelés

A felelet 60 ponttal értékelhetõ. Ebbõl 55 pont a tartalmi rész. A felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára 5 pont adható az alábbi szempontok szerint:

– a felelet mennyire alkot összefüggõ, logikus egészet;
– nem tartalmaz-e a témától idegen részeket;
– mennyire önálló a tétel kifejtése (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítõ, illetve kiegészítõ kérdésekre).

A tétel összeállításakor röviden rögzíteni kell a felelet várt tartalmát és ennek pontozását legalább 6-7 pont részletezettséggel. Ezek az egységek a felelet színvonalától függõen bonthatók. A felelet minõsítése ennek az elõre meghatározott értékelési útmutatónak az alapján történik.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsga idõtartama 240 perc. A vizsgázó a rendelkezésére álló idõt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Használható segédeszközök: függvénytáblázat, zsebszámológép.

A feladatok tartalmi szerkezete, típusai

A feladatlap három részbõl áll.

I. Feleletválasztós kérdéssor

A kérdéssor 20 kérdést tartalmaz 4-4 válaszlehetõséggel, amelyek közül pontosan egy helyes.
Tartalmi arányai a következõk:

A követelményrendszer	1. fejezetébõl (Mechanika):	25%
	2. fejezetébõl (Hõtan):	20%
	3. fejezetébõl (Elektromágnesség):	25%
	4. fejezetébõl (Atomfizika, magfizika):	20%
	5. fejezetébõl (Gravitáció, csillagászat):	10%

Ezek az arányok csak hozzávetõlegesek, hiszen lehetnek olyan kérdések, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Ezek a kérdések a követelményrendszerben leírt törvényszerûségek, összefüggések közvetlen alkalmazását jelentik a megismert jelenségekre, folyamatokra, illetve jelenségek, összefüggések felismerésére vagy értelmezésére irányulnak.

II. Számítást igénylõ problémák megoldása

A feladatlap 4 ilyen, különbözõ nehézségû feladatot tartalmaz. A feladatok megoldása során a vizsgázónak értelmeznie kell a problémát, fel kell ismernie, milyen törvényszerûségek, összefüggések alkalmazása vezethet a megoldáshoz, használnia kell a fizika következtetési és megoldási módszereit, eljárásait.

III. Egy téma szöveges kifejtése megadott szempontok szerint

A vizsgázónak három megadott téma közül kell egyet választania és azt másfél-két oldal terjedelemben kifejtenie. A kifejtéshez szükség van egy-egy témakör áttekintésére, a hozzá tartozó ismeretek rendszerezésére, logikus elrendezésére.

Értékelés

A javítás központi útmutató alapján történik. A feladatsorra összesen 100 pont adható. Ez a következõképpen oszlik meg a három rész között:

I. rész: 20 pont – helyes válaszonként 1 pont.

II. rész: 55 pont. Az egyes feladatok pontértéke 10-tõl 20-ig terjedhet a feladatokhoz kiadott részletes javítási útmutató szerint. Ha a vizsgázó egy lépésben számolási hibát vét, de a további lépések a hiba nélkül egyébként helyesek lennének, akkor ezekre megadható a pontszám. Az értékelési útmutatóban nem szereplõ, más helyes megoldás is elfogadható. Ha ez a megoldás nem teljes, de egyébként célravezetõ lenne, az útmutatóban szereplõ megoldáshoz képest arányosan értékelhetõ.

III. rész: 25 pont, amelybõl 20 pont a tartalmi megoldásra, 5 pont a nyelvi megoldásra adható. A tartalmi megoldás értékelését a konkrét feladathoz kiadott részletes javítási útmutató szabja meg. A nyelvi megoldás értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Nyelvhelyesség: *2 pont (bontható)*

– a kifejtés szabatos, érthetõ, jól szerkesztett mondatokat tartalmaz;
– a szakkifejezésekben, nevekben, jelölésekben nincsenek helyesírási hibák.

A szöveg egésze: *3 pont (bontható)*

– a egész ismertetés szerves, egységes egészet alkot;
– az egyes szövegrészek, résztémák összefüggenek egymással egy világos, követhetõ gondolatmenet alapján.

Ha a vizsgázó a várt tényeket, összefüggéseket más sorrendben fejti ki, mint ahogy azok az útmutatóban szerepelnek, az elõírt pontszámok akkor is megadhatók. Amennyiben a válasz a fél oldal terjedelmet nem haladja meg, a nyelvi megoldásra nem adható pont.

SZÓBELI VIZSGA

Az emelt szintû szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A vizsgázó által használható eszközök: a rendelkezésére bocsátott kísérleti eszközök, függvénytáblázat, zsebszámológép.

A vizsgázó a felkészülési idõben elvégzi a kísérletet vagy mérést a rendelkezésére bocsátott eszközökkel és a megkívánt módon értékeli a kapott adatokat, illetve vázlatot készít a felelethez. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választhatja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A kísérletet vagy mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, és bemutatja a rögzített eredményeket. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha nyilvánvaló, hogy elakadt vagy teljesen helytelen úton indult el. A felelet végén, ha lényeges részek kimaradtak, és a felelet ideje engedi, ezekre vonatkozó kiegészítõ kérdéseket lehet feltenni.

Tartalmi szerkezet

A tételsor legalább 20 tételbõl áll. Tartalmi arányai a következõk:

A követelményrendszer	1. fejezetébõl (Mechanika):	25%
	2. fejezetébõl (Hõtan):	20%
	3. fejezetébõl (Elektromágnesség):	25%
	4. fejezetébõl (Atomfizika, magfizika):	20%
	5. fejezetébõl (Gravitáció, csillagászat):	10%

Ezek az arányok csak hozzávetõlegesek, hiszen lehetnek olyan tételek, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötõdõ tételek különbözõ témaköröket tartalmaznak.

A tételek legalább kétharmada tartalmaz ténylegesen kivitelezendõ mérést vagy kísérletet.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A tétel egy mérési vagy kísérleti feladatot tartalmaz. A követelményrendszerben meghatározott eljárás esetén a feladathoz tartozik a mérés, kísérlet megtervezése is. A tétel szövege megszabja, hogy a vizsgázónak milyen módon kell rögzítenie a kapott eredményeket, azok alapján milyen további számításokat kell elvégeznie. A tétel kifejtéséhez hozzátartozik az elméleti háttér kifejtése, illetve – amennyiben a követelményrendszer lehetõvé teszi – a kapcsolódó fizikatörténeti vonatkozások ismertetése is. A tétel szövegének erre utalnia kell. A tételben választási lehetõséget is fel lehet kínálni egy-egy altéma esetén. Ha a téma nem teszi lehetõvé ténylegesen elvégezhetõ kísérlet vagy mérés beiktatását, akkor is feladatként szerepel egy kísérlet vagy mérési eljárás ismertetése vagy értékelése valamilyen forrás segítségével (grafikon, táblázat, sematikus rajz, videofelvétel, szimulációs program stb.).

Értékelés

A felelet 50 ponttal értékelhetõ. Ebbõl 45 pont a tartalmi rész, a felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára 5 pont adható az alábbi szempontok szerint:

– a felelet mennyire alkot összefüggõ, logikus egészet;
– nem tartalmaz-e a témától idegen részeket;
– mennyire önálló a tétel kifejtése (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítõ, illetve kiegészítõ kérdésekre).

A tartalmi pontszámban körülbelül egyenlõ arányt képvisel az elméleti rész, illetve a kísérlet megtervezése, kivitelezése, a hozzá kapcsolódó értékelés vagy számítás elvégzése.

A felelet minõsítése központi értékelési útmutató alapján történik, amely röviden rögzíti a felelet várt tartalmát és ennek pontozását 5-6 pont részletezettséggel. Ezek az egységek a felelet színvonalától függõen bonthatók.

FÖLDRAJZ
(FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy vizsgamodellje több szempontból is lényegesen **különbözik a korábbi földrajzi érettségitõl**. A középszintû érettségi vizsgán a jelöltnek – az eddigiektõl eltérõen – **szóbeli vizsga** mellett írásban is számot kell adnia a felkészültségérõl. Mind a középszintû, mind pedig az emelt szintû **írásbeli vizsgán** a hagyományos feladatok kiegészülnek újszerû, az ismeretek alkalmazását igénylõ feladattípusokkal.

A vizsgán a jelöltnek a földrajzi-környezeti ismeretein kívül számot kell adnia az alábbi **földrajzi kompetenciák** – adott vizsgaszintnek megfelelõ – elsajátításáról is:

- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése;
- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különbözõ fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerû gyakorlati és alapvetõ számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- az ismeretanyag belsõ összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerû vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

Tartalmi szempontból is vannak új vonásai a vizsgának. A kerettantervben a korábbiakhoz képest nagyobb teret kap a társadalomföldrajzi szemlélet. Ennek megfelelõen a feladatok között szerepelhetnek a napi gazdasági folyamatokkal, társadalmi-gazdasági élettel kapcsolatos kérdések is.

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy közép- és emeltszintû vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintû vizsgán** a jelölt általános földrajzi, környezeti mûveltségérõl ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerû összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik. Az **emelt szintû vizsgán** emellett az összetettebb kölcsönhatások felismerését, a földrajzi-környezeti gondolkodás és az ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különbözõ földrajzi-környezeti feladatok megoldása során.

Fontos kiemelni, hogy a földrajz érettségi vizsgakövetelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történõ újraértelmezésére. A részletes vizsgakövetelményekben nem került külön felsorolásra a vizsga sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. Az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki a követelményrendszer, ha az eltér a korábban megszokott gyakorlattól. Az egyes témakörök eltérõ részletezettséggel jelennek meg. A részletesebb kifejtés ott szerepel, ahol az eddigi hagyományokhoz képest új ismeretekkel és képességekkel kapcsolatos követelményeket fogalmaztunk meg.

A közép- és emelt szintû részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintû vizsga természetesen magába foglalja a középszintû követelményeket is.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. A térképi ábrázolás	Legyen tisztában a térkép és a valóság kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentõségével. Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot.	Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különbözõ tartalmú térképek felhasználási lehetõségeire.
A térképek jelrendszere	Ismertesse a domborzatábrázolás különbözõ módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Legyen képes a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmának használatára. Ismerje a földrajzi fokhálózat jellemzõit. Tudjon térképvázlatot készíteni, és alakítsa ki jelrendszerét.	Értse, hogy a térképek készítésekor a különbözõ ábrázolási célok érdekében különbözõ módszereket alkalmaznak.
	Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.	
1.2. Térképi gyakorlatok	Alkalmazza a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Legyen képes távolságot mérni és meghatározni egyenes és görbe vonal mentén különbözõ eszközök segítségével. Tudja leolvasni a tényleges magasságot, kiszámítani a viszonylagos magasságot térképek alapján. Tudjon tájékozódni, helymeghatározást végezni földgömbön és térképen. Használja ismeretszerzésre a különbözõ méretarányú és tartalmú térképeket. Olvasson le információkat keresztmetszetrõl és tömbszelvényrõl, tudja azokat elemezni, összevetni térképekkel. Legyen képes tematikus térképek összehasonlító elemzésére.	Legyen képes távolság meghatározásra az Egyenlítõ vagy valamely hosszúsági kör mentén fokhálózat segítségével. Legyen képes területszámításra arányszám felhasználásával. Tudjon a méretarány használatát igénylõ számításos feladatokat megoldani. Tudjon metszetet szerkeszteni a szintvonalas térkép alapján.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Az ûrtérképezés	Legyen tisztában a légi és az ûrfelvételek felhasználási lehetõségeivel, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Tudjon azonosítani környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történõ összevetés alapján légi és ûrfelvételeken.	Ismertesse a mûholdfelvételek készítésének elvét. Tudjon tényeket leolvasni légi és ûrfelvételekrõl.

2. Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben	Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.	Mutassa be a naptávolság, a hõmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Sorolja fel a csillagászat történeti fejlõdésének jelentõsebb állomásait.
2.2. A Nap és kísérõi	Ismertesse a Nap jellemzõit (mérete, távolsága a Földtõl, anyagi összetétele, belsõ és felszíni hõmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzõiket. Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.	Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Magyarázza meg a holdfázisok és a napfogyatkozás kialakulásának okait. Legyen képes a Naprendszer bolygóiról készült adatsorok elemzésére. Jellemzze a Hold felszínét, bizonyítsa a hõmérséklet és a légkörhiány összefüggését. Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzõit, mozgásának jellemzõit, jellegzetes formájuk kialakulását.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.3. A Föld és mozgásai	Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítõ). Tudja egyszerû rajzzal bemutatni a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést.	Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést.
Tengely körüli forgás	Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K–Ny-i járását, a forgás Ny–K-i irányát. Alkalmazza az alapvetõ átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra idõkülönbség = 1 idõzóna 1 hosszúsági fok = 4 perc idõkülönbség Tudja kiszámítani a helyi és a zónaidõt.	
Nap körüli keringés	Ismerje a keringés pályájának jellemzõit, a keringés idejét. Elemezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az õszi napéjegyenlõség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és idõpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.	Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes idõpontokban bármely földrajzi helyen. Alkalmazza feladatmegoldásban a dátumválasztó vonalat.
2.4. Ûrkutatás az emberiség szolgálatában	Tudjon példákat mondani az ûrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.	Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Legyen képes szövegek értelmezésére, a mesterséges égitestek, szondák jelentõségének bemutatására a Naprendszer és más galaxisok megismerésében.

3. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. A kõzetburok **3.1.1. Földtörténet**	Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja idõbeli sorrendjüket és hozzávetõleges idõtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idõk meghatározó eseményeit, képzõdményeit. Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlõdésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.	Ismerje a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit. Értelmezze a geoszférák fejlõdését és annak kölcsönhatásait (õslégkör, õsóceán, bioszféra). Ismertesse az õskontinenseket (Pangea, Laurázsia, Gondwana), feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.
3.1.2. A Föld szerkezete és fizikai jellemzõi	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzõit. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kõzetlemezek mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentõségét példák alapján.	Ismerje fel a geoszférák közötti kapcsolatokat. Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemzõ kémiai összetételét, hõmérsékleti, nyomás- és sûrûségviszonyait. Ismerje a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.
3.1.3. A kõzetburok szerkezete	Ismerje a kõzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Jellemezze a kontinentális, az óceáni kõzetlemezt és az asztenoszférát. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kõzetlemezeket.	Tudjon önállóan ábrát készíteni a kõzetburok felépítésérõl. Soroljon fel topográfiai példákat a kõzetlemez-határokra, és tudja megmutatni, felismerni azokat a térképen
3.1.4. A kõzetlemez-mozgások okai és következményei A kõzetlemezek mozgásai	Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Magmatizmus és vulkánosság	Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kõzetlemez-mozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképzõdés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat mûködésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat. Mondjon példát az utómûködésre és annak gazdasági jelentõségére.	Magyarázza a nehéz-, a színes- és nemesfémércek képzõdését, és tudja ezt példákkal alátámasztani. Ismertesse a vulkáni mûködés jellegét és helyét meghatározó tényezõket. Magyarázza példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot.
A földrengés	Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés lehetõségeire.	Ismerje az erõsségmérés elvét, a rengések kísérõjelenségeit. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát.
3.1.5. A hegységképzõdés	Mutassa be a hegységképzõdés típusait, kapcsolatát a kõzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Tudjon ezekre példákat mondani. Ismertesse a gyûrõdés és a vetõdés folyamatát, összefüggésüket a gyûrt- és röghegységek kialakulásával. Tudjon példákat mondani típusaikra, formáikra. Legyen képes ábrákon, képeken megkülönböztetni a gyûrt- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.	Mutassa be a hegységképzõdési szakaszok egymásra épülését és összefüggéseit. Tudjon a hegységképzõdéshez kapcsolódó egyszerû folyamatábrákat rajzolni, elemezni.
3.1.6. A kõzetburok (litoszféra) építõkövei	Hasonlítsa össze az ásványok és a kõzetek jellemzõit. Ismertesse a kõszenek és a szénhidrogének keletkezését.	Magyarázza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kõzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kõzetek anyagainak körforgását.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Tudja keletkezés szerint besorolni, csoportosítani és felismerni az alábbi ásványokat, kõzeteket: kõsó, mészkõ, dolomit, homok, homokkõ, lösz, kõszénfajták, kõolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kõzetek. Mondjon példát az elõfordulásukra és a felhasználásukra. Tudja jellemezni a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a löszt.	Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek elõfordulása közötti kapcsolatokat.
3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit (õsföld, röghegység, gyûrthegység, süllyedékterület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok), és tudjon példákat mondani azok elõfordulására. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlaton ezeket. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemzõ ásványkincs-elõfordulások kapcsolatát.	Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idõk folyamán. Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a nagyszerkezeti egységeket. Tudja magyarázni a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.
Õsmasszívumok (õsföld)	Ismertesse az õsmasszívumok szerkezeti típusait (fedett, fedetlen), morfológiai típusait (hegyvidék, lépcsõs vidék, letarolt síkság, táblás vidék).	
Röghegységek	Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket.	
Gyûrthegységek	Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Mutassa be ábra és kép segítségével az õsföldek, a röghegységek és a gyûrthegységek formakincsét.	
Süllyedékterületek, síkságok	Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentõségüket.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1.8. A földfelszín formálódása	Támassza alá példákkal a külsõ és a belsõ erõk, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, középhegység, magashegység, völgy, medence, hátság). Tudjon ezekre példát mondani a kontinensek és hazánk területérõl, tudja megmutatni a térképen és felismerni a térképvázlatban.	Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, tudja elhelyezni ezeket a kontinenseken és a földrajzi övezetekben.
3.2. A levegõburok **3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete**	Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzõit és a bennük lezajló változások lényegét. Tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység légszennyezõ és az ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetõségeit.	Ismertesse a légkör fejlõdését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását. Következtessen a levegõ minõségére az összetétel változását bemutató adatsorokból.
3.2.2. A levegõ felmelegedése	Magyarázza a levegõ felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehûlést módosító tényezõk szerepét.	Ismerje a hõmérséklet gazdasági jelentõségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidõszak, hõösszeg, napfénytartam).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentõségét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehûlés törvényszerûségeit. Mutassa be a hõmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fõ mozgástípusaival. Tudja kiszámítani a napi és az évi középhõmérsékletet, a napi hõingást, az évi közepes hõingást, az abszolút hõingást. Ismerje az izoterma fogalmát. Legyen képes hõmérsékleti adatok grafikus ábrázolására és hõmérsékleti tematikus térképek összehasonlítására, elemzésére.	
3.2.3. A légnyomás és a szél A szelek	Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát. Magyarázza a légnyomás változásának okát. Magyarázza a szél kialakulását, kapcsolatát a hõmérséklet és a légnyomás változásával; a Föld forgásából származó eltérítõ erõ szerepét a légáramlás irányának kialakulásában.	Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket. Ismerje a fõn kialakulását és jelentõségét.
Ciklon és anticiklon	Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzõit, kialakulásuk fõ térségeit. Mutassa be hatásukat az idõjárásra és az éghajlatra.	
Idõjárási frontok	Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, mozgásukat, felhõzetüket, csapadékzónáikat. Legyen képes légköri képzõdmények felismerésére idõjárási térképeken és mûholdfelvételeken. Elemezzen idõjárási térképeket.	
A szél felszínformáló tevékenysége	Mutassa be a szél pusztító, szállító és építõ felszínalakító munkáját. Ismerjen fel ábrán, képen a szél által formált képzõdményeket.	Bizonyítsa az összefüggést a szél felszínformálása és a többi természetföldrajzi tényezõ között.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2.4. Az általános légkörzés		
Az általános légkörzés rendszere	Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzõit és kialakító tényezõiket. Legyen képes bemutatni az általános légkörzés rendszerét egyszerû rajzon.	Mutassa be ábra segítségével a függõleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Ismerje a futóáramlás fogalmát és szerepét.
A monszun szélrendszer	Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben.	Ismerje a hõmérsékleti egyenlítõ fogalmát és szerepét. Ismertesse a passzát és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Tudjon magyarázó ábrát készíteni a monszun szélrendszerek kialakulásáról.
3.2.5. Víz a légkörben	Tudja használni a légköri folyamatok bemutatása során a következõ fogalmakat: tényleges és viszonylagos vízgõztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás. Tudja bemutatni ábra segítségével a felhõképzõdés folyamatát. Magyarázza a csapadékképzõdés és a különbözõ csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Tudja példákkal alátámasztani a csapadék jelentõségét.	Ismerje fel a fõbb felhõtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen idõjárást eredményeznek. Tudjon megoldani vízgõztartalom-számítási feladatokat. Tudjon példákat mondani a csapadék felszínformáló hatására (leöblítés, vonalas erózió).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2.6. Az idõjárás és az éghajlat	Értse az idõ, az idõjárás, az éghajlat egymáshoz való viszonyát, az idõjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Ismertesse az idõjárás-jelentés és elõrejelzés jelentõségét a mindennapi életben és a gazdaságban. Tudjon az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat összehasonlítani, adatokból diagramot szerkeszteni, szöveges forrásanyagot feldolgozni.	Tudjon példákat mondani az idõjárás-változások biológiai hatásaira. Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való mûködését, legyen képes a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerûségek, szabályok megfogalmazására. Mutassa be a társadalmi eredetû éghajlatváltozások okait és következményeit.
3.3. A vízburok földrajza **3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása**	Mutassa be a vízburok tagolódását, a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezõket.	Ismertesse a vízburok kialakulását.
3.3.2. A világtenger Az óceánok és a tengerek A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai	Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket. Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehûlésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhõjének és hõtároló képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.	Mutassa be a földrajzi tényezõk összefüggéseinek alkalmazásával a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A tengervíz mozgásai	Magyarázza az óceán- és a tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és mûködését, lássa összefüggését az általános légkörzéssel. Tudjon megmutatni térképen hideg és meleg tengeráramlásokat. Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést.	Ismerje fel a légkörzési és a vízkörzési rendszer hasonlóságait, kapcsolatait.
A világtenger társadalmi-gazdasági hasznosítása	Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erõforrást.	Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képzõdésére. Ismertesse kitermelésük lehetõségeit.
3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk		
A tavak	Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Tudjon példákat mutatni a térképen az egyes típusokra. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában. Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira.	Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Ismerje fel a tavak állapotát fényképeken, ábrákon. Értékelje és alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeirõl.
A folyóvizek	Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyûjtõ terület, vízválasztó, fõ- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzõit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Tudja kiszámítani a folyó vízhozamát. Ismertesse a folyó munkavégzõ képességét meghatározó tényezõket. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építõ és romboló munkáját. Mutassa be példák alapján az emberi beavatkozások vízfolyásokra gyakorolt hatásait, mondjon véleményt azokról.	Bizonyítsa példákkal térkép alapján a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Legyen képes vízállás-jelentés értelmezésére.
3.3.4. A felszín alatti vizek	Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Tudja rendszerezni a felszín alatti vizeket különbözõ szempontok szerint. Ismerje fel és jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat (víznyelõ, dolina, polje, cseppkõ, barlang), barlangi patak, karsztforrás.	Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Mutassa be a kõzetminõség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensrõl tanultakat a felszín alatti vizek hõmérsékletének magyarázatában. Ábrázolja egyszerû metszeten a karsztformákat. Ismerje a mészkõ oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban.
3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei	Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentõségét a társadalmi-gazdasági életben. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Sorolja fel a víznyerés lehetõségeit. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetõségeivel. Mutassa be példák alapján a vizek védelmének, a vízzel való takarékosságnak szükségességét.	Következtessen a földrajzi elhelyezkedésbõl, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzõkbõl a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Tudja szöveges források alapján bizonyítani a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében. Mutassa be példák segítségével a nagy vízrendszerekbe való emberi beavatkozás helyi és regionális következményeit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.3.6. A jég és felszínformáló munkája	Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építõ munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képzõdményeket (pl. jég csiszolta felszín, tóhátság, gleccservölgy, morénasánc, morénasíkság).	Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképzõdés folyamatát. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit.
3.4. A talaj	Jellemezze a leggyakrabban elõforduló talajtípusokat, (pl. mezõségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mondjon példákat a talaj pusztulását elõidézõ emberi tevékenységekre. Soroljon fel a talaj védelmét szolgáló megoldásokat, mûvelési módokat.	Ismertesse a talajképzõdés folyamatát. Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét a talajok kialakulásában. Mondjon példákat azonális talajokra. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzõk, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit.
3.5. A geoszférák kölcsönhatásai		Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedõ környezeti ártalmakra, ezek kiváltó okaira és következményeire, a megelõzés és a megoldás lehetõségeire. Tudjon elemezni a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

4. A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplõ általános követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek		
Szoláris éghajlati övezetek	Magyarázza egyszerû rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtõl függõ változását. Tudja bejelölni térképvázlatba a szoláris éghajlati övezeteket, tudja megfogalmazni helyüket a földrajzi fokhálózatban.	Magyarázza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését.
Valódi éghajlati övezetek	Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.	Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élõvilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzõk a társadalom lehetõségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.	Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerûségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében (talajképzõdés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezõk, felszínformálódási folyamatok). Tudjon példákat mondani az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendezõdõ természeti erõforrásokra.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit. Tudja elemezni a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Tudjon klímadiagramokat értelmezni és összehasonlítani. Ismertesse a különbözõ övezetek, övek fõbb környezeti problémáit Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.	Tudja térképen megmutatni, munkatérképre berajzolni az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Ismerjen fel öveket, területeket/vidéket klímadiagramok alapján. Tudjon tematikus térképek összehasonlításával komplexen jellemezni éghajlati övezeteket, öveket, területeket/vidéket. Legyen képes az övezetességet bemutató komplex szelvény elemzésére.
4.3. A forró övezet Egyenlítõi öv Átmeneti öv	Mutassa be a környezeti tényezõk és a természetföldrajzi jellemzõk változását az Egyenlítõ és a térítõkörök között. Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítõi éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemzõ kialakulásában. Mutassa be a trópusi erdõirtások és felégetések következményeit. Hasonlítsa össze a nedves és száraz szavanna éghajlati sajátosságait, értse a különbségek okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között. Értelmezze a száraz és csapadékos idõszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezõkre. Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Térítõi öv	Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában. Ismertesse az idõszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.	Tudja magyarázni a sivatagi váztalajok kialakulását.
Monszun vidék	Magyarázza a Hindusztáni-félsziget példáján a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és idõbeli eloszlásában.	Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.
4.4. Mérsékelt övezet	Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti erdõirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.	Jellemezze a mérsékelt övezet sajátosságait egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex szelvény alapján.
4.4.1. Meleg–mérsékelt öv		Magyarázza a meleg–mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait.
Mediterrán terület	Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.	
Monszun terület	Hasonlítsa össze különbözõ források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.	Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérõ jellemzõit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.4.2 Valódi mérsékelt öv	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezõk NY–K irányú változásaira. Ismertesse a környezeti tényezõk szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzõinek változásában.	Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás NY–K irányú változását Eurázsiában.
Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlatmódosító hatására.	
Mérsékelten szárazföldi terület	Ismertesse a nedves-kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.	Mutassa be a hasonlóságokat és a különbségeket a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságai között.
Szárazföldi terület	Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait. Ismertesse a terület speciális környezeti problémáit (a nemmûvelt területek feltörése, túlöntözés stb.) kialakulásuk okait.	Ismertesse a füves puszta, a sztyep, a préri és a pampa területi különbségeit. Tudjon példát mondani a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira.
Szélsõségesen szárazföldi terület	Ismertesse a tengerektõl való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában. Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot. Mutassa be a hõ- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen. Ismertesse az idõszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszerzési lehetõségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.	Ismertesse a szikesedés, illetve a másodlagos szikesedés folyamatát, okait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.4.3 Hideg–mérsékelt öv	Hasonlítsa össze a tajga éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön. Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.	Mutassa be, mely tényezõk befolyásolják az öv gazdasági hasznosítását. Ismertesse a vízháztartás sajátosságait az övben.
4.5. A hideg övezet	Ismertesse a sarkköri és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzõi a társadalom lehetõségeit.	Magyarázza a nappalok és az éjszakák idõtartamának földrajzi szélességtõl függõ változását. Mondjon példákat az emberi tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható következményeire a hideg övezetben.
Sarkköri öv	Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzõre.	Ismertesse a talajképzõdés és a felszínformálódás övre jellemzõ vonásait.
Sarkvidéki öv	Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzõre és az élõvilág elterjedésére.	Magyarázza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.
4.6. A függõleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezõk változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függõleges övezetességét, a gazdálkodási lehetõségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezõgazdasági termelés a függõleges övezetességhez igazodik.	Mutassa be a külsõ erõk magassággal változó felszínformáló szerepét a magashegységekben. Legyen képes függõleges övezetességet bemutató keresztszelvényt készíteni, képeket, ábrákat, szövegeket elemezni. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függõleges övezetességgel összefüggõ rendszerét.

5. A népesség- és településföldrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. A népesség földrajzi jellemzõi		
A népesség számbeli alakulása, összetétele	Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit. Tudja kiszámítani a természetes szaporodás mértékét. Jellemezze a népesedési szakaszokat. Magyarázza példák alapján a természetes szaporodást befolyásoló tényezõket. Tudja leolvasni és értelmezni a korfa adatait. Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtessen abból a gazdaság fejlettségére.	Tudja összekapcsolni a korfán tapasztalható eltéréseket jellemzõ történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismertesse az elöregedõ és a fiatalodó társadalmak korösszetételébõl adódó társadalmi-gazdasági következményeket. Tudja példákon bemutatni a népességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával. Mutassa be a foglalkozási átrétegzõdés okait és módjait.
A népesség területi eloszlása	Tudja kiszámítani adatok alapján a népsûrûséget. Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit. Magyarázza meg a népesség egyenlõtlen elrendezõdésének okait és következményeit. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérõ arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel. Ismertesse és tudja megmutatni térképen az emberfajták földrajzi elterjedését.	Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit. Mondjon példákat a népességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával. Értse a nagyrasszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.2. A települések földrajzi jellemzõi	Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különbözõ földrészeken. Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait. Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetõségeket.	Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Ismertesse a városokba áramlás eltérõ okait a Föld különbözõ gazdasági fejlettségû térségeiben. Mutassa be a falvak átalakulási folyamatát, szerepük átértékelõdését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot. Ismerje föl ábrákon és képeken a különbözõ földrajzi övezetek és övek településképének, építkezési módjának sajátosságait.

6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemzõ folyamatai		
A világgazdaság felépítése, ágazatai	Mutassa be a világgazdaság ágazati felépítését. Mutassa be az egyes társadalmi tényezõk (pl. munkaerõ minõsége, népesség struktúrája, hagyományok, a rendelkezésre álló tõke stb.) szerepét a gazdasági életben.	
A gazdasági fejlettség és területi különbségei	Nevezze meg a gazdasági fejlettség fõ mutatóit. Értelmezze és alkalmazza a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit. Tudjon példákat különbözõ fejlettségû országokra. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség területi különbségeit, kapcsolatát az életszínvonallal.	Bizonyítsa példákkal, hogy az országok gazdasági fejlettségi csoportokba sorolása csak több mutató alapján megbízható. Mutassa be példákkal az eltartott és a foglalkoztatott népesség arányának, a mezõgazdaság és a külkereskedelem mutatóinak a gazdasági fejlettséggel való összefüggéseit. Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminõség mérésére szolgáló mutatókat.
A világgazdaság mûködése és folyamatai	Ismerje föl leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Ismertesse a multinacionális vállalatok mûködésének elvét példák alapján.	Mutassa be a piacgazdaság mûködését, elveit. Tudjon példákat mondani a nemzetközi tõke-összefonódásokra. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság mûködését. Mutassa be a mûködõtõke mozgásának legfõbb irányait és hatásait a gazdasági fejlõdésben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata	Mutassa be a világkereskedelem legjelentõsebb irányait és fõbb országcsoportjait, országait. Mutassa be példákkal a külkereskedelem áruszerkezetének összefüggését a fejlettséggel. Nevezzen meg fontos kereskedelmi társulásokat.	Vázolja fel a nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamatát. Értelmezze példák bemutatásával a protekcionizmus, a vámok, az export-kényszer, a munkaerõpiac, a tõkepiac szerepét a világgazdaságban. Tudjon példákat mondani a világpiactól való különbözõ fajtájú és mértékû függõségekre. Készítsen vázlatot az európai integrációs folyamatról. Bizonyítsa az egyéb szolgáltatások szerepét és jelentõségét a kereskedelemben.
6.3. A világ élelmiszergazdaságának jellemzõi és folyamatai A mezõgazdaság és az élelmiszergazdaság kapcsolata	Értékelje az élelmiszergazdaság szerepét a gazdasági életben. Mutassa be példákkal a természeti tényezõk és a mezõgazdaság kapcsolatát, az élelmiszertermelés övenként, területenként eltérõ lehetõségeit és a mezõgazdasági termelés módjait. Hasonlítsa össze a mezõgazdasági termelés típusait. Legyen képes az élelmiszergazdasággal kapcsolatos tematikus térképek olvasására, adatsorok értelmezésére, az ábrázolt összefüggések feltárására. Mondjon példát a mezõgazdasági termelés következtében fellépõ környezetkárosító folyamatokra.	Magyarázza meg az eltartóképesség eltérõ alakulását a különbözõ társadalmi-gazdasági fejlettségû és eltérõ természeti adottságokkal rendelkezõ régiókban. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen a legnagyobb mezõgazdasági termelõk és fogyasztók földrajzi elhelyezkedését. Mutassa be az élelmiszertermelést befolyásoló társadalmi tényezõk szerepét különbözõ országcsoportok példáján. Indokolja az élelmiszergazdaság legdinamikusabb ágazatainak fejlõdését.
Növénytermesztés	Mutassa meg a térképen a mûvelésre alkalmas területek földrajzi eloszlását, kapcsolatát a földrajzi övezetességgel. Tudja csoportosítani a termesztett növényeket és megnevezni termesztésük legfontosabb körzeteit.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Állattenyésztés	Következtessen adatokból, valamint az állattartás feltételeibõl az állattenyésztés fejlettségére. Mutassa be példákkal a vallás és a társadalmi szokások szerepét az állattartásban.	Igazolja példákkal az állattartás típusa és a társadalmi-gazdasági fejlettség összefüggését.
Erdõgazdálkodás, hal- és vad-gazdálkodás	Nevezze meg az erdõgazdálkodás és a halászat fõ területeit a Földön. Mutassa be az erdõk ökológiai szerepét és az erdõket veszélyeztetõ folyamatokat. Mutassa be a túlhalászás okait és veszélyeit.	
6.4 A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása Energiagazdaság	Mutassa be az energiagazdaság szerepét a gazdasági életben. Tudja csoportosítani az energiahordozókat. Ismerje az energiahordozók keletkezésének módját, alkalmazásuk elõnyeit és hátrányait. Tudja megmutatni a térképen a világ legfontosabb kõszén-, kõolaj- és földgázlelõhelyeit. Tudja összehasonlítani az energiahordozók kitermelésének és felhasználásának területi elhelyezkedését. Olvassa le adatsorokból az energiahordozók felhasználásában bekövetkezett változásokat. Mondjon példákat az energiagazdaság okozta környezeti problémákra. Érveljen a környezetkímélõ energiatermelés és -felhasználás szükségessége mellett.	Mutassa be a kõolajválság eltérõ hatását a különbözõ országcsoportokra. Hasonlítsa össze a különbözõ fejlettségû gazdaságok energiaigényeit és energiahatékonyságát. Mutassa be a megújuló energiaforrások szerepének várható változását. Ismertesse az energiatermelésbõl adódó környezeti gondok megoldására kidolgozott elképzeléseket.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Ipar	Mutassa be adatsorok vagy diagramok alapján az ipar változó jelentõségét a gazdasági életben. Tudja használni az ipar fejlettségének jellemzésére alkalmas mutatókat. Mutassa be a telepítõ tényezõk szerepét és azok átértékelõdését az egyes iparágak és iparvidékek életében. Tudjon példákat mutatni a térképen a kitermelõ- és a feldolgozóipari körzetekre, valamint a nagy hazai és nemzetközi ipari tömörülésekre. Tudjon térképek segítségével bemutatni egy tipikus gazdasági régiót. Ismerje fel képi vagy szöveges források alapján az ipari termelés környezetkárosító hatásait.	Mutassa be az ipari és a technológiai parkok szerepét, tudjon ezekre példát mondani. Indokolja az ipar 20. századi nagy területi átrendezõdéseit. Értelmezze példák alapján a beszállítói, az alapanyaggyártó és a feldolgozó-összeszerelõ szerepkör jelentõségét a világ ipari termelésében. Magyarázza meg az ipar szerkezete és a gazdasági fejlettség összefüggését, a szerkezetváltás folyamatát.
6.5. A harmadik és a negyedik szektor jelentõségének növekedése Az infrastruktúra	Értékelje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét. Mutassa be a közlekedési hálózat kialakulása és a természeti adottságok közötti összefüggést. Értékelje az egyes szállítási módok elõnyeit és hátrányait. Mutassa be a közlekedési ágazatok arányában történt változásokat, ezek okait. Olvassa le tematikus térképrõl az áruszállítás legfontosabb irányait. Mutassa be példák segítségével az egyes közlekedési-szállítási módok környezetkárosító hatásait. Indokolja a hírközlés fontosságát a társadalmi-gazdasági élet fejlõdésében.	Mondjon európai és hazai példákat a közlekedés fejlesztésének, és átalakításának legfontosabb szempontjaira. Ismertesse a lehetõségeket a közlekedés környezetkárosító hatásainak csökkentésére. Mutassa be szemelvények és adatsorok összehasonlító elemzésével az infrastruktúra kapcsolatát az életminõséggel.
A harmadik és a negyedik szektor	Mutassa be diagramok, adatok segítségével a harmadik és a negyedik szektor szerepének idõbeli átalakulását. Illusztrálja példákkal a szolgáltatás jelentõségének és belsõ arányainak változását.	Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentõségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A mûködõtõke és a pénz világa	Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetõképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Tudja felsorolni a költségvetés fõ összetevõit. Sorolja fel az infláció kialakulásának, növekedésének okait és következményeit.	Magyarázza az adósságválság okait és gazdasági következményeit. Tudjon példát mondani inflációt és költségvetési hiányt gerjesztõ folyamatokra. .

7. A világgazdaságban különbözõ szerepet betöltõ régiók, országcsoportok és országok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7.1. A világgazdasági pólusok	Mutassa meg a térképen a világgazdasági pólusokat és azok vezetõ országait. Mutassa be összehasonlító adatsorok vagy diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentõségét.	Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendezõdését.
7.2. A világgazdaság peremterületei	Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria-országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzõit. Mutassa meg térképen a Föld különbözõ területeinek periféria-országait.	Magyarázza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Támassza alá példákkal az eltérõ fejlettségû periféria-országok felzárkózásának különbözõ lehetõségeit.
7.3. Egyedi szerepkörû országcsoportok és országok	Mutassa be az egyoldalú gazdasági szerepkörû (pl. „banánköztársaságok”, nyersanyag-kitermelõ, fõként bérmunkát végzõ, idegenforgalmi szolgáltatásból élõ) országok gazdasági nehézségeit adatsorok, képek, szemelvények segítségével. Értékelje az „olajországok” világgazdasági jelentõségét és a tranzitországok szerepét. Mutassa be példák alapján a társadalmi sajátosságok (pl. vallási és nemzetiségi összetétel, gyarmati múlt) jelentõségét az egyedi szerepkörök kialakulásában.	Vázolja fel a trópusi üdülõszigetek és az adóparadicsomok kialakulásának okait, gazdaságuk jellemzõit. Mutassa be az ENSZ, az EFTA, a NAFTA, az OECD, az Európa Tanács, a WHO, a Vöröskereszt és a Vörös Félhold szervezetek mûködési területeit.

8. Magyarország földrajza

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzõinél, illetve a nagytájak eltérõ természeti és társadalmi-gazdasági képénél szereplõ követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8.1. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai	Igazolja a medence-jelleg érvényesülését a Kárpát-medencében. Tudja elhelyezni hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében. Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.	Elemezze a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet elõnyeit és hátrányait. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló euro-régiókra és együttmûködésekre.
8.2. Magyarország természeti adottságai		
Földtani adottságok	Magyarázza folyamatábra vagy táblázat segítségével a föld-történeti idõk meghatározó jelentõségû geológiai eseményeit. Nevezze meg és mutassa meg térképen az egyes idõk, idõszakok fõbb képzõdményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kõzeteit. Ismertesse területi elõfordulásukat, felhasználásuk lehetõségeit.	Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlõdésének lemeztektonikai folyamatát. Ismerje az idõszakok, korok eseményeit és hazai föld-történeti emlékeit.
Hazánk éghajlata	Mutassa be földrajzi helyzetünk éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezõket. Tudja jellemezni hazánk éghajlatát.	Ismertesse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit.
Hazánk vízrajza	Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentõségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, elõfordulásait, hasznosítását. Magyarázza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetõségeire és megoldásaira. Tudja megnevezni kontúrtérképen hazánk legjelentõsebb folyóit, tavait és jellemezze azokat.	Legyen képes többtényezõs földrajzi összefüggések bizonyítására (medence-jelleg, földtani felépítés, éghaj-lat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzõik). Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Hazánk élõvilága és talajai	Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentõsebb talajtípusok elhelyezkedését tematikus térképek segítségével.	Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.
8.3. Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzõi		
Népesség- és településföldrajzi jellemzõk	Ismertesse hazánk fõ népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját. Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását. Nevezzen meg magas és alacsony népsûrûségû területeket, indokolja a különbségeket. Tudja, hogy mely nemzetiségek és hol élnek hazánkban. Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait. Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzõit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.	Elemezzen a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezõkkel. Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlõdése és annak történelmi háttere között. Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetõségeit.
Nemzetgazdaságunk	Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemzõ vonásait, területi és szerkezeti átrendezõdését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével. Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására. Olvassa le tematikus térképekrõl a GDP regionális adatait, és magyarázza az eltéréseit.	Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság mûködésében. Értékelje forrásanyagok alapján a gazdaság területi és szerkezeti átalakulásának eredményeit és problémáit. Elemezze a külföldi tõke szerepét a gazdasági rendszerváltásban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A gazdaság ágazatai, ágai	Értékelje hazánk természeti erõforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon adatsorok, ábrák segítségével tényeket, folyamatokat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágak, ágazatok helyzetérõl, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepérõl. Mutassa be az ipar szerkezeti átalakulásának folyamatát, a húzóágazatok szerepét. Ismertesse az ipar területi elrendezõdését, fõbb telephelyeit, elemezzen a témához kapcsolódó tematikus térképeket. Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a mûvelési ágak megoszlásában, fõbb terményeink elõállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét. Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon tartott hazai értékeket. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét. Nevezze meg fõbb kereskedelmi partnereinket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.	Tudjon nemzetközi statisztikák alapján tendenciákat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágazatok szerepérõl, és hasonlítsa össze ezt a hazai jellemzõkkel. Ismertesse a termelés környezetre gyakorolt hatásait. Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlõdésében. Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezõgazdasági kapcsolatára. Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait. Legyenek aktuális ismeretei hazánk és az Európai Unió kapcsolatainak alakulásáról.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8.4. Hazánk nagytájainak eltérõ természeti és társadalmi-gazdasági képe	Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztájaikat, tudja ezeket kontúrtérképen megnevezni. Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, fõbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a mezõgazdaságra. Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetõségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak fõbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemzõ természeti erõforrásokat és gazdasági tevékenységeket.	Helyezze el a földtörténeti idõegységekben a nagytájak, résztájak kõzetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását.
Az Alföld	Magyarázza a résztájak eltérõ természeti adottságainak szerepét az élelmiszergazdaságban. Ismertesse az Alföld szerepét a szénhidrogén-bányászatban. Mutassa be az Alföld jellemzõ településtípusait.	Ismertesse példák alapján a folyók és a szél felszínformáló munkáját az Alföldön. Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét az élelmiszergazdaság különbözõ ágazataiban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A Kisalföld és a Nyugati-peremvidék (Alpokalja)	Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Jellemezze a két táj fõ ipari ágazatait, azok telepítõ tényezõit.	Hasonlítsa össze az Alföld és a Kisalföld természetföldrajzi vonásait, indokolja eltéréseiket. Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Mutassa be a Szigetköz környezeti problémáit.
A Dunántúli-domb- és hegyvidék	Bizonyítsa éghajlati tematikus térképekkel az óceáni és a mediterrán hatás érvényesülését.	Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.
A Dunántúli-középhegység	Nevezze meg a nagytáj tagjait és azok kõzetanyagát. Ismertesse példák alapján a bányászat környezeti hatásait.	Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás következményeit a területen.
Az Északi-középhegység	Tudja az Északi-középhegység tagjait elkülöníteni kialakulásuk és kõzetanyaguk szerint.	Értelmezze a Kárpátok és az Északi-középhegység közös kialakulásából adódó természetföldrajzi kapcsolatokat. Ismertesse a térség jellegzetes településtípusait. Mutassa be a gazdasági átalakulás eredményeit és problémáit a térségben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8.5. Hazánk nagyrégióinak (terve zési-statisztikai régióinak) természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit. Mutassa be a nagytájakról tanult természeti-társadalmi ismeretek alkalmazásával a régiók jellegzetességeit, erõforrásait, fejlesztésének lehetõségeit. Hasonlítsa össze adatsorok segítségével az egyes régiók kedvezõ és kedvezõtlen mutatóit.	Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit és szerepét hazánkban az Európai Unióhoz történõ csatlakozás tükrében. Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezõkkel. Mondjon példákat a nagyrégión belüli és az azok közötti együttmûködésekre.
Budapest	Jellemezze a fõváros településszerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.	Ismertesse példák alapján sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.
8.6. Magyarország környezeti állapota	Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyezõdésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Tudjon példát mondani a nagyvárosok környezeti ártalmairól, a megoldás lehetõségeirõl. Mondjon példákat a környezet védelmében tett intézkedésekrõl és azok eredményeirõl. Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.	Ismertesse a környezetgazdálkodás hazai elveit, alkalmazásának lehetõségeit, példáit.

9. Európa regionális földrajza

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.1. Európa általános természetföldrajzi képe	Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásvány-kincsek elõfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájait, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezõk szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat. Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájait. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetalakító tevékenységét és annak hatásait.	Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarázza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket.
9.2. Európa általános társadalomföld-rajzi képe	Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlõdés népsûrûséggel való kapcsolatát. Mutassa meg térképen Európa sûrûn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Tudja felsorolni, térképen megmutatni, kontúrtérképen megnevezni Európa országait, fõvárosait.	Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlõdés, a fog-lalkozási átrétegzõdés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettségi különbsé-geket Európában, magyarázza azok okait és következ-ményeit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Tudja megmutatni a térképen és megnevezni a kontúrtérképen a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse jellemzõiket. Nevezze meg a tanult országok jellegzetes mezõgazdasági termányeit, ásványkincseit és ipari termékeit.	
9.3. Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai	Mutassa be az együttmûködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, fõbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fõ vonásait. Legyen képes statisztikai adatok elemzésére az Európai Unióval kapcsolatban.	Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezetõ okokat, ismerje fejlõdésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Tudja elhelyezni az Európai Uniót a világgazdaság erõközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Ismerje az integráció bõvítésének lehetõségeit és problémáit. Mutassa be a szervezet mezõgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.
9.4. Észak-Európa	Ismertesse a kontinensrész és országainak gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezõket. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ipar és a mezõgazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait.	Mutassa be az országok szerepét Európa és a világ gazdaságában.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.5. Nyugat-Európa		Mutassa be példákkal a történelmi és a gazdaságtörténeti múlt hatását a kontinensrész országainak mai gazdasági életében. Mondjon példákat a gazdasági szerkezetváltásra a XX. század második felében, és mutassa be azok következményeit.
Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlõdésében. Ismertesse a hagyományos iparvidékek telepítõ tényezõit, az ipar területi átrendezõdésének okait.	Ismerje a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlõdésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait.
Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fõ vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezõgazdaság legfontosabb területi jellemzõit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében.	Igazolja a gazdaságpolitika és a mezõgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Mutassa be az idegenforgalom szerepét az ország gazdasági életében.
9.6. Dél-Európa	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzõit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Ismertesse a mediterrán mezõgazdaság alapvetõ típusainak termékeit. Indokolja tények bemutatásával Dél-Európa kétarcúságát, gazdasági megosztottságát.	Összegezze a Földközi-tenger jelentõségét a dél-európai országok társadalmi-gazdasági életében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Olaszország	Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét. Ismertesse a fõbb gazdasági központokat.	Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire. Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait. Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában.
Spanyolország		Mutassa be az idegenforgalmi és az egyéb adottságok szerepét az ország gazdasági fejlõdésében. Mondjon példákat az ipar vezetõ ágazataira, gazdasági központokra. Tudja megmutatni ezeket a térképen.
Szerbia és Montenegro	Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket, és sorolja fel az utódállamokat. Ismertesse az ország nemzetiségeit.	Mutassa be tájainak eltérõ természeti és társadalmi jellemzõit, és tudjon példákat mondani azok következményeire. Ismertesse az ország iparának és mezõgazdaságának területi elrendezõdését, a Vajdaság gazdasági szerepét.
Horvátország	Mutassa be Dalmácia idegenforgalmának szerepét az ország életében, nevezzen meg idegenforgalmi központokat.	Jellemezze az ország eltérõ adottságú tájait, a gazdasági fejlõdés alapjait, gazdasági központjait. Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.7. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be Közép-Európa fekvésének társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit. Jellemezze Közép-Európa természeti adottságait. Mutassa be konkrét példákon az eltérõ természetföldrajzi környezet társadalmi-gazdasági következményeit.	Hasonlítsa össze Közép-Európa síkságainak, rögvidékeinek és magashegységeinek természeti adottságait, gazdasági lehetõségeit.
Németország	Mutassa be az ország területenként eltérõ természeti és társadalmi-gazdasági adottságait, a termelés különbségeit. Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérõ gazdasági-társadalmi fejlõdésének útját, az ország újraegyesítését követõ eredményeket és problémákat. Mutassa be a Ruhr-vidék példáján a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát. Tudja térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni továbbá jellemezni az ország nagytájait és gazdasági központjait	Mutassa be az ország szerepét, súlyát a világgazdaságban és az Európai Unióban különbözõ forrásanyagok segítségével. Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlõdését.
Lengyelország		Jellemezze az ország nagytájait, ismertesse a tájak legfontosabb erõforrásait. Ismertesse a mezõgazdaság fejlõdésének sajátos vonásait. Nevezze meg kontúrtérképen a fõ gazdasági központokat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Csehország		Jellemezze Csehország nagytájait, mutassa be azok természeti erõforrásait. Nevezze meg kontúrtérképen gazdasági életük fõ központjait.
Ausztria	Jellemezze és nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájait és gazdasági központjait. Ismertesse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben.	Hasonlítsa össze a medence és a magashegyvidéki területek gazdaságának jellemzõit.
Szlovénia		Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlõdését.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérõ szerepét a gazdaság fejlõdésében. Nevezze meg kontúrtérképen a gazdaság fontosabb központjait és magyar vonatkozású városait.	Indokolja az ország természeti erõforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését.
Románia	Nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájait, hasonlítsa össze természeti adottságait és erõforrásait. Tudjon megnevezni iparvidékeket, mezõgazdasági tájakat, kontúrtérképen felismerni gazdasági központokat. Nevezzen meg magyar kulturális központokat.	Jellemezze a gazdasági élet területi elhelyezkedését és ágazati szerkezetét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.8. Kelet-Európa természet- és társadalomföldrajzi vonásai	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait.	Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzõit. Mutassa meg térképen az utódállamokat.
Oroszország	Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzõit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzõit. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.	Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzõit, az energiatermelés környezeti következményeit.
Ukrajna	Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Mutassa be tematikus térképek segítségével Ukrajna mezõgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.	Mutassa be statisztikai adatok alapján Ukrajna jelentõségét Európa és a világ gazdaságában.

10. Európán kívüli földrészek földrajza

Megjegyzés: A kontinensek általános természet- és gazdaságföldrajzi képénél szereplõ követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a nagytájakat, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat az egyes kontinenseken elõforduló nagy-szerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Mondjon példákat a kontinensek fõbb erõforrásaira. Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveket, a kontinensek jellemzõ területeit, tipikus tájait. Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzõit, a népesség egyenlõtlen elhelyezkedésének okát. Magyarázza a kontinensek országcsoportjainak eltérõ ütemû gazdasági fejlõdését. Ismertesse a mezõgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemzõ típusait és azok fontosabb termányeit. Tudja felsorolni, térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni a kontinensek jellegzetes térségeit, tanult országait, azok fõvárosát és egyéb gazdasági központjait. Tudjon példát mondani a földrészekrõl az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira.	Ismertesse a kontinens szerkezeti felépítését és annak lemeztektonikai hátterét. Mutassa be éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével a kontinensek természetföldrajzi adottságait. Ismerje fel diagramok alapján a földrészek egyes éghajlatait és térképvázlatokon az egyes éghajlati öveket. Mutassa be az egyes kontinensekre jellemzõ példákkal a vízszintes és a függõleges földrajzi övezetesség rendszerét. Legyen képes keresztmetszetet elemezni a kontinensek természeti adottságairól. Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.2. Ázsia **10.2.1. Általános földrajzi kép**	Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzõinek kialakulásában. Mutassa be a népes ségrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásukra tett erõfeszítésekre.	Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínûségét, ennek következményeit a társadalom életében. Mutassa be a kontinens világgazdasági szerepét, annak változásait. Elemezze az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erõfeszítéseket.
10.2.2. Országai Kína	Ismertesse a népességszám növekedésének idõbeli változásait. Hasonlítsa össze Kelet- és Nyugat-Kína mezõgazdaságát. Ismertesse az ország erõforrásait, az országon belüli területi fejlettségi különbségek okait. Mutassa be statisztikai adatok, diagramok és szöveges források felhasználásával az ország világgazdasági jelentõségét.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlõdés sajátos vonásait. Ismertesse a külföldi tõke szerepét az ország gazdaságának fejlõdésében. Mutassa be Hongkong szerepét Kína és Délkelet-Ázsia társadalmi-gazdasági fejlõdésében.
Japán	Mutassa be a sziget-helyzet és a természeti erõforrások szûkösségének következményeit a gazdasági fejlõdésben. Ismertesse a társadalomi-gazdaság fejlõdés sajátos vonásait. Mutassa be a természeti feltételekhez és a társadalmi szokásokhoz alkalmazkodó japán mezõgazdaság vonásait. Nevezze meg az ipar fõ ágazatait, termékeit. Tudja tényekkel alátámasztani a japán gazdaság szerepét a világkereskedelemben.	Mutassa be a gyarmatosítás hatását a térség társadalmi-gazdasági fejlõdésére. Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlõdésében. Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlõdésében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
India	Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó mezõgazdaságot.	Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életben. Mutassa be az iparfejlõdés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tõke szerepét.
10.2.3. Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai	Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlõdését, azok természeti és társadalmi hátterét.	Ismertesse a felzárkózó országokat, sorolja fel gazdasági fejlõdésük okait és jellemzõit. Fogalmazza meg adatok alapján a csoport országainak hasonló és eltérõ gazdasági vonásait.
10.2.4. Nyugat-Ázsia, arab világ	Nevezzen meg a területen élõ népeket. Mutassa be statisztikai adatok és diagramok alapján a terület kõolajgazdagságának világgazdasági jelentõségét. Ismertesse példák alapján a kõolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Csoportosítsa a térség országait gazdasági fejlettségük alapján.	Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Ismerje az arab világ gazdasági jelentõségét, országainak közös és egyedi vonásait. Ismertesse Izrael sajátos gazdasági fejlõdését.
10.3. Ausztrália és Óceánia		Mutassa be tematikus térképek segítségével a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket, és az ausztrál gazdaság legfõbb vonásait. Értékelje Ausztrália szerepét a világgazdaságban.
10.4. Afrika általános földrajzi képe	Jellemezze Afrika tipikus tájait (sivatag, oázis, éhségövezet). Mutassa be a mezõgazdasági termelés övezetes elrendezõdését. Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és fejlõdõ területekre, országokra.	Hasonlítsa össze trópusi-Afrika különbözõ természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetõségek ellentmondásait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.5. Amerika **10.5.1. Általános földrajzi képe**	Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erõforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság éghajlati következményeit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függõleges földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történõ felosztásának jellemzõit. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészeken.	Vesse össze a földrajzi övezetességet Dél-Amerikában és Afrikában, indokolja a különbségeiket. Mondjon példákat az amerikai integrációs törekvésekre. Mutassa be példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzõit.
10.5.2. Országai Amerikai Egyesült Államok	Mutassa be az USA világgazdasági vezetõ szerepének kialakulását. Értékelje fejlõdésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságának szerkezetét.	Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét a társadalmi-gazdasági fejlõdésben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	Jellemezze tematikus térképek alapján a mezõgazdaság övezetességét. Ismertesse az egyes övek sajátosságait, fõ termányeit. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek és a központok természeti és társadalmi adottságait, a jellemzõ gazdasági tevékenységeket, a fejlõdés eltérõ ütemét.	Mutassa be összefüggéseiben és elemezze a nagy gazdasági körzetek fejlõdésének tendenciáit.
Mexikó		Mutassa be tematikus térképek felhasználásával az ország társadalmi-gazdasági életének jellemzõit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlõdõ országok városiasodásának jellemzõ vonásait.
Brazília		Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait.

11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
11.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai	Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse lakóhelyének környezeti problémáit.	Mutassa be ábrasorok segítségével a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Legyen képes konkrét példák, esetelemzések alapján önálló véleményalkotásra, a témához kapcsolódó szemelvények elemzésére.
11.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.	
A Föld eltartóképessége	Mutassa be a népességszám növekedésének sajátos társadalmi következményeit és összefüggéseit. Értelmezze, hogy miért van szükség a demográfiai robbanás megfékezésére, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolására. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminõség alakulása között.	Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népesség energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigénye hosszú távon a harmonikus, fenntartható fejlõdés keretein belül elégíthetõ ki.
Urbanizációs problémák	Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminõséget befolyásoló elõnyöket és hátrányokat.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
11.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.	
A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása	Nevezze meg a világ globális problémáit (túlnépesedés, éhínség, energiahiány, nyersanyaghiány, vándormozgalmak, a tõke egyenlõtlen eloszlása, gazdasági polarizáció, környezeti gondok). Ismerje fel a globális problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk fõbb okait.	Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait.
Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben	Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (UNEP, FAO, UNESCO, WHO) fõbb tevékenységeit. Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelõsségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be a természetvédelem céljait, területi egységeinek szervezõdését.	Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális, nemzetközi feladat. Értelmezze a legfontosabb nemzetközi kömyezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá esõ területet. Értelmezze szemelvények segítségével a fenntartható fejlõdés elméletét és lehetõségeit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû tantárgyi érettségi írásbeli és szóbeli vizsgából áll. Az írásbeli vizsgán a jelöltnek egy, a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldania. Az írásbelin nyújtott teljesítmény értékelése központi javítási és pontozási útmutató alapján történik. A szóbeli vizsgán a jelölt tételt húz. A tételeket, illetve a tételsort központi útmutató alapján az intézményben tanító szaktanár, illetve szakmai közösség állítja össze. A szóbeli feleletet az útmutató segítségével a vizsgáztató szaktanár értékeli.

A középszintû vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg. Az összpontszám érdemjegyre történõ átváltása a központilag meghatározott táblázat alapján történik. Maximálisan 150 pont érhetõ el, ami az írásbeli és a szóbeli teljesítmények összege.

ÍRÁSBELI VIZSGA

A központilag összeállított írásbeli vizsga feladatsorának megoldására 120 perc áll a jelölt rendelkezésére.

Az írásbeli vizsga két részbõl áll:

1. A topográfiai ismeretek ellenõrzésére szolgáló feladatlap, amelynek kitöltéséhez semmiféle segédeszköz nem használható. A megoldásra 30 perc áll rendelkezésre.
2. Egyéb földrajzi ismeretek és képességek ellenõrzésére szolgáló feladatlap, amelynek megoldásához a középiskolai földrajzi atlasz használható. A válaszadásra 90 perc áll rendelkezésre.

A jelölt elõször a topográfiai feladatokat oldja meg. A kitöltött feladatlapot a felügyelõ tanár összegyûjti. Ezután kerülhet sor a második feladatlap kiosztására és megoldására. A megfelelõ számú és minõségû atlasz biztosításáról a vizsgát szervezõ intézmény gondoskodik. Amennyiben szükséges, a vizsgázó a számítási és mérési feladatok megoldásához számológépet, körzõt és vonalzót használhat. Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre, stb. van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Tartalmi szerkezet

A vizsgaközpont által összeállított feladatsor valamennyi fõ témakörbõl tartalmaz kérdéseket. A feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

A feladatoknak a tényismeretek ellenõrzésén kívül az ismeretek alkalmazásának képességét is vizsgálniuk kell. Az írásbeli dolgozat összesen 100 pont értékû feladatot tartalmaz.

A feladatsor megközelítõen a következõ belsõ arányok szerint épül fel:

– 45%-ban földrajzi-környezeti **ismeretanyag**. A középszintû részletes érettségi követelményekre épülõ zártvégû vagy rövid választ igénylõ nyíltvégû feladatok, amelyek a követelményrendszer arányait figyelembe véve a különbözõ témakörökhöz kapcsolódnak.
– 15%-ban **topográfiai** ismeretek. A kerettantervben felsorolt névanyagra épül, a bejelölt földrajzi fogalmak megnevezését és a hozzájuk kapcsolódó tartalmak ismeretét várják el a jelöltektõl.
– 40%-ban **gyakorlati jellegû** feladatok (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés).

Értékelés

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. A feladatok javítása központilag összeállított javítási útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni, illetve az abban meghatározottaktól eltérõ részpontszám nem adható.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga tételsorát az oktató intézmény állítja össze a vizsgaleírásnak megfelelõen.
A szóbeli vizsgán a jelölt a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet idõtartama 15 perc.
A felkészüléshez, illetve a felelethez a középiskolai földrajzi atlasz használható.
Az egyes résztételekhez kapcsolódó esetleges mellékletekrõl, szemelvényekrõl a tételsort összeállító szaktanár gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két résztételbõl (feladatból) áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy:
– a tételek elsõ feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozó ismereteket ellenõrizze;
– a tételek második feladata az általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajz ismereteire vonatkozzon;
– a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl.: Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik tételrészben kérdezhetõk);
– a tételek száma tanulócsoportonként legalább 20 legyen;
– a tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli tételsor összeállítása

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

1. résztétel – Általános természetföldrajz, a kontinensek illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A résztételek száma 20 tétel esetén
Kozmikus környezetünk vagy térképi ismeretek	1
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik – Kõzetburok, földtörténet – Vízburok – Levegõburok	9 (4) (2) (3)
Földrajzi övezetesség	4
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. résztétel – Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A résztételek száma 20 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	5
A világgazdaságban különbözõ szerepet betöltõ régiók, országok és országcsoportok Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	5
Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában	6
Globális környezeti problémák	1

A jelöltek a tételek pontos megfogalmazását és a résztételek párosítását a vizsga ideje elõtt nem ismerhetik meg. A vizsgán a jelöltnek mindkét résztételt meg kell oldania, de tetszõleges sorrendben válaszolhat az egyes résztételekre.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idõ alatt a tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a szaktanár a felelet során elkérhet. A szóbeli feleletnél a jelölt használhatja a térképet és a felkészüléskor készített vázlatokat is.

A jelöltnek folyamatosan, logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelõ használatával önállóan kell felelnie. A szaktanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a vizsgázót, illetve tehet fel segítõ, irányító kérdéseket.

Értékelés

A szóbeli vizsgán a jelölt feleletét a szaktanár pontskála segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhetõ el: az egyes résztételek megoldására maximum 25-25 pont adható. Ezen belül maximum 20 pontot kaphat a jelölt a felelet tartalmáért, 2 pontot a logikus felépítéséért, 3 pontot a szaknyelv, illetve a térkép megfelelõ használatáért.

1. melléklet

ÉRTÉKELŐLAP A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁHOZ

A vizsgázó neve	Írásbeli vizsgán elért pontszám (maximális pont: 100)	Szóbeli vizsga 1. résztétel			Szóbeli vizsga 2. résztétel			A szóbe-li vizsgán elért pontszám (max.: 50)	A vizsgán elért összpont (max.: 150)	Érdem-jegy
		Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szak-nyelv (max.: 3)	Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szak-nyelv (max.: 3)			

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû tantárgyi érettségi írásbeli és szóbeli vizsgából áll. Az írásbeli vizsgán a jelöltnek egy, a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldania. Az írásbelin nyújtott teljesítmény értékelése központi javítási és pontozási útmutató alapján történik. A szóbeli vizsgán a jelölt tételt húz. A tételeket, illetve a tételsort az útmutatónak megfelelõen a vizsgaközpont állítja össze. A szóbeli feleletet az útmutató segítségével a vizsgaközpont által megbízott vizsgáztató szaktanár értékeli.

Az emelt szintû vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg. Az összpontszám érdemjegyre történõ átváltása a központilag meghatározott táblázat alapján történik. Maximálisan 150 pont érhetõ el, ami az írásbeli és a szóbeli teljesítmények összege.

ÍRÁSBELI VIZSGA

A központilag összeállított írásbeli vizsga feladatsorának megoldására 240 perc áll a jelölt rendelkezésére. Amennyiben szükséges, a vizsgázó a számítási és mérési feladatok megoldásához számológépet, körzõt és vonalzót használhat. Az írásbeli feladatok megoldásához ezeken kívül semmiféle földrajzi tartalmú segédeszköz nem használható. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre stb. van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Tartalmi szerkezet

A vizsgaközpont által összeállított feladatsor valamennyi fõ témakörbõl tartalmaz kérdéseket. A feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

A feladatoknak a tényismeretek számonkérésén kívül az ismeretek alkalmazásának, az összefüggések felismerésének és értelmezésének képességét is vizsgálniuk kell.

Az írásbeli dolgozat összesen 200 pont értékû feladatot tartalmaz. A vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításához a dolgozatra adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelõen az írásbeli vizsga részre maximum 100 pont adható (pl. ha a dolgozatra 150 pontot kapott a jelölt, akkor az 75 pontnak felel meg a vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításakor). Ha az osztás törtszámot eredményez, akkor felfele kell kerekíteni.

A feladatsor megközelítõen a következõ belsõ arányok szerint épül fel:

– 50%-ban földrajzi-környezeti **ismeretanyag**. A emelt szintû részletes érettségi követelményekre épülõ (a középszint követelményeit is magába foglaló) zártvégû, valamint rövidebb vagy hosszabb választ igénylõ nyíltvégû feladatok, esszé, illetve rajzos feladatok lehetnek, amelyek lefedik a követelményrendszer valamennyi fõ témakörét.
– 20%-ban **topográfiai ismeretek**. A kerettantervben felsorolt névanyagra épülõ feladatok a bejelölt földrajzi fogalmak felismerését, megnevezését, földrajzi tartalmak hozzárendelését, illetve a földrajzi-környezeti ismeretek topográfiai feladatok során történõ alkalmazását várják el a jelöltektõl.
– 30%-ban az ismeretek alkalmazását igénylõ **gyakorlati** jellegû feladatok (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés, adat- és szöveges vagy képi információ értelmezése, adatok alapján egyszerû prognózis készítése, problémamegoldó feladatok).

Értékelés

A feladatok javítása központilag összeállított javítási útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni, illetve az abban meghatározottaktól eltérõ részpontszám nem adható.

A vizsgadolgozatok értékelését a vizsgaközpont szervezésében, a jelölt iskolájától független, külsõ értékelõ végzi.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga tételsorát a vizsgaközpont a szakirányú felsõoktatási intézmények képviselõivel egyeztetve központilag állítja össze a vizsgaleírásnak megfelelõen.

A szóbeli vizsgán a jelölt a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet idõtartama 20 perc.

A felkészüléshez, illetve a felelethez csak a vizsgaközpont által a jelölt rendelkezésére bocsátott középiskolai földrajzi atlasz használható.

Az egyes résztételekhez kapcsolódó esetleges mellékletekrõl, szemelvényekrõl a tételsort összeállító vizsgaközpont gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két résztételbõl (feladatból) áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy:
– a tételek elsõ feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozó ismereteket ellenõrizze;
– a tételek második feladata az általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajz ismereteire vonatkozzon;
– a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik tételrészben kérdezhetõk);
– a tételek száma tanulócsoportonként legalább 30 legyen;
– a tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállítása

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

1. résztétel – Általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A résztételek száma 30 tétel esetén
Térképi ismeretek	1
Kozmikus környezetünk	1
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik – Kõzetburok, földtörténet – Vízburok – Levegõburok	12 (5) (3) (4)
Földrajzi övezetesség	6
A kontinensek természetföldrajza	4
Magyarország és tájainak természetföldrajza	6

2. résztétel – Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A résztételek száma 30 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	7
A világgazdaságban különbözõ szerepet betöltõ régiók, országok és országcsoportok Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	9
Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában	8
Globális környezeti problémák	3

A jelöltek a tételek pontos megfogalmazását és a résztételek párosítását a vizsga ideje elõtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintû vizsgát megelõzõ tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezõknek.

A tanuló a rendelkezésre álló felkészülési idõ alatt a tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a vizsgáztató tanár a jelölttõl a felelet során elkérhet. A vizsgán a jelöltnek a tétel mindkét feladatát meg kell oldania, de tetszõleges sorrendben válaszolhat az egyes résztételekre.

A vizsgázó a szóbeli felelet során használhatja a térképet és a felkészüléskor készített vázlatokat is.

A jelöltnek folyamatosan, logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelõ használatával önállóan kell felelnie. A vizsgáztató tanár kérésére a tételhez kapcsolódó egyszerû vázlatrajzot, illetve térképvázlatot is kell tudnia készíteni. A vizsgáztató tanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a jelöltet, illetve tehet fel segítõ, irányító kérdéseket.

Értékelés

A szóbeli vizsgán a jelölt feleletét a vizsgáztató tanár pontskála segítségével értékeli. A feleltre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhetõ el.

Az egyes résztételek megoldására maximum 25-25 pont adható. Ezen belül maximum 20 pontot kaphat a jelölt a felelet tartalmáért, 2 pontot a logikus felépítéséért, 3 pontot a szaknyelv, illetve a térkép megfelelõ használatáért.

2. melléklet

ÉRTÉKELŐLAP AZ EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁHOZ

A vizsgázó neve	Írásbeli vizsgán elért pontszám (maximális pont: 200/2=100)	Szóbeli vizsga 1. résztétel			Szóbeli vizsga 2. résztétel			A szóbeli vizsgán elért pontszám (max.: 50)	A vizsgán elért összpont (max.: 150)	Érdem-jegy
		Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)	Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)			

FRANCIA NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács		**Érettségi vizsga**
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	**Emelt szint**
B1	Küszöbszint	**Középszint**
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum a francia nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgán használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mû-sorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek.	– publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgán használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû.	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, program-ismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni, – egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni, – a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni, – néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	– olvasói levél, – cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, rutinszerû beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben szokásos feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, – ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) Témakörök

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk – Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) – Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok – Társadalmi viselkedésformák

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors éttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. *Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.*

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Merci beaucoup / Merci Madame; emelt szinten: Je vous remercie Madame / Monsieur stb.

A hatodik csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	S'il vous plaît, pardon Madame / Monsieur, Madame, / Monsieur. S'il te plaît. Oui ?
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Bonjour Paul / Madame / Monsieur. Bonjour. Ça va ? Au revoir madame / monsieur. Salut, ça va ? Ça va. A demain Paul.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Je m'appelle..., je suis... Bonjour... Salut. C'est ..., je te / vous présente..., permettez-moi de vous présenter... - Enchanté(e) Madame / Monsieur...
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Bonjour Paul / Madame / Monsieur. C'est Dominique à l'appareil. Pierre est là ? Est-ce que je peux parler à Pierre, s.v.p. ? Je vous / te le passe. Il n'est pas là, vous lui laissez un message ? Alors à la prochaine fois, au revoir, Paul / Madame / Monsieur.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Cher Paul, Chère Lucie, ... Grosses bises, à bientôt, ton ami, je t'embrasse bien fort. Monsieur, Madame, ... Veuillez agréer, Monsieur, / Madame, l'expression de mes sentiments distingués.
Szóbeli üdvözletküldés	Mes meilleures pensées à Paul.
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	Comment allez-vous ? Ça va. Et vous ? Ça va ? Ça va.
Köszönet és arra reagálás	Merci beaucoup, je vous remercie, Madame / Monsieur. Il n'y a pas de quoi, avec plaisir, je vous / t'en prie.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Pardon, excuse-moi / excusez-moi, Madame / Monsieur. Ça ne fait rien, je vous / t'en prie, Madame / Monsieur.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Joyeux anniversaire, bonne fête de, bon voyage, je te / vous félicite, toutes mes félécitations. Merci beaucoup de tes / vos voeux, je te / vous remercie de, tu es / vous êtes (vraiment) gentil.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Je vous suis très reconnaissant(e).
Sajnálkozás, csalódottság	Je regrette, je suis vraiment désolé(e). Je suis tout étonné(e), je m'y attendais pas.
Öröm	Je suis ravi, quel plaisir / quelle joie !
Rokonszenv, ellenszenv	J'ai rarement vu quelqu'un d'aussi agréable / désagréable. Il est vraiment sympathique / antipathique.
Elégedettség, elégedetlenség	Je suis content / très heureux, c'est très bien. Je ne suis pas très content, ce n'est pas trop bien.
Csodálkozás	Tiens, dis donc, vraiment ? Alors là ! Quelle surprise !
Remény	J'espère, tu y crois ?
Félelem, aggodalom	Je suis très inquiet, j'ai peur, je crains.
Bánat, elkeseredés	Je suis (très) triste /désespéré(e).
Bosszúság	Mais enfin ! Ça alors ! Alors, là !
Együttérzés	Je suis de tout coeur avec vous, nous partageons votre douleur.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Tu aimes / veux ? Ça te plaît ? Qu'est-ce que vous en pensez ? Super, pas mal / trop intéressant, je préfère, j'adore / je déteste, à mon avis , je pense que...
Érdeklõdés, érdektelenség	Qu'est-ce qui vous / t'arrive ? Qu'est-ce qu'il y a ? Raconte-moi... Ça ne m'intéresse pas trop, ce n'est pas mon problème.
Tetszés, nem tetszés	J'aime beaucoup / je n'aime pas du tout, j'adore / je déteste, c'est très bien, ça me plaît pas mal, ça ne me plaît pas trop.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Tu as / vous avez raison, c'est justement / exactement ça. Tu as / vous avez tort, tu te trompes, ce n'est pas du tout ça.
Egyetértés, egyet nem értés	Oui, d'accord, bien sûr, comme tu veux, je suis de ton / votre avis, c'est exactement ce que je pense. (Mais) non, (ce n'est) pas ça, pas maintenant, pas question.
Helyeslés, rosszallás	Excellente idée. Alors là, c'est très mauvais / mal.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Par contre, au contraire, d'ailleurs, pourtant, tout de même, surtout pas.
Elismerés kifejezése, dicséret, és arra reagálás	C'est bien / pas mal / génial, je le trouve magnifique, j'aime beaucoup, ça me plaît bien, bravo, félicitation, je vous félicite.
Közömbösség	Ça m'est égal, cela n'a pas d'importance, comme vous voulez.
Ígéret	C'est promis, je te / vous promets
Akarat, szándék, terv	Je veux absolument, je tiens à..., je refuse de..., on pense..., on projette..., on a l'intention de...,
Kívánság, óhaj	Je voudrais bien, j'aimerais, je souhaite que..., je serais content si…
Képesség, lehetõség, szükségesség, kötelezettség	On peut, je suis capable de..., il est possible, c'est faisable. Vous devez, il faut absolument, il est indispensable.
Bizonyosság, bizonytalanság	Tout à fait, certainement / je ne sais pas, peut-être.
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, ill. érdeklõdés ezek iránt	Ça te / vous paraît... ? Quelle est votre réaction à cela ? Lequel vous voulez ? Qu'est-ce qui vous intéresse dans la vie ?
Kritika, szemrehányás	Il est sans intérêt, ça ne me plaît pas vraiment, ce n'est pas trop réussi, c'est nul. Mais c'est scandaleux !

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Voilà, ce (ne) sont (pas) mes amis / c'est mon chat.
Dolgok, események leírása	Ils (ne) sont (pas) sympas / il est noir, beau, mais cher, c'est quelque chose qui, c'est quelqu'un qui, ça sert à... Cet après-midi, il y a une semaine. C'était... Alors, moi, je lui dis…
Információkérés	Comment t'appelles-tu ? Qu'est-ce que tu fais? Qui était-ce ? Où est-il ? Pourquoi n'est-il pas venu ? Ça coûte combien ? Ça commence à quelle heure ? Je voudrais savoir si..., Dis-moi / dites-moi comment ?
Tudás, nem tudás	Je (ne) sais (pas), je (ne) peux (pas) te / vous dire.
Igenlõ vagy nemleges válasz	Oui / non, c'est ça / ce n'est pas ça, en effet / pas tout à fait, aucun problème / pas du tout, c'est entendu / cela n'est pas possible, je ne peux pas vous dire cela.
Válaszadás elutasítása	Je ne peux pas accepter votre réponse, cette réponse ne me convient pas, je n'en ai pas la moindre idée.
Bizonyosság, bizonytalanság	Certainement, sûrement, sans (aucune) doute, ça me parait évident, peut-être, ça se peut, ça m'étonnerait, ce n'est pas si sûr que ça, je doute que cela soit vrai, rien ne le prouve.
Ismerés, nem ismerés	Je vois, je ne vois pas ce que vous voulez dire / de quoi tu parles.
Feltételezés	Je suppose.
Emlékezés, nem emlékezés	Je me rappelle, ça me fait penser...
Indoklás (ok, cél)	Parce que, pour que…

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Je voudrais, s'il te / vous plaît.
Felszólítás, tiltás, parancs	Il est interdit / défense de..., (ne) fais / faites (pas), veuillez patienter, s.v.p, prière de ne pas faire..., respectez...
Javaslat és arra reagálás	J'ai une idée, pourriez-vous..., voulez-vous..., que diriez-vous de..., c'est une bonne idée, (mais...) avec plaisir, (mais...)
Rendelés	S'il vous plaît, je voudrais... Est-ce que je pourrais avoir... ? Pourriez-vous m'apporter... ?
Meghívás és arra reagálás	Tu viens ? Ça te dit ? Accepteriez-vous de ? Si on faisait qch ce soir ? Volontiers, malheureusement je ne peux pas, pourquoi pas.
Kínálás és arra reagálás	Tu veux ? Prenez-en encore... Je veux bien, non, merci. Tu es / vous êtes gentil, mais ...
Reklamálás	C'est scandaleux / inacceptable / inadmimissible.
Tanácskérés, tanácsadás	Tu devrais/vous devriez peut-être, à ta /votre place, je...
Figyelmeztetés	Attention !
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Je peux...? Tu me permets / vous me permettez de... ? Je vous / t'en prie. Bien sûr, (Madame / Monsieur), si tu veux / vous voulez. Non, vous ne pouvez pas...
Segítségkérés és arra reagálás	S'il vous / te plaît. Merci beaucoup.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Je te propose de..., veux-tu que je... Merci, (Madame / Monsieur), je suis très touché.

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	C'est (bien) ça ? Peux-tu / pouvez-vous répéter.
Nem értés	Pardon, je ne comprends pas, je n'ai pas bien compris.
Betûzés kérése, betûzés	Comment ça s'écrit, s.v.p.? C comme Cécile...
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Parlez un peu plus lentement / haut, s.v.p.
Beszélési szándék jelzése	Écoute / écoutez ça.
Téma bevezetése	Je pense, à mon avis, à ce propos , j'ajouterais, si vous voulez mon avis.
Témaváltás	Avez-vous vu ? Avez-vous entendu ? Si on parlait d'autres choses.
Félbeszakítás	Excusez-moi de vous interrompre.
Megerõsítés, igazolás	C'est bien ça ? Est-ce que j'ai bien compris ? C'est celui qui ? C'est tout ? Tu n'en veux vraiment pas ?
Körülírás	Je ne sais pas exactement ça, mais c'est quelque chose.
Példa megnevezése	Tiens / tenez, par exemple, pour vous donner un exemple, c'est le cas de...
Beszélgetés lezárása	D'accord, c'est entendu.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát, – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A *középszintû* és *emelt szintû* követelmények egy táblázatban jelennek meg. A csak *emelt szinten* elvárt szerkezeteket csillag (*) jelzi. A leírások Patrick Charaudeau Grammaire du sens et de l'expression (Hachette, Párizs 1992) és Geneviève-Dominique de Salins Grammaire pour l'enseignement / apprentissage du FLE (Didier-Hatier, Párizs 1996.) címû munkáinak terminológiáját követik.

A *középszintre* vonatkozó lista a Kerettantervre épül. Ezeknek a szerkezeteknek az aktív használata várható el a vizsgázótól. A receptív készséget mérõ vizsgarészekben használt szövegekben elõfordulhatnak a listán nem szereplõ szerkezetek is, ezek azonban nem képezik a mérés részét.

Emelt szinten a mai francia köznyelvben elõforduló valamennyi nyelvi szerkezet ismerete a felismerés szintjén elvárható. A listán szereplõ szerkezetek aktív ismeretét célzottan a nyelvhasználati vizsgarészben mérjük.

1. La présentation	
les présentateurs	c'est / ce sont, (le) voici / (la) voilà, il y a, il est
la focalisation	c'est ... qui / c'est ... que, ce qui... c'est / ce que... c'est, c'est ce que / c'est ce qui, voilà ce que / voilà ce qui
2. La personne	
les pronoms personnels „ sujets " du verbe	je, tu / vous, il / elle, ils / elles, on, nous
les pronoms personnels de forme tonique	moi, toi, lui, elle... impératif, affirmatif / négatif
les pronoms personnels „ compléments " du verbe	me, te, nous, vous, le, l', la, les lui, leur
les pronoms „ adverbiaux "	y, en
3. L'actualisation du nom commun	
l'article défini	le genre et le nombre des noms le, l', la, les + nom commun article contracté du / des, au / aux
l'article indéfini	un, une, des + nom commun
l'article „zéro"	article „zéro" + nom commun
la désignation	ce, cet, cette, ces + nom commun celui / celle / ceux / celles de + nom celui qui / celui que etc.
la dépendance	mon ma mes, etc. + nom commun le mien, la mienne, les miens, les miennes, etc.
la quantification	du, de l', de la + nom non dénombrable assez / beaucoup / peu de + nom quelques + nom dénombrable autant / plus / moins de + nom commun le plus / moins de + nom commun
4. L'affirmation et la négation	oui, non, si, n'est-ce pas ? ne pas, ne... ni... ni, ne... pas... non plus, ne... jamais, jamais / toujours, ne... pas / ne... plus, ne... plus jamais, encore / toujours, pas toujours / toujours pas, ne... pas encore, déjà / pas encore quelqu'un / n'importe qui*, ne... personne quelque chose / n'importe quoi* ne... rien, tout, tous, toutes, chacun* quelque part / n'importe où* / partout ne... nulle part ne... que, seulement sauf, excepté

5. L'interrogation et la forme interrogative	est-ce que... ? qui / que... ? qui est-ce qui / qui est-ce que... ? qu'est-ce qui / qu'est-ce que... ? inversion verbe-sujet
L'interrogation indirecte et le disocurs indirect	discours indirect „ concordance " des temps dire que demander si, demander qui / où / quand / comment, demander ce qui / ce que, demander de + infinitif demander que + subjonctif*
6. La qualification	
la détermination du nom par le complément du nom	N1 de N2 (le fils du pharmacien)
la détermination du nom par l'adejctif qualificatif	adejctif qualificatif : genre et nombre adverbes en „ -ment " comparatif, superlatif
la qualification par les relatives	les propositions relatives qui, que, où, dont auquel, à laquelle, auxquels, auxquelles, etc.* les relatives et l'indicatif les relatives et le subjonctif*
7. La situation dans l'espace	où ? ici, là, là-bas, à / chez, article contracté au / aux au, aux, dans, sur, par, de + nom de lieu pour + nom de lieu entre... et... jusqu'à + nom de lieu en / y (pronoms de reprise d'un lieu)
8. La situation dans le temps et la vision du procès	
les indicateurs de temps liés à l'énonciation (déictiques)	hier, aujourd'hui, demain il y a + expression de la durée dans + expression de la durée depuis + date fixe depuis + expression de la durée
les indicatuers temporels non liés à l'énonciation (non déictiques)	il y a... que en / pendant en + date ou époque à + époque le + date à partir de / dès* / depuis avant / après
les autres marqueurs temporels : les adverbes et les conjonctions temporels, le gérondif, les propositions participales à valeur temporelle*	rarement, toujours, souvent, quelquefois, une fois tout à coup, alors, et puis, etc. en + participe présent tout en + participe présent* (une fois) le travail terminé... quand, lorsque* avant que, pendant que, après que jusqu'à ce que chaque fois que*, si + présent

les valeurs et les emplois des temps de l'indicatif	présent, passé composé, imparfait, plus-que-parfait (le système hypothétique : si + imparfait), passé simple*, futur simple, futur antérieur*
les valeurs et emplois des autres modes	valeurs et emplois du conditionnel valeurs et emplois du subjonctif
le verbe et ses modificateurs	les verbes modaux : pouvoir, vouloir, devoir, savoir + infinitif il est possible de + infinitif, il est vraisemblable que* adverbes de manière, qualité, quantité plus / autant / moins que le plus / le moins
9. Argumentation et opérations logiques	
l'explication cause / conséquence	pourquoi ? parce que si... c'est que*, car* à cause de, grâce à comme sous prétexte de* / que* étant donné que* / vu que* puisque d'où* c'est pour cela que, c'est pourquoi alors, donc par conséquent* si, tellement, tant*... que (consécutive) pour + infinitif / pour que + subjonctif de sorte que* + subjonctif
l'explication téléologique	bien que + subjonctif, quoique* tandis que, alors que* mais, en revanche*, par contre
l'opposition et la concession	malgré au lieu de avoir beau + infinitif* cependant, toutefois*
les traces argumentatives et les mots du discours	d'abord, ensuite, enfin d'une part, d'autre part par ailleurs* en effet* quand même, tout de même* d'ailleurs, pourtant en tout cas, de toute façon du moins, au moins
10. L'approche sémantique du procès	le factitif la voix passive

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai francia köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének elõfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A vizsga három szövegbõl és három feladatból áll. Egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A szövegek hossza összesen körülbelül 700-900 szó. A feladatsor 20-25 itemet tartalmaz. Az egyes szövegek és feladatok lehetõleg különbözõ típusúak.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
- az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,

– hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy megadott szókészletbõl,
– megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-3 szövegbõl és a hozzájuk kapcsolódó feladatból, összesen 18-20 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek terjedelme körülbelül 150–200 szó szövegenként.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
– témáját felismerni,
– lényegét megérteni,
– kulcsfontosságú szavait megérteni,
– legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,

B1:
– gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
– egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg
– autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
– egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
– akusztikai minõsége kifogástalan,
– hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
– hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
– lassú, de még normál beszédtempójú,
– a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
– tisztán artikulált,
– tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, ûrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3 szövegbõl és 3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek terjedelme egyenként legfeljebb 2 perc. A feladatsor körülbelül 20-25 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladat-meghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
- egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a legyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,
- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történõ szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történõ szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történõ szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, elbeszélõ, leíró, esetleg véleménykifejtõ szöveg létrehozása. A vizsgázónak az elsõ feladatban körülbelül 80-100 szót, a második feladatban körülbelül 100-120 szót kell írnia.

A feladat-meghatározás, valamint a segédanyagok francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél, és ezek együttesen maximum 100 szó elolvasását igénylik.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
- egyszerû, rutinszerû beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben szokásos feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:

- az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
- ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
- érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elõ:
– bevezetõ beszélgetés,
– önálló témakifejtés vizuális vagy verbális segédanyagok alapján,
– szerepjáték feladat.

A második és harmadik feladatot a vizsgázó húzza, és kidolgozásukhoz külön felkészülési idõ nem áll rendelkezésére, de a feladatokat átolvashatja és végiggondolhatja.

Az *elsõ feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e általános társas érintkezésben részt venni olyan témák rövid kifejtésével, melyek saját személyéhez, közvetlen kömyezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A kérdések személyes jellege biztosítja azt, hogy a kérdések egyben bemelegítõ kérdéseknek is tekinthetõk. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

A *második feladatban* a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e hétköznapi, élettapasztalatához kapcsolható témákban véleményét hosszabban, összetett formában kifejteni vizuális vagy verbális segédanyagok alapján (hasonlóságok és különbségek kiemelése stb.).

A *harmadik feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében tárgyalni, egyszerû kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különbözõ kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattétel; információ kérése és adása stb.). Ebben a feladatban a vizsgázó választhat a felkínált két szerep közül. A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra stb.

A feladat-meghatározás és a szöveges segédanyagok francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át kell teljesítenie.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

– a gondolatmenetet követni,
– véleményeket, érvelést követni,
– az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
– a szerzõ álláspontjára következtetni,
– a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg

– autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
– tartalma, szerkezete, nyelve világos,
– hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
– konkrét vagy elvont témájú,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

– utasítások (pl. használati utasítások),
– tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
– levelek,
– újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
– ismeretterjesztõ szövegek,
– publicisztikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
– képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
– a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
– szöveg részeinek sorrendbe rakása,
– hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
– nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három szövegbõl és három feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 900-1200 szó. A feladatsor 25-30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, körülbelül 25-30 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek terjedelme kb. 200 szó szövegenként.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

– gondolatmenetét részleteiben is követni,
– egyes tényszerû információkat megérteni,
– megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
– megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szöveg

– autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
– egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
– akusztikai minõsége kifogástalan,
– hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
– változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
– természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
– tartalmilag és szerkezetileg összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

– közérdekû bejelentések, közlemények,
– rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
– utasítások,
– médiaközlemények (pl. rövid hír),
– beszélgetések, telefonbeszélgetések,
– mûsorrészletek,
– riportok, interjúk,
– beszámolók,
– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A faladatsor három szövegbõl és három feladatból áll. A szövegek terjedelme egyenként legfeljebb 3 perc. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatsor 25-30 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érdeklõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következõ feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:
- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történõ szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történõ szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történõ szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtõ szöveg létrehozása. A vizsgázónak az elsõ feladatban körülbelül 100-150 szót, a második feladatban körülbelül 1150-200 szót kell írnia.

A feladat-meghatározás és a segédanyagok francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elõ:

- bevezetõ beszélgetés,
- önálló témakifejtés vizuális vagy verbális segédanyag alapján,
- problémamegoldó feladat (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása).

A második és harmadik feladatot a vizsgázó húzza, és bár kidolgozásukhoz külön felkészülési idõ nem áll rendelkezésére, a feladatokat elolvashatja és végiggondolhatja.

Az *elsõ feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e általános társas érintkezésben részt venni olyan témák részletesebb kifejtésével, melyek elvontabb jelenségekhez, nem pedig a vizsgázó hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak, vagy többnyire az általánosítás szintjén értendõk. A vizsga elsõ, nyitó kérdése azonban mindig személyes jellegû, hogy a vizsgázó feszültségét oldja. A vizsga ilyen módon kíván bemelegítést biztosítani a vizsgázóknak.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggõen kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket is.

A *harmadik feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében (problémamegoldás) tárgyalni, változatos kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különbözõ kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattétel; információ kérése és adása stb.). Ebben a feladatban a vizsgázó választhat a felkínált két szerep közül. A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra vagy rövid írott szöveg.

A feladat-meghatározás és a szöveges segédanyagok francia nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli.

INFORMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

E dokumentum a kétszintû, egységes informatika érettségi vizsga részletes követelményeit és a vizsga leírását tartalmazza.

Az informatika vizsga – a többi tantárgyhoz hasonlóan – központi kidolgozású részletes vizsgakövetelményekre épül.

E vizsga bármely középiskolában tanuló diák számára szabadon választható vizsga, s az oktatási törvénynek és az érettségi vizsgaszabályzatnak megfelelõen kétszintû lehet: közép- és emelt szintû.

A középszintû vizsga a középiskolai tanulmányokat lezáró jellegû.

Az emeltszintû vizsga mindemellett a felvételi vizsgát is kiváltja azokban a felsõoktatási intézményekben, amelyekben a számítástechnika, a programozás vagy az informatika az elõírt, illetve választható felvételi tantárgy.

Mindkét vizsga központilag elõállított, gyakorlati és szóbeli részekbõl áll a vizsgaleírásban szereplõ jellemzõk szerint.

A részletes követelményrendszer felépítése az Érettségi vizsgaszabályzatban foglalt általános követelmények szerkezetét követi.

A középszintû érettségi anyagának meghatározásához elsõdleges szempont, hogy a követelmények olyan ismereteket és képességeket tartalmazzanak, amelyek segítik az eligazodást és a munkába állást az információs társadalomban.

Az emelt szintû érettségi anyagát ezen kívül meghatározzák az egyetemek és fõiskolák informatikai szakjain várt tudás- és képességigények.

Az emelt szint a középszint követelményeit magában foglalja, de azokat magasabb szinten kéri számon, továbbá kiegészül a felvételihez szükséges tudásanyaggal is.

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

A tanulóktól elvárjuk, hogy az érettségi vizsgán az alábbi általános kompetenciák meglétét bizonyítsa

- *korszerû alkalmazói készség* (a számítógépek, az informatikai kultúra lehetõségeit kihasználni tudó tanulók képzése)
- *algoritmikus gondolkodás* (a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztõ szerep, amely az iskolában, s a hétköznapi életben is alapvetõ fontosságú);
- *önálló munkavégzés* (a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetõséget teremt az egyéni ütemû tanulásra, a tehetségekkel való különleges foglalkozásra, ...);
- *együttmûködõkészség, csoportmunka* (nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást);
- *alkotó munka* (akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist, a végeredmény akkor is egy termék lesz, a készítés folyamatának, s a "termékségnek" minden egyes következményével együtt);
- *az informatika és a társadalom kölcsönhatásának felismerése* (az informatika rohamos fejlõdése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit).

Tartalomorientált kompetenciák

Információs társadalom

- A tanuló legyen tájékozott a jelek és kódok világában;
- értse és tudja használni a gyakorlatban a telekommunikációs eszközöket, rendszereket, képes legyen bekapcsolódni az információs társadalomba;

– képes legyen a korszerû eszközök használatával információt szerezni, feldolgozni, és tudását gyarapítani;
– ismerje az informatika fejlõdéstörténetének fõbb állomásait;
– ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat veszélyeit;
– ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait!

Informatikai alapok – hardver

– A tanuló ismerje a jelátalakítás és kódolás jelentõségét és módszereit a korszerû informatikában;
– ismerje és használja a rendelkezésre álló (személyi) számítógépet és perifériáit;
– ismerje a helyi és a távhálózatok alapvetõ szolgáltatásait;
– legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet munkavédelmi és ergonómiai kérdéseivel!

Informatikai alapok – szoftver

– A tanuló ismerje a tanult operációs rendszer(ek) felhasználói felületét és felépítését;
– tudja kezelni a könyvtárszerkezetet;
– ismerje az állománykezelés, adatkezelés lehetõségeit;
– ismerje a számítógépes hálózat(ok) alapvetõ kommunikációs szolgáltatásait!

Szövegszerkesztés

– A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló szövegszerkesztõ programot;
– tudja használni a szövegszerkesztõ program lehetõségeit;
– tudjon önállóan készíteni egyszerû szöveges dokumentumokat;
– részletes feladatleírás alapján legyen képes bármilyen szöveges dokumentum elõállítására;
– ismerje a fontosabb típusdokumentumok (pl. meghívó, levél, …) lehetséges tartalmát és szerkezetét, tudjon ilyeneket önállóan elkészíteni;
– tudja dokumentumait esztétikus formára hozni;
– tudja kezelni a szövegszerkesztõ nyelvi segédeszközeit (helyesírás ellenõrzõ, szinonima szótár), törekedjen a helyes és igényes fogalmazásra;
– tudjon szöveges dokumentumaiba képeket, táblázatokat (más programok által készített objektumokat) beilleszteni!

Táblázatkezelés

– A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló táblázatkezelõ programot;
– tudja használni a táblázatkezelõ program lehetõségeit;
– legyen képes adatokat egyszerû táblázatokba rendezni, azokon elemi számításokat végezni;
– legyen képes egyszerû kimutatásokat készíteni;
– tudjon adatokat célszerûen csoportosítani, közülük meghatározottakat kigyûjteni;
– tudja kimutatásait diagramokkal kiegészíteni, a diagramokat esztétikusan megtervezni!

Adatbázis-kezelés

– A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelõ programot;
– legyen képes adatmodellt alkotni egy konkrét feladat alapján;
– az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát folyamatosan karbantartani;
– tudjon egyszerû adatbeviteli sémát (ûrlapot) tervezni és alkalmazni;
– tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni;
– nagy adatbázisokból is tudjon lekérdezéssel információt nyerni;
– a nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába elrendezni!

Információs hálózati szolgáltatások

– Tudjon Interneten információt keresni barangolással, illetve tematikus keresõprogramokkal;
– tudjon elektronikus levelet írni, fogadni, leveleihez különbözõ dokumentumokat csatolni;
– tudjon hálózaton keresztül közvetlen kapcsolatokat létrehozni;
– tudjon szöveges dokumentumokat, adatállományokat hálózatra elhelyezni;
– tudjon célszerû hiperszöveges dokumentumokat készíteni!

Prezentáció (bemutató) és grafika

– A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló rajzoló, valamint prezentációs programot;
– tudja használni a rajzoló, valamint prezentációs program lehetõségeit;
– tudjon egyszerû ábrákat rajzolni, azokkal mûveleteket végezni;
– tudjon képekkel mûveleteket végezni, minõségüket javítani;
– grafikus ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetbe esztétikusan elhelyezni;
– képekbõl, szövegekbõl tudjon bemutatókat létrehozni!

Könyvtárhasználat

– A tanuló legyen képes az információs társadalom kihívásainak fogadására;
– rendelkezzen a könyvtárra alapozott önmûvelés képességével;
– a forrásokat komplex és alkotó módon tudja használni;
– ismerje a forrásfelhasználás etikai/formai szabályait!

Algoritmizálás, adatmodellezés

– A tanuló legyen képes egy programozási feladatot szabatosan megfogalmazni;
– tudjon pontos feladat-meghatározás után adatmodellt felállítani;
– tudjon használni legalább 2 algoritmust leíró eszközt;
– tudjon a megoldandó feladathoz algoritmust készíteni;
– legyen képes algoritmusok számítógépes megvalósítására, az elkészült algoritmus helyességének ellenõrzésére!

A programozás eszközei

– A tanuló legyen képes egy programozási feladatot adott programozási nyelven megoldani;
– legyen képes használni egy programozási nyelv fejlesztõi környezetét;
– legyen képes tesztelni programját, hibát keresni, majd javítani benne!

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Információs társadalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. A kommunikáció 1.1.1. A kommunikáció általános modellje 1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek 1.1.3. Számítógépes információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban 1.1.4. Közhasznú információs források	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat (kommunikációs rendszereket) bemutatni és értelmezni. Ismerje a használatos (tele)kommunikációs rendszereket (pl. telefon, tv, …). Ismerjen számítógépes katalógusokat és adatbázisokat. Legyen képes összetett keresésre az Interneten, keresõszerverek segítségével.	
1.2. Információ és társadalom 1.2.1. Az informatika fejlõdéstörténete 1.2.2. A modern információs társadalom jellemzõi 1.2.3. Informatika és etika 1.2.4. Jogi ismeretek	Ismerje az informatika fejlõdéstörténetének fõbb fázisait, eseményeit. Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól. Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását. Ismerje a helyi és a távhálózatok netikettjét. Tudja, hogy a vírusok a szoftverben és hardverben károkat okozhatnak. Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentõs értéket képviselhet. Ismerje a szerzõi jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket felhasználói szerzõdés szerint (freeware, shareware, üzleti).	

2. Informatikai alapismeretek – hardver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Jelátalakítás és kódolás 2.1.1. Analóg és digitális jelek 2.1.2. Az adat és az adatmennyiség 2.1.3. Bináris számábrázolás 2.1.4. Bináris karakterábrázolás 2.1.5. Bináris kép- és színkódolás 2.1.6. Bináris hangkódolás	Ismerje az analóg és a digitális jel fogalmát, különbözõségeit. Tudja, hogy minden érzékelhetõ jel jó közelítéssel digitalizálható.	
2.2. A számítógép felépítése 2.2.1. A Neumann-elvû számítógépek 2.2.2. A (személyi) számítógép részei és jellemzõik: Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztõ), ház, tápegység, alaplap 2.2.3. A perifériák típusai és fõbb jellemzõik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak 2.2.4. A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése 2.2.5. Hálózatok	Ismerje a Neumann-elvet és azt, hogy más elven felépülõ és mûködõ számítógépek is léteznek. Ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit és fontosabb jellemzõit. Ismerje a helyi és távhálózatok felépítését és fontosabb jellemzõit.	Ismerje a logikai alapmûveleteket és tudja alkalmazni feladatok megoldása során.

3. Informatikai alapismeretek – szoftver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Az operációs rendszer és fõbb feladatai 3.1.1. Az operációs rendszerek (fajtái) részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete 3.1.2. Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése 3.1.3. Állományok típusai, keresés a háttértárakon 3.1.4. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás 3.1.5. Az adatkezelés eszközei: Tömörítés, kicsomagolás, archiválás, adatvédelem 3.1.6. A szoftver és a hardver karbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzs, lemezkarbantartás, … 3.1.7. A hálózatok mûködésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem	Ismerje az operációs rendszerek fajtáit, fõ részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani. Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét. Ismerje a könyvtárrendszer felépítését, igazodjon el benne. Ismerje a könyvtármûveleteket. Tudjon állományokat megkeresni. Ismerje és tudja használni az állománykezelõ funkciókat. Értse a tömörítés lényegét, az archiválás és az adatvédelem szükségességét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni. Ismerje a vírus fogalmát, a leggyakoribb vírusok terjedési módját, valamint a védekezés eszközeit, módszereit. Tudja ellátni a lemezkarbantartás feladatait: lemez törlése, új lemez használatba vétele. Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a (helyi) hálózati szolgáltatásokat és a felhasználói jogosultságokat.	

4. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. A szövegszerkesztõ használata 4.1.1. A program indítása 4.1.2. A munkakörnyezet beállítása 4.1.3. A szövegszerkesztõ menürendszere 4.1.4. Dokumentum megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult szövegszerkesztõ programot indítani. Ismerje a szövegszerkesztõ kezelõ felületét. Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni. Tudjon többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni. Tudjon fontosabb típusdokumentumokat (pl. meghívó, levél, …) önállóan készíteni.	
4.2. Szövegszerkesztési alapok 4.2.1. Szövegbevitel, szövegjavítás 4.2.2. Karakterformázás 4.2.3. Bekezdésformázás 4.2.4. Felsorolás, számozás 4.2.5. Tabulátorok használata 4.2.6. Oldalformázás	Ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal). Legyen képes karakterek betûtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Tudjon bekezdéseihez behúzást és térközt állítani, szövegbeosztást megadni, szegélyt, mintázatot megadni. Készítsen felsorolást, sorszámozott felsorolást. Tudjon különbözõ fajtájú tabulátorokat használni. Legyen tisztában az oldalbeállítás alapjaival (élõfej, élõláb, lapszámozás, margók, …)	
4.3. Szövegjavítási funkciók 4.3.1. Keresés és csere 4.3.2. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés 4.3.3. Helyesírás ellenõrzés, szinonima szótár, elválasztás	Ismerje a szövegszerkesztõ keresési, cserélési funkcióit. Tudjon kijelölni betût, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Tudjon ilyet más dokumentumból is beilleszteni. Használja a szövegszerkesztõ nyelvi segédeszközeit.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.4. Táblázatok, grafikák a szövegben 4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztõvel, sorba rendezés 4.4.2. Körlevélkészítés 4.4.3. Táblázatok, grafikák, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe, valamint formázásuk	Tudjon szöveges dokumentumokban táblázatokat szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Tudja a sorokat adott oszlop szerint sorba rendezni. Tudjon kördokumentumot készíteni. Legyen képes szimbólumokat és egyéb objektumokat beilleszteni a szövegbe, s azokat esztétikusan elhelyezni.	

5. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A táblázatkezelõ használata 5.1.1. A program indítása 5.1.2. A munkakörnyezet beállítása 5.1.3. A táblázatkezelõ menürendszere 5.1.4. A táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult táblázatkezelõ programot indítani. Ismerje a program kezelõ felületét. Tudjon adatokat bevinni, illetve azokat törölni. Tudjon a megjelenítési üzemmódok között váltani. Tudjon többféle formátumú táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni.	
5.2. A táblázatok felépítése 5.2.1. Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, az aktív cella és a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudjon cellát, sort és oszlopot beilleszteni, illetve, törölni.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.3. Adatok a táblázatokban 5.3.1. Adattípusok 5.3.2. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás 5.3.3. A cellahivatkozások használata 5.3.4. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény	Ismerje a szöveg, a szám és dátum adattípusokat. Tudjon egyszerû képleteket és függvényeket használni (összeg, átlag, maximum, minimum, darabszám, feltételek a képletben, keresés stb.) Tudja a táblázat összetartozó adatait adott szempont szerint rendezni. Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül. Tudjon hivatkozást használni munkalapokon keresztül. Ismerje a címzési módokat: relatív, abszolút és vegyes címzést.	
5.4. Táblázatformázás 5.4.1. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése 5.4.2. Karakter-, cella- és tartományformázások 5.4.3. Cellák és tartományok másolása	Tudja alkalmazni a karakterformázás és a cellaformázás lehetõségeit. Tudja alkalmazni a cellán, illetve a tartományon belüli igazítás lehetõségeit. Tudja beállítani az oszlopszélességet és a sormagaságot. Tudja alkalmazni a szegélyezés és mintázat készítés lehetõségeit. Tudjon fejlécet és láblécet készíteni.	
5.5. Táblázatok, szövegek, diagramok 5.5.1. Egyszerû táblázat készítése 5.5.2. Formázási lehetõségek 5.5.3. Diagramtípus kiválasztása, diagramok szerkesztése	Tudjon egyszerû táblázatot létrehozni. Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelõ és a szövegszerkesztõ rendszerek között. Tudja alkalmazni az oldalbeállításhoz kapcsolódó formázási lehetõségeket (tájolás, margó). Ismerje a diagramok és grafikonok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belõle levonandó következtetéseknek megfelelõ grafikontípust választani (pont, vonal, oszlop, kör). Tudjon grafikont és más objektumot beilleszteni.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.6. Problémamegoldás táblázatkezelõvel 5.6.1. Tantárgyi feladatok megoldása 5.6.2. A mindennapi életben elõforduló problémák	Tudjon statisztikai problémákat megoldani táblázatkezelõvel. Tudjon egyszerû és jól áttekinthetõ nyilvántartást készíteni. Tudjon táblázatot tervezni szöveges feladat alapján.	

6. Adatbáziskezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai 6.1.1. Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mezõ, kulcs	Tudjon különbséget tenni adattábla és adatbázis között. A rendelkezésére álló adathalmazból tudjon adatrekordokat összeállítani. Legyen tisztában az adattábla és a kulcs fogalmával, tudjon kulcsmezõt kiválasztani.	Ismerje a relációs adatmodell jellemzõit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.2. Az adatbázis-kezelõ program interaktív használata 6.2.1. Adattípusok 6.2.2. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése 6.2.3. Adatbázisok létrehozása, karbantartása	Ismerje az adatbázis-kezelõben használatos fontosabb mezõtípusokat (szöveg, különbözõ számtípusok, dátum, logikai); milyen adat tárolására alkalmasak, mik a velük végezhetõ mûveletek. Tudjon létezõ adatbázist megnyitni, abból az adatokat a képernyõn megjeleníteni. Tudjon rekordokat vagy egyes mezõket kitörölni, vagy a benne levõ adatokat újakkal felülírni. Tudja a módosított adatokat kimenteni. Tudjon megadott szerkezetû adattáblát létrehozni. Képes legyen az adattábla mezõit helyesen kiválasztani, a kulcsmezõt meghatározni, az új táblát feltölteni.	Tudjon adott szöveges feladathoz célszerû adattáblákat és azok közötti kapcsolatokat megtervezni
6.3. Alapvetõ adatbázis-kezelési mûveletek 6.3.1. Lekérdezések, függvények használata 6.3.2. Keresés, válogatás, szûrés, rendezés 6.3.3. Összesítés	Tudjon a létezõ adatbázisban adott feltételeknek megfelelõ rekordokat megjeleníteni és azokkal mûveletet végezni. Tudja kiválasztani, hogy a kérdéshez mely mezõk megjelenítése szükséges.	Ismerje és tudja felhasználni valamely lekérdezõ nyelv alapvetõ utasításait.
6.4. Képernyõ és nyomtatási formátumok 6.4.1. Ûrlapok használata 6.4.2. Jelentések használata	Tudjon az adattáblákból számítandó információkat megjeleníteni. Tudjon adott mezõk felhasználásával jelentést kialakítani és nyomtatni.	Tudjon adott szövegnek megfelelõ ûrlapot és jelentést megtervezni és elkészíteni.

7. Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7.1. Kommunikáció az Interneten 7.1.1. Elektronikus levelezési rendszer használata 7.1.2. Állományok átvitele 7.1.3. WWW 7.1.4. Keresõrendszerek 7.1.5. Távoli adatbázisok használata	Ismerje az Internet fontosabb szolgáltatásait, alkalmazza a szolgáltatások fontosabb használati szabályait. Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzõit. Tudjon a levélhez csatolást készíteni és fogadni. Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állomány átviteli segédprogramot. Ismerje az állomány átvitel szolgáltatást. Tudjon Internetrõl állományokat letölteni. Tudjon egy böngészõt használni. Ismerje a böngészõ programok navigációs eszközeit. Tudjon kulcsszavas és tematikus keresõt használni. Tudjon egyszerû és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni.	
7.2. Web-lap készítés 7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete 7.2.2. Web-lap készítése Web-szerkesztõvel 7.2.3. Formázási lehetõségek	Ismerje a Web-lap jellemzõ elemeit. A címsor, háttérszín, háttérkép, különbözõ színû, méretû, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus Web-szerkesztõvel. Tudjon egyszerû Web-lap szerkesztési feladatot elvégezni.	Tudjon egyszerû Web-lapot készíteni a HTML leíró nyelv segítségével, egyszerû szövegszerkesztõvel. Ismerje a HTML alapelemeit.

8. Prezentáció és grafika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8.1. Prezentáció (bemutató) 8.1.1. A program indítása 8.1.2. A munkakörnyezet beállítása 8.1.3. A program menürendszere 8.1.4. Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, táblázat, rajz, diagram, grafika, fotó, hang, animáció, diaminta …) és formázása	Tudja az általa tanult bemutatókészítõ programot indítani. Ismerje a program kezelõ felületét. Tudjon bemutatót megnyitni, menteni és lejátszani különbözõ módokon. Tudjon bemutatót készíteni.	
8.2. Grafika 8.2.1. A program indítása 8.2.2. A munkakörnyezet beállítása 8.2.3. A program menürendszere 8.2.4. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása 8.2.5. Képek beillesztése, formázása	Tudja az általa tanult grafikai programot indítani. Ismerje a program kezelõ felületét. Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni. Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni. Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani, minõségét javítani. Grafikus ábráit, képeit tudja szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni.	

9. Könyvtárhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.1. Könyvtárak 9.1.1. A könyvtár fogalma, típusai 9.1.2. Eligazodás a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet 9.1.3. A helyben használható és a kölcsönözhetõ könyvtári állomány 9.1.4. A könyvtári szolgáltatások	Ismerje a könyvtár fogalmát, típusait: hagyományos és elektronikus könyvtárak. Tudja kiválasztani a dokumentumokat és használni az eszközöket. Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat.	
9.2. Dokumentumok 9.2.1. Nyomtatott dokumentumok 9.2.2. Nem nyomtatott dokumentumok, illetve adathordozók (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD)	Tudja használni a kézikönyveket és a közhasznú információs forrásokat. Tudja használni a gyakoribb nem nyomtatott dokumentumokat.	
9.3. Tájékoztató eszközök 9.3.1. Katalógusok 9.3.2. Adatbázisok 9.3.3. Közhasznú információs források (pl. telefonkönyv, menetrend, térkép)	Tudjon keresni a betûrendes leíró katalógusban. Tudjon adatokat gyûjteni számítógépes adatbázisból. Tudjon információt keresni az Interneten, ismert keresõprogramokat használni.	

10. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.1. Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák 10.1.1. Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek 10.1.2. Szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz 10.1.3. Állományok		Ismerje az adattípusok osztályozásának lehetséges fajtáit. Tudjon különbséget tenni egyszerû és összetett típusok között. Tudja a felsorolt összetett típusokat definiálni. Ismerje az egyes típusokhoz tartozó mûveleteket. (Numerikus, logikai, karakter-, ill. szövegmûveletek; továbbá tömbbõl elem kiválasztása indexével, rekordból mezõ kiválasztása nevével, halmazmûveletek; szekvenciális állományokra alkalmazható mûveletek)
10.2. Elemi algoritmusok típusfeladatokra 10.2.1. Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések		Ismerje a strukturált programozás alapelveit, a lehetséges programszerkezeteket. Tudja a szükséges változókat kiválasztani, és programbeli használatukat szabatosan megfogalmazni. Tudja pontosan leírni az egyes típusfeladatok kiinduló állapotát (azaz felsorolni az értékkel rendelkezõ változókat és tulajdonságukat) és a várt eredményt (azaz mely változóba, milyen feltételek mellett, milyen értékeket kell visszaadnia a programnak). Tudja leírni a megfelelõ algoritmusokat valamely algoritmus-leíró nyelven.
10.3. Rekurzió 10.3.1. Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában		Ismerje a rekurzió fogalmát. Néhány egyszerû rekurziós feladaton tudjon bemutatni a rekurzív algoritmusokat.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.4. A programkészítés mint termék-elõállítási folyamat 10.4.1. A programkészítés lépései: feladat-meghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minõségvizsgálat, dokumentálás		Világosan lássa a tervezés és a kódolás közötti különbséget. Tisztában legyen a tesztelés szerepével, és alapelveivel. Tudjon adott feladathoz olyan tesztadatokat meghatározni, amelyek a hibás mûködés kiszûrésére alkalmasak.
10.5. Számítógép a matematikában, a természet- és társadalomtudományi tantárgyakban 10.5.1. Matematikai feladatok, egyszerû természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerû feladatok megoldása		Tudjon programot készíteni a felsorolt tantárgyak körébõl megfogalmazott probléma megoldására, ha a megoldó módszerrõl részletes leírást kap.

11. A programozás eszközei (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
11.1. Algoritmusleíró eszközök 11.1.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével 11.1.2. Az algoritmus-leíró eszközök fajtái		Ismerje a struktogramot vagy a folyamatábrát, és a mondatszerû algoritmus-leíró eszközt. Tudjon az egyikkel programot tervezni.
11.2. Programozási nyelv 11.2.1. Egy programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete		Ismerjen egy programozási nyelven: típusdefiníciót, változódeklarációt, input és output utasításokat, alapvetõ programszerkezeteket (azaz szekvenciát, elágazást, ciklust), eljárásokat, állományból adatbeviteli és -kiviteli mûveleteket.
11.3. Programfejlesztõi környezet 11.3.1. Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztõi környezetben 11.3.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztõi környezetben		Tudjon egy közepes nehézségû, de összetett feladatot strukturáltan megoldani az ismert programnyelven. Tudjon e felhasználóval kulturáltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitelt írni. Legyen képes a program különbözõ kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokat adni. Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

Az informatika gyakorlatorientált tárgy, ezért mind az oktatásban, mind a vizsgáztatásban meghatározó szerepe van a számítógépen végzett munkának, illetve feladatmegoldásnak. A gyakorlati vizsgafeladatokat számítógéppel kell megoldani.

Az emelt szintû érettségi helyettesítheti a felvételit az olyan egyetemeken és fõiskolákon, ahol a *Programozás* vagy a *Számítástechnika* vagy az *Informatika* felvételi tantárgy.

A követelményekben megfogalmazott 1–3., 7.1. és 9. sorszámú témaköröket a szóbeli, a 3–8. sorszámúakat a gyakorlati érettségi vizsgán kell számon kérni mindkét szinten. Emelt szinten a gyakorlati vizsgán kell számon kérni a 10–11. sorszámú témaköröket.

Mindkét szinten külön vannak választva a szóbeli és a gyakorlati vizsgán szereplõ témakörök. *Fel kell azonban hívni a figyelmet arra, hogy a gyakorlati vizsgán közvetve szükség van arra a tudásra (informatikai alapismeretek, hardver, szoftver, hálózati ismeretek), amit közvetlenül a szóbeli vizsga mér. (Nélkülük a gyakorlati feladatok megoldása alapvetõ nehézségekbe ütközik.)*

A középszintû vizsga témakörei megfelelnek a korszerû informatikai írástudás témaköreinek.

Az emelt szintû vizsga új témakörei egyértelmûen az informatikus szakokhoz szükséges kompetenciák mérésére alkalmas területekrõl származnak.

A szóbeli vizsga mindkét szinten adott számú tételbõl áll, melyek rögzítettek, s a fenti 4 témakörbõl származnak.

A gyakorlati vizsgán a felsorolt témakörökbõl kapnak számítógépen megoldandó feladatokat a vizsgázók. Minden területrõl kell adni feladatot, de az egyes területekrõl – a vizsga céljával összhangban – különbözõ mennyiségû és nehézségû feladat szerepelhet a vizsgán. Így az egyes feladatokra különbözõ idõt kell szánni, a vizsgaidõ 10-40%-át.

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A vizsga formája: gyakorlati és szóbeli.

A középszintû informatika érettségi vizsga 180 perces gyakorlati, és legalább 30 perc felkészülési idõvel, legfeljebb 10 perces szóbeli vizsga.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsgán használható szoftverek körét *a vizsga lebonyolítása elõtt 2 évvel rögzíteni kell*. A szoftververziót *a vizsga lebonyolítása elõtt 1 évvel kell megadni*.

A gyakorlati vizsgán 120, a szóbeli vizsgán 30 pontot lehet szerezni.

GYAKORLATI VIZSGA

A feladatsor összetétele

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer nagy témaköreit, és arányaiban a következõkre törekszik:

Témakör	Idõ	Pontszám
Szövegszerkesztés	60 perc	40 pont
Táblázatkezelés	50 perc	30 pont
Adatbázis-kezelés	30 perc	20 pont
Web-lap készítés	20 perc	15 pont
Prezentáció és grafika	20 perc	15 pont

A feladatsor 50%-a egyértelmû utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplõ fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A feladatsor szerkezete

A feladatsor lefedi a követelményrendszer 3–8. témakörét.

Az adott témakörhöz rendelt idõ kitölthetõ egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

Az egyes témakörök feladatai, részfeladatai pontozása feladatfüggõ, összpontszámuknak azonban meg kell egyezni a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Értékelés

A gyakorlati feladatsor értékelésére részletes javítási útmutató szolgál. A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

SZÓBELI VIZSGA

A feladatsor összetétele

A szóbeli feladatok az 1–3., 7.1., 9. számú témakörökbõl jelölhetõk ki, így a középszintû vizsga kérdéseit a szóbeli vizsgán az alábbi témakörökbõl kell összeállítani:

- Információs társadalom
- Informatikai alapismeretek – hardver
- Informatikai alapismeretek – szoftver
- Kommunikáció az Interneten (gyakorlati kivitelezéssel)
- Könyvtárhasználat

A feladatsor értékelési szempontjai

- Logikai felépítés, vázlat (8 pont)
- Jó idõbeosztás. Hogyan tudja hangsúlyozni a mondandóját, elvész-e a részletekben, vagy látja a téma súlyponti részeit? (Haladhat az általánosabb felõl a konkrét felé, vagy fordítva.) Kiemeli-e a lényeges dolgokat?
- Kifejezõkészség, szaknyelv használata (8 pont)
- Mennyire pontos a fogalmazása, az esetleges felületességek csak az idõbeli korlátok miatt vannak-e, vagy a megértés hiányáról tanúskodnak? Mennyire érti az anyagot, milyen súlyúak a betanult, besulykolt, de meg nem értett tananyagok?
- Tartalmasság (8 pont)
- Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges? A tárgyi tévedéseket, rossz magyarázatokat mint hiányosságokat kell figyelembe venni.
- Kommunikatív készség (6 pont)
- Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni? Ha elakad, hogyan reagál a segítségre, megérti-e amit kérdez a bizottság, mennyire rugalmasan gondolkodik? (Mivel ez a pont az együttmûködési készséget méri, ha a felelet során meg sem kellett szólalni, akkor is kell kérdést feltenni.)

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A vizsga formája: gyakorlati és szóbeli.

Az emelt szintû informatika érettségi vizsga 240 perces gyakorlati, és legalább 30 perc felkészülési idõvel, legfeljebb 15 perces szóbeli vizsga.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsgán használható szoftverek körét ***a vizsga lebonyolítása elõtt 2 évvel rögzíteni kell.*** A szoftververziót a *vizsga lebonyolítása elõtt 1 évvel kell megadni*.

A gyakorlati vizsgán 120, a szóbeli vizsgán 30 pontot lehet szerezni.

GYAKORLATI VIZSGA

A feladatsor összetétele

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer nagy témaköreit. Az emelt szintû vizsga kérdéseit a szóbeli vizsgán az alábbi témakörökbõl kell összeállítani.

A feladatsor gyakorlati része tartalmi arányaiban törekszik a következõkre:

Témakörök	Idõ	Pontszám
Szövegszerkesztés, prezentáció, grafika, Web-lap készítés	60 perc	30 pont
Táblázatkezelés	30 perc	15 pont
Adatbázis-kezelés	60 perc	30 pont
Algoritmizálás, adatmodellezés	90 perc	45 pont

A feladatsor 50%-a egyértelmû utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplõ fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A feladatsor szerkezete

A feladatsor lefedi a követelményrendszer 3–8., valamint 10–11. témakörét.

Az adott témakörhöz rendelt idõ kitölthetõ egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal, vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

Az egyes témakörök feladatai, részfeladatai pontozása feladatfüggõ, összpontszámuknak azonban meg kell egyezni a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Értékelés

A gyakorlati feladatsor értékelésére részletes javítási útmutató szolgál. A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

SZÓBELI VIZSGA

A feladatsor összetétele

A szóbeli feladatok az 1–3., 7.1., 9. számú témakörökbõl jelölhetõk ki, így a középszintû vizsga kérdéseit a szóbeli vizsgán az alábbi témakörökbõl kell összeállítani:

- Információs társadalom
- Informatikai alapismeretek – hardver
- Informatikai alapismeretek – szoftver
- Kommunikáció az Interneten (gyakorlati kivitelezéssel)
- Könyvtárhasználat

A feladatsor értékelési szempontjai

- Logikai felépítés, vázlat (8 pont)
- Jó idõbeosztás. Hogyan tudja hangsúlyozni a mondandóját, elvész-e a részletekben, vagy látja a téma súlyponti részeit? (Haladhat az általánosabb felõl a konkrét felé, vagy fordítva.) Kiemeli-e a lényeges dolgokat?
- Kifejezõkészség, szaknyelv használata (8 pont)
- Mennyire pontos a fogalmazása, az esetleges felületességek csak az idõbeli korlátok miatt vannak-e, vagy a megértés hiányáról tanúskodnak? Mennyire érti az anyagot, milyen súlyúak a betanult, besulykolt, de meg nem értett tananyagok?
- Tartalmasság (8 pont)
- Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges? A tárgyi tévedéseket, rossz magyarázatokat mint hiányosságokat kell figyelembe venni.
- Kommunikatív készség (6 pont)
- Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni? Ha elakad, hogyan reagál a segítségre, megérti-e amit kérdez a bizottság, mennyire rugalmasan gondolkodik? (Mivel ez a pont az együttmûködési készséget méri, ha a felelet során meg sem kellett szólalni, akkor is kell kérdést feltenni.)

KÉMIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon, az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

– a természettudományos gondolkodás elemeinek alkalmazása a feladatok megoldása során,
– ismereteinek összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel,
– elemek, vegyületek tulajdonságainak, szerepének és jelentõségének felismerése a tanult vagy megadott információk alapján,
– egyszerû kémiai kísérletek elvégzése és értelmezése,
– egyszerû kémiai számítási feladatok megoldása,
– az aktuálisan felmerülõ, kémiai ismereteket is igénylõ problémák (környezetvédelem, energiagazdálkodás, szenvedélybetegségek, táplálkozás, vegyipari technológiák stb.) lényegének megértése, egyszerûbb logikai összefüggések értelmezése,
– az SI mértékrendszer és a kémiai jelölésrendszer szakszerû használata,
– grafikonok, táblázatok adatainak elemzése, értelmezése,
– szakszerû írásbeli és szóbeli szövegalkotás, -értelmezés.

Az *emelt szintû* kémia érettségin *ezen túlmenõen* az alábbi kompetenciák megléte szükséges:

– az ismeretanyag belsõ összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerése,
– a kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása,
– egyszerû kémiai kísérletek tervezése,
– több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylõ, összetett kémiai számítási és elméleti feladatok, problémák megoldása,
– a mindennapi életet befolyásoló kémiai természetû jelenségek értelmezése,
– a környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggõ problémák értelmezése.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Általános kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
1.1. Atomszerkezet Atom	Fogalmi szint	az atom alkotórészei (atommag, elektronfelhõ), a legfontosabb elemi részecskék (elektron és nukleonok: proton, neutron) jelölésük, relatív töltésük, relatív tömegük; rendszám, tömegszám.	
	Értse	az atom semlegességét.	
	Tudja alkalmazni	az elemi részecskék száma, a rendszám és a tömegszám közti kapcsolatot.	
Elem	Fogalmi szint	az elem fogalma, jelölése (vegyjel; Berzelius), izotóp fogalma, radioaktív izotópok (Hevesy György, Curie házaspár), alkalmazásuk (pl. a gyógyászatban, a mûszaki életben, a kormeghatározásban), relatív atomtömeg.	
	Értse		a tömegszám és a relatív atomtömeg közti kapcsolatot.
Elektronszerkezet	Fogalmi szint	atompálya, s-, p-, d- és f-atompálya, a Pauli-elv és a Hund-szabály kvalitatív ismerete, maximális elektronszám, alhéj és héj; energiaminimum elve, alapállapotú és gerjesztett atom, párosítatlan (pár nélküli) elektron, elektronpár; telített és telítetlen héj, alhéj; vegyértékelektron fogalma, atomtörzs, nemesgázszerkezet.	alhéj és héj fogalma; spin.
	Értse, értelmezze		az atompályák elektronjainak maximális számát, az alapállapotú atom elektronszerkezetének kiépülését az alhéjak energetikai sorrendje alapján.
	Tudja		felírni az alapállapotú atom teljes elektronszerkezetét az elsõ *négy* periódus elemeinél, megállapítani a telített héjak és alhéjak számát.
A periódusos rendszer	Fogalmi szint	az elemek csoportosítása (Mengyelejev), periódus és csoport, fõcsoport és mellékcsoport.	mezõk (s-, p-, d-, f-mezõ).
	Értse	az egy fõcsoportba tartozó elemek hasonlóságának elektronszerkezeti okát.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát az s- és p-mezõben, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát a d-mezõ elemeinél, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.
Az atomok mérete	Fogalmi szint	az atommag és az atom méretviszonyai.	
	Értse	az atomméret változásait a periódusos rendszer *fõcsoportjaiban*.	az atomméret változásait a periódusos rendszer *periódusaiban*.
	Tudja összehasonlítani	a periódusos rendszer *azonos fõcsoportjában* lévõ elemek atomsugarát.	a periódusos rendszer *azonos periódusában* lévõ elemek atomsugarát.
Az ionok	Fogalmi szint	kation fogalma, anion fogalma.	ionsugár, ionizációs energia fogalma, jele, mértékegysége; elektronaffinitás, jele, mértékegysége.
	Értse, értelmezze	a kationok képzõdését atomokból, az anionok képzõdését atomokból, elnevezésüket (-id).	az atomok és a belõlük képzõdõ anionok, illetve kationok mérete közti kapcsolatot; az ionizációs energia változását a periódusos rendszerben.
	Tudja	jelölni az elemek kationjait, és felírni képzõdési egyenletüket atomjaikból. jelölni az elemek anionjait, és felírni képzõdési egyenletüket atomjaikból.	összehasonlítani az egy fõcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemeket elsõ ionizációs energiájuk szerint. összehasonlítani az adott nemesgáz szerkezetével egyezõ elektronszerkezetû ionok méretét.
Elektronegativitás (EN)	Fogalmi szint	elektronegativitás fogalma (Pauling).	
	Értse	az EN változását a periódusos rendszerben.	
	Tudja	összehasonlítani az egy fõcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemek EN-át, alkalmazni az EN-t a kötéstípusok eldöntésében.	
1.2. Kémiai kötések Elsõrendû kémiai kötések	Fogalmi szint	ionkötés, kovalens kötés, fémes kötés.	
	Értelmezze	az ion- és a kovalens kötés kialakulását egy általa választott példán bemutatva.	
	Értse	mindhárom kötés kialakulásának magyarázatát.	
	Tudja	a tanult ionokból megszerkeszteni ionvegyületek tapasztalati képletét.	
Másodrendû kémiai kötések	Fogalmi szint	diszperziós kölcsönhatás, dipólus-dipólus kölcsönhatás, hidrogénkötés.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse Értelmezze	a diszperziós kölcsönhatás és a dipólus-dipólus kölcsönhatás kialakulását, a hidrogénkötés kialakulásának feltételeit. a másodrendû kötések erõssége közti különbségeket.	
1.3. Molekulák, összetett ionok Molekula	Fogalmi szint	molekula fogalma, jelölése; kötõ és nemkötõ elektronpár.	
A kovalens kötés	Fogalmi szint	*s*- és *p*-kötés, egyszeres és többszörös kötés, kovalens vegyérték, kötési energia fogalma, mértékegysége, kötéspolaritás fogalma, datív kötés fogalma, delokalizált *p*-kötés.	kötéstávolság fogalma.
	Értse, értelmezze	a *s*- és a *p*-kötés szimmetriáját, az egyszeres és a többszörös kötés jellemzõit, a delokalizált *p*-kötést a benzol molekulája alapján.	a *p*-kötés kialakulásának feltételeit, a kötéshossz összefüggéseit.
	Tudja	ábrázolni a kötõ és nemkötõ elektronpárokat a molekulákban, megállapítani a vegyértéket a molekulákban, megállapítani a kötéspolaritást az EN értékek alapján.	
A molekulák térszerkezete	Fogalmi szint	elektronpár-taszítási elmélet, központi atom, ligandum, kötésszög, a molekula polaritása.	
	Értelmezze	egyszerû molekulák téralkatát (pl. H_2O, NH_3, CO_2, SO_2, SO_3, CH_4, CCl_4, CH_2O stb.), a molekula polaritását befolyásoló tényezõket (téralkat és kötéspolaritás).	a molekula alakját meghatározó tényezõket: – a ligandumok száma, – a központi atomhoz tartozó nemkötõ elektronpárok száma.
	Tudja	megállapítani a kötésszöget a szabályos molekulákban, megállapítani a molekulák polaritását.	megállapítani a molekulák téralkatát, megállapítani *adott képletû* molekula polaritását.
Összetett ionok	Fogalmi szint	összetett ion fogalma.	komplex ion fogalma.
	Értse	összetett ionok képzõdésének lehetõségeit: *a)* a NH_4^+ és a H_3O^+ szerkezetét, téralkatát, *b)* az oxosavakból levezethetõ összetett ionok (karbonát, hidrogén-karbonát, nitrát, foszfát, szulfát) származtatását és összegképletét.	komplex ion képzõdését a réz(II)ion akva- és ammin-komplexének példáján.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja		megállapítani az összetett ionok szerkezetét (értelmezés delokalizált elektronokkal), téralkatukat, alkalmazni a komplex ionok, a központi ion és a ligandumok töltése közti összefüggést megadott példák esetében.
1.4. Anyagi halmazok Anyagi halmaz	Fogalmi szint	anyagi halmaz fogalma, elem, vegyület, keverék, komponens, fázis.	
	Tudja	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a komponensek száma, illetve a komponensek anyagi minõsége (elem, vegyület) szerint.	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a fázisok száma, illetve homogenitás szerint.
Állapotjelzõk	Fogalmi szint	jelük, SI mértékegységük, standard nyomás és 25 °C („standardállapot”).	standard nyomás és 0 °C.
Halmazállapotok, halmazállapot-változások	Fogalmi szint	gázhalmazállapot, Avogadro törvénye, folyadék halmazállapot, szilárd halmazállapot, amorf és kristályos állapot, halmazállapot-változások.	a folyadékok további általános jellemzõi (felületi feszültség, viszkozitás).
	Értse, értelmezze	a gázhalmazállapot általános jellemzõit ideális gázokra (kölcsönhatás, diffúzió, összenyomhatóság), az Avogadro-törvényt, a folyadékok általános jellemzõit (kölcsönhatás, diffúzió, alak és összenyomhatatlanság), az amorf és a kristályos állapot jellemzõit, az olvadáspont és a rácstípus közti kapcsolatot, a másodrendû erõk és a molekulatömeg szerepét a molekularácsos anyagok forráspontjának alakításában.	
	Tudja	adatok elemzésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötõerõk kapcsolatát.	egyszerû kísérletek értelmezését (a felületi feszültséggel, a viszkozitással és a diffúzióval kapcsolatban); forráspontviszonyok becslésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötõerõk kapcsolatát.
1.4.1. Egykomponensû anyagi rendszerek			
1.4.1.1. Kristályrácsok	Fogalmi szint	rácsenergia.	elemi cella, koordinációs szám.
	Tudja besorolni	az elemeket és vegyületeket a megfelelõ rácstípusba.	
– Ionrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévõ részecskék, rácsösszetartó erõ.	
	Értse, értelmezze	az ionrácsos anyagok fizikai jellemzõit.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Atomrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévõ részecskék, rácsösszetartó erõ.	
	Értse, értelmezze	a gyémánt rácsának szerkezetét, az atomrácsos anyagok jellemzõit.	a SiO_2 rácsának szerkezetét.
– Fémrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévõ részecskék, rácsösszetartó erõ.	
	Értse, értelmezze	a fémrácsos anyagok jellemzõit.	
	Tudja értelmezni		a fémek fizikai tulajdonságait a megadott fizikai adatok alapján.
– Molekularácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévõ részecskék, rácsösszetartó erõ.	
	Értse, értelmezze	a molekularácsos anyagok jellemzõit.	
	Tudja értelmezni		a másodlagos kötõerõk típusa, az olvadás- és forráspontok közti kapcsolatot adatok összehasonlítása alapján.
1.4.1.2. Átmenet a kötés- és rácstípusok között	Értelmezze	a grafit szerkezetét és fizikai tulajdonságait.	a kovalens és az ionkötés közti átmenetet megadott példavegyületek tulajdonságai alapján.
1.4.2. Többkomponensû rendszerek			
1.4.2.1. Csoportosítás	Fogalmi szint	homogén, heterogén és kolloid rendszer.	
	Értse	a többkomponensû rendszerek jellemzõit (a diszpergált részecske mérete).	
1.4.2.2. Diszperz rendszerek	Fogalmi szint	a diszperz rendszerek fajtái a komponensek halmazállapota szerint (köd, füst, hab, emulzió, szuszpenzió).	
	Tudjon értelmezni Tudja besorolni	egyszerû kísérleteket. a kísérletek során képzõdõ diszperz rendszereket a megfelelõ típusba.	
1.4.2.3. Kolloid rendszerek	Fogalmi szint	a vizes alapú kolloidok fajtái (asszociációs és makromolekulás kolloid), Zsigmondy Richárd, a vizes alapú kolloidok csoportosítása a részecskék között fellépõ kölcsönhatás alapján: szolok és gélek, adszorpció és deszorpció, fajlagos felület.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse, értelmezze		a vizes alapú kolloidok szerkezetét a szappanoldat és a fehérjeoldat szerkezete alapján; a szol és a gél állapot jellemzõit.
	Tudjon Tudja	példákat mondani kolloid rendszerekre a hétköznapi életbõl.	 értelmezni a szol–gél átalakulást a hétköznapi életbõl vett példák alapján.
1.4.2.4. Homogén rendszerek	Fogalmi szint	elegy, oldat.	
	Értse		a gázelegyek és a folyadékelegyek tulajdonságai közti eltéréseket (térfogati kontrakció).
– Oldatok	Fogalmi szint	oldószer és oldott anyag, oldhatóság fogalma, telített oldat fogalma, az oldhatóság hõmérsékletfüggése, gázok oldhatóságának hõmérsékletfüggése, anyagok exoterm és endoterm oldódása.	túltelített oldat, oldáshõ fogalma.
	Értelmezze	az oldhatóság kapcsolatát az anyagi minõséggel, ionkristályok oldódásának mechanizmusát, az exoterm és az endoterm oldódás tapasztalatait.	a molekuláris anyagok oldódását; az oldhatóság hõmérsékletfüggésének felhasználását az anyagok átkristályosítással történõ tisztítására; az oldáshõ kapcsolatát a rácsenergiával és a hidratációs energiával.
	Tudja Tudjon Tudja	alkalmazni a „hasonló hasonlót old” elvet, jelölni az ionvegyületek oldódását egyenlettel. elemezni az oldhatósági grafikonokat, használni oldhatósági táblázatokat.	 oldhatósági grafikonokat készíteni. megállapítani az oldáshõ exoterm, illetve endoterm jellegét a rácsenergia és a hidratációs energia ismeretében.
Egyéb	Tudja használni	az anyagszerkezetrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
1.5. Kémiai átalakulások Kémiai reakció	Fogalmi szint	kémiai reakció fogalma, aktiválási energia.	
	Értse	a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit (ütközés, hatásos ütközés).	
	Tudja jelölni	az aktiválási energiát az energiadiagramon.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
Képlet	Fogalmi szint	összegképlet fogalma és fajtái (tapasztalati és molekulaképlet), szerkezeti képlet fogalma és fajtái (elektronképlet, konstitúciós képlet stb.).	
	Tudja megadni	a tanult vegyületek tapasztalati képletét, illetve molekulaképletét.	
Kémiai egyenlet	Fogalmi szint	sztöchiometriai egyenlet, tömegmegmaradás törvénye, ionegyenlet, töltésmegmaradás elve.	
	Értse, értelmezze	a kémiai egyenlet minõségi és mennyiségi jelentéseit, az egyszerû sztöchiometriai egyenletek írásának alapelveit, az egyszerû ionegyenletek írásának alapelveit.	
	Tudja	az egyszerû sztöchiometriai egyenletek rendezését.	felírni a vizes oldatban lezajló reakciók ionegyenleteit.
1.5.1. Termokémia			
1.5.1.1. A folyamatok energiaviszonyai	Fogalmi szint	endoterm és exoterm folyamat, energiadiagram.	
	Értse	a halmazállapot-változást, az oldódást és a kémiai reakciókat kísérõ energiaváltozások exoterm vagy endoterm jellegét.	
	Tudja ábrázolni	energiadiagramon a folyamatok energiaviszonyait.	
1.5.1.2. Reakcióhõ	Fogalmi szint	reakcióhõ fogalma, jelölése ($\Delta_r H$), mértékegysége, elõjele; képzõdéshõ fogalma, jelölése, mértékegysége; Hess tétele.	
	Értse	a reakcióhõ kiszámításának módját a képzõdéshõ-adatok alapján.	a Hess-tétel érvényességének magyarázatát (energiamegmaradás) és alkalmazásának lehetõségeit.
	Tudja	ábrázolni a reakcióhõt energiadiagramon.	felírni adott képzõdéshõhöz tartozó reakció egyenletét, meghatározni a reakcióhõ (képzõdéshõ) értékét energiadiagramon, más energiaértékek alapján.
1.5.2. Reakciókinetika			
1.5.2.1. Reakciósebesség	Fogalmi szint	a reakciók csoportosítása sebességük szerint, a koncentráció változtatásának hatása a reakciósebességre (homogén reakció esetében), a hõmérséklet-változtatás hatása a reakciósebességre.	
	Értelmezze		a reakciósebesség koncentrációfüggését megadott sebességi egyenlet alapján, a hõmérséklet reakciósebességre gyakorolt hatását.
	Tudja elemezni	a reakciósebességgel és a katalízissel kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	
1.5.2.2. Katalízis	Fogalmi szint	katalizátor fogalma.	
	Értelmezze	a katalizátor hatását.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja ábrázolni	a reakció energiaviszonyait katalizátor nélkül és katalizátor alkalmazása esetén.	
1.5.3. Egyensúly			
1.5.3.1. Megfordítható reakciók	Értse	a megfordítható folyamat lényegét.	
1.5.3.2. Egyensúly	Fogalmi szint	dinamikus egyensúly, kiindulási és egyensúlyi koncentráció, a kémiai egyensúly törvénye (a tömeghatás törvénye), az egyensúlyi állandó (K_c), kémiai egyensúlyok, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier-elv).	
	Értelmezze	a dinamikus egyensúly kialakulását, az egyensúlyi állandó és a sztöchiometriai egyenlet, valamint az egyensúlyi koncentrációk kapcsolatát, az egyensúly megzavarásának lehetõségeit (c, p, T), a legkisebb kényszer elvét a $N_2 + 3\,H_2 \rightleftharpoons 2\,NH_3$ és a $H_2(g) + I_2(g) \rightleftharpoons 2\,HI(g)$ reakción, a katalizátor és az egyensúlyi folyamatok kapcsolatát.	
	Tudja	felírni a tömeghatás törvényét az egyensúlyi folyamatra megadott reakcióegyenlet alapján.	értelmezni a legkisebb kényszer elvét megadott reakciók esetében.
1.5.4. A kémiai reakciók típusai			
1.5.4.1. Sav–bázis reakciók	Fogalmi szint	sav és bázis fogalma Arrhenius szerint, értékûség, Brönsted-sav, Brönsted-bázis, amfotéria, sav- és báziserõsség.	saválland ó és bázisállandó (K_s, K_b), disszociációfok.
	Értse, értelmezze	a Brönsted-féle sav–bázis párokat, a víz amfotériáját, kvalitatíve a sav- és báziserõsséget.	K_s és K_b kapcsolatát az egyensúlyi koncentrációkkal; a sav- és báziserõsség, valamint a K_s és K_b kapcsolatát.
	Tudja felismerni Tudja értelmezni	a Brönsted-féle sav–bázis párokat a tanult egyértékû savak, illetve bázisok, valamint az NH_4^+, a CO_3^{2-} és a víz reakciójában.	a Brönsted-féle sav–bázis párokat többértékû savak és a víz reakciójában, a Brönsted-féle sav–bázis párokat egyéb (pl. $CO_3^{2-} + H_3O^+$) reakciókban, az amfotériát megadott egyensúlyi folyamatok alapján, a nemvizes közegben végbemenõ sav–bázis reakciókat megadott példák alapján.
– A vizes oldatok kémhatása	Fogalmi szint	a víz autoprotolízise, a pH definíciója, a vízionszorzat és értéke, savas, lúgos és semleges kémhatás.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értelmezze	az autoprotolízis egyenletét, kvalitatíve a savas, lúgos és semleges kémhatást, kvalitatíve a pH-t (25 °C-ra vonatkoztatva), a sav- és lúgoldatok kerek egész számú pH-értékének kapcsolatát az oldat oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációjával.	a vízionszorzatot (levezetéssel együtt).
	Tudja	megállapítani adott oldat kémhatását (savasság, lúgosság, annak mértéke), összehasonlítani oldatok kémhatását a pH értékük alapján, megbecsülni a sav- és lúgoldat hígításakor, töményítésekor bekövetkezõ pH-változás irányát.	értelmezni a sav, illetõleg bázis vízbe kerülésekor lejátszódó egyensúlyeltolódást, megbecsülni az erõs és gyenge savból, illetve bázisból készült, azonos koncentrációjú oldatok pH-viszonyát.
– Sav–bázis indikátorok	Fogalmi szint	univerzál indikátor és pH-papír, fenolftalein, lakmusz.	metilnarancs.
	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerû kémcsõkísérleteket a kémhatás vizsgálatával kapcsolatban (univerzál indikátor és pH papír használatával). a tanult indikátorok várható színét a különbözõ kémhatású oldatokban.	
– Közömbösítés	Fogalmi szint		semlegesítés.
	Értse	a közömbösítés lényegét ionegyenlettel, a fém-oxidok és savoldatok reakcióit, a nemfém-oxidok és lúgoldatok reakcióit.	a közömbösítés és a semlegesítés közti kapcsolatot, a sav–bázis titrálás elvi alapjait.
	Tudjon jelölni	lúg- és savoldatok, fém-oxidok és savoldatok, nemfém-oxidok és lúgoldatok közötti reakciót *sztöchiometriai* egyenlettel.	
– Sók hidrolízise	Értelmezze	a hidrolízist az NH_4Cl és a Na_2CO_3 példáján.	
	Tudja		megállapítani a sók hidrolízisét, megadni vizes oldatuk kémhatását; jelölni a folyamatot ionegyenlettel.
1.5.4.2. Elektronátmenettel járó reakciók	Fogalmi szint	oxidáció és redukció fogalma, oxidáló- és redukálószer fogalma, oxidációs szám fogalma.	
	Értelmezze Értse	az oxidációt és a redukciót, valamint az oxidálószer és redukálószer fogalmát konkrét példa alapján. az oxidációs szám kiszámításának szabályait.	az oxidációs szám alapján történõ egyenletrendezés elveit.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja Tudjon elemezni	értelmezni az oxidációt és redukciót, valamint az oxidáló- és redukálószer fogalmát tanult vagy megadott szervetlen kémiai reakciókban, kiszámítani az oxidációs számokat molekulákban, összetett ionokban, megállapítani az oxidáció és redukció folyamatát, valamint az oxidálószert és redukálószert oxidációsszám-változás alapján. egyszerû kísérleteket a redoxireakciókkal kapcsolatban.	rendezni oxidációs számok alapján a redoxi egyenleteket.
1.5.4.3. Egyéb, vizes oldatban végbemenõ kémiai reakciók	Fogalmi szint	csapadék, gázfejlõdés.	komplexképzõdés.
	Értelmezze	a csapadékképzõdési reakciókat és a gázfejlõdési reakciókat konkrét példán.	ionegyenlettel a csapadékképzõdési reakciókat, a komplexképzõdési reakciókat konkrét példán, ionegyenlettel a gázfejlõdési reakciókat.
	Tudja felírni Tudjon elemezni	a csapadékképzõdési és a gázfejlõdéssel járó reakciók *sztöchiometrai* egyenleteit. vizes oldatban lezajló különbözõ kémiai reakciókkal kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	a csapadékképzõdési reakciók *ionegyenletét* a tanult vagy megadott csapadékok esetében, a komplexképzõdési reakciók *sztöchiometrai* és *ionegyenletét* a tanult, illetve megadott képletû komplexek esetében, gázfejlõdéssel járó reakciók *ionegyenletét*.
1.5.4.4. Egyéb reakciók	Fogalmi szint	egyesülés, bomlás, disszociáció.	
	Tudja besorolni	a tanult kémiai reakciókat a megfelelõ reakciótípusba.	
1.5.5. Elektrokémia			
1.5.5.1. Galvánelem	Fogalmi szint	a galváncella felépítése, elektród, anód és katód, elektromotoros erõ fogalma, jele, mértékegysége, standardpotenciál, jele, mértékegysége, a standard hidrogénelektród, jelölése, standard fémelektród, jelölése.	standardpotenciál fogalma, elektródpotenciál.
	Jelölje Értelmezze és jelölje Értse	a Daniell-elemet. az anódon és a katódon lejátszódó folyamatokat a Daniell-elemben. az elektromotoros erõ és a standardpotenciálok kapcsolatát, a standard fémelektród felépítését, a galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásait.	a standard hidrogénelektród felépítését.
	Tudja jelölni	egyszerû galvánelem felépítését, a pólusok és az elektródfolyamatok kémiai egyenletének, illetve a folyamat bruttó egyenletének felírásával.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudjon értelmezni		egyszerû kísérleteket a galvánelemekkel kapcsolatban.
	Tudja megbecsülni	a redoxireakciók irányát a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.	
1.5.5.2. Elektrolízis	Fogalmi szint	elektrolízis fogalma, pólusok az elektrolizáló cellában, olvadékelektrolízis, vizes oldat elektrolízise.	
	Értse	az elektrolizáló cella felépítését, az anód- és katódfolyamatot az elektrolizáló cellában, az indifferens elektródok között végbemenõ (kis feszültséggel történõ) elektrolízis folyamatait a sósav, illetve az általa választott vizes oldat elektrolízise esetében.	az indifferens elektródok között végbemenõ (kis feszültséggel történõ) elektrolízis folyamatait a kénsav-, a NaCl-, a NaOH-, a Na_2SO_4-, a ZnI_2-, és a $CuSO_4$-oldat esetében, valamint az ebbõl kikövetkeztethetõ esetekben; a NaCl-oldat Hg-katódos elektrolízisének folyamatait.
	Tudja jelölni	egyenlettel az elektrolízis anód- és katódfolyamatát megadott végtermékek esetében.	
	Tudja megállapítani		az oldatban bekövetkezõ változásokat (töményedés, hígulás, kémhatásváltozás stb.).
1.5.5.3. Az elektrolízis mennyiségi viszonyai	Fogalmi szint	Faraday I. és II. törvénye.	
	Értelmezze	az elektrolízis mennyiségi törvényeit.	
1.5.5.4. Egyéb	Tudja használni	a kémiai reakciókról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2. Szervetlen kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
2.1. Hidrogén Anyagszerkezet	Fogalmi szint	izotópjai: hidrogén (H), deutérium (D), trícium (T).	
	Értse	a hidrogénatom elektronszerkezetét, a hidrogén molekula-szerkezetét, polaritását, rácstípusát.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság, sûrûség.	
	Értse	az op. és fp. anyagszerkezeti magyarázatát, a hidrogéngáz levegõhöz viszonyított sûrûségét.	a nagy diffúziósebességét, a diffúziósebességgel kapcsolatos (mázatlan agyaghengeres) kísérletet.
	Értse	a reakcióképességének magyarázatát, reakcióit nemfémekkel, fém-oxidokkal, a durranógáz-reakció végrehajtásának módját és annak gyakorlati jelentõségét.	a reakcióit fémekkel.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket a hidrogén sajátságaival kapcsolatban.	
Elõfordulás, elõállítás, felhasználás	Fogalmi szint Tudja értelmezni	laboratóriumi elõállítás (cink + sósav) az elõfordulásával, ipari elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
Egyéb	Tudja használni	a hidrogénrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.2. Nemesgázok Anyagszerkezet	Értse	a nemesgázok vegyérték-elektronszerkezetét.	a nemesgázok rácstípusát.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot.	
	Értse	reakciókészségüket.	
Egyéb	Tudja értelmezni	az elõfordulásukkal, ipari elõállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a nemesgázokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3. Halogénelemek és vegyületeik 2.3.1. Halogénelemek – Anyagszerkezet	Értse	a *klór* vegyértékelektron-szerkezetét, molekulaszerkezetét, polaritását, rácstípusát.	a vegyértékhéjuk szerkezetét, molekulaszerkezetüket, polaritásukat, rácstípusukat.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a *klór* színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága vízben és egyéb oldószerekben.	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság vízben és egyéb oldószerekben, jódtinktúra, Lugol-oldat (KI-os jódoldat).
	Értse		az op. és a fp., illetve a szín változásának anyagszerkezeti magyarázatát a csoportban.
	Fogalmi szint	a *klór* reakciója vízzel (Semmelweis Ignác), oxidáló hatása.	reakciójuk vízzel, lúgoldattal, oxidáló hatásuk.
	Értelmezze	a *klór* reakcióját fémekkel, hidrogénnel, a halogének reakcióját más halogenidekkel (a standardpotenciálok alapján).	a reakcióikat fémekkel, a reakciójukat hidrogénnel, a reakcióikat más halogenidekkel, a kémiai reakcióikat az oxidációsszám-változás alapján.
	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerû kémcsõkísérleteket a leírt tapasztalatok alapján.	a kísérletek várható tapasztalatait és azok magyarázatát.
– Elõállítás	Fogalmi szint	a *klór* laboratóriumi elõállítása sósavból.	ipari: elektrolízissel.
	Értse		a sósav és a kálium-permanganát reakciójának egyenletét.
– Felhasználás, elõfordulás	Tudja szemléltetni Tudja értelmezni	a *klór* sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján a *klór* elõfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	a *halogének* sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján a *halogének* elõfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgezõ hatás, a klór keletkezésének lehetõségei, veszélyei a háztartásban.	
	Értse		a fertõtlenítõ hatás magyarázatát.
Egyéb	Tudja használni	a halogénekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3.2. Halogénvegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint	kötéstípus szerint (ionos és kovalens).	
	Tudja	csoportosítani a tanult kloridokat.	csoportosítani a tanult halogenideket, felismerni az átmeneti kötéstípusú halogenideket fizikai adataik alapján.
2.3.2.1. Hidrogénhalogenidek (HF, HCl, HBr, HI) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a HCl molekulaszerkezetét, polaritását.	molekulaszerkezetüket, polaritásukat.
	Fogalmi szint	a HCl színe, szaga, standard halmazállapota.	szín, szag, fp-viszonyok.
	Értse		a forráspontviszonyok anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, egyéb reakciók (fémek + sósav).	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse	a HCl reakcióját vízzel, a sósav reakcióit.	a saverõsségük változását a csoportban, a hidrogén-halogenidek reakcióit, a HF hatását az üvegre.
	Tudja	értelmezni a hidrogén-kloriddal kapcsolatos egyszerû kémcsõkísérleteket.	értelmezni a hidrogén-halogenidekkel kapcsolatos egyszerû kémcsõkísérleteket.
– Elõfordulás, elõállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	a HCl elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	a hidrogén-halogenidek elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
2.3.2.2. Kõsó (NaCl) – Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kõsó rácstípusa.	
	Értse		a kristályrács szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	az op. és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.	
– Elõfordulás, felhasználás	Tudja értelmezni	az elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	
2.3.2.3. Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI) – Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, vízoldékonyság, fényérzékenység
– Felhasználás	Tudja értelmezni		a felhasználásukkal kapcsolatos információkat.
2.3.2.4. Hypo (NaOCl-oldat)	Fogalmi szint	kémhatása; oxidáló hatása, a háztartási alkalmazás veszélyei – környezetvédelmi szempontok.	
	Értelmezze		a folyamatokat reakcióegyenlettel is.
2.3.2.5. Egyéb	Tudja használni	a halogénvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4. Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik			
Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)	Fogalmi szint	Müller Ferenc (tellur).	
	Értse	az oxigén és a kén elektronszerkezetét, a molekula-, illetve a halmazszerkezetüket.	
2.4.1 Oxigén – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotrópia.	
	Értse	az O_2 szerkezetét.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, oxidáló hatás, égés.	
– Elõfordulás – Élettani szerep	Tudja értelmezni	az oxigén reakcióit a tanult fémekkel, nemfémekkel, szerves vegyületekkel; az oxigén reakcióival kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	
	Fogalmi szint	elemi állapotban (O_2, O_3), vegyületekben.	
	Értse	az O_2 jelentõségét (biológiai oxidáció), az ózon keletkezését és hatását a felsõ, illetve az alsó légrétegekben.	
– Elõállítás, keletkezés (O_2) – Felhasználás, elõállítás – Egyéb	Fogalmi szint	ipari és laboratóriumi (termikus bontás, fotoszintézis során, levegõbõl).	
	Tudja értelmezni	az elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a oxigénrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.2. Oxigénvegyü-letek – Csoportosítás	Fogalmi szint	oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik.	peroxidok.
2.4.2.1. Dihidrogén-peroxid (H_2O_2) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		molekulaszerkezetét, polaritását.
	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, redoxi sajátságok, fertõtlenítõ szer (hajszõkítés)
	Értse		a vízoldhatóság anyagszerkezeti okait, bomlását, redoxi sajátságait.
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, tulajdonságaival kapcsolatos információkat.
2.4.2.2. Oxidok – Csoportosításuk	Tudja	csoportosítani rácstípus szerinti a tanult oxidokat.	
Víz (H_2O) – Anyagszerkezet – Tulajdonságai	Értse	molekulaszerkezetét, alakját, polaritását.	
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sûrûség és annak függése a hõmérséklettõl.	
	Értse	az olvadás- és forráspont anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	amfotéria.	
	Értelmezze	autoprotolízisét.	
	Tudja	a reakcióit savakkal, bázisokkal.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Természetes vizek	Fogalmi szint	édes- és tengervíz, csapadékok (hó, esõvíz).	
	Értse	a természetes vizek tisztaságát – a kömyezetvédelmi szempontokat (mérgek, eutrofizáció), a karsztjelenségeket, a savas esõk kialakulását.	
– Vízkeménység	Fogalmi szint	állandó és változó keménység.	
	Értse	a vízkeménység okát, a vízlágyítási eljárásokat (forralás, csapadékképzés, ioncsere).	a vízlágyítási eljárásokat leíró reakcióegyenleteket.
– Élettani szerep	Fogalmi szint	oldószer, reakcióközeg, reakciópartner, szerepe a hõháztartásban.	
Fontosabb fém-oxidok	Fogalmi szint	a kalcium-oxid (égetett mész), a magnézium-oxid színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, reakció vízzel, fontosabb felhasználása.	az alumínium-oxid, réz(I)-oxid, a réz(II)-oxid és a vas(III)-oxid halmazállapota, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása.
	Tudja	felírni reakciójukat savakkal.	felírni reakciójukat savakkal.
2.4.2.3. Hidroxidok Fontosabb fém-hidroxidok	Fogalmi szint	a nátrium-hidroxid (lúgkõ, marónátron), a kalcium-hidroxid (oltott mész) színe, halmazállapota, rácstípusa, elõállítása, fontosabb felhasználása, maró hatása.	az alumínium-hidroxid színe, halmazállapota, fontosabb felhasználása.
	Értse	a kölcsönhatásukat vízzel, a folyamatok energiaviszonyait.	
	Tudja	felírni a reakciójukat savakkal.	felírni a reakcióját savakkal és lúgoldatokal.
	Fogalmi szint		a kálium-hidroxid, a réz(II)-hidroxid, a vas(II)-hidroxid, a vas(III)-hidroxid színe, halmazállapota, vízoldhatósága.
Egyéb	Tudja használni	az oxigénvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.3. Kén – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a kén molekulaszerkezete.	
	Értse	a kénatom elektronszerkezetét, a kénnél elõforduló allotrópiát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse		a kén melegítése közben bekövetkezõ szerkezeti változásokat (az olvadék viszkozitása, amorf kén).
	Értse	a reakcióját oxigénnel, fémekkel.	
	Tudja értelmezni	a kénnel kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	az elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a kénrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
2.4.4. A kén vegyü-letei			
2.4.4.1. Dihidrogén-szulfid, kén-hidrogén (H_2S) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		molekulaszerkezetét, polaritását.
	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, vízoldhatóság.
	Értse		a reakcióját vízzel, a tökéletes és nem tökéletes égését, a reakcióját kén-dioxiddal, Fe^{2+}-, Pb^{2+}- és Ag^{+}-ionnal.
	Tudja értelmezni		a kén-hidrogénnel kapcsolatos egyszerû kísérleteket.
– Élettani hatása	Fogalmi szint		mérgezõ hatása.
– Elõfordulás, elõ-állítás, felhasználás	Tudja értelmezni		az elõfordulásával, ipari elõállításával, felhasználásával kap-csolatos információkat.
– Sói	Fogalmi szint		szulfidok.
2.4.4.2. Kén-dioxid (SO_2) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását.	
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze		a forráspont és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint		redukáló és oxidáló hatása.
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, a további oxidációját, a kömyezet-szennyezõ hatását.	a további oxidációja során kialakuló egyensúlyt.
– Elõállítás	Fogalmi szint	kénbõl.	piritbõl, szulfitokból.
	Tudja	az elõállítás reakcióegyenletét.	az elõállítás reakcióegyenleteit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	kénsavgyártás, konzerválás.	
– Környezet-szennyezõ hatás	Értse	a savas esõk kialakulását és hatását.	
2.4.4.3. Kén-trioxid (SO_3)	Értse	a felhasználásával kapcsolatos tulajdonságokat, reakcióját vízzel.	
2.4.4.4. Kénessav (H_2SO_3) és sói – Tulajdonságok	Fogalmi szint		sav–bázis jelleg, redukáló hatás, szulfitok
	Tudja értelmezni		a vizes oldatban lejátszódó folyamatokat.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
2.4.4.5. Kénsav (H_2SO_4) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a molekulaszerkezetét, polaritását.	
	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, sûrûség, higroszkóposság, elegyedés vízzel, az elegyítés szabályai.	
	Értse Értelmezze		a fp. anyagszerkezeti magyarázatát, az elegyítés közben bekövetkezõ változásokat.
	Fogalmi szint Értse	sav–bázis jelleg, redoxi sajátság, roncsoló hatás, vízelvonó hatás. a reakcióját vízzel, híg oldatának reakcióját fémekkel, bázisokkal, tömény oldatának reakcióját fémekkel, ill. a fémekre gyakorolt passzíváló hatását, a szerves vegyületekre gyakorolt elszenesítõ hatását	
	Tudja értelmezni	a különbözõ típusú reakciókkal kapcsolatos kísérleteket.	
– Ipari elõállítás – Felhasználás	Értse	a kénsavgyártás lépéseit.	
	Fogalmi szint	akkumulátor, vízelvonószer, roncsolószer, oxidálószer, ipari alapanyag, gyógyszer- és mosószergyártás.	
	Tudja szemléltetni		a kénsav sokoldalú felhasználását a tanult példák alapján.
– Egyéb – Sói – Fontosabb szulfátok	Értse	a kénsav kezelésével kapcsolatos balesetvédelmi elõírásokat.	
	Fogalmi szint	szulfátok.	hidrogén-szulfátok.
	Fogalmi szint	a gipsz a rézgálic és a keserûsó képlete, színe, halmazállapota, vízoldhatósága, fõbb felhasználása.	
2.4.4.6. Nátrium-tioszulfát (fixírsó, $Na_2S_2O_3$)	Fogalmi szint		felhasználása a fényképészetben, a komplexképzõ sajátsága.
2.4.4.7. Egyéb	Tudja használni	az kénvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5. A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik 2.5.1. Nitrogén – Anyagszerkezet	Értse	a nitrogénatom elektronszerkezetét, a nitrogén molekulaszerkezetét, polaritását, rácstípusát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság.	
	Fogalmi szint	reakciókészség.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Elõfordulás, elõállítás, felhasználás – Egyéb	Értse	a reakciókészség molekulaszerkezeti okát, reakcióját hidrogénnel és oxigénnel.	
	Tudja értelmezni	az elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a nitrogénrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5.2. Nitrogénvegyületek 2.5.2.1. Ammónia (NH_3) – Anyagszerkezet	Értse	a molekula szerkezetét, polaritását, az ammónia rácstípusát.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, cseppfolyósíthatóság, oldhatóság.	
	Értelmezze	az op. és a fp., valamint a cseppfolyósíthatóság anyagszerkezeti magyarázatát, a szökõkút-kísérletet.	
	Tudja értelmezni	az ammónia fizikai sajátságaival kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátsága.	komplexképzõ sajátsága.
	Értelmezze	reakcióját vízzel, savakkal.	a komplexképzõ sajátságát.
– Elõfordulás – Elõállítás	Fogalmi szint	szerves anyagok bomlásterméke.	
	Fogalmi szint	ipari elõállítása.	
	Értse	az ipari ammóniaszintézis optimális körülményeit.	a laboratóriumi elõállítását ammóniumsókból.
– Felhasználás – Sói	Fogalmi szint	hûtés, mûtrágya, salétromsavgyártás.	
	Fogalmi szint	ammóniumsók, halmazállapot, vízoldékonyság, mûtrágya, sütõpor (szalalkáli).	
	Értse	az ammóniumion szerkezetét, a sók rácstípusát.	
2.5.2.2. Nitrogénoxidok Nitrogén-monoxid (NO) – Tulajdonságok, elõállítása, élettani hatás,	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, vízoldékonyság, környezetszennyezõ hatás
	Értse		a reakcióját oxigénnel, a laboratóriumi elõállítását salétromsavból.
Nitrogén-dioxid (NO_2) – Tulajdonságok, élettani hatás	Fogalmi szint	szín, szag, sûrûség, halmazállapot, oldékonyság, mérgezõ, környezetszennyezõ hatás	
	Értse		reakcióját vízzel.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
– Elõállítás	Fogalmi szint	laboratóriumi elõállítás.	
	Értelmezze		a laboratóriumi elõállítás kísérletét.
2.5.2.3. Salétromossav (HNO_2) – Sói	Fogalmi szint		nitritek, a nitritek élettani hatása.
2.5.2.4. Salétromsav (HNO_3) – Anyagszerkezet	Értse		a molekula szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értelmezze		a vízoldhatóság anyagszerkezeti okát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátság, bomlékonyság (fény-érzékenység).	
	Értse	a reakcióját vízzel, bázisokkal, a reakcióját fémekkel, ill. egyes fémekre gyakorolt passzíváló hatását.	az oxidáló hatásának változását a töménységgel (reakció-egyenlettel is).
	Tudjon értelmezni	egyszerû kémcsõkísérleteket a sav-bázis- és a redoxi sajátságával kapcsolatban.	
– Elõállítás	Fogalmi szint		ipari elõállítás nitrogénbõl.
	Értse		az ipari elõállítás lépéseit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	választóvíz, a királyvíz alkotórésze, nitráló elegy, mûtrágya-gyártás, festékipar, robbanószeripar.	
– Sói	Fogalmi szint	nitrátok.	
	Értse		a nitrátion szerkezetét.
– Fontosabb nitrátok	Fogalmi szint	az ammónium-nitrát színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.	a nátrium-nitrát (chilei salétrom), a kálium-nitrát, és az ezüst-nitrát (lápisz, pokolkõ) színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.
	Értelmezze	a pétisó összetételét.	a lápisz gyógyászati felhasználását.
2.5.2.5. Egyéb	Tudja használni	az nitrogénvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5.3. Foszfor – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotrópia.	
	Értse		az allotróp módosulatok közti különbség anyagszerkezeti magyarázatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a módosulatok színe, halmazállapota, oldhatósága.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse		a halmazállapot és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket.	
	Fogalmi szint	gyúlékonyság.	
	Értelmezze	reakcióját oxigénnel.	a módosulatok gyúlékonyságbeli eltéréseit.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	a módosulatok eltérõ élettani hatása.	
	Értse		az eltérõ élettani hatás anyagszerkezeti magyarázatát.
– Felhasználás, elõfordulás, elõállítás	Fogalmi szint	gyufa (Irinyi János).	
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, elõfordulásával, elõállításával kapcsolatos információkat.
2.5.4. Foszforvegyületek 2.5.4.1. Difoszfor-pentaoxid (P_2O_5) – Tulajdonságok			
	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, higroszkóposság.
	Értse		a reakcióját vízzel, a vízelvonó hatását.
2.5.4.2. Foszforsav (ortofoszforsav, H_3PO_4) – Anyagszerkezet	Értse		a molekulaszerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értse		az op. és a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképzés.	
	Értse	a reakcióját vízzel.	disszociációját három lépésben, reakcióját NaOH-dal, különbözõ anyagmennyiség-arányban.
– Élettani hatás, felhasználás	Tudja értelmezni	az elõfordulásával, biológiai jelentõségével, ipari elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Sói	Fogalmi szint	foszfátok.	hidrogén- és dihidrogén-foszfátok.
– Anyagszerkezet	Értse		a foszfátion szerkezetét.
2.5.4.3. A foszforsav fontosabb sói – Szabályos sók	Fogalmi szint	a trinátrium-foszfát (trisó), a kalcium-foszfát (foszforit) színe, halmazállapota, vízoldékonysága, fõbb felhasználása (vízlágyítás, mûtrágyák, mosószerek), környezeti hatásuk (eutrofizáció).	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Savanyú sók	Fogalmi szint		a nátriummal és kalciummal alkotott savanyú sói, színük, halmazállapotuk, vízoldékonyságuk, fõbb felhasználásuk, környezeti hatásuk.
2.5.4.4. Egyéb	Tudja használni	a foszforról és a foszfor vegyületeirõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6. A széncsoport elemei és vegyületeik 2.6.1. Szén – Elõfordulás	Fogalmi szint	gyakoriság, allotrópia (grafit, gyémánt, fullerének), természetes (ásványi) és mesterséges szenek.	
	Értse	a módosulatok halmazszerkezetét.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a grafit és a gyémánt színe, halmazállapota, keménysége, oldhatósága, elektromos vezetése.	
	Értelmezze	anyagszerkezeti alapon a grafit és a gyémánt tulajdonságait.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság.	
	Értse	a szén reakcióját szén-dioxiddal, vízgõzzel, oxigénnel.	
	Tudja felírni	a reakció egyenletét különbözõ fém-oxidokkal.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	redukáló, ötvözõanyag, tüzelõanyag, írószer, vágó- és csiszolóanyag, elektród, szénkefe, ékszer.	
– Egyéb	Tudja használni	a szénrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.2. A szén vegyületei 2.6.2.1. Szén-monoxid (CO) – Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét.	a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, redoxi sajátság.	komplexképzõ sajátság.
	Értse	égését.	a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Tudja felírni	szerepét a vasgyártásban.	reakcióját különbözõ fém-oxidokkal,
– Elõfordulás	Fogalmi szint	képzõdés nem tökéletes égéskor.	
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgezõ hatás, teendõk szén-monoxid-mérgezés esetén.	
	Értelmezze		a mérgezõ hatást.
– Elõállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	elõállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a laboratóriumi elõállítást (hangyasavból).

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
2.6.2.2. Szén-dioxid (CO_2) – Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét, polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sûrûség, vízoldékonyság, kondenzálhatóság (szárazjég).	
	Értse	levegõhöz viszonyított sûrûségét.	a forráspont és a kondenzálhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	éghetõség (nem éghetõ).	
	Értse	a reakcióját vízzel (a vízoldékonyság magyarázatát), a reakcióját lúgoldatokkal, kimutatását meszes vízzel.	
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket.	
– Elõfordulás, keletkezés	Fogalmi szint	légkör, biológiai és ipari folyamatok terméke.	
– Élettani és ökológiai hatás	Fogalmi szint	a különbözõ koncentrációjú CO_2 hatása az élõ szervezetekre.	
	Értse	az üvegházhatást.	
– Laboratóriumi elõállítás	Fogalmi szint	mészkõbõl sósavval.	
	Értse	a laboratóriumi elõállítás egyenleteit.	
– Felhasználása	Fogalmi szint	hûtés, üdítõitalok, tûzoltás.	
2.6.2.3. Szénsav (H_2CO_3) – Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg.	
	Értse	bomlékonyságát, reakcióját vízzel.	a kétlépéses disszociációját.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kémcsõkísérleteket a szénsavval és sóival kapcsolatban.	
– Sói	Fogalmi szint	karbonátok, hidrogén-karbonátok.	
– Fontosabb karbonátok	Fogalmi szint	a nátrium-karbonát (szóda, sziksó), a kalcium-karbonát (mészkõ, márvány), a magnézium-karbonát, a dolomit, színe, halmazállapota, vízoldhatósága, fõbb felhasználása.	
	Értse	a szóda reakcióit savakkal, a mészégetést, az égetett mész építõipari felhasználását.	termikus bomlásukat.
– Fontosabb hidrogén-karbonátok	Fogalmi szint	a szódabikarbóna, a kalcium- és magnézium-hidrogén-karbonát színe, halmazállapota, vízoldhatósága, fõbb felhasználása, jelentõsége.	
	Értse	a cseppkõ és a vízkõ képzõdését.	a szódabikarbóna lúgos hidrolízisét, termikus bomlását.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja értelmezni	a szénsav sóinak felhasználásával kapcsolatos információkat.	
2.6.2.4. Egyéb	Tudja használni	a szénvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.3. Szilícium – Anyagszerkezet	Értse	rácstípusát.	
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	félvezetõ sajátsága.	
	Értse		a reakciókészségét, a reakcióját NaOH-dal.
– Elõfordulás	Fogalmi szint	gyakorisága, agyagásványok.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	elektronika, ötvözõ elem.	
– Egyéb	Tudja használni	a szilíciumról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.4. Szilícium-vegyületek 2.6.4.1. Szilícium-dioxid (SiO_2) – Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kvarc rácstípusa.	
	Értse		a rácsszerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a kvarc sajátságai: UV-áteresztõképesség, hõtágulás.	
	Értse		az ömlesztést szódával (vízüveg-képzõdést), a reakcióját HF-dal.
– Elõfordulás	Fogalmi szint	drágakövek, homok.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	üveggyártás, ékszerek, kvarcüveg, óragyártás.	
– Az üveg	Fogalmi szint	összetétele, felhasználása.	
	Értse		a halmazszerkezetével összefüggõ sajátságait (olvadás).
2.6.4.2. Szilikonok – Szerkezet	Fogalmi szint		elemi összetétel.
	Értse		a sziloxánkötést és kialakulását.
– Gyakorlati jelentõség	Fogalmi szint		szilikonolaj, -zsír, -gumi.
	Értse		a tulajdonságaik anyagszerkezeti magyarázatát.
2.6.4.3. Egyéb	Tudja használni	a szilíciumvegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7. Fémek – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, hõ- és elektromos vezetés, sûrûség (könnyû- és nehézfémek).	
	Értelmezze		a szín anyagszerkezeti okát.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Ötvözetek	Fogalmi szint	ötvözet fogalma.	
	Tudja értelmezni		az ötvözetek típusai, szerkezete és tulajdonságai közti összefüggéseket megadott információk alapján.
– Elõállítás	Fogalmi szint	elektrokémiai redukcióval, kémiai redukcióval (termit, szenes).	hidrogénes redukcióval, termikus bontással.
	Értse	az alkalmazott elõállítási mód, az anyagi minõség, a tisztaság és a gazdaságosság közti kapcsolatot.	
– Korrózió	Fogalmi szint	a korrózió fogalma, a korrózióvédelem fajtái (bevonatok, eloxálás, katódos fémvédelem).	
	Értelmezze	a rozsdaképzõdés folyamatát.	a helyi elem képzõdését, az aktív és a passzív védelmet (horganyzott és fehér bádog).
	Tudjon elemezni	egyszerû kísérleteket a fémek korróziójával, illetve a korrózióvédelemmel kapcsolatban.	
2.7.1. Az s-mezõ fémei – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	alkáli- és alkáliföldfémek, lángfestés.	
	Értelmezze	a vegyértékelektron-szerkezetüket.	a lángfestés anyagszerkezeti magyarázatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	sûrûség, halmazállapot, op., megmunkálhatóság.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál).	
	Értse	a viselkedésüket levegõn (a tárolási körülményeket), reakcióikat a tanult nemfémekkel, oxigénnel, vízzel, a reakciók körülményeiben megmutatkozó különbségek okát.	peroxid képzõdését. reakcióikat lúgoldatokkal.
	Tudja értelmezni	a lángfestéssel, a fizikai és kémiai sajátságaikkal kapcsolatos egyszerû kísérleteket.	
– Elõfordulás	Fogalmi szint	vegyületekben (példákkal).	
– Elõállítás	Fogalmi szint		olvadékelektrolízissel.
– Ionjaik	Fogalmi szint	ionjaik töltése, színe.	
	Értse		a szín és az elektronszerkezet kapcsolatát.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	K^+, Na^+, Mg^{2+}, Ca^{2+} biológiai szerepe.	Ba^{2+} és Sr^{2+} mérgezõ hatása.
2.7.2. A p-mezõ fémei 2.7.2.1. Alumínium – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sûrûség, megmunkálhatóság, elektromos és hõvezetés.	
	Értelmezze		a sûrûség és a megmunkálhatóság halmazszerkezeti okait.
	Fogalmi szint	redoxi sajátságai (EN, standardpotenciál), reakció savoldattal, passziválódás.	amfotéria (reakció savval és lúgoldattal), akva- és hidroxokomplex

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse	a viselkedését levegõn, a reakcióit nemfémekkel, vízzel (körülményeit) és savoldatokkal.	a reakcióját fém-oxidokkal (termit), lúgoldatokkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket az alumínium tulajdonságaival kapcsolatban.	
– Elõfordulás	Fogalmi szint	bauxit, kriolit, agyagásványok.	
– Elõállítás	Fogalmi szint	bauxit, timföld.	
	Értse	az alumíniumgyártás fõbb lépéseinek kémiai folyamatait.	az alumíniumgyártás lépéseinek reakcióegyenleteit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	fõbb területei (pl. gépek, eszközök, kábel, szerkezeti elemek).	
– Ionja	Fogalmi szint	színe, élettani hatása (Alzheimer-kór).	
2.7.2.2. Ón és ólom – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sûrûség, megmunkálhatóság.	oxidációs számaik.
	Értse	a viselkedésüket szabad levegõn.	az ólom reakcióit oxidáló és nem oxidáló savakkal.
– Egyéb	Fogalmi szint	savas ólomakkumulátor, ötvözõanyag, mérgezõ hatás.	
2.7.3. A d-mezõ fémei – Fõbb jellemzõik	Fogalmi szint		sûrûség, EN, standardpotenciál.
	Értse		többféle oxidációs állapotukat, az ionok színe és elektronszerkezete közti kapcsolatot, a kationok erõs polarizáló hatásának következményeit (rosszul oldódó, színes vegyületek, komplexképzési hajlam).
2.7.3.1. Vascsoport (Fe, Co, Ni) – Anyagszerkezet	Értse	a vas vegyértékelektron-szerkezetét.	vegyértékelektron-szerkezetüket.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a vas mechanikai tulajdonságai.	ferromágnesség.
	Értse		a vas megmunkálhatósága és a rácstípus közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál), passziválódás.	
	Értse	a viselkedésüket levegõn, a vas reakcióit nemfémekkel, savakkal.	a nikkel és a kobalt reakcióit nemfémekkel, savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket.	
– Az ionok	Fogalmi szint	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Fe^{2+}, Fe^{3+}) a vasionok élettani szerepe (hem, citokrómok).	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Ni^{2+}, Co^{2+}, vízmentes Co^{2+}).
– Elõfordulás	Fogalmi szint	vasércek.	
– Elõállítás	Értelmezze	az ipari vas- és acélgyártás legfontosabb lépéseit, ismerje a szükséges anyagokat és a termékeket.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	öntöttvas és acél, szerkezeti anyag (Fe).	ötvözõanyag (Co, Ni).

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
2.7.3.2. Rézcsoport (Cu, Ag, Au) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		a vegyértékelektron-szerkezetüket.
	Fogalmi szint	szín, sûrûség, megmunkálhatóság, elektromos és hõvezetés.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál), viselkedés levegõn.	
– Elõfordulás – Ionjaik	Értse	a reakciójukat oxigénnel, a reakcióképességüket oxidáló és nem oxidáló savakkal.	az oxidáló és nem oxidáló savakkal végbemenõ reakciók egyenleteit.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket.	
	Fogalmi szint		elemi állapotban, illetve vegyületekben (szulfidos ércek).
	Fogalmi szint	oxidációs számok (Cu^{2+}, Ag^{+}), az ionok színe (Ag^{+}, hidratált és vízmentes Cu^{2+}).	oxidációs számok (Cu^{+}).
	Értse		a réz(II)- és az ezüstionok reakcióját NaOH-, illetve ammónia-oldattal.
– Élettani hatás – Felhasználás	Fogalmi szint	biológiai jelentõségük, illetve mérgezõ hatásuk.	
	Fogalmi szint	elemi állapotban: ékszerek, elektrotechnika, képzõmûvészet, ötvözetek (sárgaréz, bronz); vegyületeik: permetezés (rézgálic).	fényképészet (ezüst), analitikai kémia.
2.7.3.3. Cink – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	vegyértékelektron-szerkezetét, oxidációs számát.	
	Fogalmi szint	nehézfém, redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál).	amfotéria.
	Értse	a viselkedését levegõn, a reakcióját nemfémekkel, savakkal.	a reakcióját tömény, oxidáló savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerû kísérleteket.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	az elõfordulásával, elõállításával, felhasználásával, élettani hatásával kapcsolatos információkat.	
2.7.3.4. Higany – Anyagszerkezet	Fogalmi szint		oxidációs száma
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		halmazállapot, sûrûség, standardpotenciál, redoxi sajátság, oxidjának bomlékonysága.
	Értse		a viselkedését levegõn, a reakcióját kénnel, oxidjának termikus bontását (egyenlettel), a reakcióját oxidáló és nem oxidáló hatású savakkal (reakcióegyenletekkel).
– Élettani hatás	Fogalmi szint		mérgezõ hatása elemi állapotban, illetve vegyületeiben.
– Felhasználás	Fogalmi szint		elektrotechnika, hõmérõk, katalizátor, amalgámok.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
2.7.3.5. Egyéb	Tudja használni	a fémekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7.3.6. Egyéb átmenetifém-vegyü-letek Kálium-permanganát (hipermangán, $KMnO_4$) – Tulajdonságai	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, vízoldhatósága, redoxi sajátsága, termikus bontása.
– Felhasználás	Fogalmi szint		fertõtlenítés, oxidálószer.
– Egyéb	Tudja használni		a kálium-permanganátról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

3. Szerves kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
3.1. A szerves vegyületek általános jellemzõi Szerves anyag	Fogalmi szint	a szerves vegyületek külön tárgyalásának oka (vis vitalis elmélet, Wöhler), organogén elemek.	
	Értse	a szénatom molekulaképzõ sajátságait.	
A szerves molekulák szerkezete	Fogalmi szint	konstitúció, konfiguráció, konformáció.	konformerek.
	Értse		az etán és a ciklohexán konformációit, az ekvatoriális és az axiális ligandumokat.
	Tudja	megszerkeszteni molekulák konstitúciós képletét.	
Izoméria – Az izoméria típusai	Fogalmi szint	az izoméria fogalma, konstitúciós izoméria, térizoméria (sztereoizoméria), geometriai (cisz-transz) izomerek.	optikai izoméria, kiralitás fogalma, enantiomerpár, diasztereomer-pár.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse	a cisz-transz izomériát a but-2-én példáján.	a geometriai izoméria kialakulásának feltételét, a kiralitáscentrum, illetve a kiralitás feltételét, egy konkrét példán az enantiomerpár, illetve a diasztereomer-pár fogalmát.
	Tudja	felírni adott molekulaképletû vegyületek konstitúciós izomerjeit.	felismerni a geometriai izomereket, felismerni a kiralitáscentrumot a molekulában.
Homológ sor	Fogalmi szint	homológ sor fogalma.	
	Tudja meghatá-rozni		az adott homológ sor összegképletét.
Funkciós csoport	Fogalmi szint	funkciós csoport fogalma, nevük, képletük.	
	Tudja felismerni	a tanult funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
A szerves vegyületek csoportosítása	Fogalmi szint	csoportosítás funkciós csoport szerint, csoportosítás szénlánc szerint.	
Tulajdonságok – Reakciótípusok	Értse	az op.-ot, a fp.-ot és az oldhatóságot befolyásoló tényezõket.	
	Fogalmi szint	a *p*-kötés szerepe, a funkciós csoportok szerepe, szubsztitúció, addíció, polimerizáció, polikondenzáció, elimináció.	
	Tudja felismerni	az egyenlet alapján, hogy a reakció melyik reakciótípusba tartozik.	
3.2. Szénhidrogének 3.2.1. Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok) Alkán, cikloalkán (paraffin, cikloparaffin)	Fogalmi szint	Alkán és cikloalkán fogalma, általános összegképlet.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	az elsõ *tíz* normális láncú alkán neve, az elsõ négy cikloalkán neve, alkilcsoportok (normális láncú, izo-propil) nevei, a szénatom rendûsége.	az elsõ *húsz* normális láncú alkán neve, az alkilcsoportok rendûsége.
	Értse	az elágazó alkánok (cikloalkánok) elnevezésének elemi szabályait (leghosszabb szénlánc, sorszámozás).	
	Tudja elnevezni	az egyszerûbb elágazó láncú alkánokat.	az egyszerûbb gyûrûs, oldalláncot tartalmazó alkánokat.
– Izoméria	Értse	a konstitúciós izoméria lehetõségeit.	
– Anyagszerkezet	Értse	a tetraéderes szerkezetet a szénatom körül, a polaritásukat, rácstípusukat.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze	az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula térszerkezetével.
	Tudja össze-hasonlítani	bármely két, normális láncú alkán fp.-ját.	az azonos szénatomszámú alkánizomerek olvadás- és forrás-pontját; az alkán és cikloalkán fp., op.-ját.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	éghetõség, robbanékonyság, szubsztitúció halogénekkel, hõbontás.	krakkolás.
	Hasonlítsa össze Értelmezze	reakciókészségüket a telítetlen vegyületekkel. a reakciókészségüket, a metán klórozását, az etin és korom elõállítását metánból.	a nagyobb szénatomszámú szénhidrogének krakkolását, a folyamat termékeit.
	Tudja	kísérlettel igazolni a reakciókészségüket. felírni tökéletes égésük egyenletét. felírni egyenlettel az egyszerûbb alkánok klórozását.	felírni tökéletes égésük egyenletét általános képlettel is.
– Elõfordulás	Fogalmi szint	földgáz, kõolaj, a kõolajfeldolgozás fontosabb frakciói, ólommentes benzin, környezetvédelmi vonatkozások.	benzinreformálás.
	Értelmezze	a kõolaj-feldolgozásának elvi alapjait, a frakciók összetételét, az oktánszámot.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	energiahordozók, oldószerek, szerves vegyületek (szin-tézisgáz, acetilén, korom, halogénezett és oxigéntartalmú szerves vegyületek) elõállítása.	
	Értse	a szintézisgáz elõállítását.	
3.2.2. Alkének (olefi-nek) Alkén (olefin)	Fogalmi szint	alkén, olefin fogalma, általános összegképlet.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	a kettõs kötés helye mint új szabály az elnevezésnél, vinilcsoport.	
	Tudja megadni	az egyszerûbb alkének szabályos nevét.	
– Izoméria	Fogalmi szint	konstitúciós izoméria, geometriai izoméria.	
	Értse	az izomériát a butén példáján.	
	Tudja felismerni		a geometriai izomereket más olefinek esetében.
– Molekulaszerkezet	Értelmezze	a térbeli alkatot az etén példáján, az olefinek polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	az op. és fp. változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula térszerkezetével.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Fogalmi szint	kormozó égés levegõn, addíció (halogén-, hidrogén-halogenid, vízaddíció, telítés), polimerizáció, monomer és polimer, a termék elnevezése.	Markovnyikov-szabály.
	Értelmezze	a reakciókészségüket, az etén példáján a brómos víz elszínte-lenítését (reakcióegyenletekkel, a folyamatok körülményeinek jelölésével), az etén és a propén polimerizációját.	a kormozó égés okait.
	Tudja	értelmezni az olefinekkel kapcsolatos egyszerû kém-csõkísérleteket, felírni tökéletes égésük egyenletét.	felírni tökéletes égésük egyenletét általánosan is, jelölni az egyszerûbb alkének addíciós folyamatait (alkalmaz-ni a Markovnyikov-szabályt), a termékek elnevezésével, jelölni az egyszerûbb alkének polimerizációs folyamatait.
– Elõállítás	Fogalmi szint	iparban kõolajból.	
	Értse	az etén laboratóriumi elõállításának egyenletét.	az etén etanolból való elõállításának kísérletét.
3.2.3. Több kettõs kötést tartalmazó szénhidrogének			
3.2.3.1. Diének	Fogalmi szint	dién fogalma.	általános összegképlet.
– Nevezéktan	Fogalmi szint	buta-1,3-dién, izoprén.	
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a konjugált kettõs kötés fogalma (delokalizáció).	
	Értse		az buta-1,3-dién téralkatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szín (butadién, izoprén), addíció	
	Értse	a butadién [1,2] és [1,4]-addícióját brómmal, a butadién és az izoprén [1,4]-polimerizációját.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	mûgumi	
3.2.3.2. Természetes poliének	Fogalmi szint	kaucsuk, gumi, ebonit, karotinoidok.	
	Értelmezze		a kaucsuk és a vulkanizált kaucsuk (gumi, ebonit) közötti szerkezeti különbséget, a karotinoidok színének molekula-szerkezeti magyarázatát.
3.2.4. Alkinok Alkin	Fogalmi szint	alkin fogalma.	általános összegképlet.
3.2.4.1. Etin (acetilén) – Molekulaszerkezet	Értse	téralkatát, kötésszögeit, kötés- és molekulapolaritását.	
– Fizikai tulajdon-ságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság (vízben, acetonban).	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja értelmezni	az acetilén fizikai tulajdonságait demonstráló egyszerû kísérleteket.	
	Fogalmi szint	robbanékonyság, égés, addíció.	
	Értse, értelmezze	a reakciókészségét, kormozó égésének okát, a tökéletes égését (egyenlettel), hidrogén-, HCl-, bróm-, vízaddícióját és körülményeit.	savi sajátságát, a sóképzését nátriummal.
	Tudja értelmezni	az acetilén kémiai tulajdonságait demonstráló egyszerû kísérleteket.	
– Elõállítás	Fogalmi szint	iparban metánból, laboratóriumban kalcium-karbidból (kísérlet, reakcióegyenlet).	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	felhasználásával, jelentõségével kapcsolatos információkat.	
3.2.5. Aromás szénhidrogének	Fogalmi szint	aromás vegyület.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint		arilcsoportok (fenil, benzil), orto, meta, para helyzet.
	Tudja		a benzol egyszerû származékainak elnevezését.
3.2.5.1. Benzol	Fogalmi szint	hat delokalizált *p*-elektron.	
– Molekulaszerkezet	Értelmezze	a térszerkezetét, polaritását.	az aromás jelleg energiaviszonyait.
	Tudja összehasonlítani		a kötési energiát és a kötéstávolságot más szénhidrogénekhez viszonyítva.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Fogalmi szint	kormozó égés, szubsztitúció.	
	Értse	a reakciókészségét, a halogén-szubsztitúcióját, nitrálását (a reakciók körülményeivel).	a kormozó égés magyarázatát.
– Elõállítás	Fogalmi szint		aromatizációval (benzinreformálás).
– Élettani hatás	Fogalmi szint	rákkeltõ hatás.	
3.2.5.2. Toluol, sztirol	Fogalmi szint	képletük, halmazállapotuk.	
	Értse		a sztirol polimerizációját.
– Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (toluol: benzol helyett is), mûanyag (poli-sztirol: PS), származékaik: robbanószerek (pl. TNT).	
3.2.5.3. Naftalin			
– Molekulaszerkezet	Fogalmi szint		10 delokalizált pi-elektron.
	Értelmezze		az aromás jelleget és hasonlítsa össze a benzoléval.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, szublimáció.
	Értse		az op. és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Fogalmi szint		szubsztitúció.
	Értse		a halogén-szubsztitúcióját és körülményeit.
– Felhasználás	Fogalmi szint		molyriasztó, mûanyagok, festékek alapanyaga.
3.2.5.4. Egyéb	Tudja használni	a szénhidrogénekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.3. Halogéntartalmú szénhidrogének Elnevezés	Fogalmi szint	alkil-halogenid, szabályos elnevezés.	rendûség.
	Tudja	a tanult szénhidrogénekbõl származtatott vegyületek elnevezését.	
Anyagszerkezet	Értse	polaritásukat.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	a tanult vegyületek halmazállapota, oldékonysága.	
	Értse		a molekula tömegének és polaritásának kapcsolatát a fizikai tulajdonságokkal.
	Tudja össze-hasonlítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot az azonos szénatomszámú szénhidrogénekével.
Kémiai reakciók	Fogalmi szint	polimerizáció (vinil-klorid).	szubsztitúció, elimináció, Zajcev-szabály.
	Értelmezze		a Zajcev-szabályt; az elimináció és a szubsztitúció kapcsolatát az alkalmazott körülményekkel.
	Tudja elemezni		egyszerûbb alkil-halogenidek szubsztitúciós és eliminációs reakcióit.
	Tudja		különbözõ alkil-halogenidek elõállítási módjait.
Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (kloroform, szén-tetraklorid), hajtógáz, hûtõfolyadék (freon-12), tûzoltószer (szén-tetraklorid), mûanyag (tetra-fluor-eténbõl teflon, vinil-kloridból PVC).	
Környezetvédelmi vonatkozások	Fogalmi szint	mérgezõ hatás, ózonlyuk, savas esõ.	
Egyéb	Tudja használni	a halogénezett szénhidrégekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
3.4. Oxigéntartalmú szerves vegyületek Egyszerû funkciós csoportok	Fogalmi szint	hidroxil-, éter-, oxocsoport (karbonilcsoport).	
	Tudja	felismerni a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Összetett funkciós csoportok és származtatásuk	Fogalmi szint	karboxil-, észtercsoport.	
	Tudja felismerni	a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Vegyületcsoportok	Fogalmi szint	alkohol, fenol, éter, aldehid, keton, észter és karbonsav.	
	Tudja	csoportba sorolni az adott konstitúciójú vegyületeket.	
3.4.1. Hidroxivegyületek 3.4.1.1. Alkoholok	Fogalmi szint	alkohol fogalma.	
	Értse	a metanol, az etanol, a glikol és a glicerin értékûségét, rendûségét, az egyértékû, telített, nyílt láncú alkoholok általános képletét.	
	Tudja megállapítani	a tanult vegyületek rendûségét, értékûségét.	a rendûséget és értékûséget ismeretlen vegyületekben.
– Nevezéktan	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai (alkil-alkohol, szabályos név), triviális nevek (faszesz, borszesz, glikol, glicerin).	
	Tudja	az egyszerûbb alkoholok elnevezését, a név alapján a konstitúció felírását.	
– Anyagszerkezet	Értse	a polaritásukat.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, sûrûség, halmazállapot, oldhatóság (a tanult vegyületek esetében).	
	Értse	a hidroxil-csoport és a szénlánc szerepét az op., a fp. és az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja	viszonyítani a különbözõ alkoholok op-ját, fp-ját a megfelelõ moláris tömegû alkánokéhoz.	becsülni különbözõ alkoholok fp- és op.-viszonyait, oldhatóságát.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis sajátság, reakció nátriummal, reakció szerves és szervetlen savakkal (észterképzés), éterképzés, vízelimináció, égés, a primer és a szekunder alkoholok oxidációja.	
	Értse	az etanol oldatának kémhatását, az alkoholok reakcióit az etanol példáján, az etanol és a propán-2-ol oxidációját.	
	Tudja	értelmezni az alkoholok oldhatóságával, kémiai tulajdonságaival kapcsolatos egyszerû kémcsõkísérleteket.	értelmezni az alkoholok kémiai reakcióit a megadott vegyületek esetében, a reakciók jelölését általánosan is.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Elõfordulás	Fogalmi szint	észterekben, kötötten.	
– Élettani hatás	Fogalmi szint	az etanol, a metanol mérgezõ hatása.	a glikol mérgezõ hatása.
– Elõállítás	Fogalmi szint	a metanol (szintézisgázból), etanol (eténbõl, illetve erjesztéssel).	
	Értse, ismerje	az elõállítási egyenleteket.	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	az elõfordulásukkal, elõállításukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal (Alfred Nobel) kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a felhasználással kapcsolatos tulajdonságokat.
3.4.1.2. Fenolok	Fogalmi szint	fenolok fogalma.	
3.4.1.2.1. Fenol	Fogalmi szint	karbolsav.	
– Anyagszerkezet	Értse	polaritását, hidrogénkötésre való hajlamát.	a téralkatát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szín, szag, oldhatóság.	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis sajátság, sóképzés.	
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, nátrium-hidroxiddal (a termékek elnevezésével).	a savi erõsségét az etanolhoz és a szénsavhoz viszonyítva, az oxidációval szembeni érzékenységét.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	baktériumölõ, mérgezõ.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	fertõtlenítõ szer, mûanyaggyártás.	
3.4.2. Éterek			
– Nevezéktan	Fogalmi szint	csoportnevek + éter.	
	Tudja elnevezni		az egyszerûbb étereket.
– Anyagszerkezet	Értse		a polaritásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	oldhatóság, szag, halmazállapot a dietil-éter példáján.	
	Értelmezze	az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a dietil-éter példáján.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelõ moláris tömegû alkoholokéhoz, alkánokéhoz.
	Fogalmi szint	a dietil-éter gyúlékonysága.	savas hidrolízis.
– Elõállítás	Fogalmi szint	szimmetrikus étereké.	vegyes étereké.
	Értse	a dietil-éter elõállítását etanolból, a reakció körülményeit.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	a dietil-éter felhasználása.	
3.4.3. Oxovegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint	aldehidek (formilcsoport), ketonok (ketocsoport).	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név (alkanal, alkanon, csoportnevek + keton), triviális név (formaldehid, acetaldehid, aceton).	triviális név (benzaldehid, akrolein).

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Tudja	a tanult triviális nevek szabályos elnevezésének megadását.	az egyszerûbb oxovegyületek elnevezését.
	Értse	az oxocsoport polaritását.	
	Fogalmi szint	halmazállapot, oldhatóság a tanult vegyületek esetében.	
	Tudja viszonyítani		op.-ot, fp.-ot, oldhatóságot az azonos szénatomszámú alkoholokéhoz és étereké hez.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	redukciójuk alkohollá, oxidációjuk.	addíció.
	Értse	a formaldehid, az acetaldehid és az aceton redukcióját, az oxidálhatóságuk közötti különbségeket (ezüsttükörpróba, Fehling-reakció).	a paraformaldehid keletkezését.
	Tudja	értelmezni az oxovegyületekkel kapcsolatos egyszerû kísérleteket, felírni a redoxi sajátságokkal kapcsolatos egyenleteket az acetaldehid és az aceton példáján	értelmezni az egyszerû oxovegyületek redoxi átalakítását, felírni az aldehidek ezüsttükörpróbájának és Fehling-reakciójának egyenletét (általánosan is).
– Elõállítás – Felhasználás	Fogalmi szint	formaldehid (metanolból).	
	Fogalmi szint	formaldehid (tartósítás, mûanyagipar), aceton (oldószer).	
	Értse		a formalin összetételét.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	formaldehid (sejtméreg, baktériumölõ hatás), aceton (cukorbetegség, alkoholizmus).	
3.4.4. Karbonsavak – Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás értékûség és szénlánc szerint, a telített, nyílt szénláncú monokarbonsavak általános képlete.	
	Tudja	a tanult karbonsavakat csoportba sorolni.	
– Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név, triviális név (hangyasav, ecetsav, palmitinsav, sztearinsav, oxálsav, olajsav, benzoesav), karboxilcsoport, acilcsoport, savmaradék, a hangyasav és az ecetsav acilcsoportjának, illetve savmaradékának neve.	triviális név (vajsav),
	Tudja		az egyszerûbb molekulák acilcsoportjának és savmaradékának elnevezését, a szabályos név megadását az adott képlet alapján.
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a karboxilcsoport polaritását.	a karbonsavak dimerizációját.
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	a hidrogénkötés és a szénlánc szerepét az op., a fp., illetve az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelõ moláris tömegû alkoholokéhoz és észterekéhez.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképzõdés	a hangyasav redukáló sajátsága, redukció primer alkohollá

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
	Értse	az ecetsav reakcióját nátriummal, nátrium-hidroxiddal, nátrium-hidrogén-karbonáttal, az ecetsavnak a fenolhoz, illetve a hidrogén-kloridhoz viszonyított savi erősségét, az etanol és ecetsav egyensúlyi reakcióját.	a savi erősség változását a homológ sorban, a hangyasav ezüsttükörpróbájának egyenletét, a hangyasav reakcióját brómos vízzel.
	Tudja	értelmezni a karbonsavakkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni a karbonsavak sóképzésének egyenleteit, felírni a karbonsavak alkoholokkal való észteresítési reakcióját.
– Előállítás	Értse	az ecetsav előállításának folyamatait.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudomány-történeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.1. Egyéb funkciós csopor-tot tartalmazó karbonsavak	Fogalmi szint	tejsav, borkősav, szalicilsav, citromsav, piroszőlősav, Szent-Györgyi Albert.	
	Tudja alkalmazni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudomány-történeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.3. A karbonsavak sói	Fogalmi szint	elnevezésük, halmazállapotuk.	
– Felhasználás	Értse	a szappan tisztító hatását.	
3.4.5. Észterek – Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az alkohollal kapcsolódó sav típusa szerint.	
3.4.5.1. Karbonsav-észterek – Nevezéktan	Tudja	az egyszerűbb formiátok, acetátok elnevezését.	az egyszerűbb karbonsav-észterek elnevezését.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szag, oldhatóság (viaszok és gyümölcs-észterek).	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, oldhatóságot az azonos moláris tömegű karbonsavakéhoz, az oxovegyületekéhez.
– Kémiai reakció	Fogalmi szint	lúgos hidrolízis.	
	Értse	az etil-acetát hidrolízisét.	
	Tudja	értelmezni a karbonsav-észterekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni az egyszerűbb karbonsav-észterek hidrolízisét.
– Előállítás	Fogalmi szint	savból és alkoholból.	
– Felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Zsírok, olajok (gliceridek)	Fogalmi szint	zsír és olaj fogalma, általános szerkezet, halmazállapot, oldhatóság, hidrolízisük, biológiai jelentõségük.	
	Értelmezze	a zsírok, olajok lúgos hidrolízisét (elszappanosítás), a telítetlenség kimutatását.	a zsírok és olajok eltérõ halmazállapotát.
	Tudja felírni		tetszõleges glicerid lúgos hidrolízisének egyenletét.
3.4.5.2. Szervetlensav-észterek	Fogalmi szint	nitroglicerin (robbanóanyag, gyógyszer), foszfátészterek (biológiai szerep), szulfátészterek (mosószer).	
3.4.5.3. Egyéb	Tudja használni	az oxigéntartalmú szerves vegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.5. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek			
3.5.1. Aminok	Fogalmi szint	funkciós csoportjuk.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint		értékûség, rendûség, az egyértékû, nyílt láncú alkil-aminok homológ sorának általános képlete.
	Tudja		felismerni az értékûséget, a rendûséget.
– Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai.	triviális név (anilin).
	Tudja	a C_1–C_3 aminok elnevezését.	az egyszerûbb aminok elnevezését és csoportba sorolását a képlet alapján, a név alapján a képlet felírását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze		az op., a fp.és az oldhatóság halmazszerkezeti okait, az anilin oldhatóságát.
	Tudja összehasolítani		az izomer aminok (primer, szekunder, tercier) fp.-ját, a fp.-ot a megfelelõ moláris tömegû alkánokéval.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis sajátság.	amidképzés.
	Értse	a metil-amin reakcióját vízzel, hidrogén-kloriddal, a keletkezett só elnevezését.	
	Tudja értelmezni		az alkil- és aril-aminok reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.
3.5.2. Aminosavak	Fogalmi szint	aminosav fogalma.	
– Példák	Fogalmi szint	glicin.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az oldalláncok fajtái szerint.	
– Szerkezet	Fogalmi szint	az α-aminosav általános szerkezete.	kiralitásuk, a természetes eredetû aminosavak konfigurációja.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Tulajdonságok	Értelmezze	az ikerionos szerkezetüket a glicin példáján.	
	Fogalmi szint	halmazállapotuk.	
	Értse	a glicin op.-jának magyarázatát.	
	Fogalmi szint	amfotéria.	
	Értelmezze	a glicin sósavval, nátrium-hidroxiddal való reakcióját.	
	Tudja megbecsülni		a természetes eredetû aminosavak polaritását, sav-bázis tulajdonságát képlet alapján.
– Elõfordulás	Fogalmi szint	a fehérjékben, kötötten.	
3.5.3. Savamidok – Elnevezés	Fogalmi szint	funkciós csoport.	
	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai, triviális nevek (formamid, acetamid, karbamid).	
	Tudja		elnevezni az egyszerûbb amidokat.
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	delokalizált pi-elektronrendszer.	
	Értse	a polaritásukat, a síkalkatú *s*-vázat.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot.	oldhatóság.
	Értse	az op. halmazszerkezeti magyarázatát.	
	Tudja viszonyítani		a hidrogénkötés erõsségét a megfelelõ moláris tömegû karbonsavakhoz.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint		savas hidrolízis, sav-bázis tulajdonság.
3.5.4. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek 3.5.4.1. Piridin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze Fogalmi szint	sav–bázis sajátság.	az op.-ját és az oldhatóságát. szubsztitúciós hajlam.
	Értse	a reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.	a halogén-szubsztitúcióját, a folyamat körülményeit, a benzolhoz viszonyított szubsztitúciós hajlamát.
– Jelentõség	Fogalmi szint	vitamin, enzim, gyógyszer tartalmazza.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	alkohol denaturálására.	
3.5.4.2. Pirimidin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Tulajdonságok	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav–bázis sajátság.
	Értelmezze		az oldhatóságát.
– Jelentõség	Fogalmi szint	a pirimidinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.4.3. Pirrol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
– Tulajdonság	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav-bázis sajátság, szubsztitúciós hajlam.
	Értse, értelmezze		az oldhatóságát, olvadáspontját piridinéhez viszonyítva, a szubsztitúcióját brómmal, a reakció körülményeit, a szubsztitúciós készségét a benzoléhoz viszonyítva.
– Jelentõség	Fogalmi szint	porfinváz (klorofill, hemoglobin).	
3.5.4.4. Imidazol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	amfotéria.	halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	amfoter sajátságát.	az oldhatóságát és az op.-ját, az op. pirroléhoz viszonyított értékét, reakcióját savval, bázissal.
– Jelentõség	Fogalmi szint	fehérjealkotó (protonátvivõ szerep).	
3.5.4.5. Purin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
– Jelentõség	Fogalmi szint	a purinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.5. Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok	Fogalmi szint	élettani, pszichikai hatásuk.	
3.5.6. Egyéb	Tudja használni	a nitrogéntartalmú szerves vegyületekrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a szenvedélybetegségek) értelmezésében.	
3.6. Szénhidrátok Csoportosítás	Fogalmi szint	mono-, di- és poliszacharidok.	
3.6.1. Monoszacharidok – Összegképlet	Fogalmi szint	$C_nH_{2n}O_n$ ($3 \leq n \leq 7$).	
– Funkciós csoportok	Fogalmi szint	polihidroxi-oxovegyületek, gyûrûs formában étercsoport.	
	Tudjon felismerni	monoszacharidot megadott konstitúció alapján.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás oxocsoport szerint, csoportosítás szénatomszám szerint.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
– Molekulaszerkezet	Fogalmi szint	nyílt láncú és gyûrûs konstitúció, glikozidos hidroxilcsoport.	
	Értse	a gyûrûvé záródást.	
– Izoméria	Fogalmi szint		D- és L-konfiguráció.
	Tudja megállapítani		a királis szénatomok és az izomerek számát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, vízoldhatóság.	
	Értse	az op., az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	az aldózok redukáló hatása, a ketózok átizomerizálódása, karamellizálódás és elszenesítés.	észteresítés.
	Tudja	értelmezni a monoszacharidokkal kapcsolatos egyszerû kémcsõkísérleteket.	a Fehling- és ezüsttükör-próba egyenletét általánosan is.
3.6.1.1. Glicerinaldehid	Fogalmi szint	összegképlete, konstitúciója, jelentõsége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.	
	Értse		az enantiomerpárt.
3.6.1.2. 1,3-dihidroxiaceton	Fogalmi szint		összegképlete, konstitúciója, jelentõsége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.
3.6.1.3. Ribóz és 2-dezoxi-ribóz	Fogalmi szint	összegképletük, a nukleotidok építõkövei.	
	Értse	a nyílt láncú és gyûrûs konstitúciójukat.	a D-konfigurációját, jelölését.
3.6.1.3. Glükóz (szõlõcukor)	Fogalmi szint	összegképlet.	
– Molekulaszerkezet	Értse	a molekula nyílt láncú és gyûrûs konstitúcióját.	a D-konfigurációját, jelölését; a szék-konformációját, az izomerizációját vizes oldatban; *a*-, *b*-anomereket és stabilitásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, íz, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze	a fizikai tulajdonságait.	
	Értse, értelmezze	az ezüsttükörpróbát (reakcióegyenlettel is), a Fehling-próbáját.	a Fehling-próba reakcióegyenletét.
– Elõfordulás, jelentõség	Fogalmi szint	vércukorszint (1 g/dm^3), kötött állapotban a legelterjedtebb szénvegyület.	
3.6.1.4. Fruktóz (gyümölcscukor)	Fogalmi szint	összegképlet, elõfordulás gyümölcsök nedvében, kötötten a répacukorban.	
	Értse	a nyílt láncú és gyûrûs konstitúcióját, az izomerizációját szõlõcukorrá.	D-konfigurációját, jelölését.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
3.6.2. Diszacharidok – Származtatásuk	Fogalmi szint	monoszacharidokból, összegképletük.	
	Tudja felírni		a konstitúciós képletüket, a hidrolízisüket egyenlettel.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	a halmazállapot és vízoldhatóság magyarázatát, a redukáló sajátság feltételét.	
	Tudjon értelmezni	egyszerû kémcsõkísérleteket.	
3.6.2.1. Maltóz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, elõfordulás szabadon, illetve kötött állapotban (keményítõ).	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.2. Cellobióz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, elõfordulás kötött állapotban (cellulóz)	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.3. Szacharóz (répacukor, nádcukor) – Szerkezet	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei.	
	Fogalmi szint	konstitúció.	konfiguráció, jelölése, konformáció.
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, oldhatóság, nem redukáló.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
– Jelentõség	Fogalmi szint	táplálék, növények.	
3.6.3. Poliszacharidok	Fogalmi szint	általános képletük, származtatásuk.	
	Tudjon		felismerni poliszacharidot konstitúciós képlete alapján.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	nem redukálók.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
– Hidrolízisük	Fogalmi szint	enzimes és savas.	
	Értelmezze	a hidrolízis termékeit.	
	Tudja felírni		a hidrolízisük egyenletét.
3.6.3.1. Cellulóz	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, szerepe (vázpoliszacharid), felhasználás (textil- és papíripar).	
	Értse		az oldhatóság szerkezeti magyarázatát.

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
3.6.3.2. Keményítõ	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, amilóz, amilopektin, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, élettani szerep (tartaléktápanyag), felhasználás (textil- és élelmiszeripar, ragasztógyártás).	
	Értse	a kimutatását jóddal.	az oldhatóság szerkezeti magyarázatát, a kimutatás szerkezeti magyarázatát.
3.6.4. Egyéb	Tudja használni	a szénhidrátokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.7. Fehérjék Építõelemek	Fogalmi szint	α-aminosavak.	α-L-aminosavak.
Konstitúció	Fogalmi szint	peptidkötés (Emil Fischer), primer struktúra (aminosav-szekvencia, Sanger).	
	Értse	a dipeptid származtatását, a polipeptidlánc általános szerkezetének jelölését.	
Térszerkezet	Fogalmi szint	szekunder struktúra: β-redõ (fibroin), α-hélix (keratin); tercier struktúra; fibrilláris és globuláris fehérjék.	kvaterner struktúra.
	Értelmezze		a β-konformációt és az α-hélixet, a kölcsönhatásokat a polipeptidlánc amidcsoportja, ill. oldalláncai között (a másodlagos, a harmadlagos és a negyedleges szerkezet esetén).
Kimutatás, reakciók	Fogalmi szint	biuretpróba, xantoprotein-reakció, reverzibilis és irreverzibilis koaguláció.	
	Értelmezze	a kicsapódási reakciókat.	a kimutatási reakciókat.
	Tudja	értelmezni a fehérjékkel kapcsolatos egyszerû kémcsõkísérleteket.	
Jelentõség	Fogalmi szint	szerkezeti anyagok, enzimek, hormonok, immunanyagok, transzportmolekulák, mozgásért felelõs fonalak, energiahordozók (végsõ energiatartalék).	
Egyéb	Tudja használni	a fehérjékrõl tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.8. Nukleinsavak Építõelemek	Fogalmi szint	hidrolízisük termékei.	
Konstitúció	Fogalmi szint	a nukleotid szerkezete, a polinukleotidlánc kialakulása.	
	Értse	az alkotórészek kapcsolódását egy nukleotidban (Sanger), a polinukleotidlánc sematikus jelölését.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
DNS, RNS	Fogalmi szint	eltérés az alkotóelemek összetételében, a purin- és a pirimidinbázisok neve; eltérés a polinukleotidláncok számában, konformációjában; hidrogénkötések a láncban és a láncok között; különbség a biokémiai jelentõségben.	
A DNS kettõs hélixe	Fogalmi szint	összefüggés a bázisok számában, komplementer fogalma, Watson és Crick.	
	Tudja megállapítani	a komplementerlánc bázissorrendjét.	
Egyéb	Tudja használni	a nukleinsavakról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a mutációk, a mutagén hatások) értelmezésében.	
3.9. Mûanyagok Csoportosítás	Fogalmi szint	eredet szerint (természetes, szintetikus, illetve szerves vagy szervetlen láncú), feldolgozás szerint (termoplasztikus, termoreaktív).	
3.9.1. Természetes alapú mûanyagok	Fogalmi szint	gumi, ebonit.	
3.9.2. Szintetikusan elõállított mûanyagok	Fogalmi szint	csoportosítás az elõállítás módja szerint (polimerizációs, polikondenzációs).	
3.9.2.1. Polimerizációs mûanyagok	Fogalmi szint	polietilén, polipropilén, teflon, PVC, polisztirol, mûgumi, felhasználásuk.	plexi és felhasználásuk.
	Tudja felírni		a polimerizáció egyenletét adott monomer esetén.
3.9.2.2. Polikondenzációs mûanyagok	Fogalmi szint	szilikonok, fenoplasztok (bakelit), alapegységeik, felhasználásuk.	aminoplasztok, poliészterek (terilén), poliamidok (nejlon), alapegységeik, felhasználásuk.
3.9.2.3. Környezetvédelmi szempontok	Fogalmi szint	savas esõ, hulladékfelhalmozódás, hulladékégetés és újrahasznosítás, allergia.	
3.9.3. Egyéb	Tudja használni	a mûanyagokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.10. Energiagazdálkodás Hagyományos energiaforrások	Fogalmi szint	kõszén, kõolaj, földgáz.	
	Értse	az egyes energiaforrások használatának elõnyeit és hátrányait.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	**Emelt szint**
Megújuló energia-források	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. nap-, szél-, vizi és geotermikus energia, biogáz) alkalmazását, elõnyeit és hátrányait.	
Alternatív energia-források	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. tüzelõanyag cella) alkalmazását, elõnyeit és hátrányait.	
Egyéb	Tudja használni	az energiagazdálkodásról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

4. Kémiai számítások

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	**Emelt szint**
4.1. Az anyag-mennyiség	Fogalmi szint	relatív atomtömeg, jele; relatív molekulatömeg, jele; anyag-mennyiség, jele, mértékegysége; moláris tömeg, jele, mértékegysége; Avogadro-állandó, jele, értéke; sûrûség, jele, mértékegysége.	
	Értse	a moláris atomtömeg kapcsolatát a relatív atom- és molekulatömeggel, a következõ összefüggéseket: $M = \frac{m}{n}$, $N_A = \frac{N}{n}$, $r = \frac{m}{V}$.	
	Tudja	kiszámítani a relatív molekulatömeget a relatív atomtömegekbõl a képlet ismeretében, megállapítani és jelölni az anyagok moláris tömegét, alkalmazni a tömeg, a részecskeszám, a térfogat és az anyag-mennyiség közti összefüggéseket.	kiszámítani a relatív atomtömeget az izotópok relatív atomtömegébõl és elõfordulási arányából.

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	**Emelt szint**
4.2. Gázok	Fogalmi szint	Avogadro törvénye, gázok moláris térfogata; a moláris gáztérfogat jele, mértékegysége, értéke standard nyomáson, 0 °C-on és 25 °C-on; gázok sûrûsége; gázok relatív sûrûsége.	ideális gázok állapotegyenlete.
	Értse	a következõ összefüggéseket: $V_m = \frac{V}{n}$, $r = \frac{M}{V_m}$, $d = \frac{M_1}{M_2}$.	a következõ összefüggést: $pV = nRT$.
	Tudja alkalmazni	Avogadro törvényét, a gázok térfogatával, sûrûségével és relatív sûrûségével kapcsolatos fenti összefüggéseket a kémiai számításokban.	az ideális gázok állapotegyenletét a kémiai számításokban.
4.3. Oldatok, elegyek, keverékek Oldatok, elegyek, keverékek összetétele	Fogalmi szint	tömegszázalék, térfogatszázalék, anyagmennyiség-százalék (mólszázalék); anyagmennyiség-koncentráció, jele, mértékegysége; az oldhatóság megadása tömeg%-ban és 100 g oldószerre vonatkoztatva.	tömegtört, térfogattört, anyagmennyiségtört (móltört), tömegkoncentráció, jele, mértékegysége
	Értse	a következõ összefüggéseket: $\frac{m_B}{m} \cdot 100\% \, (m/m)$, $\frac{V_B}{V} \cdot 100\% \, (V/V)$, $\frac{n_B}{n} \cdot 100\% \, (n/n)$, $c_B = \frac{n_B}{V_{oldat}}$.	a következõ összefüggéseket: $w_B = \frac{m_B}{m}$, $j_B = \frac{V_B}{V}$, $x_B = \frac{n_B}{n}$, $r_B = \frac{m_B}{V_{oldat}}$.

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja alkalmazni	a tömegszázalékkal kapcsolatos összefüggést a *folyadékelegyek* és *porkeverékek* összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal kapcsolatos összefüggést a *gázelegyek* összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-százalékkal kapcsolatos összefüggést (és kapcsolatát a térfogatszázalékkal) a *gázelegyek* összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-koncetrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál.	a tömegszázalékkal, illetve tömegtörttel kapcsolatos összefüggést a folyadékelegyek, porkeverékek és gázelegyek összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal, illetve térfogattörttel kapcsolatos összefüggést gáz- és folyadékelegyekkel kapcsolatos számításokban; folyadékelegyeknél a térfogati kontrakciót; az anyagmennyiség-százalékkal, illetve törttel kapcsolatos összefüggést gázelegyek, porkeverékek és oldatok összetételével kapcsolatban; a tömegkoncetrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál;
	Tudja	átszámítani a kétféle oldhatósági adatot.	alkalmazni az oldhatósági adatokat az oldhatóság hõmérsékletfüggésével kapcsolatos feladatokban, kristályvízmentes és kristályvizes sók esetén.
Egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok	Tudja	hogyan kell oldatot készíteni: – vízmentes anyagból és oldószerbõl, – hígítással, töményítéssel, – keveréssel.	hogyan kell oldatot készíteni kristályvíztartalmú anyagból.
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások	Tudja alkalmazni		a kémiai számításokban az átlagos moláris tömeg és a gázelegyek összetétele közötti kapcsolatot.
4.4. Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban Összegképlet	Fogalmi szint	az összegképlet jelentése.	
	Értse	a tapasztalati és a molekulaképlet közötti különbséget.	
	Tudja	alkalmazni az összegképlet és a tömegszázalékos összetétel kapcsolatát a kémiai számításokban, meghatározni a molekulaképletet a tömegszázalékos összetétel és a moláris tömeg ismeretében.	
Sztöchiometria	Fogalmi szint	a kémiai egyenlet, termelési százalék, szennyezettség.	
	Értse	a kémiai egyenlet jelentéseit.	

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja	használni a reakcióegyenleteket a sztöchiometriai számításokban. alkalmazni az oldatok összetételével, a termelési százalékkal és a szennyezettséggel kapcsolatos összefüggéseket a kémiai számításokban.	meghatározni porkeverékek és gázelegyek összetételét, szerves és szervetlen vegyületek összetételének (képletének) meghatározását a reakcióegyenlet alapján.
4.5. Termokémia	Fogalmi szint	reakcióhõ, képzõdéshõ fogalma, jele, mértékegysége, Hess tétele.	kötési energia, rácsenergia, hidratációs energia, ionizációs energia, elektronaffinitás
	Tudja	meghatározni a reakcióhõt a képzõdéshõkbõl, használni a reakcióhõt az egyszerû sztöchiometriai számításokban.	használni a kötési energia, a rácsenergia, a hidratációs energia, az ionizációs energia és az elektronaffinitás adatokat reakcióhõ és képzõdéshõ kiszámításánál; meghatározni a reakcióhõt, a képzõdéshõt egyszerû körfolyamat segítségével.
4.6. Kémiai egyensúly	Fogalmi szint		egyensúlyi koncentráció, kiindulási koncentráció
	Tudja		kiszámítani az egyensúlyi állandót az egyensúlyi koncentrációkból, alkalmazni az egyensúlyi koncentráció és a kiindulási koncentráció, valamint az átalakulási százalék közti kapcsolatot.
4.7. Kémhatás	Fogalmi szint	pH, vízionszorzat.	K_s, K_b, disszociációfok
	Értse	a vízionszorzatot: $K_v = [H^+]\cdot[OH^-]$.	a következõ összefüggéseket: $K_s = \frac{[H^+]\cdot[A^-]}{[HA]}$, $K_b = \frac{[HB^+]\cdot[OH^-]}{[B]}$, $a = \frac{c(\text{disszociált})}{c(\text{bemérési})}$.

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	**Emelt szint**
	Tudja	alkalmazni az egész számú pH és az erõs savak és bázisok vizes oldatának $[H^+]$-ja és $[OH^-]$-ja közötti kapcsolatot a kémiai számításokban.	az egész számú pH-val kapcsolatos egyszerû számításokat erõs és gyenge savak, illetve bázisok esetén; a közömbösítési reakciók alapján történõ sztöchiometriai számításokat; a sav–bázis titrálással kapcsolatos feladatokat; a különbözõ pH-jú erõs sav-, illetve lúgoldatok összekeverésével kapcsolatos egyszerû számításokat.
4.8. Elektrokémia	Fogalmi szint	standardpotenciál, elektromotoros erõ, elektrolízis.	Faraday-törvények
	Értse	a következõ összefüggést: $E_{MF} = e_{\oplus} - e_{\oplus}$	a Faraday-törvényt: $m = kI\Delta t$, $\frac{Q}{n_e} = F$, *ahol*: $F = 96\,500$ C/mol
	Tudja Tudja alkalmazni	kiszámítani az elektromotoros erõt standardpotenciálokból, ill. fordítva. az elektrolízis tanult, illetve megadott elektródfolyamatait egyszerû sztöchiometriai számításokban.	alkalmazni az elektrokémiai ismereteket (redoxi folyamatok irányának becslése) a sztöchiometriai számításokban. a feladatban megadott, illetve a tanultakból kikövetkeztethetõ elektródfolyamatokat egyszerû sztöchiometriai számításokban, a Faraday-törvényeket a sztöchiometriai számításokban tanult, illetve megadott elektródfolyamatok esetén.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A vizsga írásbeli és szóbeli részbõl áll.

A központilag összeállított írásbeli dolgozat megoldásának idõtartama 120 perc. Értékelése az érettségizõ középiskolájában, a szaktanár által, központi javítókulcs alapján történik. Az írásbeli dolgozattal maximálisan 100 pont szerezhetõ. Amennyiben a tesztlap itemeibõl származó összpontszám nem 100, akkor az elért pontszámokból számított százalékos teljesítmény egész számra kerekített értéke adja meg az írásbeli dolgozat pontértékét. A szóbeli vizsgán maximálisan 50 pont szerezhetõ.

Írásbeli vizsga

A tesztlap megoldásának idõtartama 120 perc. A megoldáshoz íróeszközökön kívül számológép és négyjegyû függvénytáblázat (periódusos rendszer) használható.

Tartalmi szerkezet

- A feladatlap tartalmaz általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket.
- A számítási feladatokkal elérhetõ pontszám az összpontszámnak mintegy 20–40%-át teszi ki: annak, aki az alternatív feladat számítási részét választja, legfeljebb 40%, annak, aki az elméleti jellegû kérdést oldja meg, 20% körüli érték.
- Az elméleti feladatok az elérhetõ összpontszámnak 60–80%-át teszik ki.
- Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés és alkalmazás szintû itemeket is tartalmazniuk kell.
- A feladatlap tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai szemléletmódnak.
- A feladatlap tartalmazhat egy *esettanulmány* típusú problémát, amely valamely kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezésén túl a témához kapcsolódó kémiai kérdéseket is tartalmaz.
- A feladatlap tartalmazhat egy alternatív feladatot: az egyik alternatíva inkább a kémiai anyagismeretet, a másik problémamegoldást igénylõ feladattípus (pl. számítási feladat) lehet.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok lehetnek:

- Feleletválasztásos teszt (ezen belül egyszerû, akár fejben is megoldható számítási feladat is lehetséges).
- Az elméleti feladatok többi részét a következõ feladattípusok teszik ki: táblázatkiegészítés, reakcióegyenletek kiegészítése, elemzõ feladatok (kísérletelemzés, táblázatok, grafikonok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. kis esszé formában).
- Számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos tesztek egyaránt).

A feladatsor felépítése:

- A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetõleg minél több fajta kerül egy tesztlapba. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás stb.
- A tesztlap megszerkesztésénél a tartalmi szerkezetben megadott arányok érvényesülnek.
- A feleletválasztásos teszt az elméleten belül minimum 15%.
- Legalább egy számítási feladatot mindenki kap.
- Minden feladatlap tartalmaz legalább egy – fõként – környezetkémiai problémát.
- A feladatlap tartalmazhat egy *esettanulmány* típusú problémát is.
- Az alternatív feladat pontszáma az összpontszámnak legfeljebb 15%-a lehet.
- Egy-egy feladat maximális pontszáma legfeljebb 15 lehet.

Értékelés

Az írásbeli dolgozat értékelése központilag összeállított értékelési útmutató szerint történik.

Szóbeli vizsga

A felkészüléshez papíron és íróeszközön, valamint az esetleges laboratóriumi eszközökön kívül a négyjegyû függvénytáblázat (periódusos rendszerrel) használható.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A szóbeli vizsgatétel két kérdést tartalmaz.

1. Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.
2. Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése,
   vagy
   leírt kísérlet megadott tapasztalatainak értelmezése.

A tétel két részének eltérõ témaköröket (pl. szerves és szervetlen vagy általános és szerves kémia) kell érintenie.

Értékelés

A felelet összpontszáma az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

Értékelési szempontok		Max. pontszám
1. kérdés	*a)* Tartalmi helyesség	20
	b) Elõadásmód, logikai helyesség	5
2. kérdés	*a)* A kísérlet elvégzése, a tapasztalatok megállapítása*	10 / 0
	b) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése*	5 / 15
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
A segédeszközök szakszerû használata		5
Maximálisan elérhetõ összes pontszám		50

* Attól függõen, hogy elvégzendõ kísérletrõl van-e szó, vagy megadott kísérletet kell-e értelmezni.

A részpontozás az alábbi szempontrendszer alapján történik:

1.a Tartalmi helyesség

0 pont	A vizsgázó nem a témáról beszél, tanári segítséggel sem tér át a kérdésben szereplõ témára.
1-3 pont	A vizsgázó megemlít néhány információt a kérdésben szereplõ témával kapcsolatban, de alapvetõen nincs tisztában a kérdés lényegével.
4-7 pont	A vizsgázó tisztában van a feladatával, hiányos tudása miatt azonban csupán egy szûk részletét tárgyalja.
8-11 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplõ téma egyes részeit csak felületesen tárgyalja, illetve a felelet több súlyos szaktárgyi tévedést tartalmaz.
12-15 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplõ téma egy nagyobb részletével nincs tisztában, vagy sok apró hibát ejt, vagy csak a tanári kérdésekre adott válaszokkal fejti ki a témát.
16-19 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplõ téma legtöbb lényeges részletét önállóan tisztázza. A felelet hiányosságára vagy apróbb pontatlanságra vonatkozó, a tanár által feltett egy-két kiegészítõ kérdésre nem tudja a választ.
20 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplõ téma minden lényeges részletét önállóan tisztázza, a tanár által feltett egy-két kiegészítõ kérdésre helyesen felel.

1.b Elõadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt. A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a megfogalmazások szakszerûtlenek.	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere követhetetlen.

2.a A kísérlet elvégzése, a tapasztalatok megállapítása

10 pont	5-9 pont	4-1 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerûen elvégzi a kísérletet, tapasztalatai helyesek.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat vét.	A vizsgázó a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretek egy részével rendelkezik, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	A vizsgázó nem rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges gyakorlati ismeretekkel.

2.b A kísérlet elemzése

Az alábbi pontok a felismert vagy akár a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

15 pont*	8-14 pont*	1-7 pont*	0 pont*
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

* Megadott kísérleti tapasztalatok értelmezésekor adandó pontszám (2.a és 2.b rész összevonásával).

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerûen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel korrigálja.	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

A segédeszközök szakszerû használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, grafikonokat stb.).	A vizsgázó csak felszólításra használja a segédeszközöket a kérdések megoldásához.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes eligazodni a segédeszközök használatában.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A vizsga írásbeli és szóbeli részbõl áll.
A szóbeli vizsgán maximálisan 50 pont szerezhetõ.

ÍRÁSBELI VIZSGA

A tesztlap megoldásának idõtartama 240 perc. A megoldáshoz íróeszközökön kívül számológép és négyjegyû függvénytáblázat (periódusos rendszer) használható.

Tartalmi szerkezet

- A feladatlap közel azonos pontszámban tartalmaz általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket.
- A számítási feladatokkal elérhetõ pontszám az összpontszámnak mintegy 40–50% teszi ki.
- Az elméleti feladatok az elérhetõ összpontszámnak 50–60%-át teszik ki.
- Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés és alkalmazás szintû itemeket is tartalmazniuk kell.
- A feladatlap tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai szemléletmódnak.
- A feladatlap tartalmazhat egy esettanulmány típusú problémát, amely valamely kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezésén túl a témához kapcsolódó kémiai kérdéseket is tartalmaz.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok lehetnek:

- Számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos tesztek egyaránt).
- Az elméleti feladatok típusai a következõk:

	Az elmélet pontszámának százalékában
Feleletválasztásos tesztek	15–20%
Táblázatos feladat, egyenletkiegészítés	25–40%
Elemzõ feladatok (kísérletelemzés, táblázatok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. kis esszé formában)	30–40%
Esettanulmány	0–15%

A feladatsor felépítése:

- A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetõleg minél több fajta kerül egy tesztlapba. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás stb.
- A tesztlap megszerkesztésénél a tartalmi szerkezetben, illetve a feladattípusoknál megadott arányok érvényesülnek. Mindezeken túlmenõen az elméleti feladatokon belül:
- az alkalmazás szintû válaszok pontszáma az elméleti pontszámnak minimálisan 20%-a,
- a környezetkémiával kapcsolatos kérdések az elméleti pontszámnak minimum 5%-át teszik ki,
- egy-egy tárgykör (általános, szervetlen és szerves kémia) minimum 20%-ban fordul elõ.
- Legalább négy számítási feladatot mindenki kap.
- A feladatlap tartalmazhat egy esettanulmány típusú problémát is.
- Egy feladat összpontszáma nem haladhatja meg a 15-öt.

Értékelés

Az írásbeli dolgozat értékelése központilag összeállított értékelési útmutató szerint történik.

SZÓBELI VIZSGA

A felkészüléshez papíron és íróeszközön, valamint az esetleges laboratóriumi eszközökön kívül a négyjegyû függvénytáblázat (periódusos rendszerrel) használható.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A szóbeli vizsgatétel három kérdést tartalmaz.

1. Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.
2. Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése,
   vagy
   egy leírt kísérlet várható eredményének becslése és elemzése.
3. Problémamegoldó feladat.

A tétel három részének megfogalmazásánál törekedni kell arra, hogy legalább egy-egy szerves, illetve szervetlen kémiai kérdés szerepeljen, amelyben fel kell használni az általános kémiai ismereteket. (Például, ha az 1. kérdés általános kémiai témára vonatkozik, akkor a következõ két kérdés egyikében a szerves, a másikban a szervetlen kémia domináljon.)

Törekedni kell arra, hogy a 2. és 3. kérdés közel azonos nehézségû legyen.

Értékelés

A felelet összpontszáma az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

Értékelési szempontok		Max. pontszám
1. kérdés	*a)* Tartalmi helyesség	15
	b) Elõadásmód, logikai helyesség	5
2. kérdés	*a)* A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása	5
	b) A kísérlet elemzése	5
3. kérdés	*a)* A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete	5
	b) A probléma megoldása	5
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
A segédeszközök szakszerû használata		5
Maximálisan elérhetõ összes pontszám		50

A részpontozás az alábbi szempontrendszer alapján történik:

1.a Tartalmi helyesség

0 pont	A vizsgázó nem a témáról beszél, tanári segítséggel sem tér át a kérdésben szereplõ témára.
1-3 pont	A vizsgázó megemlít néhány információt a kérdésben szereplõ témával kapcsolatban, de alapvetõen nincs tisztában a kérdés lényegével.
4-6 pont	A vizsgázó tisztában van a feladatával, hiányos tudása miatt azonban csupán egy szûk részletét tárgyalja.
7-9 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplõ téma egyes részeit csak felületesen tárgyalja, illetve a felelet több súlyos szaktárgyi tévedést tartalmaz.
10-12 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplõ téma egy nagyobb részletével nincs tisztában, vagy sok apró hibát ejt, vagy csak a tanári kérdésekre adott válaszokkal fejti ki a témát.
13-14 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplõ téma legtöbb lényeges részletét önállóan tisztázza. A felelet hiányosságára vagy apróbb pontatlanságra vonatkozó, a tanár által feltett egy-két kiegészítõ kérdésre nem tudja a választ.
15 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplõ téma minden lényeges részletét önállóan tisztázza, a tanár által feltett egy-két kiegészítõ kérdésre helyesen felel.

1.b Elõadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt. A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a megfogalmazások szakszerûtlenek.	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere követhetetlen.

2.a A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerûen elvégzi a kísérletet, tapasztalatai helyesek.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat vét.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	A vizsgázó nem rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges ismeretekkel.
vagy*			
A vizsgázó önállóan, és helyesen oldja meg feladatát.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes megbecsülni a kísérlet várható eredményét.	A vizsgázó tanári segítséggel is csak a feladat megoldásához szükséges részismeretekkel rendelkezik.	A vizsgázó nem rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel.

* Attól függõen, hogy elvégzendõ kísérletrõl van-e szó, vagy a kísérlet eredményét kell-e megbecsülni.

2.b A kísérlet elemzése

Az alábbi pontok a felismert vagy a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

3.a A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó megérti a problémát, és rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel.	A vizsgázó rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel, de a problémát csak segítséggel is meri fel.	A vizsgázó segítséggel ismeri fel a problémát, és a megoldásához szükséges összefüggéseket a tanár közli.	A vizsgázó segítséggel sem ismeri fel a problémát.

3.b A probléma megoldása

Az alábbi pontok a felismert vagy akár a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a problémát hibátlanul megoldja.	A vizsgázó a problémát kisebb tanári segítséggel oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel is csak hiányosan oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel sem képes megoldani.

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerûen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel korrigálja.	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

A segédeszközök szakszerû használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, grafikonokat stb.).	A vizsgázó csak felszólításra használja a segédeszközöket a kérdések megoldásához.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes eligazodni a segédeszközök használatában.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

LATIN NYELV

Az élõ nyelvek tanulásakor megismerhetõ más kultúrák a latin esetében térbeli helyett idõbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentõs kulturális értékeinek felfedezését. Az élõ nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történõ alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a tanulóknak írott szövegek megértéséhez kell alkalmazniuk, mely szövegek az egyidejû emberi kapcsolatok kialakításának lehetõsége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy oktatásának célja és feladata tehát kettõs. Ki kell alakítania a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, emellett pedig képet kell adnia Európa latin nyelvû kultúrájának térbeli és idõbeli kereteirõl, szakaszairól, megjelenési formáiról – elsõsorban pedig ennek alapjáról: az antik Róma mûveltségérõl és életérõl. Közvetett cél a tanulók anyanyelv- és általános idegennyelv-használatának tudatosabbá tétele, antik eredetû köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatának elõsegítése.

A megújuló érettségi vizsga latin nyelvbõl egyszerre igyekszik megtartani a vizsgáztatás korábbi értékes hagyományait, s igazodni a kerettantervek és az általános követelményrendszer új szempontjaihoz. Megmarad az érettségi szövegközpontúsága, az idegen nyelvrõl magyarra fordítás hangsúlya, a nyelvtudás mérése mellett a mûvelõdéstörténeti elemek kiemelt szerepe. Változások jelennek azonban meg mind a követelményekben, mind a vizsgáztatás formájában, feladattípusaiban. Megnövekszik az elvont nyelvtani ismeretek számonkérésének, egyúttal azok aktív használatának jelentõsége, megszûnik az írásbeli vizsga korábbi egyoldalúsága, a szóbeli rész tisztán reproduktív jellege.

A két szint közötti eltérés sohasem egyazon anyag kétféle mértékû vagy minõségû elsajátításán, illetve számonkérésén alapul. A nyelvtani és kultúrtörténeti tudás területén elsõsorban mennyiségi, a fordítási készség mérésekor mennyiségi és minõségi szempontok együtt tesznek különbséget közöttük. A feladatok típusait tekintve középszinten a reproduktív, emelt szinten a produktív elemek túlsúlya jellemzõ. A középszintû követelmények ugyanakkor emelt szinten nélkülözhetetlenek.

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsga követelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élõ nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latinnyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák:* meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár. A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén részletesen is meghatározzuk, ám a lexikai követelmények pontos megjelölése – az élõ idegen nyelvek hasonló kísérleteivel szemben – a latin esetében nem lehetséges. A középiskolában a tanulók elsõsorban *szépirodalmi*, de a hétköznapi kommunikáció szempontjából mindenképpen esetleges témájú szövegek tanulmányozásán keresztül ismerik meg a latin nyelvet, amely munkához *alapszókincs* meghatározására sem lehetõség sem szükség nincs. Ezen a téren tehát a követelmény a mindenkori forrásanyag szókincsének pontos ismerete.

A latin nyelvi érettségin valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a jelölt életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetûek, témájukban egységes egészt alkotnak.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK

1. Olvasás és beszédkészség

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó képes – a humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszõleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a *másik* kiejtési rendszer szabályait is, – megfelelõ ritmusban felolvasni *hexameterben* illetve *disztichonban* írt verses szövegeket, – a *témakörök forrásanyagában* megadott szerzõk mindegyikétõl legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidézésére.	A vizsgázó képes – a humanista és restituált kiejtési szabályok *bármelyike* szerint tetszõleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasására, – megfelelõ ritmusban felolvasni hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegeket.

2. Szövegértés, fordítás

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó képes – *írásban* ismeretlen, egyszerû (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelõ, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani, – *szóban* egyszerûbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókincsének pontos ismeretével.	A vizsgázó képes – nyelvileg és tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérõ, vagy a középszinten elvárhatónál hosszabb) szövegek fordítására, értelmezésére, – a témakörökben megadott szerzõktõl ismeretlen szöveg értelmezésére, segítséggel fordítására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Források

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A jelölt nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri *legalább* az alábbi szerzõk egyes eredeti mûveit vagy azok részleteit: *Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus.* A tanuló alapvetõ ismeretekkel rendelkezik a fenti szerzõk eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb mûködésérõl.	*Titus Lucretius Carus, Lucius Annaeus Seneca.*

2. Kulturális ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó ismeri – a fenti források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti tudnivalókat, – a latin nyelvû mûveltség idõbeli és térbeli kiterjedésének kereteit, fontosabb szakaszait, – a klasszikus antikvitás mindennapi életét, életkörülményeit (lakás, öltözködés, étkezés, család, szórakozóhelyek), a társadalmi érintkezés szokásait (társadalmi rétegek, államszervezet, közigazgatás), az adott társadalom alapértékeit, a fontosabb ünnepeket és rítusokat (áldozatbemutatás, jóslás), – e kulturális értékeknek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára gyakorolt hatását, e kapcsolatrendszernek az általa megismert forrásokhoz köthetõ egyedi elemeit.	

3. *Nyelvtani ismeretek*

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
– A vizsgázó képes az adott latin szövegben elõforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, utóbbiak elemzésére valamint képzésük, szerkesztésük bemutatására. – A jelölt ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alaktanának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondattan fontosabb szabályait. *Alaktan* – Az öt declinatio az i-tövûség általános szabályaival – Vocativus – Locativus – Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végûek; 6 -ilis végû; bonus, malus, magnus, parvus, multus) – Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végû melléknevek; 6 -ilis végû; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai) – Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül *hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem ipse ipsa ipsum,* vonatkozó névmás, kérdõ névmások közül *quis quid, qui quae quod*) – Számnevek közül: *unus -a -um, duo duae duo, tres tria, mille (milia)* – Névmási genitivusszal és dativusszal járó szavak – A négy coniugatio – Deponens igék – Semideponens igék – Körülírt igeragozás – Rendhagyó igék közül: *sum, possum, eo, fero, volo* – Szóalkotás (prefixumok, suffixumok)	*Alaktan* – Az öt declinatio az i-tövûség általános szabályaival és egyedi eseteivel, a ritkább esetvégzõdésekkel és a vegyes ragozású szavakkal – Locativus (kapcsolódó kötõszó nélküli eseteivel) – Melléknévfokozás – Adverbiumok képzése és fokozása – Névmások és ragozásuk – Rendhagyó igék közül: *nolo, malo, hiányos igék*

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
Mondattan – Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum) – Az esettan leggyakoribb elemei (az eset használata és nem a terminus felõl közelítve): genitivus subiectivus, obiectivus, partitivus; dativus commodi, incommodi, finalis; ablativus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, mensurae – Az igemódok jelentése – Igenevek és igeneves szerkezetek – A consecutio temporum általános szabályrendszere – Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentõ, kérdõ, célzatos – Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat – Az *ut* és *cum* kötõszó	*Mondattan* – A consecutio temporum teljes szabályrendszere – Oratio obliqua
– A vizsgázó képes ismert latin szövegbõl kiemelni és bemutatni a szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmakat és jelenségeket: anakronizmus, archaismus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzõcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfûzés, zeugma.	– A vizsgázó képes az érettségi vizsgán fordított szövegbõl is kiemelni és bemutatni a megértést szolgáló elemek mellett a szövegek esztétikai értékét tükrözõ stilisztikai eszközöket is: hasonlat, ismétlés (és annak variációi, ritmus, gondolatritmus), halmozás, fokozás, ellentétek, jelzõs szerkezetek.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû érettségi vizsga központilag megadott írásbeli és a szaktanár által elõkészített szóbeli részbõl áll. Az írásbeli vizsga idõtartama 3 óra. Két részbõl áll: ismeretlen latin szöveg fordítása magyar nyelvre, valamint feladatlap. A fordítási feladat idõtartama 2 óra, segédeszközként nyomtatott latin-magyar szótár használható. A feladatsor idõtartama 1 óra, segédeszköz nem használható. Értékelése központilag kiadott javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár által történik. A szóbeli vizsga ajánlott idõtartama 15 perc. A felkészüléshez és a felelethez semmiféle segédeszköz nem használható. Az értékelést a szaktanár a központi útmutató által megadott arányok alapján végzi el.

Vizsgarész		**Idõtartam (perc)**	**Arány (%)**	**Pont**
Írásbeli	Fordítás	120	27	40
	Feladatlap	60	23	35
Szóbeli	Szövegismeret	5	27	40
	Szövegelemzés	5	13	20
	Képelemzés	5	10	15
	Összesen	–	100	150

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga két részbõl áll: ismeretlen latin szöveg magyarra fordítása szótár segítségével, valamint teszt, amelyhez segédeszköz nem használható. A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével közepes nehézségû, ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A teszt célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a középiskolai kerettanterv által elõírt leíró nyelvtani és mûvelõdéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvû szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor idõtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reproduktív jellegû.

Fordítás

A középszintû érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza vagy vers, terjedelme megközelítõen 450 n, témájában nem tér el a középiskolában feldolgozott szemelvényektõl.

Teszt

A középszintû érettségi vizsgán a teszt feladatsora 6 leíró nyelvtani és 2 lexikai-szóképzéstani feladatból áll. Ezek között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részérõl önálló latin nyelvû szövegalkotást nem igényel.

A két szint különbsége

Az írásbeli érettségi vizsga közép- és emelt szinten azonos idõtartamú és szerkezetû, de a középszintû érettségi vizsga feladatai mind mennyiségi, mind minõségi szempontból kisebb igénybevételt jelentenek.

A közép- és emelt szintû írásbeli érettségi vizsga különbsége a fordítási feladat tekintetében

Középszint	Emelt szint
Terjedelem megközelítõen 450 n	Terjedelem megközelítõen 600 n
Közepes nyelvi összetettség	Közepesnél nagyobb nyelvi összetettség
Téma nem tér el a középiskolában megszokottól	Téma eltérhet a középiskolában megszokottól

A közép- és emelt szintû írásbeli érettségi vizsga különbsége a teszt tekintetében

Középszint	Emelt szint
A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályokon túl csak a gyakoribb kivételek ismerete elvárt	A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályok részletes ismeretén túl a kivételek ismerete is elvárt
Reproduktív jellegû feladatok	A feladatok közt produktív jellegû is elõfordulhat

Értékelés

A feladatlap állandó tulajdonságai: a fordítási feladat szövegének jellege, terjedelme, nyelvi nehézsége, a feladatsor feladatainak száma és jellege, a feladatlap pontértéke.

A feladatlap évente változó tulajdonságai: a fordítási feladat szövegének eredete, a konkrétan ehhez a szöveghez kapcsolódó feladatok, a részpontszámok adhatóságának feltételei.

A feladatlap pontozása

Az írásbeli vizsgán összesen 75 pont szerezhetõ, ebbõl a fordítási feladatra 40 pont, a tesztre 35 pont adható. A teszt elsõ 6 leíró nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

Javítási szabályok

A központilag készült feladatlapot a szaktanár javítja és értékeli a szintén központilag készült, részletes megoldási és értékelési útmutató segítségével. A hibákat aláhúzással jelöli, a feladatokat részletesen pontozza.

A megoldási és értékelési útmutató a fordítási feladat javításához mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a teszt helyes válaszonkénti pontértékét.

SZÓBELI VIZSGA

A középszintû szóbeli vizsga javasolt idõtartama 15 perc. A felkészüléshez és a felelethez semmiféle segédeszköz nem használható.

Tartalmi szerkezet

A középiskolai latinoktatás szövegközpontú. A középszintû szóbeli érettségi vizsga ennek megfelelõen nagyobb súllyal méri a szövegismeretet: a vizsga mintegy kétharmad része egy adott szemelvényhez kapcsolódó feladatokból áll. Az ezekben érintett témaköröket: a felolvasás, a fordítási készség, a nyelvi, tartalmi ismeretek és memoriterek követelményeit a középszintû érettségi vizsga részletes követelményrendszere határozza meg. A vizsga fennmaradó mintegy egyharmad részében a jelölt egy fénykép, reprodukció alapján az antik (illetve késõbbi latin nyelvû) kultúra valamely, napjaink mûveltségében számottevõ jelentõségû területének ismeretérõl ad számot. A képek *egyértelmûen* szemléltetnek egy-egy, a kerettantervek irányelveinek és a középszintû érettségi követelményrendszerének (*források és kulturális ismeretek*) megfelelõen a szaktanár által kiválasztott, s *a középiskolai tanulmányok során feldolgozott* témát. A képek témája nem feltétlenül kapcsolódik a vizsgán szereplõ szöveghez.

A vizsgázónak a felkészülési idõ alatt a tétel következõ részei állnak rendelkezésére. A latin nyelvû szöveg, illetve egy fénykép, reprodukció. Mindkettõ bármiféle magyarázat vagy további kérdés nélkül. A felkészülési idõ alatt a vizsgázó három (a szöveg felolvasására és fordítására, a memoriterek elõadására és a kultúrtörténeti összefoglalásra vonatkozó) feladatot kap meg írásban. A felelet során önállóan kell számot adnia olvasási és fordítási készségérõl, majd válaszolnia a tanár rendre 3-5 nyelvtani (stilisztikai), lexikai és tartalmi kérdésére, valamint számot adnia memoriter tudásáról. Ezt követõen önállóan fejti ki a kép által megvilágított mûvelõdéstörténeti témát.

Szövegfajták

A középszintû szóbeli vizsga elsõ részének alapjául szolgáló szöveg bármely, a *kerettanterv irányelveinek* és az *érettségi részletes követelményrendszerének* megfelelõ szemelvény lehet, melyet a vizsgázó középiskolai tanulmányai során szaktanára vezetésével *feldolgozott*. Ennek megfelelõen a tanár által kijelölt szövegek kora, témája mûfaja és formája nem egységes.

Feladattípusok

A feladattípusok minden évben azonosak. A vizsga elsõ részének feladatai egyazon eredeti latin szövegrészlethez kapcsolódnak. Középszinten alapvetõen reproduktív jellegûek.

– A szöveg *felolvasása* a helyes latin kiejtést, a szöveg értõ intonációját és esetleges versritmusának felismerését tükrözi.
– A *fordítás* a szöveg alapos ismeretét vizsgálja, amit kiegészít a benne szereplõ
– 3-5 nyelvtani, stilisztikai jelenség felismerése,
– *3-5 lexikai elem* pontos meghatározása, valamint
– 3-5 a szöveg keletkezésére, kultúrtörténeti utalásaira, illetve értelmezésére vonatkozó rövid kérdés.
– A *szöveg szerzõjétõl* vagy a követelményrendszer forrásanyagában meghatározott szerzõk valamelyikétõl legalább öt mondat/verssor emlékezetbõl történõ felidézése és helyes elõadása követelmény (középszinten öt különálló szállóige is elfogadható).
– A szóbeli vizsga második részében, ahol a jelölt fénykép, reprodukció alapján ad számot kultúrtörténeti ismereteirõl, bizonyos fokú absztrakciós készségét, az elõadott ismeretek tartalmi gazdagságát, nyelvi megformáltságát, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek adott régészeti vagy mûvészeti emlékkel történõ összekapcsolásának képességét mérjük.
–

A két szint közötti különbség

A szóbeli érettségi vizsga közép- és emelt szinten azonos idõtartamú és hasonló szerkezetû. A szövegismeret vizsgálata azonban az emelt szinten – nem lévén kötött és egységes forrásanyag – kisebb mennyiségû, *ismeretlen*, de a követelményrendszerben szereplõ szerzõk valamelyikétõl származó, rá jellemzõ szövegrészletre épül, míg a nyelvtani ismereteket és a fénykép, reprodukció bemutatását célzó feladatok a középfokúnál nagyobb absztrakciós készséget kívánnak.

Középszint	**Emelt szint**
A fordítandó szöveg mennyisége 8-10 sor vers vagy 4-5 sor próza	A fordítandó szöveg mennyisége 3 sor vers vagy 2 sor próza
A szöveg tartalmára vonatkozó rövidebb kérdések	Az szövegrészlet értelmezése a szerzõ életmûvének ismeretében
Egyes nyelvtani alakokra vonatkozó kérdések	Az egyes nyelvtani alakok alapján összetettebb leíró nyelvtani jelenségek áttekintõ bemutatása
Legalább 5 sor/mondat memoriter (esetleg sententia)	Legalább 8 sor/mondat *összefüggõ* memoriter szöveg
Kultúrtörténeti összefoglalás adott fénykép, reprodukció alapján	A bemutatásba bevonva az ábrázolt régészeti emléket vagy magát a mûvészi ábrázolás mikéntjét

Értékelés

A szóbeli érettségi vizsgán elhangzó felelet 75 pontos skálán értékelhetõ, mely ezután a megadott százalékos arányok alapján minõsíthetõ érdemjeggyel. Az értékelés belsõ arányai követik a vizsga *tartalmi szerkezetének* jellemzõ vonásait. A szöveg felolvasása, fordítása, másrészt a kérdések alapján történõ szövegelemzés, a memoriterek elmondása egyenlõ súllyal, végül harmadrészt a képhez kapcsolódó mûvelõdéstörténeti témakifejtés átfogó jellege, nyelvi megformáltsága az elõbbiek mintegy ötven százalékában számít az összesített értékelésben.

Feladattípus	**Arány (%)**	**Pontérték**
Felolvasás	7	5
Fordítás	33	25
Elemzõ kérdések	27	20
Memoriter	13	10
Képelemzés	20	15
Összesen	100	75

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû érettségi vizsga központilag megadott írásbeli és szóbeli részbõl tevõdik össze. Az írásbeli vizsga idõtartama 3 óra. Két részbõl áll: ismeretlen latin szöveg fordítása magyar nyelvre, valamint feladatlap. A fordítási feladat idõtartama 2 óra, segédeszközként nyomtatott latin–magyar szótár használható. A feladatsor idõtartama 1 óra, segédeszköz nem használható. Értékelése központilag kiadott javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár által történik. A szóbeli vizsga ajánlott idõtartama 15 perc. A felkészüléshez és a felelethez semmiféle segédeszköz nem használható. Az értékelést a vizsgabizottság a központi útmutató által megadott arányok alapján végzi el.

Vizsgarész		**Idõtartam (perc)**	**Arány (%)**	**Pont**
Írásbeli	Fordítás	120	27	40
	Feladatlap	60	23	35
Szóbeli	Szövegismeret	5	27	40
	Szövegelemzés	5	13	20
	Képelemzés	5	10	15
	Összesen	–	100	150

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga két részbõl áll: ismeretlen latin szöveg magyarra fordítása szótár segítségével, valamint teszt, amelyhez segédeszköz nem használható. A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével nyelvileg és tartalmilag összetettebb, ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A teszt célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a középiskolai kerettanterv által elõírt leíró nyelvtani és mûvelõdéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvû szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor idõtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reproduktív jellegû.

Fordítás

Az emelt szintû érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza vagy vers, a részletes érettségi követelményrendszerben meghatározott szerzõk mûveinek nyelvi megformálásától és témáitól eltérhet, terjedelme megközelítõen 600 n.

Teszt

A középszintû érettségi vizsgán a teszt feladatsora 6 db leíró nyelvtani és 2 db lexikai-szóképzéstani feladatból áll. Ezek között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részérõl aktív nyelvtani és kultúrtörténeti tudást, önálló latin nyelvû szövegalkotást is igényel. Az utóbbihoz szükséges szókészlet a fordítási feladatban szereplõ szövegre épül.

A két szint különbsége

Az írásbeli érettségi vizsga közép- és emelt szinten azonos idõtartamú és szerkezetû, de a középszintû érettségi vizsga feladatai mind mennyiségi, mind minõségi szempontból kisebb igénybevételt jelentenek.

A közép- és emelt szintû írásbeli érettségi vizsga különbsége a fordítási feladat tekintetében

Középszint	Emelt szint
Terjedelem megközelítõen 450 n	Terjedelem megközelítõen 600 n
Közepes nyelvi összetettség	Közepesnél nagyobb nyelvi összetettség
Téma nem tér el a középiskolában megszokottól	Téma eltérhet a középiskolában megszokottól

A közép- és emelt szintû írásbeli érettségi vizsga különbsége a teszt tekintetében

Középszint	Emelt szint
A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályokon túl csak a gyakoribb kivételek ismerete elvárt	A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályok részletes ismeretén túl a kivételek ismerete is elvárt
Reproduktív jellegû feladatok	A feladatok közt produktív jellegû is elõfordulhat

Értékelés

A feladatlap állandó tulajdonságai: a fordítási feladat szövegének jellege, terjedelme, nyelvi nehézsége, a feladatsor feladatainak száma és jellege, a feladatlap pontértéke.

A feladatlap évente változó tulajdonságai: a fordítási feladat szövegének eredete, a konkrétan ehhez a szöveghez kapcsolódó feladatok, a részpontszámok adhatóságának feltételei.

A feladatlap pontozása

Az írásbeli vizsgán összesen 75 pont szerezhetõ, ebbõl a fordítási feladatra 40 pont, a tesztre 35 pont adható. A teszt elsõ 6 leíró nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

Javítási szabályok

A központilag készült feladatlapot a szaktanár javítja és értékeli a szintén központilag készült, részletes megoldási és értékelési útmutató segítségével. A hibákat aláhúzással jelöli, a feladatokat részletesen pontozza.

A megoldási és értékelési útmutató a fordítási feladat javításához mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a teszt helyes válaszonkénti pontértékét.

SZÓBELI VIZSGA

Az emelt szintû szóbeli vizsga javasolt idõtartama 15 perc. A felkészüléshez és a felelethez semmiféle segédeszköz nem használható.

Tartalmi szerkezet

A középiskolai latinoktatás szövegközpontúsága ellenére a szövegismeret vizsgálata emelt szinten – nem lévén kötött és egységes forrásanyag – kisebb mennyiségû, *ismeretlen*, de a követelményrendszerben szereplõ szerzõk valamelyikétõl származó, rá jellemzõ szövegrészletre épül. Mivel e szerzõk és életmûvük ismerete, valamint mûrészleteik memoriter felidézése elvárt követelmény, a szöveghez kapcsolódó tartalmi kérdések e már ismert mûvelõdéstörténeti jelenségekre vonatkoznak. A vizsga fennmaradó mintegy egyharmad részében a jelölt egy fénykép, reprodukció alapján az antik (illetve késõbbi latin nyelvû) kultúra valamely, napjaink mûveltségében számottevõ jelentõségû területének ismeretérõl ad számot. A képek *egyértelmûen* szemléltetnek egy-egy, a kerettantervek irányelveinek és a középszintû érettségi követelményrendszerének (*források és kulturális ismeretek*) megfelelõen a szaktanár által kiválasztott, s *a középiskolai tanulmányok során feldolgozott* témát. A

képek témája nem feltétlenül kapcsolódik a vizsgán szereplõ szöveghez. Emelt szinten a vizsgázó ismertetését nem csupán a kép témájához köti, hanem leszûkíti a képen ábrázolt egyedi elemekre, s szól az ábrázolás vagy az információhordozás mikéntjérõl is (régészeti jelentõség, mûvészi szándék stb.).

A vizsgázónak a felkészülési idõ alatt a tétel következõ részei állnak rendelkezésére. A latin nyelvû szöveg, illetve egy fénykép, reprodukció. A tételt tartalmazó lapon szerepel a kép, reprodukció címe és alkotója (ha az ismeretlen, valamely további segítõ információ: lelõhely, rendeltetés stb.), valamint egy-egy a kép tartalmára, illetve az információhordozás mikéntjére vonatkozó kérdést. A felelet során önállóan kell számot adnia olvasási és fordítási készségérõl, a szöveg értelmezéséről, memoriter tudásáról, illetve válaszolnia a tanár leíró nyelvtani vagy mûvelõdéstörténeti kérdéseire. Ezt követõen önállóan fejti ki a kép által megvilágított mûvelõdéstörténeti témát és mutatja be annak adott ábrázolását.

Szövegfajták

Az emelt szintû szóbeli vizsga elsõ részének alapjául szolgáló szöveg bármely, a részletes követelményrendszer megadott forrásai közt szereplõ szerzõtõl származó mûrészlet lehet.

Feladattípusok

A feladattípusok minden évben azonosak. A vizsga elsõ részének feladatai egyazon eredeti latin szövegrészlethez kapcsolódnak.

– A szöveg *felolvasása* a helyes latin kiejtést, a szöveg értõ intonációját és esetleges versritmusának felismerését tükrözi.
– A *fordítás*, illetve az ezt elõkészítõ és követõ *nyelvi* elemzés a vizsgázó fordítási kézségét és grammatikai ismereteit vizsgálja, amit kiegészítenek a szerzõnek és az idézett mûnek ismeretére vonatkozó feladatok.
– A *szöveg szerzõjétõl* legalább nyolc mondat/sor emlékezetbõl történõ felidézése és helyes elõadása követelmény.
– A szóbeli vizsga második részében, ahol a jelölt fénykép, reprodukció alapján ad számot kultúrtörténeti ismereteirõl, bizonyos fokú absztrakciós készségét, az elõadott ismeretek tartalmi gazdagságát, nyelvi megformáltságát, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek adott régészeti vagy mûvészeti emlékkel történõ összekapcsolásának képességét mérjük.
–

A két szint közötti különbség

A szóbeli érettségi vizsga közép- és emelt szinten azonos idõtartamú és hasonló szerkezetû. A szövegismeret vizsgálata az emelt szinten ismeretlen szövegre épül és a szöveg mélyebb értelmezésének készségét vizsgálja, míg a fénykép, reprodukció bemutatását célzó feladatok a középfokúnál nagyobb absztrakciós készséget kívánnak.

Középszint	**Emelt szint**
A fordítandó szöveg mennyisége 8-10 sor vers vagy 4-5 sor próza	A fordítandó szöveg mennyisége 3 sor vers vagy 2 sor próza
A szöveg tartalmára vonatkozó rövidebb kérdések	A szövegrészlet értelmezése a szerzõ életmûvének ismeretében
Egyes nyelvtani alakokra vonatkozó kérdések	Az egyes nyelvtani alakok alapján összetettebb leíró nyelvtani jelenségek áttekintõ bemutatása
Legalább 5 sor/mondat memoriter (esetleg sententia)	Legalább 8 sor/mondat *összefüggõ* memoriter szöveg
Kultúrtörténeti összefoglalás adott fénykép, reprodukció alapján	A bemutatásba bevonva az ábrázolt régészeti emléket vagy magát a mûvészi ábrázolás mikéntjét

Értékelés

A szóbeli érettségi vizsgán elhangzó felelet 75 pontos skálán értékelhetõ, mely ezután a megadott százalékos arányok alapján minõsíthetõ érdemjeggyel. Az értékelés belsõ arányai követik a vizsga *tartalmi szerkezetének* jellemzõ vonásait. Mintegy felerészt a szöveg felolvasását és fordítását, a szövegelemzést és a memoriterek elmondását, negyedrészt a nyelvtani téma kifejtését, végül negyedrészt a képhez kapcsolódó mûvelõdéstörténeti téma átfogó jellegét, kapcsolását az adott ábrázoláshoz, nyelvi megformáltságát.

Feladattípus	**Arány (%)**	**Pontérték**
Felolvasás	3	2
Nyelvtani értelmezés	23	18
Fordítás	25	20
Tartalmi-történeti kérdések	20	15
Memoriter	9	5
Kép bemutatása	20	15
Összesen	100	75

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Középszint és emelt szint

1. Szövegértés

1.1. Információk feldolgozása és megítélése

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrarendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1. Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata *(pl. egynyelvû szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár).*

1.1.2. Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

1.1.3. Gondolatokról, ismeretekrõl, véleményekrõl a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése

Különbözõ szövegértelmezési eljárások alkalmazása a mûfajnak, az adott szempontnak megfelelõen.

1.2.1. Szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezésmód, a mûfaj, a szerkezet, a grammatikai szervezõdés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása.

1.2.2. Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különbözõ korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások megfogalmazása.

1.2.4. Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzõi vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése.

1.2.5. Olvasmányokra való tárgyszerû, illetve a személyes érintettséget is kifejezõ reagálás különbözõ írásbeli és szóbeli közlésmódban a mûfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különbözõ témákban, különbözõ mûfajokban széles körû olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a mûfajnak, a témának, a címzettnek megfelelõ szabatossággal.

2.1. Tájékoztató, érvelõ, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban *(pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minõsége, a mindennapi életvitel döntéshelyzetei; az emberi kapcsolatok, az erkölcsi kérdések, az érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom).*

2.2. Írásbeli és szóbeli mûfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenõrzés és a javítás képességét.

2.3. A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelõ kifejtettségû és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4. Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézõpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5. Mûalkotások *(pl. költészet, széppróza, színház, film, épített környezet, tárgyi világ, képzõmûvészet, zene)* keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése.

2.6. Hivatalos írásmûvek *(pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény)* szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1. A beszédhelyzetnek, a mûfajnak és a témának megfelelõ nyelvi norma követésével lényegre törõ, világos felépítésû, önállóan kifejtett közlés.

3.2. A nyilvános beszéd, a közszereplés fõbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak, zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerõ, hangsúly, hanglejtés, szünet – alkalmazása élõbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghû elõadásában, adott témáról szóló szóbeli elõadásban.

4. Fogalomhasználat

4.1. Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, elõadása.

4.2. Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelõ önálló alkalmazása.

4.3. Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése – bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

4.4. Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

4.5. Fogalmak változó érvényességéből következtetések megfogalmazása *(pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai).*

B) ISMERETKÖRÖK

1. MAGYAR NYELV

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés viszonya. A nyelv mint az egyén, illetve mint a közösség alkotása. A beszéd mint cselekvés, a nyelv és a beszéd funkciói. A nyelv diakrón és szinkrón változásainak jellemzése példákkal.	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban. A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezõi és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezõeszközei. A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség. A szövegfajták tartalmi és formai jellemzõinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.	A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege.
1.2.1. A jel, a jelrendszer	A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben.	A nyelvi jel sajátosságai.
1.2.2. Nyelvi és vizuális kommunikáció	Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái *(pl. gesztusok, mimika, térközszabályozás, tekintet, külsõ megjelenés, csend)*. A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.	Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltéréseire egy-két példa *(a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere)*.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2.3. A nyelvhasználat mint kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezõi és összefüggésük megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.	A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltérései példák alapján. A kommunikációs funkciók fogalma és szerepe.
1.2.4. Kommunikációs funkciók és közlésmódok	Példák a különbözõ közlésmódok kommunikációs funkciói *(párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés, köszönés, megszólításformák).*	
1.2.5. Személyközi kommunikáció	A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátszerûsége. A mindennapi – nyilvános és magánéleti – élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.	A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.
1.2.6. A tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra.	
1.3. A magyar nyelv története		
1.3.1. A magyar nyelv rokonsága	A magyar nyelvrokonság fõbb bizonyítékai néhány példával.	A nyelvrokonság kutatásának módszerei. Az õsmagyar, az ómagyar, középmagyar korszak, az újmagyar kor.
1.3.2. Nyelvtörténeti korszakok	A magyar nyelv történetének fõ szakaszai. Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése. A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, az Ómagyar Mária-siralom fõbb jellemzõi. A nyelvújítás mibenléte, történelmi, mûvelõdéstörténeti háttere, hatása – példák alapján.	A nyelvtörténeti korszakokat jellemzõ változások néhány példája a hangrendszerbõl, a nyelvtani rendszerbõl. Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és szellemi mûveltség megjelenése a szókészletben – néhány példával. A szókészlet rétegei: õsi örökség, belsõ keletkezésû elemek, jövevényszók, nemzetközi mûveltségszók, idegen szavak. Néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom *körébõl (pl. Pázmány Péter, Mikes Kelemen).*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3.3. Az írott nyelvi norma kialakulása		Az egységes írott nyelvi norma kialakulása. A könyvnyomtatás, a tudományok fejlõdésének szerepe.
1.3.4. Nyelvmûvelés	A mai magyar nyelvmûvelés néhány alapkérdése.	A nyelvmûvelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében.
1.4. Nyelv és társadalom		
1.4.1. Nyelvváltozatok	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A fõbb nyelvváltozatok: a nyelvi sztenderd, a köznyelv, a regionális köznyelv, a nyelvjárások és a *csoportnyelvek (szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng).* Az egynyelvû szótárak ismerete.	A rétegnyelvi szótárak *(pl. tájszótár, szaknyelvi szótár).* Legalább egy nyelvjárástípus fõbb jellemzõi *(pl. nyugati, palóc, déli, tiszai, mezõségi, székely, csángó).* A szókincs szerepének jellemzése nem irodalmi és irodalmi mûvekben (*pl. újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).*
1.4.2. Kisebbségi nyelvhasználat	A Magyarországon beszélt kisebbségi nyelvek megnevezése. A kisebbségi nyelvhasználat, nyelvi kultúra társadalmi jelentõsége.	A fõbb nézetek a kétnyelvûségrõl, a kettõsnyelvûségrõl. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés.
1.4.3. A határon túli magyar nyelvûség	A határon túli magyar nyelvhasználat fõbb adatai, tendenciái. A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználata közötti összefüggés.	
1.4.4. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat	A tömegkommunikáció leggyakoribb mûfajai és hatáskeltõ eszközei. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre *(pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés).*	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.5. A nyelvi szintek	Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése. Grammatikai ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle mûfajú szövegek létrehozásában.	A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modellje.
1.5.1. Hangtan	A beszéd, a beszédfolyamat, a beszédhang, a hangképzõ szervek. A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere; a hangok találkozása (alkalmazkodása) és helyesírásuk.	A magyar hangállomány. A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása. A magyar helyesírás rendszere, a helyesírás stilisztikai változatai.
1.5.2. Alaktan és szótan	A morfémák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában. A magyar helyesírás alapelveinek alkalmazása és magyarázata példákkal. A szófajok rendszere és a szóalkotás módjai. Az alapszófajok, a viszonyszók és a mondatszók mondatbeli és szövegbeli szerepének értelmezése.	A szófajváltás jelensége, a többszófajúság.
1.5.3. Mondattan	A mondat szerkezete: teljes és hiányos szerkezetû; tagolt, tagolatlan; egyszerû, összetett. A mondat jelentése: elsõdleges és másodlagos jelentés. A modalitás, a mondatfajták elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel. Az egyszerû mondat részei; felépítése. A szintagma mint nyelvi egység, az alárendelõ és mellérendelõ szintagmatikus szerkezet. Az állítmány és az alany. A tárgy és fajtái. A határozók fogalma és kifejezõeszközei, fajtái, a magyar határozói rendszer, a határozók irányhármassága. A jelzõk fogalma és fajtái, használatuk.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.5.4. A mondat szintagmatikus szerkezete 1.5.5. A mondat a szövegben	A mondat az élõbeszédben és az írott nyelvben. A mondat és a szöveg.	A mondat fogalma, a rendszermondat és a szövegmondat. A szintezõdés és a tömbösödés jelenségei. Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése, *pl. a stílusérték szempontjából.*
1.5.6. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban	A mellérendelõ összetett mondatok mint logikai-tartalmi viszonyok. Az alárendelõ összetett mondatok mint a fõmondat és a mellékmondatok grammatikai viszonyai. Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban. A többszörösen összetett *mondatok (utaló- és kötõszók, a központozás használata és értelmezése szövegértésben, szövegmondásban, szövegalkotásban).*	Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal.
1.5.7. Szókincs és frazeológia	A szókincs változásának okai, a szókészlet rétegei. A szóalkotás lehetõségei: a szóképzés jelentésmódosító szerepe; a szóösszetétel jelentõsége, fajtái; a mozaikszók, az összetett szavak helyesírása.	A szóalkotás ritkább módjai: elvonás, tapadás, jelentésmegoszlása, rövidítések. A szóteremtés jelentõsége, az indulatszók, a hangutánzás és hangulatfestés.
1.6. A szöveg 1.6.1. A szöveg és a kommunikáció	A szöveg egységének tényezõi, feltételei, elsõdleges és mögöttes jelentés. A szöveg szóban és írásban. A szöveget alakító tényezõk: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szövegkörnyezet, a tudáskeret. A tájékoztató, kifejezõ, érvelõ és felhívó szövegfunkciók.	Lineáris és globális kohézió a szövegben. Szövegelemzés megfelelõ fogalmak alkalmazásával. A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése. A címzett szerepe a szöveg megszerkesztettségében, a kifejtés mélységében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.6.2. A szöveg szerkezete és jelentése	A szöveg felépítése, egységei – külsõ körülmények: szövegméret, megjelenés. A szövegösszetartó erõ: jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelemek.	
1.6.3. Szövegértelmezés	A kontextuális jelentés (*pl. elõre- és visszautalás, makro- és mikrostruktúra, hiányos mondat, szórend, egyeztetés*). A téma értelmezése mindennapi, tudományos és szépirodalmi szövegekben. A mindennapi szövegvilágban való eligazodást lehetõvé tevõ pragmatikai ismeretek alkalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban *(pl. szövegfunkciók, szövegtípusok, befogadói tudáskeret, háttérismeretek).*	
1.6.4. A szöveg szóban és írásban	A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg elõadására. A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejezõ alkalmazása. A cél és a téma összefüggéseinek érvényesítése szóban és írásban. A témaváltás felismerése és jelölése, bekezdések szerkesztése.	A szöveg dinamikus és statikus összetevõi.
1.6.5. Az intertextualitás	Az ismeretközvetítõ CD-ROM és az internet intertextualitásának fõbb jellemzõi. Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.6.6. A szövegtípusok	Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzõi. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok *(pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás)*. Ismeretterjesztõ szövegek jellemzõi. A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (*pl. elõadás, vita).* Ismeretterjesztõ szövegek elemzése (*pl. a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából*).	A szövegtipológiai elemzés fõ szempontjai. A beszéd és az írás összehasonlítása (*a beszéd mint többdimenziós rendszer*).
1.7.2. Szöveg a médiában	A publicisztikai és a tájékoztató mûfajok, valamint az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet stb.). Az új közlésmódok társadalmi hatása.	Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítõ nyelvi és nem nyelvi tényezõk. Médiaközlések elemzése (*pl. hír, hírmagyarázat, tudósítás, interjú, cikk, glossza, ismeretterjesztõ szöveg*): tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai.
1.7. A retorika alapjai 1.7.1. A nyilvános beszéd	A retorika mint a meggyõzés mûvelete a gondolatközlésben. A nyilvános beszéd, a közszereplés fõbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. Az élõbeszéd fajtái. A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyûjtéstõl a megszólalásig.	A retorika jelentõsége és alkalmazásának társadalmi színterei. A retorika mint a szónoklás tudománya. Néhány történeti értékû és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása. Hangzó szövegek elemzése, összehasonlítása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.7.2. Érvelés, megvitatás, vita	Az érvelés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei. A kulturált vitatkozás kritériumai, vita értelmezése. Az írásbeli meggyõzés eljárásai, az érvelés mûfajai: a bizonyítás, a cáfolat, néhány érvtípus. Hitelesség, hatás, meggyõzési szándék; a manipuláció felismerése, értékelése.	A jelentésrétegek feltárása, megfogalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben *(aktuális tagolás, új közlések, implikációk, kontextusok stb.)*
1.7.3. A szövegszerkesztés eljárásai	A spontán megnyilatkozás és a megtervezett szöveg különbsége. A témajelölõ cím mint a globális kohézió eszköze. Az összefoglalás funkciója és típusai (*pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés*).	
1.8. Stílus és jelentés		
1.8.1. Szóhasználat és stílus	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.	A szóhasználat nyelvtani, jelentésbeli és stiláris kötöttségei. A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szószerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése, állandósult szókapcsolatok, szóértékû nyelvi elemek jelentésviszonyai.
1.8.2. A szójelentés	A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján. A szóhasználati jelentés alapjai – az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony. Egynyelvû szótárak: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmezõ kéziszótár, valamint kétnyelvû szótárak ismerete.	Nyelv, beszéd, szöveg és stílus összefüggése, a stílusérték fogalma, a konnotatív és a denotatív jelentéssel összefüggésben is. A szójelentés változásai. Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani elemzése és alkalmazása. Következtetések megfogalmazása a nyelvi-stilisztikai eszközök lehetõségeirõl.
1.8.3. Állandósult nyelvi formák	Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezésmódok stílusértéke (*szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, közhelyek, nyelvi panelek, sztereotípiák*).	
1.8.4. Nyelvi-stilisztikai változatok	A stílus szerepe a jelentésteremtésben *(nyelvi eszközök megválogatása, szerkesztés, hatásosság, többletjelentés, a stílus mint a beszélõ attitûdjének kifejezõdése stb.)*. A stílust létrehozó nyelvi és kommunikációs tényezõk értelmezése.	Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.8.5. Stíluseszközök	A képszerûség stíluseszközei és hatása: képek, képrendszerek felismerése, értelmezése. Az eufemizmus, evokáció, anakronizmus, állandó jelzõ, archaizálás stb. felismerése, értelmezése. A szövegelrendezés stílushatásának felismerése, értelmezése: az egyszerûbb alakzatok fajtái és hatásuk.	Az alakzatok egyéb fajtái: paradoxon, oxymoron, inverzió
1.8.6. Stílusréteg, stílusváltozat	Tipikus kommunikációs helyzetekben létrejövõ, jellemzõ beszélt és írott nyelvi közlésmódok: a stílusrétegek. A társalgási stílus ismérvei, minõsége. A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stiláris kötöttségei. A publicisztikai stílus fõbb jellemzõi, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (*pl. tipográfia, képi világ*). Objektivitás és szubjektivitás, tény és vélemény stílusbeli különbsége a tömegkommunikációban. A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai. Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása. A stíluskorszakokról, stílusirányzatokról szerzett ismeretek felhasználásával stílustörténeti összehasonlítások – példák alapján.	Irodalmi és nem irodalmi szövegek stílushatásának komplex értékelése. A mondatszerkezet stiláris változatai – a verbális stílus, a nominális stílus, hiányos mondat, körmondat. A stílusrétegeket elkülönítõ tényezõk. Nyelvi-stilisztikai variánsok összehasonlító elemzése különbözõ stílusrétegekbõl vett szövegek körében. A stílus és norma koronkénti változatai – néhány példa bemutatásával.

2. IRODALOM

2.1. Szerzõk, mûvek

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1.1. Életmûvek	Petõfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezsõ, József Attila. Az életút, az életmû jelentõs tényei. Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzõk jellegzetes regionális, kulturális kötõdései, a pályakép fõbb jellemzõi, néhány kortárs megnevezése. A fõbb mûvek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a mûvek között *(pl. témák, mûfajok, kifejezésmód, jellemzõ motívumok)*, a mûvek elhelyezése az életmûben, az adott korszakban. Memoriterek szöveghû és kifejezõ elõadása. Mûvekrõl szóló olvasatok, vélemények értelmezése.	A pályaszakaszokat jellemzõ fõbb témák, kérdésfeltevések. A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötõdések, világirodalmi párhuzamok. Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. Mûvek hatása, fogadtatása – egy-két példa alapján. A szerzõ utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyomány-ban. Kritikák, különbözõ interpretációk.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lõrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Az életmû néhány jellemzõje keretében 2-3 lírai és/vagy értelemszerûen egy vagy néhány epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése *pl. a korstílus, a téma, a mûfaj, a kompozíció, a jellemzõ motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.* Memoriterek – legalább három szerzõtõl teljes szövegek, összefüggõ részletek.	Legalább 3-4 lírai és/vagy 1-2 epikai alkotás szövegismereten alapuló több szempontú értelmezése. Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (*pl. Berzsenyi és Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey; Jókai és kora*), az irodalmi hagyományban *(pl. az antik hagyomány Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében).* Mûfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. A mûvekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább három szerzõ a felsoroltak közül. (A lista bõvíthetõ legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentõségû szerzõvel.) A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mû lényegre törõ értelmezésével.	Választandó legalább 4 szerzõ a felsoroltak közül. A választott szerzõ 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai, illetve drámai mûvének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. A mûvekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása. A mûvek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban – egy-egy példa *(pl. Krúdy Gyula és Huszárik Zoltán Szindbád filmje).*
2.1.4. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerzõ 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai mûvének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó idõszakból. Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (*pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét).* Nyomtatott szöveg, digitális közlés.	Egy költõ néhány versének; egy-egy drámaíró, illetve prózaíró 1-2 mûvének értelmezése.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvetõ hagyományai: az antikvitás és a Biblia *(pl. mûfajok, témák, motívumok, hõstípusok).* A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzõinek és egy-két kiemelkedõ képviselõjének bemutatása.	Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század elsõ fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom jellemzõinek ismerete és a és korszakonként legalább két-két mû bemutatása. Mûvek értelmezése – *pl. mûfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások* – a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is.
2.1.6. Színház- és drámatörténet	Színház és dráma különbözõ korszakokban. Az alábbi mûveknek, a szerzõk/korszakok 1-1 mûvének értelmezése az adott korszak színházi/irodalmi hagyományainak összefüggésében: Szophoklész, Shakespeare, Moliére, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája	Színház és dráma *(pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása).* Egy-egy dráma elemzése a következõ szerzõktõl/mûfajokból: Ibsen, Csehov, epikus dráma, abszurd dráma

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei – népköltészet, mûköltészet, alkalmi költészet. Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció, a mûfajcsere jelenségei (*pl. irodalom filmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben).* Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a mûvészi szín-vonal/minõség összefüggései. A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltõ eszközei (*pl. sematizált hõstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték*). Egy-két tipikus mûfaj (*pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers*) jellemzõinek bemutatása. Mítosz, mese és kultusz. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában *(pl. A Gyûrûk Ura, Bridget Jones naplója).* Az irodalmi ismeretterjesztés fõbb nyomtatott és elektronikus mûfajai (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat).	Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom *(pl. a folytatásos regény jelentõsége és példái).* Egy-egy jellemzõ nézet az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációiról *(pl. az olvasásterápia).* „Magas” (elit) mûvészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban.
2.1.8. Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	Interkulturális jelenségek, eltérõ szöveghagyományok. A régió, a tájegység, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományainak bemutatása *(pl. nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekrõl; folklór, mûvelõdéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok).* A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötõdõ szerzõk; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok *(pl. tárgyi emlék, fotó, film, hangdokumentum)* alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára nézve.	

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott mûvekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése *(pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnõtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makro-kozmosz, felnõtt–gyermek, férfi–nõ, bûn és bûnhõdés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).*	Mûveket összekötõ motivikus összefüggések *(pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások)* felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Néhány téma, motívum, toposz, archetípus hosszmetszetszerû feltárása érvekkel, példákkal. Egy-egy szépirodalmi mû motívumainak továbbélése – bizonyítás példákkal. Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsõsorban a posztmodern irodalmából.
2.2.2. Mûfajok, poétika	A mûnemek és mûfajok felismerése. Alapvetõ versformák felismerése. Poétika fogalmak alkalmazása mûvek bemutatásában, értelmezésében. Azonos mûfajú alkotások összehasonlítása.	Különbözõ korokban keletkezett, azonos mûfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata. Mûfajteremtõ mûvek, egy-egy magyar és világirodalmi példa bemutatása. Egy-egy mûfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban *(pl. elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és a Shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok, a posztmodern irodalom poétikai jellemzõi).*
2.2.3. Korszakok, stílustörténet 2.2.3.1. Irodalomtörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különbözõ korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.	 Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. Magyar irodalomtörténet/mûvelõdéstörténet fõbb korszakainak néhány jellemzõje. Azonosság és változás az irodalomban *(pl. kifejezésmódok, témák, hõstípusok változásai; irányzatok, programok).*

3. FOGALMAK A MAGYAR NYELV ÉS AZ IRODALOM ISMERETKÖREIHEZ

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dõlt betûvel* jelezzük.

A) MAGYAR NYELV

beszédtett
diakrónia, szinkrónia
jel, jelrendszer

a nem nyelvi kommunikáció
a kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezõi
a kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség; magánéleti, nyilvános kommunikáció

a magyar nyelv történeti korszakai: *nyelvemléktelen kor, nyelvemlékes kor; õsmagyar, ómagyar, középmagyar kor*, nyelvújítás, újmagyar kor, mai magyar nyelvhasználat
finnugor nyelvcsalád
nyelvemlék: *szórványemlék, vendégszöveg*, kódex, õsnyomtatvány
nyelvi norma
összehasonlító nyelvtudomány

a nyelv vízszintes és függõleges tagolódása: sztenderd, köznyelv, nyelvjárás, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng, argó
kettõsnyelvûség, kétnyelvûség
nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvtörvény

a helyesírás alapelvei: a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány, az egyszerûsítés elve
a magánhangzó, mássalhangzó képzésmódja, alkalmazkodása (hangtörvények)
a szóelem (morféma) fajtái
a szójelentés: egyjelentésû, többjelentésû, azonos alakú szó; rokon- és hasonló alakú, ellentétes jelentésû szó; hangutánzó, hangulatfestõ szó
a szókincs rétegei: õsi szavak, belsõ keletkezésû szavak, jövevény- és idegen szavak
a szószerkezetek fajtái, alá- és mellérendelõ szószerkezetek
állandósult szókapcsolat: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
egyeztetés a szintagmákban
jelentés: szó-, mondat-, szövegjelentés; *denotatív, konnotatív jelentés*, szótári, kontextuális jelentés
jelentésrétegek mondatban, szövegben

jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmezõ*, jelhasználati szabály
központozás: a gondolatjel, a zárójel, a kettõspont, a pontosvesszõ, az idézõjel szerepe
mondat- és szövegfonetikai eszközök
mondatfajták: modalitás
mondatszerkezet: egyszerû mondat, összetett mondat, alárendelõ, mellérendelõ összetett mondat; tagolt, tagolatlan mondat, teljes, hiányos mondat
sajátos jelentéstartalom: feltétel, következtetés, hasonlítás, megengedés
szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó
szófaji rendszerünk, alapszófajok, viszonyszók, mondatszók

a hiány szövegösszetartó szerepe
a tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló mûfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, glossza, recenzió, kritika
intertextualitás
szórend: kötött és kommunikatív (szabad) szórend; aktuális tagolás: ismert és újságoló rész (*téma, réma*)
szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz
szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó, kontextuális jelentés
szövegkapcsoló elemek: kötõszó, névmás, névelõ, határozószó, elõre- és visszautalás *(rámutatás, anafora, katafora, deixis),* egyeztetés a szövegben
szövegkohézió (*lineáris, globális*)
szövegtípus, szövegfajta: definíció, magyarázat, kisértekezés, értekezés, tanulmány, esszé, pályázat; ajánlás, mûelemzés, értelmezés; vita, referátum, elõadás; hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz

érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat; *deduktív, induktív módszer*
retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyõzõ szövegmûfajok; szónoklat részei: bevezetés (az érdeklõdés felkeltése, jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, bizonyítás, cáfolás, befejezés (összefoglalás, kitekintés), érzelmi betetõzés

a stílusirányzatok kifejezõeszközei
alakzatok: *ellipszis*, kötõszóhiány, ismétlõdés, gondolatritmus, *oxymoron*
állandó és alkalmi stílusérték
expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, *poétizáció*
hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica
metafora, *metaforizáció*
mondatstilisztikai változatok: verbális stílus, nominális stílus, körmondat
motiváltság, motiválatlanság
stílus, stíluselem, stílushatás
szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, *szinekdoché*, összetett költõi kép, allegória, szimbólum

B) IRODALOM

interkulturalitás
irodalmi hagyomány, szöveghagyomány
irodalomtörténet
irodalmiság változó fogalma
mitológia, mítosz
szóbeliség, írásbeliség
könyvnyomtatás, digitális közvetítés
virtualitás
mûköltészet, népköltészet, *folklór*, népiesség
színház, színházi konvenciók, a színházi hatás összetevõi
tömegkultúra – bestseller, krimi, tudományos-fantasztikus irodalom
téma, motívum, vándormotívum, *archetípus, toposz*
kultusz

esztétika, filozófia, etika
érték, *esztétikai érték, történeti érték*
erkölcs, erkölcsi érték, választás, ítéletalkotás

alkotás, befogadás, megszólított, címzett, olvasat, jelentés, *jelentésrétegek, nyitott mû*, értelmezés, értékelés
katarzis, érzésvilág, érzelmi hatás, képzelet, képzettársítás, fikció

szerkezet, *kompozíció, ciklus, forma, megformáltság*, szimmetria, aszimmetria, *polifónia*
harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés
cím, címadás
idõ, idõszemlélet, idõsíkok, szimultanizmus
tér és térszemlélet
jellem, típus, hõstípus
poétizáció, stilizáltság, allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód

mûvelõdéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat – ókori irodalom, középkor, reneszánsz, barokk, rokokó, klasszicizmus, szentimanetalizmus, romantika, realizmus, *naturalizmus*, szimbolizmus, szecesszió, avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, modernizmus, *beat-irodalom, posztmodern*

humanizmus, reformáció

mûnem, mûfaj

epikai mûfajok – anekdota, elbeszélés, elbeszélõ költemény, *emlékirat*, eposz, komikus eposz, *fabula*, *históriás ének*, legenda, mese, monda, novella, regény, *széphistória*, *vallomás*, *verses regény*

regényváltozatok, regénytípusok – *családregény*, fejlõdésregény, életrajzi regény, lélektani regény, próbatételes kalandregény, történelmi regény, *utópia*

epikus közlés – elbeszélõ, elbeszélõi nézõpont, narráció, belsõ monológ, cselekmény, dialógus, epizód, leírás; egyenes beszéd, függõ beszéd, szabad függõ beszéd, *reflexió*

drámai mûfajok – tragédia, színmû, commedia del'arte, drámai költemény, analitikus dráma, epikus színház, *abszurd dráma*

dráma – dialógus, dikció, szituáció, bonyodalom, tetõpont, megfoldás, prológus, epilógus, deus ex machina, helyzet és jellemkomikum

lírai mûfajok – ars poetica, dal, elégia, *elégiko-óda*, himnusz, óda, episztola, jeremiád, rapszódia, epigramma

líra – költõi magatartás, szerep, élménylíra, tárgyias költészet, hangulatlíra, *szerepvers*, vershelyzet, lírai én, dallamra írott vers, képvers, verstípusok: önmegszólító, idõ- és értékszembesítõ, létösszegzõ

átmeneti mûfajok: napló, levél, *fiktív levél*, ballada, leíró költemény, életkép, jellemrajz

a Biblia irodalmi mûfajai: *prófécia*, zsoltár, evangélium, példázatos történet, *apokalipszis*

esztétikai minõségek, hangnemek – abszurd, groteszk, komikum, tragikum, humor, irónia, gúny

paródia

ritmus, verselés, hangsúlyos verselés: idõmértékes verselés, verslábak, *sorfajták*, *strófaképletek*, hexameter, pentameter, disztichon, szabad vers, szonett, zeneiség, rím, rímfajták, alliteráció, áthajlás

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája írásbeli és szóbeli vizsgarészbõl tevõdik össze. Az írásbeli vizsgán 240 perc áll a vizsgázó rendelkezésére a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldására. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési idõt követõen 10-15 perc idõtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15-20 perc	
Szövegértési feladatsor	Szövegalkotási feladat	Egy nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont	50 pont	

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. A vizsgakövetelményekkel összhangban az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A szövegalkotási feladatokból egyet választ a vizsgázó.

A szövegértési feladat megoldására 60 percet, a szövegalkotási feladat elkészítésére 180 percet fordíthat a vizsgázó.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor a Magyar helyesírási szótár, illetve ha azt valamely feladat megjelöli, szöveggyûjtemény használható.

A feladatsor jellemzõi

SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT

A szövegértési feladat szövege általában 600-700 szó terjedelmû esszé, ismeretterjesztõ céllal íródott tanulmány, publicisztikai mû egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés.

A szövegértést vizsgáló kérdések – az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzõinek megfelelõen – a következõkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása;
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzõi; ezek szövegbeli funkciója;
- a szöveg kommunikatív sajátosságai;
- a cím és a szöveg egészének viszonya;
- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;
- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;
- a szerzõi álláspont azonosítása, értelmezése;
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;
- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá
- vázlat, tematikai háló készítése;
- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;
- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmû, vagy beszédmû megfogalmazása a mûfaji normák követésével, a mindennapi, esetleg a hivatalos írásbeliség, illetve szóbeliség mûfajainak körébõl;
- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzetteknek szóló összegzése.

A vázlatírás, illetve az összegzés által kívánt fõ képességek: a kulcsszók feltárása, a tematikus háló [„téma-réma viszony”] követése, a tételmondatok felismerése a különbözõ szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az elõre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése, a szöveg részletezettségének követése, az ismert és új közlés elkülönítése.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A vizsgázó három, eltérõ típusú, mûfajú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A diák által választott feladat megoldásának terjedelme maximum 4-5 oldal. A feladatok a következõk:
- Érvelõ fogalmazás nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai, életmódbeli kérdésekrõl. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztõ, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezetõ szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mû, szépirodalmi mû stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezetõ szöveg egészének ismeretét.)
- Egy mû *(pl. lírai alkotás, rövid szépprózai mû, drámarészlet, esetenként esszé)* adott szempontú elemzése, értelmezõ bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját.
- Két, esetenként három szöveg *(pl. szépirodalmi mû, mûrészlet)* adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, *pl. a tematikus, a poétikai, stílusbeli összevetést*. A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásra-utaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, evokáció különbözõ példái révén. (Az összehasonlítandó szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.)

Értékelés

SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT

A szövegértési feladatsor megoldásával maximum 40 pontot érhet el a vizsgázó. A szaktanár az írásbeli dolgozatot a központi értékelési útmutató alapján értékeli. Az értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát (a válaszmodellt), esetenként a válasz mûfaji normáit, továbbá a válasz pontértékét, valamint az adható részpontszámokat. Az értékelõ az egyes feladatokra adott pontszámot, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A diák által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár az értékelési útmutató alapján minõsíti. Az értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait, valamint az egyes kitûzött feladatok témafüggõ, címszószerûen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) elvárható megoldását. Az ettõl eltérõ minden jó megoldás elfogadható. Az értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minõsíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minõségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minõségét, továbbá a vizsgázó helyesírását, valamint a dolgozat írásképét.

A fogalmazási feladat pontszámának megoszlása

A fogalmazási feladat megoldásával maximum 60 pontot ér el a vizsgázó. Az elérhetõ 60 pont megoszlása a következõ: a fogalmazás tartalmi minõsége: 20 pont; szerkezete, felépítése: 20 pont; nyelvi minõsége: 20 pont. Az értékelõ tanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minõségének pontszámát. Az adható pontszámok a következõk:

Tartalmi minõség: 0-5-10-15-20 pont
Szerkezet: 0-5-10-15-20 pont
Nyelvi minõség: 0-5-10-15-20 pont

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minõségének általános kritériumai:

- a feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztõ szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi mûveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyszerûség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése *(pl. reflexió, állásfoglalás);*
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt mûfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a mûfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelõ szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet *(pl. térbeli és idõbeli viszonyok; logikai és jelentésszintû kapcsolatok létrehozása; kulcsszók, elõre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);*
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya, témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minõségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelõ szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törõ, szabatos elõadásmód;
- gördülékeny, érthetõ, mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

HELYESÍRÁS, ÍRÁSKÉP

A vizsgázó helyesírásának és a dolgozat írásképének értékelése a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldásában egységes elv szerint történik.

- Az értékelõ tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában fellelhetõ helyesírási hibákat aláhúzza, majd az értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.
- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítményõl.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 pont vonható le az összteljesítményõl.

SZÓBELI VIZSGA

A magyar nyelv és irodalom középszintû szóbeli vizsgája belsõ, iskolai vizsga.

A szóbeli vizsgára adható felkészülési idõ: 30 perc.

A vizsgázó felelési ideje: 10-15 perc.

A felkészülés során irodalmi szöveggyûjtemény, kötet vagy a feladatok megjelölésével összefüggõ más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó használata megengedett.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi tételt fejt ki a diák. A tételsor legalább 20 nyelvi és legalább 20 irodalmi tételbõl áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár a felelõs. A tételsor összeállításához a részletes követelmények magyar nyelvi és irodalmi témáit kell figyelembe venni.

A nyelvi és irodalmi tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évrõl évre módosítani kell.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitûzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetõleg hasonló nehézségûek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, valamint a kifejtésre, a felkészülésre, illetve a szóbeli feleletre adható idõkeretben.

MAGYAR NYELVI TÉTELSOR

A szóbeli vizsgára a szaktanár legalább 20 tételt jelöl ki. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv címû fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A magyar nyelvi tételek a részletes követelmények következõ témáira, illetve a vizsgáztató tanár által kiválasztott altémáira épülnek: *Ember és nyelv, Kommunikáció, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, A szöveg, A retorika alapjai, Stílus és jelentés.* A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséröl – ideértve a húszon felüli tételszámot is – a szaktanár dönt.

A tétel a témakörnek, illetve a tételben konkretizált feladatnak megfelelõen tartalmaz/hat egy megállapítást, idézetet, felvezetõ gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. ûrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvû szótár részletét),* majd a kifejtendõ feladat megjelölését.

A tételben kitûzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott mûfajnak megfelelõ elõadása stb.

IRODALOM TÉTELSOR

A szóbeli vizsgára a szaktanár legalább 20 tételt jelöl ki. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Irodalom címû fejezetében foglaltak, a *Szerzõk, mûvek*, illetve az *Értelmezési szintek*, *megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból állítja össze a szaktanár. A *Szerzõk, mûvek* témáiból összeállított tételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek, megközelítések* szempontjaiból, illetve értelemszerûen tartalmazhatja az iskola helyi tantervében szereplõ mûvet, mûveket.

A tétel tartalmaz(hat) egy felvezetõ nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. szépirodalmi idézetet, értekezõ próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzõmûvészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.),* majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitûzött szempontnak megfelelõen konkrét mû(vek) megjelölését. A kiemelt szempont lehet például bármely mûfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Ha azt a tétel kifejtése igényli, illetve lehetõvé teszi, a vizsgázó választ a tételben megjelölt szerzõk vagy mûvek közül.

Az irodalom szóbeli vizsgatételeinek tematikai aránya

A tételek a *Szerzõk, mûvek* témáiból, az *Értelmezési szintek, megközelítések* szempontjainak a szerzõnek, a mû(vek)nek, a tétel tárgyának megfelelõ megközelítési, értelmezési szempont érvényesítésével állítandók össze. A tematikai arányok a következõk:

Szerzõk, mûvek	Tételek száma
Életmûvek	6
Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	1
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Regionális kultúra	1
Összesen	20

További szóbeli tételek kijelöléséröl – ideértve a húszon felüli tételszámot – a vizsgáztató szaktanár dönt.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és elõadásmódját értékelõ pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következõ általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

	Tartalom (25 pont)					
Elõadásmód (25 pont)		Megfelelõ szóhasználat	Világos tagolás	Logikus érvelés	Lényeg-kiemelés	Rendszerezés
	Nyelvtani-					
	Irodalmi-					
	Kulturális-					
	tájékozottság					
	Tárgyi tudás					
	Gondolatgazdagság					
	Memoriter					

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása

Az egyes vizsgarészekbõl elért teljesítmény összeadódik, így a középszintû írásbeli és szóbeli vizsgán összesen 150 pont szerezhetõ.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A magyar nyelv és irodalom emelt szintû érettségi vizsgája írásbeli és szóbeli vizsgarészbõl tevõdik össze. Az írásbeli vizsgán 240 perc áll a vizsgázó rendelkezésére a feladatok megoldására. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési idõt követõen 20-30 perc idõtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20-30 perc	
Nyelvi-irodalmi mûveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont	50 pont	

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli feladatok a nyelvi és irodalmi mûveltség alkalmazása mellett vizsgálják a jelölt önálló problémalátását, kritikai és kreatív gondolkodását, általános tájékozottságát, szövegértelmezõ és szövegalkotó képességét. Az írásbeli vizsga ennek megfelelõen nyelvi-irodalmi mûveltségi feladatsorból és különbözõ szövegalkotási feladatokból tevõdik össze.

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó használhatja a Magyar helyesírás szótárát.

A feladatsor jellemzõi

NYELVI-IRODALMI MÛVELTSÉGI FELADATSOR

A nyelvi-irodalmi mûveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai mûhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, esszéhez, értekezõ prózához vagy annak részletéhez) kapcsolódik. Szépirodalmi mûvek kijelölése esetében a szerzõk általában a vizsgakövetelményekben szereplõ korszakok alkotói.

A feladatsor nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza, különbözõ történeti, mûfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul, továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzõire irányuló kérdéseket.

A nyelvi, illetve irodalmi mûveltséget vizsgáló kérdések aránya általában 40–60%.

A feladatsor maximális pontértéke 40 pont.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK

A szövegalkotási feladatsor három, különbözõ témáról adott szempontú és mûfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A szövegalkotási feladatok a következõk:

– Egy adott mû vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben.
– Érvelõ szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre.
– Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása *(pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény)*, esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott mûfajban.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú (*pl. irodalmi mûvet közlõ, az esszé, a kifejtés, értékelõ érvelés alapjául szolgáló rövid felvezetõ idézetet tartalmazó)* vagy szövegbázis nélküli.

A vizsgára választott konkrét szövegek általában nem képezik a tananyag részét.

Értékelés

NYELVI-IRODALMI MÛVELTSÉGI FELADATSOR

A nyelvi-irodalmi mûveltségi feladatsor értékelése témafüggõ értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat az értékelési útmutató közli. Az értékelõk a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK

A vizsgáztatók az értékelési útmutató alapján minõsítik a vizsgázó teljesítményét, majd feltüntetik a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot.

A feladattípusok pontértéke a következõ:

– Egy adott mû vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben (0-5-10-15-20-25 pont).
– Érvelés megfogalmazás: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre (0-5-10-15-20 pont).
– Egy, valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása *(pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott mûfajban (0-5-10-15 pont).

Az értékelési útmutató címszavakban közli az elvárható jó megoldás tartalmi összetevõit. Az ettõl eltérõ jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelõk személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthetõ megítélésétõl, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthetõ megközelítéstõl.

A megoldás minõségének elbírálásában a következõ általános kritériumok érvényesülnek:

A tartalmi kifejtés minõségének általános kritériumai:

- a feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztõ szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi mûveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyszerûség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése *(pl. reflexió, állásfoglalás);*
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt mûfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a mûfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelõ szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet *(pl. térbeli és idõbeli viszonyok; logikai és jelentésszintû kapcsolatok létrehozása; kulcsszók, elõre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);*
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya; a témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minõségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelõ szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törõ, szabatos elõadásmód;
- gördülékeny, érthetõ, mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

HELYESÍRÁS, ÍRÁSKÉP

A helyesírás értékelése az útmutató szerint történik. Az értékelõ tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában talált helyesírási hibákat aláhúzza, majd az útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítménybõl.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 pont vonható le az összteljesítménybõl.

SZÓBELI VIZSGA

A magyar nyelv és irodalom emelt szintû szóbeli vizsgája külsõ vizsgabizottság elõtt történik.

A szóbeli vizsgára adható felkészülési idõ: 30 perc.

A vizsgázó felelési ideje: 20-30 perc.

A felkészülés során irodalmi szöveggyûjtemény, kötet vagy a feladatok megjelölésével összefüggõ más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó használata megengedett.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi témakörhöz megfogalmazott tétel kifejtése. Minden témakörhöz legalább két tétel tartozik, a vizsgázó önállóan dönt, hogy melyik tételt fejti ki. A témakörök arányát, illetve az azokhoz rendelt tételeket a vizsga évében egy szakmai bizottság határozza meg. A témakörök, illetve a tételek évrõl évre változ(hat)nak. A meghirdetett nyelvi, illetve irodalmi témakörök száma legalább 24.

A tételek jellemzõi, összeállításuk

A szóbeli vizsgán a vizsgázó kifejt egy nyelvi, illetve egy irodalmi tételt. Az irodalmi tételekhez – a nyilvánosan közzétett témaköröknek megfelelõen – a vizsgázó saját maga által készített olvasmánylistát állít össze. A vizsgázó feleletére az olvasmánylista alkalmazásával készül fel, illetve ennek felhasználásával adja elõ feleletét. Konkrét szerzõkre és mûvekre – a tételnek megfelelõen – a jelölt olvasmánylistája alapján lehet kérdéseket feltenni.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitûzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetõleg hasonló nehézségûek legyenek, valamint legyen mód a sikeres kifejtésükre a felkészülésre, illetve a feleletre adható idõkeretben.

MAGYAR NYELVI TÉTELSOR

A 24 témakört a részletes vizsgakövetelmények Magyar nyelv címû fejezete – *Ember és nyelv, Kommunikáció, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, A szöveg, A retorika alapjai, Stílus és jelentés* – alapján állítja össze az ezzel megbízott szakmai testület. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék.

A tételek a témakörnek, illetve a tételben konkretizált feladatnak megfelelõen tartalmaz(hat)nak egy megállapítást, idézetet, felvezetõ gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. ûrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvû szótár részletét)*, majd közlik a kifejtendõ feladat megjelölését. A feladatmegjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A tételekben kitûzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt mûfaj elõadása stb.

IRODALMI TÉTELSOR

A szóbeli vizsga témaköreit, illetve tételeit összeállító testület a részletes vizsgakövetelmények *Szerzõk, mûvek*, valamint az *Értelmezési szintek, megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból jelöl ki és hirdet meg legalább 24 témakört.

A tételek tehát a *Szerzõk, mûvek* témáiból, az *Értelmezési szintek, megközelítések* szempontjainak a szerzõnek, a mû(vek)nek, a tétel tárgyának megfelelõ megközelítési, értelmezési szempont érvényesítésével állítandók össze. A tematikai arányok a következõk:

Szerzõk, mûvek	Témakörök száma
Életmûvek	6
Portrék	5
Látásmódok	4
A kortárs irodalomból	2
Világirodalom	3
Színház- és drámatörténet	3
Az irodalom határterületei	1
Összesen	24

Minden témakörhöz legalább két tétel tartozik. A tétel tartalmaz(hat) egy felvezetõ nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. szépirodalmi idézetet, értekezõ próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzõmûvészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.)*, majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitûzött szempontnak megfelelõen esetleg szerzõ és mû megjelölését. A tétel kifejtésében a diák a saját maga által összeállított és a vizsgabizottság rendelkezésére bocsátott olvasmánylistát alkalmazza.

A tételben kiemelt szempont lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a mûre, a szerzõi életpályára jellemzõ sajátosság.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és elõadásmódját értékelõ pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következõ általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

	Tartalom (25 pont)					
Elõadásmód (25 pont)		Megfelelõ szóhasználat	Világos tagolás	Logikus érvelés	Lényeg-kiemelés	Rendszerezés
	Nyelvtani-					
	Irodalmi-					
	Kulturális-					
	tájékozottság					
	Tárgyi tudás					
	Gondolatgazdagság					
	Memoriter					

A vizsgázó összpontszámának kialakítása

Az emelt szintû írásbeli vizsgán 100, a szóbeli vizsgán 50, így a magyar nyelv és irodalom emelt szintû vizsgáján összesen 150 pont szerezhetõ.

MATEMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:

középszinten a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsõsorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;

az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylõ feladatok szerepelnek. Ezen túlmenõen az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatók, mivel emelt szinten elsõsorban a felsõoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

A) KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- Legyen képes a tanuló adott szövegben rejlõ matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássa az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazmûveleteket.
- Legyen jártas alapvetõ kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, s legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentõségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetõségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- Az *emelt szinten* érettségizõ diák ismerje a halmazelmélet alapvetõ szerepét a mai matematika felépítésében.

Számelmélet, algebra

- Legyen képes a tanuló betûs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betûk mögött”.
- Ismerje az egyenlet és az egyenlõtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítõ).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlõtlenségeket, egyenlõtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket elõre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- Az *emelt szinten* érettségizõ diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylõ feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- Legyen képes a tanuló a körülötte levõ világ egyszerûbb összefüggéseinek függvényszerû megjelenítésére, ezek elemzésébõl tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, elemezze a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- Az *emelt szinten* érettségizõ diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsõértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordinátageometria, trigonometria

- Tudjon a tanuló síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot – alkalmas síkmetszetekkel – két dimenzióban vizsgálni.
- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerûsítõ hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelõ ábrát készíteni.
- Tudjon mérni és számolni hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a mûszaki életben és bizonyos képzõmûvészeti alkotásokban.
- Az *emelt szinten* érettségizõ diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínûségszámítás, statisztika

- Értse a tanuló a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyûjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthetõ szemléltetésében, különbözõ statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- Az *emelt szinten* érettségizõ diák tudjon egyszerûbb véletlenszerû jelenségeket modellezni és a valószínûségi modellben számításokat végezni.
- *Emelt szinten* ismerje a véletlen szerepét egyszerû statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsõsorban nem önállóan számon kérhetõ ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövõ módszerek, illetve eszközök összességeként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Halmazok	Ismerje és használja a halmazok megadásának különbözõ módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következõ fogalmakat: halmazok egyenlõsége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz.	
1.1.1. Halmazmûveletek	Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következõ mûveleteket: egyesítés, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerûbb ponthalmazokat.	
1.1.2. Számosság, részhalmazok	Véges halmazok elemeinek száma.	Ismerjen példát véges, megszámlálhatóan végtelen és nem megszámlálhatóan végtelen halmazra.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. Matematikai logika	Tudjon egyszerû matematikai szövegeket értelmezni. Ismerje és alkalmazza megfelelõen a kijelentés (állítás, ítélet) fogalmát. Értse és egyszerû feladatokban alkalmazza az állítás tagadása mûveletet. Ismerje az „és”, a „(megengedõ) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazmûveletekkel. Értse és használja helyesen az implikációt és az ekvivalenciát. Használja helyesen a „minden”, „van olyan” kvantorokat.	Alkalmazza tudatosan a nyelv logikai elemeit.
1.2.1. Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában	Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a „szükséges”, az „elégséges” és a „szükséges és elégséges” feltétel fogalmát.	Ismerje az alábbi bizonyítási típusokat és tudjon példát mondani alkalmazásukra: direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv. Tudja megfogalmazni konkrét esetekben tételek megfordítását.
1.3. Kombinatorika	Tudjon egyszerû sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.	Ismerje, bizonyítsa és alkalmazza a permutációk, variációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), kombinációk (ismétlés nélkül) kiszámítására vonatkozó képleteket. Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt.
1.4. Gráfok	Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerû feladatokat megoldani gráfok segítségével.	Definiálja a következõ fogalmakat: pont, él, fok, út, kör, összefüggõ gráf, fa. Ismerje az egyszerû gráf pontjainak foka és éleinek száma, valamint a fa pontjai és élei száma közötti összefüggést.

2. Számelmélet, algebra

Az algebra tanításának egyik fõ célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tûnõ problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különbözõ témakörökbõl vett másodfokú egyenletre vezetõ feladatok.)
Fontos a számolás során megismert mûveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betûkifejezésekkel végzett mûveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bõvítésének szükségességét és folyamatát. El kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Alapmûveletek	Tudjon alapmûveleteket biztonságosan elvégezni (zseb-számológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapmûveletek mûveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).	
2.2. A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezõkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerû szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat. Tudja a számelmélet alaptételét alkalmazni feladatokban.	Tudja pontosan megfogalmazni a számelmélet alap-tételét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2.1. Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerû osztható-sági feladatokat megoldani.	Oszthatósági feladatok.
2.2.2. Számrendszerek	Tudjon más számrendszerek létezéséröl. Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerbõl 2 alapú számrendszerbe és viszont. Helyiértékes írásmód.	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerbõl *n* alapú számrendszerbe és viszont.
2.3. Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális számot és ismerje az irracionális szám fogalmát. Adott n ($n \in$ N) esetén tudja eldönteni, hogy $\sqrt{n}$ irracionális szám-e.	Bizonyítsa, hogy $\sqrt{2}$ irracionális szám.
2.4. Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (N, Z, Q, Q*, R), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Tudja az abszolútérték definícióját. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal.	Tudja, hogy mit értünk adott mûveletekre zárt szám-halmazokon.
2.5. Hatvány, gyök, logaritmus	A hatványozás értelmezése racionális kitevõ esetén. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Definiálja és használja az $\sqrt[n]{a}$ fogalmát. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait. Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.	Permanencia elv. Irracionális kitevõjû hatvány értelmezése szemléletesen. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait egész kitevõ esetén. Bizonyítsa a négyzetgyökvonás azonosságait. Bizonyítsa a logaritmus azonosságait.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.6. Betûkifejezések 2.6.1. Nevezetes azonosságok	Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját. Tudja alkalmazni feladatokban a következõ kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $(a + b)^2$; $(a - b)^2$; $(a + b)^3$; $(a - b)^3$; $a^2 - b^2$; $a^3 - b^3$; Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerû mûveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerûbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).	Tudja alkalmazni feladatokban az $a^n - b^n$, illetve az $a^{2m+1} + b^{2m+1}$ kifejezés szorzattá alakítását.
2.7. Arányosság	Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Tudjon arányossági feladatokat megoldani.	
2.7.1. Százalékszámítás	Százalékszámítással kapcsolatos feladatok megoldása.	
2.8. Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlõtlenségek, egyenlõtlenség-rendszerek	Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különbözõ egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezetõ átalakítások, új ismeretlen bevezetése stb.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.8.1. Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek		
Elsõfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Tudjon elsõfokú, egyismeretlenes egyenleteket megoldani. Kétismeretlenes elsõfokú egyenletrendszer megoldása. Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában.	Tudjon paraméteres elsõfokú egyenleteket megoldani. Két- és háromismeretlenes elsõfokú egyenletrendszerek megoldása. Egyszerû kétismeretlenes lineáris paraméteres egyenletrendszer megoldása.
Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Tudja meghatározni a diszkrimináns fogalmát. Ismerje és alkalmazza a megoldóképletet. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyöktényezõs alakot. Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezetõ szöveges feladatokat megoldani. Másodfokú egyenletrendszerek megoldása.	Igazolja a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Igazolja és alkalmazza a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket. Másodfokú paraméteres feladatok megoldása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Magasabb fokú egyenletek	Egyszerû, másodfokúra visszavezethetõ egyenletek megoldása.	Tudjon másodfokúra visszavezethetõ egyenlet-rendszereket megoldani. Értelmezési tartomány, illetve értékkészlet-vizsgálattal, valamint szorzattá alakítással megoldható feladatok, összetett feladatok megoldása.
Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon $\sqrt{ax+b}=cx+d$ típusú egyenleteket megoldani.	Tudjon két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.
2.8.2. Nem algebrai egyenletek Abszolútértékes egyenletek	Tudjon $\lvert ax+b\rvert=c$ típusú egyenleteket algebrai és grafikus módon, valamint $\lvert ax+b\rvert=cx+d$ típusú egyenleteket megoldani.	Abszolútértékes egyenletek algebrai megoldása.
Exponenciális és logaritmikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylõ feladatokat megoldani.	
Trigonometrikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylõ feladatokat megoldani.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.8.3. Egyenlõtlenségek, egyenlõtlenség-rendszerek	Ismerje az egyenlõtlenségek alaptulajdonságait (mérlegelv alkalmazása). Egyszerû elsõ- és másodfokú egyenlõtlenségek és egyszerû egyismeretlenes egyenlõtlenség-rendszerek megoldása.	Tudjon megoldani összetett feladatokat. Tudjon egyszerû négyzetgyökös, abszolútértékes, exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus) egyenlõtlenségeket megoldani.
2.9. Középértékek, egyenlõtlenségek	Két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalma, kapcsolatuk, használatuk.	Ismerje n szám számított középértékeit (aritmetikai, geometriai, négyzetes, harmonikus), valamint a nagyságrendi viszonyaikra vonatkozó tételeket. Bizonyítsa, hogy $\frac{a+b}{2} \geq \sqrt{ab}, \quad ha \;\; a, b \in \mathrm{R}^+$. Tudjon megoldani feladatokat számtani és mértani közép közötti összefüggés alapján.

3. Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínûségszámítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlõtlenségek megoldásában.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. A függvény	A függvény matematikai fogalma. Ismerje a függvénytani alapfogalmakat (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet). Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni. Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerû függvények esetén f(x) = c alapján az x-et meghatározni. Ismerje az egy-egyértelmû megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál. Az inverzfüggvény fogalmának szemléletes értelmezése (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk).	Tudja az alapvetõ függvénytani fogalmak pontos definícióját. Ismerje és alkalmazza a függvények megszorításának (leszûkítésének) és kiterjesztésének fogalmát. Összetett függvény fogalma.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. Egyváltozós valós függvények	Ismerje, tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott (alapvetõ) függvényeket: $x \to ax+b$; $x \to x^2$; $x \to x^3$; $x \to ax^2+bx+c$; $x \to \sqrt{x}$; $x \to \lvert x \rvert$; $x \to \frac{a}{x}$; $x \to \sin x$; $x \to \cos x$; $x \to tgx$; $x \to a^x$; $x \to \log_a x$.	Ismerje és tudja ábrázolni az $x \to x^2$ n ÎN függvényt. Tudjon a középszinten felsorolt függvényekbõl összetett függvényeket képezni.
3.2.1. A függvények grafikonja, függvénytranszformációk	Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról. Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylõ függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni [$f(x) + c$; $f(x+c)$; $c \cdot f(x)$; $f(cx)$].	Tudja ábrázolni az alapvetõ függvények (3.2.) transzformáltjainak grafikonját [$c \cdot f(ax+b)+d$].
3.2.2. A függvények jellemzése	Egyszerû függvények jellemzése (grafikon alapján) értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsõérték, periodicitás, paritás szempontjából.	Függvények jellemzése korlátosság szempontjából. A függvények tulajdonságait az alapfüggvények ismeretében transzformációk segítségével határozza meg. Használja a konvexség és konkávság fogalmát a függvények jellemzésére. Egyszerûbb, másodfokú függvényre vezetõ szélsõérték-feladatok megoldása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.3. Sorozatok	Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különbözõ megadási módjait.	Sorozat jellemzése (korlátosság, monotonitás), a konvergencia szemléletes fogalma. Egyszerû rekurzív képlettel megadott sorozatok.
3.3.1. Számtani és mértani sorozatok	Tudjon olyan feladatokat megoldani a számtani és mértani sorozatok témakörébõl, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n-re, illetve az S_n-re vonatkozó összefüggéseket kell használni.	Bizonyítsa a számtani és a mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket, valamint az összegképleteket.
Végtelen mértani sor		Ismerje a végtelen mértani sor fogalmát, összegét.
3.3.2. Kamatos kamat, járadékszámítás	Tudja a kamatos kamatra vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.	Tudjon gyûjtõjáradékot és törlesztõrészletet számolni.
3.4. Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei		
3.4.1. Határérték, folytonosság		Ismerje a végesben vett véges, a végtelenben vett véges és a tágabb értelemben vett határérték szemléletes fogalmát. A folytonosság szemléletes fogalma.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.4.2. Differenciálszámítás		Tudja a differencia- és differenciálhányados definícióját. Alkalmazza az összeg, konstansszoros, szorzat- és hányadosfüggvény deriválási szabályait. Alkalmazza egyszerû esetekben az összetett függvény deriválási szabályát. Tudja bizonyítani, hogy $(x^n)' = nx^{n-1}$, $n \in N$ esetén. Ismerje a trigonometrikus függvények deriváltját. Alkalmazza a differenciálszámítást: – érintõ egyenletének felírására, – szélsõérték-feladatok megoldására, – polinomfüggvények (menet, szélsõérték, alak) vizsgálatára.
3.4.3. Integrálszámítás		Ismerje folytonos függvényekre a határozott integrál szemléletes fogalmát és tulajdonságait. Ismerje a kétoldali közelítés módszerét, az integrálfüggvény fogalmát, a primitív függvény fogalmát, valamint a Newton–Leibniz-tételt. Tudja polinomfüggvények, illetve a szinusz és koszinusz függvény grafikonja alatti területet számolni.

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem elõtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét és fejleszti a térszemléletet.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Elemi geometria	Ismerje és használja megfelelõen az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.	
4.1.1. Térelemek	Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát. Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat. Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.	Alakzatok távolságának értelmezése.
4.1.2. A távolságfogalom segítségével definiált ponthalmazok	Tudja a kör, gömb, szakaszfelezõ merõleges, szögfelezõ fogalmát. Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.	Parabola fogalma.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2. Geometriai transzformációk		A geometriai transzformáció mint függvény.
4.2.1. Egybevágósági transzformációk Síkban	Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat. Alkalmazza a feladatokban az eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, egybevágósági transzformációkat. Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben. Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit. Ismerje fel és használja feladatokban a különbözõ alakzatok szimmetriáit.	Tudja pontosan megfogalmazni az egybevágósági transzformációk definícióit, a síkidomok egybevágóságának fogalmát, valamint a sokszögek egybevágóságának elégséges feltételét. Pont körüli forgatás alkalmazása.
Térben		Ismerje és alkalmazza a térbeli egybevágósági transzformációkat (eltolás, tengely körüli forgatás, pontra vonatkozó tükrözés, síkra vonatkozó tükrözés).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2.2. Hasonlósági transzformációk	Ismerje a transzformációk leírását, tulajdonságait, alkalmazza azokat. Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerû, gyakorlati feladatokban. Szakasz adott arányú felosztása. Hasonló alakzatok felismerése, (pl. háromszögek hasonlósági alapesetei) alkalmazása, arány felírása. Tudja és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.	Ismerje a hasonlósági transzformáció definícióját.
4.2.3. Egyéb transzformációk Merõleges vetítés		Tudja a merõleges vetítés definícióját, tulajdonságait. Legyen képes gyakorlati példákban alkalmazni (pl. alaprajz értelmezése).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.3. Síkbeli és térbeli alakzatok 4.3.1. Síkbeli alakzatok Háromszögek	Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint. Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait. Tudja a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör). Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban. Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza feladatokban a magasság- és a befogótételt.	Bizonyítsa a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételeket (körülírt és beírt kör középpontja; magasságpont, súlypont, középvonal tulajdonságai). Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Bizonyítsa a magasság- és a befogótételt.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Négyszögek	Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid) és tulajdonságaikat, alkalmazza ismereteit egyszerû feladatokban. Konvex síknégyszög belsõ és külsõ szögeinek összege, alkalmazásuk egyszerû feladatokban.	Húrnégyszög, érintõnégyszög tételének ismerete (bizonyítással) és alkalmazása.
Sokszögek	Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belsõ és külsõ szögösszegre vonatkozó tételeket. Tudja a szabályos sokszögek definícióját.	A konvex sokszög átlóinak száma, a belsõ és külsõ szögösszegre vonatkozó tétel bizonyítása.
Kör	A kör részeinek ismerete, alkalmazása egyszerû feladatokban. Tudja és használja, hogy a kör érintõje merõleges az érintési pontba húzott sugárra, s hogy külsõ pontból húzott érintõszakaszok egyenlõ hosszúak. A szög mérése fokban és radiánban. Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével. Tudja és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását.	Bizonyítsa, hogy a kör érintõje merõleges az érintési pontba húzott sugárra, valamint hogy a külsõ pontból húzott érintõszakaszok egyenlõ hosszúak. Igazolja és alkalmazza feladatokban a kerületi és középponti szögek tételét. Ismerje és használja a látókör fogalmát. Bizonyítsa a Thalész-tételt és megfordítását.
4.3.2. Térbeli alakzatok	Forgáshenger, forgáskúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp ismerete, alkalmazása egyszerû feladatokban.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.4. Vektorok síkban és térben	Ismerje és alkalmazza feladatokban a következõ definíciókat, tételeket: – vektor fogalma, abszolútértéke, – nullvektor, ellentett vektor, – vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa, – vektormûveletekre vonatkozó mûveleti azonosságok, – vektor felbontása összetevõkre. Skaláris szorzat definíciója, tulajdonságai. Ismerje és alkalmazza feladatokban a következõ definíciókat, tételeket: – vektor koordinátái, – a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, – vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, – skalárszorzat kiszámítása koordinátákból. Vektorok alkalmazása feladatokban.	A skalárszorzat koordinátákból való kiszámításának bizonyítása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.5. Trigonometria	Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögû háromszög oldalarányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban. Tudja a szögfüggvények általános definícióját. Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvetõ összefüggéseket: pótszögek, kiegészítõ szögek, negatív szög szögfüggvénye, pitagoraszi összefüggés. Tudjon hegyes szögek esetén szögfüggvényeket kifejezni egymásból. Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit. Tudja és használja a szinusz- és a koszinusztételt. Tudjon számolásokat végezni általános háromszögben.	Tudjon szögfüggvényeket kifejezni egymásból. Függvénytáblázat segítségével tudja alkalmazni egyszerû feladatokban az addíciós összefüggéseket [$sin(a \pm b)$, $cos(a \pm b)$, $tg(a \pm b)$]. Bizonyítsa a szinusz- és a koszinusztételt.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.6. Koordinátageometria 4.6.1. Pontok, vektorok	Tudja $\overrightarrow{AB}$ vektor koordinátáit, abszolútértékét. Két pont távolságának, szakasz felezõpontjának, harmadoló pontjainak felírása, alkalmazása feladatokban. A háromszög súlypontja koordinátáinak felírása, alkalmazása feladatokban.	Szakasz felezõpontja és harmadoló pontjai koordinátáinak kiszámítására vonatkozó összefüggések igazolása. Igazolja a háromszög súlypontjának koordinátáira vonatkozó összefüggést.
4.6.2. Egyenes	Tudja felírni különbözõ adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét. Egyenesek metszéspontjának számítása. Ismerje egyenesek párhuzamosságának és merõlegességének koordinátageometriai feltételeit. Elemi háromszög- és négyszög-geometriai feladatok megoldása koordinátageometriai eszközökkel.	Az egyenes egyenletének levezetése különbözõ kiindulási adatokból a síkban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.6.3. Kör 4.6.4. Parabola	Adott középpontú és sugarú körök egyenletének felírása. Kétismeretlenes másodfokú egyenletbõl a kör középpontjának és sugarának meghatározása. Kör és egyenes metszéspontjának meghatározása. A kör adott pontjában húzott érintõ egyenletének felírása. Alkalmazza ismereteit feladatokban.	A kör egyenletének levezetése. A kör és a kétismeretlenes másodfokú egyenlet kapcsolata. Két kör kölcsönös helyzetének meghatározása, metszéspontjainak felírása. Külsõ pontból húzott érintõ egyenletének felírása. A parabola $x^2 = 2py$ alakú egyenletének levezetése. Feladatok a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyû parabolákra.
4.7. Kerület, terület	Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát. Háromszög területének kiszámítása különbözõ adatokból: $t = \frac{a \cdot m_a}{2}$; $t = \frac{ab \sin g}{2}$. Nevezetes négyszögek területének számítása. Szabályos sokszögek kerületének és területének számítása. Kör, körcikk, körszelet kerülete, területe. Kerület- és területszámítási feladatok.	A háromszög területének kiszámítására használt képletek bizonyítása, további összefüggések: $t = sr$ (bizonyítással), $t = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$ alkalmazása. A területképletek bizonyítása.
4.8. Felszín, térfogat	Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát. Hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínének és térfogatának kiszámítása képletbe való behelyettesítéssel.	Térgeometriai feladatok megoldása.

5. Valószínûségszámítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetõk. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvetõ része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhetõ meg.
Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részeirõl is számot kell adni. E fejezet követelményrendszere két ellentétes tendencia közötti kompromisszum jegyében született, mely szerint alapvetõ társadalmi szükség mutatkozik a téma iránt, miközben a tanításban elfoglalt helye ma még igencsak perifériku s.

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Leíró statisztika 5.1.1. Statisztikai adatok gyûjtése, rendszerezése, különbözõ ábrázolásai	Tudjon adott adathalmazt szemléltetni. Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni. Értse a véletlenszerû mintavétel fogalmát. Tudjon kördiagramot és oszlopdiagramot készíteni. Tudjon adott diagramról információt kiolvasni. Tudja és alkalmazza a következõ fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság.	Tudjon hisztogramot készíteni, és adott hisztogramról információt kiolvasni.
5.1.2. Nagy adathalmazok jellemzõi, statisztikai mutatók	Ismerje és alkalmazza a következõ fogalmakat: – aritmetikai átlag (súlyozott számtani közép), – medián (rendezett minta közepe), – módusz (leggyakoribb érték). Ismerje és használja a következõ fogalmakat: terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Szórás kiszámolása adott adathalmaz esetén számológéppel. Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.	Ismerje az adathalmazok egyesítése és átlaguk közötti kapcsolatot.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.2. A valószínûségszámítás elemei	Véges sok kimenetel esetén szimmetriamegfontolásokkal számítható valószínûségek (egyenlõ esélyû elemi eseményekbõl) egyszerû feladatokban. Esemény, eseménytér konkrét példák esetén. A klasszikus (Laplace)-modell ismerete. Szemléletes kapcsolat a relatív gyakoriság és a valószínûség között. Valószínûségek kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén, binomiális eloszlás.	Ismerje és alkalmazza a következõ fogalmakat: események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínûsége, feltételes valószínûség, függetlenség, függõség. A nagy számok törvényének szemléletes tartalma (nagyobb n-ekre valószínûbb, hogy $\left\lvert \frac{k}{n} - p \right\rvert < \delta$). Geometriai valószínûség. A binomiális eloszlás (visszatevéses modell) és a hipergeometriai eloszlás (visszatevés nélküli modell) tulajdonságai és ábrázolása. Várható érték, szórás fogalma és kiszámítása a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén. A binomiális eloszlás alkalmazása. A minta relatív gyakoriságának becslése a sokaság paraméterének ismeretében.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû matematika érettségi 180 perces írásbeli vizsga. Szóbeli vizsgát azok a tanulók tehetnek, akiknek az írásbeli vizsgájuk sikertelen (nem érték el az elégséges szintet), de az írásbeli vizsgapontszám 10%-át elérték. Mind az írásbeli, mind pedig a szóbeli vizsgán használható függvénytáblázat és számológép. Ezek paramétereit az egyes években kell meghatározni.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer 5 nagy témakörét.
A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	20%
Aritmetika, algebra, számelmélet	25%
Függvények, az analízis elemei	15%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	25%
Valószínûségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetõlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentõs része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes tanulók számára – a választásaiktól függõen – az arányok eltolódhatnak. Az elsõ témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részeleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30–50%-a a hétköznapi élet problémáiból indul ki, esetenként egyszerû modellalkotást igénylõ feladat.

A feladatsor jellemzõi

A feladatsor két, jól elkülönülõ részbõl áll.

Az *I. rész* 10-12 feladatot tartalmazó feladatlap, amely az alapfogalmak, definíciók, egyszerû összefüggések ismeretét hivatott ellenõrizni. Ebben a részben megjelenhet néhány igaz-hamis állítást tartalmazó vagy egyszerû feleletválasztós feladat is, de a feladatok többsége nyílt végû. Az elsõ rész megoldására 45 perc áll rendelkezésre, vagyis ezen idõ eltelte után e feladatok megoldására nincs tovább mód.

A feladatsor I. részében összesen *30 pont* érhetõ el.

A *II. rész* megoldási idõtartama 135 perc. Ez további két részre oszlik, melynek megoldása folyamatos, az adott idõn belül nem korlátozott.

A II./a rész 4, egyenként 12 pontos feladatot tartalmaz, amelybõl 3-at kell megoldani, és csak ez a három értékelhetõ. Tehát a jelöltnek a négybõl egyértelmûen ki kell választania az értékelendõ három feladatot. A feladatok egy vagy több kérdésbõl állnak.

A II./b rész 3, egyenként 17 pontos feladatot tartalmaz, amelybõl 2-t kell megoldani, és csak ez a kettõ értékelhetõ, a II./a részben leírtakhoz hasonlóan. A feladatok a középszintû követelmények keretein belül összetett feladatok, általában több témakört is érintenek és több részkérdésbõl állnak.

A II./a és II./b rész megoldására fordított idõt a jelölt szabadon használhatja fel.

A vizsga bevezetését követõ elsõ években választás csak a II./b részben lesz felajánlva, tehát a II./a részben 3 kötelezõen megoldandó feladatot tûzünk ki.

Értékelés

Az írásbeli vizsgán elérhetõ pontszám 100 pont.

A dolgozatok javítására részletes javítási útmutató szolgál. A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, esetenként több változatot is, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

SZÓBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételt kell készíteni, amennyiben a vizsgázó csoportban van szóbeli vizsgára utasított tanuló. A tételsor tartalmi arányai az írásbeli vizsga leírásánál meghatározott arányokat tükrözzék.

A tételek jellemzõi

A tétel tartalmazzon 3 egyszerû elméleti kérdést (definíciót, tételkimondást), valamint 3 feladatot. A tétel egyes elemei más-más témakörbõl kerüljenek kiválasztásra.

Értékelés

A szóbeli vizsgán elérhetõ pontszám 50 pont.

Az értékelés szempontjai:

1. Az elméleti kérdés összesen	15 pont
2. A három feladat összesen	30 pont
3. Önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus elõadása, illetve a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

Azt, hogy az utolsó 5 pontból mennyit kap a vizsgázó, annak a mérlegelésével kell eldönteni, hogy a jelölt milyen mértékben tudott önállóan megbirkózni a kérdésekkel, illetve a feladatokkal, ha segítõ kérdésekre volt szüksége, azokat megértette-e és a feleletében fel tudta-e használni. Itt kell értékelni azt is, hogy mennyire volt logikus a felelet felépítése.

A szóbeli vizsgát is tett tanuló végsõ értékelése az írásbeli és a szóbeli vizsga együttes pontszáma alapján történik.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû matematika érettségi vizsga 240 perces írásbeli vizsgából és legfeljebb 20 perces szóbeli vizsgából áll. Mind az írásbeli, mind pedig a szóbeli vizsgán használható függvénytáblázat és számológép. Ezek paramétereit az egyes években kell meghatározni.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer 5 nagy témakörét.
A feladatsor összeállításakor az alábbi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	25%
Aritmetika, algebra, számelmélet	20%
Függvények, az analízis elemei	20%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	20%
Valószínûségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetõlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentõs része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes tanulók számára – a választásaiktól függõen – az arányok eltolódhatnak. Az elsõ témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részeleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30–40%-a szöveges, a hétköznapi élet problémáiból kiinduló, egyszerû modellalkotás alkalmazását igénylõ feladat.

A feladatsor jellemzõi

A feladatsor folyamatosan megoldandó, 2 különbözõ részbõl áll. A jelölteknek összesen 240 perc áll a rendelkezésükre, amit szabadon használhatnak fel. Az írásbeli vizsgán elérhetõ összpontszám *115 pont*.

Az *I. rész* 4 feladatból áll. Ezek az emelt szintû követelmények alapján egyszerûnek tekinthetõk, többnyire a középszintû követelmények ismeretében is megoldhatók. (Ebben a részben nincs választási lehetõség.) A feladatok több részkérdést is tartalmazhatnak, az elérhetõ *összpontszám 51*.

A *II. rész* 5 egyenként 16 pontértékû feladatból áll. Ezek közül legalább kettõben a gyakorlati életben elõforduló szituációból származik a probléma, így a megoldáshoz a vizsgázónak a szöveget le kell fordítania a matematika nyelvére, azaz matematikai modellt kell alkotnia, abban számításokat végeznie, s a kapott eredményeket az eredeti probléma szempontjából értelmezve kell válaszolnia a felvetett kérdésekre. A jelöltnek az öt feladatból négyet kell kiválasztani, megoldani, és csak ez a négy értékelhetõ. A feladatok általában egy-két témakör ismeretanyagára támaszkodnak. A II. rész megoldásával elérhetõ *összpontszám 64*.

Értékelés

A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, azok lehetséges változatait, az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

SZÓBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételt kell készíteni. A tételsor tartalmi arányai az írásbeli vizsga leírásánál meghatározott arányokat tükrözzék.

A tételek jellemzõi

Az egyes tételek egy-egy témakörbõl kerülnek összeállításra. minden tétel megköveteli a tanulótól
- egy definíció kimondását,
- egy tétel bizonyítását,
- egy feladat megoldását,
- valamint hogy mondjon példát az adott témakör alkalmazására a matematikán belül vagy azon kívül.

A tételeket úgy kell összeállítani, hogy a nehézségük közel azonos legyen. Mivel a bizonyítandó állítások nehézsége különbözõ, ezért a kiválasztott feladat összetettségével, illetve nehézségi fokával lehet kiegyensúlyozni az adott tétel nehézségi szintjét.

Értékelés

A szóbeli vizsgán elérhetõ pontszám 35.
Az értékelés szempontjai:

1. Az elméleti kérdések és a feladat összesen	25 pont
2. Az alkalmazásra mutatott példa	5 pont
3. Az önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus elõadása, illetve a szaknyelv használata és a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzõi, a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés elõtörténete	A mozgókép elõtti mozgásábrázolási, történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök (*fényképezõgép, videokamera*) kezelõi szintû használata.	Különféle képtípusok (*pl. természeti, képzõmûvészeti és technikai képek*) és a mozgókép elõtti mozgásábrázolási-történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). Képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése adott esetekben. A technikai képalkotás technikatörténete, meghatározó találmányainak ismerete.
A technikai kép jellemzõi	Rögzítés és ábrázolás mozzanatainak elkülönítése és kapcsolatuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében.	A mozgókép kettõs természetének (reprodukció és ábrázolás) következményei a mûvészi és köznapi mozgóképi szövegformálásban. A mozgókép utalásos természetének bemutatása, valamint értelmezése alkalmas példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A beállítás és a képkivágat fogalmainak pontos használata; a plánfajták felismerése és alkalmazásuk értelmezése mozgóképi szövegek elemzésében. A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések, illetve a kameramozgások és a beállítás elemeinek elrendezésével kapcsolatos jellegzetességek felismerése és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében.	A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések (nézet és látószög, térmélység, elõtér-háttér), felismerése és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében. A megvilágítás és a színhasználat szerepének felismerése, leírása és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Szerepjáték	A szereplõválasztás változatainak (*pl. civil vagy hivatásos*) és a szereplõ külsõ megjelenésének mint metakommunikációs jelzésnek a leírása és elemzése adott mozgóképi szöveg értelmezésében. A viselkedés szóbeli, vokális és metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.	A szereplõk dinamikusan változó státuszhelyzetének értékelése, elemzése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, montázs és gondolkodás, illetve montázs és ábrázolás kapcsolatának (*pl. a tér-idõ felbontása és újraszervezése*) ismerete és alkalmazása adott montázsmegoldások leírásában és értelmezésében. A lineáris/narratív, az asszociatív/expresszív, a belsõ montázs felismerése és a montázshatás értelmezése adott montázsmegoldások elemzésében.	A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történõ összekapcsolásuk alapvetõ megoldásainak (szinkronitás-aszinkronitás, idõérzet, hangulatteremtés) leírása és magyarázata a szövegelemzés során.
Mozgóképi elbeszélés	A történetnek mint változássorozatnak az értelmezése; a történet idõrendi és okozati láncolatának összeállítása adott mozgóképi szöveg értelmezésében. A történet legfõbb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése, elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata és alkalmazása a mozgóképi szövegek értelmezésében.	

2. Mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezése néhány fontosabb szempont szerint (*pl. médiumok, a valósághoz való viszony, az alkotói szándék és nézõi elvárás, a szöveg keletkezése és stílusa, továbbá televíziós mûsortípusok*). Ezen kategóriák alkalmazása.	A médiaszövegek rendszerezése néhány további fontos szempont szerint (*pl. elbeszélõ és nem elbeszélõ jelleg; animáció; a kifejezõ eszközök kísérleti használata*). Ezen kategóriák alkalmazása.
A valóság ábrázolásához való viszony	A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete. A valóságos és a valószerû fogalmának ismerete. A fikciós és dokumentarista ábrázolásmód megjelenési formáinak felismerése és értelmezése.	A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétõl a valóságshow mûsorokig.
Cselekményelemzés	Történet és cselekmény megkülönböztetése; a cselekmény tér-idõ folyamatának és okozati rendjének összeállítása.	A fordulatok és epizódok különválasztása; a mûfaji konvenciók és a formanyelv cselekményre gyakorolt hatásának felismerése; a cselekményen belüli és azon kívüli elemek elkülönítése.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (látványszervezés, szerepjáték, montázs, elbeszélés) értelmezésével adott mozgóképi szövegek esetében.	

3. Mozgóképi szövegalkotás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Egyszerû mozgóképi vagy média-szövegek megszerkesztése	Szövegalkotási ismeretek és képességek bizonyítása (több beállításból álló, értelmes mozgóképi szekvencia vagy rövid terjedelmû alkotás) megtervezése és kivitelezése a projektmunka során)	

4. Mûfaj- és mûismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A filmkultúra kettõssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A mûfaji és a szerzõi filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése (*pl. archetipikus konfliktusok, karakterek*) és azok adott formáinak értelmezése.	A kultúrahasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A szerzõi filmek sajátosságainak (a nemzeti magaskultúrába ágyazottság, elitista alkotás- és befogadásmód, hétköznapiság dominancia, stílusközpontúság, szoros kapcsolat a társmûvészetekkel) ismerete.
Mûfaji jellemzõk	A tömegfilmek sajátosságainak (sztárkultusz, iparszerûség és gazdasági meghatározottság, nézõszám-maximalizálásra törekvés, szórakoztatás-központúság, mûfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés) felismerése és bemutatása adott közönségfilmek segítségével. Két szabadon választott tömegfilmi mûfaj (*pl. burleszk, melodráma, western, thriller, horror, sci-fi*) bemutatása az adott mûfajt reprezentáló alkotások jellemzésén keresztül a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhetõ hasonlóságok alapján.	A legjellemzõbb mûfajok (dráma, melodráma, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi) közül három szabadon választott mûfaj részletezõ ismertetése egy-egy hozzárendelhetõ film vázlatos elemzésével – a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhetõ hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmû *(pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg)* bemutatása.

5. Korstílusok, szerzõk és mûvek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Korstílusok	A téma-, szereplõ- és környezetválasztás, a filmnyelvi kifejezõeszközök (látvány, montázs, történetmesélés) használata, a filmtörténeti hagyományokhoz való viszony és a film szerepérõl való elképzelések szempontjából megfigyelhetõ stiláris hasonlóságok és különbségek felismerése. A (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám jellemzõinek azonosítása, közülük két filmstílustörténeti korszak részletezõ ismertetése a korszakot meghatározó alkotók és mûvek alapján.	A személyes világlátás, az alkotóra jellemzõ formanyelvi jegyek felismerése és bemutatása. A film stílustörténeti korszakaihoz nehezen besorolható ún. „nagymesterek” *(pl. Antonioni, Bergman, Bunuel, Cassavetes, Fellini, Godarad, Kuroszava, Pasolini, Tarkovszkij, Welles)* közül egy alkotó életmûvének alaposabb bemutatása a legfontosabb mûvek és a szerzõt jellemzõ témák, stiláris eszközök alapján.

6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A filmtörténet kezdetei		A Lumiere-fivérek és Melies munkásságának ismerete.
A némafilmmûvészet	A német expresszionizmus jellemzése, egy meghatározó mûvének ismerete. A szovjet-orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó mûvének ismerete.	Griffith filmmûvészeti jelentõségének értékelése. A francia filmes avantgárd jellemzése, két meghatározó mûvének ismerete.
A hangosfilmmûvészet kialakulása	Az (olasz) neorealizmus jellemzése, két meghatározó mûvének ismerete.	A lírai realizmus jellemzése, egy meghatározó mûvének ismerete.
A modern film	A francia és a csehszlovák új hullám jellemzése, néhány meghatározó mû ismerete.	A fontosabb nemzeti új hullámok *(pl. francia, csehszlovák, angol, német)* jellemzése, néhány meghatározó mû ismerete. Új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó mû ismerete.

7. Magyar filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A magyar film a második világháború elõtt		A meghatározó mûfajok (vígjáték és melodráma) jellemzése, néhány mû ismerete.
Az új magyar film az ötvenes évektõl a rendszerváltásig	A magyar film néhány jelentõs alkotója közül egy rendezõ (*pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András*) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmû helye és jelentõsége a magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, két fontosabb alkotás ismerete.	A magyar film néhány jelentõs alkotója közül két rendezõ (*pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András)* munkásságának vázlatos bemutatása (az életmû helye és jelentõsége a magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, néhány fontosabb alkotás ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – szabadon választott – a rendszerváltozás után készült, jelentõsebb magyar film részletezõ ismertetése.	

8. Média a mindennapi életben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A társadalmi nyilvánosság	A polgári nyilvánosság fogalmának ismerete; a modern társadalmi nyilvánosság kialakulását elõsegítõ fontosabb tényezõk szerepének kifejtése (*pl. a technikai sokszorosítás, a technikai képrögzítés-képközvetítés, a távközlés*). A nyilvános szereplés során követendõ és elvárható etikai szempontok ismerete.	A média napirend kijelölõ szerepének a bizonyítása aktuális médiapéldákkal. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek *(pl. tájékoztatás, „õrkutya”-szerep, közösségteremtõ-szerep, a morális értékrend formálása)* ismerete. A nyilvános szereplés során követendõ és elvárható etikai szempontok alkalmazása (*pl. interjúhelyzetben*).
Mediatizált információforrások használata	Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok *(pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádiómûsorok, filmek, televíziós mûsorok, Web-lapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok)* mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata (*pl. a projektmunkában*).	
A média és az életmód	A médiumok – elsõsorban a rádió és a televízió – mûsorrendjének, a csatorna-image kialakításának a befogadók életmódjára, mûsorválasztási preferenciáira gyakorolt hatásainak bemutatása.	

9. A médiaszövegek befogadása és a média közönsége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Intertextualitás, sorozatelv	A sorozatelv fogalma, hatása a szövegek megszerkesztésére és befogadására. A sorozatszerû szerkesztés célja és hatása a befogadóra *(pl. szappanoperák, hírek, reklámkampányok esetén)*.	Aktuális médiapéldákkal annak a jelenségnek a bemutatása, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, s a befogadó olykor csak a megelõzõ vagy következõ szövegek, közlemények alapján értheti meg az adott textust *(pl. hírek)*.
A befogadást befolyásoló tényezõk	A befogadásra a szövegen túl hatást gyakorló tényezõk: kulturális kompetencia (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezete (gazdasági, szociális, etnikai helyzet, életkor és nemi identitás), a befogadás környezete *(pl. újságolvasás, rádiózás, tévézés, szörfözés a világhálón)*, illetve ezek hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elfogadására vagy elutasítására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei *(pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése és átalakulása)* a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.	A közönség eltérõ szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nõ vagy férfi. A legfontosabb médiahatás-elméletek *(pl. direkt, korlátozott, használati-érték, kultivációs modellek)* ismerete.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a filmen és a médiában néhány film és médiasztár jellemzésével.	A sztárfogalom kialakulása és módosulása.
Új médiatechnológiák	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek *(pl. interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság)* jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.	

10. Médiaintézmények

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs folyamatra ható fõbb gazdasági tényezõk bemutatása, az iparszerû és piacelvû mûködés *(pl. a maximális fogyasztásra késztetés elve, a közönség mint vevõ és mint áru, a mûsoridõ mint tulajdon)* értelmezése.	Néhány jellemzõ adat *(pl. a hazai film-és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a „reklámtorta" mértéke)* ismerete és értelmezése.
A médiaipar intézményei	A közszolgálati és kereskedelmi médiaintézmények jellemzése néhány példa alapján.	A független és alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és tematikus-specializálódott média-vállalkozások jellemzése alkalmas példák alapján.
A médiaipar ellenõrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei *(pl. önellenõrzés, a válaszadás lehetõsége, a magánélet tiszteletben tartása, a közszereplõkkel kapcsolatos szabályok, a hátrányos megkülönböztetés tilalma).* A törvények és szabályok betartását ellenõrzõ hazai intézmények megnevezése, beavatkozásuk *(pl. a reklámidõ túllépéséért, a fiatalkorúakat károsan érintõ mûsorokkal kapcsolatos döntések)* jellemzõ példáinak ismertetése az adott idõszakból.	A médiatörvény és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozó eszközeinek *(pl. a tõkekoncentráció limitálása, kvóták, hírszolgáltatás elõírása)* ismerete. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai; a szerzõi jog; az információhoz való jog; a rágalmazással kapcsolatos, a kiskorúak védelmét és a politikai befolyásolástól való védelmet szolgáló fõbb szabályozások ismerete.

11. A reprezentáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Manipuláció, a valóság sztereotip és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése és bemutatása a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék és politikai formációk médiareprezentációjának jellegzetes példáin keresztül, jellemzõ sztereotípiák bemutatása bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.	Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.

12. Jellegzetes televíziós mûsortípusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Hírmûsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítésük adott médiaszövegben. A hírmûsorszerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.	A hírmûsorok show-szerû átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott mûvészeti forma értelmezése adott médiaszöveg esetében. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámozásban alkalmazott néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.	A reklám szerepe a média-intézményrendszer fenntartásában és befolyásolásában játszott szerepének értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak felismerése és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán	
Show-mûsorok		A show-mûsorok forrásainak és rokon mûfajainak ismerete (*pl. varieté, cirkusz*); a leggyakoribb showmûsor-változatok ismerete és jellemzése. A show külsõségeinek, a közönség és a show mûsorvezetõje (showman) szerepének jellemzése. A valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése alkalmas példán.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A középszintû vizsga két részbõl áll: egy projektmunka formájában megvalósuló gyakorlati vizsgából és egy írásbeli tesztbõl.

Az írásbeli vizsgára bocsátás feltétele egyfelõl a projektfeladatok határidõre történõ leadása, másfelõl az, hogy a vizsgázó a feladatonként maximálisan megszerezhetõ 25-25 pontból legalább 4-4 pontot elérjen.

Középszintû vizsga				
Gyakorlati vizsga (projekt)		Írásbeli vizsga (teszt)		
Médiaszöveg és munkanapló elkészítése („A” feladat”)	Esszé Elkészítése („B” feladat)	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé
25 pont	25 pont	10 pont	25 pont	15 pont
max.: 50 pont		max.: 50 pont		
2 x 6–8 hét		180 perc		

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsga önálló tanulói munka keretében kidolgozandó két projektfeladat megoldásából áll. A minden év október végéig központilag kiadásra kerülõ hat vizsgafeladatot a szaktanár további két projektfeladattal egészítheti ki. A központilag közzétett feladatok közül három, minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), míg a további három feladat esszétípusú („B” feladat). A vizsgára jelentkezõ tanuló a projektfeladatok közül egy „A” és egy „B” típusú feladatot köteles választani oly módon, hogy a választott feladatok egyike a központilag közzétett feladatok valamelyike kell legyen.

Az egyes feladatok beadási határideje minden évben a feladatokkal egy idõben kerül közlésre. A tanuló a feladatválasztást szaktanárának jelenti be, melyet a középszintû érettségi vizsgára történõ jelentkezésként kell kezelni és adminisztrálni.

Feladatcserére a bejelentkezés és az adott határnap közötti idõszak feléig van mód. Ha ezen idõpontig a vizsgázó nem jelzi a feladatcserét, arra késõbb nem lesz módja, és az eredetileg kiválasztott feladatokat kell a határnapig kidolgoznia.

A hiánytalanul leadott vizsgamunkákat a szaktanár ellenjegyzi, majd a központi javítókulcs szerint értékeli és az eredményt közli a tanulóval. A tanuló az értékelés után legkésõbb egy héten belül panasszal élhet a projektmunka értékelésével kapcsolatosan. Ennek elbírálását az írásbeli érettségi vizsgapanaszokhoz hasonlatosan kell kezelni.

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

a) egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid-, videofilm vagy elõzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag kazettán, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap stb. vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;

b) egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján kerül elkészítésre.

Az „A” feladathoz kötelezõen mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmezõ kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült fõbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelõ megjegyzéseivel kell zárni.

Az esszé jellegû feladatok megoldásaként egy maximum 1000–1500 szóból (4–6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsgán az a vizsgázó vehet részt, aki a gyakorlati feladatok mindegyikére legalább 4-4 pontot szerzett. Az írásbeli feladatlap megoldására rendelkezésre álló idõ 3 óra.

Az írásbeli vizsgán minden esetben megtekintésre kerül egy maximálisan 5–8 percnyi hosszúságú film vagy televíziós mûsorrészletet. Az ezt tartalmazó videokazettát a központilag kiadásra kerülõ feladatlapokkal együtt, zárt borítékban kell eljuttatni a vizsgák színhelyére.

Az írásbeli vizsga során elõször a feladatlaphoz tartozó film- vagy mûsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteni, majd a feladatlapok szétosztását követõen a tanulók 3 percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követõen a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A tanulók a feladatlapokon levõ információkon kívül egyéb segítséget nem kaphatnak, semmilyen segédeszközt nem használhatnak. A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelõzõ utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetõséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga feladatlapja három részbõl áll:

– tartalmaz néhány, elsõsorban az ismereteket és a tudást mérõ feladatot;
– a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy elõzetesen nem látott, a vizsga során megtekintett mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós mûsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve egy, a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendõ, elemzõ jellegû kérdést;
– tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéisztikus kifejtést vár el a vizsgázótól.

ÉRTÉKELÉS

GYAKORLATI VIZSGA

A projektmunka értékelése során – a munka jellegét figyelembe véve – a szaktanár feladatonként az alábbi szempontok szerint minõsíti a megoldásokat:

Tartalmi és formai szempontok

– A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell
  a) az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás elõkészítettségét és a munka szervezettségét,

b) a munka dokumentáltságának minõségét, és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát,
c) a kivitelezés technikai és esztétikai minõségét, ötletességét, személyességét,
d) a prezentáció formai színvonalát.

– Az esszé típusú feladatnál értékelni kell
a) a probléma értelmezésének minõségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét,
b) a szöveg áttekinthetõségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stiláris színvonalát,
c) az önálló megfigyelések, felvetések elõfordulását és minõségét,
d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi értékelési útmutató alapján a fentiekben írt szempontokat érvényesítve feladatonként összesen 25-25 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a jelölt így maximálisan 50 vizsgapontot szerezhet.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga feladatlapjának javítása a feladatokhoz központilag kidolgozott javítókulcsok alapján, a vizsgáztató intézményekben történik. A javítást a szaktanár végzi.

Tartalmi szempontok

A tesztlap feladatsoraiban megjelenõ rövid, kifejtést-érvelést igénylõ feladatok értékelése során minõsíteni kell:
a) a probléma értelmezésének minõségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét,
b) a szöveg áttekinthetõségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát,
c) az önálló megfigyelések, felvetések elõfordulását és minõségét.

A feladatlap elsõ részét képezõ ismereteket és tudást mérõ feladatokra maximálisan 10, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 25, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé-jellegû feladatra további 15 pont szerezhetõ.

A feladatlap maximális összpontszáma így 50 (10+25+15) vizsgapont lehet.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az emelt szintû vizsga *három* részbõl áll: egy projektmunka formájában megvalósuló gyakorlati vizsgából, egy írásbeli tesztbõl és egy szóbeli vizsgából.

Az írásbeli vizsgára bocsátás feltétele egyfelõl a projektfeladatok határidõre történõ leadása, másfelõl az, hogy a vizsgázó a feladatonként maximálisan megszerezhetõ 20 pontból legalább 3, összesen tehát 9 pontot elérjen. A szóbeli vizsgára bocsátás feltétele továbbá, hogy az írásbeli vizsgán a jelölt a megszerezhetõ 50 pontból legalább 8 pontot elérjen.

Emelt szintû vizsga							
Gyakorlati vizsga (projekt)			Írásbeli vizsga (teszt)			Szóbeli vizsga	
Médiaszöveg és munkanapló elkészítése („A1” feladat”)	Esszé elkészítése („B1” feladat)	„C” feladat elkészítése	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé	Mozgókép tételsor	Média tételsor
20 pont	20 pont	20 pont	15 pont	30 pont	15 pont	15 pont	15 pont
max.: 60 pont			max.: 60 pont			max.: 30 pont	
3 x 6-8 hét			180 perc			15-20 perc	

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsga önálló tanulói munka keretében kidolgozandó három projektfeladat megoldásából áll. A minden év október végéig központilag kiadásra kerülõ hat középszintû vizsgafeladathoz – melyet a szaktanár további két feladattal egészíthet ki – további három emelt szintû projektfeladat társul. A központilag közzétett feladatok közül három minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), további három feladat esszétípusú („B” feladat), míg az emelt szintû vizsgára közzétett három feladat („C” feladat) típusa bármelyik lehet. A vizsgára jelentkezõ tanuló a projektfeladatok közül egy „A”, egy „B” és egy „C” típusú feladatot köteles választani. A szaktanár emelt szintû (vagyis „C” jelû) feladattal nem egészítheti ki a feladatkínálatot.

Az egyes feladatok beadási határideje minden évben a feladatokkal egy idõben kerül közlésre. A tanuló a feladatválasztást szaktanárának jelenti be, melyet az emelt szintû érettségi vizsgára történõ jelentkezésként kell kezelni és adminisztrálni.

Feladatcserére a bejelentkezés és az adott határnap közötti idõszak feléig van mód. Ha ezen idõpontig a vizsgázó nem jelzi a feladatcserét, arra késõbb nem lesz módja, és az eredetileg kiválasztott feladatokat kell a határnapig kidolgoznia.

A hiánytalanul leadott vizsgamunkák a szaktanár ellenjegyzését követõen központi javítókulcs szerint a területileg illetékes külsõ vizsgabizottságnál kerülnek értékelésre.

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

a) egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid videofilmfilm/elõzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag kazettán, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap stb. vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;

b) egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján kerül elkészítésre;

c) egy további médiaszöveget vagy esszét („C” feladat).

Az „A”-típusú feladatokhoz kötelezõen mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmezõ kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült fõbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelõ megjegyzéseivel kell zárni.

A „B”-típusú (esszé jellegû) feladatok megoldásaként egy maximum 1000–1500 szóból (4–6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsgán az a vizsgázó vehet részt, aki a gyakorlati feladatok mindegyikére legalább 3 pontot szerzett. Az írásbeli feladatlap megoldására rendelkezésre álló idõ 3 óra.

Az írásbeli vizsgán minden esetben megtekintésre kerül egy maximálisan 5–8 percnyi hosszúságú film vagy televíziós mûsorrészletet. Az ezt tartalmazó videokazettát a központilag kiadásra kerülõ feladatlapokkal együtt, zárt borítékban kell eljuttatni a vizsgák színhelyére.

Az írásbeli vizsga során elõször a feladatlaphoz tartozó film- vagy mûsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteni, majd a feladatlapok szétosztását követõen a tanulók 3 percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követõen a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A tanulók a feladatlapokon levõ információkon kívül egyéb segítséget nem kaphatnak, semmilyen segédeszközt nem használhatnak. A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelõzõ utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetõséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga feladatlapja három részbõl áll:

– tartalmaz néhány, elsõsorban az ismereteket és a tudást mérõ feladatot,

– a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy elõzetesen nem látott (ismeretlen) mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós mûsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve egy, a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendõ, elemzõ jellegû kérdést,
– tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéisztikus kifejtést vár el a vizsgázótól.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsgán két tételsorból húz a vizsgázó egy-egy feladatot. A szóbeli tételsorokat külsõ vizsgabizottság állítja össze és közli a vizsgázóval legkésõbb a vizsgát megelõzõ 90 nappal.

A 25–30 perces felkészülést követõen egy-egy vizsgázónak mintegy 15–20 perc áll a rendelkezésre gondolatmenetének kifejtésére, melyet a vizsgáztató szaktanár vagy az érettségi elnöke megszakíthat, illetve további kérdéseket tehet fel.

Tartalmi szerkezet

A két tételsor közül az egyik a mozgókép, a másik a média világához kapcsolódó ismereteket, értelmezési képességeket ellenõrzõ vizsgatételeket tartalmaz.

ÉRTÉKELÉS

GYAKORLATI VIZSGA

A projektmunka értékelése során – a munka jellegét figyelembe véve – az értékelõ bizottság feladatonként az alábbi szempontok szerint minõsíti a megoldásokat:

Tartalmi és formai szempontok

– A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell
  a) az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás elõkészítettségét és a munka szervezettségét
  b) a munka dokumentáltságának minõségét, és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát
  c) a kivitelezés technikai és esztétikai minõségét, ötletességét, személyességét
  d) a prezentáció formai színvonalát.

– Az esszé típusú feladatnál értékelni kell
  a) a probléma értelmezésének minõségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét
  b) a szöveg áttekinthetõségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stiláris színvonalát
  c) az önálló megfigyelések, felvetések elõfordulását és minõségét
  d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi értékelési útmutató alapján a fentiekben írt tartalmi (a, b, c) szempontokat érvényesítve feladatonként maximálisan 15, a prezentáció formai színvonalára pedig további 5, összesen 20 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a jelölt így maximálisan 60 vizsgapontot szerezhet.

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga feladatlapjának javítása a feladatokhoz központilag kidolgozott javítókulcsok alapján a vizsgaközpontokban történik.

Tartalmi szempontok

A tesztlap feladatsoraiban megjelenõ rövid, kifejtést-érvelést igénylõ feladatok értékelése során minõsíteni kell:

a) a probléma értelmezésének minõségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét
b) a szöveg áttekinthetõségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát
c) az önálló megfigyelések, felvetések elõfordulását és minõségét

A feladatlap elsõ részét képezõ ismereteket és tudást mérõ feladatokra maximálisan 15, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 30, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé-jellegû feladatra további 15 pont szerezhetõ.
A feladatlap maximális összpontszáma így 60 (15+30+15) vizsgapont lehet.

SZÓBELI VIZSGA

Tartalmi szempontok

A vizsgabizottságnak a következõ szempontokat kell mérlegelnie a vizsgázó teljesítményének értékelésekor:

– a vizsgázó által kifejtettek mennyiben merítik ki tartalmilag a tétel címében megjelölt témát
– logikusan fölépített-e a vizsgázó elõadása, megfelel-e az ilyen típusú szóbeli közléstõl elvárható követelményeknek
– mennyiben önálló a vizsgázó szóbeli teljesítménye (pl. szüksége volt-e segítõ kérdésre), mennyire rendszerezett és mély a tudása (pl. hogyan reagált a vizsgabizottság által esetlegesen felvetett kérdésekre)

A szóbeli vizsgán a vizsgázó teljesítményét a két tételre adott maximálisan 15–15 ponttal kell értékelni. A szóbelin tehát maximálisan 30 pont szerezhetõ.

NÉMET NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács		**Érettségi vizsga**
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	**Emelt szint**
B1	Küszöbszint	**Középszint**
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum a német nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek, – irodalmi szövegek.	– publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû,	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, program-ismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, – egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, – a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	– olvasói levél, – cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, – ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖRÖK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk – Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok – Társadalmi viselkedésformák

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors éttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Vielen Dank / Danke schön; emelt szinten: Ich bin Ihnen sehr dankbar. / Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Hallo! / Entschuldigung! / Herr Krause! – Ja, bitte!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Guten Morgen / Guten Tag / Guten Abend! / Hallo Markus! – Auf Wiedersehen! Tschüs!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Mein Name ist Peter Klein. / Das ist Karl Sommer. – (Es) freut mich.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Hallo! / Ja, bitte? / (Hier) Kaufmann. – Ich möchte Herrn Müller sprechen. – Auf Wiederhören!
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Lieber Manfred,… / Sehr geehrte Damen und Herren,… – Herzliche Grüße / Mit freundlichen Grüßen
Szóbeli üdvözletküldés	Viele Grüße an Petra.
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht es Ihnen? – Danke, gut. Was fehlt Ihnen? – Ich bin erkältet.
Köszönet és arra reagálás	Danke. – Bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! – (Das) macht nichts.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)! / Frohe Weihnachten! / Gute Besserung! – Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Vielen Dank.
Sajnálkozás, csalódottság	Schade.
Öröm	Ich freue mich über ... / Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Das finde ich (nicht) gut. / Ich bin damit (nicht) zufrieden.
Csodálkozás	Komisch!
Remény	Ich hoffe,...
Félelem, aggodalom	Ich habe Angst, dass..
Bánat, elkeseredés	Ich bin traurig, weil...
Bosszúság	Das ärgert mich sehr.
Együttérzés	Es tut mir Leid, dass...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu? – Ich glaube... / Meiner Meinung nach...
Érdeklõdés, érdektelenség	Ich interessiere mich für Sport. – Das finde ich langweilig.
Tetszés, nem tetszés	Das gefällt mir (nicht). / Das mag ich (nicht).
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Du hast (nicht) Recht.
Egyetértés, egyet nem értés	Einverstanden. / Ich bin dafür / dagegen.
Helyeslés, rosszallás	Ich finde das (nicht) gut.
Ellenvetés, ellenvetés vissza-utasítása	Das stimmt nicht. / Doch! / Sie haben nicht Recht.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Das ist toll. / Das hast du wirklich gut gemacht. / Der Fisch schmeckt phantastisch. – Danke.
Közömbösség	Das ist mir egal.
Ígéret	Ich mache das schon!
Akarat, szándék, terv	Ich will... / Ich möchte... / Ich habe vor,...
Kívánság, óhaj	Ich möchte... / Ich hätte gern...
Képesség, lehetõség, szükséges-ség, kötelezettség	Ich kann... / Ich muss... / Ich darf... / Ich soll...
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß (nicht) genau, ...
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, illetve érdeklõdés ezek iránt	Ich mag (keinen) Salat. / Ich lese gern. – Was machst du am liebsten?
Kritika, szemrehányás	Das war nicht nett von dir. / Warum hast du nicht angerufen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Das ist ein neuer Tisch. / Das ist mein Freund.
Dolgok, események leírása	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich... gemacht.
Információkérés	Wer ist das? / Was weißt du über ihn?
Igenlõ vagy nemleges válasz	Ja. / Nein.
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass (ob)...
Válaszadás elutasítása	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Bizonyosság, bizonytalanság	Es ist (nicht) sicher, dass / ob...
Ismerés, nem ismerés	Ich kenne...gut / nicht.
Feltételezés	Vielleicht…
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) an ...
Indoklás (ok, cél)	Ich kann nicht kommen, weil… / Ich helfe dir, damit …

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Gib mir bitte... / Kannst du bitte... / Könntest du bitte...
Felszólítás, tiltás, parancs	Öffne (doch) bitte die Tür. / Schreib noch nicht.
Javaslat és arra reagálás	Gehen wir morgen tanzen? – Einverstanden.
Rendelés	Wir möchten bestellen. / Bringen Sie mir bitte einen Kaffee.
Meghívás és arra reagálás	Wollen wir ein Eis essen? / Darf ich Sie zum Essen einladen? – Danke gern.
Kínálás és arra reagálás	Nimm noch ein Stück Kuchen. – Nein danke.
Reklamálás	Guten Tag! Ich habe ein Problem... / Die Suppe ist zu salzig.
Tanácskérés, tanácsadás	Was sagst du dazu? – Ich rate dir,...
Figyelmeztetés	Vorsicht! / Pass auf!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Darf ich...? – Bitte sehr! / Nein, das ist hier verboten.
Segítségkérés és arra reagálás	Kannst du mir helfen? – Natürlich.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Was kann ich für dich tun? – Danke, es geht schon.

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? / Wie meinst du das? / Wiederholen Sie bitte.
Nem értés	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Betûzés kérése, betûzés	Buchstabieren Sie bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Können / Könnten Sie bitte langsamer / lauter sprechen?
Beszélési szándék jelzése	Ich möchte noch sagen,...
Téma bevezetése	Ich wollte noch erzählen,…/ Übrigens, ich habe gehört, dass…
Témaváltás	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ... / Ich möchte noch etwas sagen.
Félbeszakítás	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Megerõsítés, igazolás	Das ist wahr. / Das stimmt.
Körülírás	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
Beszélgetés lezárása	Wir können darüber ein anderes Mal sprechen.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát, – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következõ táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetõség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvetõ szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek elõfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérõ feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. DAS VERB					Existenz, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	+	+	+	+	
Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens	+	+	+	+	Gegenwart,
Präteritum	+	+	+	+	Vergangenheit,
Perfekt	+	+	+	+	Gleichzeitigkeit,
Plusquamperfekt	+	–	+	+	Vorzeitigkeit,
Futur I	+	+	+	+	Zukunft
Futur II	–	–	+	–	
Hilfsverben der Zeitformen	+	+	+	+	(sein, haben, werden)
Modus					
Indikativ	+	+	+	+	Modalität:
Imperativ	+	+	+	+	Behauptung, Wunsch,
Konjunktiv I					Wille, Aufforderung,
Präsens	–	–	+	–	Befehl, Absicht usw.
Perfekt	–	–	+	–	
Konjunktiv II					
Präteritum					
würde-Form, hätte, wäre und Modalverben	+	+	+	+	
weitere Formen	–	–	+	–	
Plusquamperfekt	+	–	+	+	
Hilfsverben der Modalität					(können, dürfen, müssen,
Präsens	+	+	+	+	wollen, sollen, mögen)
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	–	+	+	
Plusquamperfekt	+	–	+	+	
Futur I	–	–	+	–	
Modalverb mit Infinitiv Perfekt	–	–	+	–	
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	+	+	+	+	(an/kommen, bekommen)
1.3. Reflexive Verben	+	+	+	+	Reziproke Handlungen, Ausdruck der Freude, Sorge, Angst usw.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
1.4. Aktiv und Passiv					Beschreibung von Handlungsreihen bzw. Zuständen
Vorgangs- (Handlungs)passiv					
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	+	+	+	
Plusquamperfekt	–	–	+	+	
Futur I	+	–	+	+	
Futur II	–	–	–	–	
Vorgangspassiv mit Modalverb	+	–	+	+	
Zustandspassiv	+	–	+	+	
1.5. Valenz der Verben*[1]	+	+	+	+	
1.6 Funktionsverbgefüge*	+	+	+	+	(eine Reise machen, zur Verfügung stehen)
2. PARTIZIPIEN					
Partizip Präsens	+	+	+	+	
Partizip Perfekt	+	+	+	+	
Partizip Futur	–	–	–	–	
3. SUBSTANTIV					Benennung von Lebewesen, Gegenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel	+	+	+	+	(der, die, das, ein/e, kein/e)
3.2. Kasus, Deklination					
Nominativ	+	+	+	+	
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	+	+	+	
3.3. Numerus, Pluralbildung	+	+	+	+	
3.4. Substantivierung					
Partizip Präsens als Substantiv	+	+	+	+	(r Reisende)
Partizip Perfekt als Substantiv	+	+	+	+	(r Angestellte)
Adjektiv als Substantiv	+	+	+	+	(r Kranke)
3.5. Valenz der Substantive*	+	+	+	+	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
4. 1. Gebrauch des Adjektivs					Qualitätsverhältnisse, Meinung, Gefallen/Mißfallen, Charakterisierung (der Junge mit den langen Haaren)
als Prädikat	+	+	+	+	
als Adverb	+	+	+	+	
als Attribut	+	+	+	+	
als Apposition	+	+	+	+	
4.2. Adjektivdeklination					
Nominativ	+	+	+	+	(starker Kaffee, der starke Motor, ein starker Mensch)
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	–	+	+	
4.3. Komparation	+	+	+	+	Vergleich
4.4. Valenz der Adjektive*	+	–	+	+	Abhängigkeiten

[1] A *-gal jelölt kategóriáknál, a középszinten csak néhány alapvetõ kifejezés ismerete szükséges.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
5. NUMERALIEN					Quantitätsverhältnisse Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.1. Kardinalzahlen	+	+	+	+	Quantitätsangaben
5.2. Ordinalzahlen	+	+	+	+	Datum, Reihenfolge
5.3. Bruchzahlen	+	+	+	+	Mengenangaben
6. ADVERBIEN*					
6.1. Lokalangaben	+	+	+	+	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
6.3. Kausale Adverbien	+	+	+	+	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien	+	+	+	+	(damit, dadurch...)
6.5. Finale Adverbien	+	+	+	+	(dafür, dazu...)
6.6. Modifikative Adverbien	+	+	+	+	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduative Adverbien	+	+	+	+	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien	+	+	+	+	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	+	+	+	+	(woher, woran...)
7. PRONOMINA					
7.1. Personalpronomen	+	+	+	+	(ich, ...)
unpersönliches “es” am Satzanfang	+	+	+	+	(Es freut mich...)
unpersönliches „es“ als formales Subjekt	+	–	+	+	(Es regnet. Es gibt...)
7.2. Possesivpronomen	+	+	+	+	(mein, ...)
7.3. Demonstrativpronomen *	+	+	+	+	(der, dieser, derselbe ...)
7.4. Interrogativpronomen *	+	+	+	+	(wer, was, wie ...)
7.5. Indefinitpronomen *					
undeklinierbar	+	+	+	+	(man, etwas, nichts...)
deklinierbar	+	–	+	+	(einer, keiner ...)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ	+	+	+	+	(der, welcher, wo ...)
Genitiv	+	–	+	+	
7.7. Reflexivpronomen	+	+	+	+	(sich...)
7.8. Reziprokpronomen	+	+	+	+	(sich, einander ...)
8. PRÄPOSITIONEN *					Raum- und Zeitverhältnisse, Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akkusativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Dativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Akk. u. D.	+	+	+	+	
Präpositionen mit Genitiv	+	–	+	+	
9. KONJUNKTIONEN *					
Konjunktoren	+	+	+	+	(und, oder …)
Subjunktoren	+	+	+	+	(dass, wenn, weil, …)
Doppelkonjunktionen	+	–	+	+	(weder … noch, je ... desto)

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
10. PARTIKELN					
Modalpartikeln[2]	+	–	+	+	
11.WORTBILDUNG					
Grundlegende Wortbildungsregeln*	+	+	+	+	
II. SYNTAX					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN	+	+	+	+	
2. SATZGLIEDER	+	+	+	+	
3. DER ZUSAMMENGESETZTE SATZ					
Nebenordnung	+	+	+	+	
Unterordnung	+	+	+	+	
Satzwertiger Infinitiv					
Verben mit zu + Infinitv	+	+	+	+	
Verben mit Infinitiv	+	+	+	+	(hören, sehen, lernen, lassen, brauchen...)
4. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	+	+	+	+	Behauptung, Meinung,
Objektsatz	+	+	+	+	Bericht
Fragesatz:					Informationen erfragen,
direkt	+	+	+	+	Entscheidungsfragen,
indirekt	+	+	+	+	Neugier, höfliche Aufforderung
Aufrufesatz	+	+	+	+	Aufforderung, Befehl, Mahnung
Wunschsatz	+	–	+	+	Wunsch
Irrealer Wunschsatz	–	–	+	+	irrealer Wunsch
Relativsatz	+	+	+	+	
Konditionalsatz*	+	+	+	+	Bedingungen
Konzessivsatz*	+	+	+	+	Erlaubnis (obwohl)
Komparativsatz	+	+	+	+	Vergleich (als, wie)
Temporalsatz*	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
Finalsatz	+	+	+	+	Ziele
Kausalsatz*	+	+	+	+	Gründe benennen
Modalsatz	–	–	+	+	(ohne dass, als ob)
Der indirekte Satz:					Indirekte Rede
Prädikat im Indikativ	+	+	+	+	
Prädikat im Konjunktiv I	–	–	+	–	
III. ÜBERGREIFENDE (MORPHOSYNTAKTISCHE) PHÄNOMENE					
1. VERNEINUNG	+	+	+	+	
2. KONGRUENZ	+	+	+	+	

[2] Ennél a kategóriánál az emelt szinten is csak néhány alapvetõ kifejezés ismerete szükséges.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai német köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

- A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),

- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három szövegbõl és három feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 650-750 szó. A feladatsor 25-30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
- az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

- A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
-

A2:
- rövid, egyszerû,

– hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

– rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
– hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
– a szövegbõl kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
– hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
– megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen körülbelül 30 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 350-450 szó.

A feladatok egy mondatszintû feladat kivételével szövegre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:

– témáját felismerni,
– lényegét megérteni,
– kulcsfontosságú szavait megérteni,
– legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,

B1:

– gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
– egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg

– autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,

- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, in formációs szolgálatok: útinfomáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, ûrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 5-8 perc. A feladatsor körülbelül 20 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* címû részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
- egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,
- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlõlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy körülbelül 80-100 szó terjedelmû szöveg (pl. magánjellegû vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
- egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:

- az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
- ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
- érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsga rövid *bevezetõ kérdésekkel* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladat, a szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az elõre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különbözõ kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelõ kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelõen reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendõ célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerû képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A második feladatban, az önálló témakifejtésben a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggõen kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó elõre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítõ kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
- a szerzõ álláspontjára következtetni,
- a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három szövegbõl és három feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1200-1300 szó. A feladatsor 25-30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,

- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, körülbelül 40 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 550-650 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerû részinformációt megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgarészben használt szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

- közérdekû bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
- utasítások,

- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 8-10 perc. A feladatsor körülbelül 20 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* címû részt),
- a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érdeklõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elõ:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 100-120 szó terjedelmû szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 200-250 szó terjedelmû szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
– önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezetõ társalgással* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több német nyelvû, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentõ kijelentéseire is reagálnia kell. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggõen kifejtenie. Ehhez verbális és vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: egy vita feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, a de feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a verbális segédanyagok német nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli a megadott szempontok alapján.

OLASZ NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2–B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács		Érettségi vizsga
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	**Emelt szint**
B1	Küszöbszint	**Középszint**
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum a olasz nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben – B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgán használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek, – irodalmi szövegek.	– publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgán használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû,	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, program-ismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni, – egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni, – a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni, – néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	– olvasói levél, – cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, – ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	– – B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és TÉMAKÖR **társadalom**	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) – Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok Társadalmi viselkedésformák

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors éttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai

–

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, Internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai –
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége –
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a véleménynyilvánítás lehetséges kifejezése középszinten: secondo me, che ne dici?, sei d'accordo?, sai cosa ti dico?; emelt szinten: Che cosa ti sei messo in testa? / non ci sarebbe quindi da sorprendersi se…!

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Megszólítás és arra reagálás	Senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papà!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore! Prego! dimmi! cosa vuoi/ vuole?
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno! buona sera, signore/a, professore/ professoressa! Arrivederci/La!, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì , ci vediamo!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Sono Giulia, mi chiamo Alessandro, il mio nome è Martina, mi permetta di presentarmi Ti presento Giorgio, questo è Giorgio, Piacere, molto lieto/a.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Pronto, sono Valeria, c'è Marco? pronto, con chi parlo, scusi? pronto, parlo con Claudia?, pronto, posso parlare con Maurizio? pronto, può passarmi il dottor Agnani? Lo/La passo subito, glielo/gliela passo subito, grazie.
Magán és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Caro padre/ papà, Cara madre/ mamma/ mammina, Cari genitori, Caro Mario, Cara Martina, Egregio Signore/ Direttore, Gentile Professore/ Professoressa, A presto! baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto affettuosamente, tuo/a, saluti cordiali
Szóbeli üdvözletküldés	Salutami Marco!, salutami i tuoi!
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	Come stai/ sta?, come va?, che c'è di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi? Non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, così così , niente di speciale, tutto bene, niente di particolare.
Köszönet és arra reagálás	Grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti/La ! Non c'è di che!, di niente!, prego!
Bocsánatkérés és arra reagálás	Scusami/ mi scusi!, mi dispiace, non volevo farti del male Non c'è di che, di niente
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio! buon appetito!, complimenti, tante belle cose! auguroni! Grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie !
Együttérzés	Mi dispiace, è veramente molto triste

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Hála	Ti sono grato/a, quanto ti sono grato/a!, sei un angelo!
Sajnálkozás, csalódottság	Mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/a, disperato/ a
Öröm	Che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento/a!
Elégedettség, elégedetlenség	Sono contento/a, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti! Non sono contento/a, mi dà fastidio
Csodálkozás	Come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
Remény	Spero di rivederti/La, spero tanto, magari!, fosse vero!
Félelem, aggodalom	Ho paura di, che paura!
Bánat, elkeseredés	Che pena!, che dolore!, mi fa pena!, sono triste
Bosszúság	Che noia!, che fastidio!, mi dà ai nervi, mi dà fastidio

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Véleménykérés és arra reagálás, Véleménynyilvánítás	Secondo te/Lei, qual è la tua/sua opinione?, che ne dici/e di?, sei/è d'accordo? Secondo me, secondo la mia opinione, sai cosa ti dico?
Érdeklõdés, érdektelenség	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m'interessa, non m'importa, che m'importa!
Tetszés, nem tetszés	Mi piace, mi piace tanto, che bello!, è fantastico!, è un amore!, è una delizia!, ti sta bene, Non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo!, mi fa orrore, è brutto!, non mi va, che vergogna!
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Hai/ha ragione, avevi/aveva ragione, ho sbagliato io, la colpa è mia
Egyetértés, egyet nem értés	Hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene, benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea! mi hai/ha convinto Non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non è il caso, pessima idea!, ci mancherebbe altro!
Helyeslés, rosszallás	Sono d'accordo, non sono d'accordo, non mi piace
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo?, macché!, neanche per sogno! non ci pensare nemmeno!, figuriamoci! per carità! ci mancherebbe altro!, questo poi no! gli/le ho detto di no! Perché no?, pensaci un attimo!
Elismerés kifejezése és arra reagálás	Bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e, come sei carino/a!, quanto siete bravi/e!, che coraggio!, sei un genio! sei un tesoro!, sei un amore! Grazie!, mille grazie!
Közömbösség	Non m'interessa, non m'importa, non m'interessa affatto, è indifferente
Ígéret	Ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
Akarat, szándék, terv	Voglio/ vogliamo, vogliamo andare al cinema?, ho/abbiamo deciso di, ho/ abbiamo intenzione di
Kívánság, óhaj	vorrei, mi piacerebbe, mi dai un panino?, ho voglia di, avrei voglia di
Képesség, lehetõség, szükségesség, kötelezettség	sono capace di, riesco a, è necessario, bisogna, devi studiare di più, è possibile, posso venire anch'io, può darsi, c'è la possibilità
Bizonyosság, bizonytalanság, értékítélet	Sono certo, è sicuro che, è chiaro, mi hanno detto, so, ho saputo, ho sentito, è evidente, vedo Non sono certo, non sono sicuro, non sono convinto, dubito, credo, penso, mi pare, direi
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, ill. érdeklõdés ezek iránt	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m'interessa, non m'importa, mi piacerebbe di più, preferirei
Dicséret, kritika, szemrehányás	Bravo! che bello! come sei intelligente! sei un genio! non sei proprio gentile, non è un gran ché, è piuttosto bruttino! che schifo! che barba!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Dolgok, személyek megnevezése	Questo è un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa è Maria, è una ragazza dai capelli biondi
Dolgok, események leírása	É successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola.
Információkérés, információadás	Per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dov'è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei? Mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, bisogna andare diritto, poi al primo semaforo gira a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
Igenlõ vagy nemleges válasz	Sì, certo, come no, ti assicuro, chiaro No, nient'affatto
Válaszadás elutasítása	Non lo so, mi dispiace, ma non lo so, non posso rispondere
Tudás, nem tudás	Lo so, lo so benissimo, ne sono convinto Non lo so, non ne so nulla, non ne so niente, e chi lo sa?
Bizonyosság, bizonytalanság	Certo, di sicuro, ne sono certo/ sicuro, certamente, sono più che sicuro Forse, non ne sono sicuro/a, può darsi, chissà!, chi lo sa?, non credo, mah!
Ismerés, nem ismerés	Lo conosco, l'ho già visto da qualche parte, mi sembra di averlo già incontrato Non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia
Feltételezés	Suppongo, sarà vero
Emlékezés, nem emlékezés	Ricordo che, se non mi sbaglio, se non ricordo male Non mi ricordo bene, non me ne ricordo, non mi viene in mente

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Kérés, kívánság	Per favore/ piacere, per cortesia, fammi/ mi faccia il piacere di
Felszólítás, tiltás, parancs	Vieni/venga/venite!, andiamo!, dai!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta! Non correre, non devi/deve uscire, non esagerare!, corri!, esci!, Fa' presto!, Alzati!
Javaslat és arra reagálás	Ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta Volentieri!, va bene/ benissimo!, non posso, preferisco di no
Rendelés	Prego la lista, vorrei per primo un piatto di spaghetti, berrei un quarto di vino rosso, mi porti il conto, per favore
Meghívás és arra reagálás	Vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana? Volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarà per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?
Kínálás és arra reagálás	Prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/ bicchierino!, prova, non fare complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?
Reklamálás	Avrei un problema
Tanácskérés, tanácsadás	Secondo te devo farlo?, che ne dici/pensi?, cosa faresti/farebbe nei miei panni?, tu lo faresti/ Lei lo farebbe? Sai che ti dico?, faresti/farebbe meglio non andarci
Figyelmeztetés	Ti dico di non farlo, ti avverto di non andarci, sarebbe meglio restarci

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Posso andare al cinema stasera? mi dà il permesso di? Certamente, naturalmente, va bene, vedrò, preferirei di no, direi di no
Segítségkérés és arra reagálás	Ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!, avrei bisogno di te Puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
Segítség felajánlása és arra reagálás	Aiuto!, aiutami/ mi aiuti!,vuoi/vuole/potresti/potrebbe darmi una mano?, mi dai/dà una mano? Volentieri, come no, va da sè, certo, ci penso io

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok / kommunikációs stratégiák

Kommunikációs szándékok	**Példa**
Visszakérdezés, ismétléskérés	Come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?, me lo puoi/può ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
Nem értés	Scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente
Betûzés kérése, betûzés	Potresti/potrebbe compitarlo?, Gyula: G come Genova, ipsilon, U come Udine, L come Livorno, A come Ancona
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Parla/i più lento/ forte!, ti/La prego di parlare più lento/forte!
Beszélési szándék jelzése	Scusa ma…. posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po’
Téma bevezetése	Hai/ha sentito le ultime notizie? ho sentito una storia interessante, vorrei chiedere la tua opinione
Témaváltás	Cambiamo argomento, voltiamo pagina, parliamo d’altro, d’altrone, per quanto riguarda invece, a proposito di
Félbeszakítás	Scusami/ mi scusi di interrompere il discorso
Megerõsítés, igazolás	Come no! certo! senz’altro! assolutamente, ovviamente
Körülírás	Come devo dirti, in altri termini
Példa megnevezése	Per esempio, per farti/Le un esempio, tanto per fare un esempio, è come se fosse
Beszélgetés lezárása	D’accordo, siamo d’accordo finalmente

D(NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következõ táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetõség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült.

A nyelvtani ismeretek alapvetõ szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek elõfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérõ feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	**Középszint**		**Emelt szint**	
	Rec.	**Prod.**	**Rec.**	**Prod.**
I. FONETICA				
1. Suoni vocali, dittonghi, consonanti	+	+	+	+
2. Alfabeto	+	--	+	+
3. Pronuncia	+	+	+	+
4. Accento della parola, accento della frase	+	+	+	+
5. Intonazione	+	+	+	+
6. Ortografia	+	+	+	+
7. Divisione delle parole in sillabe	+	--	+	+
II. MORFOLOGIA				
1. Il VERBO				
1.1. *Infinito*	+	+	+	+
1.2. *Indicativo Presente*				
1.2.1. Coniugazione dei verbi regolari (I.II.III.)	+	+	+	+
1.2.2. Coniugazione dei più importanti verbi irregolari				
1.2.3. Congiunzione dei verbi riflessivi	+	+	+	+
1.2.4. C'è, ci sono	+	+	+	+
1.2.5. Coniugazione dei verbi modali	+	+	+	+
1.2.6. Verbi impersonali	+	+	+	+
1.2.7. Forme semplici del soggetto generale	+	+	+	+
	+	+	+	+
1.3. *I tempi passati dell' indicativo*				
1.3.1. Passato prossimo				
1.3.2. Imperfetto	+	+	+	+
1,3.3. Trapassato prossimo	+	+	+	+
1.3.4. Passato remoto	+	+	+	+
1.3.5. Trapassato remoto	+	--	+	+
	--	--	+	+
1.4. *Futuro*				
1.4.1. Semplice				
1.4.2. Anteriore	+	+	+	+
	--	--	+	+
1.5. *Congiuntivo*				
1.5.1. Presente				
1.5.2. Passato	+	--	+	+
1.5.3. Imperfetto	+	--	+	+
1.5.4. Trapassato	+	--	+	+
	+	--	+	+
1.6. *Condizionale*				
1.6.1. Presente				
1.6.2. Condizionale passato	+	+	+	+
	+	+	+	+
1.7. *Gerundio*				
1.7.1. Semplice	+	+	+	+
1.7.2. Composto	+	--	+	+
1.7.3. Stare+gerundio	+	+	+	+

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
1.8. *Imperativo*				
1.8.1. Imperativo positivo				
Ordine diretto (tu, voi, noi)	+	+	+	+
Ordine indiretto (lui, lei, Lei, loro, Loro)	+	+	+	+
1.8.2. Imperativo negativo	+	+	+	+
Ordine diretto	+	+	+	+
1.8.3. Forme pronominali dell'imperativo	+	+	+	+
1.9. *Passivo*				
1.9.1. Con il verbo essere	+	+	+	+
1.9.2. Con il verbo venire	+	--	+	+
1.9.3. Con il verbo andare	+	--	+	+
1.9.4. Con i verbi modali	--	--	+	+
2. L'ARTICOLO				
2.1. Determinativo	+	+	+	+
2.2. Indeterminativo	+	+	+	+
2.3.Partitivo	+	+	+	+
3. IL SOSTANTIVO				
3.1. Genere e numero	+	+	+	+
3.2. L'uso dell'articolo determinativo e quello dell'articolo indeterminativo davanti al sostantivo	+	+	+	+
3.3 Genere e plurale dei più frequenti sostantivi irregolari	+	+	+	+
4. L'AGGETTIVO				
4.1. Accordo dell'aggetivo con il sostantivo	+	+	+	+
4.2. Troncamento di „bello"	+	+	+	+
4.3. Troncamento di „buono", „grande", "santo" davanti al sostantivo	+	--	+	+
4.4. Gradi di comparazione Grado positivo, grado comparativo, grado superlativo	+	+	+	+
4.5. Grado superlativo assoluto	+	+	+	+
4.6. Aggetivo come avverbio	+	--	+	+
4.7. Forme particolari di gradazione (p.es. migliore, peggiore ecc.)	+	+	+	+
5. I NUMERALI				
5.1. Cardinali e ordinali	+	+	+	+
5.2. Età, data	+	+	+	+
5.3. Ora	+	+	+	+
6. I PRONOMI				
6.1. Pronomi personali nominativi	+	+	+	+
6.2. Pronomi personali accusativi e dativi in forma atona	+	+	+	+
6.3. Raggruppamento dei pronomi personali atoni (pronomi combinati)	+	--	+	+
6.4. Pronomi personali accusativi e dativi in forma tonica	+	+	+	+
6.5 Particelle avverbiali e pronominati „ne", „ci", „vi"	+	+	+	+
6.6. Pronomi interrogativi	+	+	+	+
6.7. Pronomi dimostrativi	+	+	+	+
Troncamento del pronome „quello"	+	+	+	+
6.8. Pronomi indefiniti	+	--	+	+
6.9. Pronomi riflessivi	+	+	+	+
6.10.Pronomi possessivi	+	+	+	+

FORMA	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
6.11. Forme semplici dei pronomi relativi	+	+	+	+
6.12. Pronomi relativi di specificazione (possesso, appartenenza)	--	--	+	--
6.13. Pronome reciproco	+	--	+	+
7. L'AVVERBIO				
7.1. Avverbi di luogo e tempo	+	+	+	+
7.2. Avverbi di modo	+	+	+	+
7.3. Comparazione degli avverbi qualificati	+	+	+	+
7.4. Formazione degli avverbi qualificati da aggettivi	+	+	+	+
8. LE PREPOSIZIONI	+	+	+	+
8.1. Preposizioni semplici	+	+	+	+
8.2. Preposizioni articolate				
8.3. Verbi e espressioni più frequenti con preposizioni	+	+	+	+
8.4. Altri verbi e espressioni con preposizioni	+	--	+	+
9. LE CONGIUNZIONI	+	+	+	+
10. LE ESCLAMAZIONI	+	+	+	+
III. LA SINTASSI				
1.1. Proposizione semplice, l'accordo del predicato verbale col soggetto	+	+	+	+
1.2. Predicato composto	+	+	+	+
1.3. Proposizione dichiarativa, l'ordine delle parole nella roposizione	+	+	+	+
1.4. Proposizione affermative e negative	+	+	+	+
1.5. Proposizione interrogativa, esclmativa, imperativa	+	+	+	+
1.6. Concordanza dei tempi del modo indicativo	+	+	+	+
1.7. Concordanza dei tempi del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.8. Discorso diretto e indiretto del modo indicativo	+	+	+	+
1.9. Discorso diretto e indiretto del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.1.10. Forme implicite con preposizioni „a", „per" e „di" e infinito	+	+	+	+
1.11. Forme implicite con gerundio semplice	+	+	+	+
1.12. Forme implicite con gerundio composto, infinito passato e participio passato	+	--	+	+
1.13. Periodo ipotetico	+	--	+	+

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai olasz köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének elõfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

- A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,

- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három-négy szövegbõl és három-négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 900-1200 szó. A feladatsor 30-35 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
- az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor három feladatból, összesen körülbelül 15-20 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 400-600 szó.

A feladatok szövegre épülnek.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,

B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,

- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, ûrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 5–8 perc. A feladatsor körülbelül 15-20 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
- egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,

- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-100 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlõlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy körülbelül 120-150 szó terjedelmû szöveg (pl. magánjellegû vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A feladat meghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
- egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:

- az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
- ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
- érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- interjú
- szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
- önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll. A vizsga rövid *bevezetõ kérdésekkel* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az olasz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladatban, a társalgásban / az interjúban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás / interjú három témát érint röviden.

A *második feladat, a szerepjáték vagy problémamegoldás* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az elõre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különbözõ kommunikációs

szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelõ kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelõen reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendõ célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerû képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggõen kifejtenie. Ehhez verbális és vizuális segédanyagok állnak a rendelkezésére A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó elõre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítõ kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot vagy problémamegoldó feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladat meghatározás és a verbális segédanyagok olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének elõfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
- a szerzõ álláspontjára következtetni,
- a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. használati utasítások)
- tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három-négy szövegbõl és három-négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1200–1500 szó. A feladatsor 25–35 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, körülbelül 30 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-800 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerû részinformációkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
- változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

- közérdekû bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2–3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 8–10 perc. A feladatsor körülbelül 15-20 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érdeklõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elõ:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 100–120 szó terjedelmû szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 150-200 szó terjedelmû szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezetõ társalgással* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a olasz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több olasz nyelvû, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentõ kijelentéseire is reagálnia kell. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggõen kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: vita feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladat meghatározások olasz nyelvûek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli a megadott szempontok alapján.

OROSZ NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2–B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

	Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	**Emelt szint**
B1	Küszöbszint	**Középszint**
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum az orosz nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek, – irodalmi szövegek.	– publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû,	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, program-ismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni, – egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni, – a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni, – néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	– olvasói levél, – cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk – Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) – Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok – Társadalmi viselkedésformák

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors éttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Извините! Можно Вас на минутку? – Да, пожалуйста!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Здравствуй/те! Добрый день! Привет! – До свидания! Пока!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Разрешите представить/ся… Меня зовут… это … Очень приятно.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Алло! Да! это говорит /с Вами говорит … Попросите/позовите, пожалуйста … Можно … (к телефону)? Передайте ему/ей, что … Всего доброго! Вы не туда попали. Вы ошиблись номером.
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Здравствуй(те), …Дорогой/дорогая …! (Глубоко) уважаемый/ая господин/госпожа …! До свидания! (Крепко) целую. (Искренне) ваш... С (глубоким) уважением:
Szóbeli üdvözletküldés	Передай/те привет …
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	Как дела? Как поживаешь/-ете? Как жизнь? Нормально. Ничего. хорошо. Плохо. Так себе.
Köszönet és arra reagálás	(большое) спасибо. Спасибо за... благодарю тебя/вас. Пожалуйста. Да ладно, пустяки! Не за что. На здоровье!
Bocsánatkérés és arra reagálás	Извини/те! Прости/те! Ничего страшного!
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Поздравляю тебя/вас с …! желаю тебе/вам …! С Новым годом! С праздником! Всего доброго! Тебя/Вас тоже! Тебе/Вам тоже!

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Я тебе/вам очень благодарен/благодарна.
Sajnálkozás, csalódottság	Очень/Как жаль!
Öröm	Как я рад/а! Здорово!
Elégedettség, elégedetlenség	Как хорошо! Ужас! Кошмар!
Csodálkozás	Неужели? Правда? Что Вы говорите!
Remény	Надеюсь, ... будем надеяться, что... бог даст, ...
Félelem, aggodalom	боюсь, что…
Bánat, elkeseredés	Как жаль, что... Я в отчаянии.
Bosszúság	безобразие! Ужас! Возмутительно!
Együttérzés	Я тебе/вам сочувствую. Не переживай/те! Не грусти! Ничего страшного!

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Как ты думаешь? Как по-твоему? Мне кажется, … По-моему, … Я думаю, …
Érdeklõdés, érdektelenség	Меня (не) интересует … Я (не) интересуюсь … Интресно, ...?
Tetszés, nem tetszés	Мне (не) нравится … Замечательно! (Просто) фантастика! Отлично! Кошмар!
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Ты (не) прав/а! Правильно. Я не могу с тобой согласиться.
Egyetértés, egyet nem értés	Я (не) согласен/согласна с тобой. Я так не думаю.
Helyeslés, rosszallás	Правильно! Зря ты это сделал! Не стоило этого делать
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	это не так. У меня по этому поводу другое мнение А по-моему, ...
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Молодец! Умница! Как хорошо ты выглядишь! Спасибо за комплимент!
Közömbösség	Мне всё равно. Неважно. Какая разница!
Ígéret	Я обязательно … Я обешаю, что… Постараюсь...
Akarat, szándék, terv	Мне хочется … Я хочу … Я собираюсь...
Kívánság, óhaj	хорошо (было) бы … Я хотел(а) бы … желательно …
Képesség, lehetõség, szükségesség, kötelezettség	Я могу … Я умею … Мне надо … Я должен/должна …
Bizonyosság, bizonytalanság	Я (не) уверен/а. Сомневаюсь, что...
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, illetve érdeklõdés ezek iránt	Я предпочитаю … Я интересуюсь … Я люблю … Тебя интересует … ?
Kritika, szemrehányás	Что ты наделал(а)! Как тебе не стыдно! Ты что!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	это …
Dolgok, események leírása	Театр находится … Фотография висит/лежит/стоит … это произошло 5 лет назад.
Információkérés	Кто/что это? Где находится … ? Что случилось?

Kommunikációs szándékok	Példa
Igenlõ vagy nemleges válasz	Да. Нет.
Tudás, nem tudás	Знаю. Не знаю.
Válaszadás elutasítása	(Я вам) не скажу. Я вам не могу помочь.
Bizonyosság, bizonytalanság	Он точно /наверняка/обязательно придет. Он вряд ли придет.
Ismerés, nem ismerés	Ты знаешь Ивана? Да, мы уже знакомы.
Feltételezés	Предположим, что … Наверное, он болен.
Emlékezés, nem emlékezés	Я (не) помню. Я не могу вспомнить.
Indoklás (ok, cél)	Он пришёл, потому что его пригласили. Он пришёл, чтобы попросить совета.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Дайте, пожалуйста, … ! Ты (не) можешь …? Ты не мог бы... ?
Felszólítás, tiltás, parancs	Не курить! Помогите мне! Осторожно!
Javaslat és arra reagálás	Ты не хочешь пойти … ? Давай сходим … ! Не выпить ли нам …? хорошая идея. Я с удовольствием пойду.
Rendelés	Принесите, пожалуйста, …
Meghívás és arra reagálás	Приходите к нам в гости! Спасибо за приглашение, с удовольствием приду. К сожалению, не могу.
Kínálás és arra reagálás	Угощайтесь! берите … ! Спасибо. Очень вкусно. Извините, я больше не могу. Я сыт.
Reklamálás	Извините, но суп уже остыл. эта бритва не работает. В упаковке нет инструкции.
Tanácskérés, tanácsadás	Что мне делать? Куда пойти вечером? Вам надо … Я Вам советую/предлагаю ….
Figyelmeztetés	Смотри, не упади! будь осторожен! Осторожно!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Можно мне пойти в кино? Можно, я пойду в кино? Конечно, можно. Нет, нельзя! Ни в коем случае.
Segítségkérés és arra reagálás	Помогите, пожалуйста! У меня к вам просьба! В чём дело? С удовольствием помогу вам. Конечно, могу.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Помочь вам? Да, спасибо. Вы очень любезны.

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Я не расслышал(а). Повторите, пожалуйста! А? Что-что?
Nemértés	Я вас не понял(а).
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Говорите помедленнее/погромче!
Beszélési szándék jelzése	Я хочу Вам что-то сказать. … Послушайте меня!
Téma bevezetése	Дело в том, что … Речь идёт о том, что …
Témaváltás	Кстати, …
Félbeszakítás	Извините, что я перебиваю вас, но …
Megerõsítés, igazolás	Да, это так. Да, верно. Я согласен/согласна.
Példa megnevezése	Например …
Beszélgetés lezárása	Всё. Понятно. Договорились.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, ki kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát, – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következõ táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetõség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvetõ szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek (R) között felsorolt nyelvtani szerkezetek elõfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérõ feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek (P) közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint		Emelt szint		Példák
	R	P	R	P	
Aoyenbra					
Твердость/мягкость согласных Оглушение согласных в конце слова Ударные и безударные гласные Интонация Основные принципы русского письма Основные правила русской орфографии	+	+	+	+	
Bvz cy oecndbnekmyoe					
Род существительных	+	+	+	+	учитель, площадь, время, ...
Число существительных	+	+	+	+	яблоки, каникулы, посуда, ...
Одушевленные и неодушевленные существительные	+	+	+	+	любить рис – любить бориса, ...
Склонение существительных					
Типы склонения (I-III)	+	+	+	+	стол, окно, картина, тетрадь
Существительные на –мя	+	-	+	+	время, ...
Некоторые случаи склонения существительных I	+	+	+	+	в лесу, друзей, дочерью, с людьми, ...
Некоторые случаи склонения существительных II	+	-	+	+	крестьянам, котят, ...
Словообразование существительных	+	-	+	+	читатель, чтение, глупость
Трудные случаи управления существительных	+	-	+	+	любовь к чтению, …
Bvz gpbkauanekmyoe					
Склонение прилагательных (прил. с твердой и мягкой основой, прил. с основой на шипящие)	+	+	+	+	новый, синий, хороший, ...
Притяжательные прилагательные	-	-	+	-	бабье лето, мамина сумка
Согласование прилагательного с существительным	+	+	+	+	с умным учеником
Образование кратких форм прил.	+	-	+	+	красив, красива, ...
Основные случаи употребления кратких форм прилагательного	+	-	+	+	туфли мне малы, ...
Степени сравнения прилагательных					
компаратив	+	+	+	+	интереснее, лучше, богаче, ...
формы превосходной степени	+	-	+	+	интереснейший,
аналитические способы выражения превосходной степени	+	+	+	+	красивее всех, дороже всего, наиболее важный, ...

	Középszint		Emelt szint		
	R	P	R	P	
аналитические способы выражения сравнительной степени	+	+	+	-	более интересный, менее вредный
Сравнительные конструкции	+	+	+	+	Она такая же умная, как и ты. брат старше меня на 5 лет.
Трудные случаи управления прилагательных	-	-	+	-	богатый нефтью, ...
Vecnobveybz					
Личные местоимения	+	+	+	+	я, ты, он, она, оно, мы, вы, они
Притяжательные местоимения	+	+	+	+	мой, твой, его, её, ... , свой
Вопросительные местоимения	+	+	+	+	кто, что, какой, каков, чей, ...
Относительные местоимения	+	+	+	+	кто, что, который, ...
Указательные местоимения	+	+	+	+	этот, тот, такой, столько, ...
Возвратные местоимения	+	+	+	+	себя, друг друга
Отрицательные местоимения	+	-	+	+	никто, некого, ...
Неопределенные местоимения I	+	+	+	+	что-то, что-нибудь, ...
Неопределенные местоимения II	+	-	+	-	кое-что, что-либо, ...
Определительные местоимения I	+	+	+	+	каждый, весь
Определительные местоимения II	+	-	+	+	сам, самый, всякий, любой
Bvz xbckbnekmyoe					
Количественные числительные					
падежи, необходимые для выражения временных отношений (им., вин., род., дат.)	+	+	+	+	в два часа, за пять минут, с двух часов, к семи часам, ..
остальные падежные формы	+	-	+	+	двумя, пятью, …
Сочетание числительного с существительным					
в им. и вин. падежах	+	+	+	+	два мальчика, пять мальчиков, ...
в остальных падежных формах	+	-	+	+	о двух мальчиках, ...
Словосочетания типа числительное + прилагательное + сущ.	+	-	+	+	два умных мальчика, ...
Порядковые числительные	+	+	+	+	первый, двадцать пятый, ...
Собирательные числительные					
основные случаи употребления	+	-	+	+	нас в семье четверо, ...
склонение	+	-	+	-	троих, ...
Неопределенные числительные					
им. и косвенные падежи	+	+	+	+	много друзей, мало воздуха, о многих проблемах …

FORMA	Középszint		Emelt szint		Példák
	R	P	R	P	
Gpelkoub					
Наиболее употребительные предлоги с различными падежами существительных в отношениях времени, места, причины, цели и т.д. I	+	+	+	+	за пять минут, на стадионе, из-за дождя, за молоком, ...
Некоторые предлоги с различными падежами существительных в отношениях времени, места, причины, цели и т.д. II	+	-	+	+	из-под земли, ради детей, при Петре I, ...
Yapexbe					
Степени сравнения качественных наречий	+	+	+	+	работать лучше, ...
Ukauok					
Инфинитив	+	+	+	+	работать, нести, мочь
Основные образцы спряжения	+	+	+	+	работать, говорить, рисовать, крикнуть
Трудные случаи спряжения I	+	+	+	+	хотеть, дать, класть, идти, ...
Трудные случаи спряжения II	+	-	+	+	умереть, бриться, печь, …
Образование временных форм	+	+	+	+	буду читать – прочитаю, шёл, нёс, мог, умер, ...
Спряжение глаголов с постфиксом ***–ся***	+	+	+	+	улыбался, улыбалась
Наклонение	+	+	+	+	
Сослагательное наклонение	+	+	+	+	читал бы, ...
Повелительное наклонение.	+	+	+	+	читай, говори, готовь, пей, ... Пусть они работают! Давай
Другие способы выражения побуждения. Частицы в побудительных предложениях	+	-	+	+	работать! Смотри-ка! Вставай же!
Вид глагола (видообразование, видовые пары)	+	+	+	+	мыть-вымыть, решать-решить, зарабатывать-заработать
Основные случаи употребления видов	+	+	+	+	Я всегда встаю в семь часов. Я сегодня встал в семь часов.
Употребление видов в инфинитиве и в повелительной форме	+	-	+	+	нельзя входить-нельзя войти, Смотри, не упади!
Глаголы движения					
бесприставочные гл. дв. и приставочные производные глаголов идти и *ехать*	+	+	+	+	прийти, уехать, …
приставочные производные от остальных гл. дв.	+	-	+	+	приплыть, улететь, …
Глагольное управление	+	-	+	+	звонить кому, болеть чем, …
Причастие	+	-	+	+	читающий, читаемый, читавший, прочитанный
Деепричастие	+	-	+	+	читая, прочитав

FORMA	Középszint		Emelt szint		Példák
	R	P	R	P	
Gpocnoe gpelko ; eybe					
Трудные случаи координации подлежащего и сказуемого	+	-	+	+	Мы с тобой пойдем... 21 спортсмен участвовал. Инженер Иванова пришла.
Составное именное сказуемое	+	+	+	+	Папа был врачом.
Некоторые типы односоставных предложений (неопределенно-личные и обобщенно-личные) I	+	+	+	+	Тебя спрашивают. Говорят, что... Тише едешь, дальше будешь.
Некоторые типы односоставных предложений (инфинитивные) II	+	-	+	-	Молчать! Отдохнуть бы! Его не понять. Как пройти...?
Модальность	+	+	+	+	должен, надо, нужно, можно, нельзя, ...
Несогласованное определение	+	+	+	+	высокого роста, в очках, ...
Отрицательные предложения	+	+	+	+	это не книга. Я этого не знаю. Иры нет дома.
Вопросительные предложения					
Вопросительные предложения с вопросительным местоимением	+	+	+	+	Который час?
Вопросительные предложения без вопросительного слова	+	+	+	+	Он пришёл?
Вопросительные предложения с частицами	+	+	+	+	Разве это он? Знал ли он об этом?
безличные предложения					
безличные предл. (состояние человека, модальные отношения) I	+	+	+	+	Мне скучно. Ему надо работать. Меня тошнит.
безличные предл. (состояние человека, состояние природы) II	+	-	+	+	Теплеет. Мне не спится.
Страдательные обороты	+	-	+	+	Дом строится рабочими. Дом построен рабочими.
Основные правила порядка слов	+	-	+	+	брат приехал вчера. Вчера приехал брат. брат вчера приехал.
Cko ; yse gpelko ; eybz					
Сложносочиненные предложения (важнейшие сочинительные союзы)	+	+	+	+	и, а , но
Основные типы сложноподчиненных предложений, выражающие определительные, временные, пространственные, изъяснительные, целевые, причинно-следственные и уступительные отношения	+	+	+	+	...тот человек, который, ...; ...тот, кто, ...; ...пришел, потому что, ...; ...был в школе, когда, ...; ...пришел, чтобы поговорить, ...; ...не сделал, хотя, ...

FORMA	Középszint		Emelt szint		Példák
	R	P	R	P	
Трансформация прямой речи в косвенную	+	+	+	+	Мама сказала, чтобы сын купил хлеб. Мама спросила, купил ли сын хлеб.
Способы передачи каузативных отношений	+	-	+	-	Мы отремонтировали квар-тиру. Директор приказал /ве-лел/попросил принести документы.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai orosz köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2–B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
- A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- egyszerû elbeszélõ szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,

– hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
– rövid választ igénylõ nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegbõl és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 600–750 szó. A feladatsor körülbelül 30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
– az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
– gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
– nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatokban,
– autentikus, esetleg szerkesztett,
– tartalma, szerkezete, nyelve világos,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
– rövid, egyszerû,
– hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
– rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
– hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
– a szövegbõl kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
– hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
– megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen körülbelül 30-36 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 350-450 szó.

A feladatok egy mondatszintû feladat kivételével szövegre épülnek.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
– témáját felismerni,
– lényegét megérteni,
– kulcsfontosságú szavait megérteni,
– legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,

B1:
– gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
– egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg
– autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
– egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
– akusztikai minõsége kifogástalan,
– hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,

– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
– hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
– lassú, de még normál beszédtempójú,
– a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
– tisztán artikulált,
– tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
– hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
– normál tempójú,
– a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
– tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
– rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
– utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
– médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
– beszélgetések, telefonbeszélgetések,
– mûsorrészletek,
– riportok, interjúk,
– beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
– események sorrendjének megállapítása,
– nyomtatványok, ûrlapok kitöltése,
– táblázat, ûrlap kitöltése,
– hiányos mondatok kiegészítése,
– rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
– ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2–3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 5–8 perc. A feladatsor körülbelül 20 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
- egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,
- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
– a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlõlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy körülbelül 80-100 szó terjedelmû szöveg (pl. magánjellegû vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

– A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:
– saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
– egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
– kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
– érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:
– az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
– ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
– kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
– viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
– érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
– önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsga rövid *bevezetõ kérdésekkel* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az orosz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az elsõ *feladat, a szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az elõre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különbözõ kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelõ kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelõen reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendõ célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerû képet, rajzot, ábrát.

A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A második feladatban, az önálló témakifejtésben a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggõen kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó elõre megtanult szövegeket mondjon el. A vizuális segédanyagok a megadott témakörhöz kapcsolódnak. A vizsgáztató szükség esetén segítõ kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
- a szerzõ álláspontjára következtetni,
- a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg
– autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
– tartalma, szerkezete, nyelve világos,
– hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
– konkrét vagy elvont témájú,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
– utasítások (pl. használati utasítások)
– tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
– levelek,
– újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
– ismeretterjesztõ szövegek,
– irodalmi szövegek,
– publicisztikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
– képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
– a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
– szöveg részeinek sorrendbe rakása,
– hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
– nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három szövegbõl és három feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1000-1300 szó. A feladatsor körülbelül 30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, körülbelül 30-45 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-650 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

– gondolatmenetét részleteiben is követni,
– egyes tényszerû részinformációkat megérteni,
– megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
– megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgarészben használt szöveg

– autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
– változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
– természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
– tartalmilag és szerkezetileg összetett,
– tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
– kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
– anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
– egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
– akusztikai minõsége kifogástalan,
– hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
– autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

– közérdekû bejelentések, közlemények,
– rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
– utasítások,
– médiaközlemények (pl. rövid hír),
– beszélgetések, telefonbeszélgetések,
– mûsorrészletek,
– riportok, interjúk,
– beszámolók,
– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
– események sorrendjének megállapítása,
– táblázatok kitöltése,
– hiányos mondatok kiegészítése,
– hiányos szöveg kiegészítése,
– nyitott kérdések,
– ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegbõl és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 7-10 perc. A feladatsor körülbelül 25-30 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
– álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
– a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
– a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
– a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
– az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
– meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
– az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
– szövegfajtája meghatározott,
– tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
– magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
– olvasói levél,
– cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érdeklõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elõ:
– a vizsgázó irányító szempontok alapján levelet ír,
– a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó 10 irányító szempont alapján egy körülbelül 100-120 szó terjedelmû levelet ír.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 200-250 szó terjedelmû szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

ÉRTÉKELÉS

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

– a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
– folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
– gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
– a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
– folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
– bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
– elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
– enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
– önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezetõ társalgással* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az orosz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *elsõ feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több orosz nyelvû, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentõ kijelentéseire is reagálnia kell. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggõen kifejtenie, úgy, hogy két vizuális segédanyagot kell összevetnie. Ehhez a vizsgázó irányító szempontokat kap. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor összesen három feladatot tartalmaz: vita feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, a de feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a verbális segédanyagok orosz nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli a megadott szempontok alapján.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A részletes követelmények felépítése és használata

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhetõ tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A vizuális kultúra középszintû érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános mûveltséghez szükséges vizuális ismeretek birtokában van, megfelelõ jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik mind a vizuális alkotás, mind a befogadás területén, mely alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására és azok képesség szintû alkalmazására.

A vizuális kultúra emelt szintû érettségi vizsga követelményei - a tárgy iránt nagyobb érdeklõdést feltételezve - a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit, írja le a vizuális alkotás és befogadás területén. Az emelt szintû tudás az ismeretek mélysége - azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás - az alkotó képességek és alkotó gondolkodás magas szintû felhasználásának tekintetében arányosan növekszik a középszinthez képest.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de a rajz és vizuális kultúra tantárgyból meghaladják azt. Az érettségi vizsgakövetelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, 11-12. évfolyamon az iskolának további - törvénybe foglalt - óraszámot kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülõk számára.

A rajz és vizuális kultúra részletes követelményrendszer mindkét vizsgaszinten két fõ részre tagolódik. Ez a két egység az alkotás és a befogadás tevékenységrendszerek követelményeinek elkülönülése.

Kompetenciák

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széles körû elemzõ vizsgálata, esztétikai és kommunikációs szempontok szerinti megítélése.
- A vizuális nyelv elemeinek ismerete és megfelelõ használata, valamint ezen ismeretek segítségével vizuális alkotások elemzése.
- A különbözõ köznapi és mûvészi vizuális közlésformák alkalmazása, továbbá sajátos és közös vonásainak bemutatása, sokrétû értelmezése, kritikus megítélése.
- A köznapi vizuális kommunikáció során értelmezhetõ vizuális közlések létrehozása a közlés céljának megfelelõ formában és alkalmas technikával.
- Tárgyak, vizuálisan érzékelhetõ jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok, elvont gondolatok, érzések kifejezése különbözõ vizuális eszközökkel.
- Tárgyak, a köznapi vizuális környezet elemzõ vizsgálata, különbözõ szempontok szerinti megítélése.
- A képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazása és ennek árnyalt vizuális kifejezése.
- Idõben és térben eltérõ kultúrák és mûvészeti korszakok mûvészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.
- Megfelelõ szintû pszichomotorikus és technikai készségek használata.
- Leíró, értelmezõ, elemzõ munkája során a megfelelõ közlésformák kiválasztása.
- A vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.
- Vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, alkotói folyamat bemutatása.

A) ALKOTÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Vizuális nyelv		
1.1.1. A vizuális nyelv alapelemei – Vonal	A pont, vonal, sík- és térforma, felület, adott technikának és adott célnak megfelelõ használata. Legalább háromféle minõségû, (különbözõ vastagságú, tónusú, karakterû) a választott eszköznek megfelelõ vonal következetes használata szabadkézi rajzban.	A vizuális nyelvi elemek adott technikának és adott célnak megfelelõ tudatos használata.
– Sík- és térforma	Modell alapján készített leképezõ jellegû munkában sík- és térforma pontos visszaadása.	Modell vagy elképzelés alapján sík- és térforma adott célnak (pl. formaredukció) megfelelõ leképezése.
– Tónus, szín	Modell alapján készített leképezõ jellegû munkában (rajz, festés, vegyestechnika) legalább négy különbözõ tónusfokozat következetes alkalmazása. A megadott színek pontos kikeverése.	Modell alapján vagy emlékezetbõl készített leképezõ jellegû munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább hat különbözõ tónusfokozat következetes alkalmazása.
– Tér	A célnak legmegfelelõbb térábrázolási módok kiválasztása.	A legmegfelelõbb térábrázolási módok egyéni, kombinált alkalmazása.
1.1.2. A vizuális nyelvi elemek viszonyai – Kompozíció, (konstrukció) – Kontraszt, harmónia	Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelõ kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történõ kiemelés használata az értelmezõ ábrázolásban.	A kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása a vizuális közlés, kifejezés és alkotás során. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történõ kiemelés tudatos használata a kifejezõ alkotások létrehozása során.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1.3. Vizuális nyelv és kontextus	Színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minõségi) használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különbözõ kontextusban a kifejezõ jellegû munkákban.	Színharmóniák, színkontrasztok tudatos alkalmazása tervezõ munka során. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával).
1.2. Technikák – Rajzolás – Festés – Kollázs – Nyomtatás – Makettezés, modellezés – További technikák	Adott technika adekvát használata. Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal. Egyszerû mûszaki jellegû rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztõ eszközökkel. Festés akvarellel, temperával. Kollázskészítés. Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása (pl. papírmetszet, linómetszet). Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézmûves technikák). Feliratkészítés sablonnal.	Az adott célnak legmegfelõbb anyagok és technikák kiválasztása. Szabadkézi rajz készítése egy további technikával (pl. szénnel, krétával, pasztellel). Összetettebb mûszaki jellegû rajz szerkesztése ceruzával, illetve a szükséges szerkesztõ eszközökkel. Modell- vagy makettkészítés. Legalább két szabadon választott technika alkalmazása. Feliratkészítés egy további technikával (pl. betûvágással, számítógéppel).

2. Tevékenységszintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Ábrázolás, látványértelmezés		
2.1.1. Formaértelmezés		
– Arány	Ábrázoló jellegû rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó fõbb, a felismerhetõséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.	Ábrázoló jellegû rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó arányok pontos, részletekre kiterjedõ megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegû rajzokban a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése és visszaadása.
– Forma, alak, karakter	Ábrázoló jellegû rajz készítése során a látvány formáját meghatározó fõbb, a felismerhetõséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglaló forma, körvonal).	Ábrázoló jellegû rajz készítése során a látvány formáját meghatározó jegyek pontos megfigyelése és helyes leképezése. A formát meghatározó karakterjegyek pontos megragadása emlékezetbõl.
– Szerkezet, felépítés, mûködés	Egyszerû tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).	Egyszerû szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmezõ szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetbõl (pl. szerkezeti rajz, metszetrajz, folyamatábra).
2.1.2. Térértelmezés		
– Téri helyzetek	Téri helyzetek egyszerû, értelmezõ jellegû ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két vagy három dimenzióban.	Téri helyzetek egyszerû, értelmezõ jellegû ábrázolása szabadkézi rajzban és szerkesztéssel (pl. alaprajz, magyarázó-közlõ rajz) szöveges instrukciók alapján is.
– Nézõpont	Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézõpont következetes megtartása.	Tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézõpont következetes megtartása emlékezetbõl is.
– Térmélység	Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a térmélység érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	A térmélység megjelenítése különbözõ eszközökkel emlékezetbõl.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Térábrázolási konvenciók	Ábrázoló jellegû szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása. Egyszerû beállításról a kétiránypontos perspektívikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban. Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Monge-rendszerben) szabadkézi rajzban.	Geometriai térformák perspektívikus és axonometrikus rajzának megszerkesztése. Geometriai térformákból álló összetettebb beállítás vetületi rajza alapján az elképzelt látvány szabadkézi rajzának elkészítése (térrekonstrukció). Adott cél érdekében, a megfelelõ térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása.
2.1.3. Színértelmezés – Szín- és fényviszonyok	Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	Beállítás vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak árnyalt érzékeltetése fény-árnyék hatások segítségével. Beállítás vagy szöveges instrukciók alapján adott szempontok szerint (pl. hideg-meleg kontrasztra épülõ) színvázlat készítése.
2.1.4. Mozgásértelmezés		Egyszerû mozgás fázisainak értelmezõ jellegû ábrázolása (pl. fázisrajz) szabadkézi rajzban.
2.2. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás		
– Térviszonyok		Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejezõ jellegû alkotásokban.
– Kompozíció	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján.	Képi igényû kompozíció létrehozása látvány, egy adott téma vagy önálló elképzelés alapján.
– Színhatás		A színek expresszív hatásának felhasználása kifejezõ jellegû munkákban. Adott cél érdekében (pl. adott hangulati hatás elérésének érdekében) adott színviszonylatok átalakítása.
– Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhetõ vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.	Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhetõ vizuális kifejezése síkbeli, térbeli alkotásokban, a kifejezési szándéknak megfelelõ megjelenítésben. Elképzelt vagy gyûjtött képi elemekbõl (pl. montázs technikával) olyan képi kompozíció összeállítása, amely egy elvont gondolatot, hangulatot vagy lelkiállapotot fejez ki.
– Folyamat, mozgás, idõ	Folyamat, történet bemutatása értelmezhetõ képsorokban (pl. képregény).	Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Kép és szöveg	Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelõ elrendezése adott képmezõben, hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelõ betûtípus és kompozíció kiválasztása.	Kép és szöveg együttes alkalmazása adott hatás elérésének az érdekében (pl. amelyben a kép és a szöveg egymás hatását erõsíti vagy jelentését módosítja – pl. illusztráció, plakát illetve képregény formájában).
– Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmû, következetes használata (pl. magyrázó-közlõ rajzokon). Nem vizuális természetû konkrét információk (pl. számszerû adatok: hõmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhetõ, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlõ ábrázolásban.	Szabadon választott, nem vizuális természetû információk értelmezhetõ képi jellé (pl. embléma, piktogram) tömörítése.
– Tárgyak és környezet	Adott funkcióra csomagolás tervezése. Külsõ és belsõ terek különbözõ funkcióra történõ berendezésének, átalakításának megtervezése.	Adott funkcióra egyszerû tárgy, csomagolás tervezése. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerû tárgy elkészítése szabadon választott anyagból. A tervezési, megvalósulási folyamat dokumentálása. Adott tárgy, objektum, építészeti tér (felületének, formájának) átalakítása úgy, hogy annak más jelentése legyen, vagy más funkció betöltésére (is) alkalmas legyen – az elképzelés szemléltetése rajzban, festéssel, montázzsal.

B.) BEFOGADÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Megjelenítés sajátosságai – Vizuális nyelvi elemek	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.	A képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt elõforduló adekvát kifejezõeszközök (szerkezet, motívumok, jelkép, ritmus) felismerése és párhuzamok elemzése. A mûvészettörténet korszakaira jellemzõ, leggyakoribb kompozíciós formák és ezek kifejezõ hatásának ismerete.
– Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete. A térmélység-megjelenítés különbözõ módjainak ismerete.	A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete és összehasonlítása az elemzés során.
– Vizuális minõségek	Vizuális minõségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése).	
– Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezõk (pl. nézõpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.	
– Kontraszt, harmónia	A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minõségi) felismerése.	A színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minõségi) lényegének ismerete. A kontrasztok kiemelõ szerepének elemzõ vizsgálata konkrét példákon keresztül.
– Kontextus	A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.	

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb tehnikáinak felismerése.	A vizuális közlés, kifejezés alábbi tehnikáinak leíró jellegû ismerete: grafika (magas-, mély- és síknyomás); festészeti technikák (táblakép és falfestmény; mozaik, üvegablak); szobrászat (kõ, agyag, fa; fémöntési technikák). A vegyes technika lényegének ismerete. Az iparmûvészeti technikák felsorolásszerû ismerete és legalább egy technika részletes, leíró jellegû is merete.

2. Tevékenységterületek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Vizuális kommunikáció		
– Folyamat, mozgás, idõ		Idõt, mozgást, változást rögzítõ vizuális (álló- és mozgóképi) megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
– Kép és szöveg		Kép és szöveg kölcsönhatásának elemzõ vizsgálata.
– Vizuális információ	A köznapi és mûvészi vizuális közlésekben elõforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelõ verbális értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. mûszaki rajz, folyamatábra) leggyakrabban elõforduló vizuális információk értelmezése.	
– Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése.	A tömegkommunikáció jelentõségének, mûködési hatásrendszerének ismerete.
– Médiakategóriák		A legfontosabb médiakategóriák (nyomtatott és elektronikus médiumok) kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
– Fotó, mozgókép	Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb mûtípusainak (emlékfotó, szociofotó, sajtófotó, mûvészfotó) ismerete. Álló és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.	A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézõpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete. A fotó képzõmûvészeti felhasználásának ismerete. A film mûtípusainak ismerete (ismeretterjesztõ, dokumentum, játékfilm, kísérleti film, reklám).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. Tárgy- és környezetkultúra – Forma- és funkcióelemzés	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különbözõ korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció- és formaelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történõ besorolása, csoportosítása.	Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.
– Tervezési folyamat	A tervezõ-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyûjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.	A tárgytervezés szempontjainak ismerete (funkció, ergonómia, anyag, technika/technológia).
– Kézmûves és ipari tárgykultúra	A tárgyi néprajz és a népmûvészet fogalmának ismerete.	A kézmûves és ipari tárgykultúra fõbb mûfajainak, technikáinak ismertetése.
– Népmûvészet	Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.	A magyar népmûvészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.3. Kifejezés és képzõmûvészet		
– Mûvészeti ágak	Mûvészeti ágak (képzõmûvészet, építészet és alkalmazott mûvészetek) legfontosabb jellemzõinek ismerete.	
– Mûfajok	A képzõmûvészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós mûfajainak (szobrászat, installáció, land art) és idõbeli kifejezéssel is bíró mûfajainak (mobil szobor, happening, video, multimédia) ismerete.	
– Mûvészettörténeti korszakok, stíluskorszakok	A mûvészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (õskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális mûvészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán mûvészete és a prekolunbián kultúrák) legfontosabb jellemzõinek ismerete.	A mûvészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (õskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális mûvészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán mûvészete és a prekolunbián kultúrák) jellemzõinek, összefüggéseinek ismerete és összehasonlító, elemzõ tanulmányozása. A modernizmus és a posztmodern lényegének ismerete.
– Stílusjegyek	Adott mûalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.	Stílusjegyek alapján ismeretlen mû meghatározása, besorolása.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
– Alkotások és alkotók	A legjelentõsebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása (lásd melléklet).	A legjelentõsebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd melléklet). Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi kortárs alkotó munkáinak elemzõ bemutatása.
– Mûelemzõ módszerek	Mûelemzõ módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító és ikonográfiai elemzés).	Megadott szempontok alapján mûalkotás-elemzõ vázlat (pl. a kompozíciót szemléltetõ vázlat) készítése.
– A mû tárgyi és kulturális környezete	A mûalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezõk és összefüggések ismertetése (pl. kulturális kömyezet, megrendelõi igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).	A kontextus jelentõségének megértése és a mûvészi értékek viszonylagosságának felismerése. Mûvész és közönsége kapcsolatának ismerete a fõ mûvészeti korszakokban.

MÛTÁRGYLISTA[1]

A 435 tételbõl álló jegyzék az érettségi vizsga központi képanyagát tartalmazza. A befogadói ismeretek mérése során minden más, a listában nem szereplõ alkotó, mûtárgy, tárgy ismerete, konkrét felismerése nem követelmény. Bármely más mûtárgy, tárgy is szerepelhet azonban a vizsgafeladatokban, abban az esetben, ha nem konkrét ismeret mérését szolgálja (pl. formaelemzés).

Középszintû követelmény, az alábbi listában szereplõ normál betûvel szedett alkotók ismerete, és/vagy az adott mûvek felismerése és elhelyezése a megfelelõ mûvészettörténeti korban vagy kultúrában (lásd normál betûvel szedett ismeretek).

Emelt szintû követelmény az alábbi listában szereplõ, vastag betûvel szedett további alkotók ismerete, az adott mûvek felismerése és az adott mûlistában szereplõ mûvek kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd vastagon szedett ismeretek).

Abban az esetben, ha a listában szereplõ tétel nem konkrét mûtárgy (pl. egy Zsolnay porcelán) az adott tárgy meghatározó jegyei alapján, a megfelelõ kultúrában vagy korban történõ elhelyezése a követelmény. A fotók, továbbá a népmûvészeti és az Európán kívüli kultúrák mûtárgyai, tárgyai esetében emelt szinten sem követelmény a pontos kormeghatározás. Minden ismeret, ami az alábbi listában zárójelben szerepel, nem követelmény, csupán pontosító információ (lásd zárójel). A lista bizonyos elemei idõrõl-idõre változhatnak, hogy a mûtárgylista folyamatosan megújulva õrizze aktualitását.

ÕSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
2. **Õskori lakóházak (pl. Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.**
3. Willendorfi Vénusz, felsõ paleolitikum, **Kr. e. 30 000 k.** (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. **Lausseli Vénusz (kõdombormû), felsõ paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)**
5. **Szegvár-Tûzkövesi „Sarlós isten”,újkõkor – Tiszai kultúra (Szentes, Koszta József Múzeum)**
6. Szkíta aranyszarvas **Zöldhalompusztáról,** vaskor **Kr. e. 400 k.** (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
7. Õskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felsõ paleolitikum **Kr. e. 15 000 k.**

ÓKORI EGYIPTOM

8. Gizai piramisegyüttes – kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, **Kr. e. 2600–2500 k.**
9. Ámon-Ré templom, középbirodalom, **Kr. e. XVI–XII. sz.** Karnak
10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, **Kr. e. 1300 k.** Abu-Szimbel
11. Írnok (festett mészkõ), óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Párizs, Louvre)
12. Falusi bíró, óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
13. Nofretete fejszobra, **Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen – Charlottenburg)
14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
15. Echnaton fáraó családjával (kõdombormû), **Aton kultusz, Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
16. **Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)**
17. Halastó, **thébai** sír (falfestmény), **Kr. e. 1400 k.** (London, British Museum)
18. „Fáraó vadászaton”, **thébai** (falfestmény), **Kr. e. XIV. sz.** (London, British Museum)
19. Tutenchamon arany halotti maszkja, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
20. Bútorok Tutenchamon sírleletébõl (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), **Kr. e. XIV. sz.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

21. Zikkurat, **Kr. e. 2000 e.** Ur
22. **Lamassu (kapuõrzõ démon), Kr. e. VIII. sz.** (Berlin, Staatliche Museen)
23. Babiloni Istaar kapu, **Kr. e. 570 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
24. **Alabástrom nõi fej Urukból, Kr. e. 2800 k.(Bagdad, Irak Múzeum)**
25. Bikafejes hárfa Urból, **Kr. e. 2500 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, **Kr. e. 2120.** (Párizs, Louvre)
27. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételõhenger), **Kr. e. 2000 k.** (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

28. Knósszoszi palota, **Kr. e. XVI. sz.** Kréta
29. Mükénei fellegvár (kül.: Oroszlános kapu), **Kr. e XIV–XIII. sz.**
30. Parthenon – **Pheidiasz, Kr. e. V. sz.** Athén
31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)

---

[1] Rövidítések: 1/2: elsõ fele; 2/3: második harmada stb.; é.: évek; sz.: évszázad; ée.: évezred; e.: elõtt; k.: körül; u.: után.

32. Athéni akropolisz, **Kr. e. 447–434.** – kül. Niké-templom, Erechteion
33. **Zeusz oltár, Kr. e. 180.(Berlin, Pergamon Múzeum)**
34. Kurosz szobor Athénból, **Kr. e. 600 k.** (New York, Metropolitan Museum)
35. Mürón: Diszkoszvetõ, **Kr. e. 450 k.** (Róma, Museo Vaticano)
36. Polükleitosz: Lándzsavivõ, **Kr. e. 450–440 k.** (Nápoly, Museo Nazionale)
37. **Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350–340. (Róma, Museo Vaticano)**
38. Delphoi kocsihajtó, **Kr. e. 470 k.** (Delphi Múzeum)
39. Szamothrakéi Niké, **Kr. e. 200 k.** (Párizs, Louvre)
40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón **Kr. e. II. sz.** (Róma, Museo Vaticano)
41. Egy feketealakos vázakép (pl. Dionüszosz és bakchánsnõk ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
42. Egy vörösalakos vázakép (pl. Orvietói kehely-kratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
43. **Pergamoni Héphaiszteón padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)**

ETRUSZK, RÓMAI

44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, **Kr. e. 625.** (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
45. Colosseum, **70–90.** Róma
46. Pantheon, **118–128 k.** Róma
47. **Vettiusok háza, I. sz. Pompei**
48. „Vesta-templom”, **I. sz.** Róma
49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
50. Forum Romanum rekonstrukció
51. Traianus oszlopa, **110 k.** Róma
52. Constantinus diadalíve, **312–315 k.** Róma
53. Augustus szobra, **I. sz.** Róma
54. **Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)**
55. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
56. **A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.**

KORAKERESZTÉNY

57. Santa Sabina, **422–432.** Róma
58. San Apollinare in Classe és mozaikjai, **VI. sz.** Ravenna
59. Palotakápolna, **805.** Aachen
60. Jó pásztor, mozaik, **V. sz.** Ravenna, **Galla Placidia**
61. **Durrow-i Kódex, 7. sz. *vagy* a Kellsi kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)**

NÉPVÁNDORLÁS KORA

62. Galgóci tarsolylemez, **X. sz.** (MNM)
63. Nagyszentmiklósi kincs, **800 k.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
64. **Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)**
65. Szarmata korongos fibula, **III. sz.** (MNM)
66. Germán sasfibula, **VI. sz.** (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
67. **Avar szíjvég (pl. klárafalvi – Szeged, Móra Ferenc Múzeum)**
68. Fejedelmi szablya markolata (Attila kard) **X. sz.** (Bécs, Schatzkammer)
69. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció, (MNM)

BIZÁNC

70. Hagia Sophia, **VI. sz.** Konstantinápoly
71. San Vitale, **532–547.** és mozaikjai, **574 k.** Ravenna
72. Szófia Székesegyház, **XI. sz.** Kijev
73. **Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)**
74. Trónoló Istenanya, **1280 k.** (Washington, National Gallery of Art)
75. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, **1430 k.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
76. **Sztaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)**

ROMANIKA

77. **Maria Laach, bencés templom, XI–XIII. sz. (Koblenz mellett)**
78. Pisai dóm, **XI–XIII. sz.**
79. **Pontigny-i ciszterci templom, 1140–1170.**
80. Szt. Mihály templom, **1033.** Hildesheim
81. Bencés apátsági templom, **XIII. sz.** Ják

82. Ciszterci templom, **XIII. sz. eleje**, Bélapátfalva
83. **Csempeszkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2**
84. Szent István szarkofágja, **XI. sz.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
85. Háromkirályok dombormû, **XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról**
86. **Maiestas Domini, 1123 k. Clemente apszisából, (Barcelona, Katalán Múzeum)**
87. Koronázási palást, **XI. sz.** (MNM)
88. **Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothéque Municipale)**
89. Magyar Szent Korona, **XI–XIII. sz.** (Parlament, Budapest)
90. Királyfej Kalocsáról, **XIII. sz.** (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
91. **Winchesteri** biblia (H-iniciálé), **1150–1160.** (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA

92. Párizsi Notre Dame, **1163–1250.**
93. Amiens-i székesegyház, **1236– (1389)**
94. **Chartres-i székesegyház, 1194–1220.**
95. Ca d'Oro palota, **XV. sz.** Velence
96. Cambridge-i King's College Chapel **1446–1515.**
97. Szent Vitus székesegyház, **XIV. sz.** Prága
98. Nyírbátori (ma) református templom, **XV. sz. vége**
99. Veleméri templom, **XIV. sz.**
100. Vajdahunyad vár, **XV. sz.** Vajdahunyad
101. Utolsó ítélet, **XV. sz. 1/2.** Kassa, **Szent Erzsébet templom északi kapuzata**
102. Uta és Ekkehard szobra, **1250. Naumburg, dóm**
103. Veit Stoss: Mária oltár, **1477–1483 k. Krakkó, Mária templom**
104. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, **1373.** (Prága, Národni Galeri)
105. Chartres-i katedrális üvegablakai (pl. Mária halála), **XIII. sz.**
106. Cimabue: Trónoló Madonna, **XIII. sz. vége** (Firenze, Uffizi)
107. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, **XIII. sz. vége** (Assisi, San Francesco)
108. **Simone Martini, Lippo Memmi:** Angyali Üdvözlet, **1323.** (Firenze, Uffizi)
109. Kolozsvári Tamás: Kálvária, **1427.** (Esztergom, Keresztény Múzeum)
110. M.S. Mester: **Selmecbányai oltárképei, 1508** kül. Mária és Erzsébet találkozása, (MNG)
111. **Lõcsei Pál: Lõcsei Szent Jakab templom fõoltára, 1508–1517.**
112. **Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)**
113. Avignoni Pietà, **XV. sz.** (Párizs, Louvre)
114. **Limbourg fivérek: Má jus, Berry herceg hóráskönyvébõl, 1410 k (Chantilly, Musée Condée)**
115. **Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)**
116. Képes Krónika, **1360 k.** (Budapest, Országos Széchenyi Könyvtár = OSZK)
117. Szent László fejereklyetartó, **1425 e.** (Gyõr, Székesegyház)
118. Suki-kehely, **XV. sz. közepe** (Esztergom, Fõszékesegyházi Kincstár)
119. **Az egyszarvú legendája, gobelin-sorozat, (Párizs, Musée Cluny)**
120. Szent László legenda, **1420-as é.** (Kakaslomnic)
121. **Muránói üvegtárgy (pl. Baldovierik esküvõi edénye) XV. sz. (Murano, Üvegmúzeum)**

RENESZÁNSZ

122. Santa Maria del Fiore, **1296–1436.** Firenze
123. **(Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze**
124. **(Benedetto) da Maiano – Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498–1508. Firenze**
125. (Donato) Bramante: Tempietto **1502–1505 k.** Róma, (San Pietro in Montorio kolostor)
126. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, **1550 u.** Vicenza mellett
127. (Antonio da Sangallo)–Michelangelo: Palazzo Farnese, **1514–1550.** Róma
128. Egy Loire-menti reneszánsz kastély (pl. Chenanceaux, Chambord vagy Blois)
129. Vaszilij Blazsennij székesegyház, **XVI. sz.** Moszkva
130. Budai vár és királyi palota, **XIV–XVI. sz. és XVIII. sz., XIX–XX. sz.**
131. Visegrádi királyi palota, **XIV–XV. sz.**
132. Bakócz-kápolna, **1506–1507.** Esztergom
133. Sárospataki vár, **XVI–XVII. sz.**
134. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), **1430-as é.**
135. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, **1447–1453 k.** (Padova)
136. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, **1480-as é.** (Velence)

137. Michelangelo (Buonarotti): Pietà, márvány, **1498.** (Róma, San Pietro)
138. Michelangelo (Buonarotti): Dávid, **1504.** (Firenze, Accademia)
139. Michelangelo (Buonarotti): Lorenzo Medici síremléke, **1525.** (Firenze, San Lorenzo templom sekrestyéje)
140. Donatello: Dávid, **1430–1435.** (Firenze, Museo Nazionale)
141. Visegrádi Madonna, **1480 k.** (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
142. Massaccio: Szentháromság, freskó, **1427 k.** (Firenze, Santa Maria Novella)
143. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztrõl, **1437–1440.** (Firenze, Museo San Marco)
144. Piero della Francesca: Krisztus ostorozása, **1470 k.** (Urbino, Palazzo Ducale)
145. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, **1485 k.** (Firenze, Uffizi)
146. **(Carlo) Crivelli: Angyali üdvözlet, 1486. (London, National Gallery)**
147. (Andrea) Mantegna: Pietà, **1506.** (Milánó, Brera)
148. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, **1495–1497.** (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektóriuma)
149. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, **1498.** (London, National Gallery)
150. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, **1503–1505.** (Párizs, Louvre)
151. **Leonardo (da Vinci): Vázlatok az emberalak tanulmányozásához vagy más tanulmányrajz**
152. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, **1507–1508.** (Budapest, Szépmûvészeti Múzeum = SZM)
153. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, **1509–1510.** (Vatikán, Stanza della Segnatura)
154. Michelangelo (Buonarroti): Utolsó ítélet, freskó, **1537–1541.** Vatikán, (Capella Sistina)
155. Giorgione: A Vihar, **1506 k.** (Velence, Accademia)
156. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, **1538.** (Firenze, Uffizi)
157. **(Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)**
158. Nyírbátori stallum, **1511.** (MNM)
159. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, **1433.** (London, National Gallery)
160. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet, (Párizs, Louvre)
161. **(Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k.**(Firenze, Uffizi)
162. **(Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485.** (Madrid, Prado)
163. (Albrecht) Dürer: Önarckép, **1498.** (Madrid, Prado)
164. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, **1514.** (Berlin, Staatliche Museen)
165. **(Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)**
166. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, **1533.** (London, National Gallery)
167. **Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565.(Bécs, Kunsthistorisches Museum)**
168. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, **1567.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
169. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, **1579 u.** (SZM)
170. **(Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége** (Firenze, Uffizi)

BAROKK

171. **Giacomo della Porta**: **Il Gesú homlokzata, XVI. sz. vége Róma**
172. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, **1656-tól** Róma
173. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, **1667.** Róma
174. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, **1678 u.**
175. Melki bencés apátság, **1702-tõl**
176. Drezdai Zwinger, **1711–1722.**
177. Gyõri karmelita templom, **1721–1729.**
178. Esterházy-kastély, **XVIII. sz.** Fertõd
179. **Santa Maria templom, XVIII. sz. Mexikó**
180. Fellner Jakab: Líceum **1764.** Eger
181. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, **1647–1652.** (Róma, S. Maria della Vittoria)
182. **(Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébánia templom fõoltára)**
183. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, **1618.** (München, Alte Pinakothek)
184. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli õrjárat), **1642.** (Amsterdam, Rijksmuseum)
185. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt, (rézkarc)1662.**
186. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, **1665.** (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
187. (Diego) Velazquez: Breda átadása, **1635–1636.** (Madrid, Prado)
188. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, **1656–1657.** (Madrid, Prado)
189. Vermeer van Delft: Festõ és modellje, **1665–1670.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
190. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, **1660 k.** (Róma, S. Maria del Popolo)
191. **(Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)**

192. **(Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsõülése, 1691–1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója**
193. Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, **1712.** (MNG)
194. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würtzburgi érseki palotából, **1753.**
195. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, **1758.** (Sümeg, r.k. plébániatemplom)
196. (Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781.Eger, Líceum
197. Chippendale bútorok **1740–1780.** (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS
198. British Museum, **1823–1844.** London
199. Péchy Mihály: Nagytemplom **1805–1821.** Debrecen
200. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, **1837–1847.** Budapest
201. Hild József: Fõszékesegyház, **1839–1856.** Esztergom
202. (Antonio) Canova: Mária Krisztina fõhercegnõ síremléke, **1789–1805.** (Bécs, Augustinerkirche)
203. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), **1820–1822.** (MNG)
204. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, **1784.** (Párizs, Louvre)
205. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odaliszk, **1814.** (Párizs, Louvre)
206. Id. Markó Károly: Visegrád, **1828.** (MNG)
207. **Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejérõl (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)**
208. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözõasztal XVIII. sz. vége Budapest Iparmûvészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS
209. Parlament, **1840–1865.** London
210. **Kristálypalota 1851.– Londoni világkiállítás fotója**
211. **Operaház, 1860–1875. Párizs**
212. (Alexander) Eiffel: Eiffel torony, **1889.** Párizs
213. Feszl Frigyes: Vigadó, **1859–1865.** Budapest
214. Ybl Miklós: Operaház, **1875–1884.** Budapest
215. Steindl Imre: Országház, **1885–1894.** Budapest
216. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás templom), **XIII–XV. sz. – 1874–1896. Schulek Frigyes – restaurálás**
217. (François) Rude: Marseillaise, **1836.** Párizs
218. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, **1870.** (MNG)
219. (Fancisco) Goya: 1808. május 3. **1814.** (Madrid, Prado)
220. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, **1818 k.** (Hamburg, Kunsthalle)
221. (Théodore) Gérciault: A Medúza tutaja, **1818–1819.** (Párizs, Louvre)
222. **(William) Blake: A teremtõ, 1826.** (Manchester, Whiteworth Gallery)
223. (Eugène) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, **1831.** (Párizs, Louvre)
224. (William) Turner: Gõzhajó a hóviharban, **1842.** (London, Tate Gallery)
225. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérõben, **1848.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
226. (Gustave) Courbet: Bonjour Monsieur Courbet, **1854.** (Montpellier, Musée Fabre)
227. (Jean-François) Millet: Kalásszedõk, **1857.** (Párizs, Louvre)
228. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, **1873.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
229. Borsos József: Nemzetõr, **1848.** (MNG)
230. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, **1859.** (MNG)
231. Székely Bertalan: Egri nõk, **1867.** (MNG)
232. Munkácsy Mihály: Tépéscsinálók, **1871.** (MNG)
233. Szinyei Merse Pál: Majális, **1873.** (MNG)
234. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, **1874.** (MNG)
235. Paál László: Út a fontenebleau-i erdõben, **1876.** (MNG)
236. **Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u.(MNG)**
237. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, **1896.** (MNG)
238. **Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883–1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)**

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS
239. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, **1863.** (Párizs, Louvre)
240. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakmûtermében fest (A bárka), **1874.** (München, Neue Pinakothek)
241. (Claude) Monet: A felkelõ nap impressziója, **1872.** (Párizs, Louvre)
242. (Edgar) Degas: Balettiskola, **1874.** (Párizs, Louvre)
243. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, **1876.** (New York, J.H. Whitney Gyûjtemény)

244. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, **1884–1886.**
245. **(Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885–1887. (London, Courtauld Institute)**
246. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, **1887–1895.** (Oslo, Nationalgalerie)
247. (Vincent) van Gogh: Önarckép, **1890.** (Párizs, Jeu de Paume)
248. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), **1890.** (Otterlo, Kröller-Müller Gyûtemény)
249. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nõk), **1892.** (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

250. **(William) Morris–(Philip) Webb: Vörös ház, 1859.London**
251. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, **1884-tõl** Barcelona
252. (Victor) Horta: Tassel-ház, **1892–1893.** Brüsszel
253. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Mûvészeti Iskola, **1898 k.**
254. **(Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898–1899. Bécs**
255. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899–1902. Budapest
256. **Schikedanz Albert**: Szépmûvészeti Múzeum, **1899–1906.** Budapest
257. Kós Károly-**Zrumecky Dezsõ:** Madárház, **1908–1909.** Budapesti Állatkert
258. **Medgyaszay István: rákosmulyadi r.k. templom, 1910**
259. (Auguste) Rodin: A csók, **1894.** Párizs, Rodin Múzeum
260. Fadrusz János: Mátyás király emlékmû, **1895–1902.** Kolozsvár
261. Mednyánszky László: Csavargófej, **1908–1910.** (MNG)
262. (**Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)**
263. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, **1895.** (SZM)
264. **(Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril, (litográfia) 1893.**(Albi, Musée d'Albi)
265. (Gustav) Klimt: Judith, **1901.** (Bécs, Österreichische Galerie)
266. (Edvard) Munch: Sikoly, **1893.**
267. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szembõl), **1918.** (Bern, mgt.)
268. Rippl-Rónai József: Kalitkás nõ, **1892.** (MNG)
269. Ferenczy Károly: Madárdal, **1893.** (MNG)
270. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, **1904.** (MNG)
271. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, **1907.** (MNG)
272. **Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)**
273. Csók István: A keresztapa reggelije, **1932.** (MNG)
274. Rippl-Rónai József–Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, **1912.** Budapest
275. Thonet bútorok, **1851-tõl** (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860, vagy Thonet kerek ülésû standard széke, 1859. évi típus)
276. **Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-bõl)**
277. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSÕ FELE

278. **(Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899–1904Chichago**
279. **(Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin**
280. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, **1925–1926.** Dessau
281. **(Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht**
282. (Frank Lloyd) Wright: Vízesésház, **1936.** Bear Run, (Pennsylvania)
283. **Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest**
284. Molnár Farkas: Társasház, **1936.** Budapest
285. **(Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906.(Párizs, Musée National d'Art Moderne)**
286. (Henri) Matisse: A vörös desszert, **1908.** (Szentpétervár, Ermitázs)
287. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, **1907.** (New York, Museum of Modern Art)
288. (Pablo) Picasso: Guernica, **1937.** (Barcelona)
289. (Georges) Braque: A portugál nõ, **1911.** (Basel, Kunstmuseum)
290. **(Jean) Gris: Ká véházi csomag, kollázs, 1914.(Ulm, Museum)**
291. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, **1913.** (New York, Museum of Modern Art)
292. (Marcel) Duchamp: Lépcsõn lemenõ akt, **1912.** (Philadelphia, Museum of Modern Art)
293. (Marcel) Duchamp: Forrás, **1917.** (elveszett)
294. (Franz) Marc: A kék ló, **1911.** (München, Lenbachhaus)
295. (Constantin) Brancusi: Alvó Múzsa, **1916.** (Párizs, Musée d'Art Moderne)
296. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, **1925.** (Párizs, Nina Kandinszkij Gyûjtemény)
297. (Paul) Klee: Õszi hely, akvarell, **1921.** (magántulajdon)
298. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, **1914.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)

299. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, **1918.** (Zürich, Max Bill Gyûjtemény)
300. (Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.
301. (Marc) Chagall: Az én kis falum, **1911.** (New York, Museum of Modern Art)
302. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, **1928–1929.** (New York, mggy.)
303. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, **1936.** (New York, Museum of Modern Art)
304. (Salvador) Dali: A polgárháború elõérzete, **1936.** (Philadelphia Museum of Art)
305. Nemes Lampérth József: Háttal álló nõi akt, **1916.** (Budapest, MNG)
306. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, **1922.** (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
307. Moholy-Nagy László: Fényrekvizítum, **1922–1930.** (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
308. Szõnyi István: Zebegényi temetés, **1928.** (Zebegény, Szõnyi Múzeum)
309. Bernáth Aurél: Tél, **1929.** (mgt.)
310. Derkovits Gyula: Viharban, **1931.** (mgt.)
311. Medgyessy Ferenc: Anya, **1932.** (MNG)
312. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, **1940.** (MNG)
313. Egry József: Napfelkelte, **1940.** (MNG)
314. Bauhaus-ban tervezett tárgy (pl. Brauer Marcel: „funkcionalista” szék 1922 vagy csõszék 1926)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, **1955.**
316. **(Alvar) Aalto: Községháza, 1949–1953. Säynätsalo**
317. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, **1956–1957.** Róma
318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, **1946–1958.** New York
319. **(Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio**
320. (Renzo Piano – Richard Rogers): Pompidou központ, **1971–1977.** Párizs
321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, **1980–1982.** Bécs
322. Makovecz Imre: A Mûvelõdés Háza, **1976–1982.** Sárospatak
323. **(Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949–1950. (Zürich, Krayenbühl Gyûjtemény)**
324. (Alberto) Giacometti: Az erdõ, (bronz) **1950.** (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyûjtemény)
325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvõ alak, (bronz) **1959.** (mûvész tulajdona)
326. **(Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960–1961. (Budapest, Ludwig Múzeum–Kortárs Mûvészeti Múzeum = Ludwig)**
327. (Joan) Miro: A hold fala, kerámia, **1960.** (Párizs, UNESCO Palota kertje)
328. Somogyi József: Martinász, **1953.** (Dunaújváros)
329. Borsos Miklós: Madár tojással, **1968.**
330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-bõ1, **1967–1968.** (mgt.)
331. Schaár Erzsébet: Az utca, **1974.** (székesfehérvári kiállítás)
332. **Varga Imre: Radnóti, 1969. (Mohács)**
333. (Jackson) Pollock: No 14. **1948.** (Westport, Connecticut, mggy.)
334. **(Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka -Illinois, mggy.)**
335. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. **1953.** (New York, mgt.)
336. (Jasper) Johns: Zászló narancs mezõben, **1957.** (Köln, Wallraf Richart Museum)
337. (Roy) Lichtenstein: Tzing, **1962.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyûjtemény)
338. (Andy) Warhol: Elvis, **1964.** (Toronto, Art Gallery of Ontario)
339. (Rober) Rauschenberg: Turkey, **1965.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyûjtemény)
340. Kepes György: Programozott fényjáték-terv a bosttoni kikötõ számára, **1965–1967**
341. (Victor) Vasarely egy op-art mûve
342. **(Nam June) Paik: Integrálzongora, 1958–1963. (Bécs, Museum Moderner Kunst)**
343. (Frank) Stella: Lake City, **1960–1961.** (Düsseldorf, Kunstmuseum)
344. (Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)
345. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, **1965.**
346. **(Joseph) Beuys: Fõáram, 1967. Darmsadt (akció fotódokumentáció)**
347. **Szentjóby Tamás: Hülõ víz, 1965.** (mggy.)
348. Keserü llona: Forma, **1969.** (mgt.)
349. Kondor Béla: Rajz, **1969.** (Gyõr, Kolozsváry-gyûjtemény)
350. Lakner László : Mosoly, **1969.** (Budapest, Kiscelli Múzeum)
351. **Pauer Gyula: Pszeudo, 1970.** (mgt.)
352. Christo: Völgyzáró függöny, **1970–1972.** (Colorado)
353. Haraszty István: Kalitka, **1973.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
354. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptetõ, acél, **1974.** (USA, mggy.)
355. Erdély Miklós: Hûség, **1979.**

356. **(Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.**
357. **Ujházi Péter: Cirkusz,1980. (Budapest, Ludwig)**
358. Bak Imre: Ismert történet II., **1984.** vagy Tao **1993.** (Budapest, Ludwig)
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, **1985.** (Budapest, Ludwig)
360. ef. Zámbó István: Új magyar népmûvészet II. **1987.** (Budapest, Ludwig)
361. Mauer Dóra: Hommage à Joseph Hoffmann, **1990.** (Budapest, Ludwig)
362. (**Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.**
363. **Fehér László: Kútbanézõ, 1989. (Budapest, Ludwig)**
364. **(Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.**
365. **Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.**
366. **Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy 1996.**

FOTÓ

367. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók (**1888 k.)**
368. Moholy-Nagy László: Önarckép, (**1922)**
369. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nõ (**1923)**
370. **(Man) Ray: Casati grófnõ (1928)**
371. **Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)**
372. (Edward) Weston: Káposztalevél (**1931)**
373. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat), (**1933)**
374. (Henri) Cartier-Bresson:Vasárnap a Marne partján (**1938)**
375. (Robert) Capa: Kollaboránsnõ Chartres-ból, (**1944)**
376. **(Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)**
377. **(Richard) Avedon: Apá m (1969 u.)**
378. Escher Károly: Szénhordás

MAGYAR NÉPMÛVÉSZET

379. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
380. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
381. **Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókõ, Göcsej)**
382. Ácsolt láda Nógrád megyébõl, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
383. Festett láda Komárom, Csongrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyébõl (pl. a NM anyagából)
384. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
385. Egy sárközi, egy somogyi és egy baranyai szõttes (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendõ) (pl. a NM anyagából)
386. “Táblás”, vörös-fekete gyapjú szõttes Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
387. “Ábrahámos“ , hímzett párnavég Csík megyébõl (Románia) (NM)
388. Cifraszûr Békés vagy Hajdú megyébõl, (pl. a NM anyagából)
389. Nõi ködmön Somogy, Békés vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyébõl (pl. a NM anyagából)
390. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
391. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butella vagy butykos) Hódmezõvásárhelyrõl vagy Tiszafüredrõl
392. Miskakancsó Mezõcsátról, (1848.) (NM) vagy Miskakancsó Mezõtúrról (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

393. **Sziklarajzok Tasszilibõl, (Kr. e. IV. ée.)**
394. **Nagy Zimbabve (XIV–XV. sz.) (Mozambik)**
395. **Táncmaszk Elefántcsontpartról**
396. **Õsszobor Indonéziából, (NM)**
397. Húsvét-szigeti kõszobrok (Polinézia)
398. **Auszráliai kéregfestmény (NM)**
399. **Vadkanmaszk fából, (Melanézia) (NM)**
400. Bábfigura (Wayang – Indonéziából) (NM)
401. “Nazca vonalak“, **Kr. e. 200–Kr. u. 350.** (Peru)
402. Machu Picchu, **XVI. sz.** (Peru)
403. A Nap piramisa, **IV–IX. sz.** (Teotihuacan)
404. Nagy Jaguár templom (maja), **300–900.** (Tikál)
405. Halotti maszk **IV–V. sz.** (Teotihuacan, Párizs, Musée de l’Homme)
406. A Nap Köve (azték naptár) **XV. sz.** (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
407. Totemoszlop Észak-Nyugat-Amerikából, (Drezda, Museum für Völkerkunde)

408. Puebló, **350–1300.** Mesa Verde
409. Cordobai nagymecset, (IX–X. sz.)
410. Kászim pasa dzsámija, (1543–1546. Pécs)
411. Király fürdõ, (1566–1587. Buda)
412. Gül baba türbéje, (Buda)
413. Kethüda-dzsámi, minaret, (VIII. sz. Eger)
414. Ladik imaszõnyeg, 6 oszlopos, (XVIII. sz. Budapest, Iparmûvészeti Múzeum)
415. **Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)**
416. Nagy Sztúpa, (Kr. e. III–I. sz. Szancsi)
417. **A 26. adzsantai barlangtemplom belseje, (640 k.)**
418. Radzsarani-templom, (XI–XIII. sz. Bhuvanesvar, India)
419. Szúrja a Napisten, kõsztéle, (XIII. sz.)
420. Buddha Sákjamuni fej Gandhará ból, (himalájai pala) (XIII. sz. Budepest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)
421. Siva Nataradzsa – Táncoló Siva, (bronz) (XII–XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
422. Lótuszvirágot tartó bódhiszattva, (falfestményrészlet) (az 1. számú adzsantai barlangtemplomból, 600–650 k.)
423. **Rá dzsput miniatúra,** (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
424. **Szteatit pecsételõk az Indusvölgyi kultúrá ból,** (Új Delhi, National Museum)
425. Kínai Nagy Fal, Csin dinasztia (Kr. e. VI–III. sz. 220-ig)
426. A ,,Tiltott város”– a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
427. Földalatti folyosórendszer a Kínai ,,cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220–210. Lintong Hszian mellett
428. **Temetkezési zászlókép selyem alapon,** (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor Kr. e. 206–Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaeologische Funde in China)
429. Buddha és kísérõi a Gyémánt szutrából, (fametszet) (868.) (London, British Museum)
430. **Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek,** (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
431. **Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka,** (VII. sz.) (Nara)
432. Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjébõl a Sókintei nevû teaházzal, (XVII. sz. e.) (Kioto)
433. Kamakurai Nagy Buddha szobor, (XIII. sz.)
434. **Kacusika Hokusai**: Déli szél és szép idõ. A Fudzsijama harminchat képe sorozatból, (1823–1829.) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)
435. No-maszk, (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezéslista a részletes vizsgakövetelmények részét képezi azáltal, hogy pontosítja, konkretizálja az ismeretek körét. Emelt szinten egyrészt bõvül az elvárható szakkifejezések mennyisége, másrészt magasabb az elsajátítás szintje, ebbõl következõen az emelt szintû követelmények magukba foglalják a középszintet. A normál betûvel szedett kifejezések a középszint, míg a vastag betûvel jelölt fogalmak az emelt szint ismeretanyagát képezik. Ezen belül az aláhúzás nélküli kifejezéseknél az ismeret felismerése, megértése a követelmény, míg az aláhúzással megjelöltek esetében az ismeret reproduktív felidézése, definiálása is szükséges. Azon fogalmak esetében amelyek dõlt betûvel kerültek megjelölésre, középszinten elegendõ az ismeret felidézése, megértése, de emelt szinten elvárható az adott kifejezés reprodukálása is. A zárójelbe tett információ csak a pontosítást segíti.

ábra
ábrázoló geometria
ábrázolási rendszer
absztrakt
absztrakt expresszionizmus
absztrakt mûvészet
agora
akadémizmus
akció (mûforma XX. sz.)
akció festészet
akrilfesték
akropolisz
akrotérion
akt
akvarell
alakos és arcos edény
alaprajz
alapsík
alapszínek
álboltozat
alkalmazott grafika
alkalmazott mûvészet
„alla prima" festésmód
altemplom
amfóra/ amphora
amphiteátrum
anamorfózis
anatómia
ankh jel
angolkert
animációs film
animizmus
antikva (tipográfia)
antimûvészet
antropomorf
anyagszerûség
apátság
apszis
arány
aranymetszés
archaikus
archetípus
architektúra
architráv
archivolt
árkád
árnyalat
arte povera
aszimmetria
áthidalások (építészet)
atlasz (építészet)
átlós kompozíció
átrium
áttört forma
attributum
audió-vizuális
automatizmus (alkotói módszer)
avantgárd mûvészet
axonometria

ballusztrád
batikolás
barokk
Bauhaus
bazilikális elrendezés
békaperspektíva
bélletes kapu
belsõépítész
bidermeier
body art
boltív
boltozat
boronafal
bordás keresztboltozat

camera obscura
Capitólium
cinquecento
ciszterna
cizellálás (anyagmegmunkálás)
colosseum-motívum
computer art

csarnoktemplom
csegelyeskupola
csendélet
csúcsfény
csúcsív
dagerrotípia
DADA
dekollázs
dekoratívitás
derített szín
derítõ fény
design
diagramm
diadalív
diadém
diaporá ma
diófapác
diszharmónia
díszlet
dísztárgy
dokumentum film
dolmen
dombormû
dongaboltozat
dór
döféspont
dramaturgia
dzsámi

ecsetrajz
egyedi grafika
egyiránypontos/centrális perspektíva
egyméretû/ izometrikus axonometria
eklektika
elektronikus grafika
elektronikus médiumok
életkép/zsánerkép
ellenfény
embléma
emblematikus ábrázolás
empire
enfilade/anfilá d
enkausztika
entázis
enteriõr
environment (mûforma XX. sz.)
enyészpont/iránypont
épületszobrászat
éremmûvészet

ergonómia
értelmezõ ábrázolás
ex libris
experimentális film
expresszionizmus
expresszív

fakszimile/hasonmás kiadás
faktúra
falfestészet
falikép
falkárpit
famentes papír
fametszet
Fauves
fazekasság
fázis rajz
fedõfesték
fejléc (tipográfia)
féloszlop
fényjáték (mûforma)
fénykalligráfia
fénykép
fényreklám
festékszín
festészet
festmény
festõi kifejezésmód
fiatorony
fibula
figuratív mûvészet
figyelemirányítás
filmkocka
filmmontázs
filmtrükk
filmvágás
fix beállítás
fixatív
flash-back
fluxus (mûforma XX. sz.)
folklór
folyamat ábra
forgástest
forgatókönyv
formaelemzés
formakarakter
fórum
fotóetûd
fotógrafika
fotogram
fõfény
fõhajó
fotómontázs
fotórealizmus
fõvonal (á brázoló geometria)
fõszínek
franciakert
freskó
fríz
frontalitás
frottázs
funkcionalizmus
futurizmus

gádorfal
galéria (építészet)
geometrikus absztrakció
geometrikus forma
gépállás (film)
gesztusfestészet
gobelin
gótika
görögkereszt
graffiti
grafika
grafit
(s)grafittó

használati-tárgy
harangtorony
happening
hard-edge
hevederív
hideg-meleg kontraszt
hieroglifa
hímzés
hiperrealizmus
historizmus
homloksík (ábrázoló geometria)
homlokzat
horizont
horizontális elrendezés
"horror vacui"
hozzáadó/additív színkeverés
hüposztil
huszártorony

ideográfia/ fogalom írás
idol
ikon
ikonográfia
ikonosztáz
illusztráció
illúzionizmus
impresszió
impresszionizmus
informel
iniciálé
installáció
intarzia
interaktív mûvészet
inzert
ión
ipari formatervezés
iparmûvészet
irányzat (mûvészeti)
jel
jelkép
jelmez
jelzésszerû ábrázolás

kalligráfia
kálvária
kamerába vágott (filmtechnika)
kameramozgás
kannelurák
kánon
kariatída
karzat
katakomba
katalógus
katedrális
Kavallier axonometria
kazettás mennyezet
kelengyeláda
kemogram
kép-a-képben
képes forgatókönyv
képi egyensúly
képi elem
képkivágás
képmanipuláció
képmás
képmezõ
képregény
képrögzítés
képsík
képsor
képvers
képzõmûvészeti mûfajok
kerámia
kerengõ
keresztboltozat
keresztelõkápolna
kereszthajó
kertmûvészet
kétiránypontos perspektíva
kétméretû/dimetrikus axonometria
kevert nézõpontú ábrázolás
kevert szín
kézjegy
kézmûvesség
kiadványszerkesztés
kiegészítõ/komplementer színek
kiemelés eszközei
kifejezõeszköz
kinetikus szobor
kísérleti film
kisplasztika
kivonó/szubtraktív színkeverés
klasszicizmus
klasszikus
klisé (nyomdatechnika)
kockázás (film)
kocsizás (film)

kódex
kollázs
kolostor
kolosszus
komplementer kontraszt
kompozíció
kompozíciós vázlat
kompozíció típusok
konceptuális mûvészet
konstrukció
konstruktivizmus
kontaktmásolás
kontextus
kontraposzt
kontraszt
kontraszt illúzió
kontúr
kópia
koré
korintuszi
koronázási jelvények
korongozás
korpusz
korstílus
könyvmûvészet
környezetalakítás
környezetkultúra
körplasztika
közelkép (film)
kránozás/daruzás
kratér
krétarajz
kroki
kubizmus
kupola
kurosz
kurzív (tipográfia)
kváderkõ

land art
lapdúc
lapos dombormû
latin kereszt
látószög
látványterv
lavírozás (festõtechnika)
layout
lazúrozás
legyezõboltozat
leporelló
lépték
levegõperspektíva
linómetszet
litográfia/kõnyomás
lizéna
lokálszín

lyukkamera

madártávlat
mandala
mandorla
manzardtetõ
magas dombormû
magasnyomás
magábanvaló kontraszt
magyarázó-közlõ rajz
mail art
makett
manierizmus
maratás (sokszorosító grafika)
margó (kiadványszerkesztés)
márkajel
maszk
maszkolás/kitakarás (fotó, film)
masztaba
matt
mauzóleum
máz (kerámia)
média
mediális mûvészet
médium
megaron
mellékhajó
mellékszín
mellkép
mélynyomás
mélységélesség (fotó, film)
menhir
menóra
mennyiségi kontraszt
méretarány
méretperspektíva
merõleges vetítés (ábrázoló geom.)
mérmû
mesterséges forma
metakommunikáció
metopé
metszet (grafika)
metszetrajz
metszõsík
minarett
miniatúra
minimal art
minõségi kontraszt
mintázás
miskakancsó
mobil (szobrászat)
modellezés
modern
modernizmus
modulor
moire

Monge-féle vetületi ábrázolás
monokróm
monolit
monotípia
montázs
montázs elv (film)
monumentális festészet
motívum
mozaik
mozgásfázis
mozgókép
multimédia
murális technikák
mûalkotás
mûelemzés
mûfény
mûleírás
mûszaki rajz
mûtárgy
mûtípus
mûvészeti ágazat
mûvészeti irányzat
mûvészeti korszak
mûvészeti technikák
mûvészettörténet
mûvészi ábrázolás

nabis
nagybányai festészet
nagytotál (film)
naív mûvészet
naturalizmus
narrátor
negatív forma
negatív kép
nemezelés
neoavantgárd
neoimpresszionizmus
népmûvészet
néprajz
nézetszerû ábrázolás
nézõpont
nonfiguratív mûvészet

nyeregtetõ
nyitott fedélszék
nyitott forma
nyomat
nyomódúc
nyomóforma
nyomvonal (ábrázoló geometria)

obeliszk
objekt
ókeresztény mûvészet
olajfestés
oldalpár (kiadványszerkesztés)

oltár
op art
opeion
optikai csalódás
organikus építészet
origámi
oromzat
ornamentika
oszlopfõ
oszloptípusok
önarckép
önárnyék
önkifejezés
öntött szobor
öntvény
öntõ forma
összetett forma
ötvösmûvészet
övpárkány

palást (ábrázoló geometria)
paletta
pannó
panoráma
papírmasé
papírmerítés
papírmetszet
papírnyomat
papírplasztika
papírusz
párta (építészet)
parafrázis
paszpartu
pasztell
peplosz
performance
pergamen
peripterosz
perspektívikus ábrázolás
pigment
piktogram
pilaszter
pillér
pillérköteg
pilon/pülon
piramis
plakát
plakett
plán
plasztika
plasztikus
plasztilin
playback
plein air
pointillizmus
pop art
populáris
porcelán
porfesték
portfolió
portikusz
portré
poszter
posztimpresszionizmus
posztmodern
pozitív forma
predinasztikus
prehisztorikus
premier plán
próbanyomat
profil

quatrocento

rajzszén
rajzfilm
raszter (nyomtatás)
ready made
realizmus
reflex
rekeszzománc
rekonstrukció
relief
reneszánsz
reprodukció
restaurálás
retrospektív
rézkarc
rézmetszet
riportfotó
rizalit
rokokó
romanika
romantika
rövidülés
rózsaablak

sablon
sajtófotó
sámán
sekrestye
semleges szín
sfumato
síkbeli ábrázolás
síkidom
síknyomás
sírkamra
skurc
snitt
sokszorosító grafika
sokszorosító technikák
spanyolozás
spektrum
stilizálás
stílus
stílus irányzat
stílus jegy
struktúra
strukturalizmus
stukkó
surlófény
svenk

szabadkézi rajz
szabályos forma
szabásminta
szabásrajz
számítógépes grafika
szarkofág
származtatás (ábrázoló geometria)
szcenika
szecesszió
székely-kapu
szekkó/ secco
szekond plan
szekvencia (film)
szénrajz
szentimentalizmus
szentély
szent kerület
szépmûvészet
szerigráfia/szitanyomat
szerkesztõrajz
szerkezeti rajz
szfinksz
sziluett
szimbolizmus
szimbólum
szimmetria
szimultán kontraszt
színárnyalat
színdinamika
szín-reflex
színérzet
színharmónia
színhõmérséklet
színintenzitás
színkontraszt
színkör
szinopszis (film)
színperspektíva
színskála
színszimbolika
szobor
szoborfülke
szobrászat
szórt megvilágítás
szökröny
szõttes

szövés
szövõszék
sztéle
szubjektív nézõpont (film)
szuperközeli plán
szuprematizmus
szürrealizmus
szuszék

táblakép
tabló
tagolatlan forma
tájkép
takarás
tálas
támív
támpillér
tanulmányrajz/ stúdium
tapasztalati távlattan/ látszati ábrázolás
tárgyanimáció
tárgykultúra
tasizmus
technikai kép
telített szín
templomhajó
temperafestés
térábrázolási konvenció
térhatás
térillúzió
térmélység
természetelvû ábrázolás
természetes megvilágítás
természeti forma
térrétegek
térszervezés
tervezési folyamat
tervrajz
testbeszéd
textil
textilplasztika
textúra
tinta
tipográfia
tiszta szín
tojástempera
tollrajz
tónus
tónus/fény-árnyék kontraszt
tornác
totem
totál (film)
többnézetû ábrázolás
tömegkommunikáció
tört szín
transzavantgard
transzformáció
transzparencia
trecento
trifórium
triglif
tükrös
tümpanon/timpanon
tumulus
tusrajz
tûzzománc

utókép

vágás (film)
vakárkád
valõr
varrottas
vázakép
vázlat
vertikális elrendezés
vetett árnyék
vetítés (ábrázoló geometria)
vetítõ sík (ábrázoló geometria)
vetítõ sugár (ábrázoló geometria)
vetület(ábrázoló geometria)
vetületi ábrázolás
videómûvészet
videó installáció
virtuális valóság
viselet
vízfestés
vízjel
vizuális élmény
vizuális képzelet
vizuális kifejezõeszközök
vizuális kommunikáció
vizuális költészet
vizuális kultúra
vizuális minõségek
vizuális mûvészetek
voluta
vonalas rajz
vonalminõségek
vonalperspektíva

zárt forma
zikkurat
zománc mûvészet

zsinagóga
zsindely

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

Ahogyan a rajz és vizuális kultúra részletes érettségi vizsgakövetelmények szerkezetét, úgy az érettségi vizsga formáját is meghatározza az alkotás és befogadás kompetenciaterületek megkülönböztetése.

Az alkotás kompetenciaterülete olyan ábrázoló, kifejezõ jellegû tevékenységek összessége, melyek alapvetõen a pszichomotoros képességek segítségével vizuálisan, képileg értelmezhetõ produktumot hoznak létre.

A befogadás kompetenciaterülete olyan tevékenységek összessége, melyek a látható világ hétköznapi és mûvészi esztétikai minõségeinek megismerésére, értelmezésére, elemzésére és megítélésére vonatkoznak.

Az említett kompetenciaterületek mindkét szinten különbözõ vizsgaformák segítségével kerülnek mérésre.

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Formája	Jellege	Idõtartama	Értékelési aránya
Írásbeli	mûvészet-történet–mûelemzõ feladatsor	180 perc	50 %
Gyakorlati	portfólió bemutatása	10 perc	gyakorlati munka: 40 % szóbeli bemutatása: 10 %

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga során a feladat, egy képekkel gazdagon illusztrált mûvészettörténet, mûelemzõ jellegû feladatsor megoldása. A vizsga feladatsora 10-15 összetett – több részelemet tartalmazó – feladatból áll. A középszintû feladatsor 40-50%-a feleletalkotó típusú feladat, amelybõl legalább egy, elemzõ vagy összehasonlító jellegû esszé feladat.

Az írásbeli vizsga tartalmi szerkezete

Az írásbeli feladatsor tartalmi arányainak eldöntése több szempontrendszer figyelembevételével történik, melyek a fõbb – tartalmat meghatározó – kategóriák szerint külön-külön kerültek kijelölésre.

– A vizuális kultúra részterületei szerint:
  = *Képzõmûvészet* *50%*
  = *Tárgy- és környezetkultúra* *40%*
  = *Vizuális kommunikáció* *10%*
  = *Összesen:* *100%*
– Földrajzi régiók / Kultúrák szerint:
  = *Európai kultúrák* *80%*
  = *Európán kívüli (klasszikus) kultúrák* *20%*
  = *Összesen:* *100%*
– Korszakok szerint:
  = *õskor – XVIII. század* *60 %*
  XIX–XX. század *40 %*
  Összesen: *100 %*

Az írásbeli feladatok jellemzõi

Feladattípusok

A befogadás folyamatának mérésére alkalmas fõ írásbeli feladattípusok a feleletválasztó és a feleletalkotó feladatok csoportja.

Az adott tantárgy lényegébõl következik, hogy mindkét feladattípusban nagyobb gyakorisággal szerepel képi eszközök segítségével megadott feladat vagy megoldásváltozat is (pl. elemzõ vázlat készítése, vagy képek/reprodukciók párosítása adott szempontok szerint).

a) Feleletválasztó feladat

A feleletválasztó feladattípusok (pl. alternatív válaszok, többszörös választás, válaszok illesztése-csoportosítása) esetében jellemzõ feladattípus a kép és szöveg, vagy a kép és kép adott szempontok szerinti párba állítása, csoportosítása, vagy sorrendbe állítása.

Példák a párosítás szempontjaira:
- alkotó és mûve,
- adott mû és korstílus/stílusirányzat,
- mû és mû (pl. azonos stílusirányzat alapján),
- mûrészlet és mûrészlet,
- alkotó és alkotó (pl. azonos korban),
- mû és „korszakalkotó” mûvészetelméleti fogalom,
- korstílus/stílusirányzat és „korszakalkotó” mûvészetelméleti fogalom,
- (mû)tárgy és tulajdonságai, funkciója.

Példák a csoportosítás szempontjaira:
- korszakok szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mû-alkotó-idõ),
- földrajzi (kultúrtörténeti) elhelyezkedés szerint (pl. európai, Európán kívüli kultúrák),
- mûfajok, mûtípusok szerint.

Példák a sorrend felállításának szempontjaira:
- idõrend (pl. évszázadok) szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mû-alkotó-idõ).

b) Feleletalkotó feladat

A feleletalkotó típusú, rövid választ (pl. egy szó, egy mondat) igénylõ feladatok jellemzõen a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. alkotó neve, alkotás címe, stílusa, konkrét fogalmak) felismerését, megnevezését, meghatározását jelentik. A fent említett feladattípus jellemzõ változata, ha csak részinformáció, információtöredék áll rendelkezésre a felismeréshez (pl. képrészlet, képtöredék).
A hosszabb választ igénylõ, esszé típusú feladatok esetében középszinten minden esetben megadásra kerülnek a megfigyelési szempontok, legyen az akár elemzõ, vagy összehasonlító jellegû feladat. (pl. Elemezd az adott mûvet formaalkotás, kifejezés, kompozíció és funkció szerint!) Középszinten mind az elemzõ, mind az összehasonlító feladatok esetén a feladat tárgya kép (pl. mûalkotás) vagy ábra (pl. grafikon).

A feleletalkotó feladatok típusai:
- mûvészeti ágak, mûfajok, mûtípusok felismerése, jellemzése;
- idõszakok, korszakok, alkotók, mûvek, stílusjegyek megnevezése, jellemzése, összehasonlítása, értékelése;
- mûtárgyak, tárgyak elemzése, összehasonlítása, értékelése;
- fõbb mûvészettörténeti korszakok leírása, összehasonlítása a mûvészet változását befolyásoló alapvetõ kultúrtörténeti összefüggések szempontjából;
- mûvészeti fogalmak, szakkifejezések felismerése és szakszerû meghatározása, megfelelõ használata;
- verbális és vizuális mûelemzõ eszközök, módszerek használata.

Az írásbeli vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintû írásbeli vizsgarészben az összpontszám 50%-a, tehát 75 pont szerezhetõ meg.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik. Az írásbeli feladatsor értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthetõ választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmû az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetõségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását.

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsga során a vizsgázó feladata a központilag megadott szempontok szerint egy portfólió összeállítása, melyet a vizsga során szóban bemutat, kommentál.

A gyakorlati feladat jellemzõi

A portfólió, mint a folyamatmérés egyik fontos eszköze kap szerepet a középszintû vizsgában. A portfólió jelentése: a tanuló korábban készült munkáiból bizonyos szempontok szerint összeválogatott gyûjtemény összeállítása, és megfelelõ formában történõ bemutatása.

A gyakorlati vizsga produktuma gyakorlati munka eredményeként jött létre, de a vizsga része az elkészült munkák szóbeli bemutatása is.

A portfólió összeállításának feltételei

A portfólióba kizárólag az utolsó két tanév folyamán, az iskolai keretek között, a diákok által készített és kiválogatott munkák kerülhetnek be. Ennek természetesen feltétele, hogy az adott két évben, az iskolában készült munkák megõrzésre kerüljenek.

A portfólió 8 db munkát tartalmaz.

A munkák mérete nem korlátozott.

A portfólió összeállítása a következõ szempontok szerint történik:

1. Tartalmaznia kell 2 db olyan munkát, amelyet sikeresnek tart a vizsgázó.
2. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amelyet kevésbé tart sikeresnek a vizsgázó.
3. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amelyet a legkedveltebb technikájával készített a vizsgázó.
4. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amely egy tárgy tervezését dokumentálja (több rajz is lehet egy lapon).
5. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amely látvány alapján készült tanulmányrajz, festmény vagy plasztika (fotója).
6. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amely képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció.
7. Tartalmaznia kell 1 db olyan munkát, amely a vizsgázó által szabadon választott téma tetszõleges feldolgozása.

A munkák hátoldalán szerepeljen a tanuló neve és a készítés dátuma, valamint a fenti listának megfelelõ azonosító szám. (Pl. a 3. sorszámmal ellátott munkáról a vizsgáztatók tudni fogják, hogy a vizsgázó legkedveltebb technikájával készült munkájáról van szó.)

Vizsga elõtt a saját szaktanár aláírásával hitelesíti a kiválogatott anyagot, igazolva, hogy valóban az iskolában az adott tanuló által készült munkák alkotják a portfólió anyagát.

A portfólió bemutatása

A kiválogatott anyaghoz kapcsolódva a tanuló szóban önállóan bemutatja, értékeli, értelmezi munkáját és indokolja a válogatását, ismerteti a munkáját irányító fõbb gondolatokat.

A gyakorlati vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintû gyakorlati vizsgarészben az összpontszám

50%-a szerezhetõ meg, amelybõl 40 % azaz 60 pont a gyakorlati munka produktumáért, 10% azaz 15 pont pedig a szóbeli bemutatásért ítélhetõ meg.

A portfólió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplõ formai követelményeknek, azaz:

– A portfólió megfelelõ számú munkát tartalmaz.
– A munkák a kiírásnak (a listának) megfelelõen kerültek kiválogatásra.
– A munkák hitelesítése megtörtént.
– A munkák számokkal történõ azonosítása megtörtént.

A gyakorlati munka értékelése

A rajzi, illetve gyakorlati jellegû feladatok esetében az értékelés központi értékelési útmutató segítségével történik. Az útmutató értékelési szempontokra bontva ismerteti a megítélés alapját.

Az értékelési útmutatóban minden egyes értékelési szempont értékelési kritériumokra bomlik. Az értékelési kritériumok a munka minõségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében a megítélhetõ pontértékkel együtt.

A szóbeli bemutatás értékelése

A portfólió szóbeli bemutatásának értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képezõ szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhetõ pontszámokkal együtt.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Formája	Jellege	Idõtartama	Értékelési arányai
Írásbeli/gyakorlati	mûvészettörténet–mûelemzõ és rajzi feladatsor	240 perc	70 %
Szóbeli	összefüggõ felelet elõadása	20 perc	30 %

ÍRÁSBELI/GYAKORLATI VIZSGA

Az emelt szintû vizsgára jelentkezõk körében mélyebb érdeklõdést, sõt szakirányú felvételi szándékot feltételezünk, lehetõséget kell biztosítani a specializáltabb és mélyebb tudás mérésére. A vizsgázó emelt szinten alapvetõen két különbözõ jellegû vizsgafeladatsort állíthat össze magának, attól függõen, hogy az alkotói és befogadói ismereteket, készségeket, képességeket mérõ, vegyesen összeállított feladatsorból mely szabadon választható feladatokat oldja meg.

A vizsgafeladatsort összesen 6 központilag meghatározott, összetett – több részfeladatból álló – feladat alkotja. Ebbõl 3 feladat gyakorlati jellegû, az alkotói, míg további 3 feladat a befogadói ismeretek, készségek és képességek mérését szolgálja. Az összesen 6 feladatból 4 feladatot kell a jelöltnek kiválasztani és megoldani. Így az egyéni választástól függõen jön létre vagy egy alapvetõen alkotói vagy befogadói érdeklõdést mérõ vizsga-feladatsor.

Mivel a feladatok száma és választásuk aránya csak dominanciát határoz meg, így a választástól függetlenül megtörténik mindkét kompetenciaterület (úgymint alkotás és befogadás) mérése.

Írásbeli/gyakorlati vizsga tartalmi szerkezete

A befogadói típusú mûvészettörténet-mûelemzõ feladatok összetett, gyakran képekkel illusztrált részfeladatok összessége. Az emelt szintû feladatsorban – a középszinthez képest – a feladatok csak kisebb részénél szerepelnek a megoldást segítõ képek, reprodukciók, így fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek

pontos felidézése és a vizuális emlékezet. Az emelt szintû írásbeli feladatok mindeggyike tartalmaz elemzõ vagy összehasonlító jellegû esszé feladatrészt.

A gyakorlati jellegû rajzi feladatok közül legalább egy feladat a tárgy- és környezetkultúrához vagy a vizuális kommunikációhoz kapcsolódó tervezés.

Az írásbeli feladatok jellemzõi

Feladattípusok

Az emelt szintû befogadói ismereteket, készségeket és képeségeket mérõ feladattípusok megegyeznek a középszinten felsorolt feladattípusokkal, a feladatsor összeválogatásánál viszont jellemzõ szempont a feleletalkotó feladatok dominanciája.

Az adott tantárgy lényegébõl következik, hogy mindkét feladattípusban nagyobb gyakorisággal szerepel képi eszközök segítségével megadott feladat vagy megoldásváltozat is (pl. elemzõ vázlat készítése, vagy képek/reprodukciók párosítása adott szempontok szerint).

A gyakorlati feladatok jellemzõi

Feladattípusok

Az emelt szintû alkotói ismereteket, készségeket és képességeket mérõ rajzi feladatok szintén több részbõl álló, összetett feladatok, melyek egy-egy téma köré csoportosulnak. Egy-egy feladatban minden esetben különbözõ jellegû rajzi tevékenység (pl. szabadkézi rajz látvány után, tervezés, színvázlatkészítés) is elõfordul.

A feladatok megoldásánál a technika szabadon választott, ezért az alapvetõ anyagokról és eszközökrõl a jelöltek gondoskodnak.

A rajzi feladatok típusai például:

– látvány megfigyelése alapján vázlat vagy szabadkézi rajz készítése;
– látvány vagy elképzelés alapján tárgyak tárgyak testességének plasztikus formáinak visszaadása;
– anyagi minõségek megjelenítése;
– színkombinációs feladat megoldása;
– színvázlat készítése;
– tárgyak, organiznusok szerkezetének értelmezõ szabadkézi rajzának elkészítése;
– térrekonstrukciós feladat megoldása;
– téri helyzetek megjelenítése az adott célnak legmegfelelõbb formában;
– mozgást, folyamatot bemutató képi utasítás szabadkézi rajz készítése;
– történet illusztratív megjelenítése vizuális eszközökkel;
– érzelmek, lelkiállapotok megjelenítése vizuális eszközökkel;
– nem vizuális jellegû információk képi megjelenítése, képi jellé alakítása;
– adott felület díszítésének megtervezése;
– tárgytervezés, tervvázlat készítése;
– felirat készítése adott feladat betöltésére.

Az írásbeli/gyakorlati vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. Az emelt szintû írásbeli/gyakorlati vizsgarészben az összpontszám 70 %-a azaz 120 pont szerezhetõ meg.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik.

Írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli feladatok értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthetõ választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmû az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetõségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását.

Gyakorlati feladatok értékelése

A rajzi, illetve gyakorlati jellegû feladatok esetében az értékelés központi útmutató segítségével történik. Minden egyes rajzi feladathoz adott értékelési szempontsor tartozik. A szempontok további értékelési kritériumokra bomlanak. A kritériumok a munka minõségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhetõ pontszámokkal együtt.

SZÓBELI VIZSGA

Az emelt szintû szóbeli vizsgán a jelöltnek, egy 20 tételbõl kihúzott egy, a tételben megadott témát kell összefüggõ felelet formájában önállóan kifejtenie.

A szóbeli vizsga tartalmi szerkezete

Minden tétel két alapvatõ részbõl áll, melyek közül a vizsgázó választhat. Az egyik tétel minden esetben egy leíró jellegû (pl. bizonyos stílusirányzat bemutatása), míg a másik minden esetben mûelemzés (pl. összehasonlító mûelemzés).

A két tételrész közül a jelölt szabad döntése alapján választhat, és csak a választott feladatot kell kidolgoznia és bemutatnia.

Minden tétel elsõ, választható részéhez tartozik azonban egy egységes tételrész, amely egy adott alkotó-technika leíró jellegû bemutatása.

A szóbeli vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. Az emelt szintû szóbeli vizsgarészben az összpontszám 30 %-a azaz 30 pont szerezhetõ meg.

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képezõ szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhetõ pontszámokkal együtt.

SPANYOL NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részbõl* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelõ mennyiségû szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvû, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács		**Érettségi vizsga**
C2	Mastery	
C1	Effective Operational Proficiency	
B2	Vantage	**Emelt szint**
B1	Threshold	**Középszint**
A2	Waystage	
A1	Breakthrough	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fõ gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különbözõ témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különbözõ lehetõségekbõl adódó elõnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerû, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidõ, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerû, összefüggõ szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklõdési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekrõl, élményeirõl, érzelmeirõl és törekvéseirõl. Rövid magyarázatot tud fûzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különbözõ álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az õt közvetlenül érintõ területekhez kapcsolódnak (pl. személyes információ és alapvetõ élethelyzetek). Tud kommunikálni olyan egyszerû és begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerû és közvetlen információcserére van szükség, ismerõs dolgokra vonatkozóan. Tud egyszerû nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szûkebb környezetérõl.

A dokumentum a spanyol nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és készségszintû követelményei azonosak minden élõ idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Elõször a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintû követelményeket. Az emelt szinten megadott követelmények és jellemzõk minden esetben magukban foglalják a középszinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás elõször a középszintû, majd az emelt szintû vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetõség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségszintû követelményeket, a szövegek jellemzõit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: – a lényeget (a szöveg célját) megérteni, – eseménysorokat követni, – kulcsinformációkat megérteni, B1: – a gondolatmenet lényegét megérteni, – véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, – egyes részinformációkat kiszûrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: – a gondolatmenetet követni, – véleményeket, érvelést követni, – az információkat megfelelõ részletességgel megérteni, – a szerzõ álláspontjára következtetni, – a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.3. Szövegfajták	– utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), – tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet), – levelek, – újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), – ismeretterjesztõ szövegek, – irodalmi szövegek.	– publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: – az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: – gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: – változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet – nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál, – autentikus, esetleg szerkesztett, – tartalma, szerkezete, nyelve világos, – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – rövid, egyszerû, – hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: – rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, – hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: – hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, – konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: – témáját felismerni, – lényegét megérteni, – kulcsfontosságú szavait megérteni, – legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni, B1: – gondolatmenetét nagy vonalakban követni, – egyes tényszerû részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: – gondolatmenetét részleteiben is követni, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára, – megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.2. A szöveg jellemzõi	A vizsgarészben használt szöveg – autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), – tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, – megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, – kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó, – anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el, – egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el, – akusztikai minõsége kifogástalan, – hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, – autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek is merete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: – hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, – lassú, de még normál beszédtempójú, – a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ, – tisztán artikulált, – tartalmilag kifejezetten egyszerû,	A vizsgarészben használt szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik, – normál tempójú, – a standard kiejtés(ek)hez közel álló, – tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: – változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ, – természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú, – tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	– közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban), – rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), – utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron), – médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, program-ismertetés, rövid hír), – beszélgetések, telefonbeszélgetések, – mûsorrészletek, – riportok, interjúk, – beszámolók.	– általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. Készségek	A vizsgázó képes – a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), – a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: – a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, – az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni, – egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni, – a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni, – néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, – meglévõ szókincsét változatosan használni, – a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, – a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani, – az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni, – egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: – a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni, – álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, – a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, – a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.2. Szövegfajták	– rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), – üdvözlõlap, – meghívó, – magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél, – cikk (diák)újság számára.	– olvasói levél.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Készségek	A vizsgázó képes – a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt), – a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt), – a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: – saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni, – egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, – kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), – érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,	A vizsgázó képes

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
	B1: – az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni, – ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni, – kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani, – viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl, – érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.	B2: – folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, – gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, – a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni, – folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban, – bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, – elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, – enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben elõfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Személyes vonatkozások, család	– A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) – Családi élet, családi kapcsolatok – A családi élet mindennapjai, otthoni teendõk – Személyes tervek	– A család szerepe az egyén és a társadalom életében – Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	– A másik ember külsõ és belsõ jellemzése – Baráti kör – A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnõttekkel – Nõi és férfi szerepek – Ünnepek, családi ünnepek – Öltözködés, divat – Vásárlás, szolgáltatások (posta) – Hasonlóságok és különbségek az emberek között	– Az emberi kapcsolatok minõsége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) – Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése – Elõítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése – Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében – Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése – A fogyasztói társadalom, reklámok – Társadalmi viselkedésformák

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Környezetünk	– Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) – A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetõségek – A városi és a vidéki élet összehasonlítása – Növények és állatok a környezetünkben – Környezetvédelem a szûkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? – Idõjárás	– A lakóhely és környéke fejlõdésének problémái – A természet és az ember harmóniája – A környezetvédelem lehetõségei és problémái
4. Az iskola	– Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) – Tantárgyak, órarend, érdeklõdési kör, tanulmányi munka – A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága – Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	– Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban – Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	– Diákmunka, nyári munkavállalás – Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	– A munkavállalás körülményei, lehetõségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	– Napirend, idõbeosztás – Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megõrzésében, testápolás) – Étkezési szokások a családban – Ételek, kedvenc ételek – Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyors éttermekben – Gyakori betegségek, sérülések, baleset – Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	– Az étkezési szokások hazánkban és más országokban – Ételspecialitások hazánkban és más országokban – A kulturált étkezés feltételei, fontossága – A szenvedélybetegségek – A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidõ, mûvelõdés, szórakozás	– Szabadidõs elfoglaltságok, hobbik – Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. – Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport – Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet – Kulturális események	– A szabadidõ jelentõsége az ember életében – A mûvészet szerepe a mindennapokban – Szabadidõsport, élsport, veszélyes sportok – A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8. Utazás, turizmus	– A közlekedés eszközei, lehetõségei, a tömegközlekedés – Nyaralás itthon, illetve külföldön – Utazási elõkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése – Az egyéni és a társas utazás elõnyei és hátrányai	– A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra – Az idegenforgalom jelentõsége
9. Tudomány és technika	– Népszerû tudományok, ismeretterjesztés – A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	– A tudományos és technikai fejlõdés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevõ
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglõben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendõrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérõ
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülõn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintû vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyûjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minõségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a köszönet lehetséges kifejezése középszinten: Gracias. / Muchas gracias; emelt szinten: Le agradezco que…. / Te lo agradezco. Le estoy muy agradecido. / Gracias por todo.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthetõ.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Señor/Señora/Señorita, por favor. Perdone,… Don..., Doña... Mira/mire,… ¡Oye/oiga! Perdona/perdone por molestarte/molestarle...
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Hola. Buenos días. Adiós. Hasta luego. Hasta pronto. Hasta la próxima. Que lo pases/pase bien. ¡Cuídate/cuídese! Saludos a ... de mi parte. ¡Sueña con los angelitos!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Permítame/permíteme presentarle/presentarte.... Te presento/Le presento a … Éste es... Tengo el gusto de presentarle... Tenía ganas de conocerle...
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	¿Dígame? ¡Oiga! Aquí habla... Soy... Póngame ... Hasta la otra. Hasta luego.
Magán- és félhivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Querido...:, Estimado...:, Muy señor mío…: Un abrazo. Hasta pronto. Besos. Le saluda atentamente.
Szóbeli üdvözletküldés	Saludos a ... de mi parte. Recuerdos para...
Érdeklõdés hogylét iránt és arra reagálás	¿Qué tal? ¿Cómo estás? – Muy bien, gracias. Nada particular. ¿Qué tal estás? – Bien. Regular. ¿Qué te pasa? – Nada importante. ¿Cómo te encuentras? ¡Estupendo!/ Fatal. Voy tirando.
Köszönet és arra reagálás	Gracias. Muchas gracias. Le agradezco que… Te lo agradezco. Le estoy muy agradecido. Gracias por todo. – De nada. Nada, nada. No tiene importancia. No hay de qué.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Perdona/perdone… – No hay de que. Nada.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	¡Felicidades! Mis mejores deseos. ¡Que lo pases bien! ¡Enhorabuena! ¡Que te vaya bien! Que todo salga bien.¡Que aproveche! Buen provecho. – Gracias. Eres / es muy amable.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Te/Le estoy agradecido.
Sajnálkozás, csalódottság	¡Qué lástima que...! ¡Qué pena! Lo siento. Lamento mucho que, ... Le acompaño en su dolor. Le doy mi más sentido pésame.
Öröm	¡Qué alegría! ¡Qué bien! ¡Estoy contento! Me agrada que...
Elégedettség, elégedetlenség	Estoy contento /descontento,… Me complace…
Csodálkozás	¡Qué sorpresa! ¡Qué raro! ¡Qué extraño! ¡Hombre! ¿Tú por aquí?
Remény	Espero que,… ¡Ojalá!
Félelem, aggodalom	Me temo que... Tengo miedo de que… Estoy preocupado. Esto me preocupa. No estoy tranquilo.
Bánat, elkeseredés	¡Qué lástima! Lo siento mucho. Es una pena que...
Bosszúság	¡Qué mala suerte! ¡Caramba! Me da rabia que...
Együttérzés	Lo siento mucho. Gracias.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	¿Qué piensas? ¿Qué te/le parece? ¿Qué opinas/opina? ¿Qué piensas/piensa usted? ¿Es conveniente? ¿Vale la pena? ¿Y según tu/su parecer? ¿Me aconsejas/aconseja+*inf*? - Bien/mal. En mi opinión... Desde mi punto de vista ... Yo pienso... De esta perspectiva... Me parece que... Vale. De acuerdo.
Érdeklõdés, érdektelenség	¡Qué interesante! Es estupendo. ¡Qué emoción! ¡Fantástico! – ¡Qué aburrido! Es muy aburrido. ¡Qué rollo! No lo encuentro nada interesante. ¡Es insoportable!
Tetszés, nem tetszés	¿Te gusta?/¿Le gusta? – Me gusta. ¿Qué te/le parece? ¿Te/le cae bien...? ¿No te/le parece maravilloso? – Me gusta. Está bien. Muy bien. Bravo. Estupendo. Fantástico. Me encanta. Me cae bien/mal. No lo aguanto. No lo soporto. Me hace ilusión. No me gusta (nada). Eres un loco. ¡Ni hablar! ....no es para mí.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	(No) tienes/tiene razón. (No) es así. Estás/está equivocado.
Egyetértés, egyet nem értés	Sí. No. De acuerdo. Vale. Sí, pero. Está bien. (No) tienes razón. Estás equivocado. ¡Ni hablar! Me sabe mal, pero... ¡Cómo no! ¡No faltaría más! ¿Por qué no?
Helyeslés, rosszallás	Me gusta mucho. Estupendo. Qué bien. Es la mejor noticia que he oído en mucho tiempo. No me encanta. Me resulta antipático. ¡Qué poco me gusta!
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	¡No! ¡De ninguna manera! No lo quiero. ¡Que no! De eso, nada. –¡No seas así! Piénsalo.

Kommunikációs szándékok	Példa
Elismerés kifejezése és arra reagálás	Está bien. Perfecto. Tienes razón. Genial. Correcto. Muy bien.- Gracias. Es nada de particular. Es muy fácil.
Közömbösség	No me atrae. No me interesa. Ya estoy cansado de...
Ígéret	Prometo que.. Te/Se lo prometo.. Trato de... Intentamos... ¡Prometido!
Akarat, szándék, terv	Quiero... Quisiera... Querría ... Deseo... Tengo el deseo de...Voy a ...
Kívánság, óhaj	Deseo... Me gustaría... Espero...
Képesség, lehetõség, szükségesség, kötelezettség	(No) puedo. (No) es posible. Es necesario. Hay que. Sí, seguro que... (No) estoy seguro de que... Tengo previsto,... Yo iría a ... Estoy obligado... Me veo obligado...

Kommunikációs szándékok	Példa
Bizonyosság, bizonytalanság	Sí, seguro que... (No) estoy seguro de que... Tengo previsto, yo iría a ... No lo sé. Quizás. Acaso... Tal vez...
Preferencia, érdeklõdési kör kifejezése, illetve érdeklõdés ezek iránt	¿Qué prefieres? ¿Cuáles son tus aficiones? ¿Te divierte...? ¿Te gusta..? ¿No te resulta agradable...? ¿No te parece maravilloso? – Me gusta... Me encanta... Soy aficionado a... Me atrae... Adoro... Disfruto mucho con...
Kritika, szemrehányás	Fatal. No está bien. ¡Qué disgusto! No me gusta. ¡Qué lata! ¡Qué mal!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	¿Qué es...? Es... Esto es... Es un... Son unos...
Dolgok, események leírása	Es un... Era un... Ocurre... Pasa... Sucede... Tiene lugar...
Információkérés	Perdone. ¿Sabe usted...? ¿Tienes alguna idea de...? Por favor, necesito información sobre... ¿Qué sabes de...? ¿Me dices...? ¿Podría decirme, por favor? ¿Es que...? – Mire usted... Como lo sé... Sí. Sí, ya lo sé. No lo sé. Lo siento, pero no lo sé. ¡Ni idea!
Igenlõ vagy nemleges válasz	Sí. Sí, ya lo sé. No lo sé. Lo siento, pero no lo sé. ¡Ni idea!
Válaszadás elutasítása	No quiero. ¡Vete! ¡Márchate! ¡Largo!
Tudás, nem tudás	Sí, sí, ya lo sé. Sí, he oído hablar de eso. Algo de eso he oído. Ésa es la información que tengo. – No lo sé. ¡Y yo qué sé! ¡Ojalá lo supiera!
Bizonyosság, bizonytalanság	Sí, claro. Por supuesto. Desde luego. Seguro. No tengo ninguna duda. ¡Te lo juro! – No lo sé. ¡Qué sé yo! No sé si... ¡Quién sabe! No sé decirte. No estoy convencido. Quizás. A lo mejor... Posiblemente.
Ismerés, nem ismerés	(No) lo sé. (No) lo conozco. (No) estoy (bien) informado.
Feltételezés	Supongo... Yo pienso... Acaso... Tal vez... Quizás... Es posible que...
Emlékezés, nem emlékezés	¿(No) recuerdas...? ¿Te acuerdas..., verdad? Seguramente recordarás... ¿Has olvidado que...? – Me acuerdo de... Recuerdo... ¡Ya me acuerdo! Nunca (jamás) lo olvidaré. ¡Claro que me acuerdo! Si no me equivoco...
Indoklás (ok, cél)	A causa de ... es porque... siendo que... A fin de que... para...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Te pido... Por favor... Me puede... Me podría... ¿Puedes..? ¿Me haría el favor de...? Si fuera tan amable, le agradecería...
Felszólítás, tiltás, parancs	*Imperativo, Futuro, Infinitivo, No+ subjuntivo,* Te mando... Le ordeno... Usted debe... Tienes que...
Javaslat és arra reagálás	Tengo una idea... Deberías... ¿Te parece que...? ¿No te importaría...? ¿No se te ha ocurrido...? Quiero hacer una sugerencia... – Muy bien,... ¿Por qué no?
Rendelés	Tráigame... Deme... Me gustaría... Podría... Quisiera ...
Meghívás és arra reagálás	¿Vienes? ¿Vamos a ...? ¿Quieres venir? ¿Qué te parecería si...? – Sí, gracias. ¡Con mucho gusto! Vale, de acuerdo. Me gusta mucho la idea. ¡Qué bien! Claro.
Kínálás és arra reagálás	¿Te apetece? ¿Quieres? Toma... ¿ No quiere? Me gustaría ofrecerte... Te invito para... – Sí. Gracias. ¡Claro que acepto! Encantado. Me encanta.
Reklamálás	Protesto... Me quejo de... Quiero quejarme. ¡Qué barbaridad! No puede ser. ¡Aquí no se puede..! ¡Por favor! ¡Esto es el colmo! Esto es intolerable... Ya estoy harto de ... Oiga, ¿cómo es que..? Parece mentira que... Quisiera expresar mi descontento por...
Tanácskérés, tanácsadás	¿Qué harías tú? ¿Qué me aconsejas? Quiero pedirte un consejo. ¿Tú crees que...? – Te aconsejo. Te lo aconsejo. Pienso que... Creo que... Opino... Debes...
Figyelmeztetés	¡Cuidado! Te lo advierto. ¡Ten cuidado! ¡Ojo! ¡Atención!

Kommunikációs szándékok	Példa
Engedély kérése, megadása, megtagadása	¿Puedo? ¿Se puede? Con permiso. Perdón. Permítame. Por favor, ¿...? ¿Podría...? ¿Le molesta...? ¿Me dejas...? – Sí. Sí, sí. Sí, naturalmente. Sí, pase, pase. Vale. De acuerdo. Claro que puede. Adelante. ¡Por favor! No, no me molesta. No, no me importa.
Segítségkérés és arra reagálás	¿Me ayudas? ¿Puedes ayudarme? Necesito ayuda. ¡Ayúdame! ¡Socorro! ¿Puedo contar contigo..? ¿Puedes echarme una mano? – ¿Qué ayudo? Yo lo haré. ¡Déjeme hacerlo, por favor! ¿En qué puedo ayudarte? – Ya voy. Estoy a su disposición.
Segítség felajánlása és arra reagálás	¿Te ayudo? ¿Puedo ayudarte? ¿Puedo hacer algo por usted? – Sí, gracias. ¡Naturalmente! ¡Qué bien! ¡Qué amable! ¡Sí, ayúdame! Sí, gracias por su amabilidad. Sí, se lo agradezco.

6. Interakcióban jellemzõ kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Perdón, ¿Puede repetir? Repítalo, por favor. ¿Me lo repite, por favor? ¿Cómo dice? ¿Qué dice? ¿Eh? ¿Qué, cómo? ¿Cómo, cómo? ¿Podría decirlo de nuevo, por favor? ¿Le importaría repetirlo una vez más, por favor? ¡Otra vez, por favor! ¿Qué ha dicho? No he oído bien. ¿De verdad? ¿Qué dices? ¿Has dicho esto?
Nem értés	No comprendo. No escucho bien. No lo he entendido. ¿Qué quiere decir...?
Betûzés kérése, betûzés	¿Cómo se escribe? ¿Puede deletrear?
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	¿Podría hablar más despacio, por favor? ¡Más despacio, por favor! Hable un poco más fuerte, por favor. Habla más alto.
Beszélési szándék jelzése	En cuanto a mí... Yo, por ejemplo... Quisiera decir que... Oye... Escucha... Mira... Yo añadiría... Pido la palabra...
Téma bevezetése	Ahora que lo pienso... Oye... Vamos a lo que importa...
Témaváltás	¡Ah! Otra cosa... ¿Por qué no cambiamos de tema? ¿No sabes hablar de otra cosa? Según yo... Perdone que le interrumpa, pero... Oye, ¿no te importaría que habláramos de otro tema?
Félbeszakítás	Perdón. Oye,... ¡Basta ya! ¡No sigas! Cállate. No quiero oírte más. Cambia de tema.
Megerõsítés, igazolás	Sí, sí. Claro que sí. Esto es. Es así. Has comprendido bien. Es evidente. Es cierto. ¡Sí, hombre, sí! ¡Por supuesto!
Körülírás	Es que... Es un... No sé ¿si me explico? Es decir... O sea... Mejor dicho. O, total, lo que es lo mismo. Como acabo de decir…
Példa megnevezése	Por ejemplo... Como ejemplo... o sea... es como decir que...
Beszélgetés lezárása	En fin,... ¡Eso es todo! Para terminar,... Para acabar,...Y ya está. En conclusión,... Bueno, pues no hay más. En resumidas cuentas,...

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – általában megérti és helyesen használja a legegyszerûbb szerkezeteket szóban és írásban, – rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erõsen érezhetõk az anyanyelv hatásai, – a hibák ellenére többnyire érthetõen fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: – megérti és helyesen használja az egyszerû szerkezeteket szóban és írásban, – ismerõs helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, – az esetleg elõforduló hibák és az érezhetõ anyanyelvi hatás ellenére érthetõen fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: – változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, – viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerû hibát, – szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, – árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következõ táblázat a Kerettanterv spanyol nyelvi mellékletére épül. A nyelvtani követelmények leírása ebben a dokumentumban a könnyebb kezelhetõség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült.

A nyelv ismeretének és a nyelvi kommunikációnak alapfeltétele az alapos nyelvtani ismeret. A spanyol nyelv természetébõl adódóan a teljes leíró nyelvtan átfogó ismerete szükséges még a viszonylag alacsonyabb szintû közlendõk megfelelõ nyelvi megformálásához is. A közép- és emelt szintû vizsga nyelvi követelményeiben egyedül a bonyolultabb szerkezetek elõfordulásának gyakorisága tekintetében érdemes különbséget tenni. Természetszerû, hogy a középszinten vizsgázó tanulónak is ismernie kell pl. a kijelentõ mód, kötõ-, felszólító- és feltételes mód összes idõit, de a középszintû vizsgafeladatokban a nehezebb és viszonylag ritkábban elõforduló nyelvtani jelenségek (*) használatának egyszerûbb esetei, esetleges receptív számonkérése fordul elõ. Az emelt szintû érettségin az említett nyelvtani jelenségeket már aktívan is kell tudni alkalmazni, valamint elvárható a bonyolultabb szerkezetek, igei körülírások stb. biztos ismerete is.

	Középszint		**Emelt szint**	
	Rec.	**Prod.**	**Rec.**	**Prod.**
Hangtan				
– a spanyol ábécé – megegyezések és eltérések a spanyol és magyar hangrendszerben	+	+	+	+
– a kiejtés szabályai	+	+	+	+

	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	**Prod.**	**Rec.**	**Prod.**
– a helyes szó- és mondathangsúly	+	+	+	+
– a helyes hanglejtés	+	+	+	+
– a helyesírás fõbb szabályai	+	+	+	+
– az elválasztás	+	+	+	+
– a központozás	+	+	+	+
Alaktan				
A fõnév – a fõnevek neme, egyes és többes száma	+	+	+	+
– fõnévképzés, módosító képzõk	+	-	+	+
A névelõk – határozott	+	+	+	+
– határozatlan	+	+	+	+
A melléknév – fajtái, többes száma, egyeztetése a fõnévvel, helye a mondatban, rövidülése	+	+	+	+
– a melléknévképzés	+	-	+	+
– melléknévként használt más szófajú szavak	+	-	+	+
– a melléknév vonzata	+	+	+	+
– a melléknév fokozása és rendhagyó alakjai	+	+	+	+
– hasonlító szerkezetek	+	+	+	+
A számnév				
– a tõszámnév, sorszámnév, határozatlan számnév	+	+	+	+
– az évszám, életkor, óra-perc, idõpont, dátum kifejezése	+	+	+	+
A névmások				
– a személyes névmás, hangsúlytalan és hangsúlyos alakok (a tárgy és részeshatározó kifejezése, használata elöljárókkal)	+	+	+	+
– a visszaható névmás	+	+	+	+
– a birtokos névmás	+	+	+	+
– a mutató névmás	+	+	+	+
– a vonatkozó névmás	+	+	+	+
– a kérdõ névmás	+	+	+	+
– a határozatlan és általános névmás	+	+	+	+
A határozószók	+	+	+	+
Az elöljárószók	+	+	+	+
Az igék				
– ragozási típusok	+	+	+	+
– igenevek	+	+	+	+
– létigék és használatuk	+	+	+	+
– a spanyol igeragozás rendszere (igemódok: indicativo, subjuntivo, condicional és imperativo; igeidõk: presente, pretérito perfecto, pret. indefinido, pret. imperfecto, pluscuamperfecto, futuro imperfecto, futuro perfecto)	+	+	+	+
A módosítószók	+	+	+	+
A kötõszók	+	+	+	+
Az indulatszók	+	+	+	+
Mondattan				
– a mondatrészek	+	+	+	+
– a spanyol szórend	+	+	+	+
– az egyszerû mondatok	+	+	+	+
– az összetett mondatok	+	+	+	+
– az alárendelés	+	+	+	+
– a kijelentõ mód és a kötõmód idõegyeztetési rendszere	+	+	+	+
– a feltételes mondat *	+	-	+	+
– a szenvedõ szerkezet *	+	-	+	+
– a személytelen szerkezet	+	+	+	+

	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	**Prod.**	**Rec.**	**Prod.**
– a vonzatos igék *	+	+	+	+
– igei körülírások *	+	-	+	+
– a mondatrövidítések	+	+	+	+
– a függõ beszéd	+	-	+	+
A szóalkotás	-	-	+	+

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	**Emelt szint**
A vizsgázó A2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, – jól tudja alkalmazni alapvetõ szókincsét, noha még elõfordulhatnak nagyobb hibák, – a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelõbb kifejezõeszközt.	A vizsgázó B2: – megfelelõ szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, – a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelõbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, – kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a spanyolországi spanyol köznyelv szolgál. Speciális hely nyelvi szavak, csoportnyelvi és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elõ, amelyekben az ismeretük nem elõfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkészség	15	22	33
	Összesen:	—	100	150

A középszintû vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2–B1 szintjeit. Az eltérõ képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévõ tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszûrni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylõ nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor négy szövegbõl és négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme maximum 1200 szó. A feladatsor 33 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
- az alapvetõ nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerû,
- hétköznapi nyelven íródott, és fõként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2 feladatból, összesen 18 itembõl áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 200-300 szó.

A feladatok egy mondatszintû feladat kivételével szövegre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetõbb adatszerû információit kiszûrni,

B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerû részinformációkat megérteni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelõ,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerû,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetõen gyakran használt nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- közérdekû bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülõtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülõtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. idõjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
– események sorrendjének megállapítása,
– nyomtatványok,ûrlapok kitöltése,
– táblázat kitöltése,
– hiányos mondatok kiegészítése,
– rövid választ igénylõ nyitott kérdések,
– elhangzott leírás, utasítás alapján rajz készítése, vázlat feliratokkal való ellátása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 4 szövegbõl és 4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 5–8 perc, (400-800 szó). A feladatsor 33 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),

A2:
– a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
– az adott témáról egyszerû kifejezéseket használva írni,
– egyszerû mondatokból álló rövid, összefüggõ szöveget írni,
– a szöveg mondatai között lévõ alapvetõ logikai kapcsolatokat egyszerû nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötõszavakkal) kifejezni,
– néhány egyszerû szerkezetet és alapvetõ helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthetõ legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévõ szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelõen felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni,
- egyszerû nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegû közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlõlap,
- meghívó,
- magánjellegû vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.
- cikk (diák)újság számára.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordul elõ:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához, és a központi skálák szerinti értékeléshez.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 100-120 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlõlap, e-mail, levél).

A *második feladatban* a vizsgázó három megadott cím közül választhat és 150-180 szavas véleménykifejtõ írásmûvet kell létrehoznia. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszõleges.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

– a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

– saját magáról és közvetlen környezetérõl egyszerû, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetõen megnyilatkozni,
– egyszerû, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
– kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
– érezhetõ akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetõen beszélni,

B1:

– az egyszerû nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerûen kifejezni,
– ismerõs témáról folyó társalgásban részt venni,
– kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülõ feladatokat megoldani,
– viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeirõl és érzéseirõl,
– érezhetõ akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetõen beszélni.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– társalgás,
– szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
– önálló témakifejtés vizuális és verbális segédanyagok alapján.

Az elsõ feladat bevezetõ interjú, melynek célja, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a spanyol nyelv használatára. A vizsgáztató által feltett kérdések csak a vizsgáztató példányán szerepelnek.

A *második feladat, a szerepjáték vagy problémamegoldás* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az elõre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különbözõ kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelõ kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelõen reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti

a szituációt, a szerepeket és az elérendõ célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerû képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is. A második feladat párbeszédében az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggõen kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát, és három megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó elõre megtanult szövegeket mondjon el, illetve támpontot adnak az értékeléshez. A vizsgáztató szükség esetén segítõ kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor három feladatot tartalmaz: az elsõ feladat néhány, a vizsgáztató által feltett a vizsgázót közvetlenül érintõ kérdés. A második interaktív feladatban a vizsgázónak egy a mindennapi élet helyzeteihez hasonló szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A harmadik feladatban a vizsgázónak egy adott témát kell részletesen és összefüggõen kifejtenie három megadott szempont alapján. A vizsgázó két téma között választhat. A bevezetõ társalgás, az interaktív feladat és a témakifejtõ feladat két választható feladata különbözõ témakörhöz kapcsolódik. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Az írásbeli vizsga idõtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következõ táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek idõtartamát és arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Idõtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkészség	20	20	30
	Összesen:	—	100	150

Az emelt szintû vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérõ képesség- és tudásszintek érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsõzetesség elve érvényesül.

ÉRTÉKELÉS

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben az elérhetõ pontszámnak legalább a 10%-át teljesítenie kell.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI VIZSGA

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben elõforduló, különbözõ fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelõ mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelõ részletességgel megérteni,
- a szerzõ álláspontjára következtetni,
- a szerzõ, illetve a szereplõk érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:
- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. mûsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztõ szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegbõl kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor négy szövegbõl és négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1200-1500 szó. A feladatsor 30 itembõl áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérõ feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvetõ nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetõség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegbõl kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy elõre megadott szókészletbõl,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2 feladatból, 30 itembõl áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 300-500 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérõ anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelõen.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelõ stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelõ stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerû részinformációkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni az egyes beszélõk álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetbõl következtetni a beszélõk érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgarészben használt szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekbõl és lexikai elemekbõl építkezõ,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelõen változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* címû rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélõk közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélõ közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minõsége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegébõl adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elõ:

- közérdekû bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítõ),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- mûsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklõdésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztõ szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérõ nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezõk is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélõk száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntõen a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelmûek. *Emelt szinten* olyan szövegek is elõfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerûbbek, *emelt szinten* pedig a mûvelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is elõfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:
– feleletválasztás,
– igaz/hamis állítás,
– egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
– események sorrendjének megállapítása,
– táblázatok kitöltése,
– hiányos mondatok kiegészítése,
– hiányos szöveg kiegészítése,
– nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetû, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 4 szövegbõl és az adott szöveg értését mérõ feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett elõfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 8-10 perc. A feladatsor 30 itembõl áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegbõl adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különbözõ kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
– a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a megadott témákat általános nézõpontból is tárgyalni,
– álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni,
– a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggõ, megfelelõen tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
– a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerû hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
– a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelõ stílust és hangnemet, választani,
– az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelõ írásmûvet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
– meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
– az olvasó számára világosak, érthetõek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
– szövegfajtája meghatározott,
– tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének,
– megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
– magánjellegû vagy intézménynek szóló levél,
– olvasói levél,
– cikk (diák)újság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézõpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy õt érintõ témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerûen, összefüggõ mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmû keletkezik, az ehhez illeszkedõ szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmû célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elõ:
– a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *elsõ feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 150-200 szó terjedelmû szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak négy megadott irányító szempontot kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó három téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújthatnak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott négy irányító szempont alapján 200-250 szó terjedelmû szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérõ vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

A dolgozatokat két értékelõ javítja a megadott szempontok alapján.

SZÓBELI VIZSGA

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelõ beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minõségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

– a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelõ kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* címû részt),
– a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* címû részt),
– a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelõen, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
– folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
– gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
– a megadott témákat általánosabb nézõpontból is tárgyalni,
– folyamatosan és természetesen részt venni a különbözõ témájú társalgásokban,
– bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
– elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
– enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzõiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemzõ, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerû mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzõi

A vizsgafeladatokban elõforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* címû listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklõdésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános mûveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelmûen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elõ:

– bevezetõ interjú,
– szerepjáték (szituációs feladat),
– önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll.

A vizsgarész rövid *bevezetõ társalgással* kezdõdik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a spanyol nyelv használatára.

A *második feladat***,** a szituációs feladat megoldása, amelyben a vizsgázónak interaktívan kell részt vennie, s amelyben partnere a vizsgáztató.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggõen kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott 3 megadott szemponton túl tartalmazza az elõre megtervezett segítõ kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két különbözõ témakörhöz tartozó téma közül választhat.

A feladatsort a vizsgázó húzza. A kihúzott feladatsor három feladatot tartalmaz: bevezetõ kérdések azonosító száma, szituáció továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különbözõ témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idõ nincs, a de feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idõ áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvûek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli a megadott szempontok alapján.

TÁRSADALOMISMERET

Néhány szó a *Társadalomismeret* modultantárgy sajátosságairól

A *Társadalomismeret* modultantárgy integráló szerepet tölt be a jelenismereti tárgyak között: felöleli a legszemélyesebb pszichológiai ismereteket, a társadalmi viszonyokat leíró szociológiai megközelítéseket, valamint a gazdasági, jogi és állampolgári ismereteket is. A témák sokféleségéből és a rendelkezésre álló csekély óraszámból nyilvánvalóan következik, hogy ebben az esetben nem hagyományos értelemben vett tantárgyról van szó, amelyben az „egy tudomány – egy tantárgy" elve érvényesül. Az elsődleges cél itt nem az, hogy kis polihisztorokat neveljünk, sokkal inkább az, hogy az iskola közvetlenül is válaszoljon a diákok szocializációs szükségleteire, segítse őket abban, hogy könnyebben elsajátítsák a társadalmi normákat, hogy a későbbiekben könnyebben be tudjanak illeszkedni a társadalomba.

A *Társadalomismeret* esetében tehát különösen fontos kérdés az ismeretátadás és készségfejlesztés „hatékonyan működő" arányának megtalálása – ami persze legfőképpen az órai munka szervezésében jelenik meg. Egy ilyen jellegű tárgynak ugyanis az alapvető társadalomtudományi ismereteken túl politikai és szociális mintákat, készségeket is kell közvetítenie. Szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Ebben az értelemben a *Társadalomismeret* közvetlenül is a jövő tantárgya, az egész életre szóló tanulás része. A tanítás alapvető célja az, hogy kifejlessze a diákokban a készséget és a hajlandóságot, hogy életük további részében is tudatosan és kritikusan foglalkozzanak társadalmi kérdésekkel. A tárgy igazi értékét nem az mutatja, hogy a diákok mit ismernek és tudnak a tanulás idején az iskolában, hanem az, hogy hogyan viselkednek majd további életük során, amikor ismeretlen helyzetbe kerülnek. A *Társadalomismeret* tantárgy módszertani sajátossága tehát az induktivitás, amely tanítás személyességében és a társadalmi gyakorlathoz való közelségben jelenik meg. A diákok társadalmi tapasztalatai ugyanis sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult elveknek és fogalmi általánosításoknak, ezáltal könnyen hiteltelenné válhat mind a tanár, mind a tananyag.

A *Társadalomismeret* modultantárgy részletes érettségi követelményeiről

A *Társadalomismeret* modultantárgy legfőbb sajátosságát az adja, hogy úgynevezett modultárgyként kerül az iskolákba, ami azt jelenti, hogy óraszáma heti egy óránál kisebb, azaz hivatalosan 18 óra egy tanévben. Önálló tantárgyként tehát lényegében csak akkor jelenhet meg az iskolákban, ha valamely más tantárggyal, illetve modultantárggyal integrálódik. Elméletileg ugyan elképzelhető olyan variáció is, hogy az adott iskola több tanév anyagát tömbösíti, de a gyakorlatban ez nem tűnik szerencsés megoldásnak, mivel a tananyag nagy hangsúlyt fektet az életkori sajátosságokból adódó szocializációs szükségletekre. A *Társadalomismeret modul*tantárgy súlyát ebben a rendszerben éppen az adja, hogy – ha kis óraszámban is – a 7–12. évfolyamon folyamatosan jelen van követve a diákok szocializációját.

A *Társadalomismeret* modultantárgy jellege az érettségi követelmények szempontjából azt jelenti, hogy valóságosan két esetben lehet majd érettségizni ebből a tárgyból:

1. Amennyiben az adott iskola a saját szabadon fölhasználható órakereteiből kiegészíti a modultantárgy csekélyke óraszámát.
2. Amennyiben a *Társadalomismeret* más tantárgyakkal, tárgyakkal integrálódik.
   a) Az egyik lehetséges típus az, ha az ún. modultárgyak – *Mozgóképkultúra és médiaismeret, Tánc és dráma* – kerülnek egy oktatási és érettségi keretbe
   b) A másik lehetséges típus a társadalomtudományi tantárgyakkal – *Emberismeret és etika, Filozófia* – megvalósuló érettségi integráció.
   c) A harmadik típus pedig a nagyobb óraszámú, hagyományosabb tantárgyakkal – *Történelem, Irodalom, Osztályfőnöki óra stb.* – való összekapcsolódás az érettségi során.

Fontos azonban leszögezni, hogy Társadalomismeret modultantárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei az elsõ variációra lettek megfogalmazva. Konkrétan mindez azt jelenti, hogy ez a követelményrendszer arra vonatkozik, aki önálló tantárgyként – legalább két éven keresztül heti két órában – tanulja a Társadalomismeretet. Mindez válasz arra a nyilvánvalóan jogos felvetésre is, mely szerint az érettségi követelményrendszer túlzott méretû (teljesíthetetlen) a kerettantervben megadott óraszám alapján. Ez így van. Úgy gondoljuk, hogy ennek a követelményrendszernek a teljesítéséhez minimum dupla annyi óra szükséges, mint amennyit a kerettanterv a modultantárgy számára megfogalmaz. Természetesnek tartottuk azonban, hogy elõször a bõvebb keretet készítsük el. Ebbõl azonban az is következett, hogy – más tárgyaktól eltérõen – a Társadalomismeret modultantárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei (elsõsorban a gazdasági ismeretek és a pszichológia terén) a kerettantervi követelményeken túlmutató követelményeket is tartalmaznak.

Az elõzõekbõl szervesen következik, hogy a különbözõ tantárgyakkal történõ integráció kérdései – legalábbis az érettségi vizsga terén – csak a késõbbi tapasztalatok, illetve szabályozás nyomán tisztázódhatnak. Az itt megfogalmazott vizsgakövetelmények ugyanis önálló tantárgyként definiálják a Társadalomismeretet. Ezeket nem lehet egyszerûen egy másik tárgy (pl. a történelem tantárgy) „B” tételeként kezelni. Ugyanez vonatkozik bármely más tantárggyal – pl. a hasonló helyzetben lévõ modultantárgyakkal – történõ összekapcsolódásokra is.

A Társadalomismeret modultantárgy másik sajátossága az, hogy követelményrendszere alternatív jellegû: két olyan tudományterületet tartalmaz – a közgazdaságtant, illetve a pszichológiát –, amelybõl az érettségi vizsga során választhatnak a tanulók. A részletes érettségi követelményrendszer megfogalmazásakor természetesen mind a két tudományterület esetében megfogalmazódik az érettségi vizsga cél- és követelményrendszere mind írásban, mind a szóbeli terén.

A kerettantervi szabályozás nyomán megjelenõ Társadalomismeret modultantárgy többféle tudomány, illetve tantárgyi terület ötvözõdésébõl jött létre. Jelenlegi formájában ezek a területek még nem értek össze szerves egésszé. A tantárgy jellegérõl két fõ álláspont alakult ki:

1. A Társadalomismeret több önálló tantárgyi területbõl áll – társadalomismeret, pszichológia, vagy gazdasági ismeretek, valamint jelenismeret –, amelyek mind tartalmukban, mind módszertani téren egymástól függetlenül mûködnek. A részelemek – különösen a pszichológia – nem kapcsolódnak igazán egymáshoz, a tananyagok eltérõ módon építkeznek, más-más tanárt igényelnek stb.
2. A Társadalomismeret hosszú távon egységes tantárgyat alkot majd. A különbözõ területek egyre kevésbé jelentenek majd önálló tartalmakat, sokkal inkább eltérõ megközelítési módokat, szemléleteket képviselnek. A tárgy komplex tartalmakra – pl. család, szocializáció, iskola, helyi társadalom, nemzet, glóbusz – épül, amelyeknek szociológiai, politológiai, szociálpszichológiai, gazdasági, filozófiai stb. oldalait vizsgáljuk meg.

Természetesen a jelenlegi dokumentum – az általános érettségi vizsgakövetelményeknek megfelelõen – az elsõ variációnak megfelelõen készült. Itt tehát a tantárgyi elemek elkülönülten szerepelnek, ami persze nem jelenti azt, hogy a gyakorlati bevezetés során ne lehetne integráltabb formában is érvényesíteni a Társadalomismeret érettségi vizsga követelményeit.

A részelemek elkülönülése miatt szólni kell még egy – a tárgy kialakulatlanságából fakadó – terminológiai problémáról is. Nevezetesen arról, hogy a modultárgy egészének elnevezése és egyik alapvetõ részelemének elnevezése azonos. Ezt a továbbiakban úgy oldjuk fel, hogy

1. ha a modultárgy egészérõl beszélünk, akkor nagybetûvel írjuk: Társadalomismeret;
2. ha a 9–10. évfolyamos tananyagról lesz szó, akkor kisbetûvel írjuk: társadalomismeret.

A vizsga általános célja

A *Társadalomismeret* modultantárgy érettségi követelményeiben – mind középszinten, mind emelt szinten – két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyûjtsön az õt körülvevõ társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában – önálló véleményeként – elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetõdõ általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani.

A vizsga két szintje

Mind a középszintû, mind az emelt szintû vizsga két részbõl áll:

1. írásbelibõl
2. szóbelibõl

A középszintû vizsga elsõsorban az elsajátított ismereteket – elsõsorban fogalmakat – méri, illetve az alapvetõ ismeretek számonkérésén túl legfõképpen arra irányul, hogy a diákok tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévõ világot. Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegû, ugyanis az emelt szintû vizsga legfõképpen a felsõoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektõl a középszintû követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintû követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendõek. Ebbõl az is következik, hogy egy-egy témakör követelményeinek részletezõ leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK ÉS TÉMAKÖRÖK

Ezek a témakörök a *Társadalomismeret* modultantárgy érettségi vizsgakövetelményeinek alapjait képezik. Az itt megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek. Az emelt szintû követelmények tartalmazzák a középszintû követelményeket is.

Társadalomismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvetõ szabályait, eredetüket és rendeltetésüket. Tudjon különbséget tenni szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog között	Legyen tisztában a szabályok változásainak okaival, a törvények és törvényhozók szerepével.
Jogi alapismeretek	Ismerje az alapvetõ emberi, gyermeki és diákjogokat, valamint az ezekhez társuló kötelességeket. Legyen átfogó képe a bírósági eljárás szereplõirõl és fõbb szakaszairól. Ismerje a felelõsség fogalmát. Legyen tisztában a munkajogi alapismeretekkel. Tudjon önéletrajzot írni.	Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között. Ismerje a szerzõdések alapvetõ formai és tartalmi követelményeit, a jogorvoslati lehetõségeket.
Állampolgári ismeretek	Ismerje a Magyar Köztársaság állami és közigazgatásának intézményrendszerét, az alkotmányosság és a demokrácia alapelveit, valamint mindezek mûködésének fõ jellemzõit. Tudjon képet adni a mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszerérõl. Legyenek ismeretei arról, hogy milyen nemzetközi konfliktusok vannak jelenleg a világban.	Legyen képes felsorolni az alapvetõ politikai, szociális és kisebbségi jogokat, legyen tisztában ezek tartalmával. Legyen képes konkrét példák segítségével ismertetni az önkormányzatiság elvét. Legyen képes bemutatni egy civil szervezetet, illetve annak mûködését.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A család és a felnõtté válás	Ismerje a család funkcióit, valamint a nemi szerepeket a családban és a társadalomban. Legyen tisztában a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés jellemzõivel. Ismerje a szocializáció fogalmát! Tudjon példát mondani a mentálhigiénés, különösen a drogfogyasztás okozta problémákra és beilleszkedési zavarokra a felnõtté válás életszakaszában.	Ismerje a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóit és problémáit Magyarországon. Legyen képes példák segítségével bemutatni be a fiatalok társadalmi helyzetétnek sajátosságait a mai Magyarországon.
Kultúra és közösség	Ismerje az egyén, a közösség, a társadalom és a kultúra fogalmait. Ismerje a nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését, valamint a magyar nemzettudat fejlõdésének sajátosságait.	Legyen tisztában az önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémáival.
A társadalmi viszonyok	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegzõdésének fõ jellemzõivel. Ismerje a helyi társadalom fogalmát.	Legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevõik felismerésére, ezek megvitatására, és a velük kapcsolatos önálló véleményalkotásra. Legyen tisztában azzal, hogy milyen problémák feszülnek a mai magyar társadalom egyes rétegei között. Legyen képes bemutatni a legsúlyosabb hazai urbanizációs és regionális problémákat.

Jelenismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Az új gazdasági és társadalmi világrend	Ismerje a technológiai-gazdasági fejlõdés alapvetõ sajátosságait. Legyen képes bemutatni az állandó növekedésre irányuló racionális gazdasági magatartás sajátosságait és veszélyeit a piacgazdaságban. Lássa a gazdasági fejlõdés és a környezetszennyezés alapvetõ összefüggéseit. Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a mai Magyarországot is érintik. Legyen képes bemutatni az európai integráció legfõbb sajátosságait. Ismerje a legjelentõsebb nemzetközi szervezeteket.	Legyen képes példák segítségével bemutatni napjaink gazdasági és társadalmi változásainak elõnyeit és hátrányait. Ismerje fel, és legyen képes elemezni a szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció közötti összefüggéseket. Legyen képes példák segítségével bemutatni a mikro- és makroökonómia lehetséges konfliktusait.
Kultúra és globalizáció	Ismerje az információs társadalom fogalmát, valamint az információrobbanás társadalmi hatásait.	Legyen képes bemutatni, miként hatnak a modern informatikai és távközlési rendszerek a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyek közötti érintkezésre. Legyen képes példák segítségével bemutatni a kulturális uniformizálódás világméretû folyamatát. Legyen képes értelmezni, hogy miért fontos a kulturális sokféleség megõrzése.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Az életmód átalakulása	Ismerje a pályaválasztás és a munkába lépés lehetõségeit, a mai Magyarországon. Ismerje az önéletrajzírás és az álláskeresés alapvetõ „szabályait” (információforrások fajtái, teendõk a hirdetés elolvasásától az interjúzás lezárásáig). Ismerje a fogyasztói társadalom fogalmát. legyen képes példák segítségével bemutatni e társadalmi forma elõnyeit és hátrányait. Legyen képes bemutatni a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulását a mai világban.	Legyen képes bemutatni a munka világának átalakulását a globalizáció korában. Értse és legyen képes bemutatni, milyen hatást gyakorol a jóléti államok léte, és azok pazarló fogyasztása a világra. Ismerje a nõi emancipáció fogalmát, és legyen képes bemutatni ezek társadalmi hatásait.
A növekedés határai	Legyen képes bemutatni, hogy milyen hatást gyakorol a természeti környezetre a technikai civilizáció és a gazdasági növekedés. Ismerje a demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okait a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémáit hazánkban és más európai országokban. Ismerje a környezetkímélõ magatartás elterjedését ösztönzõ, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai okokat. Legyen képes példákkal bemutatni, mit tehet az egyén és a társadalom az üzleti szemlélet túlzásaiból eredõ károk ellensúlyozására (pl. környezetvédõ, segélyezõ programok, szervezetek bemutatása).	Legyen képes röviden összefoglalni a fenntartható fejlõdés társadalmi, politikai és gazdasági alapelveit.

Gazdasági ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Vállalkozás, vállalkozó	Ismerje a vállalkozások fõ ismérveit (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció) Meg tudja különböztetni a vállalkozókra jellemzõ és kevésbé jellemzõ tulajdonságokat	Megadott információk alapján képes legyen eldönteni, hogy a megadott tevékenység mennyiben vállalkozás.
A vállalkozások szerepe, jelentõsége a magyar gazdaságban	Ismerje a vállalkozások különbözõ csoportosítási lehetõségeit: különböztesse meg a fõbb gazdasági szereplõket (kis, közép, nagyvállalatok); tudjon példákat mondani a különbözõ tevékenységet végzõ vállalkozásokra. Ismerje a különbözõ tulajdonformákat. Ismerje a vállalkozási formákat, és tudja jellemezni azokat.	Tudja értelmezni a napi sajtóban megjelenõ elemzéseket, elõrejelzéseket a makrogazdaság teljesítményérõl. Tudjon véleményt formálni a magyar gazdaság állapotáról a hazai növekedési, foglalkoztatottsági, munkanélküliségi, pénzügyi adatok alapján. Ismerje a fõbb gazdasági célkitûzéseket. Tudja jellemezni az egyes tulajdonformákat.
A gazdasági környezet	Ismerje a gazdasági körforgás folyamatát (háztartások – cégek – kormányzat). Ismerje a pénz kialakulásának folyamatát, a pénz jellemzõit, valamint a hazai bankrendszer felépülését. Ismerje a fõ makrogazdasági mutatókat (GDP, GNP). Ismerje a gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külsõ, belsõ egyensúly, infrastruktúra fogalmát és tudjon példákat mondani a fogalmakkal összefüggõ fõbb hazai jellemzõkre, adatokra.	Ismerje a jelentõsebb gazdasági törvényeket! Tudjon példákat mondani a különbözõ banki szolgáltatásokra.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
A marketing alapjai	Ismerje a piac fogalmát, jelentõségét, a kereslet-kínálat törvényszerûségeit. Ismerje a marketing szemlélet és a stratégiai gondolkodás lényegét. Ismerje a szegmentáció fogalmát, a célpiac behatárolásának jelentõségét. Ismerje a swot analízis és a marketingmix elemeit.	Tudjon példákat mondani piackutatási eszközökre, ismerje a kérdõív-készítés fõ jellemzõit. Tudja értelmezni az információk megjelenítésének egyszerûbb formáit: grafikonok, diagramok
A vállalkozás finanszírozása	Ismerje a saját és idegen forrás meghatározását, tudjon rájuk példákat mondani! Ismerje a hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmakat, (kamat, futamidõ, fedezet, saját erõ). Ismerje a tõzsde, a részvény, a kötvény fogalmát, ismerje a tõkepiac jelentõségét.	
Fogyasztó a piacgazdaságban	Mutassa be egy példabeli háztartáson belül a fogyasztási, beruházási, megtakarítási lehetõségeket. Soroljon fel több megtakarítási formát. Ismertesse a fogyasztók alapvetõ jogait.	Képes legyen összehasonlítani az egyes megtakarítási formákat.
Nemzetközi kereskedelem	Ismerje a külkereskedelem jelentõségét és sorolja fel a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközeit (vám, kvóták, szubvenció, dömping)	

Pszichológia

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	Legyen tisztában a lelki jelenségek organikus alapjaival. Ismerje az egyéni tulajdonságok és a környezeti hatások dinamikus kölcsönhatásait néhány fontos képesség és tulajdonság (intelligencia, temperamentum, személyiségvonások) esetében. Ismerje az én és a tudat legfontosabb értelmezéseit.	Ismerje a test és lélek probléma néhány fontosabb interpretációját. Legyen tisztában az öröklés és a környezet kölcsönhatásainak típusaival és mechanizmusaival, az emberi környezet különlegességével. Mutassa be, milyen álláspontokat képviselnek az ismert pszichológiai irányzatok az én és a személyiség értelmezése terén.
A kognitív funkciók	Ismerje az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságait. Legyen tisztában vele, hogy melyek a legfontosabb megismerõ funkciók: (figyelem, emlékezet, gondolkodás), értse ezek mûködését. Ismerje a megismerés és a motiváció legfontosabb összefüggéseit. Legyen tisztában a kognitív képességek fejlõdésének legfontosabb állomásaival.	Legyen tisztában a megismerés kiemelt és irányító szerepével az emberi lelki funkciók körében. Ismerje a megismerõfunkciók belsõ összefüggéseit. Ismerje a belsõ és a külsõ ösztönzõk tanulásra gyakorolt hatásait. Legyen tisztában az értelmi fejlõdés menetével és más mentális funkciókra gyakorolt hatásával.
A beszéd és a kommunikáció	Legyen tisztában a nyelvnek az emberi társadalomban betöltött szerepével, valamint a nyelv elsajátítási folyamatának a szabályszerûségeivel. Ismerje a verbális és nem verbális kommunikáció néhány fontosabb válfaját. Ismerje a tömegkommunikáció néhány fontosabb sajátosságát.	Ismerje a kommunikáció szerkezetét, az egyes alkotóelemek szerepét az üzenet kialakulásában, a kommunikáció fajtáit és azok összetett jelentéseit. Legyen tisztában a mai tömegkommunikáció fajtáival és az általuk gyakorolt társadalomszervezõ, illetve szocializációs hatásokkal.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	**Emelt szint**
A motiváció, az érzelmek és az akarat	Ismerje a motiváció élettani szerepét és mûködését, kapcsolatát a szükségletekkel. Ismerje az érzelmek motivációs hatásait. Legyen tájékozott azzal kapcsolatban, hogy milyen motivációs háttere van az emberi szexualitásnak, az utódgondozásnak, valamint az agresszív viselkedésnek.	Legyen tisztában az alapvetõen emberi motivációk fajtáival, jellegzetességeivel, az akaratszabadság és a belsõ, élettani motívumok kölcsönhatásainak nyitott kérdéseivel. Ismerje a legfontosabb érzelem-elméleteket. Legyen képe arról, hogy milyen szerepet játszanak az emberi döntések meghozatalában az érzelem, az akarat és a tudat kölcsönhatásai.
A szocializáció folyamata. A személyiség és a társas jelenségek	Ismerje, hogy milyen szerepet játszanak a családon belüli az intim érzelmi kapcsolatok az emberi fejlõdésben. Ismerje a család és a szülõi szerep jelenkori sajátosságait. Legyen tisztában a gyermek fejlõdésének legfontosabb állomásaival. Ismerje a legfontosabb társas hatásokat (azonosulás, szociális tanulás). Ismerje a társas alakzatok (pár, tömeg, csoport) legfontosabb jellegzetességeit,	Ismerje a szocializáció különféle szintjeit (mikro-, mezo- és makroszint), a kultúra és a viselkedés sajátos összefüggéseit. Ismerje a családi élet szakaszait, a családcsoport mûködésének sajátosságait. Ismerje a csoportszervezõdés és -mûködés alapelveit, a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerû cselekvés) pszichológiai sajátosságait.
Lelki egészség és betegség	Ismerje a testi és lelki egészség néhány különbözõ fajta értelmezését. Legyen tudatában annak, hogy a lelki nehézségekkel meg kehet küzdeni, és ebben szakemberek segítségére lehet támaszkodni. Ismerje a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek legfontosabb fajtáit.	Ismerje a lelki betegségek felismerésének legfontosabb módszereit. Ismerje a lelki nehézségekkel való megküzdés tipikus fázisait, és az ellenálló képesség kialakulásának feltételeit. Ismerje a devianciák szociológiai és pszichológiai értelmezését.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA CÉLJA

A középszintû érettségi vizsgán a vizsgázó számot ad arról, hogy mennyiben ismeri a társadalomra vonatkozó alapvetõ fogalmakat, értelmezési kereteket, megközelítési módokat, mennyire tudja értelmezni a körülötte lévõ világ eseményeit. Meghatározó jelentõségû az alapvetõ kompetenciák – szövegek, statisztikák elemzése, a szaknyelv alkalmazása, az általánosítás képessége, szemléletes példák, analógiák, okozati viszonyok használata, kommunikációs készségek stb. – mérése.

A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga szerkezete

Vizsgaformák és vizsgatartalmak		
Vizsgaforma	**Tartalmi szerkezet**	**Időtartam**
Írásbeli (projekt) vizsga	**Egy nagyobb téma feldolgozása, amely tartalmazza a modultárgy valamennyi részelemét**	**Az utolsó tanév folyamán készíti a vizsgázó**
Szóbeli vizsga	**„A” tétel** **TÁRSADALOMISMERET, JELENISMERET** **„B” tétel** **PSZICHOLÓGIA** **vagy** **GAZDASÁGI ISMERETEK** **A projekt-munka megvédése**	**10 perc** **5 perc** **5 perc**

A feladatok kijelölése

Az írásbeli projekt-feladat esetében három – központilag megadott – témából kell választania a vizsgázónak.

A szóbeli tételeket a megadott témakörök alapján a vizsgáztató szaktanár állítja össze

Értékelés

Írásbeli (projekt) vizsga	**Szóbeli vizsga**
A központilag megadott értékelési útmutató alapján a szaktanár értékeli a projekt-munka folyamatát és eredményét.	A szóbeli vizsga eredményére a vizsgáztató szaktanár (szaktanárok) tesz javaslatot.
Projekt-munka	**Szóbeli**
A projektkészítés folyamata 30% A projekt-munka eredménye 50% A projekt megvédése 20%	„A” tétel „B” tétel
100 pont	**50 pont**
Amennyiben a projekt-munka a szaktanár szerint értékelhetetlen – a vizsgázó nem végezte el a megbeszélt feladatokat, nem önállóan dolgozott stb. –, akkor a vizsgázó nem tehet szóbeli érettségit	
Az középszintû vizsgán elérhetõ maximális pontszám 150 pont.	

A pontszámok érdemjegyekre történõ átváltása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSBELI (PROJEKT)VIZSGA

A középszintû írásbeli vizsga elsõsorban a vizsgázó önállóságát, kreativitását, munkakultúráját vizsgálja. Az ilyen jellegû projekt-munka megítélésének legfõbb sajátossága az, hogy a tanár – aki végigkíséri a projekt készítésének valamennyi fázisát – nemcsak az eredményt, a produktumot értékeli, hanem magát a készítés folyamatát is.

A vizsga projekt-jellegét az adja, hogy a hagyományosabb házi dolgozatokhoz képest itt szélesebb mûfajválaszték áll a vizsgázók rendelkezésére (felmérés, szerkesztett interjú, audiovizuális produktum stb.)

A vizsga idõtartama

A vizsga lebonyolítási rendje sok tekintetben hasonlít az Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny rendszeréhez. A jelentkezõnek több mint fél év áll rendelkezésére, hogy – tanári segítséggel – elkészítse a dolgozatot, illetve produktumot.

Ebben az értelemben a vizsga elkészítésének határidõi a következõk:
– Az adott tanév szeptember 15-éig ismertetni kell a vizsgázóval a három választható témakört. A projektvizsga témái az országos Vizsgaközpont által kerülnek meghirdetésre.
– Az adott tanév szeptember 30-áig a vizsgázónak választania kell egyet a megadott három témakör közül.
– Rögzíteni kell a produktum elkészítésének fázisait is, valamint a tanári konzultációs idõpontokat is.
– A dolgozat, illetve produktum beadási határideje a adott tanév tavaszi szünet elõtti utolsó tanítási napja.
– A dolgozat, illetve a produktum szóbeli megvédése a szóbeli érettségi erre a célra elkülönített részében (kb. öt perc) történik.

A vizsga leírása

A vizsga témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegû, ami többféle – a helyi viszonyoknak megfelelõ – megközelítést is lehetõvé tesz: pl. *Környezetszennyezési problémák lakóhelyeden, Egy kisebbségi helyzetben élõ család története vagy helyzete stb.* A vizsga megítélése nemcsak a téma tartalmi kifejtésére, hanem a feldolgozás módjára is vonatkozik. Ez az iskolai forma ugyanis legfõképpen azt a módot, azokat a készségeket kívánja megtanítani, amelyek egy-egy új téma, feladat feldolgozásához szükségesek.

Ebben az értelemben a vizsga fõ alapelvei a következõk:

1. A projekt-munka elkészítése *önálló kutatási tevékenység* legyen. A vizsgázó – a tanári útmutatásokat és konzultációkat felhasználva – önállóan válassza ki a témáját, önállóan kutasson, dolgozzon, s a vizsga eredménye is reprodukció helyett minél inkább produkció legyen.

2. A vizsga másik nagyon fontos alapelve a *komplex* megközelítés. A Társadalomismeret tárgy komplex jellegét – azt, hogy többfele mûveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvözõdéséböl jött létre – ugyanis a vizsga keretében is érvényesíteni kell. Konkrétan mindez azt jelenti, hogy a témakörök kiválasztásakor és a munka megtervezésekor a Társadalomismeret tartalmi struktúráját – mint megközelítési módokat – is figyelembe kell venni. Például egy családra, iskolára, helyi társadalomra vonatkozó téma esetében társadalomismereti pszichológiai vagy gazdasági, valamint jelenismereti (általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitekintõ) megközelítéseket is alkalmazni kell.

3. A vizsgát azért nem nevezzük egyszerûen házi dolgozatnak, mert annál jóval tágabb mûfajú keretekkel rendelkezik. Ebben az értelemben a következõ típusú mûfajokban lehet az adott témát feldolgozni (a lista a késõbbiekben tovább bõvíthetõ):

– hagyományos házi dolgozat – egy téma 10–15 oldalon történõ leíró bemutatása.
– kérdõíves felmérés készítése és összegzése.
– szerkesztett (írásban) interjú(k) készítése.
– audiovizuális produktum (CD, fotósorozat).
– közéleti diákrendezvény megszervezése az iskolában és annak részletes dokumentálása..
– mûsorsorozat, önálló kiadvány készítése az iskolaújság, iskolarádió, iskolatelevízió számára (írásos dokumentáció és beszámoló).

– iskolán kívüli közéleti akció (pl. környezetvédelmi) szervezése, illetve az abban való szisztematikus (értékelhetõ) részvétel (írásos dokumentáció és beszámoló)

4. A vizsga elkészítésének menetrendje meghatározott feladatokat, illetve állomásokat tartalmaz, amelyeket a konzultációkat tartó, illetve vizsgáztató tanárnak kell ütemeznie és ellenõriznie. A munka egyes szakaszainak pontos rögzítése azért fontos, hogy a vizsgázó készségszinten sajátítsa el az ilyen jellegû munkavégzés kultúráját. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következõk (természetesen az adott feldolgozásmódtól függõen ez a szakaszolás a témának megfelelõen módosul:

– a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés.
– a téma kiválasztása után hipotézis kialakítása.
– bibliográfia készítése – a fontos irodalmak kiválasztása.
– tervezet készítése a munka részeire vonatkozóan, illetve hálóterv készítése a munka ütemezésére.
– részfejezet készítése.
– a nyers változat elkészítése.
– tanári bírálat.
– korrigálás.
– leadás, megvalósulás.

Értékelés

A vizsga értékelésének legfontosabb szempontja az, hogy a szaktanárnak egyrészt bírálnia kell a projekt-munka elkészítésének folyamatát, másrészt pedig eredményét is.

1. Értékelnie kell: a téma kiválasztását, a hipotézis kialakítását, a tervezet és a bibliográfia elkészítését, a nyers változat, illetve a mintafejezet megírását, esetleg a szervezési munkát és egyéb fázisok elvégzését. A konzultációkat tartó szaktanár rövid szöveges értékelést (jegyzõkönyvet) készít az elvégzett munka szakszerûségérõl. Hibátlan munka esetén az elérhetõ maximális pontszám a vizsga egészének 30%-a lehet.

2. Értékelni kell természetesen a munka tartalmát, eredményét is – házi dolgozat, felmérés, interjú, audiovizuális produktum, kiadvány, rendezvény akció stb.

A projekt-munka leadásakor a tanulónak *kötelezõen mellékelni kell egy maximum 750 szóból* álló értelmezõ kommentárt vagy *munkanaplót*. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült fõbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre.

A munka eredményét a szaktanár írásban értékeli. Az elkészült munkát érdemes az iskola nyilvánossága elé tárni (publikálni): nyilvánosan bemutatni, elhelyezni az iskolai könyvtárban stb. A tartalmi követelmények hibátlan teljesítésével a vizsga pontszámának 50%-át lehet elérni.

3. A projekt-munka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme. A vizsgázónak röviden be kell mutatnia projektjét és válaszolnia kell a szaktanár, illetve a vizsgabizottság tagjainak kérdéseire

A védés hibátlan teljesítésével a maximális pontszám 20%-át éri el a vizsgázó..

SZÓBELI VIZSGA

A középszintû szóbeli vizsga során a vizsgázónak bizonyítania kell azt, hogy képes egy-egy társadalomismereti téma önálló, produktív kifejtésére.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán minden tanuló egy „A” és egy „B” tételt húz. Az „A” tételben társadalomismereti és jelenismereti témák sorakoznak, a „B” tételben – attól függõen, hogy a tanuló melyik változatot tanulta – gazdasági ismeretek vagy pszichológia.

Újdonságot jelent a projekt-munka megvédésére vonatkozó rész, amelyben a vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet, és válaszol a felmerülõ kérdésekre: ezek részben arra irányulnak, hogy mennyire jártas a vizsgázó az adott témában, illetve, hogy mennyire önállóan dolgozott a projektmunka elkészítése során.. A projektmunka megvédésének értékelése – bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik – az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendõ.

A vizsga idõtartama 20 perc.

– „A” tétel kb. 10 perc,
– „B” tétel kb. 5 perc,
– A projektmunka megvédése 5 perc.

A tételsor összeállítása

A szóbeli vizsgára az érettségi követelmények alapján a szaktanár 20–25 „A” és „B” tételt jelöl ki. A tétel tartalmazhat rövid „felvezetõ szöveget” – idézetet, statisztikát, képet stb. – a világosan megfogalmazott kérdés, illetve feladat mellett.

Az „A” tételsor tematikai aránya

TÁRSADALOMISMERET

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A társadalmi szabályok	Legalább 2 tétel kötelezõ
Jogi alapismeretek	Legalább 2 tétel kötelezõ
Állampolgári ismeretek	Legalább 3 tétel kötelezõ
A család és a felnõtté válás	Legalább 2 tétel kötelezõ
Kultúra és közösség	Legalább 2 tétel kötelezõ
A társadalmi viszonyok	Legalább 3 tétel kötelezõ
Összesen:	**Legalább 14 tétel kötelezõ**

JELENISMERET

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A tudományos haladás kora	Legalább 1 tétel kötelezõ
Az új gazdasági és társadalmi világrend	Legalább 1 tétel kötelezõ
Kultúra és globalizáció	Legalább 2 tétel kötelezõ
A munka világa	Legalább 2 tétel kötelezõ
A növekedés határai	Legalább 1 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 7 tétel kötelezõ**

A „B” tételsor tematikai aránya

GAZDASÁGI ISMERETEK

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A vállalkozások világa	Legalább 7 tétel kötelezõ
A gazdasági környezet	Legalább 9 tétel kötelezõ
Világgazdaság	Legalább 5 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 21 tétel kötelezõ**

PSZICHOLÓGIA

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	Legalább 4 tétel kötelezõ
A kognitív funkciók	Legalább 4 tétel kötelezõ
A beszéd és a kommunikáció	Legalább 3 tétel kötelezõ
A motiváció az érzelmek és az akarat	Legalább 4 tétel kötelezõ
A szocializáció folyamata. A személyiség és a társas jelenségek	Legalább 6 tétel kötelezõ
Lelki egészség és betegség	Legalább 4 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 25 tétel kötelezõ**

Értékelés

A diákok szóbeli vizsgateljesítményének értékelése az alább megadott értékelési kritériumok szerint történik.

A szóbeli felelet értékelési szempontjai	Százalék
Tartalom – a téma bemutatásában érvényesülõ tájékozottság – tárgyi ismeretek – fogalomhasználat	60%
Elõadásmód – a felelet világos, témának megfelelõ felépítése – a logikus érvelés – megfelelõ szókincs – lényegkiemelõ képesség – rendszerezõ képesség – problémaérzékenység – kreativitás	40%

Az értékelés arányai

A szóbeli felelet	A szóbelin belüli arányy
„A” tétel	**35 pont**
Társadalomismeret és jelenismeret	
„B” tétel	**15 pont**
Pszichológia vagy gazdasági ismeretek	

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Vizsgaformák és vizsgatartalmak		
Vizsgaforma	**Tartalmi szerkezet**	**Idõtartam**
Írásbeli vizsga	TÁRSADALOMISMERET – fogalmakra vonatkozó tesztkérdés – egy-egy kisebb téma esszészerû kifejtése – esettanulmány értelmezése és elemzése GAZDASÁGI ISMERETEK – fogalmakra vonatkozó tesztkérdés – egy-egy kisebb téma esszészerû kifejtése – esettanulmány értelmezése és elemzése vagy PSZICHOLÓGIA – egy-egy kisebb téma esszészerû kifejtése – esettanulmány értelmezése és elemzése JELENISMERET – egy-egy kisebb téma esszészerû kifejtése – esettanulmány értelmezése és elemzése	**240 perc**
Szóbeli vizsga	**„A” tétel** TÁRSADALOMISMERET **és** JELENISMERET **„B” tétel** GAZDASÁGI ISMERETEK vagy PSZICHOLÓGIA	**15 perc** **5 perc**

A feladatok kijelölése	
Írásbeli	**Szóbeli**
A feladatlapokat központilag állítják össze.	A tételeket központilag állítják össze.

Értékelés	
Írásbeli	**Szóbeli**
A vizsga értékelése központilag megadott értékelési útmutató (kulcsszavak, megoldókulcs) alapján történik.	A vizsga külsõ vizsgabizottság elõtt történik.
50% (75 pont)	50% (75 pont)
A középszintû vizsgán elérhetõ maximális pontszám 150 pont.	

A pontszámok érdemjegyekre történõ átváltása központi útmutató alapján történik.

Tartalmi arányok

Az írásbeli vizsga feladatait 50%-ban a társadalomismeret, 25%-ban a pszichológia, vagy gazdasági ismeretek, 25%-ban pedig a jelenismeret alkotják

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga elsõsorban a vizsgázó ismereteinek, fogalomkészletének, illetve értelmezési kereteinek felmérésére szolgál. A vizsga viszonylag egységes fogalmi rendje, szabott kérdéstípusai lehetõvé teszik, hogy a különbözõ iskolákban folyó vizsgák összemérhetõek legyenek.

A vizsga idõtartama 240 perc.

A feladatok és a feladatok jellemzõi

Az írásbeli vizsga központilag összeállított feladatlap segítségével történik. A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz kapcsolódó részletes követelményrendszeren alapul. A modultárgy alternativitásából adódóan – a diákok választásának megfelelõen – kétféle feladatlap készül.

Az emelt szintû érettségi vizsga írásbeli feladatai három típusba sorolhatóak:
a) fogalmakra, meghatározásokra vonatkozó tesztkérdés;
b) egy-egy kisebb téma esszészerû vagy más módon történõ kifejtése;
c) esettanulmány értelmezése és elemzése.

Értékelés

A központi útmutatásnak megfelelõen központilag javítják és értékelik a dolgozatokat. A javító tanár a diákok által használt színtõl eltérõ színû tollal jelöli a hibákat és azok súlyosságát, illetve a meg nem oldott feladatokat is jelzi. Végül rövid szöveges értékelésben megállapítja a munka erényeit és hiányosságait és a megadott javítókulcsnak megfelelõen értékeli az írásbelit.

A megadott feladatlapon a modultárgy részelemeire vonatkozó kérdéssorok egymástól elkülönülve (egymás után) jelennek meg és önállóan kell õket pontozni. Végül a részelemek pontértékei – a korábbiakban megadott arányoknak megfelelõen – összeadódva adják a végleges eredményt.

A fogalmakra vonatkozó tesztkérdéseket a központilag megadott javítókulcs alapján kell értékelni.

A kisebb témák kifejtésére vonatkozó kérdéseket, valamint az esettanulmány értelmezését és elemzését a központilag megadott javítókulcs kulcsszavai alapján kell javítani.

SZÓBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

A szóbeli vizsga a hagyományos szóbeli érettségik rendjének megfelelõen a vizsgázótól megköveteli egy-egy téma (tétel) önálló és átfogó kifejtését, érvelõ bemutatását.

A vizsga idõtartama 20 perc.

„A” tétel (társadalomismeret és jelenismeret) – kb. 15 perc.

„B” tétel (pszichológia vagy gazdasági ismeretek) – kb. 5 perc.

A szóbeli vizsgára központilag 20–25 „A” és „B” tételt jelölnek ki a vizsgakövetelmények alapján. A tétel tartalmazhat rövid „felvezetõ szöveget” – idézetet, statisztikát, képet stb. – a világosan megfogalmazott kérdés, illetve feladat mellett.

Az „A” tételsor tematikai aránya

TÁRSADALOMISMERET

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A társadalmi szabályok	Legalább 2 tétel kötelezõ
Jogi alapismeretek	Legalább 2 tétel kötelezõ
Állampolgári ismeretek	Legalább 3 tétel kötelezõ
A család és a felnõtté válás	Legalább 2 tétel kötelezõ
Kultúra és közösség	Legalább 2 tétel kötelezõ
A társadalmi viszonyok	Legalább 3 tétel kötelezõ
Összesen:	**Legalább 14 tétel kötelezõ**

JELENISMERET

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A tudományos haladás kora	Legalább 1 tétel kötelezõ
Az új gazdasági és társadalmi világrend	Legalább 1 tétel kötelezõ
Kultúra és globalizáció	Legalább 2 tétel kötelezõ
A munka világa	Legalább 2 tétel kötelezõ
A növekedés határai	Legalább 1 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 7 tétel kötelezõ**

A „B” tételsor tematikai aránya

GAZDASÁGI ISMERETEK

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A vállalkozások világa	Legalább 5 tétel kötelezõ
A gazdasági környezet	Legalább 4 tétel kötelezõ
A marketing alapjai	Legalább 4 tétel kötelezõ
Háztartás	Legalább 4 tétel kötelezõ
Világgazdaság	Legalább 4 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 21 tétel kötelezõ**

PSZICHOLÓGIA

Témakörök	Az összeállítandó tételek aránya
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	Legalább 3 tétel kötelezõ
A kognitív funkciók	Legalább 4 tétel kötelezõ
A beszéd és a kommunikáció	Legalább 3 tétel kötelezõ
A motiváció az érzelmek és az akarat	Legalább 3 tétel kötelezõ
A szocializáció folyamata. A személyiség és a társas jelenségek	Legalább 5 tétel kötelezõ
Lelki egészség és betegség	Legalább 3 tétel kötelezõ
Összesen	**Legalább 21 tétel kötelezõ**

Értékelés

A diákok szóbeli vizsgateljesítményének értékelése az alább megadott értékelési kritériumok szerint történik.

A szóbeli felelet értékelési szempontjai	Százalék
Tartalom – a téma bemutatásában érvényesülõ tájékozottság – tárgyi ismeretek – fogalomhasználat	60%
Elõadásmód – a felelet világos, témának megfelelõ felépítése – a logikus érvelés – megfelelõ szókincs – lényegkiemelõ képesség – rendszerezõ képesség – problémaérzékenység – kreativitás	40%

Az értékelés arányai

A szóbeli felelet	A szóbelin belüli százalékarány
„A” tétel	**75%**
Társadalomismeret és	50%
Jelenismeret	25%
„B” tétel	**25%**
Pszichológia vagy gazdasági ismeretek	

TESTNEVELÉS

A részletes követelmények használata, felépítése

A testnevelés középszintû érettségi vizsga azt tanúsítja, hogy a vizsgázó birtokában van a kerettantervben elõírt és az iskolai kötelezõ órakeretében elsajátított ismereteknek, és azoknak a képességeknek, készségeknek, amelyek a testnevelés és sport prevenciós és egészségvédõ céljait szolgálják.

A testnevelés emelt szintû érettségi vizsga – a tárgy iránti nagyobb érdeklõdést, esetleg a felsõoktatásba felvételi szándékot feltételezve – a vizsgázónak komplexebb szakirányú ismereteit, készségeit és képességeit méri a testkultúra területén. Az emelt szintû érettségi vizsga hangsúlyozottan kiemeli az ismeretek önálló alkalmazását, az összefüggések felismerését.

Ebbõl következõen a középszintû követelmények nélkülözhetetlenek az emelt szint eléréséhez, de az emelt szint bõvül a követelmények mennyiségében és az elsajátítás mélységében.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) ELMÉLETI ISMERETEK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1. A magyar sportsikerek	Legalább 5 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt. Egy, a választott helyi tantervben szereplõ sportágban, az adott év hazai legfontosabb eredményeinek ismerete.	8 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt. Az adott év egy nemzetközi hazai érdekeltségû eredményének ismerete a helyi tantervben szereplõ sportágban. Az olimpiai mozgalom feladata, tartalma (zászló, jelkép, jelmondat stb.).
2. A harmonikus testi fejlõdés	A testi fejlõdés rövid jellemzése általános és középiskolás korban (magasság, testsúly, iskolaérettség mozgásos cselekvések).	A serdülõkor testi fejlõdésének specialitásai.
3. Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvetõ ismeretekben. Az egészséges életmód összetevõinek értelmezése: rendszeres testedzés, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidõ hasznos eltöltése, egészségkárosító szokások (alkohol, dohányzás, drog) hatásai és megelõzésük.	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges ismeretekben és összefüggésekben.
4. Testi képességek	Az erõ, a gyorsaság, az állóképesség értelmezése. A pulzusszám alakulása terhelésre, az erõfejlesztés szabályai.	Az ügyesség és az ízületi mozgékonyság értelmezése. A képességek szerepe a teljesítményben.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5. Gimnasztika	*A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. Gyakorlatok javaslata az erõ, a gyorsaság, az állóképesség fejlesztésére Nyújtó, lazító és erõsítõ hatású gyakorlatok 2-3 példa.* Légzõ gyakorlatok. A bemelegítés szerepe és kritériumai.	1-1 szabad gyakorlati alapformájú gyakorlat értelmezése testrészenként az izomcsoportokra kifejtett hatásuk alapján. Társas-, kéziszer- és szergyakorlatok jellemzõi. Testtartásjavító gyakorlatok,
6. Atlétika	A tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.	A fizika törvényszerûségeinek érvényesülése a tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámokban. Ezek összehasonlítása technikájuk, sebességük, lendületszerzésük és a végrehajtáshoz szükséges kondicionális képességek szempontjából.
7. Torna	*A nõi és férfi tornaszerek ismertetése.* A legfontosabb balesetmegelõzõ eljárások. Segítségadás gyakorlásnál.	A tanult technikai elemek végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete. A talajgyakorlat és a tanult szergyakorlatok elemeinek és elemkapcsolatainak megnevezése.
8. Ritmikus gimnasztika	*Az RG szerepe a harmónikus mozgás kialakításában.* A ritmikus gimnasztika versenyszámainak felsorolása, rövid bemutatása. Mozgás és zene kapcsolata a ritmikus gimnasztika és az aerobik sportágakban.	Az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika és az aerobik gyakorlatokban.
9. Küzdõsportok, önvédelem	Alsó, felsõ tagozatos és középiskolás tanulók részére 2-2 páros és 1-1 csapat küzdõjáték ismertetése és a választás indoklása.	3 páros és 1 csapat küzdõjáték felsorolása és ajánlása különbözõ életkorú gyerekeknek. A grundbirkózás szabályainak ismertetése.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10. Úszás	*Az úszás higiénéjének ismerete.* Az úszás az ember életében.	Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
11. Testnevelési és sportjátékok	Labda érintéssel, vezetéssel, átadással, célfelületre történõ továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos három testnevelési játék ismertetése. Egy választott sportjáték alapvetõ szabályainak ismertetése (pályaméretek, játékosok száma, idõszabályok, eredményszámítás, a labdavezetésre, a támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok).	Labda érintéssel, vezetéssel, átadással, célfelületre történõ továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos testnevelési játékok ismerete, elemenként 1-1 játék. Két választott sportjáték alapvetõ szabályainak ismertetése. Egy választott sportjáték támadó és védõ játék lehetõségeinek bemutatása.
12. Természetben ûzhetõ sportok	Egy választott természetben ûzhetõ sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése. (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya. stb.) Alapvetõ ismeretek a táborozások elõnyeirõl.	A természetben végzett mozgások jelentõsége és hatása az emberi szervezetre.

B) GYAKORLATI ISMERETEK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1. Gimnasztika	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig. A szabadon összeállított 48 ütemû szabadgyakorlat bemutatása.	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással, ereszkedés függeszkedéssel állásba. A teljes feljutás minimum ideje: 9,7 sec Fiúk: függeszkedés ülésbõl teljes magasságig. Minimum idõ: 8,5 sec. A mászókötél hossza 5 méter. Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ 64 ütemû szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika Futások	Egyik futószám választása kötelezõ: *60 méteres síkfutás* térdelõrajttal. Lányok: minimum idõ: 9,8 sec Fiúk: minimum idõ 8,8 sec *2000 méteres síkfutás* Lányok: minimum idõ: 10:30 perc Fiúk: minimum idõ: 9:00 perc	*60 méteres síkfutás* térdelõrajttal. Lányok: minimum idõ: 9,5 sec Fiúk: minimum idõ: 8,4 sec *2000 méteres síkfutás* Lányok: minimum idõ: 9:20 perc Fiúk: minimum idõ: 8:30 perc
Ugrások	*A két ugrószámból egy választása kötelezõ.* Az ugrás technikája egyénileg választható: *Magasugrás* Lányok: minimum magasság: 110 cm Fiúk: minimum magasság: 125 cm *Távolugrás* Lányok: minimum távolság *330 cm* Fiúk: minimum távolság: *410 cm*	*A két ugrószámból egy választása kötelezõ.* *Magasugrás* (flop vagy hasmánt technika) Lányok: minimum magasság: *115 cm* Fiúk: minimum magasság: *140 cm* Távolugrás választott technikával Lányok: minimum távolság *380 cm* Fiúk: minimum távolság: *480 cm*

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Dobások	*Egy dobószám szabadon választott technikával történõ bemutatása.* *Kislabdahajítás* (javasolt a Magyar Atlétikai Szövetség által rendszeresített új típusú kislabda használata) Lányok: minimum távolság: 20 m Fiúk: minimum távolság: 30 m. *Súlylökés* Lányok 4 kg-os súlygolyóval minimum távolság: 5,5 méter Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval Minimum távolság: 7,5 méter	Egy dobószám szabadon választott technikával történõ bemutatása. *Kislabdahajítás* Lányok: minimum távolság: 30 m Fiúk: minimum távolság: 42 m. *Súlylökés* Lányok 4 kg-os súlygolyóval minimum távolság: 7 méter Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval Minimum távolság: 9 méter *Diszkoszvetés* Lányok: 1 kg-os diszkosszal Minimum távolság: 20 méter Fiúk: 1,5 kg-os diszkosszal Minimum távolság: 28 méter Gerelyhajítás Lányok: 600 g-os gerellyel Minimum távolság: 20 méter Fiúk: 800 g-os gerellyel Minimum távolság: 32 méter

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3. Torna	*A talaj vagy a szekrényugrás bemutatása kötelezõ, egy szer kötelezõen választható.* *Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyûrû, nyújtó vagy korlát.*	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelezõ egy szer kötelezõen választható. Lányoknál: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika választható. Fiúknál a szer lehet: gyûrû, nyújtó vagy korlát.
Talajtorna	Öt különbözõ gyakorlatelemõl összefüggõ gyakorlat összeállítása és bemutatása. Kötelezõ elemek: gurulóátfordulás, fejállás, tarkóállás, kézállás, mérlegállás. Javasolt elemek: kézenátfordulások, billenések, összekötõ elemek.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).
Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása. Lányok 4 részes széltében, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.	Lányok: Guggoló átugrás lebegõtámasszal 5 részes széltében felállított szekrényen vagy 110 cm magas lovon. Fiúk: Terpeszátugrás lebegõtámasszal 5 részes hosszában felállított szekrényen vagy 120 cm magas lovon.
Felemáskorlát	4 különbözõ elemõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása. Kötelezõ elemek: ostorlendület, térdfellendülés, kelepfellendülés a felsõ karfára, alugrás. Ajánlott elemek: kelepfelhúzódás, támaszhelyzetek, malomforgás, kelepforgás.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Gerenda	5 különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása. Kötelezõ elemek: járás, felugrás, testfordulat, hasonfekvés, leugrás. Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelõtámasz, fekvõtámasz, hanyattfekvés, gurulóátfordulás stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).
Ritmikus gimnasztika	Különbözõ elemekbõl álló szabadgyakorlat zenére történõ bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 sec). Javasolt elemek: érintõjárás, hintalépés, keringõlépés, fordulatok, szökkenõ hármaslépés, lebegõ- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb. Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.	Különbözõ elemekbõl álló kéziszer gyakorlat zenére történõ bemutatása (a gyakorlat ideje 60 sec). A kéziszer lehet: labda, karika, ugrókötél, szalag, buzogány.
Gyûrû	4 különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása. Kötelezõ elemek: alaplendület, zsugorlefüggés, lefüggés, homorított leugrás. Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegõ függés, hátsó függés, vállátfordulás elõre, leterpesztés stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).
Nyújtó	4 különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása. Kötelezõ elemek: alaplendület, térd fellendülés, kelepforgás, alugrás Ajánlott elemek: malom fellendülés, nyílugrás stb. Az elemek alacsony vagy magas nyújtón is bemutathatóak.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Korlát	4 különbözõ elembõl álló összefüggõ gyakorlat bemutatása. Kötelezõ elemek: alaplendület támaszban vagy felkarfüggésben, felkarfüggés, pedzés, kanyarlati leugrás. Ajánlott elemek: billenések, emelések, saslendület, vállállás stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelezõ gyakorlat bemutatása (lásd melléklet).
4. Küzdõsportok, önvédelem	A grundbirkózás szabályai szerint folytatott egy menetes küzdelem hasonló testsúlyú társ ellen. Judo gurulás elõre.	
5. Úszás	A három tanult úszásnembõl két választott úszásfajtát kell bemutatni. Az egyik úszásnemben 50 métert a másikban 25 métert kell úszni szabályos rajtolással és fordulóval.	Egyik úszásnembõl 50 métert, két másik úszásnembõl 25-25 métert kell úszni szabályos rajtolással és fordulóval. A folyamatos és lendületes úszás növeli a teljesítmény értékét. Vízbõl mentés elõgyakorlata: a medence szélérõl beugorva az 5 m-re elhelyezett tárgy partra szállítása.
6. Testnevelési és sportjátékok	*Egy sportjáték választása kötelezõ.*	Két sportjáték választása kötelezõ.
Kézilabda	Kapura lövés gyorsindítás után: saját védõvonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak futás közben visszakapott labda vezetése után egykezes beugrásos kapura lövés. 3 kísérletbõl 1 eredményes kapura lövést kell végrehajtani. Távolba dobás kézilabdával tetszõleges lendületszerzéssel (3 kísérlet). Lányok: minimum 15 m. Fiúk: minimum 21 m. *7 méteres büntetõ dobás 5 kísérlet*	Kapura lövés gyorsindítás után: saját védõvonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak futás közben visszakapott labda vezetése után egykezes felugrásos kapura lövés passzív védõ felett. 3 kísérletbõl 1 eredményes kapura lövést kell végrehajtani. Távolba dobás kézilabdával tetszõleges lendületszerzéssel (3 kísérlet). Lányok: minimum 20 m. Fiúk: minimum 28 m.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Kosárlabda	Félpályáról indulva kétkezes mellsõ átadás a büntetõ vonal magasságában, az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás („C'' elfutás). A gyakorlatot mindkét oldalra végre kell hajtani. A 3-3 kísérletbõl minimum 1 sikeres dobást végre kell hajtani. Büntetõ dobás egy vagy két kézzel. 10 kísérletbõl minimum 1 sikeres dobást kell végrehajtani.	Félpályáról a középkörbõl indulva kétkezes mellsõ átadás a büntetõ vonal elõtt álló társnak, rövid csel után futás balra és a visszakapott labdával megállás bal láb elõl. Hosszú indulással megindulva labdavezetés az adogató elõtt, jobbkezes fektetett dobás. A gyakorlatot bal oldalra is végre kell hajtani. A 2-2 kísérletbõl a sikeresebb végrehajtást kell értékelni. Büntetõ vonal sarkánál elhelyezkedés kosárlabda alapállásban: rövid indulás után egy leütés tempódobás. 3 kísérletbõl a legjobbat kell értékelni.
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltott lábbal. Lányok: minimum 4 db. Fiúk: minimum 8 db. 10 méter hosszú, 5 egyenlõ távolságra lévõ kapu között szlalom labdavezetésbõl kapura lövés 10 méterrõl, kis kapura. 3 kísérletbõl egy sikeres találatot kell végrehajtani. Összetett gyakorlat – félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 8 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrény tetõre, a visszapattanó labda kapura rúgása. 3 kísérlet.	Labdaemelgetés váltott lábbal. Lányok: minimum 4 db. Fiúk: minimum: 10 db. 10 méter hosszú, 5 egyenlõ távolságra lévõ kapu között szlalom labdavezetésbõl kapura lövés 10 méterrõl kis kapura. 3 kísérlet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Röplabda	Kosárérintés folyamatosan fej fölé maximum 2 méteres sugarú körben. Kísérletek száma: 3 db. Minimum követelmény: 5 érintés. Alkarérintés folyamatosan fejfölé maximum: 2 méter sugarú körben. Kísérletek száma: 3. Minimum követelmény: 4 érintés. Nyitás bemutatása: választott technikával: 8 kísérlet. Minimum követelmény: 1 sikeres kísérlet.	Kosárérintés folyamatosan 3 méter magasság fölé a falra. Kísérletek száma: 3 db. Minimum követelmény: 6 érintés. Alkarérintés folyamatosan 3 méter magasság fölé a falra. Kísérletek száma: 3. Minimum követelmény: 4 érintés. Felsõ egyenes nyitás bemutatása: 8 kísérlet. Minimum követelmény: 1 sikeres kísérlet.

SZAKSZÓ-, NÉV- ÉS FOGALOMTÁR

Az alábbi szakkifejezések a részletes vizsgakövetelmények részét képezik azáltal, hogy pontosítják, konkretizálják az ismeretek körét.

KÖZÉPSZINT

11-es rúgás
aktív pihenés
alakzatok – oszlop, vonal, kör
alkarérintés
álló és térdelõrajt
alsó egyenes nyitás – nyitásfogadás
átadás – egykezes, kétkezes mellsõ, kétkezes felsõ, pattintott
büntetõ dobás
Coubertein báró
deformitás
döntés
edzésmódszer
edzettség
egészség
egészséges életmód
elhízás
elõkészítõ gyakorlatok
emelés
emelkedés
ereszkedés
esztétikus mozgás
fejelés
fejlõdések, szakadozások
fektetett dobás
fogások
fordítás
forduló
gimnasztikai alapforma
gurulás
gyerekkor
gyorsindítás
hajítás, vetés, lökés
hajlékonyság
hajlítás
helyes légzés (mellkasi, hasi, teljes)
ideális testsúly
ízületi mozgékonyság
járás (futás) megindítása, megállítása
kapura lövések – beugrásos, felugrásos
keringési rendszer
kiindulóhelyzet
kisiskoláskor
kosárérintés
küzdelem
labdaátadások lábbal – lapos, félmagas, ívelt
labdaérintések – belsõ, belsõ csüd, teljes csüd, külsõ csüd
labdavezetés
leengedés
légzõrendszer
lendítés
lendületszerzés

magasugrás – flop, hasmánt, átlépõ technika
magyar olimpiai bajnokok – legalább öt név ismerete
mell-, gyors-, hátúszás
motiváció
mozgatórendszer
nyitódás, zárkózás, igazodás, takarás
nyújtás
olimpiai játékok – ókori, újkori játékok
passzív pihenés
prevenció
pulzus
rajtolás
rekreáció
ritmikus gimnasztika szerek – kötél, labda, karika, buzogány, szalag
serdülõkor
sérülés
sikerélmény
sorakozás
szabadgyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszer gyakorlatok (babzsák, labda, súlyzó, medicinlabda stb.)
szabadrúgás – közvetett, közvetlen
távolugrás – lépõ technika, ollózó technika
teljesítmény
terhelés
természeti erõk
testedzés
testfordulatok
testi higiéne
testnevelés – sport
testtartás
torna elemek: állások, gurulások, fordulatok, ugrások, billenések, forgások, átfordulások, támaszugrások, lebegõtámasz, lendületek, fellendülések, támaszhelyzetek, leugrások, összekötõ elemek
tornaszerek – talaj, gerenda, felemáskorlát, ló, nyújtó, gyûrû, korlát, lólengés
váltás
védekezés – emberfogásos, területvédekezés

EMELT SZINT

a szervezet energia szolgáltató rendszere
akadályfutás
akceleráció
átadások – légátadás, horogátadás, egykezes oldalsó átadás
átlövés
autogén tréning
bedobás
biológiai életkor
biológiai feltételek
cselekvésbiztonság
cselezés
diszkoszvetés
egyéni felelõsség
elemkapcsolatok
ellenálló képesség
elzárás-leválás
értékrend
feladás
felsõ nyitás
fordulatok
genetikai adottságok

gyakorlatok az izmok munkájának jellege szerint: erõ, nyújtó, lazító, ernyesztõ gyakorlatok
gyakorlatok testrészre, izomcsoportra kifejtett hatás szerint: nyak-, kar-, törzs- (has, hát, oldal), lábgyakorlatok
hármasugrás
húzás
iram beosztás
iskolaérettség
ismeret
izommûködés
jártasság
kalapácsvetés
kapus technikák – kidobás, kirúgás, vetõdés
Kemény Ferenc
képesség
készség
kinesztézia
kondicionális képességek (erõ, gyorsaság, állóképesség)
koordinációs képességek (egyensúlyérzék, téri tájékozódó képesség, reakcióképesség, kinesztézis, gyorsasági koordináció, ügyesség)
környezetkímélõ tevékenység
kudarckerülés
kudarctûrés
kultúra
lábboltozat
lelki higiénia
les
leütés
megelõzés
monotónia tûrés
mozgáskészség
mozgáskommunikáció
mozgásmûveltség
nemi különbségek a testmozgásban
nyugalmi pulzusszám
olimpiai bajnokok – legalább 10 név ismerete
olimpiai eszme, jelképek, bajnokok
ortopédiai elváltozások
önismeret
pillangóúszás
relaxáció
rúdugrás
sánc
sikerorientáció
stressz
stretching
szenvedélybetegségek – alkohol, drog, dohányzás
tápanyagszükséglet
társas gyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszer gyakorlatok (babzsák, bot, súlyzó, homokzsák stb.)
tempódobás
terheléses pulzusszám
terhelési tényezõk (intenzitás, ismétlésszám, pihenõidõ)
testi nevelés
testkultúra
testnevelés
védekezés – letámadás

AZ EMELT SZINTÛ TESTNEVELÉS ÉRETTSÉGI TORNA ÉS GIMNASZTIKA GYAKORLATAINAK LEÍRÁSA

LÁNYOK:

Talajtorna:

Kh.: alapállás;
1. karkörzéssel és bal láblendítéssel elõre lépés bal támadóállásba, kilépéssel elõre fellendülés futólagos kézállásba, gurulás elõre terpeszállásba, szabadon választott összekötõ elem;
2. emelés fejállásba (2 sec.), ereszkedés guggolótámaszba, emelkedés ¼ fordulattal bal vagy jobb lebegõállásba, cigánykerék balra vagy jobbra terpeszállásba, kar oldalsó középtartásban;
3. ¼ fordulattal balra vagy jobbra emelés karkörzéssel mérlegállásba, oldalsó középtartás (2 sec.), láb leengedés lebegõállásba, 2-3 lépés nekifutással tigrisbukfenc, fejenátfordulás hajlított állásba;
4. 180º-os fordulattal, 2-3 lépés nekifutással kézenátfordulás elõre, befejezõ szabadon választott összekötõ elem;
5. alapállás.

Felemáskorlát:

Kh.: függés a magas karfán kifelé arccal;
1. ostorlendület;
2. kelepfelhúzódás támaszba;
3. átfordulás elõre lábterpesztéssel függésbe, láblendítés hátra;
4. láblendítés hátsó lebegõfüggésbe (nyújtott lábbal);
5. ereszkedés hátsó függésbe (a hát legalább vízszintes);
6. emelés hátsó lebegõfüggésbe;
7. láblendítés függésbe, láblendítés hátra homorított függésbe, leugrás belsõ oldalállásba.

Gerenda: (A gyakorlat egészében és elemenként megfordítható.)

Kh.: oldalállás a gerenda 1/3-ánál;
1. ugrás jobb guggolótámaszba balláb nyújtással oldalt;
2. 90º-os fordulat jobbra, emelkedés jobb lebegõállásba karemeléssel oldalsó középtartásba;
3. 2 keringõlépés ellentétes karkörzéssel lefelé, ballábbal lépés elõre lábujjállásba karemeléssel íves magastartásba;
4. 180º-os fordulat, bal láb kilépés lebegõállásba karleengedéssel oldalsó középtartásba;
5. emelés mérlegállásba (2 sec.);
6. lábleengedés lebegõállásba, két szökkenõ hármaslépés, ereszkedés guggolásba karleengedéssel mélytartásba;
7. 180º-os fordulat, emelkedés állásba, lábtartás csere;
8. két-három futólépés után homorított leugrás a gerenda mellé harántállásba.

FIÚK:

Talajtorna:

Kh.: alapállás;
1. karlendítéssel elõre kilépõálláson át fellendülés futólagos kézállásba, gurulás elõre terpeszállásba, magastartás, szabadon választott összekötõ elem;
2. emelés fejállásba (2 sec.), ereszkedés guggolótámaszba, ¼ fordulattal emelkedés bal vagy jobb lebegõállásba, cigánykerék balra vagy jobbra terpeszállásba, oldalsó középtartás;
3. ¼ fordulattal balra vagy jobbra emelés karkörzéssel mérlegállásba, oldalsó középtartás (2 sec.), láb leengedés lebegõállásba, 2-3 lépés nekifutással tigrisbukfenc, fejenátfordulás hajlítottállásba;
4. 180º-os fordulattal, 2-3 lépés nekifutással kézenátfordulás elõre hajlított állásba;
5. alapállás.

Korlát

Kh.: mellsõ harántállás;
1. néhány lépés nekifutással ugrás felkarfüggésbe, lendület elõre, lendület hátra, lendület elõre felkar-lebegõtámaszba;
2. billenés terpeszülésbe;
3. emelés felkarállásba (2 sec.);
4. átfordulás elõre terpeszülésbe, pedzés, lábzárás, lendület hátra lebegõtámaszba;
5. saslendület elõre, lendület hátra lebegõtámaszba;
6. lendület elõre saslandület hátra;
7. saslendület elõre, lendület hátra, kanyarlati leugrás bal vagy jobb harántállásba.

Gyûrû:

Ugrás függésbe;
1. lendület elõre;
2. lendület hátra;
3. lendület elõre lebegõfüggésbe;
4. csípõnyújtással lefüggés (2 sec.);
5. csípõhajlítással és nyújtással lendület hátra vállátfordulás elõre;
6. lendület hátra, lendület elõre leterpesztés hajlított állásba;
7. alapállás.

Nyújtó:

Kh.: mellsõ oldalállás;
1. ugrás függésbe, lendületvétel, lendület hátra;
2. lendület elõre, billenés lebegõtámaszba;
3. kelepforgás hátra;
4. alugrás hátsó oldalállásba.

Gimnasztika: javaslat a 64 ütemû szabadgyakorlatra

1. gyakorlat

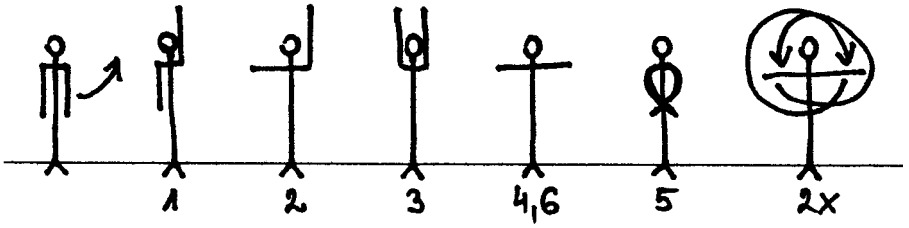

Kiindulóhelyzet: alapállás;
1. ütem: bal karlendítés oldalsó középtartáson át magastartásba;
2. ütem: jobb karlendítés oldalsó középtartásba;
3. ütem: jobb karlendítés magastartásba;
4. ütem: karleengedés oldalsó középtartásba;
5. ütem: karleengedés mélytartásba karkeresztezéssel;
6. ütem: karlendítés oldalsó középtartásba;
7-8. ütem: karkörzés lefelé kétszer.

2. gyakorlat

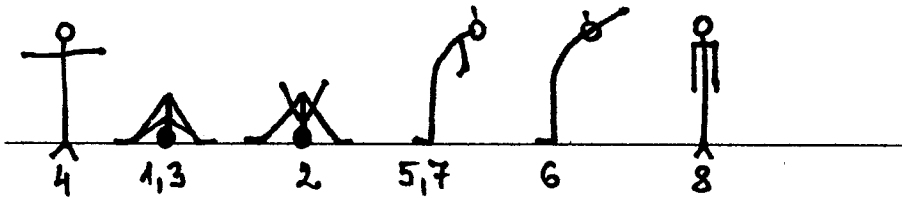

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1. ütem: törzshajlítás elõre bokaérintéssel;
2. ütem: karlendítés hátsó rézsútos mélytartásba;
3. ütem: u.az., mint az 1. ütem.
4. ütem: kh.
5. ütem: enyhe törzshajlítás hátra;
6. ütem: karemelés magastartásba;
7. ütem: u.az, mint az 5. ütem;
8. ütem: törzsnyújtás és karleengedés alapállásba.

3. gyakorlat

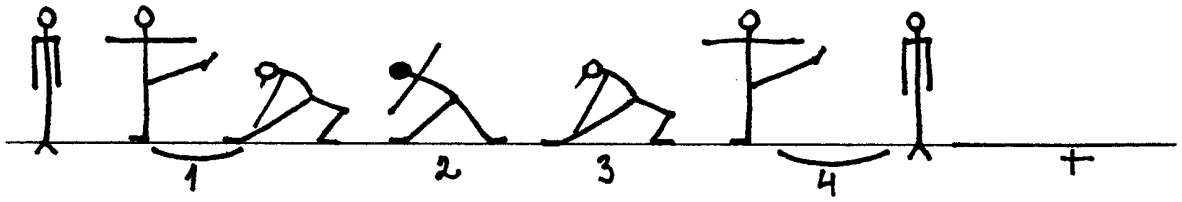

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1. ütem: bal láblendítés oldalt lebegõállásba karlendítéssel oldalsó középtartásba és bal lábbal kilépés oldalt bal támadóállásba törzshajlítással a jobb lábhoz, bokaérintés;
2. ütem: törzshajlításban bal lábnyújtással törzsfordítás jobbra, karemelés oldalsó középtartásba;
3. ütem: bal lábhajlítással bal támadóállásba törzshajlítás a jobb lábhoz, bokaérintés;
4. ütem: bal láblendítés oldalt jobb lebegõállásba karlendítéssel oldalsó középtartásba, kar és lábleengedés alapállásba;
5-8. ütem: az 1-4 ütem ellenkezõleg.

4. gyakorlat

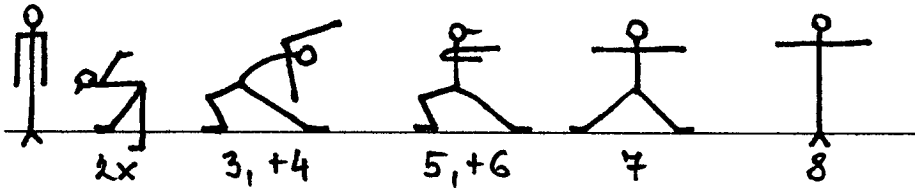

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1-2. ütem: ugrással terpeszállásba és karlendítéssel oldalsó középtartásba törzsdöntés elõre 2x;
3. ütem: jobb térdhajlítással és jobb karemeléssel magastartásba törzshajlítás balra;
4. ütem: a 3. ütem ellenkezõleg;
5. ütem: jobb térdhajlítással törzsfordítás balra, bal oldalsó középtartás;
6. ütem: az 5. ütem ellenkezõleg;
7. ütem: bal térdnyújtás terpeszállásba, jobb karlendítés oldalsó középtartásba;
8. ütem: ugrással lábzárás.

5. gyakorlat

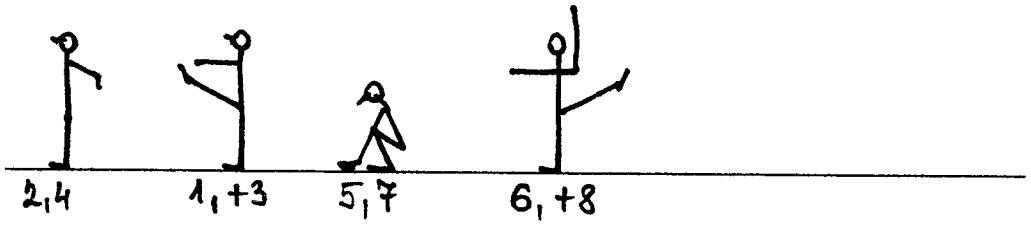

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1. ütem: bal láblendítéssel elõre karlendítés mellsõ középtartásba;
2. ütem: kh.;
3-4. ütem: az 1-2. ütem ellenkezõleg;
5. ütem: ereszkedés guggolótámaszba;
6. ütem: jobb lábnyújtással és bal láblendítéssel oldalt emelkedés jobb lebegõállásba, bal karlendítés oldalsó középtartáson át magastartásba, jobb karlendítés oldalsó középtartásba;
7. ütem: u.az, mint az 5. ütem;
8. ütem: a 6. ütem ellenkezõleg.

6. gyakorlat

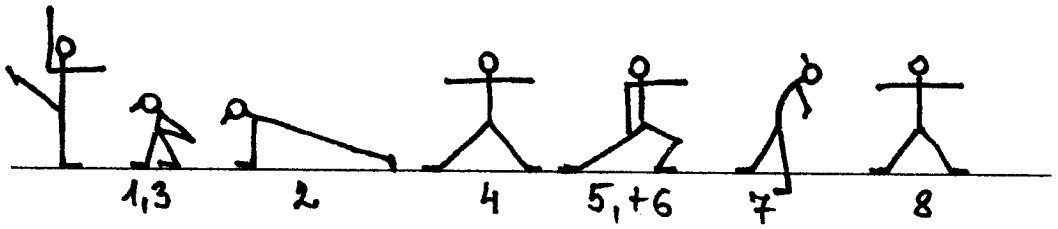

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1. ütem: ereszkedés guggolótámaszba;
2. ütem: ugrás hátra fekvõtámaszba;
3. ütem: u.az, mint az 1. ütem;
4. ütem: ugrás terpeszállásba karlendítéssel oldalsó középtartásba;
5. ütem: bal térdhajlítás és jobb karleengedés mélytartásba;
6. ütem: az 5. ütem ellenkezõleg;
7. ütem: jobb térdnyújtással enyhe törzshajlítás hátra, kar oldalsó középtartásban;
8. ütem: törzsnyújtás.

7. gyakorlat

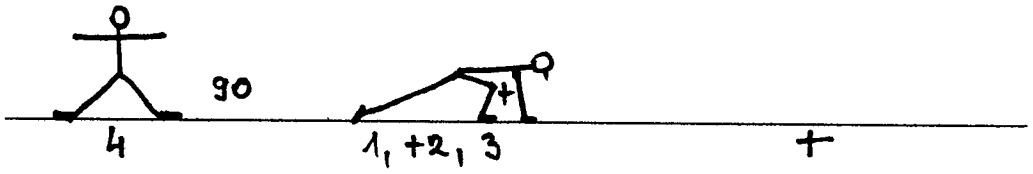

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1. ütem: 90°-os fordulattal balra ugrás jobb guggolótámaszba, bal lábnyújtással hátra;
2. ütem: ugrással lábtartáscsere;
3. ütem : u.az., mint a 2. ütem;
4. ütem: ugrás kh-be;
5-8. ütem: az 1-4. ütem ellenkezõleg.

8. gyakorlat

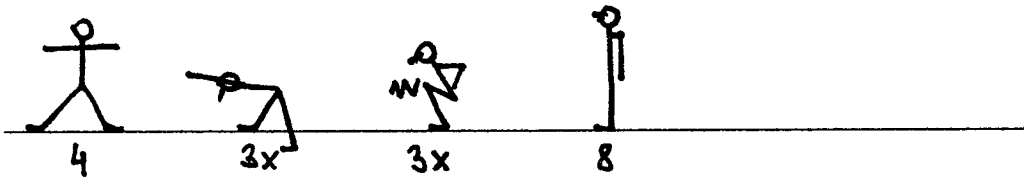

Kiindulóhelyzet: az elõzõ gyakorlat véghelyzete;
1-3. ütem: törzsdöntés elõre 3x, karemeléssel magastartásba;
4. ütem: kh.;
5-7. ütem: ugrással guggolóállásba rugózás 3x, kar csipõretartásban;
8. ütem: karleengedéssel mélytartásba, térdnyújtás alapállásba.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Középszintû érettségi		
Cél	**Követelmény**	**Értékelés**
Szóbeli vizsga		
A felhasználói tudás mérése	Tétel szerinti összefüggõ felelet („A”), és fogalom vagy adat ismerete („B”)	Idõtartam: 15 perc Pontszám: 50
Gyakorlati vizsga		
A tanult sportágak és egyéb pszichomotoros feladatok technikához, ill. eredményhez kötött teljesítményének, illetve cselekvésbiztonságának mérése	Sportági technikák és önállóan összeállított gyakorlatsorok bemutatása	Idõtartam: egy nap alatt kb. 50 perc tiszta bemutatási idõ Pontszám: 100

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga jellemzõi

A felhasználói tudás mérésére ,,A” és ,,B” tételsorból húznak a vizsgázók. Az ,,A” tételek kérdéseire, utasításaira adott esszé típusú feleletek az ismeretek önálló felhasználását, értelmezését, alkalmazását mérik.

A ,,B” tételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.

A tételsorban testneveléselméleti, testkultúrával kapcsolatos, egészségtani és szervezési kérdéseket, feladatokat tartalmazó kérdések fordulnak elõ.

Az ,,A’‘ tételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:
- önálló tervek, modellek az egészséges életmód megtervezésére,
- a kerettantervben elõírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni gyakorlat megtervezéséhez;
- az ismeretek rangsorolása, a kiválasztott gyakorlat (feladat, mozgássor, sportág) speciális szempontok szerinti alkalmazására;
- saját, eredeti megoldások bemutatása, melyek egy meghatározott cél érdekében komplex módon rendszerezik a vizsgázó ismereteit,
- értékelõ elemzések, amelyekben a vizsgázó a saját véleményét, tudatosan felépített gondolatait bizonyítja az egészségvédelem területén.

A ,,B” tételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:
- felsorolás (nevek, testnevelés elméleti fogalmak stb.).
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés elméleti stb.).
- adat felidézése (idõpontok, sporteredmények stb.).

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. A középszintû szóbeli vizsgarészben az összpontszám 33,3%-a, tehát 50 pont szerezhetõ meg. Ezen belül az ,,A” tétel maximum 40 pontot, a ,,B” tétel maximum 10 pontot ér.

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik, amely rögzíti az egyes vizsgarészekben szerzett pontértékeket.

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsga jellemzõi

A középszintû gyakorlati vizsgán a teljesítmény mérése, és az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemzõ mozdulatsorok értékelése történik.

A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerû tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat. A vizsga 5 részbõl áll, amely több különbözõ sportág mozgásanyagára épül.

A gyakorlati vizsgázás az alábbi feltételekkel folyik:

– A gyakorlati vizsga kötelezõ, és kötelezõen választható részbõl és elemekbõl áll. A vizsgázó elõzetesen dönthet a választható testgyakorlati ágak közül, melyet az érettségi vizsgára történõ jelentkezéskor kell megjelölnie. A vizsga napján sorsolás dönti el, hogy a tornaszámok közül szekrényugrást, vagy a talajgyakorlatot kell bemutatnia a jelöltnek.
– A gyakorlati vizsga kötelezõ részei a következõk:
Gimnasztika: kötélmászás, szabad gyakorlat
– A gyakorlati vizsga kötelezõen választható részei és elemei a következõk:
Atlétika: futás (60 méter vagy 2000 méter)
atlétikai ugrás (távol- vagy magasugrás)
atlétikai dobás (kislabda hajítás vagy súlylökés)
Torna: 1 választott tornaszer (lányok: felemáskorlát vagy gerenda vagy ritmikus gimnasztika; fiúk: gyûrû vagy nyújtó vagy korlát)
Testnevelési és sportjátékok: 1 választott labdajáték (kézi- vagy kosár- vagy röplabda vagy labdarúgás)
Úszás vagy küzdõsport

A gyakorlati vizsga lebonyolítása

– A vizsga helyszínén a szervezõknek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók elõre bemutatott saját sportszereiket is használhatják.
– A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése elõtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló idõt, illetve a sportágváltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell.
– A vizsgázót a vizsga során a saját testnevelõ tanára segíti, biztosítja.
– A vizsgázás javasolt sorrendje a fizikai igénybevétel és a teremigény szempontját figyelembe véve a következõ:
gimnasztikai gyakorlat
mászás-függeszkedés
torna
küzdõsport, önvédelem
labdajáték
atlétika
úszás

(Az uszodai lehetõség függvényében az úszás elválasztható térben és idõben egyaránt.)

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összességével kapjuk. A középszintû gyakorlati vizsgarészekben az összpontszám 66,6%-a, tehát 100 pont szerezhetõ meg.

Ezen belül:

Gimnasztika, mászás-függeszkedés	maximum 10 pont
Torna	maximum 20 pont
Atlétika	maximum 30 pont
Labdajáték	maximum 30 pont
Úszás vagy küzdõsport	maximum 10 pont

A gyakorlati vizsga értékelését részletes központi értékelési útmutató segíti, mely rögzíti az egyes vizsgarészekben nyújtott teljesítményekért megítélhetõ pontértékeket.

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

Emelt szintû érettségi		
Cél	**Követelmény**	**Értékelés**
Szóbeli vizsga		
Befogadói és felhasználói ismeretek mérése	Tétel szerinti összefüggõ felelet	Idõtartam: 20 perc Pontszám: 50 pont
Gyakorlati vizsga		
Testi képességek, mozgáskészségek eredményhez kötött teljesítményének mérése	Az iskolában tanult testgyakorlati ágakból kötelezõen elõírt gyakorlatok és technikák teljesítményre törekvõ bemutatása	Idõtartam: 1,5 nap alatt kb. 240 perc Pontszám: 100 pont

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga jellemzõi

A vizsgázók „A” és „B” tételsorból húznak egy-egy tételt. Az „A‘‘ tételrész a testkultúra területét átfogóan érintõ témát jelöl meg, és a kapcsolódó feladat leíró, elemzõ, összehasonlító, értékelõ jellegû lehet.

A kérdés sporttörténeti, sportpedagógiai, fejlõdéslélektani, testgyakorlatokkal és az egészséges életmóddal kapcsolatos témákat tartalmazhat.

A „B” tételrész a sport területérõl konkrét fogalmakra, tényekre, nevekre, eredményekre kérdez rá. A „B” tételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.

Az „A” tételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:
- önálló tervek, modellek az egészséges életmód megtervezésére;
- a kerettantervben elõírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni gyakorlat megtervezéséhez;
- az ismeretek rangsorolása, a kiválasztott gyakorlat (feladat, mozgássor, sportág) speciális szempontok szerinti alkalmazására;
- saját, eredeti megoldások bemutatása, melyek egy meghatározott cél érdekében komplex módon rendszerezik a vizsgázó ismereteit;
- értékelõ elemzések, amelyekben a vizsgázó a saját véleményét, tudatosan felépített gondolatait bizonyítja az egészségvédelem területén.

A „B” tételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:
- felsorolás (nevek, testnevelés elméleti fogalmak stb.);
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés elméleti stb.);
- adat felidézése (idõpontok, sporteredmények stb.).

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. A középszintû szóbeli vizsgarészben az összpontszám 33,3%-a, tehát 50 pont szerezhetõ meg. Ezen belül az ,,A'' tétel maximum 40 pontot, a ,,B'' tétel maximum 10 pontot ér.

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik, amely rögzíti az egyes vizsgarészekben szerzett pontértékeket.

GYAKORLATI VIZSGA

A gyakorlati vizsga jellemzõi

Az emelt szintû gyakorlati vizsgán a teljesítmény mérése, és az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemzõ mozdulatsorok értékelése történik.
A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerû tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat. A vizsga 6 részbõl áll, amely több különbözõ sportág mozgásanyagára épül. Mindenkinek kötelezõ a gimnasztika, a torna, az atlétika, az úszás, két sportjáték és a küzdõsport bemutatása.

A gyakorlati vizsgázás az alábbi feltételekkel folyik:
– A gyakorlati vizsga kötelezõ részeinek vannak választható elemei.
– A gyakorlati vizsga kötelezõ részei a következõk, a választható elemekkel együtt:
Gimnasztika: kötélmászás, szabad gyakorlat
Atlétika: futás (60 és 2000 méter)
atlétikai ugrás (1 választható ugrószám)
atlétikai dobás (1 választható dobószám)
Torna: 3 tornaszer (2 kötelezõ és 1 választható szer)
Úszás: 3 úszásnem (választható)
Küzdõsport
Testnevelési és sportjátékok: 2 labdajáték (választható)

A gyakorlati vizsga lebonyolítása

– Javasolt lebonyolítási sorrend:
1. nap atlétika, küzdõsport, sportjátékok
2. nap gimnasztika, mászás-függeszkedés, torna, úszás
– A vizsga helyszínén a szervezõknek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók elõre bemutatott saját sportszereiket is használhatják.
– A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése elõtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló idõt, illetve a sportág váltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell.
– A vizsgázó részére biztosítani kell a szükséges segítségadást, biztosítást.

A vizsga részeinek részletes leírása:

Gimnasztika: Létesítmény- és felszerelésszükséglet: tornaterem, 5 méteres mászókötél.
Gyakorlati anyag: 64 ütemû gimnasztika gyakorlat végrehajtása. Mászás illetve függeszkedés idõre.
A gyakorlat értékét a pontos, hibátlan végrehajtás emeli. A mászás értékelése idõeredmény alapján történik.

Atlétika: Létesítmény- és felszerelésszükséglet: 400 m-es futópálya, dobókör, távolugró gödör, szivacsos magasugró hely, sportszerek.
Gyakorlati anyag: 60 m-es síkfutás, 2000 m-es síkfutás, 1 választható dobószám (kislabdahajítás, súlylökés, gerelyhajítás, diszkoszvetés), 1 választható ugrószám (távol- vagy magasugrás) technikailag elfogadott, teljesítménnyel értékelt bemutatása.

Úszás: Létesítményszükséglet: 25 m-es úszómedence.
Gyakorlati anyag: 50 méter úszás választott úszásnemben, két másik úszásnemben 25 méter leúszása szabályos rajttal és fordulókkal. Vízbõl mentés elõgyakorlata, azaz az uszoda faltól 10 méterre a medence alján elhelyezett tárgy felhozása a víz alól. Az elérhetõ pontszámot az alkalmazott úszásnemek technikai végrehajtása és az idõeredmény befolyásolja.

Torna: Létesítményszükséglet: tornaszerekkel felszerelt terem.
Gyakorlati anyag: Lányoknál 3 tornaszeren az elõírt gyakorlat bemutatása kötelezõ. (A talajgyakorlat és a szekrényugrás bemutatása kötelezõ, a gerenda, a felemáskorlát és a ritmikus gimnasztika közül az egyik választható.)
Ritmikus gimnasztika választása esetén az önállóan készített koreográfia bemutatása.
Az értékelés a ritmikus gimnasztika szabályai szerint történik.
A fiúknál 3 tornaszeren az elõírt gyakorlat bemutatása kötelezõ. (A talajgyakorlat és a lóugrás bemutatása kötelezõ, választhat az érettségizõ a korlát, a nyújtó és a gyûrû közül.)
Az értékelés a torna elfogadott szabályai szerint történik.

Sportjátékok: Létesítmény- és szerszükséglet: kézilabdapálya méretû tornaterem, kosárpalánk, kézilabda kapu, labdák, bóják.
Gyakorlati anyag: Az érettségizõ két sportág elõírt gyakorlati anyagának bemutatását választja. Választható sportágak: kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda.
Az értékelést a technikai végrehajtás és az eredményesség befolyásolja.

Küzdõsportok: Létesítményszükséglet: tornaterem birkózó szõnyeggel.
Gyakorlati anyag: A kötelezõ gyakorlat bemutatása. (A gyakorlatot hasonló testsúlyú társ segítségével kell bemutatni.)
Az értékelést a technikai végrehajtás és az eredményesség befolyásolja.

Értékelés

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összességével kapjuk. Az emelt szintû gyakorlati vizsgarészben az összpontszám 66,6%-a, tehát 100 pont szerezhetõ meg.

Gimnasztika	10 pont
Torna	20 pont
Atlétika	25 pont
Úszás	10 pont
Sportjátékok	25 pont
Küzdõsport	10 pont
	100 pont

A gyakorlati vizsga értékelését részletes központi értékelési útmutató segíti, mely rögzíti az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történõ átalakítását is.

TÖRTÉNELEM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyûjtése, következtetések megfogalmazása	Tudjon válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerû kérdésekre. Tudja értelmezni a magyar és az egyetemes történelem fontosabb szöveges forrásait, és megadott szempontok szerint tudjon a forrás alapján egyszerû következtetéseket megfogalmazni. Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyûjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	Az írásos forrásokat tudja típusuk (*pl. törvény, levél, kiáltvány*) alapján csoportosítani, meghatározni jellemzõiket, megadott dokumentumok alapján bemutatni. Legyen képes a forrás szerzõjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.
1.2. Különbözõ típusú forrásokból származó információk összevetése	Tudjon különbséget tenni a múltban lezajlott események egymástól eltérõ tartalmú leírásai között. Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket, és tudjon egyszerû feltételezéseket megfogalmazni a két forrás közti különbség(ek) okáról. Legyen képes másodlagos és elsõdleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.	Legyen képes különbözõ típusú források és saját ismeretei összevetésével egy témáról összefoglaló ismertetést írni. Tudja rekonstruálni és bemutatni az álláspontok és cselekedetek mögött meghúzódó szándékokat korabeli források *(pl. újságcikkek, emlékiratok, beszédek, naplók)* segítségével.
1.3. Képi források *(pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése	Legyen képes képi források leírására, a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerinti csoportosítására. Tudjon megadott vagy saját maga által kiválasztott képzõmûvészeti alkotásokat felhasználni egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.	Legyen képes karikatúrák vagy szimbolikus ábrázolások alapján a szerzõ álláspontját bemutatni. Legyen képes a képi forrásból merített információkat saját ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.4. A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	Ismerje a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait (*pl. színek, perspektíva, szimbólumok*). Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni.	Különbözõ térképek összehasonlításával tudjon változásokat vagy folyamatokat (*pl. etnikai, településszerkezeti, gazdasági*) bemutatni.
1.5. Információk gyûjtése és következtetések levonása egyszerû statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerû, rövid kifejtést igénylõ kérdésekre válaszolni.	Legyen képes statisztikai adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni. Legyen képes szöveges forrás, adatsor alapján diagramot, grafikont, sematikus ábrát készíteni.
1.6. A tények és feltételezések megkülönböztetése	Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni – megadott szempontok alapján – egyszerûbb forrásokból és ismeretterjesztõ szövegekbõl.	Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztõ szövegekben megjelenõ tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére. Tudja indokolni ezzel kapcsolatos állításait.
1.7. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása		Legyen képes a tartalmi követelményekben szereplõ témákhoz kapcsolódó szemléltetõ ábrák kiegészítésére. Legyen képes megadott kulcsszavak segítségével társadalmi vagy kormányzati struktúrát önállóan ábrázolni.
1.8. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükrözõdik a szerzõ személyes helyzete		Legyen képes megállapítani, hogy a szerzõ az idézett dokumentum megírásakor a rendelkezésre álló (mellékelt) források közül melyiket használhatta.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
1.9. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során		Legyen képes a forrás elemzése és értelmezése során megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, mûfaji, nyelvi sajátosságokat.
1.10. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különbözõ történelmi korokban eltérõ lehet		Legyen képes megadott források alapján kifejteni, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. Legyen képes a többféle megítélés közötti különbségeket, valamint azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket megfogalmazni.
1.11. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhetõ eseményekrõl és személyekrõl		Legyen képes érvekkel alátámasztott vélemények bemutatására az ellentmondásosan értékelhetõ eseményekrõl és személyekrõl.

2. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni.	Legyen képes a történelmi szakszókincset használni. Forrás alapján legyen képes történelmi fogalmak meghatározására.
2.2. A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete		Tudja, hogy bizonyos fogalmak (*pl. rabszolga, gyarmat, vármegye*) a különbözõ történelmi korokban eltérõ jelentéssel bírtak. Legyen képes e különbözõ jelentéseket források segítségével értelmezni.

3. Tájékozódás térben és idõben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. Történelmi helyszínek azonosítása különbözõ térképeken	Legyen képes a fontosabb történelmi topográfiai neveket a vaktérképen bejelölt pontokhoz vagy területekhez kapcsolni, és alapvetõ ismereteket gyûjteni.	Legyen képes vaktérképen bejelölt fontosabb történelmi helyszíneket azonosítani.
3.2. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.	Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepérõl.
3.3. A történelmi fejlõdés során kialakult régiók bemutatása térképeken		Történelmi térképvázlat és más segédlet (*pl. forrás, kulcsszavak, szempontok*) alapján legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit.
3.4. Egyszerû történelmi térképvázlatok készítése	Tudjon atlasz segítségével egyszerû történelmi térképvázlatot készíteni.	Tudjon történelmi térképvázlatot készíteni vaktérkép és más források alapján történelmi jelenségek és eseménysorok bemutatására.
3.5. A történelmi tér változásainak ismerete		Legyen képes a történelmi régiók, államok határainak változását indokolni. Legyen képes értelmezni és összehasonlítani az ugyanazon régiót, államalakulatot, vagy népet bemutató, különbözõ korokat ábrázoló térképeket és térképvázlatokat.
3.6. Konkrét történelmi események térben és idõben való elhelyezése	Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkel és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (*pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás*) konkrét eseménysorokat bemutatni.	Legyen képes önállóan konkrét eseménysorokat bemutatni. Legyen képes eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat táblázatba rendezni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.7. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzõinek ismerete	Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzõiket felsorolásból kiválasztani.	Legyen képes a különbözõ történelmi korszakokat több szempontból jellemezni.
3.8. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeibõl azokat, amelyek idõbeli közelség vagy valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. Tudjon kiválasztani jelentõs magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.	Tudja felsorolásból kiválasztani az egymáshoz kapcsolható jelentõs magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait. Tudjon magyar történelmi eseményekhez egyetemes, egyetemes történelmi eseményekhez magyar eseményeket rendelni idõbeli közelség alapján *(pl. azonos év, évtized, helyszín)*.
3.9. Európa történetének (az ókortól napjainkig) többszempontú korszakolása		Tudja az egyetemes vagy a magyar történelmet megadott szempontból korszakokra felbontani *(pl. gazdasági, kulturális fejlõdés, tudományos gondolkodás)*.

4. Eseményeket alakító tényezõk feltárása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	Legyen képes a felsorolt történelmi tényezõk közül az okokat és a következményeket összekapcsolni.	Legyen képes történelmi események okairól és következményeirõl feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.
4.2. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van	Legyen képes a különbözõ felsorolt történelmi tényezõk közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit.	Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.
4.3. Különbözõ típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérõ jelentõségének felismerése	Legyen képes a felsorolt történelmi okok, célok, következmények megadott szempontok szerinti csoportosítására *(pl. politikai, társadalmi, gazdasági)*	
4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezõk megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes alapvetõ történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére.	Legyen képes a történelmi események, összefüggések lényeges és kevésbé lényeges szempontjainak megkülönböztetésére.
4.5. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja		Tudjon feltételezéseket megfogalmazni megadott forrás segítségével, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolhatja.
4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeirõl	Tudjon egyszerû kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeirõl.	Tudjon önálló kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeirõl.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.7. A változás és fejlõdés közötti különbség értelmezése konkrét példákon	Példák kiválasztása a változás és a fejlõdés bemutatására.	Példák segítségével értelmezze a változás és a fejlõdés közti különbséget.
4.8. A különbözõ történelmi régiók eltérõ fejlõdésének bemutatása	Gyûjtsön példákat arra, hogy különbözõ történelmi régiók fejlõdése eltérõ ütemû lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.	Mutassa be az egyes korszakok nagyobb történelmi régiói közötti fontosabb különbségeket.
4.9. Aktuális események történelmi elõzményeinek bemutatása	Megadott felsorolásból tudja kiválasztani valamely aktuális esemény történelmi elõzményeit.	Legyen képes valamely jelenkori esemény történelmi elõzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.
4.10. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése		Legyen képes hasonló történelmi eseményeket *(pl. háborúk, békekötések, forradalmak)* megadott vagy önálló szempontok alapján összehasonlítani. Legyen képes történelmi eseményhez megadott szempontok szerint analógiákat keresni, választását indokolni.
4.11. Szabadon választott példa segítségével hosszabb idõtávú történelmi változások bemutatása		Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb idõtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb idõtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétûen *(pl. társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, mûvelõdéstörténeti szempontból)* összehasonlítani.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.12. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása		Hozzon példát arra, hogy a magyar történelem sorsfordító eseményeinek eltérõ értékelései léteznek.
4.13. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában	Legyen képes történelmi események és szereplõk között kapcsolatot találni. Legyen képes források segítségével történelmi szereplõknek az események alakulásában betöltött szerepét bemutatni.	Legyen képes források segítségével történelmi szereplõknek az események alakulásában betöltött szerepét több szempontból bemutatni.
4.14. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevõk szándékai	Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni. Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevõk szándékait összevetni.	Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevõk szándékait összehasonlítani, a közöttük levõ összefüggésekre rámutatni.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra	Legyen képes megkülönböztetni és bemutatni a gazdaság egyes területeit *(pl. ipar, mezõgazdaság, infrastruktúra)* az adott korban. Jellemezze a termelési technikákat *(pl. nehézeke, szövõgép)* és technológiákat *(pl. vetésforgó, textilmanufaktúra)* az adott korban. Tudjon különbséget tenni a munkamegosztás különbözõ formái között. Ismerje fel a termelés új szervezeti formáinak és társadalomformáló hatásának kölcsönhatását. Példákkal bizonyítsa a gazdaság, gazdálkodás és a környezet viszonyának alakulását az egyes történelmi korokban.	Legyen képes több korszakon keresztül végigvezetni a gazdaság változásait. Tudja jellemezni a tulajdonviszonyokat, és bemutatni a gazdaság szereplõit az adott korban. Tudja különbözõ szempontok alapján összehasonlítani az eltérõ gazdasági fejlõdésû területeket *(pl. centrum, periféria)*. Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Legyen képes a mûveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni.
5.2. Népesség, település, életmód	Legyen képes felismerni és bemutatni a népesedési folyamatok fõbb jellemzõit. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élõk életmódját, mentalitását. Ismerje fel és mutassa be az urbanizáció hatásait (életkörülmények javulása, környezetszennyezés). Legyen képes források alapján bemutatni az alapvetõ társadalmi csoportok *(pl. nemesség, jobbágyság)* életmódját *(pl. lakás, öltözködés)*.	Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.3. Egyén, közösség, társadalom	Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérõ szempontok *(pl. mûveltség, életmód, gazdasági helyzet)* szerint. Legyen képes egy-egy kiemelkedõ történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni. Legyen képes fõbb vonalakban bemutatni a helyi társadalom fõbb jellemzõit *(pl. lakóhely, iskolai közösség kiemelkedõ személyiségei, eseményei).* Legyen képes bemutatni a kisebb közösségek és a többségi társadalom együttélését, konfliktusait különbözõ történelmi korszakokban *(pl. nemzetiségi kérdés, zsidókérdés Magyarországon, a romák integrációja hazánkban).* Jellemezze a nemek történelmi szerepvállalását a különbözõ történelmi korokban.	Legyen képes értelmezni az egyén és a közösség érvényesülési *(pl. katonáskodás, hivatal)* és érdekérvényesítési *(pl. céh, pártok)* lehetõségeit és korlátait a különbözõ történelmi korokban, helyzetekben. Tudja jellemezni a társadalmi viszonyokat különbözõ szempontok alapján (*pl. társadalmi mobilitás, társadalmi normák, nyitottság, illetve zártság*). Legyen képes értékelni különbözõ szempontok szerint egy-egy kiemelkedõ történelmi személy életmûvét.
5.4. A modern demokráciák mûködése	Legyen képes bemutatni adott parlamenti rendszerek mûködését és felépítését. Tudja bemutatni az általános, egyenlõ és titkos választójogért folyó küzdelem problémakörét egy konkrét példán keresztül.	Ismerje a politikai érdekérvényesítés különbözõ formáit (*pl. pártok, szakszervezetek, civil szervezetek*). Tudja ismertetni a többpárti parlamentarizmus és az ún. parlamenti váltógazdaság mûködését, az ellenzéki pártok szerepét. Legyen képes bemutatni a demokratikus hatalomgyakorlás, a hatalommegosztás és a hatalom-ellenõrzés eszközeit és módszereit.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.5. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák	Tudja megnevezni és bemutatni a különbözõ államformákat. Legyen képes a hatalmi ágakat megkülönböztetni, és az egyes ágak funkcióit, szerepét konkrét példákon keresztül különbözõ korokban bemutatni. Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemzõ néhány kormányzati struktúrát (*pl. Magyarország kormányzása a XVI–XVII. században, a reformkorban, a dualizmus korában stb.*) bemutatni. Tudja bemutatni a polgári demokratikus és totális rendszerek közötti különbséget.	Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemzõ néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különbözõ korokban (*pl. központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat*) bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különbözõ korokban. Ismerje az emberiség fejlõdése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzõit bemutatni.
5.6. Nemzetközi konfliktusok és együttmûködés	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, célkitûzéseit. Legyen képes különbözõ korok jellemzõ hadseregtípusait jellemezni, a fegyverek (*pl. fegyvertípusok, fegyvernemek*) fejlõdését ismertetni. Legyen képes a világ- és a magyar történelem egyes sorsfordító csatáit (*pl. Mohács, Waterloo, Sztálingrád*) ismertetni, a gyõzelem és vereség okairól állításokat megfogalmazni. Érdekütközés és egyetértés az Európai Unióban konkrét példákon keresztül.	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, az egyes országok, szövetségi rendszerek közötti konfliktusok kiváltó okait, a konfliktusban résztvevõk célkitûzéseit, és az azokat lezáró békeszerzõdéseket. Legyen képes egy-egy háborút bemutatni, a háború kimenetelét meghatározó tényezõket elemezni. Tudja mérlegelni a háborús terhek és következmények (*pl. vereség, embervesztesége k, gazdasági kimerültség, növekvõ hátországi elégedetlenség)* hatásait a hadviselõ országokra. Legyen képes bemutatni a második világháború utáni döntõ világpolitikai folyamatokat, és a nemzetközi együttmûködés színtereit. Értse a globalizáció jelenségeit, és értelmezze a globális problémákat. Legyen képes értelmezni az európai integráció alapelveit.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintû érettségi vizsgán a számon kérhetõ évszámok, személyek, topográfiai adatok és fogalmak megegyeznek az alap- és középfokú történelem kerettantervek évszámokra, személyekre, topográfiai adataira és fogalmaira vonatkozó – az adott témakörhöz rendelhetõ – tantárgyi követelményeivel.

Az emelt szintû érettségi vizsga egyszerû, rövid választ igénylõ feladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintû érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendõ) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb. körét a kerettantervek és a vizsgakövetelmények az adott témaköröknél példák segítségével jelzik.

1. Az ókor és kultúrája

TÉMÁK	**VIZSGASZINTEK**	
	Középszint	**Emelt szint**
1.1. Vallás és kultúra az ókori Keleten	Az egyes civilizációk vallási és kulturális jellemzõinek azonosítása.	Egy folyammenti civilizáció jellemzõi *(pl. Egyiptom, Kína)*. Az egyistenhit a zsidó vallásban.
1.2. A demokrácia kialakulása Athénban	Az athéni demokrácia intézményei, mûködése.	Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata. A spártai állam
1.3. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása	A hódító háborúk társadalmi és politikai következményei a köztársaság korában.	Augustus principátusának jellemzõ vonásai
1.4. Az antik hitvilág, mûvészet, tudomány	A görög hitvilág néhány jellemzõ vonása *(pl. többistenhit, halhatatlan istenek)*, a legfontosabb istenek nevének ismerete. A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékei. A római építészet jelentõs alkotásainak azonosítása. A római városépítés jellegzetességei és emlékei Pannóniában.	A görög tudomány egyes területeinek egy-egy alkotója (történetírás, természettudományok, filozófia). A római történetírás egy-egy jelentõs alkotója *(pl. Livius, Tacitus)*.
1.5. A kereszténység kialakulása és elterjedése	A kereszténység fõbb tanításai.	A kereszténység történetének néhány állomása az ókorban (*pl. páli fordulat, üldöztetés, milánói ediktum, niceai zsinat*).
1.6. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása	A Nyugat-római Birodalom bukása és a népvándorlás.	A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevõinek ismerete, térbeli elhelyezése *(pl. germánok, hunok)*.

2. A középkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
2.1. A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzõi	A középkori uradalom jellemzõ vonásai *(pl. vár, majorság, jobbágytelek).* A mezõgazdasági technika fejlõdésének néhány jellemzõ mozzanata a X-XI. században.	A Frank Birodalom történetének fõbb állomásai *(pl. Poitiers, Verdun).*
2.2. A nyugati és keleti kereszténység	Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzõi *(pl. bencések, ferencesek).* Az ortodox és a nyugati kereszténység fõbb jellemzõi *(pl. önálló nemzeti egyházak, eltérõ liturgia és egyházmûvészet).*
2.3. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése	Az iszlám vallás kialakulása és fõbb tanításai. A világvallások civilizáció-formáló szerepe.	Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai *(pl. 635 Damaszkusz, 732 Poitiers).*
2.4. A középkori városok	Egy középkori város jellemzõinek bemutatása. A középkori kereskedelem sajátosságai.	A középkori céhes ipar bemutatása.
2.5. Egyházi és világi kultúra a középkorban	Az egyház szerepe a középkori mûvelõdésben és a mindennapokban. A romanika és a gótika fõbb stílusjegye. A lovagi kultúra és értékrend néhány eleme.	Híres egyetemek Nyugat- és Közép-Európában *(pl. Párizs, Oxford, Prága),* az egyetemi oktatás jellemzõi, a skolasztika (Aquinói Szent Tamás).
2.6. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában	A humanizmus és a reneszánsz fõbb jellemzõi.	A humanizmus és a reneszánsz jellemzõi (*pl. emberközpontúság, antik embereszmény*) és fontosabb itáliai képviselõi *(pl. Petrarca, Machiavelli és Raffaello).*
2.7. Az angol és a francia rendi állam mûködése		A rendi állam kialakulása és mûködése Angliában és Franciaországban.
2.8. Az Oszmán Birodalom terjeszkedése	Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének jellemzõ vonásai, források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV-XVI. században.	Az Oszmán Birodalom jellemzõ vonásai és társadalmi háttere *(pl. szolgálati birtok, szpáhi, gyermekadó, janicsár).*

3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
3.1. A magyar nép õstörténete és vándorlása	A magyar nép vándorlása térkép alapján.	A vándorló magyarság képe a korabeli forrásokban *(pl. arab és bizánci források)*. Eltérõ tudományos elképzelések a magyar õstörténettel kapcsolatban *(pl. eredet, õshaza)*.
3.2. A honfoglalástól az államalapításig	A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalma és életmódja, források alapján. Géza fejedelemsége és Szent István államszervezõ tevékenysége.	A kalandozó magyarok képe a korabeli forrásokban. Szent István törvényalkotó tevékenysége.
3.3. Az Árpád-kor	Az Aranybulla. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.	Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején.
3.4. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején	Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlõdés korai szakasza.	Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája *(pl. a nyugati egyházszakadás megszüntetése, a huszita kérdés kezelése, oszmánok elleni védekezés)*.
3.5. A Hunyadiak	Hunyadi János harcai a török ellen. Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján.	Mátyás király bel- és külpolitikája.
3.6. Kultúra és mûvelõdés	Jelentõs Árpád- és Anjou-kori mûvészeti emlékek felismerése.	Mátyás király és a reneszánsz.

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
4.1. A nagy földrajzi felfedezések és következményei	A nagy földrajzi felfedezések legfontosabb állomásai térkép alapján. Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára, és a gyarmatosítás.	A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfõbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában.
4.2. Reformáció és katolikus megújulás	A reformáció fõbb irányzatai források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása. A barokk stílus jellemzõi.	Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában *(pl. francia-Habsburg vetélkedés, harmincéves háború).*
4.3. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában	A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában. Az alkotmányos monarchia mûködése.	Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlõdés és a mindennapi élet a kora újkori Angliában Nagyhatalmi erõviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.
4.4. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás	A felvilágosodás legjelentõsebb gondolatai és fõbb képviselõi források alapján.	Az új világszemlélet kialakulása *(pl. racionalizmus),* az újkori természettudományok *(pl. mechanika, newtoni fizika)* és társadalomtudományok *(pl. társadalmi szerzõdés, államelmélet)* kibontakozása.

5. Magyarország a Habsburg Birodalomban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
5.1. A mohácsi csata és az ország három részre szakadása	A mohácsi vész és az ország részekre szakadása. Végvári küzdelmek.	Összetartó és elválasztó erõk a három országrészben (*pl. törökök elleni védekezés, gazdaság, vallás*). A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.
5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete (*pl. három nemzet, vallási tolerancia*).	Bethlen Gábor kül- és belpolitikája.
5.3. A török kiûzése és a Rákóczi szabadságharc	A Rákóczi szabadságharc fordulópontjai. A szatmári béke.	A török kiûzésének kérdései és Zrínyi Miklós. A spanyol örökösödési háború és a Rákóczi szabadságharc.
5.4. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban	Demográfiai változások, a nemzetiségi arányok alakulása Mária Terézia és II. József reformjai.	Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.
5.5. Mûvelõdés, egyházak, iskolák	A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai források alapján.	Az állami oktatáspolitika fõbb intézkedései.

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
6.1. A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata	Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései. Az alkotmányos monarchia válsága és bukása.	A fõbb irányzatok *(pl. alkotmányos monarchisták, girondiak*), valamint képviselõik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása. A jakobinus diktatúra.
6.2. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája		A napóleoni háborúk fordulópontjai (*pl. Moszkva, Lipcse*). A nagyhatalmi együttmûködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
6.3. A XIX. század eszméi	A korszak fõbb eszmeáramlatainak (*liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus*) jellemzõi források alapján. A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak (*pl. alkotmány, parlament, képviseleti rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás*).	
6.4. Az ipari forradalom és következményei	Az ipari forradalom legjelentõsebb területei (könnyûipar, nehézipar, közlekedés) és néhány találmánya. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások *(pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).*	Az ipari forradalom eredményeinek *(pl. városiasodás, demográfiai robbanás)* kibontakozása és egymásra hatása.
6.5. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón	Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása. Németország nagyhatalommá válása. A balkáni konfliktusok okai.	A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az elsõ világháború elõtt. Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.
6.6. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik	A második ipari forradalom alapvetõ vonásainak bemutatása. A technikai fejlõdés hatása a környezetre és az életmódra, konkrét példák alapján.	Az ipari forradalom legfontosabb találmányainak és felfedezõinek bemutatása *(pl. Benz, Edison, a robbanómotor, telefon*). A tudományos és technikai fejlõdés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
7.1. A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fõ kérdései	A reformkor fõ kérdései. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A rendi országgyûlés és a megyerendszer mûködése. A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése. A magyar társadalom rétegzõdése és életformái.
7.2. A reformkori mûvelõdés, kultúra	A korszak kulturális életének fõbb jellemzõi.	A nemzeti érzés megerõsödése a magyarság és a nemzetiségek körében.
7.3. A polgári forradalom	A pesti forradalom eseményei. Az áprilisi törvények.	A német, az olasz és ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra. Nemzetiségi törekvések a Habsburg birodalomban.
7.4. A szabadságharc	A fõbb hadjáratok, a katonai erõviszonyok alakulása, a vereség okai. A Függetlenségi Nyilatkozat.	Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása. Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepérõl.
7.5. A kiegyezés elõzményei és megszületése	A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fûzõdõ viták *(pl. dunai konföderáció, Kasszandra levél).*
7.6. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában	Kibontakozó ipar, fejlõdõ mezõgazdaság, közlekedés. Budapest világvárossá fejlõdése. Az átalakuló társadalom sajátosságai. Nemzetiségek a dualizmus korában. A cigányság helye a magyar társadalomban.	A polgári állam kiépülése Magyarországon *(pl. közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat).* Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések. A környezet átalakításának következményei *(pl. vasútépítés, városfejlõdés, iparosítás)*.
7.7. Az életmód, a tudományos és mûvészeti élet fejlõdése	Az életmód változásai a századfordulón. A magyar tudomány és mûvészet néhány kiemelkedõ személyisége.	A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon *(pl. divat, szórakozás, sport, sajtó).*

8. Az elsõ világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
8.1. Az elsõ világháború jellege, jellemzõi; a Párizs környéki békék	Szövetségi rendszerek, frontok, az új típusú hadviselés jellemzõi. A Párizs környéki békék területi, etnikai és gazdasági vonatkozásainak elemzése.	A hátország szerepe a háborúban. Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.
8.2. A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban	A modern életforma néhány jellegzetessége *(pl. mozi, autó)*. A nõk szerepének változása.	A világgazdaság átrendezõdése a háború után. A gyarmati világ szétesésének kezdetei *(pl. India, Közel-Kelet)*.
8.3. Tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus		Az olasz fasizmus jellemzõi. Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.
8.4. Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság	A világválság jelenségei, gazdasági és társadalmi következményei.	Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe. A válság kezelésének módjai egy adott országban (*pl. USA, Nagy-Britannia)*.
8.5. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és mûködési mechanizmusa	A náci Németország legfõbb jellemzõi. A náci ideológia és propaganda.	A totális állam kiépítése Németországban.
8.6. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években	A bolsevik hatalomátvétel körülményei. A sztálini diktatúra legfõbb jellemzõi.	A bolsevizmus ideológiája. A bolsevik propaganda fõbb jellemzõi. A sztálini gazdaságpolitika.
8.7. A második világháború elõzményei jelentõs fordulatai	A világháború elõzményei, katonai és politikai fordulópontjai. A holocaust.	A szövetséges hatalmak együttmûködésének elemzése. Háborúellenes katonai és polgári erõfeszítések.
8.8. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzõi	Az ENSZ létrejötte, mûködése. Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (*pl. Korea, Kuba, Szuez*).	Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézmények kialakulásának kezdetei. A gyarmati rendszer felbomlása – a „harmadik világ” kialakulása. Gandhi erõszakmentes mozgalma.
8.9. A szocialista rendszerek bukása	A szovjet blokk kialakulása és jellemzõi. Rendszerváltozás Kelet-Közép-Európában.	A német kérdés.

9. Magyarország története az elsõ világháborútól a második világháborús összeomlásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
9.1. Az Oszrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei	Az Oszrák-Magyar Monarchia felbomlása. Trianon gazdasági, társadalmi és etnikai hatásai.	A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései. A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai. Trianon társadalmi és bel- és külpolitikai következményei.
9.2. A Horthy-rendszer jellege és jellemzõi	Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.	Politikai életpályák bemutatása és elemzése *(pl. Bethlen István, Teleki Pál)*. Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában (Gömbös és kísérlete).
9.3. Mûvelõdési viszonyok és az életmód	Társadalmi rétegzõdés és életmód a húszas-harmincas években.	A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és fõbb jellemzõi *(pl. kultúrfölény, valláserkölcsi nevelés)*. Tudomány és mûvészet fõbb képviselõi a két világháború közötti Magyarországon *(pl Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla)*.
9.4. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái	A magyar külpolitika céljai és kapcsolatai a két világháború között.	Magyarország a náci birodalom árnyékában *(pl. gazdasági és politikai kényszerek, kitörési kísérletek)*. A területi revízió lépései.
9.5. Magyarország részvétele a világháborúban	Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.	Kállay Miklós miniszterelnöksége. Háborúellenes törekvések *(pl. Magyar Történelmi Emlékbizottság, szárszói találkozó)*.
9.6. A német megszállás és a holocaust Magyarországon	Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holocaust Magyarországon (*pl. zsidótörvények gettósítás, deportálás)*.	Az antiszemitizmus és a zsidókérdés Magyarországon.

10. Magyarország 1945-tõl a rendszerváltozásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
10.1. A szovjet felszabadítás és megszállás	A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.	A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között *(pl. SZEB intézkedései, németek kitelepítése).*
10.2. A határon túli magyarság sorsa	A magyarság helyzetének fõbb jellemzõi a szomszédos országokban.	
10.3. A kommunista diktatúra kiépítése és mûködése	Az 50-es évek jellemzõi, a rendszer mûködése a Rákosi korszakban. Életmód és mindennapok.	Az elnyomás formái és „gépezete”.
10.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és fõbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.	A magyar forradalom nemzetközi jelentõsége és összefüggései *(pl, szuezi válság szerepe, a magyar kérdés az ENSZ-ben).*
10.5. A Kádár-rendszer jellege, jellemzõi	A rendszer jellemzõi a Kádár korszakban. Életmód és mindennapok.	A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása *(pl. „gulyás- vagy fridzsiderkommunizmus”, három T).*
10.6. A rendszerváltozás	A rendszerváltozás tartalma és következményei *(pl. államforma, szabadságjogok, függetlenség).*	Magyarország a kilencvenes években *(pl. jogalkotás, társadalmi változások – vesztesek és gyõztesek).*

11. A jelenkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
11.1. A közép-európai régió jellemzõi, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái	A közép-európai régió sajátos problémái.	A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása. Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban (*pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).*
11.2. Az európai integráció története	Az Európai Unió legfontosabb intézményei.	A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció fõbb állomásai. Együttmûködés és eltérõ érdekek az Unióban. Az Európai Unió helye a világgazdaságban.
11.3. A „harmadik világ”	A fejlõdõ országok fõbb problémái (*pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési és adósságválság*).	A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.
11.4. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlõdés	A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre.	A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei.
11.5. A globális világ kihívásai és ellentmondásai	A tömegkultúra új jelenségei *(pl. film, reklám)*.	

12. A mai magyar társadalom és életmód

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
12.1. Alapvetõ állampolgári ismeretek	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlõség elvének bemutatása. Az állampolgári jogok kötelességek.	A szociális piacgazdaság jellemzõi.
12.2. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban	Nemzetiségek a mai magyar társadalomban (*pl. számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik*).	
12.3. A magyarországi romák	A hazai romák helyzete (oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás). A diszkrimináció fogalma.	
12.4. A parlamenti demokrácia mûködése és az önkormányzatiság	A választási rendszer. A helyi önkormányzatok feladatai, szervezetei és mûködésük.	A magyar alkotmányosság elemei *(pl. a konstruktív bizalmatlanság intézménye, népszavazás)* és intézményei *(pl. alkotmánybíróság, ombudsmani intézmény).*
12.5. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások	Demográfiai változások Magyarországon az elmúlt fél évszázadban.	A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban. Magyarország gazdasága és beilleszkedése az európai, illetve világgazdaságba.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A vizsga részei

- Egyszerû, rövid választ igénylõ írásbeli feladatok megoldása
- Szöveges (kifejtendõ írásbeli) feladatok megoldása
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek idõtartama és aránya

		Perc	Arány	Pontszám
Írásbeli	Egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok megoldása	60	kb. 30%	45
	Szöveges (kifejtendõ) feladatok megoldása	120	kb. 30%	45
Szóbeli vizsga	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás	10-15	kb. 40%	60

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga célja, hogy képet adjon a tanuló tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elõsegíti, hogy a tanulók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetõek legyenek, és az oktatás eredményessége objektívebben mérhetõ legyen.

Az írásbeli vizsgán történelmi atlasz és helyesírási tanácsadó szótár használható.

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az elõírt képességjellegû követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli feladatait kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és mûvelõdéstörténeti ismeretek ellenõrzésének, így a feladatok egyéb arányainál az alábbi felosztás érvényesül.

Politika-, esemény-, állam-, jog- és intézménytörténet	kb. 40%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és mûvelõdéstörténet	kb. 30%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 20%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

Középszintû érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendõ) kérdésekre adott válaszokkal érhetõ el.

Az egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok

Egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok alatt azokat a többségében zárt végû feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciák (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmak *(pl. név, évszám, topográfia)* mérésére irányulnak.

A középszintû egyszerû, rövid választ igénylõ feladatsor 6-10 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2. Források alapján egyszerû következtetések megfogalmazása
3. Különbözõ típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése
4. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyûjtése forrásokból
5. Fogalmak azonosítása, hozzárendelése egy korhoz vagy egy államhoz
6. Térképekrõl információk gyûjtése
7. Térképek alapján egyszerû következtetések megfogalmazása
8. Helyszínek azonosítása térképatlasz segítségével
9. Célok és következmények megkülönböztetése
10. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
11. Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeirõl
12. Egyéb

Szöveges (kifejtendõ) feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthetõ, ahol néhány összefüggõ mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciák (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmak *(pl. név, évszám, topográfia)* mérésére irányulnak.

Minden feladatnál valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép) segítségével kell a tanulóknak megválaszolni a feltett kérdést.

Feladattípusok
1. Szöveges, problémamegoldó (rövidebb) feladat – Forrás (szöveg, térkép, kép stb.) segítségével kell néhány mondatban, 6-8 sorban (kb. 40-60 szóban) megoldani a kitûzött feladatot
2. Szöveges, elemzõ (hosszabb) feladat – Forrás (szöveg, térkép, kép stb.) segítségével kell 20-30 soros szerkesztett szövegben (kb. 140-160 szóban) megoldani a feladatot

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX–XX. század)
3.	Egy középkori vagy kora újkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. Századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi vagy a mai magyar társadalomra vonatkozó anyag

* A három történeti kor közül (ókor, középkor, kora újkor) évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

A fenti öt korszakból összesen 8 konkrét szöveges feladatot tartalmaz a feladatlap, az alábbi táblázat szerinti eloszlásban. Ebbõl hármat (két rövidebb problémamegoldót és egy hosszabb elemzõt) kell a tanulónak kidolgozni választása alapján. A tanuló által választott szöveges feladatok között egy egyetemes történelmi és két magyar történelmi feladatnak kell lennie. A két választott magyar történelmi feladat nem vonatkozhat ugyanazon történelmi korszakra és az egyiknek közülük elemzõ (hosszabb) feladatnak kell lennie. Az elsõ és a második korszakból a feladatlap nem tartalmaz elemzõ (hosszabb kifejtést igénylõ) feladatot.

Korszakok	Rövidebb feladatok	Hosszabb feladatok
1.	A	–
2.	A	–
3.	A	B
4.	A	B
5.	A	B

Értékelés

Az egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok értékelésénél kötelezõ a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetõségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik.

Szöveges jellegû feladatoknál az alábbi táblázat rögzíti az értékelés szempontjait:

Problémamegoldó feladat		**Elemzõ feladat**	
A feladat megértése	kb. 20%	A feladat megértése	kb. 20%
Kompetenciák szerint, pl. – források használata, – szaknyelv alkalmazása, – tájékozódás térben és idõben, – eseményeket alakító tényezõk feltárása, – problémaközpontú feldolgozás	kb. 70%	Kompetenciák szerint, pl. – források használata, – szaknyelv alkalmazása, – tájékozódás térben és idõben, – eseményeket alakító tényezõk feltárása, – problémaközpontú feldolgozás	kb. 60%
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 10%	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 20%

Az elõírásnak nem megfelelõ feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhetõ. A többletmegoldások a végsõ pontszámba nem számíthatóak bele.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga alapvetõen a történelmi jelenségek és események problémaközpontú bemutatását kívánja a tanulóktól. A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenõknél több konkrét ismeretet (név, évszám, fogalom stb.), hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A szóbeli vizsga célja, hogy a tanítási gyakorlatban érvényesülõ újító szándékok, újszerû megközelítések a számonkérés során is megjelenjenek. Így a központi témakörök mellett lehetõség nyílik az iskolák helyi pedagógiai programjaiban megfogalmazottak érvényesítésére is.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
Népesség, település, életmód
Egyén, közösség, társadalom
Modern demokráciák mûködése
Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
Nemzetközi konfliktusok és együttmûködés
Szabad (problémaközpontú) témakör

Az iskoláknak lehetõségük van a hat kötelezõ témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg *(pl. helytörténeti téma; forradalom – reform – kompromisszum; etnikum – nemzet – nemzetiség).*

Tételtípusok

Kisebb korszak történelmi problémájának részletezõbb bemutatása;
és/vagy
Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelõ probléma áttekintõ bemutatása.

A tételcímek jellemzõi, összeállításuk

A szóbeli tételek körét, tematikáját (korszak, résztéma stb.) az elõírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján a középiskolai szaktanárok határozzák meg, és a tanév kezdetén nyilvánosságra hozzák. A tételek tematikáját a szaktanárok a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján állítják össze. A szóbeli vizsgára a megadott tematika alapján a szaktanárok témakörönként *kettõ-négy* konkrét tételcímet, feladatot, összesen *legalább húszat* fogalmaznak meg. A tételcímek, feladatok kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönzõ, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és térképeken alapuló feladatok megfogalmazására.

A konkrét szóbeli tételcímeknél is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Értékelés

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	%
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	kb. 20
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	kb. 10
Források használata és értékelése	kb. 20
A szaknyelv alkalmazása	kb. 10
Tájékozódás térben és idõben	kb. 10
Az eseményeket alakító tényezõk feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	kb. 30

EMELT SZINTÛ VIZSGA

A VIZSGA SZERKEZETE

A vizsga részei

- Egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok megoldása
- Szöveges (kifejtendõ) feladatok megoldása
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek idõtartama és aránya

		Perc	Arány	Pontszám
Írásbeli	Egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok megoldása	120	Kb. 30%	44
	Szöveges (kifejtendõ) feladatok megoldása	120	Kb. 30%	46
Szóbeli vizsga	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás	15-20	Kb. 40%	60

ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga célja, hogy képet adjon a tanuló tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elõsegíti, hogy a tanulók teljesítményei összemérhetõek legyenek, és az oktatás eredményessége objektívebben legyen mérhetõ.

Az írásbeli vizsgán a szöveges (kifejtendõ) feladatok megoldásához történelmi atlasz és helyesírási tanácsadó szótár használható.

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az elõírt képességjellegû követelményeknek felelnek meg.

Arányok

Az írásbeli feladatait kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja. Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és mûvelõdéstörténet számonkérésének, így a feladatok egyéb arányainál az alábbi felosztás érvényesül.

Politika-, esemény-, állam-, jog- és intézménytörténet	kb. 40%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és mûvelõdéstörténet	kb. 30%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 20%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%

Az emelt szintû írásbeli vizsga feladatlapja összeállításának elvei megegyeznek a középszintû vizsgáéval. A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig az elõírt képességjellegû követelményeknek felelnek meg. Az egyes képességjellegû követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatok és a feladatsor jellemzõi

Az emelt szintû érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendõ) kérdésekre adott válaszokkal érhetõ el.

Az egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok

Egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok alatt azokat a többségében zárt végû feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciák (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmak *(pl. név, évszám, topográfia)* tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Az emelt szintû egyszerû, rövid választ igénylõ feladatsor 8-14 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra	
1.	Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2.	Források alapján egyszerû következtetések, értékelések megfogalmazása
3.	Források egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
4.	Különbözõ típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése, elemzése
5.	Megadott szempontok szerinti fogalmak gyûjtése forrásokból, következtetések levonása
6.	Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez
7.	Térképekrõl információk gyûjtése, következtetések levonása
8.	Térképek alapján egyszerû következtetések megfogalmazása
9.	Események közötti sorrendiség megállapítása
10.	Célok és következmények megkülönböztetése, értelmezése
11.	Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
12.	Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeirõl
13.	Különbözõ jellegû folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása
14.	Egyéb

Szöveges (kifejtendõ) feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthetõ, ahol néhány összefüggõ mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciák (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmak (pl. név, évszám, topográfia) mérésére irányulnak.

Emelt szinten e feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép), amely segíthetne a tanulónak a feladat megoldásában.

Feladattípusok
1. Szöveges, *problémamegoldó* (rövidebb) feladat – E feladatoknál általában valamilyen forrás (szöveg, térkép, kép) felhasználásával kell néhány mondatban, 8–10 sorban (kb. 50-70 szóban) megoldani a kitûzött feladatot
2. Szöveges, *elemzõ* (hosszabb) feladat – Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy forrásanyag segítségével vagy anélkül kell 30-40 soros szerkesztett szövegben (kb. 160-180 szóban) megoldani a feladatot.

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX–XX. század)
3.	Egy középkori vagy koraújkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII–XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi anyag

*A három történeti kor közül (ókor, középkor, kora újkor), évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

A fenti öt korszakból (korszakonként egy-egy rövidebb problémamegoldót és hosszabb elemzõt) összesen 10 konkrét szöveges feladatot tartalmaz a feladatlap. Ebbõl négyet (két rövidebb problémamegoldót és két hosszabb elemzõt) kell a tanulónak kidolgoznia, saját választása alapján. Egy korszakon belül csak egy feladat választható. A megoldott feladatok között legalább két magyar történelemre vonatkozó kérdésnek kell lennie és legalább egy egyetemes történelmi korszaknak.

Értékelés

Az egyszerû, rövid választ igénylõ feladatok értékelésénél kötelezõ a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetõségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik.

Szöveges jellegû feladatoknál az alábbi táblázat rögzíti az értékelés szempontjait.

Problémamegoldó feladat		**Elemzõ feladat**	
A feladat megértése	kb. 20%	A feladat megértése	kb. 20%
Kompetenciák szerint pl. – források használata – szaknyelv alkalmazása – tájékozódás térben és idõben – eseményeket alakító tényezõk feltárása – problémaközpontú feldolgozás	kb. 70%	Kompetenciák szerint pl. – források használata – szaknyelv alkalmazása – tájékozódás térben és idõben – eseményeket alakító tényezõk feltárása – problémaközpontú feldolgozás	kb. 60%
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 10%	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 20%

Az elõírásnak nem megfelelõ feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhetõ. A többletmegoldások a végsõ pontszámba nem számíthatóak bele.

SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsga alapvetõen a történelmi jelenségek és események problémaközpontú bemutatását kívánja a tanulóktól. A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenõknél több konkrét ismeretet (név, évszám, fogalom stb.), hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
Népesség, település, életmód
Egyén, közösség, társadalom
Modern demokráciák mûködése
Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
Nemzetközi konfliktusok és együttmûködés

Tételtípusok

Kisebb korszak történelmi problémájának részletezõbb bemutatása:
és/vagy
Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelõ probléma áttekintõ bemutatása.

A tételcímek jellemzõi, összeállításuk

A szóbeli tételek körét, tematikáját (korszak, résztéma stb.) az elõírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján az országos vizsgaközpont által felkért bizottság a tanév kezdetén határozza meg, és hozza nyilvánosságra. A tételek tematikáját a bizottság a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján állítja össze. A szóbeli vizsgára a megadott tematika alapján a bizottság témakörönként *öt-hat* konkrét tételcímet, feladatot, összesen *legalább harmincat* fogalmaz meg. A tételcímek, feladatok kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönzõ, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és térképeken alapuló feladatok megfogalmazására.

A konkrét szóbeli tételcímeknél is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	%
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	Kb. 20
A megközelítés sokszínûsége	Kb. 10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	Kb. 10
Források használata és értékelése	Kb. 10
A szaknyelv alkalmazása	Kb. 10
Tájékozódás térben és idõben	Kb. 20
Az eseményeket alakító tényezõk feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	Kb. 20

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó a Magyar Közlöny különszámaként megjelentette

AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV KONCEPCIÓJA ÉS TEMATIKÁJA

című, A/4 formátumú, 144 oldal terjedelmű kiadványt.

A kiadvány a Kormány 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozatával elfogadott új Polgári Törvénykönyv Koncepcióját és a Kodifikációs Főbizottság által jóváhagyott szabályozási Tematikát egybefoglalva tartalmazza.

Ára: 980 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

– –

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV KONCEPCIÓJA ÉS TEMATIKÁJA

című kiadványt ..... példányban.

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: ……

……
cégszerű aláírás

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.
A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.
Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.
Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.
Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.
2003. évi éves előfizetési díj: 62 496 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemig, utána + 8 oldalanként + 140 Ft.
A kiadó az előfizetési díj évközbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

03.0963 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.